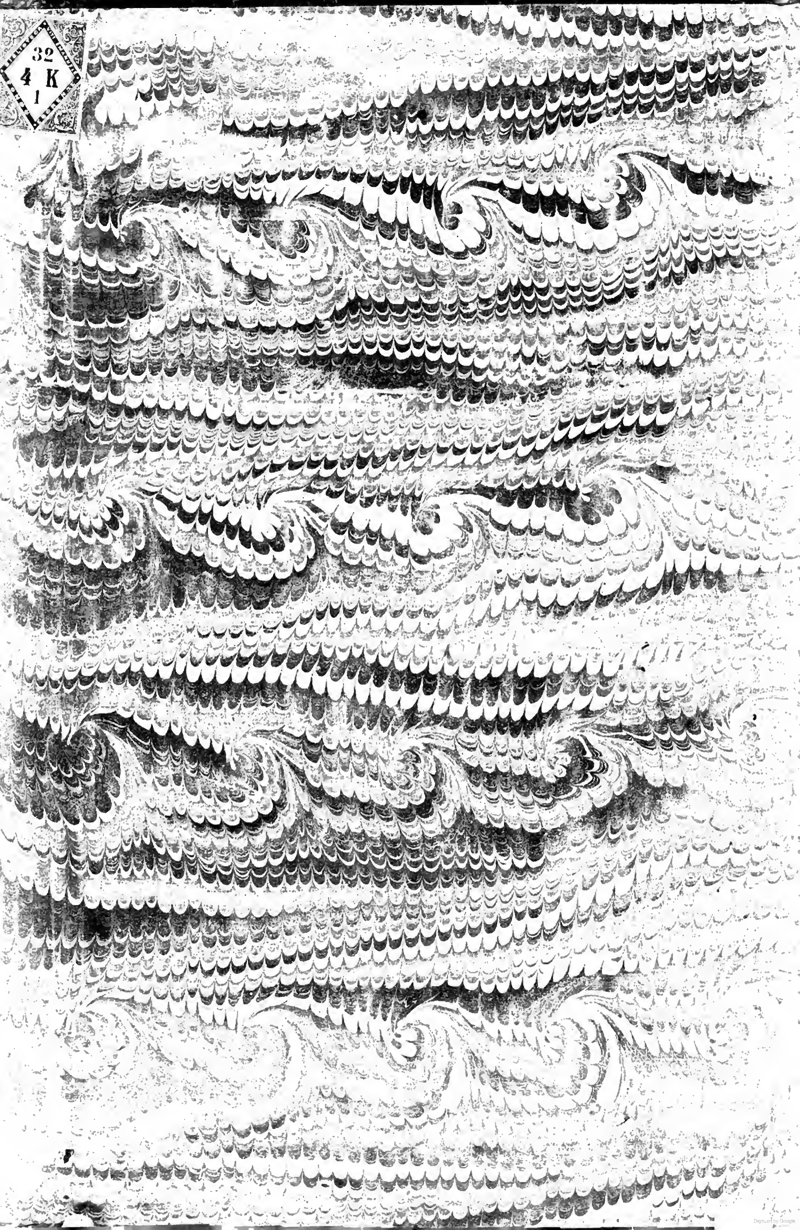

32
4 K
1

PRIMATUS HISPANIARUM VINDICATUS.

Vt prosit
PRIMATIS
STEMMA
SANCTÆ
TOLETANÆ

PRIMATUS
HISPANIARUM
VINDICATUS,
SIVE
DEFENSIO PRIMATUS
ECCLESIÆ TOLETANÆ
Adversus Memoriale Ecclesiæ Hispalensis,

IN TRES PARTES DIVISA.

Hispanice conscripta a Sacræ Theologiæ Doctore

NICASIO SEVILLANO,

EIDEMQUE

PRIMATIALI ECCLESIÆ

DICATA.

Latine autem reddita a CAJETANO CENNI *Presbytero Pistoriensi, & aucta summis Capitum, rerumque memorabilium Indice.*

ROMAE

EX TYPOGRAPHIA VATICANA

APUD JOANNEM MARIAM SALVIONI

M. DCC XXIX.

SUPERIORUM FACULTATE.

PRÆSTANTISSIMÆ

TOLETANÆ ECCLESIÆ

HISPANIARUM PRIMATI.

NICASIUS SEVILLANO D. D.

UI Lucubrationes suas, quacumque etiam humili materia, præstantissima Toletana Ecclesia, Regibus inscripserunt, optime ii quidem sibi, suisque operibus consuluisse mihi videntur. Etenim quam honestum, & quam gloriosum est Regiis teri manibus, quæ a nobis scripta sunt? Ac præterea quam utile, ac necessarium res ab ingenii mediocritate profectas non sine auspicio, ac præ-

si-

ſidio Majeſtatis Regiæ in lucem edi? Verum eoſdem reor, præcepiſſe potius animo clientelam, in quam ſuſcipi exoptabant, quam munus ipſum ſpectaſſe, quo Regum animos demerebantur. Equidem utrumque inſpexi; munus per ſe præclarum, atque magnificum eſt enim Defenſio Primatus Hiſpaniarum, quo ipſa frueris antiquiſſimo, eaque licet meo ab ingenio profecta, quod ſentio quam ſit exiguum, gravis tamen, ac ſeria defenſio: nam nihil affirmo, quod non Pontificum Romanorum, non Conciliorum, non Catholicorum Regum monumenta teſtentur. Clientelam vero, in quam idem munus contuliſſe glorior, tunc cœpi verſare animo, quum Tui Primatus vetuſtiſſima jura e laudatis monumentis deſumta diſponens, pro auctoritate, qua in cæteras Hiſpaniarum Eccleſias polles, facturam te eſſe cognovi; ſi honeſtatem, & æquitatem tuæ cauſæ oculis omnium a me propoſitam Tumet defenderes, neque alicujus vana effata ut invaleſcerent, paterere. Quæ quoniam mature, ac diligenter inſpexi, idcirco meum conatum, qualiſcumque cæleſti tuo judicio ſit futurus, demiſſiſſime tuis pedibus advolutus Tibi dono, ac dico.

Di-

Dignitatis tuæ jura, Præstantissima Ecclesia, (ipsa enim dignitas multo antiquior, adhuc incomperta est) jam inde a Concilio XII. ista in Regia Urbe celebrato anno Redemtionis nostræ 681. comperta, atque explorata omnibus sunt, quemadmodum Francici ipsi Auctores testantur. Attamen post mille annorum spatium seditiosus quidam emergit, novarum rerum molitor, qui canit classicum, educit ornatissimam aciem, facitque pugnandi copiam. Te autem insolenti armorum genere uti vult, futurum sperans, ut seu malè rem geras, seu victoriam dubiam assequare. At ô fallaces hominum mentes! iisdem illis armis, quæ hostis præbuit, armatis copiis, quarum annuo, ac bimestri spatio temporis delectum habui, in æquum descendens, plenissimam Tibi victoriam comparavi. Gaude igitur, Primatialis Ecclesia, Teque ad insignem pro victoria triumphum para. De infensissimo hoste debellatum est, & siquæ adhuc reliquiæ supersunt, quæ in pugnæ alacritate mea fortasse jacula effugerint, brevî insequar, convellam, confodiam. Quam recte prostratum hostem ipsa reprehenderes, quod supernæ Sapientiæ consilium suo periculo spreverit: „ Quis

Baron. ad ann. Chr. 610.

Jo: Morin. l. 1. exercit. 32. Ludov. Thom. de Benef. P. 1. l. 1. c. 30.

Luc. 14. 31.

„ Rex, inquiens, iturus committere bellum ad-
„ versus alium Regem, non prius sedens compu-
„ tat, si possit cum decem millibus occurrere ei,
„ qui cum viginti millibus venit ad se? Ille ve-
ro imprudens, ac virium suarum nescius, res
Cic. de orat. *suas accisas jam videns, quam opportune*
„ usurparet Ethnici Oratoris verba? „ O fal-
„ lacem hominum spem, fragilemque fortunam,
„ & inanes nostras contentiones, quæ in medio
„ spatio franguntur, & ante in ipso cursu ob-
„ ruuntur, quam portum respicere potuerint!
Utinam devicti hostis nomen silentio præteri-
re possem, vereor enim, ne turpe sit proferre:
tamen quia sæpe audies, in fronte ordinum
pro duce se gerere, proprio eum nomine appel-
lem necesse est. Ecclesia omnium, quas præ-
cipuis, maximisque benevolentiæ, & officii
muneribus prosequuta es, Tibi devinctissima,
Ecclesia inquam Hispalensis est hostis. Hæc
arbitrans posse fieri, ut querentem Te ali-
Job. 19. 9. *„ quando audiret: „ Expoliavit me gloria*
„ mea, abstulit coronam de capite meo, Me-
moriale ab Anonymo Auctore lucubratum
adoptavit, inlectumque, passa est suo nomine
ad invictissimum Regem Philippum V. inscri-
bi. Hinc concertatio omnis orta; hinc victo-

ria

ria tua profecta est. Memoriale id, inficias ire non ausim, in causa fuerit, cur malam de tuo Primatu opinionem imbiberint ineruditi homines: iidem vero, quum Urbanum II. & Successores Pontifices testari audient constantem hujusmodi dignitatis vetustatem, se fatebuntur specie recti deceptos esse, Teque, Praestantissima Ecclesia, eam praedicabunt, Henod. paneg. ad Theod. *Cujus gloriae neque profuit quisquam laudando, neque vituperando quisquam nocuit.* *Quid, quum intelligent ab Joanne hujus nominis II. Catholico Rege unam te e praecipuis quatuor Mundi Ecclesiis appellari? Quid, quum Te audient a Sancto Pontifice Pio V. Ecclesiarum omnium maxime insignem nuncupari?* S. PiusV. ap.Salaz. in V. S. Ildef. *Quid denique, quum accipient, tergemino Maximorum Pontificum oraculo „ Propriam Te, & specialem Sedis Apostolicae Filiam vocari? Dicam quod sentio, ubi in effusissimas istas laudes Romanos ipsos Pontifices proripuisse cognoscent, notam calumniatoribus inuri solitam Auctori Memorialis appingendam esse clamabunt. Et sane si omissis iis, quibus Te Summi Pontifices prosequuntur, elogia repetant, quibus tuos Praesules Adrianus IV., & Alexander III. extollunt; nonne*

Ad Gal. 2. 9. *Primatum tuum negari non posse fatebuntur? Appellant ii scilicet Toletanos Primates „ Columnam inconcussam, ac stabile Ecclesiæ Catholicæ fundamentum. Quod si Paulus tali honore dignatur Apostolos, & , Salmerone docente, „ Columnas eos vocat, quia ad eos „ spectabat totam Ecclesiæ fabricam sustinere; quis non videt, tuos Præsules Apostolorum instar Hispaniarum Diœcesim, sive, ut hodie dicimus, Regnum, ad Ecclesiasticas res quod attinet, moderatos esse, quod est Catholicæ Ecclesiæ fabricam sustinere? Huc, ni fallor, Præstantissima Ecclesia, respexisti, quum tuo in libello ad Fel. Rec. Carolum II. supplici „ Toletanam, ajebas, Ecclesiam „ a Christo Domino in his Regnis ad tutissimum Fidei propugnaculum, ubi in perpetuum „ Catholicæ Doctrinæ Cathedra collocaretur, „ electam esse. Quod loquendi genus Auctorem Memorialis in brevia, & Syrtes impegit, adeo ut audaciæ Te, perinde ac prærogativam Romanæ Ecclesiæ usurpasses, incusaverit; non etenim percepit discrimen vocum „ in „ perpetuum, & „ infallibiliter, quarum prima notat, eum persistere in sana doctrina, qui errare potuit; altera omnimodum errori adi-*

P. Salm. to. 14. ep. ad Gal. c. 2. disp. 22.

Mem. p. 3. n. 29. pag. 390. n. 123. pag. 419.

tum

tum præcludit; eamque alii, præter Apostolicam Sedem, tribuere, religio est. Ad hæc accedit laudatio vere insignis, quam Tibi Leo X. tribuit, „ Apostolicam Sedem, ajens, " non minus Ecclesiæ Toletanæ, quam Romanæ debere: quod singulare, atque magnificum " laudandi genus incredibile haud esset visum Auctori Memorialis, dummodo nosset, quod Romana Ecclesia particularis vocatur Bellarmino testante, „ Populus, & Clerus Romanus, estque ab Apostolica, seu Catholica, " voce tenus, sejungenda; quemadmodum Episcopus Romanus a Summo Pontifice distinguitur, sint licet unum, & idem: quam rem ii tantum ignorant, qui Canones ne a primo quidem limine salutarunt. Quæ quum ita sint, non est mirum, si Nationalium tot Synodorum decreta, quas tua in urbe celebratas Pontifices Summi probarunt, non modo Ecclesiæ omnes Hispanienses, at aliæ multæ Catholici orbis amplexæ, ac veneratæ sint, unde non modicum laudis incrementum ad tuam gloriam adjungitur. Neque hîc, tanquam ad Herculeas Columnas venissem, Præstantiæ tuæ apicem offendo: majora profecto, & ampliora sunt reliqua, quæ si omnia persequi sermo-

Salaz. in V.S. Ildef.

Bellar. to. 1. l. 4. de Rom. Pon. c. 4.

ne voluero, me dies deficiet, nec tamen gloriabor exitum prope eſſe. Et ſane Hiſpaniarum Regnum omni hæreſeos labe purgatum, quæ ſi ab ultima memoria res repetantur, ſeu nunquam in eodem gliſcere potis fuit, ſeu invaleſcens fuit radicitus evulſa; quare Catholici Regni jure cognomentum a Pontificibus Summis obtinuit; cuinam beneficium id tantum, ac tam ſingulare acceptum refert? Tibi, Præſtantiſſima Primatialis Eccleſia: Tuis namque auſpiciis, Te Duce, Te moderante, Catholicæ Fidei hoſtes immaniſſimos profligavit. Sic Macedo ille Magnus, Terrarum orbis domitor: ſic Gallorum ſæpe deficientium debellator Cæſar, appellantur. Etenim neque horum milites tanta cum laude meruiſſent; neque Hiſpanienſes Eccleſiæ de Hæreticis triumphaſſent, niſi hæ tuam auctoritatem, conſilia, imperium ſequutæ, quemadmodum illi ſuorum Ducum, acerrime dimicaſſent. Quamobrem Memorialis effatum e vulgi ore deſumtum eſſe quis neget? Solet vulgus de afflictis hoſtibus gloriam Imperatorum propriam ſibimet vindicare, quippe quod non ſacroſancta Regum, & Magiſtratuum conſilia, non prudentiam Ducum, non mili-

ta-

tarem artem, sed suam operam reputat. Hinc aliquando secessiones, conspirationes, aliaque id genus fiunt, quæ totum ordinem pravitate perturbant. Non secus, ita me Deus amet, Memorialis Auctor sentit; ubi affirmat, Te gloriam cum cæteris Hispaniarum Ecclesiis communem, laudemque non tuis meritis comparatam Tibimet arrogasse. Inclamet ille scilicet imprudentium auribus, vocetque eos ad sua Signa: boni omnes certe istas voces contemnent, Teque extra omnem aleam esse positam dicent. Quin etiam illud Nazianzeni usurpantes: „ Nulla, inquient, S. Greg. Naz. ep. 79.
gloriæ accessione imperium tuum opus habet, „ quemadmodum nec Lucifer splendore. Sed si „ cumulum quæris, nullus isto nec major, nec „ præclarior continget. Quæ Solis comparatio „ quam Tui propria sit, Bracarensis, Tarraconensis, & nostra ætate Hispalensis Metropoles abunde testantur: namque Primatus tui lucem obtegere nitentes, fulgorem ejus pristinum, fortasse etiam clariorem, patefecerunt: non secus atque Principis planetarum radii, nubis aliquandiu tenebris obvoluti, quantocyus splendidiores emergunt. Ita se res habet, Præstantissima Toletana Ecclesia;

ne-

nequicquam Hiſpanienſes Eccleſiæ moliuntur objectis tenebris tua de luce detrahere; Tu enim, veluti urbs in monte poſita, nulliſque nebulis loco humili incubare ſolitis obnoxia, ſplendorem nunquam amittis, quod ſummæ in Hiſpaniis auctoritatis indicium eſt. Hanc porro auctoritatem, ſeu Primatum alii repetunt a Principe Apoſtolorum Petro: ego vero quæſtione hac omiſſa, utpote ab ingeniis melioribus agitata, unum id non ſine ingenti admiratione cogito, tuamque ad immortalem gloriam commendo poſteris: quod nempe Apoſtolica Sedes remotis maxime temporibus Primatum apud Te fuiſſe teſtatur; quod tuam commendavit operam in iis ſe anguſtiis levanda, quibus olim vexabatur; quod Toletana urbe Mauris erepta, jura omnia, queis ante Mauricam invaſionem fruebare, reſtituit, inſtauravit; denique quod eximiis laudibus Te ſemper extulit vel propriam ſpecialemque Filiam appellans. Hæc ſane, hæc potiſſima cauſa eſt, cur machinamenta omnia Tibi adverſantium ſint diruta, itaut Regii Prophetæ dictum Tibi poſſim adſcribere: „ In petra „ exaltavit me, & nunc exaltavit caput meum „ ſuper inimicos meos, per quæ verba innuebat

Garſ. de Loayſa tr. de 1. Conc. Hiſp.

Pſal. 26.

Da-

David, se regnaturum esse inimicisque superiorem evasurum. Neque enim Apostolica Sedes, quæ supra firmam petram ædificata est, degenerem Filiam peperisset, Filiam præsertim, quam semper uti specialem, ac propriam amplexa est, quia Matris mores sanctissimos imitantem agnovit. Quamobrem Primatum tuum, & ipsum in petra solidatum esse affirmo, idest firmissimis hærere fundamentis. Etenim secus, neque Ecclesiis Hispaniarum cæteris semper præire, ut ait Baronius, neque constantem servare in Hispaniis prærogativam potuisses; quippe, Gregorio docente, „ Surgentis fabricæ altitudo non figitur, quæ nequaquam per fundamenti fortitudinem in petra solidatur. Quam ad meam opinionem probandam faciunt irriti eorum conatus, qui tuam majestatem labefactare moliti sunt, a quibus non abludunt Salvatoris nostri verba de ædibus a quodam Sapiente constructis: „ Descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat supra petram. Non tamen ausim dicere, amplissimam hanc dignitatem tuam usque ad seculi consummationem minime de-

Corder. to. 1. in Pfalm. eumd.

Baron. ad ann. 610.

S. Greg. Mor. l. 34. c. ult.

S. Matth. 7. 25.

futuram: id enim solius Apostolicæ Sedis proprium est, contra quam portæ inferi nunquam prævalebunt: sit licet veri admodum simile, quod Romani Pontifices Prædecessorum exemplo aliquid de tua gloria unquam detrahi non patientur.

Cæterum quia Catholico in isto Regno, ut in reliquis, duplex potestas suprema est, Spiritualis nempe Romani Pontificis, & Temporalis Catholicorum Regum; parum esset, nisi Pontificia, simulque Regia auctoritate niteteris. Propterea Catholici etiam Reges tua in dignitate ornanda, ac tuenda omnem operam contulerunt. Jaminde ab anno 610.
Concil. Tol. an. 610. *Gundimarus Rex Decreto sanxit: „ Ne quis inani, ac perversa contentione obnitatur „ Sacrosanctæ Ecclesiæ Toletanæ Primatum „ contemnere. Octingentis inde annis enata inter Toletanum Primatem, ac Burgensem Episcopum contentione Joannes II. decrevit,*
Infra P. 2. c. 6. *ne Jura Primatis exercere tui Præsules ab ullo hominum, ipsis Principibus Regni heredibus non exceptis, prohiberentur. Omnes postea Reges Catholici, ubi de tua dignitate conservanda res fuit, tanquam de summa rerum ageretur, auctoritatem omnem impen-*

de-

derunt. Denique Philippus V., optimis auspiciis secundò regnans, Decretis pluribus Primatum tuum revocare in dubium ausos reprehendit, ac turbare molientibus interminatus est pœnam pro scelere acerbissimam. Scio equidem Hispalensem Ecclesiam parte hac tuæ gloriæ abuti; ait enim, Te quod ratione, & jure non vales, id gratia Regum tueri, qui Ecclesiasticis sese curis nequeunt immiscere. Itane? Tot Decreta Pontificum ad manifestam vim arcendam ob aliquorum contumaciam non fuerunt satis: nonne igitur majestas potestasque Regia fuerat invocanda? Reges profecto non ita Ecclesiæ rebus se implicant, ut leges ferant, sed ut Romanis a Pontificibus latas jubeant suo quisque in Regno servari. Iidem quippe sunt, ex Alphonsi Sapientis sententia, „ Dei Vicarii, ut æquum, & rectum in Regno custodiant. Quod ille a Paulo didicit, ajente: Non est potestas nisi a Deo: & infra de ipso Rege: Dei enim Minister est. Quod si necessaria unquam fuit ad vim arcendam potestas Regia, hac occasione certe fuit, nam Memoriale Hispalensis Ecclesiæ nomine evulgatum Hispaniam totam ad partes vocat, atque ordinem Hispa-

Leg.par.2.tit.6. l.5.& 7.
Ad Rom. 13.1. 2.4.

 nien-

niensis Ecclesiæ totum invertit. At gloriare nunc demum, Toletana Ecclesia, duplici munita præsidio contra osores pacis, tuæque inclytæ dignitatis temeratores. Verum Reges ipsi Catholici sua esse censuerunt non modo Primatum tuum defendere, sed Pontificum Romanorum exemplo cohonestare; ut reliquæ Hispaniarum Ecclesiæ vereri Te, ac fateri Principem ne dubitarent. Proinde Philippus II. itemque III. Tuæ Sedi affixam dignitatem Illustrissimæ Dominationis titulo decorari jusserunt totâ Hispaniâ, tametsi Cardinalitia dumtaxat dignitas tali titulo id temporis ornaretur. Et quia multis inde annis ex Urbani VIII. Decreto Eminentiæ titulus Cardinalibus tribui cœptus fuit, qui Nicolao Antonio teste multo antea tuis Præsulibus tribuebatur; hodie Philippus V. uni Tibi, tuisque Archiepiscopis Excellentiæ honorem Diplomate sanxit convenire. Quod officii genus quam singulare in Hispaniis sit, nemo unus ignorat. Meæ nunc partes essent, Præstantissima Toletana Ecclesia, Excellentissimum tuum Præsulem Didacum de Astorga, & Cespedes, nuper B*ENEDICTI* XIII. *beneficio Apostolici Senatus Collegio adoptatum, meritis efferre lau-*

di-

dibus: ille autem, qua est auctoritate in Hispaniis summa, cum incredibili animi moderatione conjuncta, & jubet, & flagitat, ut nihil scribam, quod ad suam queat laudem redundare. Querebar ego cum Plinio: „ Quam longa nobis cum tua modestia pugna! Ubi vero cum eodem Plinio persequi vetitum fuit: „ Quam tarde verecundiam tuam " vicimus, præ admiratione Nazianzeni eum " verbis excepi: „ Quocumque intorqueo lumina, tam multa, tam præclara se offerunt, " ut quælibet summa videantur: ea tamen " omnia obsequii, ac reverentiæ gratia prætermittam. Unum id tantum silere non possum, quod Vir iste Em. tanto in Te amore succenditur, ut quidquid honoris, quidquid gloriæ sibi, suisque successoribus scripta hæc, quanta quanta sint, comparabunt, fortiter respuens, immodicæ erga Te caritati posthabeat, ac Tibi uni jubeat adjudicari. Tibi igitur & sponte, & jussus quidquid simul congessi de singularibus tuis meritis, dono inquam, ac dico. Majorem Tibi a D. O. M. non ominor gloriam, fastigium quippe tenes quam possis majus, atque altius in Catholico Regno. A Te autem peto, & flagito laboris mei præ-

Plin. Paneg. ad Trajan.

S. Greg. Naz. Orat. 19.

mium ſatis amplum, cujuſmodi eſt cæleſti tuo ore Theodorici Regis verba proferentem audire: „ Gratus eſt nobis eorum aſpectus, „ qui noſtris animis glorioſis actionibus inſederunt: quoniam perpetuum obſidem dederunt „ amoris ſui.

Ex meo receſſu a. d. IV. Cal. Martias. M. DCC XXV.

INDEX CAPITUM

PROOEMIUM. *pag. 1.*

CAP.

INDEX CAPITUM.

PARS TERTIA.

AP-

APPROBATIO.

REVERENDISSIMI PATRIS

D. AUGUSTINI ROMANI DE FLORIBUS

A Cremona Abbatis Camaldulensis, olim Sacræ Theologiæ Lectoris Emeriti, & Lectorum suæ Congregationis Examinatoris: Revisoris librorum S. Officii Faventiæ, & Examinatoris Synodalis Ravennæ; nunc autem in urbe Censoris Accademiæ Theologiæ, Sacræ Congregationis Indicis Consultoris, Concilii Romani Theologi, & Procuratoris Generalis in Curia.

A Reverendissimo P. Fr. Jo: Benedicto Zuanelli Sac. Apost. Pal. Mag. commissus mihi fuit ad legendum Liber in tres partes distributus, & hoc titulo prænotatus: *Primatus Hispaniarum vindicatus; sive Defensio Toletani Primatus &c.* Auctore Nicasio Sevillano Doctore, qui eam primo edidit vernacule, deinde latinam reddidit Cajetanus Cenni Presbyter Pistoriensis. Porro librum hunc ego legi ea, qua potui attentione, & pro meo munere observatis omnibus, quibus disertissimus Apologista causam suam gravissimam, & dignissimam promovet, atque vindicat ab objectis, inveni singula, nedum eleganter, & erudite, sed docte, solideque, & sine ulla Fidei, vel bonorum morum nota, citraque omnem cujusquam Principis injuriam; sic excussa, & pro merito sic probata, improbatave, ut Primatus Toletani veritatem nedum ipse certam faciat, sed demonstratam. Jam itaque fruatur tam pacifice, quam secure Toleti Ecclesia illo suo antiquissimo, quo præ cæteris honore gaudebat, sibi nullo imposterum rationabiliter contradicturo; Primatus ejus hactenus res adeo clara fuerat, ut eum etiam Marcus Antonius de Dominis (totius alioqui Ecclesiasticæ Hierarchiæ hostis infensissimus) tanquam aliquid extra omnem controversiam positum lib. 3. de Repub. Eccles. cap. 20. supposuerit, ibique ipsum cum Primatibus omnino indubitatis, scilicet cum Lugdunensi, Cantuariensi, & cum Moguntino comparaverit: eruditissimus tamen Auctor laudatæ Apologiæ sic Primatum a se defensum extra omnem difficultatis aleam statuit, ut deinceps, nedum non viri, sed neque hominis videatur futurum fore de eo amplius dubitare. Hinc merito disertissimus tantæ causæ vindex Nicasius appellatur siquidem Νικήσας Nicasius τῆς Νίκης nomen Patronimicum est, ut *Victoriæ* Victorius. Ipse autem peregregie sui nominis omen implens, sic invicte scripsit pro Ecclesia Toletana, ut vere Nicasius ὁ Νικήσας factus, perfectam, absolutamque pro eadem victoriam fuerit assequutus. Quamvis itaque Hispalensis Ecclesiæ privilegia, & elogia sint, ac fuerint, tum numero plura, tum qualitate magna, suaque proinde antiquitate, & amplitudine, vel satis minora, vel admodum digna; nihilominus Ecclesiæ Toletanæ ea fuit, est, & erit gloria, quod sicut modo in politicis ejus Civitas, ut Regia colitur, tanquam magnorum Regum Hispaniæ Urbs Maxima non latitudine, sed majestate, ita ipsa in Hierarchicis stet, ut olim stetit magnarum Metropolis Ecclesiarum in Hispanis Regnis, tanquam præ cæteris auctoritate prima, & dignitate. Sic mihi visum est, salvo semper meliori judicio, cui in omnibus me subscribere sum paratus.

Romæ in Monasterio S. Romualdi III. Nonas Augusti, Anno Reparationis nostræ vigesimo supra millesimum septingentesimum octavo.

D. Augustinus Romanus de Floribus Abbas Camaldulensis.

IMPRIMATUR.

Si videbitur Reverendiss. P. Mag. Sac. Pal. Ap.
N. Episc. Bojanus Vicesger.

IMPRIMATUR.

Fr. Joannes Benedictus Zuanelli Sac. Pal. Ap. Magister Ord. Præd.

COR-

CORRIGENDA, ET MUTANDA.

Quum §, seu numerus est in adversa pag., lineæ numerantur a summo paginæ indicatæ, quod pariter servatur in Indice Rerum.

P*Agina 7. num.* X. *linea 6.* adſcriptura. *Pag. 21. n.* XI. *l.* 1. farebuntur. *Pag. ead. n.* VII. *ita mutand. Iisdem Pragmaticis attentis* Eminentiæ *titulus, quem post Urbanus VIII. Cardinalibus adscripsit Toletano Præsuli tribuendus erat, quo mille fere ante annos cohonestatus fuerat. p. 26. n.* VII. *l.* 8. *Eminentiæ loco lege*: quo Cardinales honorari ſolum decernebatur. *p. 27. n.* VII. *l.* 11. mille fere. *p. 38. n.* VIII. *l.* 15. Luſitanos. *p. 43. n.* XVII. *l.* 2. Actorum. *p. 66. n.* XV. *l.* 1. Duabus producendis epiſtolis. *p. 71. n.* 1. *l.* 17. S. Silveſter. *p. 80. n.* XIX. *l. ult.* Legati. *p. 113. n.* V. *l.* 5. *monumenta*. *p. 117. n.* XV. *l.* 18. *respectu*. *p. 122. n.* XXV. *l.* 21. Monacho. *p. 129. n.* IV. *l.* 4. eripuit. & *n.* V. *l.* 19. minus æquam. *p. 142. n.* V. *l.* 4. *& alibi*. Phyſica. *p. 148. n.* XXIII. *l.* 5. Caſtejon, ac Fonſeca. *p. 158. n.* XI. *l.* 14. collato. *p. 170. n.* XVI. *l.* 7. *anno* 681. *p. 172. n.* XXII. *l. ult.* duodecimi. *p. 187. n.* VI. *l.* 6. Succeſſores *p. 207. n.* VIII. *l.* 7. 1166. *p. 211. n.* XVI. *l.* 6. Compoſtellanum. *p. 234. l.* 34. me ſe *p. 241. n.* V. *l.* 16. Tarraſonenſis. *p. 278. n.* VI. *l.* 6. plena. *p. 280. n.* IX. *l.* 12. 516. *p. 281. n.* XI. *l.* 6. teſtantur. *p. 288. n.* XXVI. *l.* 15. *la cabeza*. *p. 306. n.* XI. *l.* 12. Sunefridus. *p. 310. n.* XVIII. *l.* 11. Romanum Pontificem. *p. 341.* XXI *l.* 7. *de el. p. 360. n.* XXIII. *l.* 2. de difficillimis. *p. 389. n.* XV. *l.* 5. Synodi. *p. 392. n.* XX. *l.* 8. Fratris ſui filium. *p. 398. n.* 6. eademque. *p. 403. n.* XVII. *l.* 7. non cenſuit. *p. 404. n.* XX. *l.* 15. Hiſpaniarum Diœceſi. *p. 406. n.* 1. *l.* 9. affectuum. *p. 410. n.* VIII. *l.* 7. Occubuerint. *p. 412. n.* XII. *l.* 10. Montani. *p. 424. n.* XVIII. *l.* 10. tenebatur. *p. 431. n.* IX. *l.* 7. *ninguno*. *p 441. n.* XXVI. *l.* 2. diſtributionum. *p. 455. n.* VIII. *l.* 1. Gallœciæ *p. 461. n.* XX. *l.* 4. numero. *p. 480. n.* VII. *l.* 12. ſecuta. *p. 486. n.* XX. *l.* 16. gereret. *Ibi*. *n.* XXI. *l.* 7. eamdem. *p. 489. n.* XXVI. *l.* 1. Hiſpanienſes. *p. 494. n.* V. *l.* 1. oppugnare. *p. 501. n.* XXXV. *l.* 3. *qui nihil*. *p. 502. n.* III. *l.* 8. ſtudium in id. *p. 507. n.* XI. *l.* 22. quæro nunc. *l.* 23. num. *p. 514. n.* XXII. *l.* 2. in lucem anno. *p. 519. n.* XXX. *l.* 20. ſibi. *p. 524. n.* XXXIX. *l.* 11. præpropera. *p. 527. n.* L. *l.* 22. eadem. *p. 539. n.* XXII. *l.* 7. Quod tam ampli. *p. 545. n.* XXXII. *l.* 5. contendant. *p. 557. n.* XXI. *l.* 1. *Eadem*. *p. 570. n.* IV. *l.* 6. mitterent. *p. 589. n.* XXVI. *l.* 2. *quod*

Alia minoris momenti Lector benevole ipse corrigito.

An-

Ante omnia opera tua verbum verax præcedat te. Ecclesiast. cap. 37. vers. 20.

Veritas manet, & invalescit in æternum, & vivit, & obtinet in secula seculorum. Esd. lib. 3. cap. 4. v. 38.

Ista, quæ a veritate non veniunt, plerumque nullo impellente, se ipsa subvertunt. S. August. lib. 7. de Civit. Dei cap. 19.

O magna vis veritatis! quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiamque, contraque fictas omnium insidias facile se per se ipsa defendat. Marc. Tull. Orat. pro Marc. Cœlio.

Patriarcha sit in Civitate Regia. Conc. Nicæn. cap. 33. tom. 2. Conc. Impr. Reg. pag. 269.

Toledo, a quien comunmente llaman los Concilios de España, y los Escritores de aquel siglo, Ciudad Regia. March. de Agrop. & Monde. Differt. Ecclesiast. Differt. 4. cap. 3. num. 59. pag. 392.

PARS

PRIMATUS HISPANIARUM VINDICATUS

SIVE

Defensio Primatus Sanctæ Toletanæ Ecclesiæ adversus Libellum titulo Memorialis editum ab Ecclesia Hispalensi.

PROOEMIUM.

I.

Ctavi hujus post decimum seculi vertente anno vigesimo tertio Memoriale quoddam in Hispaniam irrepsit, a nonnullis Libellus, æquæ molis volumen ab aliis, a non paucis vero satyra nuncupatum in Hispaniarum Primatialem Ecclesiam, quæ jure quidem ac merito est Toletana. Id bene multi accipiebant dono, sibimet alii pretio comparabant. Tantus in Hispania rumor de hac suscepta provincia percrebuit, ut vel ad meum conclave pervenerint voces. Quare animum meum (neque enim incuriosus homo sum, neque ullis distentus negotiis) cupido ingens incessit inspiciendi librum, ut cognoscerem tum quanti apud homines foret Auctor, per quem prodierat in lucem, tum vero qua idem Auctor mente librum edidisset, cujus sensus erat, ut vere & libere dicam, teterri-

A mum

mum bellum indicere Toletanæ Ecclesiæ, tranquillitatis tempore tam diuturnæ. Enim vero auditum nihil fuerat de contentione recens excitata cum Bracarensi Ecclesia, quæ utpote alienæ Ditionis, non erat cur ejusmodi controversiam excitaret. Suspicatus sum aliquid de Tarraconensi ob nescio quam æmulationem, quæ *Sede vacante* cum illa intercessit, cujus rei fiet mentio loco opportuno. Ad Hispalensem vero quæstionis partem spectare, nunquam, ut fatear, mihi venisset in mentem: nam sicuti duæ tantummodo Ecclesiæ illæ de Primatu olim contendere cum Toletana periclitatæ fuerant, ita, re tam inopinata comperta, in maxima animi perturbatione versabar.

Part.2.c.22.n.33.

II. Ex ea demum sollicitudine aliquando emersi, nec parva cum admiratione percepi, libellum ab Ecclesia Hispalensi profectum esse fucato nomine ac prætextu Memorialis ad Hispaniarum Regem, (quem Deus Optimus Maximus diu servet incolumem). Affirmabant levissimam, immo nullam esse causam, cur Hispalensis Ecclesia inexpectatæ studeret novitati; quippe quæ vel illa erat minor, ob quam atrocissimum Trojæ bellum susceptum fuit: unde Venusinus cecinit:

Hor. in Art. Poet.

Nec gemino Troianum bellum orditur ab ovo.

Afferebant, incredibili cum plausu librum acceptum; namque unanimi omnium voce admirabile monumentum prædicabatur; omnigena eruditione congestum; ad multa & exquisita docendum instructum. Præterea styli suavitas omni procul affectatione, sententiarum pondus, vis argumentorum, propositionum veritas efferebantur; totum denique opus mature excogitatum, multo elaboratum ingenio, magna cum gravitate sermonis pertractatum, diuturni spatio temporis absolutum. Quid plura? Congeries rerum tam admirabilis dicebatur, ut difficile admodum videretur scriptum aliud reperire, cui melius adscribi posset quod olim Plinius Junior alii tribuit: *Aliquot annis nihil generis ejusdem absolutius scriptum.*

Plin. Jun. lib. 4. ep. 22.

III. Addebant præterea, tam firmis argumentis, narratione tam perspicua, tam luculentis testimoniis, auctoritatibus tam manifestis oppugnari Primatum Ecclesiæ Toletanæ Hispania tota celebratissimum, ut penitus evelleretur, eoque ad incitas ita redacto Ecclesia illa non citra pudorem Primatialem se appellaret. Insuper proferre non verebantur, quod

quod præ lætitiæ magnitudine, qua victoria conclamabatur, nec non tantus huic libro triumphus designabatur, maxima cum alacritate, Hispaniarum Ecclesiæ omnes enixe sollicitabantur, ut collatis una suffragiis Toletanæ Primatus dignitatem detrectarent, neque permitterent ut ullis in literis ea dignitas legeretur, quin immo curarent, ut vel ex iis, quæ ab Audientiis, & Ecclesiasticis Curiis Toletanis ad earum Audientias, & Tribunalia reddebantur, deleretur; &, quod Hispalensis Ecclesia, suo ipsius exemplo animos cæteris additura, idem præstare orsa erat.

IV. Hujusmodi mihi quidem relatio tum quod ad partes, tum quod ad totum attinet, incredibilis videbatur: at communicanti mihi cum eo quem alloquebar, difficultatem, quæ summa occurrebat, fidem scilicet adhibendi vocibus Memoriale illud tanta cum laude traducentibus; multo autem magis credendi, quod Hispalensis Ecclesia præire ausa fuisset auctoritate privata promulgatam sententiam, de responso nihil sollicita; non est, ille inquit, cur dubites de pervulgato apud omnes sermone, res enim testata est, ejusque certa cognitio ab unoquoque tenetur. Quidquid Libello continetur, ipsi tibi fas erit cognoscere, namque illum tuos ponam ob oculos. Quod vero Hispalensis Ecclesia dicitur exsequuta, tuumque animum minus inducit ut credas, hoc Diplomate confirmabitur. Quæ fatus, exhibuit folium sic inscriptum:

V. Decreto de su Magestad (que Dios guarde) remitido al Governador de el Consejo el dia trece de Noviembre de este presente año de 1723.

Aviendo llegado à mi noticia, que los Ministros de la Curia Eclesiastica de Sevilla borran de los despachos de la de Toledo, que se dirigen à ella, el titulo de Primado de las Españas, mando al Consejo haga entender à aquel Arzobispo, y à su Iglesia, ha sido de mi desagrado, que toleren esta novedad, dando las providencias convenientes, para que ni el Arzobispo, ni la Iglesia lo permitan, ni fomenten; previniendo a la Audiencia estè à la vista de lo que en esto se executare. Assimismo mando al Consejo expida las ordenes, ò encargos, que convengan, para que al Arzobispo de Sevilla, no se le dè el tratamiento de Excelencia *en despachos suyos, ù de su Curia, ò en otra qualquier manera. Y porque se imprimen escritos, en los quales se trata de proposito, ò incidentemente de la Primacìa de España, se proibirà con graves penas la impression de papel, ò libros,* Decreto del Rey.

 en

en que se trate de este assumpto. Rubricada de la Real mano de su Magestad, en San Ildephonso, à trece de Noviembre de 1723. Al Governador del Consejo. Quod latine sic vertitur.

Diploma Regium.

„ Diploma Regium datum Consilii Præsidi Idibus No-
„ vembribus vertentis anni M DCCXXIII.

„ Quum relatum nobis fuerit, Ecclesiasticæ Curiæ Hispa-
„ lensi Præfectos ex literis, scriptisque cæteris, quæ a To-
„ letana Curia ad Hispalensem expediuntur, titulum Hispa-
„ niarum Primatialis obliterare, Concilio mandamus, ut Ar-
„ chiepiscopo, & Ecclesiæ illi significet, permoleste a nobis
„ auditum, quod in ejusmodi novitate conniveant, præstet-
„ que ea, quæ opportuna fore censuerit, ne Archiepiscopus,
„ & Ecclesia id ferant, foveantque; Audientiæ demandans
„ explorandi munus quidquid ea in re factum erit. Præter-
„ ea Consilio eidem mandamus, ut necessarias expediat lite-
„ ras inhibentes; quominus Archiepiscopo Hispalensi *Excel-*
„ *lentiæ* titulus tribuatur in literis tum ad eum, tum ad ejus
„ Curiam pertinentibus, aut quocumque alio casu. Quo-
„ niam vero in lucem prodeunt scripta quædam aut con-
„ sulto, aut obiter de Hispaniarum Primatu agentia, veti-
„ tum erit gravissimis propositis pœnis quamlibet scriptu-
„ ram aut librum Typis committere, ubi de re hujusmodi
„ quid agatur.

„ Signatum Regia manu apud Sanctum Ildephonsum Idi-
„ bus Novembribus A. 1723. Ad Consilii Præsidem.

VI. Re tam evidenti conspecta necesse habui præstare fidem iis, quæ fieri nullo pacto potuisse judicaveram. Et memoria repetens Poetæ verba:

Ovid.Met.lib.13.

Quid opus est verbis? spectemur agendo:

cupiditati meæ satisfacere optimum duxi, Libellum sedulo perlegendo; neque enim libet memet illis adjungere, quibus vel Auctorum deliramenta persuadentur, dummodo literis consignata inveniantur, utcumque illorum nominis fama invaluerit. Quod sane consilium Fabio acceptum refero, qui ostendit quam caute vel a doctissimis hominibus tradita legenda sunt; vereri enim, ut aliquid ipsi peccarint, ab æquissima prudentia non est alienum: *Neque id statim legenti persuasum sit, omnia, quæ magni nominis Auctores dixerunt, esse perfecta.* Profecto id vulgi solenne est (utinam & non eorum, qui sese putant sapientes!) in illorum verba jurare, quorum

Quintil.lib.10.c.5.

do-

doctrinam, & eruditionem pro ea quæ omnium animos occupavit de iis fama, tacito venerantur obsequio. Haud multum abludere hanc imaginem reor a sæpius memorato libello, quemadmodum hoc in opere me planum facturum confido.

VII. Quam potui attentius perlegens librum, cognovi statim sub initia, ex hac contentione quidquid aptius fuerat ad faciendam fidem, rejectum esse, & œconomicam administrationem allatam, ad roborandum incæptum magis accommodatam; alia minus ad rem faciente contemta, licet Ecclesiasticæ Scriptores Historiæ, perinde ac primam, plurimi faciant. Conjeci etiam propositiones identidem excidisse non redactas ad trutinam, quas ipse pro mei tenuitate ingenii æstimans dubiæ fidei, consultis deinde libris, rectum earum æstimatorem me fuisse comperi. Ad cætera perrexi, totusque in libri ejus lectione, mirum! tam multæ eruditionis, atque elegantiæ plenum inveni, tam ornate contextum, & sine effectatione præstantibus adeo sententiis, cogitatisque ingenio tam liberali abundantem, denique tam artificiose exaratum, ut nisi a vulgi opinione deflectere maluissem, quidquid de illius æstimatione jam acceperam, ratum habiturus fuerim. At vero non rebar tanti eum futurum penes homines frugi, scientia & eruditione conspicuos, eo quod videre esset quantocyus complura ex allatis in eo exemplis sublestæ fidei.

VIII. Animo reputabam, mecumque tacitus expendebam quot impellerer causis responsum in me transferre; contra vero considerabam quam gravibus causis ab onere hoc sustinendo deterrerer. Hinc me arduum scribendi genus, negotii magnitudo, difficultas causæ, libri eruditio, doctrina operis, laboris certa cognitio, nilque proficiendi formido removebant:

Nescia mens hominum fati sortisque futuræ. *Virg. Æneid. l. 10*

Quibus mihi rebus perterrito meis impar viribus videbatur sola meditatio, quod earum periculum oporteret fieri cum tanto hoste. Illinc vero calcar mihi admovebant splendor Hispani Diadematis; (hoc nomine Toletanæ Ecclesiæ Primatum D. Joannes II. nuncupabat:). Ecclesiæ Toletanæ decor oppressus; ipsius dignitatis summæ fastigium per ora hominum traductum; vetustissimus ejusdem Primatus instar commenti habitus, recentior iniquæ usurpationis inviso nomine

appellatus; æquitas causæ perperam dictæ; eversa veritas; susceptum erroris patrocinium; injustitiæ Principes accusati; Summi quoque Pontifices modo imprudentiæ, modo affectionis insimulati; in dubium revocata, quæ inter potiores Hispaniæ nostræ primarium obtinet locum, gloria; eo potissimum quod singularis sit Toletanæ Ecclesiæ, & Civitatis. Absit vero ut Lector meus exaggerare me aliquid putet, rem quippe adeo testatam refero, ut jure usurpem quod suo in exilio Pelignius queritur:

Ovid lib.3.eleg.4. *Usibus edocto si quidquam credis amico,*
Crede mihi.

Testis autem erit integrior qui utraque scripta perlecta simul conferet.

IX. Præclarum quidem certe, viroque dignum Hispano visum est hoc cœptum, qui quo videt difficiliorem, eo rem alacrius aggreditur, perinde ac mente imaginem concipiat relati de hoste triumphi. Huc accessit sapiens, prudensque Annæi sententia, qua sum factus alacrior: *Non quia*, inquit, *difficilia sunt, non audemus, sed quia non audemus, difficilia sunt.* (Sen.epist.104.) His ego magnopere confirmatus, quocumque vocarer iturus, nulla armorum optione proposita, memet parabam ad pugnam, spe victoriam assequendi, quam æquitas causæ, susceptæque sanctitas rei pollicebantur. Certum mihi deliberatumque est ab illis Auctoribus abstinere, quos refellerent sapientiores; sermonesque meos & argumenta non illorum sententiis confirmare, quos Critici apochryphos judicarent; sed eos dumtaxat proferre, quos utpote legitimos, integerrimos, sapientes, eruditos, doctoresque dignissimos Academiæ omnes admittunt. His ego armis instructus, paratusque in campum descendam. Textus certissimi proferentur in medium, legitimis ac vetustissimis documentis roborabitur controversia. Ab utro victoria sit futura is dicet, qui studii causas procul habens, cognitisque allatis rationibus, sententiam proferre non erit veritus. Nullus per me Judex rejectus erit, dummodo non sit gratiosus, dummodo utramque causam attenderit; nefas quippe alterutra cognita sententiam dicere, quum necessarium sit alteram ex auribus parti uni præbere, adversæ alteram reservare; etenim singulis singulas partes audientibus, æquo Judice utraque controversia transfigitur, quod apposite monuit Poeta:

Quis

Quis justius induat arma Lucan. Pharf. 1.
Scire nefas magno se judice quisque tuetur.
Pari usum fortuna esse laudatum Memoriale satis novi.

X. Video Ecclesiam Hispalensem libello suo exultantem tota ipsum Europa disseminasse, Aulæque Romanæ copiam ejusdem ingentem fecisse, quum toto quam late patet orbe Toletanæ Primatum Ecclesiæ ludibrio haberi contendat. Eo quippe in numero hunc ingenii sui fœtum posuit, ut facile adscripturus illi sit quod Theodorico ait Enodius: *Nec replicationibus tuis reperiuntur contraria, nec objectionibus tuis facilis occurrit solutio*. Enod. in Paneg. ad Theod. Equidem vereor, ne magni illi viri, quos merito Academiæ sapientum venerantur, tanta inspecta fiducia cum declamatore gravissimo Tertulliano exclament: *Quam sapiens argumentatrix sibi videtur ignorantia humana!* Ubi enim quis allucinatione detecta, ex alacri atque læto repente non fit humilis, atque demissus; ubi pudor, atque confusio illius continuo dementiam non sequitur, qui victoriam ante jactabat, quam pugnam iniret, immo quam veniret in conspectum hostium, ecquid aptius dicendum aut sentiendum videtur? Eximia, singularique virtute Duces, tametsi multum, idque jure, suis exercitibus freti, numquam tamen non timent, numquam de hoste victoriam sibi pollicentur, vel quando copiis hostium inspectis prævident qua fiet irruptio. Contra vero Dux rei militaris insciens & Tiro haud exploratis inimicorum consiliis, vincendique spe tota suis in militibus collocata, secunda quæque statuit apud animum suum; mox autem mœrore conficitur videns, quousque calamitatis se temeritas duxerit.

XI. Philistæus ille magnus & invictus, virtute armisque suis plus æquo confidens, namque agmini Regis Saulis universo terrorem incusserat, unumquemque sperabat a se debellatum iri, qui provocatus in campum descenderet; longe autem majorem cepit fiduciam, ubi adolescentem inermem vidit; quo despectui superbe habito, triumphum virtute sua minorem præcipiebat. Quid inde? Inermis ejusdem contemtique juvenis manu corruens, immani abscisso capite sub dio relinquitur; totumque hostium agmen pudore, ac terrore percitum, in turpissimam sese fugam conjicit. Haud secus Ecclesia Hispalensis lectissimis, ac speciosissimis armis induta, *armada de punta en blanco* juxta nostrum adagium; documentis sci-

ſcilicet, atque eruditione non paucos viros literatura præſtantes exagitat, minisque percellit. Tam præclaræ me expertem laudis non diffiteor; ita ſum factus, ita inſtitutus, ut neque literas humaniores profeſſus unquam fuerim, neque criticorum conventus celebraverim. Nihilominus non ejuſmodi armorum ope, ſed æquiſſimæ fiducia cauſæ futurum ſpero, ut Deo Optimo Maximo, ac Deipara Virgine, ad quam ſpectat pars cauſæ, annuentibus, victoria potiar, amotis e multorum mente erroribus, gloriaque Toletanæ Eccleſiæ in priſtinum reſtituta: ſiquidem memoria repeto Chriſtiano certe homine dignam ſententiam, tametſi ab Ethnico profectam Philoſopho, qui de Deo ſermonem inſtituens: *Ille*, inquit, *dat conſilia magnifica, & erecta.*

Senec. ep. 41. ap. Coquæum in cap. 21. l. 4. de Civ. Dei.

XII. Quum David ſingulare illud certamen iniit, pro libito armorum opem paravit, quæ ad hoſtem profligandum aptiora judicavit. At nos de armis eligendis parum ſolliciti, ea quæ triumphum polliceri videntur omittimus, quæ ab hoſte proponuntur adhibituri. Marci Maximi, Juliani Perez, Hauberti, Hieronymi Romani de la Higuera, aliorumque pari auctoritate graviſſima nomina e contentione rejiciuntur. Magno ſcilicet præſidio cauſa noſtra deſtituitur, at nihil non fiat ex adverſarii voluntate, perpetua tum illi, tum fautores illorum maximi oblivione conterantur, teſtimoniorum tam præſentium religionis & fidei nulla mentio fiat. Decretales Summorum Pontificum, quæ ad octogeſimum uſque annum quarti ſeculi emanarunt, utpote quæ multæ veritatis luce clariora argumenta cæremonias, ritus, & Eccleſiaſticam diſciplinam præſeferunt, nullus fuit unquam primos inter Catholicos, qui ſumma non veneratione proſequeretur. Commenti ſunt Hæretici, quî earum auctoritatem obtererent: ſuumque in verriculum Catholicorum nonnullos ſolvendis impares propoſitis captionibus, pertraxere. Tametſi adverſus ejuſmodi temeratores, non defuit Decrealium vindex acerrimus, ſcriptorque doctiſſimus, nempe vir omnigena eruditione Pater Franciſcus Turrianus e venerabili Societate Jeſu, quæ Lidii, ut dicam, inſtar lapidis præſtantes virtute viros exhibet, eſtque regia quaſi ædes, unde Theologi ad profligandos Hæreticos paratiſſimi educuntur.

Memor. part. 1. pag. 12. n. 8.

XIII. At vero quæ Decretalibus objiciuntur pro mei exiguitate ingenii, non quanti apud criticos momenti ſunt haben-

benda esse censeo. Scholam ii recens aperuere haud constanti seculorum traditione firmatam; cujus axiomata Catholicæ Religioni æquo minus consentanea Ecclesia Hispalensis sequitur. Has ergo omnes Decretales, ut eo magis in controversia progrediatur, refellit omnino, ne ab incœpto recedere necesse habeat, quoniam a doctrinis & propositionibus in illis contentis valde discrepant. Sic memoratis jam Auctoribus, Decretalibusque rejectis, vult quæstionem institui de Primatu, ejusque veterem ac novam existentiam probari.

XIV. Verum enimvero repudiatis licet ejusmodi documentis non terreor. Esto: Ab hac contentione præsentissima illa testimonia bono omine ablegentur; quoniam id sibi arrogat eruditissima Ecclesia Hispalensis, concedamus. Tanta enim est æquitas, & honestas causæ, ut deliberatum sit mihi, vel a Gothorum memoria Toletanæ Primatum Ecclesiæ asserere ita gravibus argumentis insistendo, & Testimoniis auctoritate tam firma comprobatis, quæ plenissimam faciant fidem, summique ponderis a sapientibus habeantur: tantum aberit, ut confutari aut redargui ab ullo valeant perinde illegitima, fabulosa, & recens ficta. Neque opus ad expediendum difficile meas vires infringit; nam

Ardua per præceps gloria vadit iter, Ovid.Trist.lib.4. El.3.

ut suis in Elegis exul Poeta cecinit. Gratia insuper Cæli utitur qui contemtis periculis ad æquitatem pro virili tuendam aggreditur, quare profanus:

Audaces fortuna juvat, timidosque repellit.

XV. Ingenue fatendum mihi est, vastam adeo segetem sorte oblatam fuisse, unde locupletes gravissimasque testificationes eruerem; ut Altissima Dei Providentia eluxisse videatur, qua ipse bonorum omnium largitor, & conservator æquitatem causæ defendit. Etenim plurimos reseravit errores, atque fallacias, (me scilicet de iis nihil sollicito) inspersas libello, quibus innixus planum faciam injuria contendi, ut Memoriali adscribantur Enodii verba quæ superius allata sunt. Et sane nonne ridiculum videretur de libro isto tam sancte judicare, in quo non pauca incorruptæ, ac dilucidæ veritati contraria, quin etiam nonnulla inter se discrepantia sunt obvia, quæ variis ego capitibus, ubi usus requiret, expendam, ac disputatione universa complectar? Erit, erit, quum luce clarius apparebit, quam labili nitatur argumentatione;

quam facile sit negotium argumenta illius diluere; & quam efficax enodationum ejus impugnatio suppetat: quare ad amussim convenire libello quod Horatius docuit nemo non fatebitur:

Hor.epist.l.1.ep.1. *Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.*

Part.2.c.13.n.1. Quod evidentius fiet ex iis, quæ partis secundæ cap. XIII. habentur.

XVI. Mentio identidem facienda erit, licet ingratiis, de acrimoniis nonnullis, atque conviciis, quibus tum voces, tum sermonem insperſum Toletanæ impingit Ecclesiæ, Excellentissimis, & Eminentissimis ejusdem Præsulibus, Majestati Regum Hispaniensium, & (quod horresco referens) vel ipsis Pontificibus Maximis, ac Sanctis quos publice in Altaribus veneramur. Verumtamen ubi contumelias ejusmodi proferre contigerit, nihil nisi ea, quæ decet Christianum, modestia reponemus, quam ex Institutoris nostri Christi exemplo hausimus, monente amplissimo Cardinale Jacobo de Vitriaco, quod, *Magister noster Christus, licet verbis contumeliosis ipsum inhonorarent, negat vitium, sed non reddit convitium.* Quidquid sapiens Ecclesia Hispalensis proferre non dubitavit in viros tantæ auctoritatis, tantæque existimationis, excusabo: quominus tamen aliquid desim significationi ejus tam vehementi, convitia eadem expendenda mihi certe erunt, ut evidentior fiat injuria, quamquam pudoris fœnore, qui audaciam ejusmodi consequetur.

Card.Jac.de Pass. Christ.

XVII. Quamquam in dies nova suppetunt monumenta, visque ingens testimoniorum fit obvia, quibus hoc volumen augeretur, & in eximiam excederet magnitudinem, tamen judicavimus satis multa esse, quæ scripsimus; non enim paginas plures implere, sed cœptum explere, causæque nostræ satisfacere constituimus. *Curæ fuit causam potius implere, quam paginam:* ait Sidonius. Quod si paucis quæ scripsimus assequemur, cætera putantes redundare omittimus, parum solliciti, quid alii afferre possint, quibus hanc libeat causam pertractare. Cæterum antequam ad opus aggredior, monitum volo Lectorem meu , quod laudatos per me Auctores propriis in fontibus inspexi, nec ab aliis prolata eorumdem exempla decerpsi; & quod nusquam proferuntur, quin ad amussim locis respondeat suis prolatio, nisi forte Typographus quid peccarit, tum enim cum Martiale vocem extollam:

Sid.Apollin.l.4. ep.2.

Non

Non meus est error, nocuit Librarius. Martial. lib. 2. ep. 8.

XVIII. Id vero non tam religiose colui, ut exemplum nullum alienæ fidei acceptum referam: tametsi raro id accidit, semperque locum indigito, ubi spondeo repertum iri seu testimonium, seu exemplum quod attulero. Quapropter hanc ingenii mei, quanta quanta est, lucubrationem fide quidem præire aliam cui adversor, fidenter dicam: in ea siquidem contrarium sæpe occurrit eorum, quæ asseruntur. Quod ut verum sit, Animadversio tertia primæ partis adeatur, quæ cæteris prolixior ob earum rerum copiam est facta. Tot veritatis hujus certa indicia reperientur, ut in admirationem venturi sint qui nonnisi res grandes mirantur. Ipso in libri exordio pura puta fallacia occurrit, quod ad substantiam, quod ad totum,quod ad partes attinet. Necui forte videatur fidem excedere quod affirmo, Animadversio eadem sit ob oculos, non enim vereor, quin exclamet: veni, & vidi quod media pars mihi nuntiata non fuerat. His autem fallaciis non minores continet pars altera; tertia vero omni majorem expectatione congeriem exhibebit.

XIX. Memoriale ipsum nemo non affirmat optimo, eleganti, perpolito, & affluenti orationis genere elucubratum: at vero in re tam gravi, ubi de honestate summa contentio est, prudens sapientis animus non eloquentiæ vi permovetur, at sedulo multaque meditatione perpendit argumentorum pondus & firmitatem, quæ adducuntur. Verborum splendor, atque elegantia, quibus res ista impugnatur, externa sunt ornamenta illos dumtaxat decipientia, qui in nihil agendo occupatissimi oscitanter libros percurrunt, parvi facientes, vera sint, necne, quæ legunt. Vis contra, quæ argumentis inest, rationumque cognitio, quibus innititur quæstio, firmissima sunt fundamenta, quibus prudentium hæret judicium; & trutina, in qua sermonem suspendunt sapientes. Ecquid interest instratusne sit ostro, & pictis, ut dicunt, tapetis equus ille, cui spiritus, vigor, & alacritas desunt, ut celeritate currendi sessoris sui cupiditatem non fallens victoriam consequatur? Etenim alacritate ac viribus destitutus, non potest admotis parere calcaribus, quorum acie veternus ejus excitatur. Triumpho alius certiori potietur si phaleris carentem equum conscenderit, qui generosus, & acer tanta pernicitate ad nutum Equitis transvehatur circi metam, ut spectantium oculis su-

ſpicandi locum fecerit, veſtigiiſne arenam, aliſne vacuum aera percurrerit. Satis appoſite hîc referenda D. Bernardi verba nuper legi apud Fr. Lucam de Montoya, quibus oſtenditur, in rebus magni momenti prudentes homines vim argumentorum ſpectare, non verborum præſtantiam & fucum. *Prudentibus enim viris non placent phalerata, ſed fortificata.* Equidem, fatear ingenue, diligentius & attentius inſpexi argumentationum vim, gravitatem ſententiarum, ac teſtimoniorum integritatem, quam elegantiam ſermonis, ſplendoremque verborum; primum enim ſcio a ſapientibus probatum, a doctis viris alterum minime damnatum iri.

S. Bernard. ap. Fr. Luc. de Mont. in proœm. ſui lib. ſent. metaph. & lit. S. Script.

XX. „ Præſandi finem facit doctiſſimus Auctor adhuc „ unum admonendo Lectorem ſuum, ne forte inſciens cauſæ, „ cur vernaculo enunciare ſermone coactus fuit quidquid la- „ tino protulit, methodum iſtam diſtringeret. Ait igitur, „ duo potiſſimum ſe movere ad id præſtandum. Primum: „ quod tali uſa fuerit methodo Eccleſia Hiſpalenſis in Me- „ moriali, quæ omnia Hiſpanice conſcripſit, idque ex indu- „ ſtria, (ut obiter obſervat,) nempe ſuadendi cauſa, vel „ imperitis latini idiomatis id, quod falſo probare conten- „ dit. Alterum quod pendet a primo; ut qui priori le- „ ctione decepti, reique veritatem diſquirere negligentes, „ utpote rudes literarum humaniorum, his etiam perceptis, „ ab erroris opinione removeantur. Nos vero tametſi omnia „ latine reddimus; tamen quæcumque monumenta occur- „ rent Hiſpano idiomate, perinde afferemus; mox in no- „ ſtrum vertere pro virili conabimur. Reliquum eſt igitur, „ ut operi manum admoveamus. Quod utinam feliciter ce- „ dat, ne Toletanæ Eccleſiæ gloria tam magnifice vindicata, „ ob noſtri tenuitatem ingenii minor eſſe facta videatur.

PARS

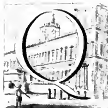

PARS PRIMA.

ANIMADVERSIONES AD MEMORIALE

EDITUM NOMINE

HISPALENSIS ECCLESIÆ.

Uamquam revocari non poteſt in dubium, quin plauſus acclamationemque omnium adeptum ſit Memoriale, quod oppugnare aggredimur, eo quod ſumma eruditione, & elegantia conſcriptum fuit: tamen quum hæc noſtra tempora una cum eruditis tulerint quoſdam criticos, qui accuratiſſime inſpiciunt opera vulgi opinione omnibus numeris abſoluta, docendi ſoliditati, quam præſtantiæ ſermonis, verborumque concinnitati attentius incumbentes; operæ pretium erit, ut opus hoc, quod omnes tanti faciunt, cenſuram ſubeat hujuſmodi criticorum. Neque id opinor moleſtiam afferet Eccleſiæ Hiſpalenſi, quippe cui Toletanam Eccleſiam provocanti, ut dicat cauſam ſuam coram frequentiſſimis Doctorum virorum congreſſibus; tametſi eadem magno quidem jure recuſat ne reſpondeat; tamen ſilentem ipſam, ejuſque honeſtiſſimam cauſam

qui fuſcipiat non deeſt, quique ad defendendum paratus accedat. Quoniam vero ut munus, quod in me tranſtuli explerem, librum totum attente perlegere neceſſe habui, offendi legens unde conficerem Animadverſiones meas. Has ego Eruditorum incorrupto, prudenti, ac maturo judicio ſubjiciendas exiſtimo, ut rectiſſimam de iiſdem ſententiam pronuncient.

CAPUT I.

ANIMADVERSIO I.

Oſtenditur Memoriale alienum eſſe ab Eccleſia Hiſpalenſi.

SUMMA CAPITIS.

I. *Eccleſiæ Hiſpalenſis encomium.*
II. *Eadem Eccleſia non debet ſibi comparare propria commoda alieno incommodo.*
III. *Eccleſia Toletana quadringentorum ſeptuaginta quatuor annorum ſpatio pacifice poſſedit Hiſpaniarum* Primatiæ *dignitatem, ab Hiſpali recepta e Maurorum manibus.*
IV. *Memoriale credi poteſt compactum invidia.*
V. *Toletanæ Eccleſiæ Canonici omnibus ſemper officiis urbanitatis proſequuti ſunt Canonicos Hiſpalenſes.*
VI. *Mirum videtur Eccleſiam Hiſpalenſem aſſurgere poſt* 474. *annorum ſilentium, & poſt ſententias latas in Bracharenſem, & Tarraconenſem Eccleſias pro Toletano* Primatu.
VII. *Inſiſtit in eadem re.*
VIII. *Exempla Toletanorum Præſulum exercentium* Primatiæ *jura in Diœceſi Hiſpalenſi.*
IX. *Memorialis ad Regem Catholicum nomen eſt abſurdum.*
X. *Ratio ejuſdem rei.*
XI. *Explicatur vera ſententia Memorialis.*

I. ECcleſia Hiſpalenſis, omni memoria maxima, præſtantiſſima, ac venerabiliſſima pro dignitate ſua faciat neceſſe eſt, ut quam ſibi magnitudine, ac meritis æſtimationem comparavit, jugiter ſervet. Enimvero plurimi hanc Eccleſiam faciendam eſſe animadverto, non ſolum ob ſummam, quam apud veteres gloriam adepta eſt, toto Terrarum Orbe perſpectam, verum etiam ob ſplendorem illum eximium, ſummamque venerationem ab ipſa conſtanter ſervata, & nunc tem-

temporis apud eam vigentia, quæ ab ultima antiquitate Majores eidem fui pepercrunt. Quos nisi antecellit, nisi honore amplificato præit, eo potissimum fit, quod eorum merita tam ampla, tam ingentia, tamque sublimia extiterunt, ut non minor certe gloria æstimanda sit splendorem illum pristinum, vel nostra hac ætate integrum asservari: siquidem recens Ecclesia Hispalensis tam suimet veteris similem repræsentat imaginem, ut splendorem, gloriam, amplitudinem, non hereditate acquisitam, sed perpetua possessione servatam semper magnam, semper unam, semper eamdem præseferat. (Hic vero quæstioni aditus reseratur.) Quanam igitur alia ex causa Ecclesia tam conspicuæ gloriæ, magnitudinis tam eximiæ potuit ad proterendum induci dignitatem, ac præeminentiam, quam Toletana inconcussam tuetur, nisi ut suam extolleret amplitudinem? Absurdum scilicet videretur, & ad credendum perdifficile, id factum fuisse, ut unicuique suspicandi præbeatur occasio, num forte Hispalensis Ecclesia eorum numero adjungeretur, qui *gloriam aliorum, suam esse ignominiam existimant*; ut ait doctissimus, atque eruditissimus Æneas Silvius, cui postea ad Summum Pontificatus apicem evecto Pio II. fuit nomen. Æn. Silv. 3. Com. pag. 5.

II. Nullus unquam Principum pro dignitate virtuteque facturum se judicavit, si aliorum imperium viresque pessumdaret, neque inde gloriæ suæ incrementum adjungeret, suamque ditionem proferret. Innumera cæsorum in acie cadavera quotidie occurrunt, qui cupiditati Regum obsecundantes, dilatare conabantur imperium, novasque, & ampliores Provincias emetiri victoria. Quamobrem congregare copias, milites conscribere, conflare exercitus, arces prosternere, æquare solo munitissimas Urbes, teterrima bella conserere, citra spem rerum potiendi, hoc dumtaxat fine proposito affligendi aliorum regnum, Principes ulla unquam memoria consuevisse, nec sacræ, nec profanæ tradunt historiæ. Et revera cuique magnanimo incitamentum est virtus gloriæ aliorum inviolatæ servandæ; isque perduellis, ut ita dicam, videtur, qui ex alienæ auctoritatis splendore credit suæ detrimenti aliquid fieri.

III. Hæc potissima est causa, cur Memoriale illud ab Hispalensi Ecclesia esse alienum evincimus. Enimvero posteaquam ipsa S. Regis Ferdinandi III. virtute devictis Mauris,

ris, fugatisque, in pristinum restituta fuit, nonne semper magna, semperque præstans servata est? Nonne cultu ac veneratione semper digna est habita? Num reverentiæ illius aliquid, qua superioribus temporibus Hispanienses prosequebantur, excessit? Immo vero quatuor & quadringentis septuaginta annis ab ea vindicata, & prima mediis temporibus, & primis novissima responderunt: dum interea Toletana Primatialis dignitatis, jurisque sui perpetuo tenax fuit, jugiterque Primatus munere functa est. Quamobrem si Toletana nullum habuit incrementum, nullumque passa est detrimentum Hispalensis, nonne ab hujus summa, singularique prudentia dicendum erit alienissimum Memoriale illud in lucem edere? Moralis Philosophus recte sugillat perpetuo miseros, qui alienis commodis cruciantur: *Æterna miseria est alienis bonis torqueri*. Quod si dolorem, atque angustiam quis animo percepit, eo quia honore fruitur Hispaniarum Primatus Ecclesia nostra, æternum vexetur necesse erit. Etenim donec memoria hominum vigeat, splendorem Primatus sui vetustissimum Toletana integrum conservabit.

Senec. epist. 105.

IV. Qui angor cujusmodi sit, equidem pronunciare non ausim; etenim quum de præstantissimis viris instituta oratio sit, proferre illius nomen me pudet, nemini licet ignotum; atque utinam experimento minus cognosceretur! Verum si forte aliquem præteriret quænam ægritudo illa, isque dolor sit, qui ex alienis commodis perturbat animum, ex Angelico Doctore potest nosse. Ex ea quidem angustia, quod Spiritu Sancto edoctus affirmare non dubito, malorum maximum est profectum, quibus vexatur humanum genus: estque magnanimitati contrarium vitium, uti sapientes omnes affirmant: quot autem, & quanta ab eo proveniant incommoda, sacræ testantur historiæ. Quæ quum ita sint, ecquis timorem damnabit, qui Prudentes incessit, ne multa gravissima prodeant mala ex illo Memoriali? Quamplures ad sua signa milites conscribet hostis Christianæ charitatis acerrimus, qui vel a Mundi primordiis præsentissimum sensit id esse consilium ad pacem turbandam primos inter fratres, perpetua odia miscendo.

S. Thom. 2. 2. q. 36. art. 1. Sap. cap. 2. v. 24.

V. Arctissima, peneque fraterna conjunctio cur fieret Hispalensi cum Toletana, potissima ratio est humanitas, urbanitasque maxima, qua hæc illam prosequi consuevit. Namque

que Hispalenses Canonicos, quando invitati, & superpelliceo induti conveniunt in Chorum, Toletana in subselliis dignitatum Capituli solet recipere, qua significatione tam singulari dumtaxat utitur erga Hispalensem Ecclesiam, idque Memoriale ipsum testatur. Quæ quum ita sint, ejusmodi vicissitudo nonne ab Ecclesia Hispalensi alienissima judicabitur? Nonne videbitur incredibile ipsam effecisse, ut fraterna illa conjunctio numquam violata spatio temporis tam diuturni dissolveretur? Hispalensis Ecclesia est amplissima, & præstantissima: *cui ad augendum fastiginm nihil superest; hoc uno modo crescere potest, si se dimittat*; ut laudator insignis monuit Imperatorem genere Hispanum, ac fere Hispalensem. Toletana vero Primatialis comitate præivit, nulla quidem dignitatis ratione habita, qua illam antecellit. Urbanissimam hanc testificationem eo loco habuit Hispalensis, quo æquum erat; unde factum est, ut arctissima invicem necessitudine conjungerentur. Ea tamen conjunctione impeditum fuit nunquam, quin Toletanæ Primatialis gradus, atque honores permanerent centum supra annos. Quapropter ab omni fide abhorret, quod Hispalensis Ecclesia a Toletanæ urbanitate tam singulari ultro se averterit. Notam quippe ingratis inuri solitam is non effugeret, qui pro eo ut beneficii præter spem accepti gratiam persolveret, beneficium ipsum oblivione deleret.

Mem. part. 3. p. 427. n. 136.

Plin. in paneg. ad Trajan.

VI. Huc accedit inopportuna Memorialis edendi occasio, quæ multo minus ad Hispalensem Ecclesiam id spectare demonstrat. Et revera Memoriale idem affirmat quatuor & quadringentis septuaginta interjectis annis ipsam, posteaquam a S. Rege Ferdinando eliminatis Mauris, in libertatem asserta est, diuturnum, neque unquam interruptum silentium religiosissime tuitam esse. Qua non invita confessione fit palam, intempestivum esse, alienumque ab ipsius Ecclesiæ prudentia summa hunc libellum; nam nulli vel mediocris consilii homini venisset in mentem de re in controversiam vocanda post silentium tam diuturnum. Qui sententiam a legitimo Judice pronunciatam audivit, atque intellexit, si tacuit, perinde est, atque sententiæ illi assensum præbuerit; Civili enim, & Canonico Jure instituimur, quod silentium est assensio tacita, ejusdem plane roboris ac si esset expressa. Sententiæ plures pro Ecclesia Toletana latæ

Mem. pag. 1. n. 1.

ſunt, quibus olim Bracarenſis, & Tarraconenſis repugnarunt, (eæ vero quam inanem operam luſerint, ne mediocriter quidem inſtructi rerum ignorant.) Toties pronunciata ſententia quum Hiſpalenſem non fugeret, toto illo 474. ſpatio annorum conticuit: quod ſilentium tam diuturnum niſi eſt aſſenſio, aſſentirine erit unquam ſilere? At vero, quod mirandum eſt magis, novit Eccleſia Hiſpalenſis, Memoriali teſte, Bullam peculiarem exiſtere, quæ ipſam Toletanæ, utpote Hiſpaniarum Primatiali, ſubjectam declarat, quam quia vidit novitque, totos 474. annos altiſſimo obvoluta ſilentio libenter tulit: nunc demum emergit adverſari deliberans, & Primatialis ab auctoritate deſciſcere. Quis credat? Quis non ſtupeat?

Mem. pag. 369. n. 71.

VII. Quæ contra Memoriale aſſurgens reſcindendi cauſa eam Bullam: Eccleſia inquiet Hiſpalenſis tum temporis ſub Maurorum poteſtate erat, quum Diploma id Pontificium condebatur: quare adverſari non poterat. Age: at 474. annorum ſpatio, qui ab ejus libertate ſunt lapſi, Deus bone, quis altum adeo ſilentium indixit? Quid nulla omnino vox audita eſt? Quid Bullâ ſubreptitia declaratâ non fuit judicium conſtitutum? Quid impedivit? Num ignorantia? Num libertatis privatio? Num defectus temporis? Num opportunitas nulla facta? Næ horum nihil cogitari poteſt impune. Etenim Eccleſia Hiſpalenſis cauſam habuit exploratiſſimam; libertate utebatur ſumma; & gratia inſuper Ferdinandi Regis vindicis, aſſertoriſque ſui, qui cauſam hanc tranſigere valuiſſet, qua erat auctoritate ac majeſtate, niſi minus æquam noviſſet; occaſio item multa, magnaque poteſtas facta ſibi fuit diutiſſimo illo tempore: tamen perpetuo ſilentium fecit. Ecquid igitur dicendum erit; niſi quod æquiſſimam ipſa cauſam Toletanæ cognoſcens, ob id præſertim ſiluit; cæteris quibuſcumque rebus poſthabitis magnanimitati ejuſdem minus congruis?

VIII. Aliud inſuper accedit, cur magnopere quis Memoriale intempeſtivum miretur. Enimvero quid ſilere oportuit, ubi conſignata, eaque ſæpius repetita exiſtunt acta de poſſeſſione Primatus pro Eccleſia Toletana contra Hiſpalenſem? Jam eo tempore quum Alphonſo XI. ſeſe comitem adjunxit D. Ægidius Albornotius Archiepiſcopus Toletanus A. 1340. pugna ad ſalſum commiſſa celeberrimo, ſuam Crucem

cem toto itinere ante se erectam uti Primas gestari voluit, quanquam Archiepiscopatum Hispalensem permeavit. Idem alius Archiepiscopus Toletanus D. Petrus Gonsalez Mendoza Cardinalis amplissimus præstitit, ut Primatus sui dignitatem ostenderet. At quoniam exempla singula numerando recensere longum esset, unum erit instar omnium, ad convincendum quemque aliis contumaciorem, aptissimum. Quum generale consilium ab invictissimo Imperatore Carolo V. haberetur Toleti, A. 1538. congressique essent Ecclesiæ nomine Cardinales amplissimi D. Garsias de Loaysa Hispalensis, & D. Joannes Tavera Toletanus Archiepiscopi, non illiberale inter utrumque dissidium fuit de priori loco alteri concedendo. Garsias dignitate erat antiquior, proindeque ipsi deberi superiorem locum Toletanus ajebat; contra Hispalensis reponebat, priorem sedem a Toletano occupandam, quippe qui Primatus munere se præstantior erat. Qua Garsiæ ratione potiore judicata, tum urbanissimæ contentionis finis fuit impositus, tum ut Archiepiscopus Toletanus priori loco sederet necesse fuit. Quamobrem quum id coram universo congressu peractum fuerit, ideoque Hispalensem Ecclesiam nequaquam fugiat; intempestivum erit igitur Memoriale illud emittere, & idcirco ab eadem Ecclesia alienum. At vero nonne id potest planum fieri ejusdem auctoritate? Profecto illa non semel proprio ore confessa est Primatialem Hispaniarum esse Toletanam Ecclesiam: sed agam de his inferius.

V. part. 2. cap. 20. n. 7.

Ibi n. 7.

Part. 2. cap. 7.

IX. Verumenimvero (quod omnium maximum, longeque gravissimum meam tuetur causam) res meos ob oculos versatur, quam perhorresco referens, lubentique animo præterirem, nisi operæ pretium esset audaciam detegere, qua libellus in lucem prodiit. Libelli saltem titulum præfetulisset; improbum revera consilium, sed ferendum magis videretur. Quod autem inscribatur: *Memoriale ad Regem Catholicum*, Regumque Proavorum ejus mentio fiat, nullusque non moveatur lapis, ut, si fieri possit, ea dignitas corruat, quam illi tuiti semper sunt, tanquam gloriam sui diadematis summam, & singularem; quis non omni superiorem captu admirationem concipiat?

X. Eo in Memoriali traduntur, Hispaniarum Reges maximam sui nominis gloriam existimasse, quod suis in Regnis

existeret tantæ auctoritatis Ecclesia, tantæque nobilitatis, ut Primatu digna esset; quamobrem Toletanæ Primatialis causas tanquam suas defendisse; *Aviendo hecho*, inquit, *los Señores Reyes suya la causa de Toledo*. „ Quum Reges nostri Toleti „ causam fecerint suam. Insuper liquido constat id quod suo in Diplomate expressit Rex Joannes II. ad Alphonsum Carthaginensem Burgorum Antistitem, & in epistola instructionis, quam appellant *Carta-Orden*, ad Ecclesias & Præsules Regni (de qua in parte altera dicendum erit) nempe, Primatum in Ecclesia Toletana Bullis Pontificum constitutum, atque firmatum, *redunda en un gran servicio de su Real Persona, y en honor de la Real Corona de sus Reynos*. „ Magnum „ emolumentum afferre tum ipsi Regi, tum Regno. Quibus attentis facile comprehenditur quam sit repugnans Memoriale ad Regias manus afferre, cujus pura puta sententia est.

Mem. part. 3. §. 4. n. 69. pag. 389.

D. Jo: II. vide part. 2. cap. 6. n. 1.

XI. Rex Catholice, Hispalensis Ecclesia Memoriale hoc ad te tradidit, quo irritum esse intelligas quidquid tot, tantique Progenitores tui veluti propriam causam defendendum suscepere; quidquid cognoverunt, affirmarunt, scriptoque testati sunt emolumentum sibimet, Regnoque singularem gloriam peperisse. Id scilicet Hispalensis Ecclesia contendit. Quare libellum istum attulimus, ut ipse videas, omnesque intelligant, nulla unquam memoria id honoris præstitum Regibus Hispaniarum fuisse, tuosque Proavos, cætera dignissimos, illam sibi utilitatem animo, & cogitatione finxisse, quam sibi a Toletana Primatiali provenire tradiderunt: ejusdem sanciendæ auctoritatis negotio implicitos esse Reges illos ob singularem, immoderatumque amorem, quo Alphonsus hujus nominis VI. ejusque uxor Constantia Toletanam Ecclesiam prosequuti sunt. Cui accessit singulare item studium Urbani II. Pontificis Maximi, & S. Hugonis Abbatis Cluniacensis erga D. Bernardum. Tuendæ autem illius auctoritatis necessitatem, quæ creditur, nullo firmiori niti fundamento, quam superiorum Regum exemplis, qui nullo jure patronos se ejusdem gesserunt. Hæc Memorialis summa est. Ecquis ergo non stupeat, indignumque non putet facinus, quod ab Ecclesia Hispalensi susceptum sit, cujus amor, obsequium, cultus erga Reges maxime fulgere debent? Quæ diximus siqui animo reputent, quanquam studium adversæ

Mem. part. 3. §. 1. pag. 317.

versæ partis contra suadeat, veris veriora esse fatebitur. Ecclesiam quoque Hispalensem tam perspicuæ veritati concessuram esse confido.

CAPUT II.

ANIMADVERSIO II.

Imbecillitas causarum, quibus se innixam dicit Ecclesia Hispalensis, ut suum Memoriale traderet ad Regem Catholicum.

SUMMA CAPITIS.

I. *Ecclesia Hispalensis videtur sequuta exempla Principum bella inferentium specie quidem justis ex causis, re autem ob privatos fines.*

II. *Memoriale ferme totum est compactum e. contentione de Primatu Lugdunensi Petri de Marca, quæ est appendix ad Concilium Claromontanum.*

III. *Detegitur falsitas causarum, quas adducit Ecclesia Hispalensis, ut probet suum cœptum.*

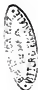
IV. *Prima ex præfatis causis: nempe* Diploma Regium *conditum anno* 1722.

V. *Negatur idem Diploma fuisse extortum ab Ecclesia Toletana contra id quod objicit Hispalensis.*

VI. *Toletanus Archiepiscopus Pragmaticis Regum Philippi II. & III. Episcopis cæteris Hispaniarum prælatus fuit.*

VII. *Philippus III. Toletano Præsuli Eminentiæ titulum tribui mandat, quem post annos mille Urbanus Octavus Cardinalibus tribuit.*

VIII. *Altera ex causis in Memoriali adductis, nempe aliud* Diploma Regium *anno* 1722.

IX. *Defenditur Diplomatis ejusdem æquitas, & Jus Toletanæ Ecclesiæ.*

X. *Tertia causa edendi Memorialis prætenditur ab Ecclesia Hispalensi; nempe* Epistola Marchionis Grimaldi.

XI. *Ipsamet epistola exhibetur.*

XII. *Ecclesia Toletana propugnare debet sua jura.*

XIII. *Ab Ecclesia Hispalensi idem fieret pro sua causa tuenda.*

XIV. *Respondetur invidiosæ clausulæ Memorialis in* Primatum *Toletanum, quem labefactari non posse ostenditur.*

XV. *Summorum Pontificum Oracula pro Tolatana Ecclesia optime semper merita de Apostolica Sede.*

I. Hispalensis Ecclesia suo in Memoriali orditur dicere: *Se considera oy provocada de la santa Iglesia de Toledo, y obligada a romper el silencio, que ha observado en quatrocientos y setenta y quatro años*. Quod nobis redditur: „ Cogitat provo- „ cari se ab Ecclesia Toletana, cogique hodierno die finem „ imponere silentio, quod 474. annos nunquam interruptum „ servavit. Credo equidem non invitus allata Memorialis verba esse certa; quæ idcirco summa cum fide proferre volui, ne tam ex mea, quam ex legentis sive audientis parte aliquid veritati deesse videar. Certe Hispalensis Ecclesia nullam afferre potest novam causam, ob quam jure possit dicere, sibi a Toletana molestiam aliquam inlatam esse, quod haud ita multo post palam facturi sumus; propterea scite, liberaliterque rem veram expositura in Memoriali non ait: *Intelligit*, seu, *exploratum habet*, sed, *cogitat provocari se*, proindeque ad causam suam dicendam compelli. Historia omnis Principum exemplis abundat, qui plus æquo laudis appetentes, ubi quam voluerunt gloriam assequendi spe exciderunt, exclamant sibi factam injuriam, honestique belli nomine jus alienum violenter invadunt. Nabuchodonosor Rex ille animi elatione celeberrimus, meditans Reges finitimos, gentesque magis dissitas propriæ ditioni subjicere, inexplebilem animi sui cupiditatem, specioso nomine, causam belli jactat, eisque acerbissimum bellum indicit. Legitima videbatur belli causa: *Ut defenderet se*; re autem latebat simultas: *Dixit cogitationem suam in eo esse positam, ut omnem terram suo subjugaret imperio*. Nolim ego eamdem fuisse mentem Hispalensi Ecclesiæ. Cogitat provocari se ab Ecclesia Toletana eo tantum nomine, quod hæc singularem adhibuit curam, ne sibi Primatus dignitas prærriperetur in Hispanias, quam rectissime obtinuit, summoque jure tueri debet. Quamobrem deducit instructum agmen, delendi animo splendorem maximum Toletanæ. Id vero si legitimum belli genus; ecquod violentum dicendum erit?

Judith. c. 2.

II. Ecclesia Hispalensis inanem ludit operam rationes aucupans, quibus persuadeat se motam esse ad suum libellum Memorialis nomine evulgandum: nam homines non studiosi hanc potissimam, & veram fuisse causam dicent; quod Ecclesia Hispalensis jamdiu apud se habuerit hujusmodi feturam pene totam derivatam atque expressam e contentione

Pri-

Primatus Lugdunensis, quam Gallorum insignis Jurisperitus Petrus de Marca publicis literis consignavit, antequam Lutetiæ Parisiorum Archiepiscopus renunciaretur, qui alias alio in gradu causas defendendas suscepit. Enimvero quum Præses esset in suprema Curia, vindicem acerrimum gessit juris Regii; deinde Præsul, moxque Episcopus factus, Summorum Pontificum, & Apostolicæ Sedis auctoritatem constanti animo propugnavit; quippe cui ad omnigenam eruditionem instructo, Auctorum gravissimorum dicta, & documenta ad omnes causas aptissima præsto erant. Ex hoc igitur tractatu, qui est Appendix ad Concilium Claromontense Tom. 26. Regiæ editionis Conciliorum, tota ferme eruditio educta est, qua Hispalensis Ecclesia Memoriale suum inspersit, vel rarum est admodum aliunde decerpta invenire. Sunt quædam, negare non ausim, ante hoc tempus inaudita, quæ Scriptor Memorialis proprio marte concinnavit, eademque legere erit libri tertii Paragr. 1. & seqq. Quid vero? Potius consilium fuerat vel non scripsisse, vel saltem non edidisse; ubi enim forte contingat, ut mente excogitentur quæ famam bonorum offendunt, necnon eorum qui ad Aras evecti merentur obsequium, prudentis est ea occultare. Verumtamen hanc rem gravius, maturiusque pertractandam intelligo, at non est hîc locus: ubi ad tertiam mei operis partem ventum erit, argumenta ista refellenda pleniori sermone me suscepturum promitto.

Tom. 26. Conc. edit. Reg.

Infra cap. 8. par. 3. cap. 3.

III. Hanc unam fuisse, ut diximus, potissimam causam ex ipso Memoriali conjicitur. Et sane tria illa, quibus permotam se fuisse ait Hispalensis Ecclesia ad libellum Catholico Regi exhibendum, publicamque in lucem edendum, altiori procul meditatione omnes vident præpropere, & ex industria fuisse procusa, & absoluto jampridem operi præfixa, non e contrario priusquam labori manus admoveretur, excogitata; pariterque omnes intelligunt multum temporis absumtum re tum cogitanda, tum elucubranda. Se moveri ait Hispalensis Ecclesia duobus Diplomatibus invictissimi Regis nostri, (qui utinam diutissime servetur incolumis) conditis pro Ecclesia Toletana, quorum alterum prodiit 1721. pridie Idus Septembres, alterum insequenti anno octavo Idus Majas; tertio autem moveri se vehementius ait epistola Marchionis Grimaldi data eodem anno tertio Idus Majas.

Quæ

Quæ quum ita sint, tam brevi paucorum mensium intercapedine a conditis Diplomatibus ad libellum editum, abunde perspicuum est hanc Ecclesiam adoptasse sibi filium, quem alia natum parente unusquisque fatebitur, & antiqui Auctoris conatum, ementito recentis nomine, promulgasse.

IV. Cæterum ut luce clarius constet de nullitate causarum quæ jactantur motrices evulgati libelli, eas cognoscere singillatim oportet; singulis enim perspectis, ni fallor, unicuique prudenti de re tam dilucida persuasum erit. Cognoscamus primum e Regiis Diplomatibus conditum anno 1721. pridie Idus Septembres pro Toletanæ Ecclesiæ Præsulibus. Ait igitur Rex: *Que siendo conveniente distinguir en el tratamiento la Dignidad de los Prelados de Toledo, de los demàs Arzobispos, y Obispos de estos Reynos, por ser la mayor, que en ellos ay, como por los meritos de el que al presente lo es, ha venido su Magestad, en permitir à todos le dèn al riferido Arzobispo, como à los que en adelante lo fueren, el tratamiento de* Excelencia, *que es el mayor, que se permite à la mas elevada esfera, y el mas distintivo en sus reales Dominios, por ser el dicho Arzobispo Primado de las Españas*. Quod nobis sonat: „ Quum deceat observantiori Præsules Toletanos officio prosequi, quam Archiepiscopos, & Antistites cæteros Regni nostri, tum quia illi „ dignitate his præstant, tum quia residens hodie Archie- „ piscopus virtutis, & ingenii dotibus est clarissimus; Re- „ gi placuit unicuique permittere, ut eidem Archiepiscopo, „ ejusque successoribus *Excellentiæ* titulum tribuant; quo qui- „ dem honore omnium amplissimo, singularique tota Hispa- „ nia, eos tantum prosequi licet, qui sublimiori sunt in lo- „ co positi, eoque id nomine tantum concedit, quia Tole- „ tanus Archiepiscopus Hispaniarum est Primas.

Mem. pag. 2. V. Diploma istud a Toletana per ambitum extortum fuisse, ait Hispalensis Ecclesia, ut se opprimeret, suprema Regis benignitate abutens, parumque sinceris suggestionibus Regiam Majestatem inducens ad id præstandum. Nisi fugeret Hispalensem Ecclesiam, qua ratione Toletana a Rege impetravit, ut qui Primatialem Hispaniarum sedem hodie tenet, quique eum sequentur Archiepiscopi, tali honore dignarentur, quod adeo invidiosum sibi esse demonstrat, erubesceret rem adeo incertam, & veritati tanto proximam intervallo docuisse. Nullus dubito, quin prius Diploma illud

ema-

emanaverit, nemine Aulicorum inſcio, quam ad aliquem Toletani Capituli de iſto ambitu eſſet quid perlatum. Ecquid igitur Eccleſia Hiſpalenſis in omnium hominum conſpectu de Toletana expoſtulat, quod ſcilicet hæc molita fuerit ſe opprimere tanta injuria? Ecquid nullo ſtabiliori fundamento, quam leviſſimæ ratiocinationis innixa, Hiſpaniarum Primatialem graviſſimæ culpæ conſciam accuſat, Regia nempe auctoritate abuſam minus ſincera ſuggerendo? Toletanæ Eccleſiæ, ut jus ſuum, ſuamque præeminentiam tueatur, prætextus Excellentiæ ſuæ impares non ſunt opus; quippe cujus æquitati firmiſſimum eſt præſidium nudam veritatem præſeferre.

VI. Age vero; Toletana Eccleſia ſuperiorem ſuo Præſuli reverentiam quæſierit, quam quæ cæteris debetur Hiſpaniarum Præſulibus. Proinde aliquis eam condemnet? Quod eſt æquiſſimum; quod eſt omnibus manifeſtum de eo fuiſſet ſollicita. Et ſane Pragmaticis Regum, qui Philippum V. præceſſerunt, agentibus de officio erga Hiſpanienſes omnes, cautum fuit, ut Præſules Archiepiſcopi, & Epiſcopi *Dominationis* honore cohoneſtarentur, Archiepiſcopus vero Toletanus *Dominationis Illuſtriſſimæ*, quia Primas. Det mihi hanc veniam Hiſpalenſis Eccleſia: interrogare ipſam cupio, ut intelligam quid reſpondeat. Parumne ſincera ſuggeſta fuerunt centum abhinc annis & amplius, utrique Pilippo II. & III. Regibus omni laude ſuperioribus, idque conata fuit Toletana Eccleſia, ut Hiſpalenſem opprimeret, quum Pragmaticæ illæ fuerunt conſtitutæ? Minime id quidem, inquiet. Ecquos igitur, Deus bone, ſuggeſtus non ſinceros, ecqua conſilia generoſitati, & Catholicæ Religioni Toletanæ Eccleſiæ non convenientia, opprimendi cauſa Hiſpalenſem, neceſſe habuit Rex noſter feliciter regnans, qui novit Proavorum Diplomata e *Recollectis legibus*; ut, quum omnibus Hiſpaniarum Præſulibus æque tribui animadverteret titulum *Illuſtriſſimi*, Toletano Archiepiſcopo alium permitteret ſplendidiorem? Sic Jure gentium, & Civili ſanciendum fuit. Id complures conſiderantes ab eo jam tempore, quum Toletanos Præſules Cardinalatûs ampliſſima dignitas defecit, iiſdem *Excellentiæ* gradum deberi cognoverunt; & idcirco non pauci ex Hiſpaniarum Magnatibus tali eos honore dignati ſunt, quidquid virtus, & modeſtia Præſulum contra niteretur, qui urbani-

tatis tam lautæ honorem recusantes, nunquam passi sunt, ut decor iste suorum Tribunalium Documentis præfigeretur, usquedum Rex ipse, ad quem spectat de hujusmodi officiis omnis quæstio, animi sui voluntatem expressit: etenim sibimetipsi dignitatis altioris gradum tribuere, non recte instituti animi argumentum est, facilique negotio id censoria virgula perstringeretur, non secus atque contrarium obsequio, quo Regem, & per eum sancita unusquisque debet vereri. Quare affirmare non dubito, quod, siquis auderet secus facere, pro palmari ejusmodi audacia ignominiæ nota ipsi esset inurenda.

VII. Insuper, ut dicam quod sentio, incautus mihi certe videtur fuisse, qui curavit, ut Rex, (ad quem unum pertinet suis in Regnis officii gradus definire pro subditis omnibus, quacumque ii fulgeant dignitate,) quis Archiepiscopo Toletano conveniret gradus, declararet. Ipsi enim Pragmaticis tum Philippi II. A. 1586., tum Philippi III. A. 1600. sancitum fuerat, ut supremus, & amplissimus omnium titulus tribueretur, nempe *Eminentiæ*, quanquam Cardinalatûs honore summo non censeretur; quippe Toletanus Archiepiscopus, perinde ac ipsi Cardinales, earum vi Pragmaticarum cohonestabatur, qui id temporis Eminentissimi non dicebantur, quod nomen insigne postea ex Urbani VIII. Decreto adhiberi cœptum est. Verum ipsamet Philippi III. verba audiantur sua in Pragmatica octavo Idus Junias signata Anno 1600. quæ ad amussim alteri Philippi II. respondent; etenim meæ opinionis perspicua veritas, vel iis patebit qui mihi maxime adversantur. *Prohibimos*, ait Rex, *y defendemos, que ninguna persona pueda llamar Señoria Illustrissima, de palabra, ni por escrito, à otra alguna de qualquier estado, condicion, grado, y oficio que tenga, por grande, y preeminente que sea, excepto à los Cardenales, que no es mi voluntad, que sean comprehendidos en esta ley. Assimismo, por la grandeza de la Dignidad de el Arzobispo de Toledo, es exceptuado en dicha ley, como Primado de las Españas, aunque no sea Cardenal.* Quorum sententia est: „ Prohibitum, vetitumque omnibus volumus, ne „ voce, aut scripto ullus cujuscumque status, conditionis, gra„ dus, & officii, licet amplissimi ac præstantissimi, salute„ tur nomine Dominationis Illustrissimæ, præter Cardina„ les, quos hac lege teneri non nostri consilii est, pariter-

que

„ que Toletanum Archiepiscopum, quem pro summa Primatus Hispaniarum dignitate, tametsi Cardinalatus insignia non obtineat, legis nostræ conditionibus solutum declaramus. Ex allatis Philippi III. verbis liquido constat Regis mentem fuisse, ut Toletanus Archiepiscopus quanquam Cardinalitia dignitate non præfulgeat, tamen titulum Cardinalium proprium accipiat. Quum autem post Decretum Urbani VIII. *Eminentiæ* titulus Cardinalibus congruat, idem Toletano Archiepiscopo, propter dignitatem Primatûs summam, tribuendus videretur. Equidem id affirmare possum, mille jam annos ante *Eminentiæ* titulo salutatum fuisse Toletanum Archiepiscopum. S. Presbyter Beatus Asturicensis, Heteriusque Uxamæ Episcopus in literis ad Elipandum traditis tali eum honore dignati sunt, quæ legi possunt penes eruditum D. Nicolaum Antonium Hispalensem origine, & S. illius Ecclesiæ Canonicum ita signatæ: *Eminentissimo, nobis, & Deo amabili Elipando Toletanæ Sedis Archiepiscopo*. Hæ literæ datæ fuerunt anno circiter 783.

D. Nicol. Anton. Hist. Biblioth. vet. Hisp. tom. 1. l. 6. c. 2. n. 35. fol. 325.

VIII. Ad alteram nunc venio causam, quæ Hispalensem Ecclesiam permovit, nempe ad aliud Diploma octavo Idus Majas 1722. a Rege conditum pro Ecclesia Toletana; in quo mandavit: *Que la Escritura de Concordia en orden à la paga de el Subsidio, y Escusado, que han estipulado las Iglesias de Castilla, y Leon con su Magestad, sin perjuicio de el derecho de las partes, la firmen los Capitulares de la Santa Iglesia de Toledo, como lo han hecho en otras Concordias, y las demàs Iglesias se adhieran à la Concordia, ò sin adherirse, usen de ella en virtud de la condicion estipulada en la Concordia firmada de los referidos Capitulares de Toledo*. Idem latine redditum sonat: „ Ut codicillus Concordiæ, quod ad solvendum Subsidium, & *Excusatum* (ut dicunt) quem Castellæ, ac Legionis Ecclesiæ cum Rege stipularunt, amotis quibuscumque præjudiciis partium, a Capitularibus Ecclesiæ Toletanæ subsignetur, quemadmodum aliis in conventionibus actum fuit; & Ecclesiæ cæteræ Concordiæ adhæreant, vel si secus fecerint, ad illam teneantur, vigore conditionis stipulatæ in conventione a laudatis Toleti Capitularibus signata. Hoc Diploma, non negamus ab Ecclesia Toletana omnem curam adhibitam, ut conderetur. Neque enim par erat, ut tot elapsis annis, quibus viguerat quidquid Regio in hoc Diplo-

CAP. II. mate expressum legitur, Toletanæ jus Ecclesiæ antiquaretur ob recens excogitatum consilium. Quod ab immemorabili in more positum fuit, servatumque est super hoc ex eo tempore, quum Summi Pontifices Hispaniarum Regibus concesserunt Subsidium, & *Excusatum* in omnem Legionis, & Castellæ Clerum, ita se habet: Constituta solvendæ pecuniæ summa & sponsionis conditionibus, stipulatur Concordia, cui tantummodo subscribit Ecclesia Toletana per suos Capitulares; ea vero Concordia obligantur Ecclesiæ omnes ex facultate, & cura Toletanæ ab ipsis demandata. Id omne confirmatum videtur in Memoriali; etsi quod ad Hispalensem Ecclesiam attinet, aliter se rem habere autumat. Quam rem, quia mihi de ea non liquet, nec probare, nec improbare ausim, ne dicar rem incertam aut negasse, aut affirmasse.

IX. Praxim hanc inconcussam, & immemorabilem turbare molita est in Convento novissimo Hispalensis Ecclesia, quod non parum negotii facessivit Toletanæ, ut jus Regaliorum tueretur. Profecto vereor, ut Hispalensis Ecclesia munus illud singulare Toletanæ pro jugi expressione, manifestaque confessione Primatûs acceperit. Siquidem ipsa evicit satagendo, ut Ecclesiæ aliquot ab ea, quam cum Toletana inierant, societate discederent, (quod clandestinum consilium eo in congressu conceptum fuit, quod A. 1718. universæ Hispanienses Ecclesiæ habuerunt Madriti, quatenus ex pluribus opportune colloquiis, in quæ tum temporis veni cum quibusdam earum Curatoribus Ecclesiarum, exploratissimum mihi est:) ea tamen discessio non fuit diuturna, etenim Ecclesiæ illæ quantocyus veterem societatem, atque necessitudinem inierunt. Quid igitur miratur Hispalensis Ecclesia Toletanam haud esse passam, ut tanti momenti Actum antiquaretur? Velis certe remisque contendit, ut Regem admoneret perveterem simili occasione consuetudinem, ritumque ab immemorabili conservatum: Rexque de veritate illius consuetudinis instructus, æquissimam Toleti relationem accepit. Quid hac in re peccatum ab Ecclesia est? Quid ab æquitate discrepat Regium Diploma? Quidnam aliud id fuit quam Possessorem insistere, ut sua de possessione ne dejiceretur, & Prætorem edicto decernere, ut qui in possessione erat, is in ea permaneret, integra relicta partibus de jure disceptatione

tione? Neminem omnium futurum scio, modo Jus Civile a primo limine salutaverit, qui tum Ecclesiæ Toletanæ causæ, tum Regio Diplomati, æquitatem & jus non concedat.

X. Id vero, quo omnium postremo ait, se moveri Ecclesia Hispalensis in Memoriali, audire non pigeat: *Però*, inquit, *donde se manifiesta mas la eficàz negociacion de la Santa Iglesia de Toledo, y el desconsuelo de la de Sevilla, es la carta, que el Marquès de Grimaldo escriviò en nombre de el Rey al Residente, que la Santa Iglesia de Sevilla tiene en Roma.* Id est: „ Unde „ autem, negotiatio Ecclesiæ Toletanæ luculentius emicat, „ mœrorque Hispalensis; epistola illa est, quam Grimaldus „ Marchio Regis nomine ad Præfectum dedit, qui Romæ „ Hispalensis Ecclesiæ res procurat. Primum hujus epistolæ caput, nempe curam maximam, summamque diligentiam adhibitam a Toletana Ecclesia pro jure suo tuendo, patefieri non nego; alterum vero, idest Ecclesiæ Hispalensis mœrorem, illis literis exhiberi, ne orator quidem omnium disertissimus mihi persuadeat. Cæterum ut ab omnium animis hujus rei suspicio, siqua irrepsit, penitus amoveatur, ipsammet Marchionis epistolam exhibemus, quam qui totam perlegerit, ne minimum quidem mœroris Ecclesiæ Hispalensis indicium continere intelliget. Melius dixerat hac epistola suam expostulationem niti, quod ipsa evidentius, quam laudata Diplomata, doloris sui præsefert causas. Hoc dici ab eadem maluisse probabile est; sicuti est certum minus recte explicatam ab ea fuisse sententiam suam: sed audire jam oportet epistolam quæstionis hujus fundamentum, & caput. *Mem. pag. 3.*

XI. Epistolæ Marchionis Grimaldi, ad Curatorem Ecclesiæ Hispalensis Romæ commorantem datæ Regio nomine, exemplum sic se habet. *Siendo indubitable la Primacia de la Santa Iglesia de Toledo, cuya prerrogativa goza por indultos Apostolicos, Reales Decisiones, Leyes de el Reyno, y la inviolable practica, observada por tantos Siglos, que declaran à favor de la Santa Iglesia de Toledo dicha Primacia; y aviendo entendido el Rey, que V. S. con el motivo de averse visto nominado (segun el orden de lo escrito) anteriormente al Doctoral de la referida Iglesia, en la resolucion de su Magestad, para la junta formada sobre las diferencias de la Casa, y Real Hospital de Santiago, intenta preferirle, y piensa hacer novedad en las concurrencias, que en essa Corte se ofrecen à V. S. y al mencionado Doctoral Don Domingo de Bustamante,*

mante, me manda ſu Mageſtad ad advertir à V. S. aver ſido de ſu Real deſagrado el intento, ò pretenſion de V. S. y lo que huviere executado ſobre ella, fundandola en un error de equivocacion contra lo que V. S. ni ninguno de otra Igleſia puede ignorar, ſobre la bien eſtablecida Primacìa de la Santa Igleſia de Toledo, y aſſi lo executo, para que hallandoſe V. S. en eſta intelligencia, ſe aparte de ſu mal fundada pretenſion. Dios guarde à V. S. muchos anos. Madrid, y Marzo 18. de 1722. El Marquès de Grimaldo. Cujus ſententia nobis eſt: „ Quum minime dubius ſit Eccleſiæ Toletanæ Primatus, Dignitas ejuſdem Eccleſiæ propria, uti „ reſcripta Summorum Pontificum, deciſiones Regum, Regni „ ſanctiones, ac perennis tot ſæculorum uſus declarant; „ quumque ad Regem perlatum fuerit, te hac dumtaxat de „ cauſa, quod nomen tuum legeris ante illud Eccleſiæ Toletanæ Canonici ſignatum (tali enim ordine ſcripta „ erant) in eorum Catalogo, quos juxta Regis deliberationem Domûs, & Hoſpitalis Regii S. Jacobi negotia compoſituros congregari oportuit, moliri ut præferaris, noviſque rebus ſtudere, competendi oblata occaſione iſta in „ Aula cum ſupra memorato Canonico D. Dominico Buſtamante, Regia ipſius Majeſtate juſſus ſum te monere, „ ægre admodum a ſe auditum conſilium iſtud tuum, ſeu „ potius voluntatem, & quidquid ea in re præſtiteris ambiguitatis errorem ſecutus, contra id, quod neque te, neque „ alium ullum cujuſcumque Eccleſiæ latere poteſt de optime conſtituto Primatu Eccleſiæ Toletanæ; tantis ego mandatis obſequutus ſum, ut tu hæc intelligens ab errore opinionis amoveare. Deus Optimus Maximus te diutiſſime „ ſervet incolumem. Madrito XV. Kalendas Aprileis 1722. „ Grimaldus Marchio.

XII. Ejuſmodi eſt epiſtola, quæ poſtremo omnium movit Eccleſiam Hiſpalenſem, ex qua, fateor, niſi quis ingenuerit, ſollicitudo ulla provenire non poteſt. Dubitariſne unquam, quin Eccleſia Toletana Primatialis præeminentiâ, nec Caſtellæ, nec Legionis, ſed nec Hiſpalis Eccleſiis contra nitentibus, fruita ſit? Nonnulla jam diximus prima in Animadverſione; adducemus autem plura capite XX. alterius partis: ubi vero ad tertiam partem ventum erit, a capite quinto longe etiam majora pergemus afferre. Eccleſiæ Toletanæ curam omnem adhibendam eſſe, ne honor ſuus, ne

Part.2.cap.20.

Part.3.cap.5.&6.

ne sua dignitas periclitetur, probe novit Hispalensis; quamobrem assequi mente non possum, quid ipsa miretur tanta illam sollicitudine prospicientem honori suo, cujus defensio quanti momenti sit, unusquisque vel minus exquisito ingenio assequi potest. Quod si neutiquam afflixit Ecclesiam Hispalensem 474. annorum spatio diligentia per Toletanam adhibita ob tuendam præstantiam suam, & jura Primatûs; quisnam sanæ mentis existimet, a levissimo hoc prætextu, (non enim causa dici potest) profectam esse afflictionem illam, ac mœrorem tam gravis, tamque observantis Ecclesiæ? Sinistra hæc quidem opinio de Hispalensi Ecclesia non incidit. Equidem tanti eam facio, ut non modo minimis hisce rebus, seu nugis, (quo eas aptiori nomine appellem, ignoro,) verum etiam rebus aliis majoris momenti superiorem esse sentiam.

XIII. Induci vix possum, ut credam, prudentibus persuasum iri, attentionem Dominici Bustamantis Canonici Toletani, minus æquam fuisse; aut ullum ex Hispalensis Ecclesiæ Capitulo ejusdem sententiæ futurum. Quorum si forte aliquis ita sentiret, dicto ejus venerabundus acquiescerem, herbamque, ut ajunt, porrigerem. Verumtamen quæro: si Canonicus Hispalensis fuisset Toletanus, & hic e contrario Hispalensis, quemnam hac in contentione honoris se Hispalensis gessisset? Num Toletano concessisset? Num præteriisset rem ad Capitulum suum deferre? Meridiana luce clarius est, cætera omnia fore intermissa, donec esset definitum, uter dignitate præiret, Toletanusne Hispalensi, an contra hic Toletano, prout eorum utrique vices Capituli sui gerenti agendum est. Enimvero quum Romæ ambo commorentur, sitque utrique impositum munus Ecclesiam suam tuendi, totumque illius corpus exhibendi, neutrum decebat ab eo, quo fungebatur munere quoquo in suorum popularium congressu discedere. Certum scit Ecclesia Hispalensis, ubi de inferiori loco res est, quæ illatio fiat; nam Præsulum subscriptiones non raro adducit, arguendi causa, quod is non præstet reliquis Præsulibus, qui inferiori loco subscribit.

XIV. Jam vidimus quam levia sint, quam infirma, quibus permotam se esse dixit Ecclesia Hispalensis, necnon veram causam novimus, cur Memoriale illud prodiret in lucem.

cem. Reliquum eſt igitur, ut, antequam venio ad tertiam Animadverſionem, aliquot Memorialis verba exponam, quæ planum faciunt quidquid de vera Libellum edendi cauſa jam dictum eſt. Sic legitur Paragrapho penultimo laudati Memorialis: *Eſtos paſſos, que la Santa Igleſia de Toledo ha dado en pocos meſes, en orden à fabricarſe una dominante exaltacion, ſobre todas las demàs Igleſias de los Dominios de V. Mageſtad*. Nempe: „ Progreſſus, ii quos paucorum ſpatio menſim Toletana fe- „ cit Eccleſia; ut ſibi Solium erigeret, unde in Eccleſias „ cæteras dominaretur, quæ tuis in Regnis ſitæ ſunt. Hæc ſane citra admirationem legi audirive non poſſunt, vixque ab hominibus acris ingenii credita erit Eccleſia Hiſpalenſis rem propoſuiſſe non modo incertam, ſed etiam falſam propria ejuſdem Eccleſiæ confeſſione declaratam, uti ex Memoriali cognoſcitur. Haud ignorat Hiſpalenſis Eccleſia, (nam variis in locis ſui Memorialis id fatetur) fugitque omnino neminem, quod Toletana annos ſupra ſexcentos Primatum ſervavit, quem illa movendi cauſa, concitandique Hiſpanienſes Eccleſias, inviſo Dominationis nomine appellat. Primatialem vero ſemper cognitam ab Eccleſiis Hiſpaniæ, & ab ipsâmet Hiſpalenſi, oſtendam parte altera pluribus capitibus. Rara quidem totis in Caſtellæ ac Legionis Regnis reperitur Eccleſia, quæ dignitatem illi ſuam inviderit; nulla vero, in quam Toletana jura Primatus libere non exercuerit. Quamobrem aſſequi mente nullatenus poſſum, quid Hiſpalenſis jactitet novos illos progreſſus ad exſtruendum, quod tot ante annos ædificatum fuit, perinde ac modo Primatum ſuum conſtituere ordiretur. Næ ad veritatem propius accederet, ſiquis Hiſpalenſem diceret meditatam eſſe ſuo illo Memoriali deſtruere Toletanum Primatum, firmiter atque ab antiquiſſimis temporibus conſtabilitum. Quoniam vero hic angulari firmiſſimoque lapide innititur, nec eluvione torrentium, nec immaniſſimis ventorum procellis dirui unquam poterit.

Mem.pag.5.

Part.2.cap.15. 16.& 20.part.3. c.6.

XV. Quæ tantam hanc præſtantiam Primatus Eccleſiæ Toletanæ conſtituerunt; quæ in priſtinum reſtituerunt poſt eam aſſertam in libertatem virtute fortiſſimi, atque invicti Regis Alphonſi VI.; quæ demum præſidio fuerunt adverſus Bracarenſis, & Tarraconenſis Eccleſiarum molimina, ea ſcilicet ſunt magna & ſingularia ejuſdem merita; ſunt Romanorum Decreta Pontificum, quorum auctoritatem Reges Ca-

Catholici acerrime, ut æquum erat, propugnarunt, quam rem ab Hispalensi Ecclesia negatam fuisse unquam nulla docent monumenta, contra autem plura confirmatam ab eadem esse testantur. Ista sane, ista rectissima via est, qua ad majorem Ecclesiæ dignitatem venitur. Patens, manifestumque est omnibus, exclamant Summi Pontifices, qui Decretales, ac sanctiones Romanorum Pontificum viderint, quam bene sit merita Toletana Ecclesia de Apostolica Sede, nullo non tempore incolumitati studens ipsius: quare amplissimam, ac singularem nominis gloriam adepta est *propriæ ac specialis filiæ; columnæ stabilis & Ecclesiæ immobilis firmamenti*, quod altera parte fusius demonstrabimus. Hac ire pergens Ecclesia Toletana honorem a Summis Pontificibus tantum obtinuit. Hac progrediens dignam se reddidit, quæ a Pontifice Maximo inter Hispanienses omnes Ecclesias princeps institueretur. Proinde humanitatis parum fuisse videtur Ecclesiæ Hispalensi, quæ sinistra dumtaxat, & falsa quædam ad gratiam Catholicorum Regum aucupandam composita memorat; nec meritorum, rerumque a Toletana gestarum facit mentionem ullam, quibus Primatum Hispaniarum adepta est.

Adrian. IV. Innoc. III. Honor. II. Lucius II. Alex. III. Cælestin. III.

Part. 2. c. 3. & 4.

CAPUT III.

ANIMADVERSIO III.

Memoriale præsefert exempla Auctorum depravata, & corrupta.

SUMMA CAPITIS.

I. *Censores utplurimum peccant eadem, quorum alios admonent.*

II. & seqq. usque ad XI. *Sex apertissimi errores deteguntur in Memoriali in explicatione verborum Strabonis Geographi, ubi describit Hispaniam antiquam.*

XI. & seqq. usque ad XV. *Dissertatio de Fundatione Ecclesiarum Asiæ, quas demonstratur non esse fundatas a S. Joanne, licet id innuere videantur S. Hieronymi verba.*

XV. XVI. XVII. *Ex Actis Apostolorum, & auctoritate Spondani, & Cornelii a Lapide evincitur, quod tempore prædicationis D. Pauli Ephesi Ecclesia nondum fuerat constituta.*

XVIII. *Præterea Ecclesiam Antiochenam fundavit S. Petrus. Non igitur a S. Joanne omnes Ecclesias Asiæ fundatas liquet.*

XIX. *Explicatur vera ſententia verborum S. Hieronymi.*

XX. *Spondanus eadem interpretatur, quam interpretationem ſequi oportet, ne Sacræ Scripturæ contrarium aliquid aſſeratur.*

XXI. *Eccleſia Hiſpalenſis non recte interpretans eadem verba, decepta eſt.*

I. QUanquam vereor, ne tituli hujus novitate ſint perculſi, qui in tantæ eruditionis volumine nihil deprehenſum iri cenſoria dignum virgula opinabantur; tamen arbitror, quod ubi ſæpius expenderint allata exempla, eaque ſpecie quidem vera, re autem falſa conjecerint, opinionis errorem ſecutos ſe eſſe fatebuntur, quum de illis præpropere judicarunt: *Non ſemper adſunt quæ videntur: decipit frons prima multos*: ait Philoſophus. Ea ſiquidem infelix hominum conditio eſt, ut eadem a nobis peccari, quorum alios incuſamus, alii nec ii quidem lyncei conſpicentur. Quamobrem mihi valde probatur ſententia illa quæ in Memoriali legitur: *Conſta que es neceſſario mucho tiento para hablar con acierto de coſas antiguas, en que rara vez ſe atina con las congeturas ſolas, y mucho menos, quando ſe quiere con anſia, lo que ſe afirma, viendoſe todo de otro color, quando la viſta paſſa por el vidrio de la paſſion.* Eadem latine redditur: „ Multam diligentiam adhibendam „ liquet, ut de antiquorum rebus probabilis ſermo fiat, in „ quarum cognitionem raro conjectura quis venit, multo „ autem minus, quum rei quam affirmat cupiditate flagrat; „ ſenſus enim oculorum fallit animi affectio. Quæ quam ſibi conſtans, quam vera ſit, apertiſſimum erit ex iis, quæ hac tertia in Animadverſione cæteris longiori multis capitibus differentur.

Phædr. fab. lib. 4.

Mem. pag. 65. prope fin.

II. At vero non modo dicta, ſed facta etiam præſtanda illi erant: ita enim haud ſibi flagellum paraſſet, quo vapularet. Facienda primum præcepta inde tradenda nos docuit maximus inſtitutor Chriſtus: *Cœpit facere, & docere.* Trabem prius e noſtris oculis eruendam, poſtea ex alienis feſtucam infinitæ Sapientiæ conſilium eſt; cujus divinam ſententiam adagium noſtrum exponit: *Quien tiene tejado de vidrio, no tire piedras al de ſu vecino.* Qui vitreo ſub tecto es, lapides in alienam domum ne jacito. Equidem, ingenue fateor, me ad ejus libelli eruditionem atque elegantiam nequicquam niti, ut parem afferam eloquentiam; nihilo tamen minus ea qua ſum tenuitate ingenii futurum ſpero, ut Auctorum exempla oſtendam quam corrupte Memoriale protulerit.

Act. Apoſt. cap. 1.

Matth. 7.

lerit. Arduam sane provinciam videor susceptarus, inficias ire non ausim, at illud Propertii usurpare non dubito:

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires.

Maximam quippe mihi gloriam polliceor, quum omnes qui hanc Animadversionem perlegerint, satis a me factum esse meo muneri fassi erunt.

III. Primum igitur ordiar dicere de duobus illis gravissimis, quæ peccavit in Hispaniarum Provinciis describendis, quorum alterum est fidei atque integritatis vitium in afferendo verborum textu, alterum Geographiæ, insigne quidem, iisque notissimum, qui aut Tagi ripas obambulaverint, aut orbis terrarum imaginem viderint: quod sane mirandum est maxime, in opere tam erudite conscripto rem ejusmodi irrepsisse, quæ crassioris minervæ homines non lateret. De Toleto, ejusque agro loquitur, quam, ut ostendat Anno quingentesimo & sexagesimo primo ab Urbe condita, ante natum vero Christum centesimo nonagesimo; item sequiori ætate, dum Tiberius Cæsar moderaretur Imperium; ignobilem fuisse Urbem, & agrum obscurum, hæc de Strabone refert: *Describiendo este Autor en el libro tercero de su Geographia los Pueblos que habitan las orillas del Tajo, hablando de los que miran al poniente, y medio dia, que eran los de la Lusitania, llamados aora Estremadura, dice de ellos*: Inter Hispanos gens amplissima, *y hablando de los Vacceos, y Calaycos, que aora son los Gallegos, y Castellanos, dice de ellos*: Famæ minoris populi; *y se incluyen en los Vacceos los Carpentanos, que son los de el territorio de Toledo: y sin nombrar por su nombre lugar alguno, de todos ellos dice*: Reliqui sunt indigni, de quibus verba fiant, propter humilitatem, & ignobilitatem. Eadem latine: „Au„ ctor, Geographiæ libro tertio, Populos describens Tagi „ ripas incolentes, ubi de iis loquitur, qui Meridiem ver„ sus, & Occasum degunt, nempe in Lusitania, quam ho„ die Estremaduram vocant: *Inter Hispanos*, inquit, *gens am„ plissima*. De Vaccæis autem, & Callaicis, qui hodie di„ cuntur Gallæci, & Castellani, ait: *Famæ minoris Populi*. „ Vaccæi Carpentanos comprehendunt, qui sunt Populi To„ leto viciniores, & contermini, nullumque proprio nomine „ locum appellans, de omnibus una simul dicit: *Reliqui sunt „ indigni, de quibus verba fiant, propter humilitatem, & ignobi„ litatem.*

Mem. p. 55. in fin. 56. in princip.

IV. Quod primum observandum esset, inferius explicaturus, hoc impræsens animadverto, quod Callaicos esse ait Gallæcos, quum supra monuerit, Straboni sermonem esse de incolentibus Tagi ripas; est sane id apertissimus error, non enim obvium menti est, quî Gallæci inter Tagi accolas recenseantur; dum media inter flumen, & Gallæciam sita sunt Estremaduræ pars, & vetus Castilia tota. Supra quinquaginta leucas protendi Tagi alveus oporteret, ut ejusdem oras incolerent Gallæci. Neque vero id mirandum videretur, si Strabo, qui audita dumtaxat scribebat, nec Hispanias propriis oculis perlustrarat, Geographiæ vitio tam insigni culparetur; sed Hispanum genere, & eruditione præstantem culpam sibi eamdem adoptare eo tantum nomine ut Toleto adversetur, apertissime ostendit quò devenit qui sese sponsione fidei suæ lacessit. Notandum est obiter quantæ levitatis futuri sint qui in rebus tam perspicuis hallucinantur: quare, Strabonis auctoritate integra permanente apud omnes, ejusdem exemplum perperam allatum literati rejicient.

V. Præstantissimi Geographi auctoritas nequaquam esset ad persuadendum idonea, si vitium illud certum, & evidens ad eumdem spectaret: at secus est. Nihil eorum legitur apud Strabonem, quæ a Memoriali afferuntur: locus enim prolatus tum a re proposita aberrat, tum vocum significatio quam exhibet Memoriale, vix, immo ne vix quidem respondet Græci Scriptoris sententiæ. Quod præcipuum gravissimumque caput est Animadversionis meæ ad illa verba, quæ supra exhibui. Non ea Strabonis fuit mens, ut Populos ad oras Tagi sitos describeret, nec per eum Lusitani Populi (hi sunt, ait Hispalensis Ecclesia, qui Estremaduram incolunt) *Gens amplissima* nuncupantur; nec de Vaccæis, Callaicis, & Carpetanis, quos inter Toletani recensentur, verba faciens, dixit: *Reliqui sunt indigni, de quibus verba fiant, propter humilitatem, & ignobilitatem*. Nec verba ista, nec superiora in tertio Geographiæ libro occurrunt. Incredibile quidem primo aspectu, at verum referam. Ecclesia Hispalensis proculdubio alterutrum credidit, seu scripta Strabonis ab omnibus Mundi Bibliothecis exulare, ut ipsa hac in occasione insultat; seu eamdem fidem suis adhibituros homines, qua Pythagoram docentem auditores venerabundi auscultabant, cujus auctoritas tanti apud omnes momenti erat, ut ipsa tantum

Mem. 1. part. §. 5. n. 59. pag. 57.

tum

tum ad unamquamque rem asserendam satis esset, hac de causa, quod: *Ipse dixit*.

VI. Verum enim vero quum a Catholica Religione instituti simus, perfectæ usum rationis uni Deo Summo subjiciendum, utpote qui infinita Veritas, & Sapientia est, nobisque summas & infallibiles veritates proponit, humanum captum excedentes; idcirco alienissimum rati sumus pari obsequio res illas prosequi, quas tum cernendi oculis, tum si falsæ sint, evincendi ratione, potestas nobis facta est. Ea quæ diximus vera esse cognoscet quicumque Geographi librum tertium adierit pag. 161. impressum A. 1521. Quo autem evidentius appareant, ejusdem Strabonis verba subjiciemus.

VII. Describit Auctor Hispaniæ peninsulam libro tertio a pag. 145. ad 185. eamque in tres dumtaxat Provincias dividit, nempe Tarraconensem, Bæticam, Lusitaniam, terminos unicuique suos attribuens. Quum vero ad Lusitaniæ descriptionem pervenit pag. 161. hos illi terminos tribuit. Τοῦ δὲ Τάγου τὰ πρὸς ἄρκτον, ἡ Λυσιτανία ἐστὶ μέγιστον τῶν Ἰβηρικῶν ἐθνῶν, καὶ πλείστοις χρόνοις ὑπὸ Ῥομαίων πολεμηθέν. περιέχει δὲ τῆς χώρας ταύτης τὸ μὲν νότιον πλευρὸν ὁ Τάγος, τὸ δ' ἑσπέριον καὶ τὸ Ἀρκτικὸν, ὁ Ὠκεανὸς, τὸ δ' ἑωθινὸν, οἵ τε Καρπητανοὶ καὶ οἱ Οὐέττωνες καὶ Οὐακκαῖοι, καὶ Καλλαϊκοὶ τὰ γνώριμα ἔθνη, τἆλλα δ' οὐκ ἄξιον ὀνομάζειν διὰ τὴν μικρότητα καὶ τὴν ἀδοξίαν. Quæ Geographi verba sic latine redduntur. *A Tago versus septentrionem, est Lusitania maximam comprehendens Hispanorum gentem. Hujus regionis dextrinum latus Tagus includit, Occiduum, & Septentrionale Oceanus, ortivum Carpetani, Vettones, Vaccæi, & Callaici nobiles gentes: reliquæ enim ob parvitacem, & obscuritatem non sunt dignæ mentione.* Quibus verbis luculenter probatur quod diximus: primum: a Strabone non describi eos Populos qui ad oras Tagi habitant, (in quibus Gallæcos certe non poneret) sed ejus Provinciæ terminos, quæ Lusitania tum temporis dicebatur. Secundo: Provinciam quam ipse Lusitaniam appellat, eamdem non esse quæ nobis Estremadura. Tertio: de nullis ab eo Populis proferri, *Gens amplissima*, quæ vox nusquam hoc in Auctore occurrit, ut jam præmonuimus. Quarto: denique ab ipso dici Lusitana Provincia, quæ Carpetanos, hodie Toletanum Regnum, complectitur, *Maximam comprehendens Hispanorum gentem*. Ipsissima Geographi sententia est, nihil immuto.

Strab. Geogr. lib. 3. pag. 161.

VIII. Provinciam, quæ olim Lusitania dicebatur, com-

plecti Toletum, ejusque Regnum; præterquam quod ex jam allatis liquido constat, semel atque iterum Marineus Siculus testis est, qui apertissimis verbis affirmat, Toletum in medio Lusitaniæ situm esse. En ipsissima ejus verba: *Est autem Lusitania ea pars Hispaniæ, quæ fluminibus Tago, Durio, & Ana continetur; in cujus fere medio sita est Toletana civitas in umbilico totius Hispaniæ.* Et in Paralipomeno Hispano pervetusto, quem ab Episcopo quodam Gerundæ conscriptum volunt, ubi de Continentis Hispaniæ terminis sermo est, ita legitur: *Post Andalusios, Toletum est usque in Celtiberiam, citerioremque Hispaniam per oram fluvii Tagi usque ad Durium, in quibus terminis sunt amplissimæ civitates. Et omnis hæc Regio Lusitania dicitur.* Sic utriusque Scriptoris auctoritate comprobatur Toletum in Provincia olim Lusitania dicta situm esse. Quapropter eæ laudes, quibus Memoriale Toletanos effert, neque id immerito, ad recentiores pertinent Toletanos.

Marin.Sicul. lib.2. pag.5.7. & 8. in fine.

Paral.Hisp.lib.1. pag. 4. edit. tertiæ ann. 1545.

IX. Quinto: allata Strabonis verba evincunt se visa nequaquam fuisse ab Auctore libelli in libris Geographi; etenim sedulitate vel mediocri perlecta ob oculos posuissent peculiarem Carpetanorum mentionem, quos ille non refert, immo errorem opinionis secutus adjungit: *que se incluyen en los Vacceos los Carpentanos*: „ Vaccæi Carpetanos comprehendunt: Geographiæ vitium non leve, dicente Mariana Hispaniarum historico gravissimo: *Los Vacceos Pueblos de Castilla la Vieja*. „ Vaccæi veteris Castiliæ Populi. Auctor vero arbitratu suo loquitur, id quippe magis conducit infirmandæ laudi Toletanæ Urbis, adstruendæque opinioni, in quam pertrahere alios contendit, nempe antiquis temporibus Primatu non esse usam Toletanam Ecclesiam: sic fallens (non ausim dicere de industria) eos qui Libello integram fidem adhibentes, tenent Carpetanos, qui sunt Toletani Regni, a Vaccæis comprehendi veteris Castiliæ Populis, *se comprehenden en los Vacceos, que son Pueblos de Castilla la Vieja*. Profecto si Auctor Strabonem adiisset, Carpetanos habuisset obvios, unde culpa illa grandi vacaret, qua eos confudit, & Vaccæis admiscuit. Quod solenne eorum est, qui negligunt ante auctores inspicere; quam eorum sententiam referant.

Marian.l.3. c.24.

X. Sexto demum: Strabonis locus ostendit, loquentem ipsum de Vaccæis, & Callaicis, qui sunt Gallæci, & Castellani, neutiquam dixisse indignos de quibus verba fiant; dum po-

potius ampliſſima proſequitur laude Carpetanos, Vettones, Vaccæos, & Callaicos quos percenſet, *nobiles gentes* appellans. Quorſum igitur tot inanium congeries dictorum pugnantium cum iis quæ a Strabone proferuntur, ipſomet producto teſte, & patrono cauſæ, cujus adverſam partem tuetur, atque teſtatur? Quod vincendi genus Mamertinus prudentiſſime glorioſum nuncupavit. *Glorioſum victoriæ genus eſt ab eo, cum quo decertem, arma capere, quæſitumque ab adverſario teſtem illinc ſtare, & hinc dicere.* Hinc intelliget quicumque Animadverſionem hanc citra ſtudium legerit, quantula præſtanda fides Libello: nos tamen argumenta tam firma ſubjiciemus ad doctrinarum inconſtantiam adſtruendam quibus ille ſcatet, ut ſapientibus admirationi, ſtupori literatis futura ſint.

Claud. Mamert. ap. Solorz. tom. 1. de Jure Indiar. lib. 3. cap. 5. n. 13.

„ Hæc jure optimo obſervata eſſe ab eruditiſſimo Au„ ctore hujus operis ſatis evincunt verba ipſa Geographi græ„ co idiomate relata num. VII. quibus apprime reſpondent „ latinitate donata in verſione, qua uſus fuit Defenſor Pri„ matiæ Toletanæ. Cæterum monitum te velim, humaniſ„ ſime Lector, neque verſionem, neque editionem unicam „ factam eſſe Geographiæ ab Strabone græce conſcriptæ: „ multiplex enim ejuſdem operis editio verſioque eſt. Hu„ juſmodi verſionum quamlibet adire amabo non pigeat; „ porro invenies Hopperi, Xilandri, Iſaacii Caſaubo„ ni, aliorumque diligentia & labore Geographum hunc „ latine redditum, ac ſæpe editum Baſileæ, Pariſiis, Am„ ſtelodami eadem omnino præſeferre, quæ vindex eru„ ditiſſimus Toletani Primatus attulit. At extat etiam prima „ illa verſio partim a Guarino Veronenſi, partim a Typher„ nate confecta, quam poſtea Cunradus Heresbachius, ac „ denique Hieronymus Gemuſæus, Henricus Glareanus, „ & Joannes Hartungus ab innumeris erroribus repurga„ runt; hanc vero quoniam de integro reficere oportebat, „ quod laudati viri non præſtiterunt, ideo medica adhuc „ manu indigentem eruditi omnes rejiciunt. Profecto in hu„ juſmodi verſione leguntur ea verba quæ Memoriale præ„ ſefert tanquam ad rem ſuam aptiſſima. Attamen id neu„ tiquam labefactare poteſt illibatam fidem hujus doctiſſi„ mi Auctoris, tum quia vera ipſe refert, tum præcipue „ quia ſex errores, quos diſtincte percenſet, in Memoriali aper-

Nota Auct. hujus verſion.

„ apertissimi sunt. Certum enim est I. Staboni sermonem „ non esse de incolentibus Tagi ripas, quum scopus illius „ sit descriptio terminorum, quibus comprehendebatur Provincia tunc Lusitania appellata. Certum est II. Provinciam hanc olim non fuisse circumscriptam terminis & Populis, ad quos dumtaxat Estrematura nunc protenditur. „ Certum III. est elogium illud Geographi *Gens amplissima* „ relatum ab Ecclesia Hispalensi nequaquam accipiendum „ de solis Populis Estrematuram incolentibus, ac de omnibus „ qui tunc Lusitani dicebantur. Certum IV. est Carpetanos „ in Vaccæis non potuisse comprehendi, quum hi degant ultra „ montes, illi citra. Certum est V. ab Strabone de Vaccæis, „ & Callaicis loquente, non esse dictum: *Reliqui sunt indigni*, „ *de quibus verba fiant*, *&c.* Quum enim Geographus, Memoriali teste, eos supra memoraverit, appellaveritque „ Populos minoris famæ; qua ratione quum de aliis sermonem instituit, de iisdem iterum locutum esse affirmabitur? „ VI. demum est certum, crasso, maximoque in errore versari Memoriale, ubi Carpetanos excludit a Populis expresse, nominatimque a Geographo recensitis, namque „ proculdubio in omnibus editionibus. Carpetani primi „ recensentur. Sex hosce errores, quos vindex laudatus „ Toletanæ Primatiæ carpit in Memoriali nemo omnium „ excusare poterit: omnesque admiratione dignum existimabunt, quod Memorialis Auctor habuerit præ manibus „ editionem Strabonis vitiatam atque corruptam, quum „ omnibus ex Bibliothecis tam obviæ, tam frequentes suppetant fidelissimæ Strabonis ejusdem versiones. Nunc vero prosequar cætera.

XI. Pagina decima septima de Ecclesiis loquens, quas Exarchatus vocabat antiquitas: *Estas*, inquit, *eran tres Diecesis. La de Asia, cuya cabeza era Epheso; la de Ponto, cuya cabeza era Cesarea de Capadocia; y la de Tracia, cuya cabeza era Bizancio, todas las quales las fundò San Juan Evangelista; como dixo San Geronimo*: Totas Asiæ fundavit, rexitque Ecclesias. *Fundadas estas Iglesias por San Juan, por esta prerrogativa, sus Obispos se trataron como Autocephalos.* Id est, „ Ecclesiæ istæ „ erant tres Diœceses; nempe Asiæ, cujus caput Ephesus, „ Ponti, cujus caput Cæsarea, & Thraciæ, cujus caput Byzantium: quas omnes fundavit D. Joannes Euangelista te-

„ teste Hieronymo: *Totas Asiæ fundavit, rexitque Ecclesias*. „ Quarum Ecclesiarum Episcopi ob præstantiam fundato„ ris sese gerebant perinde atque *Autocephali*. Rem creditu perdifficilem, atque incertam hæc verba continent: etenim Asiæ omnes Ecclesias haud fundavit D. Joannes. Hieronymi autem verborum sensus qninam sit ex Auctoribus, qui proferentur, planum fiet. Doceo nunc firmissimis rationibus doctrinam Memorialis de harum Ecclesiarum fundatione incertam esse. Et re vera S. Joannes gravissimorum Auctorum sententia Ephesum non migravit, nisi anno trigesimo octavo post Christi mortem, idque vir singulari doctrina, & eruditione P. Azorius luculenter ostendit: *Joannes*, inquiens, *post Hierosolymam captam & dirutam a Tito, & Vespasiano Imperatoribus Romanis, anno trigesimo octavo a morte Christi Domini ab Hierosolymis in Asiam se contulit, & Ephesi commoratus rexit Asiæ Ecclesias, quas Petrus, & Paulus fundaverant. Et anno Christi nonagesimo secundo ex Asia Romam adductus in dolium ferventis olei apud Portam Latinam conjectus, & nihil læsus in Pathmos insulam relegatus est*. Hæc gravissimus Theologus. *P. Azor tom. 2. part. 2. l. 1. cap. 24. pag. 100.*

XII. Audiamus pari gravitate Theologum, Sacræ Scripturæ oculatissimum interpretem Cornelium a Lapide, qui in commentariis Actuum Apostolorum expendens quo tempore Joannes Ephesum sese contulit, &, primusne illam fundarit Ecclesiam; *Hinc*, ait, *recte docet Beda anno Christi nonagesimo septimo, Ephesinam Ecclesiam primitus non a S. Joanne, sed a Paulo fuisse fundatam: unde S. Ignatius scribens ad Ephesios, Paulum Joanni in ædificatione Ecclesiæ Ephesinæ præponit. Epiphanius hæresi quinquagesima prima ait, S. Joannem in senectute curasse Asianam Ecclesiam*. Hoc Cornelii testimonium abunde satis apertum videtur. *Cornel. in Act. c. 19. pag. 288.*

XIII. Pagius item senior tomo primo critices Baronianæ in eamdem sententiam loquitur, ubi postquam demonstravit Beatissimam Virginem Mariam Ephesi nunquam fuisse, sapienterque discusserit Concilii Ephesini primi textum qui affertur, expresse affirmat hac de causa S. Joannem non antequam senuerit migrasse in Asiam, seque Ephesum contulisse; ut nempe Beatissimæ Virgini perpetuo socius adhæreret: *Quæ sit ratio, cur illam tardius adierit, curaturus Ecclesiam, quam jam Paulus fundaverat* idem Cornelius jam di- *Pag. tom. 1. p. 35. n. 3.*

xerat ad duodecimum Actorum caput, ubi memorata diuturna Joannis mansione in Jerusalem, sic fatur: *S. Joannes diutius ibidem mansit, ut serviret B. Virgini, cui a Christo datus erat custos, immo filius.* Ad alios nunc Auctores æque gravissimos progrediamur.

Corn. el. in cap. 12. Act. Apost.

XIV. Cardinalis Baronius, & Spondanus vir clarissimus ita sentiunt. *Joannes in Asiam profectus, eas Provincias, quibus jam Petrus (ut vidimus) Euangelium annunciaverat, & Ecclesias complures erexerat prædicatione sua excoluit. At vero Ephesinam a Paulo fundatam, a Joanne curatam esse, auctor est Iræneus. Et certo probari videtur ex his, quæ de Pauli illic prædicatione, & mora triennii inferius dicentur: sicut & eumdem Paulum complures alias ejusdem regionis Ecclesias fundasse, satis ex eo colligitur, quod Lucas in Actis demonstret, eum diversas Asiæ Provincias prædicando peragrasse; ipse vero Paulus alibi testetur, se minime prædicasse, ubi jam receptum esset Euangelium.* Hucusque doctissimus Episcopus.

Baron. n. 1. ad ann. 44. Spondan. tom. 1. ad ann. 44. n. 11. pag. 23.

XV. Ab hac Auctoris gravissimi sententia non statim recedens rem considero, qua, ni fallor, bellissime comprobatur id, quod docere constitui. Liquet ex Actuum capite decimo octavo D. Paulum Ephesi mansisse, necnon cum Hebræis in Synagoga disputasse, quo sane tempore nulla adhuc Ephesi Ecclesia constituta fuerat, neque Euangelium annunciatum. Et quanquam Apostolus in Synagoga cum Judæis disputavit, præcipua tamen Mysteria fidei eisdem non aperuit; unde in magna rerum ignoratione, ut videre erit, versabantur, eo quod diutius ibi commorari non potuit Paulus, sicut ab iisdem rogabatur: *Devenitque Ephesum: ipse ingressus Synagogam disputabat cum Judæis, rogantibus autem eis ut ampliori termino maneret, non consensit.* Quumque idem Apostolus venisset Cæsaream, (Cappadociæ, an Syriæ fuerit, utrimque Auctores videri possunt penes Cornelium ad idem caput) Antiochiam, Galatiam, & Phrygiam; iterum se contulit Ephesum, in qua Urbe quid gesserit ex sequentis capitis verbis apparet: *Factum est autem, ut Paulus peragratis superioribus partibus veniret Ephesum, & inveniret quosdam Discipulos; dixitque ad eos, si Spiritum Sanctum accepistis? At illi dixerunt: neque si Spiritus Sanctus est audivimus. Ille vero ait: in quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt in Joannis Baptismate.* Qua ex historia ad verbum relata in Actis Apostolorum, firmissimum con-

Act. Apost. c. 18.

Corn. a Lap. in Act. c. 18. v. 22.

Act. Apost. c. 19. vers. 1.

conficitur argumentum, Ecclesiam Ephesi a D. Paulo esse fundatam, illud autem sic se habet.

XVI. Quum Apostolus Ephesum rediit, qui illic morabantur discipuli Baptisma institutum a Christo Domino haud acceperant; non ergo erat Ephesi Ecclesia Christi; quod evidens certe est, nondum enim referatum erat ostium, qua in illam patet aditus. Præterea illi Discipuli tanta in eorum quæ spectant ad Christi fidem ignoratione detinebantur, ut ne præcipuum quidem ejusdem fidei Mysterium noscerent, quo altissima Mysteria cætera nituntur; omnibus enim patens est eos latuisse Mysterium sanctissimæ Trinitatis; quippe qui fassi sunt nihil de Spiritu Sancto se audivisse. Ergo Joannes nondum Ephesiis nunciaverat Euangelium Christi, neque fundarat Ecclesiam. Quod manifestum fit; nam Ecclesia Christi fidem amplecti nequaquam potest, nisi confiteatur, & credat Mysterium sanctissimæ Trinitatis; neque ipsam prædicare Joannes poterat, absque declaratione tanti illius Mysterii. Ergo si Discipuli iidem Spiritum Sanctum esse non audierant; quis revocare in dubium ausit S. Joannem nondum Ephesi predicationis munere functum fuisse, neque Christi Ecclesiam ibidem fundatam ab eo tum viguisse, quum Ephesi prædicantem Paulum audiebant?

XVII. Idem luculenter probatur D. Lucæ verbis eodem Auctorum capite. Refert ipse, quantum prædicatione profecerit Divinus Præco; quot, quantisque in Asia miraculis claruerit; quantas denique conciverit turbas Demetrius, Ephesiorum animos excitando adversus Apostolum gentes innumeras convertentem: *Videtis, & auditis, quia non solum Ephesi, sed pene totius Asiæ Paulus hic suadens avertit multam turbam, dicens, quoniam non sunt Dii, qui manibus fiunt.* Hæc enim fidem faciunt, quod ante id temporis, quum Paulus ad Christi fidem Gentes illas concionibus, & miraculis convertebat, D. Joannes neque Ephesi, neque in ulla ex Asiæ Provinciis nunciaverat Christi Euangelium, neque ullam Ecclesiam fundaverat: etenim Idolo-latriam proculdubio damnasset, nec Paulus iram illorum primus expertus esset, quod Idolo-latriam condemnabat, & Divinitatem in manufactis esse inficiabatur. Plures revera ex eodem Spondano textus afferri possent (attamen missos facio, ne copia eorum lectorem oneret) qui omnes propositioni adversantur, quam falsitatis conamur arguere.

Act.19.v.26.

F 2 XVIII.

XVIII. Huc accedit, quod in Aſiaticarum numero Eccleſiarum Antiochena Syriæ recenſetur, quam Hiſpalenſis Aſiaticam eſſe non ibit inficias. Hæc vero ea eſt abſque dubio quam Divus Petrus conſtituit, antequam venit in Europam: abſque dubio inquam, etenim dubitari non licet de re, quæ conſtanti Majorum traditione firmatur, quamque auctoritas Conciliorum, Scriptores omnis generis, ejuſdemque Cathedræ anniverſaria ſolennia teſtantur, uti Baronius, & Spondanus affirmant, qui, ad undequadrageſimum annum poſt Chriſtum, de Antiochena Eccleſia loquentes; *Quam*, inquiunt, *hoc ipſo anno ab eo* (Petro) *fuiſſe erectam atque in eadem poſtmodum ſeptem annis ſediſſe Epiſcopum, Majorum traditione, Conciliorum auctoritate, & omnis generis Scriptorum teſtificatione, necnon ipſius inſtitutionis anniverſaria celebritate antiquitus in ipſa Catholica Eccleſia fieri ſolita, die vigeſima ſecunda Februarii, demonſtratur*. Quæ quum ita ſint, non igitur Joannes Eccleſias Aſiæ omnes ſundavit.

Baron. tom. 1. ann. 39. Spondan. ad ann. 39. n. 3. p. 65.

XIX. Reſtat nunc ut D. Hieronymi verba quæ Hiſpalenſis Eccleſia e Breviarii lectionibus, quæ ſeptimo Kalendas Januarias leguntur, decerpſit, conſiderentur. Ea ſcilicet quum ejuſdem S. Doctoris vere ſint, magnum poſſent negotium faceſſere. At integra cum fide proferantur: luce clarius erit aliam iiſdem ſubjectam notionem eſſe, ab ea quam videntur exhibere. Quod ut oſtendam, verba ipſamet Doctoris maximi afferenda erunt, qui poſtquam ait, Joannem e ferventi oleo incolumem evaſiſſe, pergit narrare, quomodo in Pathmos inſulam relegatus fuit, unde Domitiano jam trucidato, atque Imperii habenas moderante Nerva, reverſus fuit Epheſum, ibique permanens ad uſque Trajani tempora totas Aſiæ fundavit, & rexit Eccleſias. *Sub Nerva Principe rediit Epheſum ibique uſque ad Trajanum Principem perſeverans totas Aſiæ ſundavit, rexitque Eccleſias*. Quæ quidem verba ſi literali tantum ſenſu accipiantur, non ſolum a veritate erunt aliena, ſed Sacræ etiam Scripturæ contraria; nam ſignificare videntur a Domitiani obitu Joannem in Aſiam reverſum Eccleſias ibidem fundaſſe: ſecus autem Scriptura teſtatur, longe ante Principes Apoſtolorum interfectos in Aſia Eccleſias extitiſſe, quibus uterque Apoſtolus Petrus & Paulus epiſtolas conſcripſerunt.

XX. Neceſſe eſt igitur, ut veram Doctoris Maximi ſenten-

tentiam exponam, certo enim scio, nihil anceps a tanto viro prolatum iri. Amplissimus Cardinalis Baronius, & clarissimus vir Henricus Spondanus rem luculenter enodant. Audiamus postremum, qui utriusque partes explebit: *Quod Hieronymus dixit*, (verba ejus sunt) *totas Ecclesias Asiæ ab eodem Joanne esse fundatas, sic intelligimus, ut eas adhuc novellas, verbis, atque scriptis stabilierit; quum ea in regione plures hæretici agerent*. Et certe hic S. Hieronymi verborum genuinus sensus est; hæc sancti Doctoris mens, cui verba ipsa servire nos docet Jus Canonicum: *verba servire debent intentioni, non intentio verbis*. Quum enim Euangelista Ephesum rediit, postquam passus Romæ Martyrium, & in Pathmos insulam relegatus fuit, quæ D. Hieronymus memorat, Ephesina jam Ecclesia fundata erat, & S. Timotheus Martyrii palmam retulerat, qui primus fuit Ephesi Antistes ex Eusebio apud Spondanum.

Spondan. ubi supra.

Cap. intellig. de verb. signis.

Euseb. hist. l. 4. apud Spondan. ad ann. 57. n. 52.

XXI. Ex allatis constat de ambiguitate doctrinæ Fundationis Ecclesiarum Asiæ Apostolo Joanni adjudicatæ, quam doctrinam veluti certam amplexa est Ecclesia Hispalensis, nequaquam expendens quo sensu accipi oporteret Hieronymi verba. Nos autem, D. Hilario docente, S. Doctoris verba juxta veram eorum intelligentiam exposuimus. *Intelligentia enim dictorum ex causis est assumenda dicendi quia non sermoni res, sed rei est sermo subjectus*.

Mem. pag. 115.

Hilar. lib. 4. de Trinit.

CAPUT IV.

ANIMADV. III. CAP. II.

Exhibentur aliæ doctrinæ incertæ, & vitiatæ.

SUMMA CAPITIS.

I. *Falso traduntur in Memoriali esse Apochryphæ Decretales Pontificum a D. Clemente ad S. Siricium.*

II. *Bellarminus docet non Apochryphas, sed vitiatas esse Decretales ante annum* 300.

III. *Hæreticorum, Græcorumque fraude multa irrepserunt in sanctiora volumina.*

IV. *Idem evincitur Bellarmini auctoritate.*

I. DOcere hîc saltem desiisset Ecclesia Hispalensis res adeo incertas; impune ferret. Verum præclariores etiam superioribus fallaciæ in oculos incurrunt. Pag. 12. sui Memorialis affirmat apochryphas, nullasque habendas esse Decretales omnes epistolas, quæ D. Clementis, & S. Siricii mediis 380. annis emanarunt, tametsi Vviclephii propositio ejusmodi a Constantiensis Concilii Patribus damnata fuerit. *Decretales epistolæ* (sic ille effutiebat) *sunt apochryphæ, & seducunt a Christi fide.* Siquidem hanc Memorialis auctor animadvertit in duas divisam esse partes; quarum alteram ostendit damnationi obnoxiam non fuisse, *porque*, inquit, *la apoyan despues de la condenacion oy los Autores siguientes Belarmino, &c.* Mem. pag. 12.
„ Quippe quæ post eam latam sententiam his hodie Aucto-
„ ribus nititur: Bellarmino, &c. Ad amplissimi hujus viri nomen obmutui, certumque habui non ante descendere ad ceteros, quam tanti, quo utitur Anathema illud, Patroni men-

tem

tem assequerer. Tot numero, tantaque volumina versaturo mihi (etenim data opera non apposuerat is locum) diu laborandum non fuit, controversia enim illa fuit obvia, quæ agit de suprema Pontificis auctoritate, meumque desiderium explevit. Maximus hic assertor Catholicæ fidei præ argumentis cæteris, quibus legitimam Romanorum Pontificum successionem in Apostoli Petri locum evincit, quartumdecimum ducit ex eorumdem Pontificum testimoniis, quæ in tres classes dividit.

II. *Prima classis*, ait, *continet epistolas Pontificum, qui sederunt usque ad annum* 300. *in quibus Magdeburgenses, & Calvinus fatentur vere asseri Primatum, sed eas epistolas dicunt esse confictas, & recentes, ac falso Pontificibus adscriptas*. Nihilo tamen minus Decretalium auctoritate utitur, quas sancti Pontifices condiderunt Clemens, Anacletus, Evaristus, Alexander, Pius, Anicetus, Victor, Zephyrinus, Callixtus, Lucius, Marcellus, Eusebius, Melchiades, & Marcus. Patet igitur has neque omnino apochryphas, neque nullius auctoritatis judicatas a tanto viro: non enim testimonia illarum afferret ad rem adstruendam perinde magnam, ac veram. Vitiatas alicubi easdem fuisse non diffitetur, seque idcirco non omni ex parte veras, atque indubitatas temere affirmaturum: sibi vero nequaquam convenit cum Memoriali, iis nempe auctoritatem omnem detractam fuisse.

Bellarm. tom. 1. controv. l. 2. de Rom. Pontif.

III. Re quidem vera Hæreticorum industriâ tum in laudatas Decretales, tum in vetustatis gravissima monumenta, tum etiam in sanctorum Patrum scripta, & Oecumenica Concilia irrepsit, quidquid suadente malitia, ad roborandos errores, veritatem oppugnandam, & falsitatem firmandam esset satis. Præterea neminem Eruditorum præterit, id in more positum fuisse Græcorum, ut sacra plerumque volumina mille fallaciis inspergerent. In quinta Oecumenica Synodo tot inter capita Hæreticorum insanissima, quibus anathema fuit inflictum, malitia, & fraus Græcorum nomen intulit Honorii Romani Pontificis, qui ne latum quidem unguem a fide deflexit, uti testantur amplissimi Cardinales Bellarminus, & Sfondratus, necnon eruditissimus Joannes Garnerius. At vero Oecumenica illa quinta Synodus eam ob rem dicenda erit apochrypha? Hujusmodi item Nicæna, toto Catholicorum orbe celebratissima, habenda erit, eo quod

Joan. Garn. in lib. Diurn. Rom. Pont. in append. ad not. cap. 2. pag. 180. n. 28.

Bellarm. tom. 1. l. 4. de Rom. Pont. c. 11.

Card. Sfondrat. Gall. vindic. diss. 3. §. 1. n. 9.

quod in ea dinumerantur anni contra quam Orientis Provinciæ, ac cæteræ nationes consueverunt, juxta morem tum temporis in Hispania dumtaxat vigentem, nempe annos putandi per Æras; namque illa dicitur congregata esse 300. sexagesima tertia Æra, præterquam quod ejusdem chronologia tum temporum, tum Consulum difficilis maxime reperitur? Ecquis ausit id asserere? Profecto ne impudentissimo quidem ore aliquis, nisi mea me fallit opinio.

Tom. 2. Conc. edit. Regiæ p. 232.

IV. Verumtamen facturum me operæ pretium arbitror, si sapientissimi Cardinalis verba ostendero a Memorialis sententia penitus discrepare. Is, postquam expendit Summorum Pontificum auctoritatem a D. Clemente ad S. Marcum, continuo prosequitur. *Ad hæc nihil respondent, nisi esse recentia, & supposititia. At quamvis aliquos errores in eas irrepsisse non negaverim, nec indubitatas esse affirmare audeam; certe tamen antiquissimas esse, nihil dubito. Mentiuntur enim Magdeburgenses.* cent. 2. cap. 2. ad finem. *Quum dicunt nullum fide dignum Auctorem citasse has epistolas, ante tempora Caroli Magni.* Hæc docet Bellarminus tribus nominibus Eminentissimus, nempe Cardinalatûs dignitate, doctrinæ laude, vitæque sanctimonia ab iis quæ Memoriale refert discrepantia.

Bell. tom. ubi supra.

V. Quæ ab hæreticis data responsio mirum in modum arridet Memoriali, quin etiam æquo magis exultans illud efficit. Quapropter audiendum erit, quid de eadem sentiat eximius Doctor Suarez in libro quem Catholicæ Fidei Defensionem inscripsit adversus Angliæ Regem Jacobum. Gravissimus & juxta luculentissimus Auctor, quum Pontificum auctoritatem summam probaverit ex Decretalibus eorumdem prisca memoria petitis, Hæreticorum pone responsum affert idem, quod tanto Patrono, & adversario nostro Memoriali adstruitur. *Respondent*, ille ait, *non constare prædictas epistolas Decretales esse legitimas, imo multa in eis reprehendunt, propter quæ earum auctoritatem contemnunt.* Ipsis iisdemque verbis utitur Memoriale, ut despectui habendas ostendat Pontificum Decretales. At sapientissimus idem Doctor quanti responsum id faciat attendamus: *Veruntamen*, continuo prosequitur, *hæc responsio non solum apud Catholicos, sed etiam apud quoscumque eruditos & prudentes viros tanquam frivola & incredibilis rejicienda est.* His verbis abrogat Hæreticorum commenta laudatus Auctor.

P. Suar. defens. Fidei lib. 3. c. 16.

VI.

VI. Cum ſententia hac tam præclara viri præter plurimos commendabilis, qui tum omnium ſibi exiſtimationem collegit, tum divinitus inſtitutus ad rerum omnium ſapientiam eſt viſus, nihil enim ſuis in eruditiſſimis operibus quid minus probandum, (arguendum non auſim dicere) reperitur; quicumque ingenio magis præſtet perquam difficile comparabit ea, quæ leguntur in Memoriali. *Oy*, ait, *no ſe puede negar, que ſon ſupueſtas, y el que lo dudare deſpues de tantos eruditos, que lo afirman, podrà vèr à Don Manuel Schelſtrate en ſus Antiguedades Ecleſiaſticas iluſtradas*. Eadem latine: „ Hodie negari non poteſt, ſuppoſitias eſſe (Decretales epiſtolas). Siqui autem tot virorum eruditione ſingularium opinione poſthabita, id revocarent in dubium, Emmanuelis Schelſtratii Antiquitates Eccleſiaſticas illuſtratas adire non dedignentur. Itane vero? Eouſque opinionis error adducit? Ego hercle, ego in dubium revoco; eoque id magis ago, quoniam præterquam quod eximii Doctoris allata verba id ſuadent, volumen integrum ab eruditiſſimo Franciſco Turriano ven. Societatis Jeſu elaboratum ſcio, quo in volumine tum legitimas oſtendit Decretales epiſtolas, tum Hæreticorum conatus deprehenſos oppreſſit, & Criticorum verſutias eluſit.

Mem. ibidem.

VII. Quod ſi nec tantæ auctoritatis homines, nec firmiſſima argumenta ſunt ſatis, ut dubitem, utrum epiſtolæ Decretales vere ſuppoſititiæ habendæ ſint, quæro ab Eccleſia Hiſpalenſi: Rei hujus, quam indubitatam affert, undenam evidentia peti poteſt? Etenim in re tam remota quid certi ſit intelligo, experientia magiſtra, dum ne illa quidem, quæ noſtra memoria evenerunt, indubitata reperiuntur. Duplici ratione Archiepiſcopus Pariſienſis monet cognoſci poſſe, utrum ſcripta ſint apochrypha, necne. Ac primo: *Opuſcula in quibus ſunt nævi quidam*. Quo ſenſu Decretales epiſtolæ dici poſſent apochryphæ; at nullius auctoritatis habendas, immo negligendas, pace dixerim id affirmantis, Emmanuel Schelſtratius nequaquam docet: quibus autem argumentis rem oſtendit, eorum aliis aptari poteſt perſpicua, facilis, ac vera ſolutio; aliis vero valde probabilis. Quod obiter dictum ſit, pergo enim differere his majora.

Petr. de Marcha de concord. Imper. & Sacerd. lib. 3. cap. 2. §. 7.

VIII. In calce octavi numeri hæc leguntur: *Todo eſto ſe*

Mem. ubi ſupra.

se ha dicho, para que en lo que en adelante se dixere, no se oponga el texto de las dichas Decretales, como firme apoyo de la antiguedad, constando averse fabricado en el siglo nono de la Iglesia, que es quando ellas parecieron la primera vez. Id est „ Quæ „ omnia dicta sunt, ne iis quæ mox dicturi sumus Decre„ talium earumdem Textus objiciatur, veluti firmissimum „ antiquitatis præsidium, quum constet nono Ecclesiæ se„ culo fictas esse, quo primum tempore adhiberi sunt cœptæ. Id vero quam falsum sit ex eo potissimum liquet, quod non semel prolata earumdem testimonia occurrunt ante id tempus, quum traduntur esse conditæ. Et sane in Synodo Vasensi quæ congregata fuit in Gallia Narbonensi anno redemtionis nostræ 442. nempe annis duodesexaginta & tercentis ante primordia ætatis decimæ, hæc habentur Canone sexto: *Ex epistola S. Clementis utilia quæque præsenti tempore Ecclesiis necessaria sunt proferenda.* Postea verba ipsa Decretalium leguntur, quæ quoniam satis multa sunt, nec ad rem nostram facientia, missa facimus. Sanctus item Pontifex Leo, quem Magnum ob res præclare gestas appellant, quique circa eamdem ætatem floruit, S. Innocentii I. Decretales memorat, aliorumque Præcessorum ejus, ut ex secundæ ipsius epistolæ quinto capite unicuique apertum fiet.

Conc. Vasens. in Gall. Narb. ann. 442. tom 7. Conc. impress. Reg. pag. 285.

IX. Gelasius, qui Apostolicam Sedem decimum circiter annum ante sextum seculum explebat eo in diplomate, quod dedit de libris authenticis, quodque videre etiam est in Decreto Gratiani, percenset Decretales Præcessorum epistolas. Huc accedit, quod Ruffinus, qui circa dimidium quinti seculi florebat, ab se in latinum idioma versam esse testatur S. Clementis epistolam, quam ne forte aliquis dicat interiisse, gravissimus Auctor Gennadius affirmat ipsam eamdemque a Ruffino latine conversam esse, quæ præ omnium manibus versatur. Quapropter falso dicuntur Decretales epistolæ nono primum seculo prodiisse. Quamvis autem nonnulli ex Eruditis nostrorum temporum contra sentiant, tamen adversus auctoritates allatas ii nequicquam insurgunt. Itaque fatendum est longe ante seculum nonum easdem Decretales viguisse.

Gelas. P. Decret. de lib. Authent.

Decret. 15. cap. 3.

Gennad. de Viris Illustr. in Ruf.

X. Aliam insuper doctrinam æque falsam Memoriale præfert, quæ sæpissime fit obviam. Ac primum: pag. 16. sermonem habet de Patriarchalibus Constantinopolitana, & Hie-

Mem. p. 16.

Hierosolymitana, quæ fuerunt constitutæ ab Oecumenica secunda Synodo Constantinopolitana prima, necnon confirmatæ a Chalcedonensi ex Oecumenicis quarta, in qua sancitum fuit, ut Constantinopolitana Alexandrinam, & Antiochenam præiret. Ait autem clam non esse, quod institutio illa Patriarchalium, & Constantinopolitanæ præeminentia jam tum non viguerunt, auctoritas enim deerat Pontificis Summi (benigne nimis nobiscum agit, subreptitium quippe melius dixerat, quoniam Legati S. Leonis I. Paschasinus, & Lucentius ejusmodi Decreto non præerant.) Quapropter Pontifex Leo Chalcedonensi Concilio comprobato Canonem illum rejecit, quemadmodum ex epistola 53. habetur, quæ in fine laudati Concilii legitur Tom. IX. in hæc verba: *Non convellantur jura Primatuum, nec privilegiis antiquitus institutis Metropolitani fraudentur Antistites.* Qua in re mihi secum constat. *S. Leo epist. 53. tom. 9. Conc. Reg. impress. pag. 213.*

XI. Verum enim vero aberrat toto Cælo tum pluribus in locis, tum præsertim ubi refert: *La Sede Apostolica pudo dissimular este atentado con aquellos Principes, y Prelados, que lo executaron; mas nunca se pudo reducir à consentirlo, mucho menos à aprobarlo, hasta el tiempo de Innocencio III. en el Concilio quarto Lateranense el año de 1215. quando este Pontifice aprobò estos Canones.* Hoc est: „ Potuisse fieri, ut S. Sedes usurpationem hanc Pontificiæ auctoritatis cum iis Principibus, Præsulibusque, per quos perpetratum est facinus, dissimularet; nequaquam vero ut admitteret, ratumque haberet usque ad Innocentii III. tempora in quarto Concilio Lateranensi habito redemtionis anno 1215. tum siquidem Pontifex eumdem Canonem approbavit. Haud facile negotium est ejusmodi doctrinam fulcire, utut laudati Concilii, aliorumque vetustiorum auctoritas, Summorumque Decreta Pontificum, gravissimorumque Auctorum monumenta producantur. Rem attente consideremus, patebit hujus doctrinæ imbecillitas, immo vanitas. *Mem. part. 2. n. 92. pag. 239.*

XII. Omni superior laude Bellarminus Cardinalis affirmat, Constantinopolis ac Hierosolymorum Patriarchatus legitimam, pacificamque dignitatum suarum possessionem iniisse ab sexto sæculo. Verba ejus referam. Ait igitur, quod Constantinopolitani, & Chalcedonensis Concilii Decretis non suffragantibus; *Non ante Justiniani tempora id a*

Bellarm. tom. 1. de Rom. Pont. l. 7. cap. 24. §. His accessit.

Romanis Pontificibus impetravit, tempore autem Justiniani, id est, post annum Domini 500. tum Imperatoris opera, tum Pontificum Romanorum permissione, cœpere Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus Episcopi in numero Patriarcharum haberi, nullo amplius reclamante.

XIII. Quamvis autem Card. Baronius, & Henricus Spondanus Justiniano vertunt vitio, quod 131. novella Decretum exhibuerit præeminentiæ ac Patriarchatus Constantinopoleos, cæteroqui Synodorum, quas dixi, sanctionibus comprobatum; tamen affirmant, quod A. D. 554. Hierosolymorum Ecclesia Patriarchalis renunciata fuit in quinta Oecumenica Synodo, Cæsareæ ac Scythopolis Metropolitanis eidem subjectis, qui ad Antiochenum olim Patriarcham spectabant; & Berytense, ac Rubense, qui pertinebat ad Alexandrinum Patriarcham; additis insuper Suffraganeis aliis à variis Metropolitanis detractis, ut Metropolis Hierosolymitanæ decus non esset impar dignitati Patriarchatus, quam pridem fuerat assequuta. Hæc autem verba eorum sunt. *Nunc vero Hierosolymitana Ecclesia Patriarchatu vere aucta cognoscitur.* Unde novum in scribendo de ipsismet Patriarchatibus crimen nuper admissum emergit, quod nempe Anatolii Constantinopolitani, & Juvenalis Hierosolymitani Præsulum Successores, (in quorum gratiam Chalcedonense Concilium id Decretum condidit, quod S. Leo non solum rejecit, sed per literas objurgavit etiam audaciam Patrum,) *de facto, ac propria auctoritate in Patriarchatuum possessionem venisse.* Nam Hierosolymitano saltem non defuit quintæ Synodi Oecumenicæ auctoritas, Romano Pontifice non repugnante, si expresse annuisse non dicitur.

Baron. tom. 8. n. 553. pag. 441. Spondan. tom. 2. ad ann. 554. n. 18.

XIV. Patriarchatus quidem ipsos ante Concilium Lateranense quartum Innocentii III. ævo extitisse, testimonia comprobant locupletissima tum Summorum Pontificum; tum Conciliorum, quæ Lateranense ipsum præiverunt, in quo Constantinopoleos, & Hierosolymorum Præsules Patriarcharum nomine, atque honore decorantur, tribus aliis digniori habito Constantinopolitano. Principem occupari locum tot inter testimonia, quæ suppetunt, necesse est a S. Pontifice Gregorio & sanctitate, & doctrina præstantissimo. Quod ut luculentius fiat, animadvertendum erit, id in Pontificum antiquorum more fuisse positum, ut quumprimum

D.

D. Petri Cathedram possiderent, Patriarchas, & Præsules cæteros Autocephalos certiores facerent de summa dignitate, quam recenter fuerant consequuti. Quod liquet ex eruditissimi Garnerii opere inscripto: Liber Diurnus Rom. Pontificum: Lutetiæ Parisiorum excuso anno 1680. Eamdem consuetudinem A. Redemtionis 608. viguisse tradit Euthimius Sygebenus sua in Panoplia sic scribens: *Usque ad tempora Sergii Constantinopolitani Romanos Pontifices in Episcopatus sui exordio literis canonicis ad Sedes omnes Patriarchales transmissis, symbolum (suæ fidei) inseruisse*. Etenim quum idem Sergius 608. anno Patriarcha Constantinopolitanus fuerit consecratus, morem illum servatum fuisse eodem anno evidenter apparet. Evidentius autem fiet ex epistola 24. libri primi quæ legitur in XIII. volumine Conciliorum, quem S. Pontifex Gregorius dedit ad quatuor Præsules Constantinopoleos, Alexandriæ, Antiochiæ, ac Hierosolymorum, tribuens locum principem Constantinopolitano. *Gregorius Joanni Episcopo Constantinopolitano, Eulogio Alexandrino*. Undecimo item libro ex alia Pontificis ejusdem epistola Patriarchæ nomen expressum habetur; *Gregorius Cyriaco Patriarchæ Constantinopolitano*.

Joan. Garn. l. diurn. Rom. Pont. ad not. cap. 2. in Append.

Euthim. Sygeb. Panop. tit. 12. ap. Garn. sup. p. 163.

S. Greg. in Regest. l. 1. Indic. 9. ep. 24. tom. 13. Concil. ed. Reg. p. 170.

Idem lib. 11. epist. 47.

XV. Sanctissimus idem Pontifex in epistola ad Natalem Episcopum Salonicæ, quam Morinus memorat, verba faciens de Honorati Archidiaconi temeritate: *Quod si*, ait, *quilibet ex quatuor Patriarchis fecisset, sine gravissimo scandalo tanta contumacia transire nullo modo potuisset*. Et libri septimi epistola quinta, quam Pontifex dedit ad Reginam Galliarum Brunechildem postquam anathemate percussit eos schismaticos, qui ab Ecclesiastica disciplina ut recederent, suoque viverent arbitratu, Decisionum Sacrosancti Chalcedonensis Concilii affectabant inscitiam, sic scribit: *Sed ita eos erroris labes imbibit, ut ignorantiæ suæ credentes, universam Ecclesiam, atque omnes quatuor Patriarchas, non ratione, sed malitiosa mente refugiant*. Ubi recensente S. Pontifice quatuor Patriarchas dubitandi locus remanet nullus, quin legitimos ipse habuerit Constantinopolitanum & Hierosolymitanum, quibus omissis duo tantum Patriarchæ numerabantur.

Joan. Morin. l. 1. exercitationum exerc. 7. pag. 62.

S. Greg. Reg. ep. 37. l. 2. indict. 10.

XVI. In Oecumenica octava Synodo (res erat de Photio deponendo Patriarcha Constantinopolitano intruso) dixisse ferunt Photii sectatoribus Græcorum Imperatorem

Basilium: *Judicium quatuor Patriarcharum quis rescindet? Ad quem, ut ab Anathematis censura expediamini, confugietis, qui in quadruplici hoc Patriarcharum foro estis condemnati?* Quamobrem Anastasius Bibliothecarius qui circa annum 850. Redemtoris florebat, Ecclesiæ corpus Mysticum comparat cum mortali hoc, atque humano quo utimur; nam quinque sunt Patriarchales Ecclesiæ, non secus ac quinque sunt corporis sensus; & quemadmodum hi ab una pendent voluntate, ita prorsus eorum quinque Patriarcharum una eademque esse debet voluntas. *Quum Christus in corpore suo, quod est Ecclesia, Tot Patriarchales sedes, quot in mortali corpore sensus locaverit, profecto nihil generalitati deest Ecclesiæ, si omnes illæ sedes unius fuerint voluntatis.* Hunc Bibliothecarii locum videre est apud eruditum Morinum. Luculentissimum suppetit aliud Balsamonis testimonium, a quo proferendo me abstineo, etenim quinque Patriarcharum historiæ admiscuit auctor errores non leves.

Basil. Imp. in Conc. Gen. 8. act. 6.

Anast. Biblioth. ep. ad Adr. II.

Jo: Morin. l. 1. de Primat. exerc. 7. pag. 58.

Balsam. de Patriarch. privil. jur. Orient. lib. 7.

XVII. Nullo autem pacto sunt omittenda, quæ leguntur apud S. Theodorum Studitem epist. 129. quam affert P. Sirmondus volumine quinto. Florebat is quidem circa A. 820. nam Card. Bellarminus libro de Scriptoribus Ecclesiasticis obitum ejusdem refert prædicto tempore: *Miraculis clarus migravit in Cœlum anno* 820. Itemque Baronius tomo nono ad annum 826. mentionem de illo facit. Complures extant ejusdem epistolæ adversus Hæreticos, quas omnigena eruditione P. Jacobus Sirmondus publica luce donavit suorum operum laudato volumine V. in quarum una contra Iconomacos scripta, de Apostolis sermonem instituens ita fatur: *Quinam porro sunt eorum successores? Qui Romanam nunc primam Sedem tenet. Qui Constantinopolitanam secundam. Qui Alexandrinam, & Antiochenam. Qui & Hierosolymitanam.* Hinc fas est cognoscere, quod anno circiter 820. nempe 390. ante habitam Synodum Lateranensem quartam, doctrina, & sanctitate insignis Pater Constantinopolitanam Ecclesiam *secundam* appellabat, Alexandrinæ, & Antiochenæ ipsam præponens.

Jacob. Sirmond. tom. 5. pag 180.

Bellarm. de script. Eccles. ann. 820.

S. Theod. Studites ep. 129. apud Sirmond. ubi supra pag. 582.

XVIII. Pontifex Nicolaus I. variis in epistolis ad Michaelem Imperatorem, ad Photium Præsulem intrusum Constantinopolitanum, aliosque ad Episcopos, qui collatis una suffragiis verum Patriarcham Ignatium deposuerant,

hunc

hunc tali honore dignatur. Ac primo quædam ex iis epiſtolis præfert: *Dum hæc gerebantur, nondum Rhodualdus, & Zacharias Epiſcopi detecti erant, quod ipſi depoſuiſſent Patriarcham Ignatium.* Quinta ad Michaelem Imperatorem novem ſaltem vicibus *Ignatium Patriarcham* appellat. Septima, in qua Acacii fit mentio, *Patriarcha* item ſcriptum habet. Sic quæ duæ ad nos epiſtolæ pervenerunt P. Jacobi Sirmondi operâ, a Theodoro Papa conſcriptæ, idem exhibent nomen: namque earum altera ad Patriarcham Conſtantinop. ſcripta eſt, altera *Ad Epiſcopos, qui conſecrarunt Paulum Patriarcham Conſtantinopolitanum, propter Pyrrhum Ex-Patriarcham.* At vero quoniam exemplis apertiſſime oſtendimus, Conſtantinopolitanum Præſulem Patriarchæ nomine decoratum; operæ pretium erit oſtendere, Hieroſolymitanum quoque honoris ejuſdem compotem a Pontificibus factum eſſe. Paſchalis II. in literis ad Ghibellinum Præſulem Hieroſolymorum ita loquitur: *Paſchalis Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Reverendiſſimo Fratri Hieroſolymitano Patriarchæ, & ſucceſſoribus ejus in perpetuum canonice ſubſtituendis.* Honorius II. in ſuis ad Guarimundum orditur ſcribere; *Honorius ſervus ſervorum Dei venerabili Fratri Guarimundo Hieroſolymitano Patriarchæ.* Profecto exempla plura ſuppeterent, quæ rem luculentiſſime comprobarent; nobis autem in præſentia ſatis ſuperque erit poſuiſſe ob oculos pauca exempla Pontificum Romanorum, qui multo ante Concilium Lateranenſe quartum, Conſtantinopoleos, ac Hieroſolymorum Antiſtites veros Patriarchas habuerunt, illumque Alexandrino, & Antiocheno ſuperiorem declararunt.

Nicol.I. ep.5. ad Mich. Imp.

Sirmond. to. 14. Conc. Impreſ. Reg. pag. 590.

Paſch. II. tom. 26. pag. 290.

Tom. 27. pag. 55.

XIX. Reliquum eſt modo, ut idem in Oecumenicis Conciliis eſſe factum demonſtrem, quæ poſtea celebrata ſunt. In ſexta Oecumenica Synodo Conſtantinopolitana tertia cunctæ Actiones, quæ decem & octo fuere, ſecundùm Pontificis Agathonis Legatos Gregorium exhibent Conſtantinopolitanum Archiepiſcopum, qui pleriſque in ejuſdem Actionibus Patriarchæ nomine decoratur. Et revera, decima prima Actione legitur epiſtola S. Sophronii Hieroſolymorum Patriarchæ, abunde referens quæſtiones Fidei uſque ad id temporis definitas, atque hæreſes profligatas, earumque conflatores damnatos, quæ ad Sergium ſic inſcribitur: *Domino in omnibus Sanctiſſimo, & Beatiſſimo Fratri, & Conſacer-*

Tom. 16. Concil. pag. 31. Sexta Synod. Gen. Actio 11.

cerdoti Sergio Archiepiscopo , & Patriarchæ Constantinopoleos Sophronius inutilis servus. Et Actione decima secunda: *Antiochus religiosus Lector; & Notarius Sanctissimi Patriarchæ Constantinopoleos*: Et infra. *Accipiens religiosus Antiochus alterum codicem, relegit habentem exemplar epistolæ Sergii quondam Patriarchæ Constantinopoleos*. Eademque Actione sæpe numero Menas Patriarcha dicitur Constantinopoleos; pariterque Sergius non semel eodem nomine decoratur. Actione demum tertia decima & Sergius idem, & Pyrrhus, & Petrus, & Paulus frequenter Patriarchæ Constantinopoleos nuncupatur:

Actio 12.

XX. Id prorsus esse præstitum, quoties alii Constantinopolitani Præsules memorantur, palam est. Verba referam quæ versus finem Actionis prædictæ legi possunt. *Gregorius Deo amabilis Diaconus ... dixit: Palyplycum Domine, sive regestum, in quo continentur exemplaria Synodica, quæ facta sunt a Thoma, Joanne, & Constantino, sanctæ memoriæ quondam Patriarchis hujus Regiæ Urbis mihi præsto est*. In Synodo autem generali septima Nicæna II. Tarasius tanquam Constantinopoleos Patriarcha præsedit, præcessitque cæteris, præter Adriani Pontificis Legatos, & quacumque in Concilii ejus Actione tum ipsa Synodus, tum Legati Patriarcham illum sæpe numero appellant; quin etiam, quod majoris momenti est, Actione secunda Andriani I. literæ lectæ fuerunt, quæ ita inscribebantur. *Dilecto Fratri Tarasio Generali Patriarchæ, Adrianus servus servorum Dei salutem*.

Sept. Synod. Gen. tom. 18.

Act. 2. pag. 301.

XXI. In Oecumenica octava Actione decima, capite vigesimo primo, Decretum hoc legitur: *Definimus neminem prorsus Mundi potentium, quanquam eorum, qui Patriarchalibus sedibus præsunt, inhonorare, aut movere a proprio Throno tentare; sed omni reverentia, & honore dignos judicare: præcipue quidem sanctissimum Papam senioris Romæ, deinceps Constantinopolitanum Patriarcham, deinde vero Alexandrie & Antiochiæ, ac Hierosolymorum*. Allatis hisce rationibus quæ luculentior, & ad rem probandam præsentior adduci possit, ignoro. Quod si ita sese res habet, undenam loquendi veritas, scribendique ratio recta desumta erit ab Ecclesia Hispalensi?

Oct. Syn. Act. 10. cap. 21.

XXII. Unum adhuc superest ad instituti nostri veritatem comprobandam, quod num. 7. sum pollicitus me palam facturum: nempe auctoritatem ipsam Concilii Lateranensis quarti, qua Memoriale nititur, ab eo, quod ipsum Me-

Mem. pag. 239.

Memoriale asserit, discrepare. Audiatur Decretum Concilii: *Antiqua Patriarchalium Sedium privilegia renovantes, sacra Universali Synodo approbante, sancimus, ut post Romanam Ecclesiam... Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineant.* Conc.Lat.4.Can.5.

XXIII. Decretum sane istud, pro eo ut in Patriarcham Constantinopolitanum primæ sedis, ac loci honorem tunc primum conferat post Romanum Pontificem, supponit potius, & confirmat antiquum, quo utebatur: siquidem Canon aperte dicit: *Antiqua Patriarchalium Sedium privilegia renovantes*, sancitque eadem observanda, primum locum impertiens Constantinopolitanæ. Enim vero nisi Ecclesia istæc tali jampridem honore insignis fuerat, quînam repeti memoria idem honor debuit? Atqui Lateranense Concilium renovare nequaquam poterat privilegium illud, quod Chalcedonense, & Constantinopolitanum primum concesserant, irritum quippe haberi necesse erat, nam S. Pontifex Leo I. non probaverat. Quum igitur Lateranense ratum se habere ostendat Constantinopolitani Patriarchæ honorem, ipsum renovando, fatendum erit longe ante id temporis ab ea Ecclesia cœptum esse eodem uti.

XXIV. Si forte fortuna, ut Angliæ gentes, ac Septentrionis provinciæ cæteræ ad Catholicam Fidem reducerentur, a qua turpissime desciverunt, Concilium aliquod sive Bulla Pontificia potestatem faceret earum Principibus Ecclesiasticos redditus sibi habendi, quos hodie per vim præreptos contra Ecclesiasticam immunitatem, Ecclesiâ ipsâmet repugnante, usurpant; haud certe innovata esse dicerentur privilegia eorum Principum, sed venia ista potius de integro impetrata: etenim omnino nemo (rationis modo non expers) ea quæ nunquam fuere, innovari posse sentiret. Luce igitur clarius apparet ex ipso Lateranensis Concilii Decreto, quod ante ipsum conditum Constantinopolitana Ecclesia Patriarchales inter cæteras, Romana dumtaxat excepta, quæ omnium caput est, semperque fuit, principem locum obtinuit. Quare corruunt omnia, quæ hac de re Ecclesia Hispalensis commenta est.

CAPUT V.

ANIMADV. III. CAP. III.

Falsitas rerum quas Memoriale disserit de Archiepiscopi nomine.

SUMMA CAPITIS.

I. *Archiepiscopi nomen in Occidente notum ante Barbarorum invasionem.*
II. *Ante octavum seculum erant Archiepiscopi in Occidente.*
III. IV. V. *Testimonia evincentia, quod Archiepiscopi in Hispania fuerint ante id temporis.*
VI. *Epistola Benedicti secundi Petro Notario Regionario, evincit Archiepiscopos in Hispania tunc fuisse.*
VII. VIII. *Duo vetustissima monumenta majorem etiam antiquitatem hujus rei evincunt.*
IX. *In Gallia vero multo antea erant Archiepiscopi, D. Remigio Teste.*
X. *Idem auctoritatibus adstruitur.*
XI. XII. *In Anglia antiquissimam Archiepiscopalem dignitatem esse multa argumenta evincunt.*
XIII. *Duæ Synodi Anglicanæ idem confirmant.*
XIV. *Secunda post Christum ætate erant Archiepiscopi in Anglia.*
XV. *Duorum Pontificum epistolæ in Conciliis habentur idem testantes.*
XVI. *S. Symmachi auctoritate idem adstruitur.*
XVII. *S. Gregorii Magni auctoritas.*
XVIII. *Aliorum Pontificum testimonia.*
XIX. & XX. *Conciliorum testimonia.*
XXI. *Ipsius Memorialis auctoritas.*
XXII. *Osii tempore potuisse in Hispania cognosci Archiepiscopalem dignitatem.*
XXIII. XXIV. *Ineruditorum error de Archiepiscopi nomine in Occidente primis Ecclesiæ seculis confutatur.*

I. EMergentem me e tenebris quas Ecclesiasticæ historiæ luci obduxerat Memoriale, nubes aliæ non minus obscuræ subeunt, at inde etiam me extricare pro virili contendam. Res est de Archiepiscopi nomine: deque eo ita obgannit: *Apellido, que antes de su perdida no estaba introducido en España, y no solamente en España no lo estaba, pero ni en toda la Iglesia Occidental, excepto en Thesalonica, en el Ilirico, y en Acridos, ò por otro nombre, la nueva Justiniana en la Darda-*

Mem. p. 32. n. 33.

dania. Quod nobis ſonat: „ Nomen novum, & ante id tem-
„ pus inauditum in Hiſpania, quum Maurorum poteſtatis
„ eſt facta: quid in Hiſpania dico? Ne in ulla quidem Oc-
„ cidentis Eccleſia, præter quam Theſſalonicæ, Illyrici, &
„ Acridæ, ſeu mavis in nova Juſtinianea in Dardania nomen
„ illud auditum fuerat. Effatum ſane valde amplum: quod ut tuto proferre quis poſſet, multa ei viſenda erant aliorum ſcripta! Nullus dubito quin Eccleſia Hiſpalenſis, ſtudii licet, ac diligentiæ multum impenderit, non tamen ſategerit, ut tuto poſſet ſententiam ejuſmodi pronunciare. Quapropter diſſentiri pergam, futurum ſperans, ut aperte oſtendam, ante hoſtium irruptionem, totâ Hiſpaniâ, aliiſque in Occidentis Eccleſiis, tribus iis omiſſis, quarum in Memoriali fit mentio, Archiepiſcopi nomen innotuiſſe.

II. Pulcherrimum Hiſpaniæ Regnum Gentes immanitate barbaræ octavo ſeculo ſeſe volvente diripuerunt, quo autem potiſſimum anno id evenerit non noſtri inſtituti eſt perſcrutari. Mea id ſolum intereſt, complures Præſules in omnibus Occidentis Provinciis Archiepiſcopos nuncupatos eſſe ante octavum iſtud ſeculum, demonſtrare. Quod ut facilius oſtendam, dabo operam, ut Lector agnoſcat, quibus incluſa terminis, quaſque Provincias comprehenderit Occidentalis Eccleſia. Nec aggredienti mihi hæc præſtare, opus erit conſulere aliorum ſcripta, utpote quem ſatis ſuperque inſtituit Memoriale. Ex eo cum primis intelligo Patriarchatum Occidentis complecti Europam totam, excepta Thracia, cæteriſque Provinciis, quæ ad occiduam Africam ſpectant. Quapropter quicumque Antiſtites fient obvii in Europæ Provinciis, Hiſpania præſertim, Gallia, Anglia, & Italia, nomine Archiepiſcopi, ii non ſolum adſtruent inſtitutum noſtrum, ſed etiam palam facient, quod jure prudenterque Memorialis effatum perſtrinximus. Jamvero ad rem docendam aggredior.

Mem. pag. 17. n. 18.

III. Nomen iſtud *Archiepiſcopi* nec ignotum, nec inſuetum in Hiſpania erat. Teſtemque hujus rei Eccleſiam ipſam Hiſpalenſem appello, quæ ſuo in Memoriali profert S. Iſidorum Hiſpalenſem Archiepiſcopum in ethimologiarum libro ſic apertiſſime loquentem: *Ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt, in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, & Epiſcopis*. Quibus certe verbis *Archiepiſcopi* mentio eſt, de ſenſu enim vo-

Mem. pag. 33.
S. Iſid. lib. ethim.

cis nihil ad nos. Pergo: In MSS., quæ asservantur Toleti, & in Regio D. Laurentii Monasterio in Escuriali, & Ovetana in Urbe, hæc leguntur: *Cæsar Constantinus Imperii sui quarto anno, quum esset in Hispania, convocatis ejus Episcopis, totam Provinciam in sex Archiepiscopatus partitus est*. Et de ea divisione, quæ Regis Vvambæ tempore facta fuit, neque ab ullo nostrorum Historicorum revocatur in dubium, sic scriptum reperitur: *Legio civitas Sacerdotalis, & Regia, & Lucus: hæc nulli subdantur Archiepiscopo, vel Primati*.

D.Garsia Loaysa Conc. Hisp.p.131. — *Idem pag. 137.*

IV. Divisione autem Cathedralium cum suis Metropolitanis expleta, prosequitur idem Scriptor: *Hæ sunt sedes harum duarum Hispaniarum octoginta sub dominio Gothorum, tam Archiepiscopales, quam Episcopales: hæc igitur nostra institutio, quæ assensu omnium Archiepiscoporum, & Episcoporum dictarum sedium, facta est. Hæc omnia suprascripta legit gloriosus Rex Vvamba in Concilio Toletano, ubi omnes Archiepiscopi, & Episcopi convenerant: quæ subscriptione omnium confirmata sunt. Quiriaco Toletano Archiepiscopo, e Primatiæ dignitate, & Fide Catholica consistente*. Quo quidem loco animadvertendum censeo, quam frequenter nomen Archiepiscopi profertur, ut noscatur, quam tritum esset Gothorum Regum ævo Archiepiscopi nomen, antequam Barbaræ gentes Hispaniæ Regnum invaderent.

Idem pag. 142.

V. Atvero, quum suspicio quædam suboriatur, ne forte Hispalensis Ecclesia fidem minus adhibeat hisce MSS. (sint licet eorum pleraque integræ fidei, & idcirco tum a criticis maxime acutis, tum ab Lynceis monumentorum veterum interpretibus nequaquam rejecta) aliud producam testimonium Lucæ Tudensis penes Jacobum Sirmondum Scriptorem Gallicum, quo manifestum fiet Ervigii Regis tempore, qui Vvambæ breve Regnum consequutus est, Archiepiscopos in Hispania plurimos extitisse. Sirmondus igitur de Ervigio scribens, hæc ait: *Qui, ut proditum est a Luca Tudensi, Romani Pontificis assensu statuit, ut nullus Archiepiscopus Hispaniarum subderetur alicui Primati*. Ervigio ergo Rege non erat Hispaniensibus ignotum Archiepiscopi nomen.

Jacob. Sirm. tom.4.col.223.

VI. Quid ad hæc Hispalensis Ecclesia? Testimonia, ni fallor, ista singula floccipendet. Malum! Sunt quædam, non diffiteor, quæ fortasse aliquis carpat; sunt tamen alia, quæ, uti docuimus, censoriam virgulam haud timent. Intelligo: mox alia referam, quæ non solum instituto meo fa-

ciant

ciant fidem, sed etiam allatis auctoritatem adjungant. Ecclesiasticæ historiæ omnes tradunt, quod sexta Oecumenica Synodo absoluta, Leo II. in Hispaniam legavit Presbyterum Petrum nomine, qui ob munus onusque sibi injunctum *Notarius Regionarius* vocabatur. Supremum diem obit Leo, & Benedictus II. ad Pontificatus fastigium evectus tradita ad Petrum epistola demandatum ante a Leone munus confirmat. Observandum hîc obiter, quod licet gravissimi Auctores pro non legitimis habeant quatuor epistolas a Leone conscriptas, tamen quam dedit epistolam Benedictus, nulli non habent ratam, ut ex Eminentissimo Aguirre cognosci potest. Hac igitur in epistola Benedicti II. argumentum est rei, quam pertractamus, præsentissimum: *Tuam strenuitatem*, ipsissima ejus verba sunt, *Dominus Leo Papa Hispaniarum provinciam ire disposuit ad Præcellentissimum, & Christianissimum Regem, & sanctissimos Archiepiscopos, & Ecclesiarum Præsules ibidem constitutos*. Hinc aperte conjicitur, Hispaniam, antequam incursionibus pateret Barbarorum, Archiepiscopi nomen multis e suis Præsulibus attributum novisse.

Card. Aguir. tom. 2. pag. 716.

Bened. II.

VII. Hæc evenerunt anno circiter 684. sed his etiam remotiora exempla duo producam. Primum patet ex Emeritensi Concilio habito Æræ nostræ anno 704. qui respondet 666. communis Æræ octavo Idus Novembres, Recesvinti Regis duodevicesimo. Hac in Synodo Selva Ægiditanus Episcopus secundo loco subscribit, ut sequitur: *Ego Selva Ægiditanæ Civitatis Ecclesiæ Episcopus pertinens ad Metropolim Emeritensem, hæc instituta cum Archiepiscopo meo Proficio, a nobis definita subscripsi*. Præclarum certe testimonium, quod ad indagandum non multi ingenii, non multæ eruditionis supellex requiritur, sed omnibus copia videndi est in collectione Conciliorum, a D. Garsia de Loaysa editorum pag. 523. & editionis Cardinalis Aguirre voluminis secundi pag. 632. Testimonium dixi: immo totidem testimonia sunt, quot subscribentes Episcopi, quorum singuli verbis iisdem utuntur: *similiter subscribo*. Quæ verba (ut monet Innocentii III. epistola ad D. Petrum Archiepiscopum Compostellæ, quæ Suffraganeos ad hanc Metropolim, & Bracarensem spectantes declarat,) aptissime inter se cohærent cum Selvæ subscriptione, ejusque sententiam totam amplectuntur. Itaque A. 666. Archiepiscopi nomen erat in Hispania non insuetum, nec inauditum.

Conc. Emeritense.

D. Garsias de Loaysa pag. 523.

Card. Aguir. tom. 2. pag. 632.

Innoc. III. epist. ad Petr. Archiep. Compostellan.

VIII. Alterum, quod pollicitus sum exemplum Lucæ Acherio acceptum refero sua ex editione veterum literarum, quas Episcopi varii Barcinonenses, & S. Ildephonsus invicem conscripsere, idemque eduxit ex Archivo Corbejensis Abbatiæ in Occitania, quæ item memorantur a Card. Aguirre. Eas inter extat quam Barcinonis Episcopus, seu Ciriacus, seu Quiricius is diceretur, ad S. Ildephonsum dedit Archiepiscopum Toletanum, ita inscriptam: *Domino sanctissimo, & vere mihi specialiter pertimendo Ildephonso Archiepiscopo: Quiricius servulus vester*. Ex hoc tantæ vetustatis monumento jampridem in lucem edito ab Auctore (ut ait Card. Aguirre) tum virtute, tum eruditione præstantissimo; quippe cui fides maxima est adhibenda, cæteris, quæ nuper attulimus exemplis adjuncto, propalam fit vel remotissima illa tempestate nomen Archiepiscopi totâ Hispaniâ frequens extitisse.

Card. Aguir. tom. 2. p. 533.

D. Lucas Acher. tom. 1. p. 308.

Card. Aguir. ubi sup.

IX. In Gallia vero nihil antiquius voce ista. Christiana fides, & Archiepiscopi nomen apud Gallos per idem tempus innotuit. Enimvero quamvis non pauci Christiano nomine censerentur in Gallia ab universalis Ecclesiæ primordiis, ante tamen Christianum dici Regnum non cœpit, quam S. Remigii opera renasceretur fonte Baptismatis Rex ille Magnus Clodoveus, qui primus omnium cum Ludovici nomine, Christianissimi cognomentum adeptus, hoc idem postea suis successoribus hereditarium reliquit, ut æque sapiens, ac eruditus Illustrissimus Meldensis Episcopus Jacobus Benignus Bossuet scriptum reliquit tomo 1. Historiæ universalis in Serenissimi Delphini, cujus erat Præceptor, instructionem dispositæ. Qui Gallicanam scripserunt historiam omnes haud dubie appellant Archiepiscopum Remensem Divum Remigium, non secus atque Hispanienses Historiographi Sanctos Leandrum & Isidorum Archiepiscopos nuncupant Hispalenses, Divumque Ildephonsum Archiepiscopum Toletanum. Cæterum non se unum dignitate illa esse fruitum Archiepiscopus Remensis præclare ostendit testamento, quod extrema in valetudine ab eodem obsignatum videre est apud Floroardum inter Historicos Galliæ celeberrimum, sua in historia Remensis Ecclesiæ. Sanctus hic Archiepiscopus successoribus mandat, ut satagant, sintque valde solliciti, ne Catholica Religio labefactetur; ac subinde docet, quid præstandum foret, ubi Regum aliquis eam teme-

Illustr. Bossuet hist. univ. tom. 1. ad ann. 506. p. m. 220.

Joan. Morin. to. de Primat. exerc. 25. pag. 192.

merare non esset veritus. *Convocatis*, inquit, *Remorum Diœcesis Episcopis, primum admoneatur; & deinde Ecclesia Remensis præfata, adjuncta sibi sorore Ecclesia, scilicet Trevirensi, iterum conveniat. Tertio vero Archiepiscopis tantummodo Galliarum tribus, aut quatuor convocatis, Princeps ille, quicumque fuerit moneatur*. Itaque apud Gallos D. Remigio Remensem Ecclesiam gubernante, ab anno scilicet Redemtionis 470. ad 544. gravissimis id Historicis tradentibus, qui septuaginta Archiepiscopatûs annos eidem tribuunt, complures in Gallia Præsules Archiepiscopali dignitate decorabantur.

Floro ard. hist. Eccl. Rem. l. 1. c. 18. apud Mor. sup.

X. Quapropter non erit novum audire quod anno 594. septimo Calendas Junias non pauci Galliæ Præsules Archiepiscopi nomen subscripserint, quo die S. Gregorius Magnus privilegio quodam donavit Monasterium S. Medardi in Suessionensis Episcopi Diœcesi, quod monumentum habetur inter epistolas 38. & 39. S. Pontificis libro secundo, Conciliorum autem decimotertio volumine semel, atque iterum decimoquarto. Complures itaque Galliæ Præsules Privilegio huic subscripserunt. Primo legitur statim sub D. Gregorii nomen: *Euterius Arelatensis Archiepiscopus*. Quod vero admirandum magis, undetrigesimo loco est: *Flavius Remorum Archiepiscopus*. Cæterum ante id temporis anno scilicet 581. Matisconense Concilium in Burgundia fuerat celebratum, quod Memoriale affert. Cujus Concilii sexto Canone Archiepiscopi prohibentur Missam celebrare absque Pallio. *Archiepiscopus Missas dicere non præsumat sine Pallio*. Unde conjicitur tum quoque notum, ac frequens in Gallia Archiepiscopi nomen fuisse, quod manifestius fiet ex iis, quæ dicturi sumus.

S. Greg. Regest. l. 2. post ep. 38. tom. 13. Conc. pag. 310. & tom. 14. p. 108.

Mem. pag. 218.

Conc. Mat. can. 6.

XI. In Anglia demum Archiepiscopalis dignitatis tam frequens cognitio erat, ut omni proculdubio affirmem, Ecclesiæ Hispalensi ne primum quidem historiæ caput a venerab. Beda conscriptæ fuisse perspectum. Siquidem tantus hic Auctor tum florebat in Anglia, quum hostium facta fuit in Hispaniam irruptio. Satis multa ex eo possent afferri, quod quoniam longum esset, propositum mihi est pauca in medium adducere. Libri igitur primi 24. capiti locuturus de D. Augustino, ejusque sociis in Angliam iter instituentibus, præfigit hunc titulum: *Ut Arelatensis Archiepiscopus epistolam pro eorum susceptione miserit*. Et capite 27. *Interea,* in-

Beda l. 1. c. 24.

Idem cap. 27.

inquit, *Vir Dei Augustinus venit Arelas, & ab Archiepiscopo ejusdem Civitatis Euterio, Archiepiscopus gentis Anglorum ordinatus est*. Libri secundi capite secundo de Anglicanis Episcopis obsistentibus ait: *Illi nibil horum se facturos, neque illum pro Archiepiscopo habituros respondebant*. Ejusdem libri capite tertio: *Augustinus Britanniarum Archiepiscopus ordinavit duos Episcopos*. Et capite quarto loquens de Augustini successore Laurentio: *Laurentius Archiepiscopatus gradu potitus*. Cujus obitum refert capite septimo: *Beatus Archiepiscopus Laurentius Regnum Cæleste conscendit*. Et capite nono: *Ordinatus Paulinus Episcopus a Justo Archiepiscopo*. Et capite duodevicesimo: *Justus Archiepiscopus ad Cælestia Regna revocatus est*.

Idem lib. 3. cap. 2. Idem cap. 3. ibid. Idem ibi cap. 4. Idem ibi cap. 7. Idem ibi cap. 9. Idem ibi cap. 18.

XII. Pergo. Libri tertii capite septimo verba faciens de Eleuterio per Aygelbertum misso: *Quo honorifice*, inquit, *a populo, & Rege suscepto, rogaverunt Theodorum tunc Archiepiscopum Dorovernienfis Ecclesiæ, ipsum sibi in Antistitem consecrari*. Et capite vigesimo: *Electus est Archiepiscopus Cathedralis Dorovernienfis sextus Deusdedit*. Præsulem pariter Eboracensem idem Beda Archiepiscopum appellat, teste Emmanuele Schelstratio, qui hæc refert ubi agit de Confessione auriculari. Bedæ autem verba sunt hujusmodi: *Excepta Sanctorum Patrum per Egbertum Archiepiscopum*. Emmanuel igitur post Egberti ejusdem aliquot allata verba: *Jam*, inquit, *intelliges de quali confessione loquatur ipse Egbertus, Eboracensis in Anglia Archiepiscopus*. Joannes item Morinus affirmat, Codici cuidam MS. hunc titulum præfixum se vidisse: *Excerptum de Canonibus Catholicorum Patrum, vel pœnitentiæ ad remedium animarum Domini Egberti Archiepiscopi Eburacæ civitatis*.

Idem l. 3. cap. 7. Idem ibi cap. 20. D. Emman. Schelstrat. de Conc. antiq. can. 2. c. 9. ar. 7. Jo. Morin. tom. de pænit. in fin.

XIII. Huc accedunt duo Anglicanæ Synodi. Prima nationalis habita 668. anno, cujus mentio est apud Bedam, & habetur Conciliorum Regiæ impressionis volumine decimoquarto, coacta Agathone Pontifice imperante, quem studium ardens Catholicæ Fidei ad Anglicanæ Ecclesiæ statum cognoscendum inflammabat. Hanc rem Pontifex ut assequeretur, in Angliam legavit Abbatem quemdam nomine Joannem. Congregata fuit hæc Synodus Præsidente in eadem Theodoro: *Gratia Dei Archiepiscopo Britanniæ Insulæ, & civitatis Dorovernienfis*. Ubi vero de Fide agi cœptum est, unanimi consensu omnes ipsam eamdemque professi, quam eousque celebratæ Synodi tenuerant, *Nos omnes*, inquiunt sub-

Conc. Angl. to. 14. Conc. impress. Reg. p. 346. Beda lib. 4. cap. 17. Idem Conc. ibid.

ſubſcribimus, qui cum Theodoro Archiepiſcopo Fidem Catholicam exponimus. Quæ autem fuit altera Synodus comprobandæ rei deſtinata, fragmentum potius eſt Anglicanæ Synodi longe quidem vetuſtioris alterâ, quippe quæ congregata fuit Symmacho Pontifice. (De loco ubi celebrabatur parum liquet.) Fragmentum videre eſt in decimo Conciliorum volumine; ubi legere eſt: *Contigit, ut Dubricius Landavenſis Præſul Sedis auctoritate Synodi Archiepiſcopus Urbis Legionum ad Hiſcæ fluenta anno Domini quingenteſimò duodecimo deſignaretur*. Quibus teſtimoniis quum abunde ſatis probetur Archiepiſcopi nomen fuiſſe in Anglia frequens, antequam vaſtaretur Hiſpania, copiam, quæ occurrit maxima, cæterorum lubenti animo prætermittimus. *Tom. X. Conc. Reg. impreſſ. pag. 214.*

XIV. At vero quæ hucuſque produximus minus vetera videantur, quando vetuſtiſſima oculis monumenta ſubjecero, quæ Lectorem obſecro ut attendat. Altero poſt Chriſtum ſeculo ad finem properante nempe anno 171. moderari cœpit Eccleſiam, ut Papebrochius ait; & Baronio teſte 179. migravit in Cælum S. Pontifex Eleuterius. Hujus autem Pontificatus tempore nomen dedit Orthodoxæ Fidei Anglorum Rex Lucius, qui primus omnium Regum Chriſti Fidem amplexus eſt. Rex idem literas ad S. Eleuterium tradidit petitorias, obtinendi cauſa Miniſtros, qui numerum Chriſtianorum augerent, gentes ſibi ſubditas ad Catholicam Fidem inſtituendo, ut aquâ Baptiſmatis eædem regeneratæ fierent Eccleſiæ membra. Cujus voti compotem facturus Regem Pontifex eò miſit viros inſignes, qui ſanctum Lucii deſiderium explerunt. Audiendus hîc appoſite loquens Joannes Azorius egregius doctor, qui, poſt relatam a ſe Lucii Regis converſionem, ita proſequitur: *Hic, teſte Polydoro, lib. 2. de hiſt. Anglorum, & Damaſo in Pontificali... Literas ad Eleuterium Pontificem Romanum miſit... Eleuterius eo miſit Fugatium, & Damianum, viros ſingulari pietate præditos... Erant tunc in Britannia Flamines octo viginti, & Archiflamines tres; in quorum locum totidem Epiſcopi, & tres Archiepiſcopi poſtea ſubſtituti ſunt*. Quo quidem exemplo Deum teſtor, nec perſpicuum magis aliud, nec antiquius deſiderari poteſt: nam apertiſſime oſtendit, quod quingentos ſupra annos, antequam Hiſpania noſtra alienæ pareret poteſtati, Præſules in Anglia erant per Legatos Romani Pontificis *P. Azor. tom. 1. p. 2. l. 11. c. 5. col. 1096.*

ſecrati, qui Archiepiſcoporum munere ac dignitate utebantur.

XV. Binis producendis literis ſuperſedeo, alterâ, quam dedit *Joannes Urbis Romæ Epiſcopus Zachariæ Archiepiſcopo*, quæ decimo primo Conciliorum volumini eſt inſerta; alterâ eorumdem Conciliorum decimo tertio volumini adjunctâ, quam Pelagius II. ſcripſit in hunc modum: *Dilectiſſimo Fratri Benigno Archiepiſcopo, Pelagius Epiſcopus*. Vereor enim, ut Eccleſiæ Hiſpalenſi, quo eſt acumine inter criticos, cum Pagio Seniori conſtet, qui epiſtolam utramque tenet dubiam, & perinde apochrypham rejicit. At vero quæcumque illæ ſint prætercam, non enim deerunt quæ Summorum Pontificum teſtimonia proferam genuina, qui Præſules nonnullos ad ſuum ipſorum Patriarchatum ſpectantes Archiepiſcopos appellant: quorum primus erit teſtis, quem nullo poteſt pacto Eccleſia Hiſpalenſis rejicere, nam ipſamet telum iſtud contorſit prima.

Tom.11.Concil. Reg.impreſſ.p.6.
Tom.13.pag.3.
Pag.crit.in Bar. ad A.529.& 576.
Mem.p.2.§.5. n.55.pag.212.

XVI. Extat S. Symmachi Diploma ad Laureacenſem Præſulem Theodorum datum Redemtionis anno 448. in hæc verba: *Simmacus S. Apoſtolicæ Sedis gratia Dei Epiſcopus, Reverendiſſimo, & Sanctiſſimo Fratri Theodoro Laureacenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo*. Quod licet non ſit obvium in Regiæ impreſſionis Conciliis, tamen videre eſt volumine quarto Labbejanæ editionis columna 1311. (non pagina, uti profert Memoriale:) quin etiam in Conciliis Regiæ impreſſionis par occurrit exemplum ejuſdem Symmachi. *Dilectiſſimo atque chariſſimo Fratri Laurentio Mediolanenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo, Symmachus Epiſcopus in Domino ſalutem*.

P.Lab.tom.4. Concil.col.1311.
Tom.10.Conc. Reg.impreſ.p.254.

XVII. Ex iiſdem Conciliis Regiæ editionis, quam ſequor, maxima exemplorum copia ſuppetet cupientibus videre quam multas Pontificum Romanorum epiſtolas ad varios Præſules Archiepiſcopos nomine ab iiſdem dictos: nobis enim ampliſſima relicta ſegete, ſpicilegium erit ſatis, ne ſubmoleſti Lectori ſimus. Locupletiſſimo nitimur teſte S. Gregorio Magno, cujus epiſtolæ tum decimo quarto Conciliorum volumini inſertæ, tum in tertio ſuorum operum collectæ id, quod probare contendimus, oppido confirmant. Sanctiſſimus iſte Pontifex libro primo Calaritano Antiſtiti ſcribens, frequentiſſime Archiepiſcopum vocat. *Gregorius Januario Archiepiſcopo Calaritano*. Et libro ſeptimo quinquage-

Tom.14.Conc. Reg.Impr.p.191.
S.Greg.ibi & in Regeſt.l.3.
idem ib.ep.60. 61.& 18.

gesima epistola Præsuli Ravennæ: *Gregorius Mariniano Archiepiscopo Ravennæ.* *Idem ib. lib. 7. ep. 50.*

XVIII. Bonifacio item I. utimur teste, qui semel atque iterum Cantuariensem Præsulem eodem honore prosequitur. *Ad Justum Cantuariensem Archiepiscopum.* Et: *ad Justum nuper Rosensem Episcopum, modo Meletii successorem in Archiepiscopatu.* *Bonif. I. ep. 7. p. 419. to. 14. Conc. & ep p. 616.* Præterea testes erunt Vitalianus I. ad Cretensem Præsulem: *Vitalianus Episcopus servus servorum Dei, Paulo Archiepiscopo Cretensi.* *Vital. I. tom. 15. Conc. p. 375.* Et Agatho scribens Angliæ Regi, & Cantuariæ Præsuli: *Agatho Papa Romanus Elthelredo Merciorum Regi, & Theodoro Archiepiscopo Cantuariæ.* *Agat. tom. 16. pag. 8.* (Regnum Merciorum duodeviginti amplectebatur provincias Mediterraneas Angliæ.) Nullum quidem ex allatis hucusque testimoniis non decerpsimus e seculis octavum præeuntibus; itaque dubitari impune non licet, quin septimo seculo tum Romæ, tum in Anglia nomen Archiepiscopi frequens fuerit.

XIX. Jam vero Pontificum Romanorum auctoritate summa inhæsi, ut videor, satis: modo ad Concilia tum Oecumenica, tum Nationalia me vertam, quæ sunt prius congregata, quam hostium illuvionem pateretur Hispania: unde palam erit, Archiepiscopi nomen inter Occidentis Præsules minime ignotum fuisse. Oecumenicæ Synodi Agathone Pontifice habitæ 685. seu ante id temporis duodeviginti Sessiones singulæ Archiepiscopum Ravennatem appellant, quotiescumque usuvenit ejusdem Vicarii mentio; qui statim sub Legatorum, & Patriarcharum nomina collocari nomen Archiepiscopi, cujus gerebat vices, semper audiit. *Bellarm. tom. 1. lib. 1. de Conc. c. 5. pag. 589.* *Concurrentibus .... Et Theodoro Religioso Presbytero, & Vicario Theodori Archiepiscopi Ravennatis.* *Synod. 6. Gen. tom 16.* Quo etiam pacto agitur erga Constantiensem in Cypro insula, ut ex his liquet; *Theodoro Episcopo Thremothuntorum locum agente Epiphanii venerabilis Archiepiscopi Constantiæ Cypri.* *Ibidem.* Iisdemque ad amussim verbis in Synodi definitione subscribunt. Sessione insuper quarta hæc habentur: *Sperabamus de Britannia Theodorum magnæ insulæ Britanniæ Archiepiscopum.* *Ibid. sess. 4.* Et decima: *Relectum est testimonium sancti Epiphanii Archiepiscopi Cypri.* *Ibid. sess. 10.*

XX. In Synodo Romano-Britannica (eo sortita est id nomen, quod Anglicani plures Episcopi Romæ desciverunt ab Archiepiscopo Theodoro) Præsidente Agathone Romano Pontifice causa defectionis Episcoporum refertur. *Dissen-* *Tom. 16. Conc. pag. 13.*

fenſio inter ſanctiſſimum Theodorum Archiepiſcopum , & cæteros ejuſdem Provinciæ Præſules. Poſt hæc ipſe Pontifex Maximus hunc habet ſermonem: *Simul omnes cum Archiepiſcopo duodecim Eccleſiæ Præſules nominantur: quos Archiepiſcopus, qui pro tempore ab hac Apoſtolica Sede Pallii honore decoratur, provehat.* Hos inter duodecim nonnullos fuiſſe Archiepiſcopos Pontifex videtur innuere, dum provehi eoſdem jubet ab Archiepiſcopo illo, qui S. Sedis Apoſtolicæ gratia uteretur Pallio. Procedente autem oratione crebro Theodorum Archiepiſcopum appellat. Hæc perinde ac ſuperiora teſtimonia interitum præiverunt Hiſpaniæ, ſeu nono id anno evenerit octavi ſeculi, ſeu alio quocumque, pro Scriptorum arbitrio, nihil enim noſtra refert: quippe inter omnes conſtat non ante ſeptimi ſeculi exitum eo calamitatis regna noſtra deveniſſe. Quo firmiſſimo nitentes fundamento cauſæ noſtræ partes pro virili tuiti ſumus, nempe nec Hiſpaniam, nec Occidentis Eccleſias Archiepiſcopi nomen ignoraſſe.

XXI. Quid vero immoror peregrinis hiſce auctoritatibus? Memoriale ipſum nos docet Patriarchæ, Primatis, & Archiepiſcopi nomina tum in Orientis, tum in Occidentis Eccleſiis, ac proinde in Hiſpaniis jamdudum innotuiſſe. Quare ipſomet cauſæ noſtræ Patrono jam facto quidquid ſupra diſſeruit haud dubie corruit, pariterque id quod affirmat pag. 31. n. 32. per hæc verba: *De lo haſta aqui dicho, conſtan algunas coſas dignas de obſervarſe, para lo que en adelante ſe ha de decir. La primera, que caſi en los cinco ſiglos primeros no fue conocido en Eſpaña el nombre de Metropolitano, ni de Arzobiſpo, ni de Sufraganeos.* „ Ex hucuſque dictis quædam conſideranda conſtant pro eorum captu, quæ haud „ ita multo poſt dicentur. Ac primo quod pene primis „ quinque ſæculis in Hiſpania clam fuerunt Metropolitani, „ Archiepiſcopi, & Suffraganeorum nomina. Quæ verba perinde ac ſuperiora, ut dixi, irrita redduntur ex iis, quæ Memoriale uti certa, & Hiſtoriæ integritati congruentia confirmat. Ea ſunt, Cordubenſem Epiſcopum Oſium Redemtionis anno 356. a Nicæna Synodo in Hiſpaniam reverſum, cui annos aliquot ante congregatæ Divi Silveſtri nomine Legatus præfuerat, ejuſdem Canones publicaviſſe; quam rem Memoriale hujuſmodi verbis exponit: *La publicacion de los Canones de el Concilio Niceno, que hiſo Oſio en Eſpaña*

Mem. p. 31. n. 32.
Mem. pag. 65.

paña el año de 356. Ideſt „ Promulgatio Canonum Concilii „ Nicæni facta per Oſium in Hiſpania anno 356.

XXII. Hoc poſito, credibile eſt, Oſium eodem anno promulgaſſe Concilii caput trigeſimum nonum, quale eſt: *De cura, & poteſtate Patriarchæ in Epiſcopos, & Archiepiſcopos ſui Patriarchatus*. Conc.Nic.cap.39. Itemque quadrageſimum primum, cui titulus: *De Synodo Archiepiſcoporum apud Patriarcham ſemel quotannis congreganda*. Ibid. cap. 41. Ubi etiam legitur: *Statuimus, ut omnes Archiepiſcopi ſemel per annum apud Patriarcham ſuum conveniant*. Proinde, ſi Memoriali alibi teſte, Hiſpanienſes Nicænæ Synodi Decretis obtemperarunt, utpote quæ vir adeo inſignis genere Hiſpanus promulgavit, nempe Oſius: dubitari nefas eſt, quin vel ea tempeſtate & audiri, & uſu recipi cœptum fuerit Archiepiſcopi nomen; necnon quotannis juxta Concilii Decretum conventio fieri apud Patriarcham, (quo frequenter nomine ipſe Primas vocabatur.) Hîc obiter cum doctiſſimo Coriolano obſervo, quod Concilia Toleti ſæpe numero congregata locupletiſſimum ſunt teſtimonium Primatus Hiſpaniarum, quo jam eo tempore Toletana Eccleſia utebatur. Coriol.part.2.c.2.

XXIII. Neque vero doctrinæ excuſandæ cauſa quam perſpicue falſam evicimus objiciantur quorumdam eruditorum auctoritates, qui eam temere, & imprudenter aſſerunt. Idque duplici ex capite: primum; quoniam effutiere hoc Sardicenſes nonnulli Calaritanæ Primatus Eccleſiæ oppugnatores, qui (nequicquam ſibi perſuadentes Baronii Cardinalis auctoritate niti ſententiam ſuam) quum apud S. Athanaſium, alioſque Patres eorum temporum animadverterint S. Luciferum Sardicenſis Eccleſiæ Metropolitanum nuncupari; graviſſimis ejuſmodi Auctoribus adverſari non dubitarunt, affirmantes, quod Metropolitæ, & Archiepiſcopi nomina primis Eccleſiæ ſeculis clam fuerunt in Occidente.

XXIV. Acceptum id refero præſtantiſſimo Viro Alphonſo Machino Calaritano Archiepiſcopo, qui antequam dignitatis hujuſce gradum aſſequeretur, Generalatus munere fungebatur ſacro in Ordine Redemtionis Captivorum; ipſe autem ſuo in volumine 1639. in lucem edito ita loquitur: *Ad hoc teſtimonium reſpondent contrarii, D. Athanaſium locutum fuiſſe more Græcorum: quia hoc nomen Metropolitæ, ſeu Archiepiſcopi, ut conſtat ex Baronio, & aliis Scriptoribus Eccle-* Machin. Archiep. Calar. lib. 2. c. 7. §. 7. n. 2.

 ſiaſti-

siasticis est recens in Occidente, non usitatum neque auditum primis seculis Ecclesiæ. Documentum certe istud, tanquam suo contrarium instituto Archiepiscopus idem oppugnat, adjungens num. 4. *Addo falsum esse nomen Metropolitani, & Archiepiscopi esse recens in Occidente; est enim antiquum & usitatum a primis seculis.* Quam rem exemplis nonnullis comprobat, quorum partim adduximus, partim omisimus: quod pertinet ad primum caput. Alterum vero est: quod excusationis locum non habent, qui tum literas publice profitentur, tum principem occupare locum inter literatos cupiunt; etenim ejusmodi homines ubi rem pro certa affirmant exemplis Auctorum, nequaquam exempla eadem a Scriptore alio debent petere, sed ex ipso fonte derivare, ne si forte corrupta præferant, pudoris ejus mancipia fiant, qui utplurimum sequitur scribentis incuriam.

CAPUT VI.

ANIMADV. III. CAP. IV.

Deteguntur novæ fallaciæ Memorialis.

SUMMA CAPITIS.

I. *Obiter de Concilio Arelatensi primo.*

II. *De Concilio Sardicensi.*

III. *Falsa Memorialis doctrina de Præsulibus Ephesi, Cæsareæ, Cappadociæ, & Heracleæ.*

IV. usque ad X. *In nulla ex Oecumenicis quatuor Synodis in Oriente celebratis tres Episcopi Ephesinus, Cæsariensis, & Heracliensis subsignant post Patriarchas, contra Memorialis sententiam.*

X. *Opinio Memorialis de Primatibus.*

XI. *Eadem impugnatur.*

XII. usq; ad XVIII. *Falsa esse demonstratur auctoritatibus Conciliorum General.*

XIX. *Dissertatio de duplici genere Legatorum Pontificis, quorum alii præferebantur Patribus Concilii, alii vero non ita.*

XX. *Clarius res patet e subscriptionibus eorumdem Legatorum.*

XXI. *Memorialis verba in ipsummet retorquentur.*

XXII. *Falso item asserit Memoriale de Toletanis Præsulibus, quod ad annum usque 610. subscripserint se Provinciæ Carpetaniæ Episcopos.*

XXIII. *Ratio erroris ostenditur.*

XXIV. *Vitium Chronologicum Memorialis valde patens.*

I.

I. MEmor. pag. 60. num. 62. hæc traduntur: *Que en el Concilio primero, General Niceno, se estableciò el govierno de los Metropolitanos: lo qual confirmò el Concilio Sardicense, tambien General, el año de 347. y despues confirmò el segundo Concilio General, y primero Constantinopolitano.* Id est: „ In prima „ Oecumenica Synodo Nicæna stabilitum fuit jus Metropolitæ, quod Oecumenico item Concilio Sardicensi fuit confirmatum A. 347. Idemque postea Concilium generale secundum, Constantinopoleos primum iterum confirmavit. Hæc quomodo secum ipsa consentient? Tres hîc Synodi Oecumenicæ recensentur Nicæna, Sardicensis, & Constantinopolitana, quam ridicule igitur secunda diceretur hæc tertia? Præterea si Sardicensis eo quod nonnullis Oecumenica fuerit, ejusmodi habenda est, Nicæna igitur non erit prima; hanc quippe Arelatensis præivit, quam a S. Melchiade indictam ob Carthaginensis Episcopi Cæciliani causam, quem Donatistæ infensi persequebantur, S. Gregorius decessoris consilio inhærens celebravit. Hoc autem Concilium D. Augustinus appellat *plenarium ex universa Ecclesia collectum*; neque tamen ab Episcopis sexcentis habitum, uti non pauci tradunt, idem Doctor affirmat, at dumtaxat ducentis, qui profecto numerus abunde satis explet Oecumenicam Synodum. Nihilo tamen minus inter generalia hoc Concilium non recensetur.

Mem. p. 60. n. 62.

Aug. l. 2. de Bapt. contra Donat.

S. Aug. l. 1. contr. ep. Parm. cap. 5.

II. Quare id factum sit luculenter exponit sua in *Gallia vindicata* Cardinalis Sfondratus quem adeat Lector, nos enim digredi a re non expedit. Verum enimvero Sardicensis, & Arelatensis Oecumenicæ appellari non possunt, quin præpostera generalium enumeratio videatur. Non me præterit in Conciliorum collectione Sardicensi esse nomen: Appendix ad Nicænam Synodum: sicut me itidem non fallit, tum Augustino Concilium Sardicense non probari; tum ab Eminentissimo Bellarmino adscriptum inter Concilia partim approbata, & partim reprobata; tum denique aliis Sardicensia esse duo, quorum alterum probatum & generale asserunt, quippe quod Nicænæ Appendicem vident; alterum vero Conciliabulum primo absoluto habitum ab Arianis, qui novos Canones condiderunt. De hac re Bellarminus ubi supra. Id si Ecclesia Hispalensis monuisset, quidquid absurdi sit statim obvium, ademerat. Et revera quum inter

Card. Sfondr. Gall. vindic. dissert. 3. ad 5. object.

Bellarm. tom. 1. lib. 1. de Conc. & Eccl. cap. 7.

inter sapientes Conciliorum generalium sermo est, nemo eorum non intelligit de iis, quæ ab universa Ecclesia recepta sunt, quibus certe Sardicense adjungi non potest.

III. Qua de re quum satis dictum sit, progrediar. Memorialis pag. 17. de Episcopis Ephesi, Cæsareæ Cappadociæ, atque Heracleæ res est, quorum Ecclesias utpote (ait) ab Euangelista Joanne fundatas Autochephalas constat esse dictas, quia nullius Patriarchæ Primatui parebant, quamquam Summum Romæ Pontificem tanquam Ecclesiæ totius caput supremum venerabantur. Deque his ibi habetur hic

Mem. pag. 17.

sermo: *Y assi en los Concilios Orientales estos tres Obispos subscrivian siempre immediatamente à los dos Patriarchas de Alexandria, y Antiochia, hasta el fin de el quinto siglo, que fueron violentamente despojados de esta autoridad.* Videlicet: „ Itaque in „ Orientis Conciliis tres isti Episcopi subsignabant propria „ nomina proxime Alexandrinum, Antiochenumque Pa„ triarchas, quæ porro consuetudo ad finem usque seculi „ quinti servata est, quum auctoritas ejusmodi per vim iis „ ablata fuit. Quæ quidem non solum anceps sed etiam perspicue falsa noxa ab Eccl. Hispal. aberat, dummodo allatum Joannis Morini volumen inspexisset, ubi de quinque Patriar-

Jo. Morin. de Prim. lib. 1. exerc. c. 3. p. 63.

chis loquens: *Ubique enim*, inquit, *quinque hi Episcopi omnium primi, atque eodem ordine Conciliis, aut ipsi subscribunt, aut si absint, eorum Vicarii, & Legati. Cæteri omnes post hos nec semper primi, nec eodem ordine: quæ in Conciliis ex subscriptionibus tibi innotescant.* Hoc si ex Conciliis Morino teste comprobatur, nihil potest fieri luculentius.

IV. Quatuor in Oriente Concilia seculo quarto, & quinto sunt habita: Nicænum nempe anno 327. Constantinopolitanum I. 383. Ephesinum 434. Chalcedonense, ut probabilior sententia est, 454. congregatum fuit; licet aliquid inter Auctores intersit, quod ad rem nostram parum refert. Quamobrem, si quatuor tantummodo generales Synodi in Oriente sunt habitæ quatuor primis seculis, nam quinta 545. seu 546. congregata seculum pene integrum distat ab earum novissima Chalcedone convocata; nulloque in eorum quatuor Conciliorum proxime Patriarchas, tres Episcopi Ephesinus, Cæsariensis, & Heracliensis subscripserint, Memorialis effatum perspicue falsum judicabitur.

V. Subscriptiones Concilio Nicæno voluminis secundi

Re-

Regiæ impressionis pag. 471. hæ habentur per ordinem sic dispositæ: Osius. Alexander Episcopus Alexandrinus. Macharius Episcopus Hierosolymitanus. Eustachius Antiochenus. Joannes Persa pro cunctis Ecclesiis Persidis, & Indiæ magnæ. Leontius Episcopus Cæsareæ Cappadociæ. Theonas Cyzicenus. Et pag. 431. Osius, Alexander Episcopus Alexandriæ, Eustachius Antiochiæ, Joannes Persa pro cunctis Ecclesiis Persidis & Indiæ magnæ, Leontius Episcopus Cæsareæ Cappadociæ, Theonas Episcopus Cyzicenus, Macharius Hierosolymorum. Jam liquet prima in Orientali Synodo habita quarto seculo tres Episcopos Ephesi, Cæsareæ Cappadociæ, & Heracleæ non proxime Patriarchas Alexandrinum, & Antiochenum subscripsisse.

VI. In Oecumenica vero II. aliter sese res habuit; quum enim sancitum in ea fuerit, ut Constantinopoleos, & Hierosolymorum Episcopi Patriarchatus dignitate perfungerentur, æque ac Alexandrinus, & Antiochenus; necesse erat, ut Hierosolymitanus cæteros Præsules dignitate minores anteiret. Ita vero sese gessissent, ubi ratio antiquitatis, dignitatis, ac præeminentiæ Ecclesiarum quarumcumque rite habita esset, quod varie contigit in hoc Concilio: siquidem Nectarius Constantinopolitanus Præsul (Apostolicæ Sedis, ac Romani Pontificis Legato non præsidente immo nec præsente) primus obsignat, tum singuli e quatuor & viginti provinciis, in quas dividuntur, Episcopi. Harum prima Ægyptus; cujus Episcopi Timotheus, Alexandrinus primo loco, Dorotheus Oxyrinchites altero subscribunt, &c. II. Palæstina: Cyrillus Hierosolymorum Præsul primo, secundo Thessalius Cæsariensis, &c. III. Phoenicia. Zeno Tyri Episcopus primo, &c. IV. Antiochia: Hujus autem ex Episcopis Patriarcha obsignat primus qui haud dubie statim sub Nectarii nomen par erat ut scriberet ob Patriarchatus dignitatem. Provinciæ demum Ciliciæ, quæ ordine est decima Heladius Cæsariensis primo loco subscribit, post eum alii ordinatim, nec eorum in numero vel Ephesini, vel Heracliensis Episcopi nomen recensetur: unde luculenter apparet hac in secunda Oecumenica Synodo trium Ecclesiarum Episcopos, nempe Ephesi, Cæsareæ Cappadociæ, & Heracleæ haudquaquam subscribere proxime Patriarcharum nomina Alexandrini, & Antiocheni.

Conc. Const.to.3. pag.364.

VII. Tertium generale Concilium in Oriente habitum diximus Ephesinum contra Nestorium convocatum temporibus Cælestini I. cujus loco præsedit S. Cyrillus Alexandrinus. In quo quid actum fuerit ad nostrum pertinens institutum videamus. Congregatos in eo Præsules frequenter contigit obsignare. Pag. 435. Actione prima recensentur ordinatim nomina singulorum; videlicet: Cyrillus Episcopus Alexandriæ: Juvenalis Episcopus Hierosolymorum: Memnon Ephesi: Flavianus Philippopolis: Theodorus Ancyræ; Firmus Cæsareæ Cappadociæ: & sexagesimo tertio loco Aphthonatus Heracleæ: inferius denique centesimo nono loco Eusebius Episcopus Heracleæ. Pag. autem 450. Iidem Episcopi hoc ordine obsignant: Cyrillus Alexandriæ; Juvenalis Hierosolymorum, Firmus Cæsareæ, Memnon Ephesi, Theodorus Ancyræ. Pag. 524. sententiæ contra Nestorium prolatæ ita subscribunt: Cyrillus Episcopus Alexandriæ; Juvenalis Hierosolymorum; Flavianus Philippopolis; Firmus Cappadociæ; Memnon Ephesi; & loco vigesimo Eusebius Episcopus Heracleæ. Pag. 670. Alia Præsulum obsignatio fit obvia hoc ordine servato: Cyrillus Episcopus Alexandriæ; Arcadius Episcopus & Legatus, Juvenalis Episcopus Hierosolymorum; Projectus Episcopus & Legatus; Flavianus Episcopus Philippopolis, Philippus Apostolicæ Sedis Legatus; Firmus Episcopus Cæsareæ; Memnon Episcopus Ephesi; & quadragesimo sexto loco Eusebius Episcopus Heracleæ. Quibus ex locis omnibus locupletissima testimonia habentur ad evincendum, hoc in Oecumenico Orientali Concilio non statim sub laudatos Patriarchas, Ephesi, Cæsareæ Cappadociæ, & Heracleæ Præsules obsignasse.

Conc. Ephes.to.5. Impr.Reg.p.435.

VIII. Reliquum est modo ut ostendam ne in quarta quidem Synodo, nempe Chalcedonensi esse factum quemadmodum Memoriale nos docet. Habemus hanc Synodum volumine octavo editionis Regiæ quam sequor. In ea Præsulum congregatorum series ita ducitur Actione prima. I. Paschasinus, & Lucentius Episcopi Legati D. Leonis, & Præsidentes in Synodo. II. Bonifacius Presbyter item D. Leonis Legatus. III. Anatolius Præsul Constantinopoleos. IV. Dioscorus Alexandriæ. V. Maximus Antiochiæ. VI. Juvenalis Episcopus Hierosolymæ. VII. Quintilus

Conc. Chalc.to.8. a pag.12. acta tamen incip.p.87.

tilus Episcopus Heracleæ Macedoniæ Vicesgerens Anastasii Thessalonicensis Episcopi. VIII. Thalasius Episcopus Cæsareæ Cappadociæ. IX. Stephanus Episcopus Ephesinus. X. Lucianus Episcopus Biciæ Vicesgerens Cyriaci Episcopi Heracleæ Thraciæ. Quo quidem in ingressu Concilii Episcopi Hierosolymæ, ac Thessalonicæ interpositi sunt tribus extremis, eo quod Vicesgerentes quorum exhibent personam, eorum loco subscribunt.

IX. Idem prorsus ordo servatur pag. 634. in definitione Concilii; hoc tantum discrimine, quod Legati Paschasinus, & Lucentius per se ipsi subscribunt uterque hoc pacto: *Definiens subscripsi*. O præclara Memorialis commenta! Ea posterorum memoriæ mandantur, quæ quis mediocriter institutus falsa, ac levia conjiciat; quis in scrutanda veritate curiosus cum iisdem collata Conciliis, a veritate discrepantia reperiat, proindeque nullam iis fidem adhibendam esse publice contendat, quidquid multa Memorialis eruditio omnium animos occuparit. Ecquis non admiretur rem adeo perspicuam, adeoque facilem cognitu tantis obvolutam tenebris proferri? Equidem sentio cum Jurisperitis, quod: qui semel est malus, eum semper esse malum probabile est.

X. Quæ jam disseruimus eorum pariter levitatem detegunt, quæ Memoriale tradit pag. 107. Longum sane erit, non item incongruum, eadem hic afferre: *Los Primados que la antiguedad conociò sin disputa, de mas de el Sumo Pontifice, fueron los Obispos de Alexandria, de Antiochia, de Epheso, de Cesarea de Capadocia, y de Heraclea de Tracia en el Oriente... Registrense todos los Concilios, que perseveran oy con sus subscripciones en todos los ocho primeros siglos de la Iglesia, y se hallarà, que en todos ellos los referidos Primados en los Concilios Generales, Nacionales, y Provinciales, se han sentado siempre en el Consesso, y firmado con este orden de precedencia: primero el Sumo Pontifice, siempre que ha estado presente; y sino lo ha estado, su Legado, ò Legados, si fueron muchos; segundo, el Obispo de Alexandria; tercero, el de Antiochia, y despues de estos, los tres Exarchos de Asia, de Ponto, y de Tracia, y el Primado de Africa. Todos estos quatro entre sì, por la antiguedad de sus consagraciones... Despues de la ereccion de los Patriarcados de Constantinopla, y Jerusalèm, el de Constantinopla tomò el primer lugar entre los* Mem. pag. 107.

Patriarcas, y el de Jerusalèm el ultimo. „ Primatus (ad verbum reddo) quos omni procul controversia vetustas agnovit, præter Summum Romæ Pontificem, fuerunt Episcopi Alexandriæ, Antiochiæ, Ephesi, Cæsareæ Cappadociæ, & Heracleæ Thraciæ in Oriente... Videantur Concilia omnia quæ extant cum eorum subscriptionibus totis octo primis Ecclesiæ seculis, palam erit Primates omnes quos diximus in Conciliis tum Oecumenicis, tum Nationalibus, tum Provincialibus perpetuo consedisse, ac subscripsisse, ordine illo præcedendi servato. Primus ubique Pontifex Maximus, eoque absente Legatus, aut Legati si essent plures; alter, Alexandrinus Episcopus; tertius, Antiochenus. Secundum illos tres Exarchi, Asiæ, Ponti, Thraciæ; & Africæ Primas. Hi autem quatuor suæ consecrationis antiquitate servata inter se obsignabant..... Postea vero quam Constantinopoleos, & Hierosolymorum Patriarchæ sunt constituti, Constantinopolitano princeps alios inter Patriarchas obtigit locus, Hierosolymitano novissimus.

XI. Grandem quidem certe fiduciam! „ Videantur, inquit, „ Concilia omnia, quæ extant cum eorum subscriptionibus „ totis octo primis Ecclesiæ seculis, &c. Eam vero quis crederet duxisse originem seu ab imprudentia, seu a negligentia, seu demum ab Eccl. Hispal. opinione, cui persuasum fuerit, omnino neminem reperiri toto quam late patet orbe, qui monumenta veterum, sacrasque Synodos aut unquam viderit, aut olim visurus sit? Quasi vero sacra ea scripta penitus interiissent. Neque enim aliunde profecta esse videtur tanta scribendi securitas; quippe si aliter sese res haberet, ecquis adeo veritati contraria fari esset ausus, quæ mox falsa perspecta, veris etiam fidem detrahant? Ego profecto, sapientum ingenia obtestor, quæcumque a me prolata hucusque sunt, quæve imposterum proferentur testimonia in judicium voco, summopere avens ut quæstio fiat, utrum intentioni adversantis, an depulsioni nostræ veritas magis arrideat eorumdem; exinde autem æqua proferatur sententia.

XII. Ex allatis paulo ante constat in nulla e quatuor Synodis quarto & quinto seculo congregatis methodum illam fuisse servatam, quam Ecclesia Hispalensis præscribit,

idque

idque idcirco præjudicatum haberi poteſt. Propterea perſequar opportune cognoſcere Concilia cætera, quæ ad octavi ſeculi finem habita ſunt. Quinta igitur (Oecumenica, ut falſo dicitur) Synodus Agapito Pontifice indicente, convocata fuit Conſtantinopoli, atque in ea præſedit Menas Urbis ipſius Patriarcha, Pontifice jam extincto. Prima hujus Actio Epheſi, & Heracleæ Præſules haud memorat. Altera exponit quo in loco ſinguli Patres ſederint hoc pacto, Menas Patriarcha ſedit medius omnium: dextra ſedebant Agapiti Pontificis Legati, Sabinus Epiſcopus Canoſſæ, Epiphanius Aſculanus, Aſterius Salernitanus, Ruſticus Feſulanus, Leo Naulenſis, præter hos Metropolitani novem, Epiſcopi decem & ſeptem. Siniſtram autem tenebant Hippacius Epiſcopus Epheſinus, Conſtantinus Heracleæ Metropolita, Theogenes item Metropolita Synadis, &c.

Tom. 11. p. 200. Reg. Impreſſ.

XIII. Tertia Actione Menas pariter medius omnium. Dextrorſum iidem Legati, Metropolitæ duo, quinque & viginti Epiſcopi. Siniſtrorſum Hippacius Epheſi, Conſtantinus Heracleæ Metropolitæ, & Euſebius Metropolita Cyzicenus cum ſexdecim Metropolitanis, Epiſcopis quindecim. Quarta Actione Menas omnium medius; Legati, Metropolitanus Beryti, cum quinque & viginti Epiſcopis dextram; Hippacius Epheſinus, Conſtantinus Heraclienſis, & Euſebius Cyzicenus Metropolitæ, aliique duodecim, cum Epiſcopis quatuordecim ſiniſtram tenuerunt. Damnationi autem Antimi eadem in Actione ſubſcribunt primus Menas Conſtantinopolitanus, II. Hippacius Epheſinus, III. Conſtantinus Heracleæ, IV. Euſebius Cyzicenus; poſtea Pontificii Legati; Diaconi duo, viginti Epiſcopi. Quibus ſatis probatur, hac in Synodo contra quam aſſerit Memoriale, actum eſſe.

Ibid. pag. 29.

XIV. Concilium haud dubie quintum Oecumenicum Conſtantinopoleos ſecundum, coactum Vigilio Eccleſiæ clavum moderante, quod viſitur decimo ſecundo Conciliorum volumine, congregatos Præſules ita enumerando percenſet: I. Euſebius Patriarcha Conſtantinopoleos. II. Apollinaris Archiepiſcopus Alexandrinus. III. Dominus, ſeu Domnus Patriarcha Antiochenus. IV. Stephanus, Gregorius, Damianus Epiſcopi Viceſgerentes Euſtachii Hieroſolymitani. V. Benignus Epiſcopus Heracleæ in Peloponneſo Vi-

Tom. 12. Conc. Impr. Reg. pag. 8.

cesſgerens Eliæ Theſſalonicenſis. VI. Theodorus Cæſareæ Cappadociæ. VII. Andreas Epheſinus. VIII. Sextilianus Tunetanus Viceſgerens Primoſi Epiſcopi Carthaginenſis Metropolitæ Africani. Ordo idem tota Synodo ſervatur in octo Actiones diviſa. Pagina inſuper 228. Patres eodem plane ordine ſubſcribunt Decretis in ipſa Synodo Oecumenica. Quæ quum ita ſint, non igitur hoc in Concilio convocato ſeculo ſexto proxime Patriarchas ſubſcripſere, vetuſtate id exigente, Primas Africanus, Præſules Heracleæ Thraciæ, Cæſareæ Cappadociæ, & Epheſi: etenim tum Primati, tum tribus allatis Epiſcopis vidimus Theſſalonicenſem præire, cujus nomine Benignus Epiſcopus Heracleæ Peloponneſiacæ urbis, ſtatim ſub Patriarcham eumdem ſcribit.

Ibid. pag. 228.

XV. Sextum Oecumenicum Concilium Conſtantinopolitanum tertium indictum fuit ab Agathone Pontifice, qui moderabatur Eccleſiam ſeptimo ſeculo, anno circiter 641. noſtra enim nihil intereſt num ante, ſeu poſt id temporis, parvo certe diſcrimine, celebraretur. Duodeviginti Actiones habitæ in illo ſunt, quarum novem primis congregati Patres hoc methodo recenſentur. I. Theodorus, & Gregorius Presbyteri, & Joannes Diaconus Viceſgerentes Pontificis Agathonis. II. Gregorius Archiepiſcopus Conſtantinopoleos. III. Petrus Presbyter Viceſgerens, aut Vicarius Sedis Alexandrinæ. IV. Macharius Archiepiſcopus Antiochiæ. V. Theodorus Presbyter pro Epiſcopo Hieroſolymorum. VI. Joannes Epiſcopus Portuenſis, Abundantius Paternæ, Joannes Rheginus nomine Synodi Romæ coactæ CXXV. Epiſcoporum. VII. Theodorus Presbyter, Vicarius Theodori Archiepiſcopi Ravennatis. VIII. Baſilius Epiſcopus Gortynæ in Creta inſula. IX. Theodorus Epiſcopus Epheſinus. X. Siſimus Epiſcopus Heracleæ Thraciæ. De Cappadociæ Epiſcopo novem iſtis Actionibus nulla fit mentio. Actione autem X. & XI. octavum occupat locum pone Baſilium Gortynæ, quem proxime ſequitur Epheſinus Epiſcopus. XII. & XIII. eamdem ſedem octavam habuit Joannes Theſſalonicenſis, nonam Gortynæ, decimam Cæſareæ, undecimam Epheſi, decimam ſecundam Heracleæ Præſules tenuerunt.

Sext. Conc. Gen. tom. 16. pag. 42.

XVI. Actione pariter decima quarta ordo hic immutatur; decimo enim ſecundo loco eſt Epiſcopus Tremetuntis

tis Epiphanii Cypri Archiepiſcopi Vicesgerens, & decimo tertio Siſimus Epiſcopus Heracleæ. Idem ſervatur decima quinta, & decima ſexta, hoc duntaxat addito ad Epiphanii nomen; ideſt: Epiphanius Conſtantienſis Archiepiſcopus in inſula Cypri. Actione decima octava ita obſignant Patres. I. Legati Summi Pontificis Agathonis: proxime hos quatuor Patriarchæ propter ſuarum dignitatem Eccleſiarum: poſtea Epiſcopus Theſſalonicæ, Vicesgerens Archiepiſcopi Conſtantienſis, Vicesgerens Archiepiſcopi Ravennæ, & Epiſcopi Concilii Romani Legati ordinatim ſinguli aſſidebant, poſtea ſequebantur tres Epiſcopi, Cæſareæ, Heracleæ, & Epheſi. Duodeviceſima Actione diſpoſitio prorſus eadem reperitur. Quapropter ne hac quidem in ſexta Synodo quatuor illos Epiſcopos Epheſi, Heracleæ Thraciæ, Cæſareæ, & Africæ Primatus, proxime Patriarchas Orientis locum ſeu ſubſcribendo, ſeu ſedendo tenuerunt. *Ibi pag. 522.*

XVII. Sed nec ſeptima Oecumenica Synodus Eccleſiæ Hiſpalenſi ſuffragatur, quæ eſt Nicæna ſecunda. Prima enim Actione Epiſcopi omnes enumerantur congregati nulla omnino mentione facta nec de Epiſcopo Heracleæ, nec de Africæ Primate, quod item alterâ factum eſt, occaſione recenſendi qui Adriani I. acceperant literas; & tertiâ, in qua fuerunt acceptæ literæ Orientalium Epiſcoporum: & quartâ ubi Fidem profeſſi ſunt Patres. Quinta, & ſexta Epiſcoporum catalogus vacat. Septima Patres obſignant Decreta, definitioneſque Concilii: qua in re benigne actum eſt cum Eccleſia Hiſpalenſi aliquibus in editionibus Conciliorum, Epiſcopus enim Heracleæ cum cæteris Patribus recenſetur. Diſpoſitio tamen ſubſcribentium eſt hujuſmodi: I. Legati Adriani. II. Tharaſius Patriarcha Conſtantinopolitanus. III. Agapitus Epiſcopus Cæſareæ. IV. Joannes Epiſcopus Epheſinus. V. Conſtantinus Epiſcopus Conſtantienſis in Cypro inſula. VI. Leontius Epiſcopus Heracleæ Thraciæ. *Sept. Conc. Gen. Nic. 2. tom. 18. pag. 245.*

XVIII. Ita quidem ſe res habet in Synodo Nicæna II. volumine duodeviceſimo pag. 585. Inſequenti autem volumine, in quo ejuſdem acta Synodi iterum referuntur, laudati tres Epiſcopi, non inficior, poſt Patriarcham Tharaſium proxime ſubſcribunt: nihilo tamen ſecius pag. 568. Præſulum nomina, qui convenerunt, relata ordine quintum præferunt *Tom. 19. pag. 568. & 583.*

runt Conſtantium Epiſcopum Conſtantiæ Cypri, ſextum Leonem (ſic appellant hoc in loco,) Epiſcopum Heracleæ, Singulis jam productis Conciliis Oecumenicis, quæ primis octo Eccleſiæ ſeculis habita fuerunt, operæ noſtræ præmium ſane præclariſſimum aſſequuti eſſe videmur, eo quod opinionis errore ſublato planum fecimus, quam incertas res noſtra provocatrix evulgavit alacritate illa utens, ac libertate dicendi quam vidimus. Etenim ſtudio ac diligentiæ noſtræ ſatis erit factum, ubi homines norint offendi potius in Memoriali vitium poſſe quod conſtanter ſapientes abominantur, quam veritatem fieri obviam, quam docti aſſequi ſumma ope contendunt.

XIX. Revera ſi Eccleſia Hiſpalenſis diligentia in diſquirendis rebus æque ac eruditione præſtaret, nullus dubito, quin generaliter affirmaſſet *Legatum, ſeu Legatos ſi eſſent plures* primis octo Eccleſiæ ſeculis Pontifice Summo non præſidente Conciliis tum Oecumenicis, tum Nationalibus & Provincialibus, ſubſcripſiſſe primos, numero enim ſeptimo ſecus eſſe factum animadvertimus. Docebimus parte altera ab Eminentiſſimo Sfondrato inſtituti, duplex Legatorum Pontificis eſſe genus, qui aderant Conciliis; aliis enim jus, ac poteſtatem ſuam Pontifex in mandatis dabat, ut ſuo nomine præſiderent, aliis vero non ita; qui tamen a Summo eodem Pontifice legabantur ut Conciliis adeſſent. Legatus, ſive Legati, quibus Pontificis auctoritas in mandatis erat licet neque Epiſcopi, neque Presbyteri dignitate fulgerent, ſingulis tamen præferebantur, ſeu ſedendum, ſeu ſubſcribendum eſſet: contra Legati alii non ſicut aliis honore Legationis, ita jure præcedendi omnibus, comparabantur. Teſtes mihi erunt primo, Arelatenſe Concilium convocatum cauſæ cognoſcendæ gratia Cæciliani Epiſcopi Carthaginenſis a Donatiſtis delati, quo convenerunt Legati Pontificii Claudius, Vituſque Presbyteri cum Diaconis Eugenio, & Ciriaco, quorum profecto nullus ut videtur præſedit, namque Synodica Cæcilianum innocentem aſſerens, nullius præfert nomen Lagati ſubſcripti.

Card. Sfondr. p. 2. c. 1. n. 9.

XX. Deinde Epheſinum quod capitis hujus num. 7. referebam. In hoc Cyrillus, & Arcadius Legati ſubſcribunt primi, Projectus autem, & Philippus, quanquam eodem munere Legationis fungentes, nonniſi poſt Epiſcopos plures obſi-

obſignant. Denique Concilium Conſtantinopolitanum II. ac generale V. ut libet nonnullis, quæ res mihi non conſtat ut antea monebam: utcumque autem ſit, in ea Synodo ab Agapito indicta neque conſederunt, neque ſubſcripſerunt primo loco; quin ſeptem Legatis Epiſcopis, Hippacii Epheſini Præſulis nomen, & Conſtantini Heracleæ, & Euſebii Cyziceni, qui poſt Menam Patriarcham proxime ſubſcribunt, præſignatum legitur. Quare ſapienter monuit Card. Sfondratus, uti ſupra indicavimus, hanc Legatorum duplicem conditionem. *Sciendum eſt non omnes Pontificum Legatos ſemper Conciliis præſediſſe, præſertim Provincialibus, nec ſemper primo loco poſitos, niſi cum mandato præſidendi mitterentur*. Cum quo homines etiam doctiſſimi ſentiunt Card. Perronius, Petrus de Marcha, & Marchio de Mondejar. Itaque digniſſima Eccleſia Hiſpalenſis norit, ſe tot peccaſſe in Eccleſiaſtica hiſtoria, quot bene de eruditis merendi cauſa gloriatur docere ſuopte ingenio; necnon memoria opportune repetat, quæ nos prudenter ſuperius admonuit, nempe *que es neceſſario mucho tiento, para hablar con acierto, en coſas tan antiguas*. Id eſt „ Multum diligentiæ neceſſario adhibendum eſſe, ut „ de rebus adeo remotis recte ſentire quis poſſit. Quod certe conſilium, præterquam quod ſapientiæ plenum, maximo erit uſui ſcriptori, qui rebus tot ſeculis a noſtra memoria diſſitis coacervandis dat operam.

Card.Sfond.Gall. vindic.diſſ.3.§.1.

Card.Perr.Replic. c.40.
Marcha de concor. l.1.c.2.
Marchio de Mond: diſſert. Eccl. diſſ.4. c.3.n.53.

Mem.pag.65.

XXI. At enimvero, quum noſtris oculis propoſitæ fuerint res adeo diſcrepantes a veritate, hanc mihi det veniam, certum mihi eſt ſua ipſius verba in ipſam convertere: *Si eſto no es abuſar de la buena feè de el publico, y de los que à ciegas creen quanto ſe dà à la prenſa, es à lo menos una demaſiada confianza, de que no avrà quien examine lo eſtampado en los libros impreſſos. Pero el preſente ſiglo, con ſemejantes exemplares, ha entrado en mas deſconfianza, que los paſſados, y aſſi, ſe cree con mas tiento, y con examen de los fiadores. Por eſta cauſa ſe ha pueſto, con tanta individualidad, y diſtincion lo que conſta de los Concilios, y Bulas de los Sumos Pontifices, para que nadie ſe fie de lo que imprime la paſſion, quando eſta ſe hace tema de mantenecer, lo que una vez ſe dixo con poca conſideracion*. „ Hoc niſi eſt abuti hominum fide, præſertim eorum, „ qui cæco impetu ducuntur, ut credant quæcumque præ„ lis commiſſa fuerint, audax certe fiducia dicenda erit,

„ quasi defuturi illi sint, qui quoniam Typis editas, res „ haudquaquam expendant. Jam vero hæc nostra tempora, „ quam superiora conniventia minus ingenia ferunt, quæ „ maturiorem Scribentibus fidem adhibent, expensis antea „ argumentis, quibus scripta eorum confirmantur. Quapropter nobis religio fuit distincto, ac peculiari sermone „ non proferre quæ Conciliis Bullisque Pontificum constant, „ ne forte alicui persuasum sit, quidquid alii studiose nimis ediderunt, ac pertinaciter tuiti sunt postea, quæ temere locuti erant. Mirandum sane consilium, ac sententiam Philosopho dignam, quæ præsentis instar antidoti nobis præbetur ab Ecclesia Hispalensi adversus vehemens earum rerum studium, quæ literis commendantur! Cui equidem reponam quod Cælestis Medicus in Euangelio terrenum illum, mortalemque monuit: *Medice, cura te ipsum.*

XXII. Jam satis luculenter ostendimus quantum, & quam sæpe Ecclesiasticam depravat historiam Memoriale Hispalensis Ecclesiæ amplissimo nomine promulgatum: quæ res, opinor, inde orta erit, quod Auctor temere, & nullo consilio ad rem gerendam accessit, seu nimis confidit, minusque diligenter quam par erat, ad res tam varias, tamque multas coacervandas paratum se præbuit. Cæterum ne his quidem ridiculis subterfugiis defendi potest quod Memorialis pag. 88. legitur. Refert Toletanum Præsulem Euphemium in tertia Synodo Toleti habita anno 639. ita subscribere. *Euphemius in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Metropolitanus Episcopus Provinciæ Carpetaniæ.* Quæ revera sic se habent: verumtamen toto Cælo aberrat a veritate id quod ibidem sequitur, nempe: *Y assi firmaron sus Sucessores, hasta el año* 610. *que mudaron esta firma por decreto de el Rey Gundemaro.* „ Ejusque successores per eadem verba subscripsere „ ad annum usque 610. quum temporis ea subscribendi con„ suetudo Gundemari Regis diplomate antiquata est. O Deum immortalem! Raram quidemcerte scriptoris audaciam! Audaciam dico? Melius opinor, aptiusque dixerim... sed præstat in tam venerabilem Ecclesiam cujus nomen præsefert Memoriale seu honesta, seu nulla uti significatione. Concilia nulla, nullaque monumenta veterum tum supra, tum citra memoriam illam omnino existunt, quantum videre potui, in quibus Toletanus Præsul subscribat:

Mem. pag. 88.

Me-

Metropolitanus Episcopus Provinciæ Carpetaniæ. Qua ratione igitur servatus mos ille dicitur ab ejusdem Successoribus ad annum usque 610. eout minus accurate legenti persuasum sit non semel in III. Toletana Synodo id esse factum?

XXIII. At vero luce ipsa clarius apparebit quam incerta, improbabilis, levisque sit propositio illa, si Lector consideret Concilium Gundemari ævo congregatum nimirum 610. unum duntaxat, & viginti annos a tertio Toletano distare quod 589. Reccaredo regnante coactum fuerat. Itaque horum medium habitum erit unum tantum Reccaredo eodem Rege anno scilicet 597. Huic vero quî subscriptum fuerit videre est penes Eminentissimum Aguirre volumine secundo pag. 416. itemque penes D. Garsiam de Loaysa Conciliorum Hispaniensium volumine pag. 253. etenim alios inter, qui subscripsere, Adelphius Euphemii successor, pro eo ut Præcessoris instar sui subscriberet, Metropolitarum potius duorum ante se obsignantium morem sequutus fuit. Profero exemplum ipsum: (admonendus mihi est Lector meus ideo primum occurrere Emeritensem, quia Bracarensis, Tarraconensis, & Hispalensis aberant,) I. *Mausona in Christi nomine Emeritensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi*. II. *Migetius in Christi nomine Narbonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi*. III. *Adelphius in Christi nomine Toletanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi*. Ad hæc tam aperta, tamque perspicua quid reponet Ecclesia Hispalensis?

Card. Aguir. tom. 2. p. 416. D. Garsia Loaysa Conc. Hisp. p. 253.

XXIV. Siqui forte hæc nostra legerint, facile intelligent, quam acri egeat inspectione quidquid Ecclesia Hispalensis pro certo asserit, ut ne sibi postmodo sit querendum ibi potissimum factam esse fraudem, ubi minus fidem crediderant defuturam. Cujus rei novum ut argumentum habeant, observent scopulum, quo eadem impegit ipso in exordio numeri 88. ubi ait: *Consta tambien, que en Cartagena à este mismo tiempo avia Obispo, que se llamaba Metropolitano de la Provincia Cartaginense. Consta de el Concilio de Tarragona, celebrado el año de* 517. „ Constat etiam Carthagine per idem „ tempus (verba ista expendantur,) Episcopum extitisse, „ qui Provinciæ Carthaginensis Metropolita vocabatur. „ Constat ex Tarraconensi Concilio habito Redemtionis „ anno 517. Ex quo tempore ad 589. anni 72. lapsi sunt. Qua tot annorum intercapedine nihil pensi habita non veretur

retur asserere id totum eodem tempore obtigisse. Ejusmodi occurrent mille alia, quæ uti sincera atque integræ fidei Ecclesia Hispalensis jactat, quorum vim ingentem omittimus, opportunius relaturi, nam fecisse operæ pretium remur, dum opus adeo gloriosum Ecclesiasticæ depravationem historiæ esse demonstravimus.

CAPUT VII.

ANIMADVERSIO IV.

Memoriale continet Propositiones & Documenta inter se pugnantia.

SUMMA CAPITIS.

I. *Memoriale affirmans quod Metropolitæ in Hispania esse cœperunt ab Antiocheno Concilio, secum pugnat.*

II. *Detegitur ejusmodi doctrinæ discrepantia.*

III. IV. *Contradictorium Memorialis de convocandis Conciliis in Hispania.*

V. *Falsa Memorialis argumentatio, probandi causa Toletum non fuisse olim Metropolim.*

VI. VII. VIII. *Carthaginem novam nunquam fuisse Metropolitani dignitate ornatam in Provincia Carthaginensi patet ex doctrina ejusdem Memorialis.*

IX. X. *Pallium primum non fuit datum Episcopo Ostiensi a Summo Pont. D. Marco; at Trevirensi a D. Petro.*

XI. & seqq. usque ad XVI. *Confutantur varia capita Memorialis circa Pallium, ejusque usum, discrimenque inter Latinum & Græcum.*

XVI. *Doctrina Memorialis, tradi solitas vices Pontificias cum Pallio.*

XVII. *Impugnatur.*

XVIII. *Confirmatur exemplis.*

XIX. *Alia doctrina contraria de eodem Pallio in Memoriali detegitur.*

XX. *Inde infertur, seu Archiepiscopos in Occidente esse antiquiores quam vult Memoriale, seu Pallium non importare Apostolicas vices.*

XXI. XXII. XXIII. *Evincitur falsitas doctrinæ Memorialis, quod ante D. Leandrum non fuerit usus Pallii nec Archiepiscopalis potestas in Hispania.*

XXIV. XXV. XXVI. *A Constantini Imperatoris conversione Hispaniæ Præsulibus commercium fuit liberum cum Romanis Pontificibus quare non fuerunt prohibiti a Pallii honore obtinendo.*

XXVII. *Gothorum quoque temporibus eadem viguit commercii libertas.*

XXVIII. *Summi Pontifices non habuerunt necesse consensum Imperatorum in Pallii usu tradendo Episcopis Hispaniarum.*

XXIX.

XXIX. XXX. *Tribus duntaxat vicibus assensio Imperatorum petita esse ostenditur, probaturque.*
XXXI. XXXII. *Discussio, utrum vere cum Pallio conjunctæ essent vices Pontificiæ.*
XXXIII. & seqq. usque ad XXXVII. *Ex ipsius S. Gregorii epistolis conjicitur, non fuisse commissas vices Pontificias D. Leandro, fitque apertum quando, & quibus eædem commissæ fuerint.*
XXXVII. *Joannes Defensor in Hispaniam missus ob Januarii depositionem probat D. Leandrum non fuisse fulcitum Vicaria Pontificis potestate.*
XXXVIII. *Efficacius ad eamdem rem probandam argumentum.*
XXXIX. XL. *Exactior discussio ejusdem depositionis Episcopi Januarii.*

I. JAm vidimus quam minimum Memoriali constet cum Scriptoribus cæteris: attendendum est modo quantum a seipso idem discrepet. Principio pag. 30. considerans quartum Concilii Nicæni Canonem, quo constitutum fuisse paulo ante dixerat, ut in Provincias singulas singuli Metropolitæ mitterentur, ab eruditi Christiani Lupi verbis orditur: *Hispanos obedivisse vident oculi nostri. Los Españoles obedecieron, como nuestros ojos lo vèn.* Deinde ita prosequitur: *Pero què mucho aviendo formado este Canon el grande Osio Español Obispo de Cordova, Presidente de este, y de otros muchos Concilios en el Oriente, como Legado de los dos Santos Pontifices San Sylvestre, y San Julio I. No solo obedecieron en esto los Españoles, sino tambien à la disposicion de el Canon nono de el Concilio Antiocheno .... Que confirmando la ereccion de los Metropolitanos, manda, que esta se haga en las Metropolis, y Capitales de sus Provincias.* Idest: „ Quem Canonem, quod majus est, quum „ condidisset inclytus Hispanus Osius Cordubensis Episcopus, qui tum huic, tum aliis in Oriente Conciliis præfe„ dit Summorum Legatus Pontificum S. Silvestri, & S. Julii I. „ non ei solum Canoni Hispanienses, verum etiam nono An„ tiochenæ Synodi morem gesserunt... Qui superiori Cano„ ne de creandis Metropolitanis insistens constituit, ut præ„ cipuæ suarum Provinciarum Urbes, ac Metropoles ejus„ modi dignitatum munere decorentur. Ab illo jam tempore docet, Metropolitani nomen fere inauditum antea, tum frequenter audiri cœptum; atque omnibus palam fieri. *Post hanc Synodum Metropolitanorum nomen passim invaluisse neminem latet.* Hisce verbis Guillelmi Berveregii Hæresis tabe infecti rem suam adstruit Memoriale. Hujus autem

Mem. pag. 30.

Infra cap. 8. n. 7.

 in-

infaniffimi capitis dicta minus apud nos Catholicos valent, quod infra oftendam, quam ut adjungi ipfis fidem oporteat. Hæc tamen duo, Hifpanorum nempe obedientia, & Metropolitani nominis confuetudo frequens ufque ab Antiocheno Concilio non video quînam conftare poffint ubi fimul conferantur quæ 31. num. ejufdem paginæ, ac tota fequenti, Memoriale iftud præfefert.

II. Et fane nunquam pro meritis commendatus Epifcopus Ofius in Hifpaniam reverfus anno Redemtionis 356. convocat Nationale Concilium publica luce donaturus Nicænos Canones, quod ex Memoriali edocti fumus. Nihilo tamen fecius anno 390. celebratur Cefarauguftæ Concilium, nullufque in eo convenientium Epifcoporum Metropolitanuncupatur. Anno item 400. prima Toleti Synodus Nationalis habetur, in qua nulla Metropolitæ mentio eft. Tandem 517. congregatur Tarracone Concilium, ibique primum Metropolitani nomen auditur; quum temporis quidem certe fupra 150. annos elapfos effe a Nicæni Canonum evulgatione in Hifpaniis negat omnium nemo. Quæro igitur: ubinam parendi celeritas Nicænæ Synodi Decretis, quæ de Hifpanienfibus fertur? Etenim anni 150. ab eorum evulgatione lapfi contrarium potius evincunt. Præterea quînam fubfiftet Berveregii dictum: *Poft hanc Synodum* (Antiochenam anno 341. coactam) *Metropolitanorum nomen paffim invaluiffe neminem latet*; dum ante 517. Metropolitæ nomen, ante octavum feculum Archiepifcopi prorfus inauditum in Hifpania, falfo id quidem ut vidimus, attamen Memoriale idem affirmat?

III. Cognofcamus aliam perfpicuam magis difcrepantiam. Pag. 68. numerum 67. orditur his verbis: *Por efta caufa* (puta ob glifcentia tum temporis bella) *en* 116. *años, que corrieron, defde el año de* 400. *hafta el de* 516. *no fe halla en el Canon de los Concilios de Efpaña junta alguna de Obifpos Efpañoles: quiebra de la difciplina de efta Iglefia, que llora San Leon el Magno*. Nempe: „ Ea propter 116. annorum fpatio, „ qui a 400. ad 516. lapfi funt in Canone Conciliorum „ Hifpaniæ nulli memorantur Epifcopi Hifpanienfes con- „ gregati ob Ecclefiæ difciplinam reftaurandam, quam „ S. Leo Magnus deplorat. Hæc Ecclefia Hifpalenfis comprobare nititur ejufdem S. Pontificis auctoritate epiftolam

Mem.p.68.n.62.

affe-

afferens 83. quam ille dedit ad D. Turribium Asturicensem Episcopum, quæ, ni fallor, aperte pugnat cum ejus dictis. Audiamus: *Ex quo multas Provincias occupavit irruptio. Ex quo inter Sacerdotes Dei difficiles commeatus, & rari cœperunt esse conventus, &c.* Ergo armorum tempore Sacerdotes Dei raro quidem sed aliquando tamen congregabantur. Itaque S. Leo Magnus, dum queritur minus frequentes, rarioresque factos Episcoporum cœtus Bellorum ingruentium caussa, procul dubio nonnullos ponit extitisse ab anno 400. ad id temporis quum scribebat, quod spatium annos minimum quadraginta complectitur: ex qua S. Pontificis auctoritate contra quam asserit Memoriale, probatur. Adhuc tamen discrepantia non apparet. S. Leo epist. 85.

IV. Id quod pugnat, & contradictorium, ut loquar cum Logicis, potest vocari, est ejusdem S. Leonis literarum exitus qui eadem pagina, & numero Memorialis habetur. Refert ejusmodi literis Turribio mandasse, ut quam posset fieri Concilium frequentius convocaretur, postmodo prosequitur. *Esto sucedia el año de 447. y consta, averse juntado los Obispos de las quatro Provincias, Tarraconense, Cartaginense, Lusitana, y Betica, y celebrado su Concilio.* „ Id contigit anno 447. constatque Episcopos convenisse quatuor Provinciarum Tarraconensis, Carthaginensis, Lusitanæ, ac Bæticæ, celebratumque Concilium fuisse„. Jam vero conferat Ecclesia Hispalensis, quo est ingenio, & eruditione duo hæc quæ docet, nempe non constare, quod a 400. ad 516. Concilium fuerit ullum aut cœtus Episcoporum Hispaniensium; &, constare, quod quatuor Hispaniæ Provinciarum Episcopi Tarraconensis, Carthaginensis, Lusitanæ, & Bæticæ literis D. Leonis obsecundantes congregati fuerint anno 447. Jure quidem hoc genus loquendi a Logico appellaretur Contradictorium. Non constat annis 116. fuisse cœtum ullum Episcoporum Hispaniæ. Constat iisdem 116. annis fuisse in Hispania cœtum Episcoporum. Hæc, ut dixi, eadem pagina, eodemque numero sunt congesta. Memo. ibid.

V. Tertio; nullo potest pacto sibi convenire Eccl. Hispal. ubi pagina, & numero 84. probatura Toletanam Ecclesiam haud fuisse olim Metropolim. *En toda,* inquit, *la Provincia Cartaginense, quando se establecieron los Metropolitanos, no avia otra Ciudad, donde acudiessen à demandar justicia los sesenta y dos* par-

partidos, ò comarcas de toda ella, de las quales era una la Carpetania, donde estaba Toledo, sino es la Ciudad de Cartagena. Los Metropolitanos, segun la institucion Apostolica se establecieron en aquella Ciudad de cada Provincia, adonde los Pueblos acudian à demandar justicia en sus negocios seculares. Luego quando se establecieron los Metropolitanos, sea quando huviere sido, el de esta Provincia Cartaginense no pudo establecerse en otra parte, que en Cartagena. „ Tota in Carthaginensi Provincia quum Metropolitarum constituta dignitas fuit, civitas erat præter „ Carthaginem nulla, in qua judicia fierent pro duobus & „ sexaginta partibus, seu Comarchis, in quas tota divisa „ erat, eque his Carpetania, cujus Urbs Toletum. Metropolitæ Apostolicis inhærentes mandatis ea in Urbe „ cujuscumque Provinciæ sedem suam collocabant, ubi in secularibus causis jurisdictio agitabatur. Itaque quum Metropolitæ, quandocumque id fuerit, renunciati sunt, qui „ Carthaginensem sortitus Provinciam fuit, nullibi sedem „ suam præterquam Carthagine collocarit. Exemplum hoc integrum protuli, quum enim legitima, & firma argumentatio sit, eadem uti ad meum roborandum institutum mecum ipse deliberavi. Tirones qui ad Dialecticam informantur, id primum institui consueverunt in summulis, altertra ex duabus præmissis falsa, nullam sequi conclusionem; quod apprime in argumento allato conjicio. Major quippe propositio ex ipsomet convincitur Memoriali falsa esse, & idcirco cum aliis pugnans, quæ affirmat.

Mem. pag. 66. §. 9. n. 66.

VI. Anno, inquit, 400. quo primum Toleti Concilium est habitum, Metropolita erat nullus in Hispania, ipsiusque Jus, & Præeminentia nondum cœperant, quibus uti fruerentur instituit Nicæna Synodus, confirmavitque Sardicensis, & Constantinopolitana I. Itaque, urget, Canones constat Nicæni Concilii 400. an 10 vix, immo ne vix quidem viguisse. Insequenti anno Boreales inter incendia bellorum excitata ob subjugandam Hispaniam, toto seculo quinto invaluerunt, nostri ut ferunt historici, & Memoriale ipsum affirmat parte 1. §. 6. Quapropter nulla extant monumenta veterum tradentia Concilium aliquod esse habitum toto illo tempore in Hispaniis; nam bella teterrima ingruentia Præsulibus haud ullam potestatem fecerunt sese congregandi. Ex qua inter Historiæ Scriptores omnes constanti ve-

Mem. ibid.

veritate ſequitur, ea omni perennitate quinti ſeculi nec nomen, nec auctoritatem, nec juriſdictionem ullam totâ Hiſpaniâ fuiſſe Metropolitæ; quin etiam nullum in Hiſpania eadem Metropolitanum ſedem ſuam poſuiſſe. Neque autem minus conſtat, Vvandalos Carthagine potitos, eo quod hoſtis tam impigre rem geſſiſſet, ad veſaniam uſque ſævientes, Urbis ipſius exciſæ penituſque ablatæ vix pauca rudera reliquiſſe, ut Mariana in Hiſpanienſium hiſtoria teſtatur, *Marian.l.5.c.3.* frequenterque aſſerit Memoriale, quæ ſub initia quinti ſeculi evenerunt. *Mem.part.1.§.6. p.66.n.66.& 59.* Quibus probatur major propoſitio contradictoria eſſe, omniſque amovetur poteſtas in argumentum hoc firmiſſimum inſurgendi, quod ſequitur.

VII. Quum Carthago ea non eſſet Urbs quo duæ ac ſexaginta Provinciæ Carthaginenſis partes judicia auditura confluebant, Metropolita in ea civitate conſtitui nequaquam poterat. Propoſitio iſta conſtat; quippe Memoriale ipſum docet, ex Apoſtolica inſtitutione Metropolitas ea in Urbe cujuſque Provinciæ creatum iri, quo in jus venire conſueverunt Populi pro ſecularibus cauſis. Atqui tum quum in Hiſpaniis, ac proinde in Carthaginenſi Provincia Metropolitæ fuerunt inſtituti ea Urbs non erat Carthago, ubi fierent judicia pro iis Provinciæ partibus 62. quemadmodum ex Memoriali expreſſum habetur. Quando igitur Metropolitæ fuerunt in Hiſpaniis deſignati, Carthago inſtituta non fuit Metropolis in Carthaginenſi Provincia.

VIII. Os, arbitror, adverſanti erit obſtruſum, ſi minor quoque propoſitio vera oſtendetur, uti eſt certe veriſſima, quod propria Eccleſiæ Hiſpalenſis confeſſione jam palam fecimus: certum quippe eſt, atque evidens, nullam in Carthaginenſi Provincia Carthaginem Urbem extitiſſe, ubi jus diceretur pro 62. dictis modo partibus, tum quum Carthaginis novæ penitus dirutæ nulla erat memoria. Hæc autem civitas orbata civibus, ſoloque æquata eſt principio ſeculi quinti, quum temporis Metropolitas in Hiſpania ullos fuiſſe inſtitutos haud conſtat; ac proinde quum Metropolitæ inſtituti ſunt, Carthago nova minime Urbs erat, in qua cauſæ agitarentur 62. partium Provinciæ Carthaginenſis. Quonam autem pacto Eccleſia Hiſpalenſis probet conciliet que duas haſce propoſitiones, nempe anno 400. nec fuiſſe in Hiſpaniis executioni mandatos Canones Nicænæ

Synodi, neque iisdem obtemperatum, non enim licuit propter bella insequenti anno excitata, & idcirco ad usque annum 517. eisdem morem gerere haud cœptum esse; & Carthaginem novam sub initia quinti seculi excisam, id est centum circiter ante annis perpetuo esse tuitam tribunal conventus juridicii, quo sexaginta illæ & duo partes accederent ut causas transigerent suas. Equidem quod ad me attinet, eam potuisse Urbem frequentari nego, quæ jam interierat.

IX. Age nunc videamus iis etiam majora quæ diximus. Eruditissima Hispalensis Ecclesia deliberatum habens docere, tum quid in more positum Romanorum esset Pontificum; ubi Pallii honorem concedebant; tum quos eodem Pallio dignarentur, idem esse traditum memorat a D. Marco Summo Pontifice Episcopo Ostiensi, atque tum primum de Pallio auditum in Occidente ex Ecclesiastica historia, uti Baronius testatur anno 336. Quam certe in sententiam tametsi plerique hominum eunt, tamen gravissimi auctores non desunt, qui vel Principis Apostolorum Petri temporibus id moris fuisse contendant, qui Pallio insignivit Maternum Trevirensem Episcopum, quem ipse honorem successoribus hæreditario jure reliquit. De hoc audiendus doctissimus Joannes Azorius e vener. Societate Jesu Ruperti sententiam afferens antiquissimi Auctoris, quem summa sapientes laude, summoque honore prosequuntur.

Mem. p. 2. §. 5. n. 55. pag. 212.

P. Azor. tom. 2. p. 2. lib. 3. cap. 34. §. Porro. 8.

X. *Rupertus*, inquit, *libro primo de divinis officiis, capite vigesimo septimo, scribit Maternum a S. Petro missum Treverensi Ecclesiæ hæreditatem Pallii suis Successoribus reliquisse*. Innocentius item Cironius Doctor hujus Pallii Materno traditi mentionem facit. Quamobrem asseri haudquaquam potest, Pallii usum in Occidente cœpisse ab eo, quem D. Marcus Ostiensi Episcopo concessit anno 336. Ecclesiastica id historia testante. Verum id nec agitur hoc tempore, nec desunt quæ cum causa nostra sunt magis conjuncta.

Rupert. l. 1. de div. Offic. cap. 27.

Ciron. in lib. Decr. tit. de auct. & usu Pallii.

XI. Partis secundæ paragrapho quarto loquens de eo, quod est discrimen Græcum inter Pallium, & Latinum: *consiste*, ait, *en que el Palio Griego, fue siempre insignia, y ornamento de los Patriarcas, Metropolitanos, y Obispos Provinciales de la Iglesia Oriental, quando el Palio Latino en los primeros quatro siglos de la Iglesia, fue insignia, y adorno solamente de el Sumo Pontifice Patriarca de el Occidente.... y no ay noticia en la Historia*

Mem. p. 2. §. 4. n. 49. pag. 207.

ria Eclesiastica, de que en este tiempo Prelado alguno de el Occidente usasse de el Palio, quando en el no estaban introducidos los Metropolitanos ... solo el Sumo Pontifice Patriarca de el Occidente, y Obispo de Roma usaba el Palio en aquellos primeros siglos. Id est: „ Græcum Pallium Insigne semper, & ornamentum Patriarcharum fuit, Metropolitarum, & Episcoporum Provincialium Orientalis Ecclesiæ: Latinum vero Summi tantum Pontificis Occidentalis Patriarchæ.... Neque Ecclesiastica tradit historia Pallii usum ævo illo Præsulibus Occidentis fuisse; siquidem Metropolitæ nondum fuerant ibidem electi... Tantummodo Summus Pontifex Occidentis Patriarcha, & Romæ Episcopus Pallio utebatur. Hæc quidem certe cum iis, quæ paulo ante dixerat, necnon cum aliis quæ paulo infra occurrunt, convenire non possunt. Quum scilicet antea retulisset in Ecclesiastica historia tum primum esse obvium Ecclesiæ Latinæ Pallium, quum anno 336. D. Marcus concessit Ostiensi Episcopo, mox addit: *Esta primera noticia de el Palio en la Iglesia Latina Occidental, no denota, que entonces fuesse su invencion, ò su nacimiento, sino que antes de este año no huvo escritor, que de el hiziesse mencion... Pues el Palio en toda la Iglesia universal fue conocido desde su fundacion.* „ Hæc Pallii prima cognitio in Latina Occidentis Ecclesia, non inventio, aut origo habenda est, immo vero Scriptorum defectus, qui ante hunc annum illius non meminerunt.... Pallium enim novit universalis Ecclesia a fundatione sua. Inferius autem persequitur: *El uso de el Palio en el Occidente, aunque no es menos antiguo, que en el Oriente, con todo esso comenzò mas tarde à manifestarse, y comunicarse à los Prelados de este Patriarcado.* „ Tametsi „ Pallii usus æque pervetustus in Occidente sit, atque in „ Oriente; tamen Patriarchatus illius Præsulibus honor hic „ serius accessit, atque adeo Pallii usus ibidem tardius nosci „ cœptus.

XII. Non ejus ingenii sum, fateor, ut inter se tam pugnantia componam: etenim harum propositionum tertia, præterquam quod singulæ discrepant inter se, repugnantiam illam manifeste continet, quæ apud Scholasticos dicitur: *Implicatio in terminis.* Quod est primæ cum extremis discrimen facile assequar, ubi prima contulero cum postremis. *El Palio Latino en los primeros quatro siglos de la Iglesia,*

fue insignia, y adorno solamente de el Sumo Pontifice Patriarca de el Occidente... Solo el Sumo Pontifice Patriarca de el Occidente usaba el Palio en aquellos primeros siglos. „ Pallium Latinum „ Summi tantum Pontificis Occidentalis Patriarchæ insi- „ gne fuit, & ornamentum primis quatuor Ecclesiæ secu- „ lis.... Tantummodo Summus Pontifex Occidentis Pa- „ triarcha ea tempestate Pallio utebatur. Quæ quum ita sint, quînam universalis Ecclesia norit ab ipsa fundatione sua Pallii usum? Quînam idem Pallii usus æque pervetustus in Occidente fuerit, atque in Oriente? At enim primis quatuor Ecclesiæ seculis insigne fuit Romani Pontificis Occidentis Patriarchæ: & Summus tantum Pontifex Occidentis Patriarcha ea tempestate Pallio utebatur. Dicam quod sentio ejusmodi rerum Auctor, sit licet sublimi singularique ingenio præditus, nunquam omnino fiet, ut sibi constet.

XIII. Tertiæ vero propositionis implicationem solvere haud operosum erit minus, quia minima inspectione omnibus patet. Et revera, quæ res usu tantum manifestantur, statim atque usus cœpit, manifestæ fiunt; & contra eo serius id contingit, quo ipsarum usus est tardior. Idque est luce ipsa magis clarum. Itaque Pallium, quod usu tantum manifestatur, omni procul dubio cum ipso usu manifeste innotuisset, nec serius usu principium notionis fuisset. Sententiæ huic prorsus contrariam esse tertiam illam propositionem quem fugiat! *El uso*, inquit, *de el Palio en el Occidente no es meno antiguo, que en el Oriente*: „ Pallii usus æque „ pervetustus in Occidente est, atque in Oriente. Quî ergo tardius fuerit manifestum? Scilicet uti Pallio perinde est, ac idem manifestum fieri, quippe usu ipso fit manifestum. Quare secum ipsa pugnat propositio affirmans æque ac Orientalis Ecclesiæ, Occidentalis Pallium esse antiquissimum cognitione; & plures post annos manifestum esse factum. Insuper duo inter se pugnantia præsefert ipsamet propositio. *El Palio Latino en los primeros quatro siglos fue insignia, y adorno solamente de el Sumo Pontifice.* „ Pallium, scilicet, primis quatuor seculis Summi tantum Pontificis in- „ signe, & ornamentum fuit. Nec ita multo post asserit, quod, utpote certo certius, frequenter legitur eo in Memoriali: *Que el Pontifice San Marcos el año de 336. concediò al Obispo de Ostia el uso de el Palio.* „ Quod S. Pontifex Marcus

„ cus anno 336. Oſtienſi Epiſcopo Pallii uſum conceſſit. Quoniam vero allatus hic annus ad quartum ſeculum ſpectat, repugnans nobis videtur: *Tantummodo* Summus Pontifex quatuor primis ſeculis eſt uſus Pallio, ab alia propoſitione veritati magis conſentanea; nempe: *Non ſolum* Summus Pontifex Pallio uſus eſt quatuor primis Eccleſiæ ſeculis.

XIV. Primæ item propoſitioni adverſatur quod proxime poſt allata ſuperius pergit ſcribere Eccleſia Hiſpal. Exemplum profert Ill. Fr. Angeli de Tagaſte Præfecti Cappellæ Pontificiæ, cujus auctoritate picturas exhibet D. Gregorii, Summorumque aliorum Pontificum, qui omnes ſacro Pallio ornantur. Poſt hæc adjungit: *En lo qual ſe debe notar, que eſte Palio, que oy ſe vè en las antiquiſſimas pinturas de los Pontifices Romanos, es el Palio Griego, y no el Latino, que oy ſe uſa... lo qual no es ſin fundamento de razon; aſſi porque el Palio, que oy ſe uſa, no avia comenzado entonces à uſarſe en el Occidente, como porque el Obiſpo de Roma, Patriarca de el Occidente, tenia en ſu Patriarcado mucha parte de la Igleſia Griega; y aſſi ſu Patriarca ſe veſtìa el Palio, que à ellos les daba, y el que ellos veſtìan.* „ Animadvertendum eſt, quo Pallio „ pervetuſtæ Romanorum Pontificum ornantur imagines, „ Græcum id eſſe, non autem Latinum, quo noſtra hac tem- „ peſtate Præſules utuntur... Quod quidem juſtis de cauſis „ factum eſt: tum quia Latinum, cujus hodie conſuetudo eſt, „ nondum invaluerat in Occidente, tum quia cum Epiſcopo „ Romano Patriarcha Occidentis multa Eccleſiæ Græcæ pars „ conjuncta erat: quare Pallium quo Græcos impertiebat, „ iidemque ornabantur, induebat. Euge: Eccleſia Hiſpalenſis, tam tenax propoſiti es? Mox pag. 207. ajebas: *El Palio Latino en los primeros quatro ſiglos de la Igleſia, fue inſignia, y adorno ſolamente de el Sumo Pontifice Patriarca de el Occidente.* „ Pal- „ lium, Latinum Summi tantum Pontificis Occidentalis „ Patriarchæ inſigne fuit, & ornamentum primis quatuor „ Eccleſiæ ſeculis. Nunc autem adverſa pagina deſtruens quidquid modo ſentiebas, iſta doces: *El Palio, que oy ſe vè en las antiquiſſimas Pinturas de los Pontifices Romanos, es el Palio Griego, y no el Latino... El Palio, que oy ſe uſa, no avia comenzado entonces à uſarſe, en el Occidente; porque ſe veſtìa de el Palio que les daba (à los Griegos) y ellos veſtìan.* „ Quo „ Pallio pervetuſtæ Romanorum Pontificum ornan-

Mem. pag. 268.

„ tur imagines Græcum est, non Latinum.... Latinum „ quo hac tempestate Præsules utuntur, in Occidente non- „ dum invaluerat, (de anno 590. hîc sermonem haberi liquet S. Gregorio scilicet Pontifice Maximo) in Occidente, „ nam Pallium, quo Græcos impertiebat, iidemque orna- „ bantur, induebat. Lapsis igitur quingentis nonaginta annis adhuc clam erat Pallium, quo Ecclesia Latina utitur, Summique Pontifices quo Græca utebatur, atque utitur Ecclesia, ornabantur. Nihilo tamen minus quatuor primis seculis Pontifex Romanus Pallium induit Latinum. O rem inauditam, prodigiique similem! Pontifex ergo Romanus sacrum adhibuerit ornamentum tot spatio annorum, antequam idem foret institutum? O rem inquam inauditam, & ab omni fide abhorrentem!

X V. Quot historias, quot documenta num. 131. pag. 270. & num. 150. pag. 288. necnon partis tertiæ pag. 310. n. 174. exhibet Memoriale haud secus pugnare secum ipsas intelligo. Et revera hæc verba facit primo loco de Pallio, quo D. Marcus Ostiensem ornavit Episcopum. *Con cuyo exemplar, los Pontifices lo han comunicado à otros Obispos Sufraganeos. San Gregorio Magno el año de 595. lo embiò à Dono Obispo de Mezina, y le dice en la epistola octava de su libro quinto, que lo use como su antecessor, à quien se lo avia embiado Pelagio II. antecessor de San Gregorio. El mismo San Gregorio lo embiò tambien à Juan Obispo de Zaragoza de Sicilia, y à otro Juan Obispo de Palermo. Y es de advertir, que ninguno de estos era Metropolitano, porque todos los de la Isla de Sicilia, eran entonces Sufraganeos de la Metropoli de Roma, y lo fueron hasta el tiempo de Leon III. llamado Isaurico, en el qual se erigieron en Metropolitanos, los que oy lo son. El mismo San Gregorio embiò el Palio à Desiderio Obispo de Tolòn Sufraganeo de el Metropolitano de Viena de Francia. Tambien le embiò à Syagrio Obispo de Austum Sufraganeo de Leon, concediendole la preeminencia de primer Obispo entre los de su Provincia, à quienes avia de preceder en assiento, y subscripcion. De estos Palios concedidos à Obispos puramente Provinciales en la antiguedad, perseveran oy algunos en los sucessores en las mismas Iglesias, como en Bamberga en Alemania, y en Luca en Italia, &c.* „ Ejus exemplo, reliqui „ Pontifices munere eodem prosequuti sunt Suffraganeos „ alios Episcopos. S. Gregorius Magnus anno 595. Pallium

Mem. p. 2. §. 10. n. 131. pag. 270.

„ lium misit Domno Episcopo Messanensi, mandans epistola octava libri quinti, ut Pallio eodem utatur more Prædecessoris sui, ad quem miserat Pelagius II. cujus in locum Gregorius erat suffectus. Præterea S. idem Pontifex ad Syracusarum Episcopum Joannem, aliumque ad Joannem Panormi Antistitem sacrum illud ornamentum misit. Est autem observandum eorum neminem Metropolitam fuisse, quoniam Siculi tum omnes Episcopi Suffraganei erant Romanæ Metropoleos, fueruntque ad usque Leonem III. Isauricum nuncupatum, quo Regnante Metropolitæ facti sunt, qui memoria nostra existunt. Denique idem Gregorius Desiderio Tolonensi Episcopo Viennensis in Gallia Metropolitæ Suffraganeo, & Syagrio Augustodunensi Antistiti Suffraganeo Lugdunensis Pallium misit. Huic autem postremo prerogativam dedit super alios suæ Provinciæ Episcopos, quibus tum sedens, tum subscribens locum superiorem teneret. His de Palliis antiquâ eâ memoriâ concessis Episcopis mere Provincialibus aliqua iisdem in Ecclesiis adhuc retinent Successores, quemadmodum Bambergensis in Germania, Lucensis in Italia, &c.

XVI. His rebus, quas ex historica veritate Ecclesia Hispalensis decerpsit, repugnant alia plurima, quæ in Memoriali sunt obvia, ubi de Pallio sermo est. Nunc vero necesse est ut persequar tradere quæ sum pollicitus. Citato igitur loco sic loquitur: *Fue la practica de el Occidente, desde el fin de el quarto siglo, hasta todo el octavo, embiar los Patriarcas de el Occidente, esto es los Papas, con el Palio las veces Pontificias, y por consequencia la superioridad sobre otros Metropolitanos; de donde resultaba en los que tenean Palio, y veces Pontificias, el apellido, y nombre de Arzobispo, que no tenian los otros Metropolitanos.* „ Ab exitu quarti seculi ad usque principium octavi, ea in Occidente viguit consuetudo, ut Occidentis Patriarchæ, nempe Pontifices Maximi, una cum Pallio vices Pontificias delegarent Præsulibus, adeoque auctoritatem Metropolitis cæteris superiorem. Hinc factum est, ut qui Pallium vicesque gererent Pontificias Archiepiscopi vocarentur, qua nominis dignitate reliqui Metropolitæ non dignabantur. Alio demum loco de Pallio agens per Gregorium Pontificem misso ad Hispalensem Mem. ibi §. 11. n. 150. p. 288.

Epi-

Mem. pag. 310. n. 174.

Episcopum D. Leandrum ita fatur: *La antigua costumbre de la Iglesia era entonces embiarse el Palio à aquellos Prelados, à quienes los Papas al mismo tiempo cometian sus veces, como latamente queda probado. Y esto era conforme à lo que el mismo San Gregorio practicaba con otros.* „ Id fuit in more positum Ecclesiæ antiquis iis temporibus, Pallium mittere ad eos Præsules, quos eodem tempore Pontifices sui Vicarios constituebant, uti luculenter ostendimus. Cui scilicet consuetudini Gregorius inhæsit erga alios Episcopos. E superioris loci verbis percipitur, consuetudinem Pontificum ad plures Episcopos Pallium mittendi sub finem quarti seculi inchoatam ad septimum usque viguisse, cujus initio S. Gregorius vita functus est, nempe anno 603. necnon intelligitur S. eumdem Pontificem consuevisse Pallium mittere Suffraganeis, ita tamen, ut neque ipsis demandaret sui Vicariorum munus, neque a Metropolitarum jurisdictione subtraheret. Quapropter palam est, quod Siculi tres Episcopi Messanæ, Panormi, ac Syracusarum, qui missum a Gregorio Pallium accepere, suo subjecti Metropolitæ perstiterunt, qui, ut apte Memoriale nos docuit, Romanus erat tum Episcopus, nam toto illo tempore Metropolitæ deerant, quorum illi obtemperarent imperio.

XVII. Ex allatis liquet, viguisse tum temporis parem ferme consuetudinem Pallium tradendi Metropolitis una cum Vicarii munere, Suffraganeis vero Episcopis absque eo munere. Quin etiam id tradunt epistolæ D. Gregorii, qui sacrum hoc ornamentum misit tum Metropolitis, tum Suffraganeis, quod jam docuimus factum esse cum Siculis, cum Tolonensi, & Augustodunensi Episcopis, Metropolitarum jurisdictione nequaquam exemtis. Etsi autem Ecclesia Hispal. pro virili contendit persuadere, quod Præsules Occidentalis Ecclesiæ a Pontificibus Pallio donati, vel ipsius ab Ecclesiæ institutione potestatem aliquam assequebantur, tamen quæ multa occurrunt in parte altera sui Memorialis, institutum istud suum eludent, nisi doceat quidnam peculiaris juris novæque adeptus potestatis fuerit Ostiensis Episcopus, tum quum D. Marco acceptum retulit munus Pallii, quorum antea expers foret. Etenim præter consecrandi Romani Pontificis auctoritatem, qua etiam antea utebatur, & idcirco dignitatis Pallii factus est compos, ni-

nihil auctoritatis, jurisve adjunctum illi non ignoro.

XVIII. Nullum juris incrementum Siculis accessit Episcopis, quos antea memoravimus, ubi a D. Gregorio Magno, ejusque Præcessore Pelagio II. munus Pallii obtinuerunt. Neque enim Suffraganei esse desierunt, neque majorem, quam ante habuerint, potestatem assequuti sunt. Multa quidem eorum, quæ in altera Memorialis parte (quid enim veritati fucum faciam?) Ecclesia Hispalensis de sacro hoc ornamento disceptat, non indiserte congesta sunt; firmamento autem vacant, minusque hærent veris: nam Ecclesiastica nos monet historia, Pontifices Maximos non semel consuevisse jus suum, & auctoritatem committere absque munere Pallii, uti Maximus testis erit Syracusarum Episcopus, quem altero Pontificatus anno sui Vicarium constituit Gregorius, nulla omnino mentione facta de Pallio; necnon Joannes civitatis ejusdem Antistes, cui anno sexto usum Pallii concessit, vices suas gerendi potestate non demandata. Quumque duodecim, aut tredecim numero ab hoc S. Pontifice donati sint Pallio, ad summum quinque utramque simul dignitatem fuerunt adepti.

XIX. Pag. 322. sub finem num. 114. conclusionem exhibet eorum, quæ num. 64. digessit, loquens de Pallio, quod Magnus Gregorius misit Leandro Episcopo sanctitate conspicuo, ac virtute præstantissimo. Ejus verba sunt: *Con cuya insignia obtuvo legitimamente San Leandro el nombre de Arzopispo, y las vezes Pontificias, que segun la costumbre de aquellos tiempos, venian juntas con el Palio.* „ Quo ornatûs munere S. Leander adeptus est tum Archiepiscopi nomen, tum „ vices Pontificis, quas ea tempestate consuetudo erat cum „ Pallio conjunctas demandare. Consideravimus capite quinto nonnulla ex Memorialis parte prima §. 2. n. 33. quæ iterum referre opus erit, conferendi causa cum istis: quum enim docuerim falsa eadem esse, certum mihi est repugnantia nunc ostendere tum iis, quæ pergam transcribere tunc omissa; tum aliis, quæ num. 12. prolata sunt. Ait igitur: *El mismo Lucas Tudense llama à San Leandro Arzobispo, apellido, que no estaba introducido en España antes de su pèrdida, y no solo no estaba introducido en España, pero ni en toda la Iglesia Occidental, excepto en Thesalonica... ò por otro nombre la nueva Justiniana... pero en España no se practicaban sino los dos*

Mem. pag. 322. *Sup. cap. 5.* *Mem. pag. 1. §. 2. n. 33.*

N *tan*

tan solamente de Obispos y Metropolitanos. „ Idem Lucas Tudensis D. Leandrum vocat Archiepiscopum, inauditum in Hispania nomen ante Barbarorum illuvionem, neque in Hispania solum, verum etiam tota in Occidentis Ecclesia præter quam Thessalonicæ (quæ alio nomine Justiniana nova appellatur) In Hispania vero tantummodo audiebantur duo illa nomina Episcopi, & Metropolitæ. Quorum contrarietas & discrepantia tam aperta est, tam perspicua; ut vel acutissimis ingeniis futurum sit valde operosum suadere contrarium. Et sane quonam pacto conveniant duo hæc pugnantia, nempe: non in Hispania solum, verum etiam tota in Occidentis Ecclesia minime auditum fuisse Archiepiscopi nomen; & nomen idem assequutos esse Præsules una cum Pallio, cujusmodi sacrorum insignium

Mem.p.2.p.288. n. 150. multa commemorat Memoriale ad Episcopos Suffraganeos missa num. 15. aliaque non pauciora pag. 288. partis secundæ ad Metropolitas, quibus Pontificis vices adjungebantur?

XX. Metropolitæ isti saltem qui Pallium, vicesque Pontificis obtinuerunt, Archiepiscopi erunt appellati. Proindeque Arelatenses etiam Antistites utraque dignitate a Summis Pontificibus insigniti S. Cæsarius a S. Symmacho, Auxentius & Aurelianus a S. Vigilio, Sapaudus a Pelagio, Virgilius a S. Gregorio; & præter istos, Lauriacensis Episcopus Theodorus a S. Symmacho, Natalis Antistes Salonitanus, ejusque successor Joannes a D. Gregorio, *y otros muchos*, verbis utor Memorialis, *que por evitar proligidad se omiten.*

Mem.sup.p.288. *Y antes que à todos estos le embiò San Gregorio à San Leandro Obispo de Sevilla.* „ Aliique non pauci, quos, ne longiori utar sermone quam par est, prætermitto. Antequam autem isti omnes ornamentum ejusmodi assequerentur, Divus Gregorius Pallium miserat S. Leandro Episcopo Hispalensi. Quum igitur tantæ vetustatis Præsules illi sint quorum pars ducentis, pars vero centum, & supra annis minimum, præivere Hispaniarum calamitosissima tempora, qui propter Pontificias vices, Palliique honorem Archiepiscopi nomen amplissimum sunt adepti; neque eorum ullus Thessalonicæ, Achridæve Antistes fuerit; ecquis non videat repugnantiam eorum, quæ autumat Ecclesia Hispalensis? Quamobrem alterutrum fateatur necesse erit, seu non fuisse in Hispania, totaque in Occidentis Ecclesia insuetum Archie-

chiepiſcopi nomen, quod locupletiſſime jam probavimus, ante difficilia ea tempora Regni noſtri; ſeu Pontificis vices cum Pallio & Archiepiſcopi nomine conjunctas haudquaquam fuiſſe. Datur optio: utrum mavult ſequatur, certe utrumque pugnat cum ſuis.

XXI. Maximam in admirationem, non inficior, me impulere fiducia illa, atque libertas loquendi, qua ſæpe ſæpius utitur Memoriale, quum præſertim tam multa falſitatis argui poſſe cognoverim, quæ ſatis aperte videor docuiſſe. Verumtamen ſuperiora mirari deſino, inſpectans quæ occurrunt num. 159. & 160. partis alterius. Pergit ſcribere de Pallio, quod S. Gregorius miſit ad D. Leandrum in hæc ſenſa: *A que ſe añade, que antes de San Leandro ningun Prelado de España, no ſolamente no le tuvo, pero ni le pudo tener.* „ Quibus accedit, quod ante S. Leandrum non „ ſolum Præſul Hiſpaniarum nullus Pallium obtinuit, ve- „ rum ne obtinere quidem potuit. Pauca hæc admirationem omnem amandant. Et revera quantumvis pro certo haberetur argumentum quo Hiſpalenſis Eccleſia utitur, probandi cauſa, nullum in Hiſpaniis Præſulem ſacri honorem Pallii aſſequutum eſſe ab Apoſtolica Sede, (quæ res ambage non caret, etenim nec documentum aliquod non extare juridicum, quo ratio innitatur, nec tantæ vetuſtatis documenta juridica intercidiſſe mirum eſt.) tamen a veritate aberrat tota via quum ait, quod ante D. Leandri Pallium, aliud nullum potuerit in Hiſpaniis eſſe: præterquam quod congeries rerum, quas coacervavit de ſacro Pallio clam eſſe non patitur, non ſolum potuiſſe fieri, ut nonnullis uſus Pallii permitteretur, quin etiam Archiepiſcopis ſaltem, ac Metropolitis aliquibus Regni noſtri fuiſſe certe permiſſum, antequam gentes immanitate barbaræ idem invaderent. Quapropter Eccleſia Hiſpalenſis fateri neceſſe habet, in horum alterutro ſe opinionis errorem ſequutam eſſe.

Mem.p.2.n.159. & 160.

XXII. Quamobrem ex hac potiſſimum ſecunda Memorialis parte, utpote magis ad meum inſtitutum accommodata ordiens, argumentum ita conficio: Fuerunt in Hiſpania Archiepiſcopi, plenam juriſdictionem, & auctoritatem ejuſmodi dignitatis propriam habentes, antequam S. Gregorius Pallium mitteret D. Leandro. Id revocari nequaquam poteſt in dubium, certo enim eſt certius, planeque

conſtat Archiepiſcopos, ſeu Metropolitas (quocumque appellet nomine) ipſo eodemque jure ac poteſtate olim uſos fuiſſe, quibus utuntur hoc tempore, neque aucta, neque imminuta majori, minorive propriorum Actuum extenſione Jurisdictionis antiquæ. Qua minime, ut videtur, dubia conſtituta propoſitione, libera excurret oratio. Eccleſia Hiſpalenſis Auctorum exemplis, teſtimoniiſque ab ſe prolatis inhærens conſtanter affirmat, una cum Pallio conferri ſolitam in Archiepiſcopos pleniſſimam poteſtatem, atque juriſdictionem, cujus proprios actus in Suffraganeos Præſules, illius ornamenti expertes ne in ſuapte quidem Eccleſia exercere licitum eſſet. Unde infertur, quod ſacri conſuetudo Pallii apud Hiſpanos Metropolitas invaluerat ante miſſum D. Leandro per Gregorium Magnum.

XXIII. Quod ut luculentius doceam; fuerint in Hiſpania antiquioribus eo ſeculis, quo Leander acceptum retulit D. Gregorio uſum Pallii, Metropolitæ, functique ſint pleniſſimo jure, poteſtate, auctoritate, quæ cum dignitate iſta conjuncta ſunt: ita ut Suffraganeos conſecrare, eorumque provocantium cauſas cognoſcere fas illis fuerit; omnes denique actus exercuerint Epiſcopalis juris proprios ſuis in Mem.p.1.pag.30. Diœceſibus, quod a Memoriali ipſo doceor, tradente Hiſpanos morem geſſiſſe Decretis Nicænæ Synodi, quæ Magnus Oſius noſtro in Regno vulgavit. His autem poſitis, quæro: Metropolitæ iſti uſumne habuerunt Pallii, necne? Si habuerunt, ergo Præſules Hiſpanienſes ante Pallium D. Leandri, ornamentum id ſacrum induebant. Sin autem minus, ergo in eoſdem nequaquam collata fuit cum Pallio plenior poteſtas, ſive juriſdictio, quam ante haberent. Quæ ambo contra id aperte faciunt, quod ſuo expreſſit in libello Eccleſia Hiſpalenſis; ac proinde non minus aperte ſecum ipſa pugnant ejuſdem argumenta.

XXIV. Quoniam docui, Præſules Pallio inſignitos extitiſſe in Hiſpania, actum agere certe videar, ſi docuero illos exiſtere potuiſſe. At vero quum Eccleſia Hiſpalenſis ſuadere contendat, eo neminem omnium obtinuiſſe Pallium, quod fieri nequaquam potuit; contra ipſi nitemur oſtendere potuiſſe fieri, quo exiſtentia clarius eluceſcat. Præſentiſſimum rei argumentum erit communicatio Romanos inter Pontifices, ac Præſules Hiſpaniarum, præſertim quamdiu Ro-

Romano paruerunt imperio post conversionem Constantini. Neminem fallit, Archiepiscopum Tarraconensem Hicmerium legasse Romam Ecclesiæ suæ Presbyterum nomine Basianum cum literis, quibus a D. Pontifice Damaso sciscitabatur de nonnullis obortis difficultatibus; quibus nemo item ignorat, S. Siricium Damasi ad Cælum ante revocati successorem responsum dedisse anno 385.

XXV. Ecquid impedimento fuerit S. Pontifici Siricio, quin Pallium mitteret ad Hicmerium? Profecto quum id temporis Tarraco, & reliquæ Hispaniarum Provinciæ sub potestate essent Romanorum, quod spectat ad Imperatorem impune suspicari non potest, num summopere probasset donari Pallio hunc Episcopum. Quod dictum duntaxat velim, si Pontifices Pallii honorem in Episcopos collaturi consilium petere ab Imperatore consuevissent, quod Memoriale affirmat, (quæ res si omnino affirmatur, perinde falsa omnino rejicitur.) Atvero quemadmodum nihil impedivit quin ultro citroque mitterentur epistolæ; ita nihil fuerit impedimento, quin Hicmerio S. Siricius Pallium miserit, Divusque Hormisdas Joanni Archiepiscopo item Tarraconensi, quum anno 517. eumdem sui Vicarium constituit in Tarraconis, & Carthaginis novæ Provinciis, quæ ambæ Memoriali teste, Romanorum ditioni tum temporis obsequebantur.

Mem. p.1. §.12. n.130. pag.150.

XXVI. Anno quadringentesimo, aut proxime sequenti Concilium Toleti convocatum fuit, quod etsi paucissimi Præsules celebrarunt, vix numerum novemdecim Patrum explentes, Nationale tamen eo dictum fuit, quod ex Hispaniarum Provinciis ii Præsules convenerunt. Horum aliquis Hilarius nomine se contulit Romam una cum Presbytero quodam Elpidio, ut habetur ex epistola quam D. Innocentius I. dedit ad istud, seu aliud Concilium 405. anno congregatum, prout nonnulli sentiunt, quæ, quod ad rem nostram minus faciunt, eo diligenter minus expendimus. Qui id clarius nosse cupit, epistolam supra relatam cum notis videat penes Card. Aguirre. Ad me quod attinet: si ergo Episcopo illi, ac Presbytero aditus Romam patuit, consilium ab Innocentio petituris de iis, quæ in dubium venerant apud Hispanienses, nec redire iidem sunt prohibiti quæ Pontifex responsa dedit afferentes, quidnam Ponti-

Card. Aguir. tom.2. pag. 152. & 153.

tifici obstiterit, ne opportunam istam occasionem amplectens Pallium mitteret ad Præsulem aliquem Hispaniarum? Anno 513. S. Hormisdas Joanni Tarraconensi Antistiti scripsit epistolam, eodemque anno se volvente, quantum licuit ex contextu colligere, aliam scripsit Sallustio Hispalensi Archiepiscopo sui Vicarium in Provinciis Bætica, & Lusitana eum renuncians, sicut Joannem Archiepiscopum Tarraconensem in Provinciis Carthaginensi, & Tarraconensi. Denique A. 519. dedit literas ad universos Hispaniarum Episcopos, qui priores ad eum dederant significantes quanta invicem concordia uterentur, simulque ei gratulantes ob curatam, quæ sequuta erat, Ecclesiæ Romanæ cum Orientali tranquillitatem. Quæ omnia fusius habentur apud eumdem Card. Aguirre. Si ergo tam frequens fuit commercium Ecclesiæ Hispaniarum cum Romanis Pontificibus, quodnam discrimen, quævе difficultas eosdem distinuerit, ne alicui, seu aliquibus ex illis Episcopis honorem Pallii largirentur?

Card. Aguir. tom. 2. pag. 206.

XXVII. Descendamus jamvero ad ea difficillima tempora, quum Hispanias Gothi moderabantur, jugo Romanorum solutas: unusquisque intelliget, nullo detentos impedimento Pontifices fuisse, quin Pallium mitterent Metropolitis. Communionem per ea tempora fuisse summam inter Pontifices Maximos, Præsulesque, & Ecclesiam Hispaniarum liquet. Id homines doctissimi affirmant, qui sedulo agunt de Pallio per Pontifices mitti solito ad Metropolitas; quod scilicet, ne Imperatoribus suspicandi locum præberent cum finitimis Provinciis rem habentes, unde in Italiam fieri posse irruptionem metuerent, Pontifices ipsi ab Imperatoribus assensum petere consueverunt, ejus commercii argumentum, quod sibi cum Provinciis illis intercedebat, quarum Præsulibus mittebant Pallium. Tali autem honore Hispaniæ Antistites prosequuturis Pontificibus utpote quæ maxime dissita omnem eripiebat timorem, nec necessaria, neque petita unquam fuit Imperatorum assensio. Testem hujus rei non levem proferam Petrum Josephum Cantelium Vener. Soc. Jesu, qui consensum quandoque Imperatorum petitum tradit occasione Pallium mittendi ad Auxentium Arelatensem Episcopum, & Siagrium Augustodunensem.

XXVIII.

XXVIII. *Aliquando*, inquit, *exteræ gentis Episcopis, ut Leandro Hispalensi, & aliis, usus Pallii permissus est, nec petitus tamen ab Imperatore consensus, quod iis subditi essent Regibus, a quibus Italiæ (aberant enim longius) nihil timebatur. Auxianus vero, & Siagrius Francis parebant Regibus, quorum virtus, felicitas, vel nomen ipsum terrori erat Italiæ.* Itaque si Metropolitis Hispaniæ Pallium permissuri Pontifices Imperatorum assensum haud petere necesse habuerunt; quare non potuit fieri, ut ante permissum D. Leandro Pallium, eodem ulli Præsules Hispaniarum decorarentur?

Cantel. hist. Metrop. dis Urb. p. 1. diss. 3. n. 12. p. 78.

XXIX. Quod ajunt nonnulli Pallium nemini unquam fuisse permissum Imperatoribus minime assentientibus, idem Ecclesia Hispalensis confirmat. Iis vero, quoniam res proposita quosdam veluti cancellos circumdedit, extra quos egredi erat nefas, dira necessitas vim attulit; quare Pallii tradendi potestatem Imperatoribus tribuerunt, quorum insaniam refert Cantelius. Hanc opinionem esse levissimam unusquisque intelligit. Quod autem spectat ad Imperatorum assensum, Justinianum fuisse primum invenimus, a quo Pontifex Vigilius petiit, ut assentiretur. Et S. Gregorius a quo plures Archiepiscopi sacrum id ornamentum accepere, quum Siagrio Augustodunensi Episcopo Pallium concessit, tum solummodo Imperatore conscio id factum esse tradunt historiæ. Quare Cantelius idem infert, Pontifices raro admodum hoc obsequium Imperatoribus præstitisse. Quam illationem perquam valido argumento confirmat.

Mem. p. 2. p. 297. n. 160. & 161.

Cantel. ibi.

XXX. Testis est, ait, vetustas, aliis aliarum Provinciarum ac regionum Episcopis misisse Pallium Pontifices circiter sexcenties: ter autem duntaxat petitum ab Imperatore consensum affirmari pro certo potest, quum nempe ad Auxentium, Aurelianumque Arelatenses Episcopos missum fuit, & ad Siagrium Augustodunensem; exemplum fortasse aliud, rarum tamen, occurret. Cur igitur affirmetur, adeo necessarium fuisse Imperatoris assensum, ut absque eo Pallium permitti non licuerit? *Cujus ergo hominis est, quod semel tantum & iterum factum est, id non casu aliquo, sed certa lege factum esse contendere?* Sic vir eruditissimus, cujus auctoritate freti hæc docuimus. Toto igitur Cælo aberrat, Memoriale Hispalense, dum necessarium officium esse tradit, quod aliquando præstitum fuisse animadvertit. Quamobrem (ad

Cantel. ibi.

(ad potissimum argumentum redeo) fieri potuit, ut aliquis Hispaniarum Præsul honorem Pallii ante consequeretur, quam sanctissimo Archiepiscopo Leandro D. Gregorius largiretur.

XXXI. At quoniam digredi multum coacti sumus a re proposita, impossibile illud ridendi causa, quod rationibus, & monumentis destituta asserere nitebatur Ecclesia Hispalensis; eo nunc revertimur unde sumus profecti, pergentes noscere quantum a se ipso discrepet Memoriale. Axioma illi est, adeoqne id frequenter urget, Pallium nempe a Summis Pontificibus mitti solitum una cum suis vicibus conjunctum. Itaque ait parte prima: *El Palio, y las veces andaban juntos, segun la costumbre de aquel tiempo.* „ Pallium & vices pro eorum temporum more jungebantur. Altera vero parte crebrius: num. 124. *La antigua costumbre de la Iglesia era entonces, embiarse el Palio à aquellos Prelados, à quienes los Papas al mismo tiempo cometian sus veces, como queda probado.* „ Tum temporis vetus Ecclesiæ consuetudo „ erat Pallium Episcopis mittere quibus suas vices Ponti„ fex demandabat eodem tempore, uti luculenter ostendi. Quod numero eodem repetit sequenti pagina: *Con cuya insignia* (Pallio) *obtuvo legitimamente San Leandro el nombre de Arzobispo, y las veces Pontificias, que, segun la costumbre de aquellos tiempos, venìan juntas con el Palio.* „ Quo quidem ornamen„ to legitime D. Leandro obtigere Archiepiscopi nomen, „ simulque vices Pontificiæ, quæ tunc rite conjunctæ erant „ cum Pallio. Pag. demum 289. doctrinam probat, & affert Joannis Morini, qui suæ arridet opinioni: *Pallii investiturâ,* inquit, *Vicariatus deferebatur; solis enim Vicariis, & Primatibus Pallii olim ornamentum, ut Vicariæ auctoritatis insigne conferebatur.* Hoc sibi Ecclesia Hispalensis condidit axioma, multaque in eodem est, constituens illud tanquam rei firmamentum, quam autumat: nobis vero cum cæteris, quæ affirmat componere nitentibus negotium jure facessit, nam historiæ, ac monumenta Ecclesiastica hæc tuentur.

Mem. p. 1. p. 105. n. 113. & p. 2. pag. 312. n. 124. & pag. 311. ibid.

Mem. p. 2. n. 151. pag. 289.

Jo: Morin. ibi exerc. 32.

XXXII. Et sane Hispalensibus Episcopis Sallustio, ac Zenoni, qui D. Leandrum præcessere, ac simul Joanni Tarraconensi Pontificis fuisse vices demandatas affirmat. Quod si Pallium, uti Pontificii Vicariatus insigne, Vicarii Apostolici munus conjunctum habuit, proculdubio illi Præsules eo-

Mem. p. 2. p. 280. n. 142.

eodem functi munere Pallii honorem acceperunt. Quare fatendum erit, seu non potuisse solum fieri, ut Pallio uterentur, sed usos certe esse ante S. Leandrum Episcopos Hispaniarum, (quod mihi videtur persuasum esse D. Gregorii rescripto,) seu non fuisse cum Pallio conjunctas vices, ac munus Vicarii Apostolici; laudati enim Præsules qui munere hoc functi esse dicuntur, Pallio tamen negantur ornati fuisse. Præterea docti jam supra fuimus ab ipso Memoriali, quod præter Metropolitas, Suffraganei etiam, ut Syagrius Augustodunensis, Actardus Nannetensis, Domnus Messanensis, Joannes Syracusanus, & Joannes Panormitanus, tum Divi Gregorii tempore, tum antè ab Apostolica Sede usum Pallii fuerunt assecuti, qui tamen omnes, eodem teste, Metropolitis obtemperare non destiterunt. Constat igitur ex ipsius Memorialis doctrina, eos Præsules honorem Pallii a Pontificiis sejunctum vicibus habuisse. Quam bene his rebus conveniat cum superioribus, fides sit penes Ecclesiam Hispalensem.

Mem. p. 170. n. 131. p. 191. n. 153.

XXXIII. Quamquam multa eaque non levia argumenta peti possent ab erudito Cantelio diluendi causa quidquid tanquam constans affirmat Memoriale de sacro Pallio; mihi tamen satis in præsentia erunt quæ docui, non enim constitui eruditiones coacervando fidem facere iis, quæ dixero. At vero abs re futurum esse non arbitror, si axioma ipsum tam sæpe allatum toto opere, ad trutinam revocavero, nempe Pallium, vicesque Pontificias Hispaniâ totâ obtinuisse D. Leandrum. Pallium & vices Pontificias fuisse tunc simul conjunctas, non solum non liquet, sed imbecilla nititur assensione; ubi autem docuero, rem secus esse, atque Hispalensis Ecclesia nititur ratum facere, ipsius doctrinæ imbecillitas immo falsitas palam erit. Hujus vero doctrinæ levitatem argumenta adstruentia in medium laturus, ingenue fateor, tum sanctissimum Archiepiscopum maxime dignum fuisse quocumque honore summo Apostolica Sedes alium Præsulem prosequuta unquam est, tum Hispalensem Ecclesiam de Romano Pontifice tam bene eo præsertim meritam, quod S. Ermenegildi, Catholicorumque partes amplexa, studiosissime tuita fuit, dignam fuisse, in quam Pontifex beneficium vel amplissimum conferret.

XXXIV. Quibus maximo cum animi mei candore

O ex-

expressis ad docendum aggredior, quod D. Gregorii vices Pontificias, munusque Vicarii non gessit in Hispania S. Leander. Primum rei argumentum suppetit ex eadem Gregorii ad Leandrum epistola, qua Pallii usum permittit, eque alia ad Regem Reccaredum, quæ ambæ peti possunt ex epistolarum libro septimo, nimirum vigesima quinta, & vigesima sexta post centesimam. In harum prima ne verbum quidem offenditur, unde inferatur, D. Leandro commisisse Pontificem vices, auctoritatemque suam; ibi enim Gregorius est totus in amplificanda charitate, in exprimendo gravissimo Pontificatus onere, in significanda sollicitudine ac moerore quibus erat affectus, in testando, quod propter iniquitates, manus Domini aggravata erat, denique in solando S. Leandrum podagra vexatum suo ipsius exemplo, qui valetudine eadem laborabat. Postremum omnium de Pallio, quod mittebat ad eum, loquitur, nulla omnino mentione facta vicium, aut Apostolici Vicarii.

S. Greg. in Reg. epist. l. 7. ep. 125. & 126.

XXXV. Videamus modo quid alia in epistola ad Reccaredum S. Pontifex comprehendit. Significat, quanta cum animi sui jucunditate perceperit, Gothorum gentem a Reccaredo perductam fuisse in Catholicæ Ecclesiæ sinum; testatur maximas pro tanto beneficio gratias largitori Summo & Optimo Deo a se reddi; exprimit quam magna in conspectu Domini res gesta ab eo fuerit; hortatur ne gloriæ adscribat suæ rem tantam, sed uni Deo tribuat; consiliis tandem eum prosequitur Gregorii sanctitate dignissimis; Claviculam scribit se mittere quæ vinculorum particulam continet, quibus Beatissimus Apostolus Petrus in carcere fuit districtus, SS. Crucis fragmentum, eque S. Joannis Baptistæ capillis aliquantulum. Demum adjungit: *Reverendissimo autem fratri, & Coepiscopo nostro Leandro Pallium a Beati Petri Apostoli Sede transmisimus, quod & antiquæ consuetudini, & nostris moribus, & ejus bonitati atque gravitati debeamus*. Neque aliud de D. Leandro verbum occurrit, sive de Vicarii munere, quod eidem committatur, commissumve fuerit in Hispaniis. Quonam igitur ex documento, seu Pontificio Diplomate habetur, fuisse D. Leandrum S. Gregorii Legatum, vicesque Pontificias gessisse?

Idem ibi. ep. 126.

XXXVI. Quum S. idem Pontifex Vicarii dignitatem Virgilio Arelatensi Episcopo concessit, expresse indicavit suo

in

in rescripto ad Regem Christianissimum Childebertum, addens Pallii quoque usum a se eidem concessum, ut Galliarum Regi utramque dignitatem curanti morem gereret: *Gratanter*, inquit, *ea quæ scripsistis, accepimus, & ea quæ voluistis, animo libenti concedimus, atque adeo Fratri nostro Virgilio Arelatensis civitatis Episcopo vices nostras... commisimus, cui etiam & Pallii usum... concessimus.* Ubi animadvertendum erit, Pallii usum, vicesque Pontificias duas esse distinctas ac separabiles dignitates: siquidem utramque a Childeberto petitam D. Gregorius distincte concessit: superiori pariter epistola ad Episcopos Galliæ, nempe Childeberti ditionis, eadem scripserat. *Opportunum esse perspeximus in Ecclesiis, quæ sub Regno præcellentissimo Filii nostri Childeberti Regis sunt... Fratri nostro Virgilio Arelatensis civitatis Episcopo vices nostras tribuere.* Quod si neque in literis, aut Diplomate ad D. Leandrum, neque in epistola ad Reccaredum mentio ulla est Vicium, aut Apostolici Vicarii; quare omni destitutis testimonio Auctoribus fides adhibenda est? Sacrum illi hoc ornamentum jure fuisse permissum, nequaquam dici potest argumentum satis firmum; quum liquido constet a S. id Pontifice pluribus concessum fuisse Præsulibus citra Vicarii dignitatem; quam ubi Episcopo Arelatensi demandavit, jam docuimus distinctam ab eo dignitatem hanc fuisse in epistolis aut Diplomatibus ad Francorum Regem, ejusque ditionum Antistites. Quorum quum nihil habeatur in Pallii potestate Leandro tradita, nonne ab omni alienum veritate erit, Vicarii etiam dignitatem in eum esse collatam asserere?

S.Greg.in Regist. l.4. ep.53.

Idem ep.52.

XXXVII. Quod argumentum certe non leve, aliud etiam firmius sequitur, ut sentio, nempe Joannis nomine *Defensoris* adventus, in Hispaniam S. Leandri tempore, ut videtur Ecclesiæ Hispalensi; quod tamen creditu perdifficile a nobis judicatur, uti parte altera palam facturi sumus, satis quippe erit in præsentia quid ex eo posito consequitur demonstrare. Ita se res habet: Januarius Malacitanus Episcopus accusatus, a sua dignitate depellitur, ejusque in locum alius est suffectus; (Stephanum Præsulem prætermitto, minus enim facit ad rem nostram:) Quamobrem ad D. Gregorii Sedem ipso provocante, Pontifex mittit Joannem Presbyterum titulo *Defensorem*. Quod officium D. Gre-

Mem. p.1. §.12. n.134. pag.142.

gorius instituit, qui Apocrisariis quinque alios Ministros adjunxit *Defensores* appellans, utpote quorum erat munus causas Pauperum defendere; atque iisdem Pontifex vices, auctoritatemque suam permittebat in rebus difficillimis, ut eas cognoscerent. Hoc de nomine *Defensoris* tradunt Cardin. Baronius, & Ill. Spondanus; constatque ex epistola D. Gregorii ad Vincomaldum: novum rei argumentum ut loco eodem ait Memoriale. Quod, quum liqueat, proprioque ipsius ore testatum sit ut diximus, aperte ostendit D. Leandro Pontificias vices haud fuisse permissas.

Baron. tom. 8. ann. 598. p. 118. Spond. tom. 2. ann. 598. p. 140. S. Greg. in regest. ep. l. 4 ep. 25.

XXXVIII. Cuinam enimvero persuasum erit, quo tempore in Hispania degeret Præstantissimus Præsul D. Leander, Pontificia fulcitus auctoritate (quippe cui suas vices commiserat Gregorius Vicariique munus demandarat cunctis in Hispaniæ Provinciis, eruditione, virtute, prudentia S. Præsulis summopere delectatus) tum quum facta esset copia juris, ac potestatis propriæ exercendæ, eodem neglecto, virum alium a Pontifice esse missum dignitate, ac titulo adeo imparem Præsuli, Presbyterum scilicet, titulo *Defensorem*, ut Januarii Episcopi Malacitani cognosceret causam, (quin etiam Stephani, etenim Apostolici Vicarii potestas in alias quoque Hispaniarum Provincias, quæ D. Leandro non parebant, earumque Præsules extendebatur:) quum constet Malacitanam Ecclesiam tunc Metropolis Hispalensis Suffraganeam fuisse? Difficile quidem est animadversionis hujus exitum invenire: Joannis enim Defensoris adventum præivit Pallium Divo Leandro permissum; quod constat a S. Gregorio Magno missum esse anno circiter 594. Joannes autem Defensor aliquot inde annis in Hispaniam advenit. Quod si Pontificiæ Leandro vices commissæ essent una cum Pallio, dubitatio nulla est, quin ante depulsionem Januarii id evenerit. Quare Apostolicum Vicarium in Hispanias mittere qui peculiarem cognosceret causam, ubi alius erat auctoritatis ejusdem compos, cui vices Pontificis commissæ erant, ac proinde causas universas cognoscendi potestas facta, superfluum quidem atque inutile habendum erat.

XXXIX. A quonam Januarius Malacitanus Episcopus sede sua depulsus fuerit, neque historiæ quantum videre licuit, tradunt, neque ea, quæ Joannes Defensor habuit in mandatis, testantur. Minime autem a D. Leandro id factum

ctum esse suo in Concilio, (qua unica via ex hisce ambagibus pateret exitus,) aperte constat. Proxime enim sequutum D. Gregorii judicium, ex iisdem mandatis Joanni Defensori traditis patens, injustam nempe sententiam depulsionis Episcopi condemnans, dubitandi locum omnem eripit, Divusne Leander damnaverit, depulerit, aliumque Malacitanum Antistitem renunciarit: longe enim erat ut S. Gregorio in mentem veniret, rem adeo ab æquitate abhorrentem fuisse perpetratam a D. Leandro, quem literis, virtute, prudentia præstantissimum esse non erat nescius. Præterea S. idem Leander judicium ejusmodi a Gregorio profectum avertisset, non enim in causa tam gravi, tantique momenti quæ est Episcopi depositio, alteriusque suffectio, levitate tanta, tantaque temeritate rem transegisset, dum reliquas omnes causas vel levissimas eo semper consilio, maturitate, justitia S. Episcopus cognoscebat, quæ vitæ suæ sanctimoniam decebant. De hoc autem fusius parte altera. Part. 2. c. 14.

XL. Efficacior tamen animadversio suppetit ad eamdem causam. Episcopum a sua sede dimotum injurià fuisse D. Gregorii judicium ostendit. Sibique Pontifex proposuerat irritam cassamque reddendam gravem adeo sententiam, plectendosque iniquos Judices, eosque, qui executionem perperam latæ sententiæ lubentes susceperant. D. autem Leandro Malacitana Ecclesia, ejusque Antistes immediate subjiciebantur. Si ergo Leander Apostolicæ Sedis Vicarius erat, ecquid Episcopus Malacitanus, non ejus patrocinium implorat, sed rectà Romam appellat? Ecquid Vicarius Pontifici minus æquus est visus, quam cui causa ista committeretur, ita ut alii Romà illuc misso demandaret? Insignem plane contumeliam Leandro impositam a Gregorio si Apostolici Vicarii munere tunc functus esset in Hispaniis! Id autem ab omni fide abhorret, plurimi enim Pontifex jure semper fecit hunc virum. At vero si forte Memoriale id sibi arrogat, ut Joannis Defensoris adventu cogniturі Episcoporum causas Januarii & Stephani, testetur ea occasione dignitatis Primatus expertem fuisse Toletanum Archiepiscopum; fateatur necesse erit adventu eodem veluti firmissimo argumento dilui quidquid de Apostolici Vicarii munere D. Leandro demandato affirmat. Itaque id sequetur: Leandro scilicet neque vices, neque Apostolici Vicarii munus

permissa fuisse in Hispaniarum ditionibus, tametsi sacrum Pallii ornamentum induere concessum fuerit.

CAPUT VIII.

ANIMADVERSIO V.

Propositiones, & Documenta occurrunt in Memoriali, quibus ad Sacræ Inquisitionis Tribunal deferendum videtur.

SUMMA CAPITIS.

I. *Duplex Decretum Sacræ Inquisitionis contra studiosos Hæreticorum, & detractores.*

II. III. *Blondellum & Berveregium Hæreticos Memoriale prosequitur laudibus nimis exquisitis.*

IV. V. *Minores etiam laudes Hæreticorum capitibus insanissimis tributas S. Inquisitio mandat obliterari.*

VI. *Damnatur consuetudo Hæreticorum auctoritates adhibendi.*

VII. *Sacra Hispaniarum Inquisitio Summorum Pontificum exemplis inhærens Catholicorum Scriptorum probitati prospicit.*

VIII. *Obiter Berveregii perversum judicium de Catholicis.*

IX. *Schelstratii de Berveregio judicium.*

X. *Ex dictis infertur, quod Memoriale ex primo Expurgatorii Decreto ad S. Inquisitionem deferendum videtur.*

XI. *Memoriale injuriam facit Summis Pontificibus, & ipsis Sanctorum memoriis.*

XII. & seqq. usque ad XVI. *De acceptione personarum sententiæ Doctorum.*

XVI. *Memoriale vertit vitio acceptionem Personarum Urbano II. &c.*

XVII. & seqq. usque ad XXIV. *Singillatim exponitur Memorialis artificium, quo Pontifices Maximos Regesque Catholicos personarum acceptionis insimulat.*

XXIV. XXV. *Rationibus comprobatur, Memoriale in id unum tendere, ut Acceptores Personarum ostendat memoratos viros.*

XXVI. XXVII. *Urbanus II. defenditur.*

XXVIII. XXIX. *Clarius expenditur idem vitium acceptionis Personarum Urbano II. adjudicatum a Memoriali.*

I.

I. EAm pronunciatorum, atque eruditionum farraginem exhibet Memoriale, ut ullis in scriptis Hispalensis Ecclesiæ nomine evulgatis obvia posse fieri prorsus incredibile videatur. Et revera, duo apprime decernit sacrum Tribunal in Expurgatorio anni 1707. quæ Decreta cum aliis omnibus conveniunt. Primum horum ordine quintum hæc habet: *Se debe siempre evitar todo lo que puede causar aficion, inclinacion, y estima á la persona desacreditada en materias de Religion.* „ Cavendum est, ne quid eorum proferatur, quæ „ amorem, studium, atque æstimationem conciliare possunt „ iis, qui Catholicæ Religionis temeratores judicati sunt. Alterum quod nonò loco est: *Hanse de borrar las clausulas detractorias de la buena fama de los proximos, y principalmente las que contienen detracciones de los Ecclesiasticos, y Principes.* „ Obliterandæ sunt clausulæ bono Proximorum nomini detra- „ hentes, eæ vero cum primis, quæ Ecclesiasticorum, & „ Principum famam lædunt. Ambobus his decretis sapientiæ, ac prudentiæ plenis illudentia quædam in Memoriali enunciata sunt. *Expurg. S.Inq. ann.1707.*

II. Et primo. Pag. 12. sub finem octavi numeri ut comprobet dubiæ fidei habendas esse Pontificum veterum Decretales epistolas, non acquiescens exemplis præcipuorum nostræ ætatis virorum, quæ protulit, auctoritate utitur Blondelli hæretici: quasi vero insanissimo isti capiti fides adhibenda esset major, quam præstantissima singularique virtute viris, Emm. nempe Bellarmino, & Baronio, Ill. Archiepiscopis Antonio Augustino Tarraconensi, & Petro Marca Parisiensi, denique doctissimis Lorino, Sirmondo, aliisque non paucis, quorum auctoritate rem adstruit. Et sane consilium Auctoris eò collineasse palam est. Namque ubi docuit ab Emmanuele Schelstratio de hac re fusissime scriptum esse (quo Scriptore Deus bone! omnigena nempe doctrina atque eruditione;) subinde adjungit: „ Decretales epistolas „ vitiis non paucis refertas esse tum historiæ, tum chrono- „ logiæ, quæ liquido Blondellus ostendit, atque ad amussim „ expendit, auctor licet hæretica labe sit affectus: *contienen*, ipsa ejus verba sunt, *muchos errores de Historia, y Cronologia, que todos los liquida, y examina menudamente Blondelo, aunque Herege de profession.* Nullus remanet dubitandi locus, quin hunc aliis graviorem futurum testem crediderit. Nos autem *Mem.p.1.p.12. n.8.*

tem

Mem. p. 2. §. 1. pag. 179.

tem jure usurpare possumus ejusdem verba: *No pudo citar Autor mas à proposito, para desacreditar, y poner de mala fè esta su doctrina.* „ Opportunior proferri auctor nequaquam potuit „ ad illudendum, fidemque omnem quæstioni eripiendum: quæ idem in Petrum Marca intorquet, eo quod M. Antonii de Dominis auctoritate usus fuerit ejusdem furfuris atque Blondellus, quem laude prosequi, adversari est Decreto Sacræ Inquisitionis quinto, quod superius primo loco produxi.

III. Secundo: Pag. 30. post dimidium ut auctoritate doctrinam comprobet, quam ex Conciliis Nicæno, & Antiocheno, Canonibusque Apostolicis decerpsit, testatam reddere conatur Guillelmi Berveregii insignis Hæretici testimonio, quem licet talem esse non ignoret, tamen per summam laudem *Diligente observador de la antiguedad* „ Accuratissimum vetustatis interpretem appellare non dubitat. Qua in re duo quidem consideranda sunt: primum, quod rem sibi tam sacram, cujusmodi Conciliorum, Canonumque Apostolicorum sententia est, liquidandam proponens, ab Hæretico petierit lucem, quod quam viro Catholico indignum sit, quem adhærere oportet iis, qui veritatis lumem e Patrum, Theologorumque dictis educunt, nemo non videt; namque Hæretici, præterquam quod falsitati patrocinantur, ignorantiæ semper tenebris obvoluti sectantur errorem; qua tantum de causa res ad S. Inquisitionem deferri posse videretur.

Mem. p. 30. n. 30.

IV. Attamen altera statim obvia fit causa, cur isthæc Berveregio tributa laus decreto eidem S. Inquisitionis contraria dici possit. Apertissime enim expurgatorium memoratum mandat *borrar en Pedro Opmeero, y Lorenzo Beyerlink, Autores Catholicos, diversos elogios, que ponen à varios Hereges:* „ obliterari oportere varias laudes, quibus nonnullos im„ pertiunt hæreticos Petrus Opmeerus, ac Laurentius Be„ yerlink Catholici Scriptores. Quod ex tomi alterius expurgatorii pag. 143. constat, ubi de Auctoribus hisce sermo est, mandaturque, ut pag. 438. hæc laus Erasmo tributa deleatur: *Erat enim vir festivissimo ingenio, & opinione eruditionis percelebris.* Et pag. 459. ubi hæc in Munstherii laudem habentur: *Linguam Græcam illustrabat.* Pro ea voce, *illustrabat*, poni, *tractabat*, mandatur. Itemque pag. 464. ubi de Hermanno Buscio dictum fuit: *Vir faceti ingenii*: auferenda hæc esse decernitur. Pag. demum 468. subsistere prohiben-

Expurg. an. 1707. pag. 143.

bentur Joannis Esturnii, & Joannis Camerarii laudes per id expressæ: *Ciceroniana eloquentia claruerunt*. Quibus omnibus in medium prolatis quam longe præcellat exquisitum illud elogium; *accuratissimi vetustatis interpretis*, quo noster Berveregium prosequitur, non multæ quidem operæ judicare est.

V. Præterea nonnulla horum simillima, ut deleantur S. Inquisitio præcepit eodem in libro. Pag. nempe 512. Conrado Gesnerio tributa laus *Polihistor doctissimus*, deleatur: jamque imperatum supra fuerat ut 446. pag. verba illa, *Magnus in historiis scriptor, veterum monumentorum explicuit* de Conrado Celsis enunciata eliminarentur; quæ quidem comparari possunt, non tamen æquari cum iis, quæ Berveregium extollunt. Et sane dubitaretne aliquis, quin *accuratissimum vetustatis interpretem* declarari Scriptorem aliquem eruditorum opinione perinde sit, ac ipsi scriptisque suis peculiarem æstimationem, ac studium conciliare; necnon ejus opiniones, quas omnes amplectantur dignas ostendere?

VI. Ecquid Ecclesia Hispalensis reponeret, si forte aliquis Quesnellii sectator in doctissimam illam, gravissimam, maximeque Catholicam epistolam insurgeret, quam zelo Catholicæ Religionis, quo inflammata fuit semper, urgente, ad Sanct. Mem. Clem. XI. dedit pro afferenda Constitutione *Unigenitus*; Blondellique, ac Berveregii auctoritatibus niteretur, Scriptorum scilicet, quos eruditissimos, & fidissimos vetustatis interpretes declarat Memoriale ejusdem Ecclesiæ Hispalensis nomine evulgatum; hos enim credibile est multa docere, utpote antiqua, contraria iis, quæ continet eruditissima Ecclesiæ Hispalensis epistola? Invisum, minimeque ferendum in Ecclesia nullo non tempore judicatum fuit Hæreticorum sententiis inhærere, (nisi arma in eosdem sua contorquendi causa) ut veritati lux major comparetur. Tametsi enim a veritate quandoque minus aberrant, tamen tot illam inspergunt mendaciis, decepturi Catholicos, ut metuendum jure sit, ne qui studio eorum tenentur, errorem potius, quam veritatem assequantur: certo enim est certius, omnes ab iisdem intendi vires, ac nervos, ut cognitione, siquam nacti fuerint, abutantur, quò perturbent, atque evellant quidquid firmius, præsentiusque docet Ecclesia.

VII. Hac porro de causa Pontifices Maximi, & sacra

Concilia cautum voluere, ne legitimi filii e Salvatoris nostri Jesu Christi grege, venenatum capesserent pastum in depravatis eorum scriptis latitantem. Quod ipse a doctissimo Salmerone didici uno e Synodi Tridentinæ Patribus, Sacrorum Bibliorum ingenioso cum primis interprete: *Quoniam*, ait, *utraque cognitione abutuntur* (Hæretici) *ad gloriam aucupandam, & ad Scripturas, in quem velint sensum, detorquendas, & ad scrupulos contra Ecclesiæ fidem, & contra veteres Patres, & bene de tota Christiana posteritate promeritos injiciendos, & in suam hæreseos naturam instabiles pertrahendos, salubriter per Christi Vicarios prospectum fuit, ut hujusmodi perniciosam lectionem suis interdicerent.* Hac item de causa sacra Hispaniarum Inquisitio censuit ejusmodi Hæreticorum laudes ab omnibus Catholicorum scriptis abolendas; ne forte in Hispanorum pectore studium, voluntas, propensio erga ipsos, eorumque scripta gignerentur; neve perversi dogmatis existimatio ulla coalesceret.

Salmer. tom. 13. disp. 20. p. 76.

VIII. Id vero apprime conatur Guillelmus Berveregius, qui nullum non movet lapidem, ut Catholicam Ecclesiam, si fieri possit, ejusque caput Pontificem Summum affligat. Nihil profecto novi audiet, qui volumen viderit de Antiochena Synodo ab Emmanuele Schelstratio lucubratum Canone nono, quem locum ipsum Memoriale producit. Ibi evidens, ac manifestum fit, probari ab iniquo homine quidquid blasphema Schismaticorum ora in Pontificem Maximum vomuerunt, contra vero perperam accipi quæ Catholici Doctores scripsere, depravatosque, & adulterinos inde sensus educi, prout ille retusa suæ mentis acie conjecit. Et vero Afuldæ Abbas vir cum primis ingeniosus, quæ leguntur in Regio quodam MS. de civitatibus Episcopalibus, Italiæ, Provinciarumque Romanorum in Africa, ubi singulæ numerando recensentur, ea se per capita singula nolle persequi profitetur, quod verbis ea vulnera vetustas inflixerat, ut pene nullum eorum incolume servatum esset. Quid hac de re Berveregius? *Si Scriptori huic*, inquit, *fides habeatur, manuscriptis saltem Papistarum codicibus jure denegetur; quum quæ ipsorum causis ibi non favent, obliterantur protinus, & corrumpuntur: hoc enim studio, & dedita opera factum fuisse nemo inficias eat.* Hujusmodi res docemur ab infensissimo hoc Sedis Apostolicæ, ac Religionis Catholicæ hoste.

D. Emm. Schelstr. to. Conc. Antioch. can. 9. c. 13. art. 1.

Guil. Berv. apud Schelstr. supra.

IX.

IX. Itane vero? Insanissimum blateronem! Quod Catholici te maximo jure proscripserint, eo quidquid MS. apud eos extat dubiæ fidei conaris reddere opinionis errore ad credendum ductus, quod adversantia Sedi Apostolicæ obliterarint? Horum sententiam verborum ab Emmanuele eodem doctissimo, gravissimoque Scriptore desumsi, quibus ejusdem verba adjungam, *sed apage cum tali commento longe omni Latinorum Ecclesiæ injurioso*. Paulo etiam infra expendit Berveregii temerariam illationem, Sedique Apostolicæ contrariam, petendos nempe quinque Patriarchatuum terminos legitimos a monumento quodam schismatici auctoris, unde ipse imbutus fuerat; evidensque ibi vitium detegit in Patriarchatu Romano, quod quum sit notorium, impugnari ait non oportere; post quæ verba illud etiam addidit: *Ubi etiam observatur in Romano Patriarchatu longe pauciores hic memorari Provincias, quam quas Episcopus istius Sedis per multa retro sæcula sibi usurpavit. Ut alias missas faciant, nec Anglia, nec Scotia, nec Hibernia hic commemorantur*.

Schelst. sup. n. 2.

Idem ibid. n. 3.

Berv. ap. eumd. ibi num. 4.

X. Quam apposite hic assurgit laudatus Emmanuel! *Hoc*, ait, *præsagiebat animus, hominem a Sedis Apostolicæ communicatione sejunctum, ideo Schismaticorum extulisse figmenta, ut haberet ex illis, quibus foveret schisma Anglicanum*. Hinc planum fit tum Salmeronem recte, ac prudentissime docuisse, quorumcumque Hæreticorum solenne esse cognitione abuti; tum jure prospectum, ut laudes quæcumque iis tributæ in scriptis aboleantur. Quare expediret, arbitror, atque conduceret locum hunc ad S. Inquisitionem deferri ut laudes Berveregio tributæ obliterentur.

XI. Hæc autem dicta sint quod ad quintum Expurgatorii Decretum spectat: etenim nono, quod ego altero loco posui, longe majoris momenti sunt quæ adversantur. Quidquid §. primus tertiæ partis continet a pag. 317. summopere contumeliosum est atque detrahens famæ, honori, nomini Summorum aliquot Pontificum, Regum, aliorumque Ecclesiasticorum, & eorum qui summo loco sunt positi; quin etiam sacri Sanctorum cineres, quos super aram constitutos una cum Catholica Ecclesia Hispalensis veretur, non citra piaculum temerantur. Etenim, ut Pontificum Diplomatibus omni exceptione majoribus deroget Memoriale, gravissima commentum crimina, præstantissimo illorum nomini

 inurit

inurit notam usque ad impietatem scelestissimam. Quamvis autem paragrapho eodem nil non ejusdem farinæ congestum animadverterint, nec citra offensionem notarint quot prudenti, ac maturo judicio viros Memoriale inspexisse audio (iique certe fuerunt non pauci) quamobrem totum abolendum esse videretur; tamen operæ pretium duxi nonnullas præcipue propositiones exprimere rem evidenter aperientes, in eorum gratiam, quibus Memorialis copia non est facta.

XII. Quod autem docere institui ut luculenter appareat, præponi necessum est, cujusmodi vitium sit *Personarum acceptio*, quive id vitium perpetretur, quod Sacra Scriptura sæpe rejicit, verbisque asperioribus increpat; omnesque Theologi sentiunt capitale crimen habendum esse. Noxæ igitur ejusmodi accusantur ii, qui quum bona, honores, dignitates conferre in alios debeant, merita, ac dignitatem eorumdem nequaquam attendunt, conditionem duntaxat aliorum aliam considerantes, & causas levissimas, quibus merita, seu dignitas incrementi nihil accipiunt. Hanc Theologi doctrinam ab Angelico Doctore mutuati sunt 2. 2. quæst. 63. art. 1. ubi ait: *Si aliquis consideraret in eo, cui aliquid confert, non id propter quod id, quod ei datur, est ei proportionatum, & debitum, hic est acceptio personarum; quia non tribuitur ei aliquid propter aliquam causam, quæ faciat eum dignum*. Et paulo infra: *Ad personam autem refertur quæcumque conditio non faciens ad causam, propter quam sit dignus hoc dono. Puta si aliquis promoveat aliquem ad prælationem, quia est amicus, vel consanguineus*.

S.Thom.2.2.q.63. art.1.in corp.

XIII. Huic D. Thomæ sententiæ ipsius discipuli adstipulantur. Sic ad eumdem articulum Card. Cajetanus: *Acceptio*, inquit, *personæ est recognoscere ut causam, illam conditionem, propter quam non est aliquid debitum secundum veritatem*. Et Magister Sotus volum. de Justitia, & Jure libro 3. quæst. 6. art. 1. vitium istud sic definit: *Est injustitiæ crimen, quo in distributione, non causæ ad rem pertinentis; sed personæ, aliarumque qualitatum habetur ratio*.

Card.Cajet.ibi.

Sotus de Just.& Jure l. 3. q. 6. art. 1.

XVI. Doctissimo item Abulensi cum Aquinate Doctore constat in cap. 22. Matthæi, ubi de hac re copiose disserit. Initio 108. quæstionis hæc habentur: *Acceptio personarum significat quamdam considerationem personæ, ad faciendum aliquid*

Abul. cap. 22. Matth. q.108.

pro

pro illa, quia talis persona est; non accipere autem personam, est non considerare personam ad hoc, ut ei utilitatem, aut honorem, aut aliquid boni impendamus, quia talis persona est. Et §. *Sed objicitur*, ubi aliquem beneficio prosequi, *propter conditionem personæ* quandoque *acceptio personæ* habendum esse, quandoque autem non ita, visum illi est, prosequitur: *Pro quo sciendum est, quod aut conditio illa, quam respicimus, non facit debitum esse personæ, vel competens id, quod tribuimus, est acceptio personæ.* Quod exemplo ejusmodi testatur: *Ut si aliquem solum promoveam ad Magisterium, quia est amicus, vel compatriota.* Et inferius, id quod facit ad rem nostram; *Considerandum, quod licet acceptio personæ secundum strictam considerationem sit, quando sola consideratur persona, & non aliqua conditio; tamen vocamus acceptionem personarum, quandocumque aliquid datur, sive propter solam personam, sive propter quamcumque aliam causam, quæ non facit rem debitam, vel competentem. Et hoc, sive conditio se teneat ex parte personæ, sive non. Sicut respecta hujus, quod est ad gradum promovere, omnes aliæ conditiones, præter hanc, quæ est, esse sapientem, & rite cursasse per tempora, & actus lege definitos: esse autem nobilem, divitem, cognatum, compatriotam: preces intercessisse, auxilia, & beneficia quondam recepisse, & quidquid aliud excogitari potest, facit hîc acceptionem personarum.* Hæc Abulensis.

XVI. Quæ quum Theologiæ præceptis usquequaque respondeant, argumentum evidens nobis præbent, quod scilicet eorum sententia non longe a veritate aberret, qui contumeliosum censent quidquid allato Paragrapho disputat Eccl. Hispal. Enimvero quod ad Toletanum spectat Primatum, velis ipsa remisque contendit, ut eam in opinionem nos pertrahat, Urbanum II. ejusque Successores humanis ductos rationibus, secus atque tanta dignitas postulabat, Domno Bernardo Toletano Archiepiscopo Hispaniarum Primatum tribuisse, qui non dignitate, non meritis Archiepiscopos cæteros anteibat, nedum sedem explebat reliquis præstantiorem: totamque honoris conferendi causam ponit in gratia, precibus, consuetudinibus, inita demum societate inter nationes, conterraneos, Monachosque suffragia insimul conferentes, qui eodem in Cœnobio Archimandritam instar Parentis colebant. Nova hæc, & ante hoc tempus inaudita enarrat Hispalensis Ecclesia, in spem veniens fieri posse, ut

Toletanæ Primatus Ecclesiæ abscindatur, & corruat, vel ut melius dicam id pro virili contendens, nempe: ut tot Pontifices Summi per maximam injuriam acceptores personarum suggillentur, unaque cum iis viri illi præstantissimi, qui testante ipsa, huc accesserunt.

XVII. Quinque cum primis adducit numero sexto notam cuique suam inustura; Regem Alphonsum VI., ejusque Uxorem Constantiam, Urbanum II., D. Bernardum Fani S. Facundi Abbatem, Divumque Hugonem Abbatem Cluniacensem: ac proxime ait: *Todos estos Personages nombrados, cuya junta parece casual, concurrieron, como causas, à la formacion, y ereccion de este Primado por raros caminos de union de interesses entre sì mismos.* „ Hi omnes, quos recen- „ sui, quorumque cœtus fortuito coactus videtur, pro va- „ riis mutuæ utilitatis rationibus simul habendis, veluti „ causæ accessere instituendo, ac stabiliendo Primatui. Ex quibus liquet, unumquemque eorum acceptionis personarum insimulari: quamlibet enim commodi societatem inirent, D. Bernardi Archiepiscopi merita, seu dignitatem omnino nihil ea poterat ad tantum fastigium reddere paratiora. Quum vero peculiarem ipse pro singulis sermonem instituat, meas esse partes intelligo, separatim expendere quæ ad unumquemque spectant illorum.

Mem.p.3.p.322. n. 6.

XVIII. Ac primo: numerum illa septimum Regis Alphonsi causæ destinatum hisce verbis absolvit: *Segun esta relacion, resulta ligado con el interès de afecto el Rey Don Alphonso VI. con los Monges de el Monasterio de Cluni en Francia, por herencia de su Padre, y Abuelo, y con San Hugon; y assimismo con el Monasterio de Sahagun, y con su Abad Don Bernardo: todos poderosos atractivos para el agradecimiento, y recompensa.* „ Juxta relata Rex Alphonsus VI. affectu cum Monacis „ Cluniacensis Monasterii in Gallia conjunctus evincitur, „ ac proinde cum D. Hugone, ex paterna, & avita hæ- „ reditate: necnon cum D. Bernardo Abbate Fani S. Fa- „ cundi: quæ oppido conducunt ad gratum animum de- „ monstrandum, gratiamque referendam. Ecquid? Num affectus, gratusque Regis animus erga D. Bernardum, Abbatis hujus causam meliorem reddunt, ita ut pro ipsius, & Ecclesiæ suæ dignitate neglectis cæteris Hispaniarum Ecclesiis, honorem Primatus mereatur assequi ut Ecclesia Hi-

Mem.sup.n.7.

Hispalensis affirmat? Videamus: quum enim Primatus inter majores Ecclesiæ dignitates recenseatur, idem conferri in aliquem certe non posset a Pontifice, nisi ipse gravissima motus causa esset, cur amplissimis meritis, singularique dignitate fulgere tum ille, tum Ecclesia in qua Primas constituendus foret, viderentur, ut doctissimus Cajetanus observat ad responsum D. Thomæ primo argumento art. 2. S.Thom.sup.art.2. ad 1.

XIX. Quo loco quum negaverit S. Doctor Præsulem Ecclesiasticum conferre in eos posse dignitates Ecclesiæ, qui meritis non præfulgeant; non enim ea in ministeriis Ecclesiasticis potestate est, ut ea cuilibet arbitratu suo queat committere; Cajetanus monet: *Ad primum nota, quod non dicitur in responsione ad 1. quod Prælatus Ecclesiasticus non est Dominus, ut possit ministeria Ecclesiastica dare pro libito, nomine Prælati Ecclesiastici clauditur etiam Papa.* Hinc sequitur, quod, si Rex, cumque eo Regina tum causas jam allatas attenderunt, tum aliam insuper causam, quod nempe Bernardus Gentilis Reginæ esset, ut num. 12. Memorialis habetur, quum Archiepiscopum fieri, moxque Primatem Hispaniarum a Pontifice petiverunt, uterque fuit Personarum acceptor. Card. Cajet.ibi.

XX. Quam loco altero memoravimus recensitam in Memoriali Reginam prætermittimus, utpote cujus causa cum Rege conjuncta est, vertimusque sermonem ad Urbanum II. Pontificem, quem humanis iisdem motum rationibus affirmat numero 9. ibidemque testatum reddere nititur quidquid sibi probandum proposuit num. 3. quod scilicet D. Bernardus Archiepiscopus designatus cum Alphonsi Regis, Divique Hugonis Cluniacensis Abbatis epistolis Italiam petiit, &, *Consiguiò de este Papa quanto le pidiò, por medio de intercessores tan poderosos; y de aquella afeccion, que engendra el contubernio de muchos años en una casa, y escuela, y en una misma profession, como se dirà.* „ Ab hoc Pontifice, „ quæcumque rogavit, obtinuit, tum tantorum causa Deprecatorum, tum illius amoris ergo, quem domicilii, ac „ studiorum diuturna consuetudo gignit, vitæque communis ratio, ut infra docebo. Quæ quum ita sint evidens, manifestumque est, Ecclesiam Hispalensem non spectare dignitatem, & merita D. Bernardi, aut Ecclesiæ Toletanæ, quæ propter Bulla Pontificis Primatum confirmans impetraretur; sed deprecationes, preces, amoremque mutuum a consue- Mem.sup.n.2. p.319.

suetudine Monasterii profectum. Atqui horum nihil aut Ecclesiæ Toletanæ dignitatem, aut D. Bernardo auctoritatem potuit augere. Itaque si Memoriali fides adhibenda est, Urbanus II. culpam non levem perpetravit

XXI. Pag. 325. totum numerum decimum infercit argumentis iis, quæ tres Pontifices Urbanum II. Paschalem II. & Callystum II. probabile reddant humana tantum consideraffe, condendis, confirmandisque Diplomatibus pro Ecclesiæ Toletanæ Primatu, hæc addens in fine. *Estos Papas nombrados son los que concedieron, y confirmaron este moderno privilegio de el Primado de Toledo; cuya relacion se ha hecho, para que se tenga presente la parte, que en esta concession graciosa, pudieron tener los intereßes de la patria, de el afecto, de la crianza, y de una misma profeßion; que todos saben por experiencia, quan poderosos son aùn entre los Santos.* „ Quos dixi Pontifices, ii „ concesserunt, & confirmarunt privilegium recens Toletani „ Primatus; quod idcirco per me relatum volui, ut ob ocu- „ los ponerem, quanti hac in gratiosa concessione momenti „ fuerint Patria, amor, educatio, vitæque ac studiorum „ communio, quæ, ut omnes experimento norunt, vel in- „ ter homines vitæ sanctimonia conspicuos valent plurimum. Ex hac postrema clausula, quæ, ut videtur D. Hugonem spectat, palam est, ne hunc quidem ab injuria illa immunem relictum esse. At enimvero eritne unquam, ut Sanctorum aliquis, nisi id vitæ genus exuerit, carnis, aut sanguinis mancipium factus, amplissima ejusmodi dignitate ornari patiatur hominem, quem neque merita eò perduxerint, neque ornamenta virtutum imparem tanto muneri non futurum esse portendant, ita ut nullius commendatione ad illud assequendum indigeat? Attamen Ecclesia Hispalensis tum laudibus iis vacuum D. Bernardum, tum Toletanam Ecclesiam earum rerum expertem exhibet, quæ dignitati Primatus conveniunt; ponitque illarum loco Patriam, amorem, educationem, vitæque, ac studiorum communitatem.

Mem. p. 325. n. 10.

XXII. Nullus dubito, quin causæ quoque istæ meritorum personæ, ac rei accedentes, quod sane in Ecclesia Toletana, Domnoque Bernardo contigit, aliquid valeant absque virtutis detrimento: secus autem vitium est gravissimum acceptionis Personarum. Crimine hoc ut leventur Pontifices laudati, fateatur necesse est Hispalensis Ecclesia

quæ-

quænam Toletanæ merita, ejusque Archiepiscopi D. Bernardi, causave alia legitima possint adduci; etenim si hæc minus offenderit; ab ipsa instructis fatendum nobis erit Romanos eos omnes Pontifices, per summum nefas personarum acceptores fuisse. Siquidem Card. Cajetanus, ut supra monebamus, *Acceptio*, inquit, *personarum est recognoscere ut causam illam conditionem, propter quam non est aliquid debitum secundum veritatem.* Card. Cajet.

XXIII. Quarto loco est D. Bernardus, cujus rationibus, commodisque alii quatuor studuerunt. Hunc Toleti Archiepiscopum, ne quis creatum esse admiretur, posteaquam multa diligenter disseruit ad rem spectantia num. 12., potiorem præstando id viam non invenit, quam electionem ipsius eidem culpæ obnoxiam affirmans, his verbis: *Cessa esta admiracion con lo que queda dicho; por que todo esto lo vencen, y superan las poderosas, y eficaces alianzas de intereses, y de afecto, que quedan expressadas en el Rey Don Alphonso.* „ Admirationi finem imponunt ea quæ docuimus, namque rebus „ cæteris antecellit inita rerum amorisque societas præpotens, atque efficax, quam de Alphonso Rege loquentes „ expressimus. Quod vero ad S. Hugonem quinto loco laudatum spectat, considerandum est quam graviter incusetur, eo quod cum Pontifice Urbano II. sese interposuerit; neque enim æquitas causæ eum movit, si adhibeatur fides Memoriali, quod D. Bernardum nulla fulcitum æqua ratione fuisse contendit. Mem. sup. p. 326. & 327. n. 12.

XXIV. Ex his necessario sequitur, imprudenti usum consilio esse D. Hugonem, deprecando Pontificem, ut dignitatem Primatus assereret, Christiana suadente prudentia, ex officio illum facturum magis, si errore opinionis ablato, Bernardum, qui sibi erat instar filii, dehortatus esset ab ejusmodi munere appetendo; summumque Pontificem obtestatus esset, ne rem Ecclesiis Hispaniarum omnibus visam minus æquam admitteret. Quum itaque D. Hugo secus fecerit, Bernardum quippe consilio, ac prece reddidit alacriorem, Urbanumque enixe rogavit, ut gratia illum sua prosequeretur, ac Primatem renunciaret; contra fas, & æquum omne se gessit, necnon charitati defuit; se enim deprecatore id præstitit Pontifex, quod citra conscientiam facere nec debuit, nec potuit. Quam contumeliosum

id S. Viro sit ille judicet, cui causam istam nosse datum est.

XXV. Cæterum tam multi sermonis unum illum scopum esse, ut memorato ii omnes vitio, aliisque non paucis ejus lateri sociorum instar hærentibus habeantur affecti, qui suffragia simul contulere, oculis, ut spero, ac manibus Lector meus tenebit, ubi Memorialis verba retulero, quæ occurrunt pag. 333. Ibi Ecclesia Hispalensis refert Dalmatium Archiepiscopum Narbonensem, ut audivit Primatem renunciatum esse D. Bernardum, reclamasse, dictoque ipsius auditum, dignitatis munere ad tempus præcluso; Berengario autem Tarraconensi Archiepiscopo mandatum fuisse, ut pareret, obsequiumque præberet Toletano Primati. Postea Mem. p. 333. hæc addit: *Este procedimiento en una misma causa, y à un mismo tiempo, induce presumpcion de derecho, de que en este caso fueron mas atendidas las personas, que la causa.* „ Actio hujusmodi eadem in causa, eodemque tempore juris præsumtionem inducit, hoc casu personis magis quam causæ ausculatum esse. Luce clarius apparet Urbanum II. acceptionis Personarum incusari; namque ait expresse, Pontificem magis personæ, quam causæ auscultasse, qua in re consistit hoc vitium. Paulo item infra Dalmatio alii Compostellæ Episcopo Abbati pariter Cluniacensi, Gallici generis ab eodem Pontifice permissum referens, ut Toletano Primati ne præstaret obsequium, ita prosequitur: *Y assimismo, quanto favoreciò la causa de Dalmachio Arzobispo de Narbona, fue el mismo titulo de la Nacion, y de Compatriota de el Sumo Pontifice Urbano, de su Legado Raynerio, y de el nuevo Primado Don Bernardo; el qual en ninguna de las dos causas reclamò; pero si lo hizo en la causa de Berengario Arzobispo de Tarragona, contra quien, assi el Pontifice Urbano, como su Legado en España Raynerio, fulminaron la comminatoria de privacion de Palio, y suspension de el Ingresso de la Iglesia: en lo que no se encuentra otro motivo, que el no aver sido este Prelado Monge de Cluni, y ser de Nacion Español.* „ Haud secus ubi Dalmatii „ Narbonensis Archiepiscopi causam est amplexus, id præ„ sertim inspexit, quod Gentilis ille, ac civis esset ejusdem „ oppidi, cujus Urbanus Pontifex, ejusdem Legatus Ray„ nerius, Primasque recenter salutatus D. Bernardus, qui „ neutra in causa reclamavit; maxime vero id præstitit in Ar-

„ Archiepiscopi Tarraconensis Berengarii causa, in quem & Urbanus Pontifex, & ejus in Hispania Legatus Raynerius comminatoriam privationis Pallii, ac suspensionis ab ingressu in Ecclesiam contorserunt: qua in re alia nulla suppetit causa præter hanc, quod nempe Monachus Cluniacensis non fuit, maxime autem genere Hispanus.

XXVI. Qua in re Hispalensis Ecclesia videtur dissimulasse honestiorem causam, cur Pontifex, Legatusque Raynerius id præstiterint, non enim multi erat operis hanc adducere, dum paulo ante suo in Memoriali produxerat æquissimam aliam causam, ubi ait: *El Papa Urbano II. por medio de Raynerio su Legado en España, mandò à Berengario Tarraconense, que reconocieße à Don Bernardo Arzobispo de Toledo por su Primado, por aversele dado la investidura de Arzobispo de Tarragona, aunque destruida, y el Palio con esta condicion.* Mem. pag. 332.
„ Pontifex Urbanus II. Berengario Tarraconensi per Legatum suum in Hispania Raynerium commisit, ut D. Bernardum Toleti Archiepiscopum Primatem suum agnosceret, ea quippe conditione jus traditum sibi fuerat Archiepiscopatum Tarraconis possidendi, (licet diruta esset ea civitas) & usus Pallii. Quod si ea conditione Archiepiscopatus dignitatem obtinuit, ut Primatem agnosceret D. Bernardum, quare mox eadem levari exoptabat? Nonne manifesta erat fraus dignitatem possidere conditione posthabita, qua ipsa dignitas data, & accepta fuerat? Hinc sane magnum, testatumque discrimen elucet, quod Berengario Tarraconensi cum Dalmatio Narbonensi Archiepiscopo intercedit: mirumque in modum eluditur sententia in Urbanum Pontificem, ac Legatum Raynerium temere pronunciata, quod nempe acceptores ambo fuerint personarum.

XXVII. At quoniam Ecclesia Hispalensis allatis a se rationibus quiescens, satis per se factum rei propositæ arbitratur, licet Personarum acceptionis duntaxat vitium probaverit, cujus sacros adeo viros insimulat; in supremos eosdem viros tela ejusmodi pergit conjicere. Sic pag. 369. 51. numerum præclaro hoc ornat exordio: *Los Edificios fabricados sin cimientos, muy desde sus principios muestran la debilidad de su consistencia. Aviendo sido, pues, los de este Primado de Toledo, los que antecedentemente quedan propuestos de empeños, de alianza, de afectos Nacionales, intereßes de amistad, autori-* Mem.p.339.n.51.

dad, y poderosa intercession de los Señores Reyes. „ Quæ non „ jactis antea fundamentis ædificia sunt posita, vel ab ipso „ principio futuram brevi ruinam portendunt. Quapropter „ quum Toletanæ Primatus Ecclesiæ iis nitatur fundamen- „ tis, quorum supra mentio erat, initæ nempe societatis, „ patriæ communis, amoris mutui, auctoritatis, Regum- „ que deprecationis, &c. Iterata hîc habentur, quæ superioribus numeris dicta fuerant. Pag. item sequenti num. 52. post relatam Urbani II. voluntatem erga Dalmatium Episcopum Compostellæ, ut Apostolicæ Sedi esset immediate subjectus, & immunis a Toletano Primatu, causam adducit, quod Dalmatius genere erat Gallus, ac Monasterii Cluniacensis competitor, sub D. Hugonis disciplina: *No es*, inquit, *de menos consideracion el motivo. Este fue ser Dalmachio de Nacion Francès, Monge de Cluni, y averse criado en este Monasterio, con el Pontifice que le hizo la gracia, y ambos criaturas, de San Hugon Abad. Que este fue el motivo, lo prueban dos casos. El primero, que en este mismo tiempo amenazò este Pontifice, con privacion de el Palio, y ingresso de la Iglesia à Berengario Arzobispo de Tarragona, por que repugnò reconocer à Don Bernardo por Primado.* Quorum sensa ad verbum transfero. „ Non minus consideranda causa est, quod Dalmatius na- „ tione erat Gallus, Cluniacensis Monachus, eoque in Mo- „ nasterio una cum Urbano secundo, a quo beneficium ac- „ cepit, nutritus, educatusque erat, tam ipse quam Pontifex „ S. Hugonis Abbatis creaturæ. Ad hanc rem duo potissi- „ mum faciunt. Primum: eodem tempore Pontificem esse „ interminatum Pallii privationem, & in Ecclesiam ingres- „ sum Berengario Tarraconis Archiepiscopo, eo quod To- „ letano Primati obsequium præstare detrectaverit.

Mem. p. 370. n. 52.

XXVIII. Mirum scilicet, sexcentos post annos emergit Urbani arcanum, quod suo in pectore sanctissime custodivit! At modo allata considerans, ipse etiam duo animadverti. Primum fallaciam, quæ per se ipsa palam fit, minimum attentis humanis rationibus, quibus ab Ecclesia Hispalensi propositis acceptor personarum Pontifex evinceretur: & clarissimo hoc argumento demonstratur. Re quidem vera ipsa eademque causa cum Dalmatio adversus Bernardum facere, quæ, ut docuimus, cum Bernardo adversus Dalmatium fecit nullo prorsus discrimine, haudquaquam

po-

poteſt. Præterea conſtat Bernardum æque ac Dalmatium fuiſſe Gallum, Monachum Cluniacenſem, Divoque Hugoni devotum. Evidens ergo eſt, atque manifeſtum, quod maxima ſit injuria Pontifici, quum beneficium in Dalmatium conferendi adducitur cauſa humanarum ratio rerum, quod ſicutl non potuit fieri, ita affirmare impune non licet.

XXIX. Alterum. Pontificem parti ſtuduiſſe, alium quippe abſolvit, alium damnavit eadem in cauſa, quia ſcilicet Hiſpanienſi hic erat genere, ille autem Gallico; quæ res niſi acceptio perſonarum habenda eſt, quænam alia erit? Graviſſimus Theologus Lexius e Venerab. Societ. J. lib. 2. de Juſtitia & Jure ſect. 5. cap. 32. dub. 2. num. 5. ita ſcriptum reliquit: *Si judex aliquid reſpiciat præter cauſarum merita, committit hoc vitium acceptionis perſonarum*; Et paulo infra: *Adverte non tantum eſſe vitium acceptionis perſonarum, quando Judex in ferenda ſententia conſiderat perſonam potius, quam æquitatem cauſæ; ſed etiam quando uni parti concedit longiorem terminum ad probandum, vel informandum, quam alteri, quum tamen par ſit utriuſque ratio.* Hoc autem ab Urbano ſemel, atque iterum præſtitum eſſe, ait Eccleſia Hiſpalenſis, eadem in cauſa; dum alium abſolvit, quia Gallum, alium vero, quia Hiſpanum, damnavit. In controverſia item Bernardi, & Dalmatii Narbonenſis Archiepiſcopi, ac Berengarii Tarraconenſis, Dalmatio, quoniam Gallo, poteſtatem fecit cauſam dicendi, Berengario autem ſecus, quippe Hiſpano. Denique Dalmatium alterum Epiſcopum Compoſtellæ genere Gallum abſolvit; Berengarium Hiſpanienſem condemnavit. Nonne id acceptionis perſonarum capitale vitium eſt, quod frequenter Sacra Scriptura redarguit? Sin enim minus, Judicum nulli hanc notam inurere quiſquam poterit.

Lex. de Juſt. & Jur. l. 2. ſect. 5. c. 32. dub. 2. n. 5.

CAPUT IX.

ANIMADV. EADEM.

Tres Propositiones ad Sacrum Tribunal pari modo deferri possent, quæ sequuntur.

SUMMA CAPITIS.

I. II. *Memoriale contumeliam infert Archiepiscopis Toletanis, Ecclesiæque ipsi Toletanæ.*

III. *Idem comprobatur.*

IV. V. *Giennensis Episcopatus non fuit antiquior calamitatibus Hispaniæ, idemque est, ac Biatiensis, qui fuit eò translatus, semperque subjectus fuit Toletanæ Ecclesiæ.*

VI. *Sanctii Regis Catholici epistola ad Michaelem electum & Canonicos Giennensis Ecclesiæ comprobat, eamdem Ecclesiam Suffraganeam semper fuisse Toletanæ.*

VII. *Neque Giennensem, neque Cordubensem Ecclesiam Hispalensis fuisse unquam Suffraganeam demonstratur.*

VIII. IX. *Falsò reprehenduntur in Memoriali Reges Catholici, quod Toletanam semper Ecclesiam tuiti sint.*

X. XI. *Memorialis levitas ostenditur, ubi accusat Regem Sanctium mendacii.*

XII. *Alphonsus cognomento Sapiens a Memoriali reprehenditur tanquam Ecclesiæ Sanctiorum ignarus.*

XIII. *Qua auctoritate Reges nominent Episcopos, instaurent Ecclesias, &c.*

XIV. *Res Ecclesiastica Hispaniarum consilio Regum a Romanis Pontificibus immutata est, longeque alia facta, quam olim fuit.*

XV. *Monumentum in Hispalensi Archivo servatur, unde habetur, Reges Hispaniæ in Decimas jus obtinuisse.*

XVI. *Gothi Catholici Reges usque ad S. Ferdinandum multa exercuerunt ad jurisdictionem Ecclesiasticam spectantia, forte ex privilegio S. Sedis.*

XVII. *Ratione idem comprobatur.*

XVIII. XIX. *Memoriale negat Diploma Honorii III. factum esse motu proprio.*

XX. *Id vero est Pontificem arguere de mendacio, ex Doct. Suar.*

I. PAg. 383. num. 64. sermone utitur indecoro, irreverenti, vereque contumelioso Toletanis omnibus Archiepiscopis, præsertim Gundisalvo secundo. De judicio verba faciens per Hispalensem Archiepiscopum intentato ex Hono-

rii

rii IV. Diplomate ut Archiepiscopus Toletanus Cordubensem, atque Giennensem Episcopos Hispalensi Suffraganeos Archiepiscopo esse sineret, ita loquitur de D. Gundisalvo: *Este Prelado de Toledo, desconfiado de su Justicia en esta causa, no se atreviò à disputarla con quien tenia tanta razon, à que no podia responder, sino con la entrega efectiva de lo que possèia sin titulo, y contra el mandato Apostolico de el mismo Urbano II. y de todos los siguientes Pontifices, hasta el referido Honorio. Y assi se acogiò al patrocinio de la Real autoridad, como en semejantes casos siempre lo ha acostumbrado, valiendose de esta sombra, por titulo legitimo.* „ Toletanus hic Præsul causæ diffidens suæ, „ agere cum eo detrectavit, pro quo pugnabat æquitas, „ nam consequuta actionem sententia esset, ut jure in Suffraganeos cederet, quod non recte possidebat, mandatisque „ Apostolicis Urbani II. aliorumque Pontificum, qui ad „ Honorium sequuti sunt, non solum destitutus, verum „ apertissime repugnans. Itaque confugit ad Regem, uti „ occasione simili oblata consuevit, gratiam ejus, perinde „ jus legitimum jactans. Animadverti equidem hanc clausulam in duas divisam esse partes. Accusat primo evidentis, ac manifestæ iniquitatis Gundisalvum; non esse illum ausum affirmans disceptare, quoniam diffidebat suæ causæ, non enim erat nescius Cordubensem Episcopum nullo jure Suffraganeum se habere, contra tot Summorum mandata Pontificum. Quod si verum esset, Prælatus iste notam sibi comparasset gravissimæ injustitiæ, & apertissimæ inobedientiæ in Sedem Apostolicam admissæ. Ut verum fatear, calumniatoris virorum in Ecclesia Principum, atque maledici notam is effugere nullo pacto potest, cujus scripta in lucem edita verbis tam apertis, tamque significantibus accusant Archiepiscopum Toletanum tanquam reum tantæ iniquitatis scienter admissæ, totque Summorum Decreta Pontificum aperta fronte detrectantem.

Mem. p. 3. p. 383. n. 64.

II. Altera vero parte accusat fusius, nec uno Gundisalvo contenta omnes unà Toletanos Archiepiscopos Ecclesiamque Toletanam comprehendit, de quo priori pagina orsa erat dicere num. 64. Ait igitur, quod Gundisalvus ad Regem confugit, uti fieri erat solitum simili oblata occasione, Regis gratia legitimi juris instar habita, *como en semejantes casos*, verba ipsa Memorialis sunt, *siempre lo ha aco-*

stum-

ʃtumbrado, valiendoʃe de eʃta ʃombra por titulo legitimo. Dubitatio nulla eſt, quin Archiepiſcopos cæteros, ipſamque Toletanam Eccleſiam propoſitio hæc amplectatur, cujus vera ſententia eſt, ut dicam recte, tum Gundiſalvum, tum Archiepiſcopos cæteros, ipſamque Toletanam Eccleſiam quocumque conſtituto judicio, & controverſia excitata, jure, ac rationibus deſtitutos Regium patrocinium implorare conſueviſſe, ut ita infirmis, falſiſque ſuis rebus caverent. Quod quam contumelioſum tot Præſulibus ſit, quot Hiſpania noſtra venerata eſt in Toletana Sede, eidemque præſtantiſſimæ Eccleſiæ, omnes intelligunt.

III. Hanc propoſitionis allatæ puram putam ſententiam eſſe, aperte conjicitur ex ejuſdem poſteriori parte, ubi ait: *Valiendoʃe de la autoridad tan poderoʃa por titulo legitimo*. „ Regis gratia legitimi juris inſtar habita. Enimvero ſi ipſi Præſules, & Eccleſia ipſa clare agnoſcunt, ſe nullo uti legitimo jure, præter poteſtatem Regiam, quæ non eſt profecto, nec eſſe poteſt jus legitimum; quod ergo autumat immo aſſerit Eccleſia Hiſpalenſis, & illa in controverſia, & in ejuſdem aliis ſimilibus Toletana Eccleſia, ipſiuſque Præſules ſinguli falſa & obreptitia jura ſunt tuiti, ac tuentur, Pontificibus minime auſcultantes, ſibique id uſurpantes, quod alienum eſſe non ignorant, ipſos Reges in tam aperta, & tam gravi iniquitate implicantes adverſus cæteras Hiſpaniarum Eccleſias. Quid? nonne id eſt contumeliam inferre? Nonne graviſſimos tot Præſules Toletanos, ipſamque præſtantiſſimam Eccleſiam per ora hominum traducere?

IV. Cauſa hic prætereunda non eſt, cur Gundiſalvus controverſiam declinaverit, litemque noluerit conteſtari. Et ſane quod ad Giennenſem ſpectat Eccleſiam, mirum, quid affirmet Eccleſia Hiſpalenſis fuiſſe Suffraganeam ſuam, ante barbarorum illuviem, & ex Pontificum amplius duode-
Mem. pag. 384. cim Bullis, Chriſtianorum ditionis factæ iterum Hiſpali illam ſubjiciendam fuiſſe; namque Giennenſis Epiſcopus nullus Hiſpaniarum calamitatem præivit, quod ex hiſtoriis, Conciliiſque tum Nationalibus, tum Provincialibus earumdem Hiſpaniarum conſtat, quum nulla in iis occurrat Giennenſis Epiſcopi ſubſcriptio. Immo nec eſſe poterat ob Epiſcopatus complures finitimos, quos inter Biatienſis Toleto ſemper ſubjectus, uti e Metropoleon Hiſpaniæ diviſione

con-

constat, qua de agendum in parte altera. Quum vero Ferdinandus Rex vitæ sanctimonia celeberrimus avus Sanctii majoris, (cujus ævo res venit in controversiam) e Barbarorum manibus ereptam civitatem, Innocentii IV. Diplomate impetrato, qui tum regebat Ecclesiam, Episcopalem instituit, eóque Biatiæ cathedram transtulit; tametsi idem Pontifex alio mandavit Diplomate, ut Biatiensi Ecclesiæ sex, aut octo præessent Canonici, solatium doloris quo jure angebatur viduata honore muneris, quo diutissime persuncta erat.

Hist.Gener.p.4. pag.115.

D.Martin.Ximen. Jurat.Annal.Eccles.Gien.p.207.

V. Quamobrem Giennensis Ecclesia perpetuo subjecta fuit Toletanæ: ac proinde Innocentius VI. in epistola ad Vascum tum temporis Toletanum Archiepiscopum, quam dedit Avenione A. 357. 12. Calendas Septembres Pontificatus sui anno 5. Joannem Giennensem Episcopum designatum eidem commendans: *Quum igitur*, inquit, *ut electus in commissa sibi dictæ Ecclesiæ Giennensis cura, facilius idem proficere valeat, favor tuus sibi noscatur esse plurimum opportunus, Fraternitatem tuam rogamus, & monemus, & hortamur; per Apostolica scripta mandantes, quatenus eumdem Joannem electum tuum Suffraganeum, ac Ecclesiam suam sibi commissam, tibi Metropolitano jure subjectam habens: tui favoris præsidio prosequaris.* Quare Didacus Ortiz de Stunica licet Hispalensis, præclaras res describens Hispalensis civitatis suis in annalibus ad ann. 1290. sic: *Qual fuesse el derecho à la Iglesia de Jaen, que es bien notorio ser la misma, que la de Baeza; muy dificil es de comprehenderlo.* „ Quodnam jus esset ad Giennensem Ecclesiam, „ quam eamdem ac Biatiensem esse liquido constat, non „ est obvium. Ex quibus patet minus quam ab Hispalensi Ecclesia concertationem tum temporis Toletanæ fuisse propositam. Eadem occasione Sanctius epistolam scripsit, cujus non satis aperta in Memoriali fit mentio: Quæ, quoniam graves affert causas, quibus Rex Sanctius permotus Archiepiscopi, & Ecclesiæ Toletanæ causam defendendam suscepit, digna mihi est visa ad verbum referri, uti Martinus Ximenes in annalibus Giennæ, & Didacus laudatus in Hispalensibus protulere: ea vero sic se habet:

Innoc.VI. epist. ad Arch.Tolet.

D.Didac. Ortiz. de Stunic. Annal. Hispal.p.140.n.3.

VI. *Don Sancho, por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Toledo, de Leon, de Galicia, de Sevilla, de Cordova, de Murcia, de Jahen, è del Algarve. A vos Don Johan Miguèl, por*

Martin.Ximen. Didacus Ortiz.ubi supra.

 essa

essa misma gracia electo, y al Cabildo de la Iglesia de Jahen, salut, como à aquellos para quien quiero bien, en qui fio. Sepades, que Don Gonzalvo Arzobispo de Toledo, y el Cabildo de essa misma Eglesia, se me embiaron querellar, è dicen, que Don Garcia Arzobispo de Sevilla les mueve pleyto, è los face citar para Burgos, ante jueces del Papa, en razon de la vuestra Eglesia, y de la de Cordova, diciendo, que son en su Provincia, & que son sus Sufraganeas. Et sabedes vos, ò podedes saber, que despues que Cordova, y Jahen fueron de Christianos, siempre fueron Sufraganeas, è entenencia de la Eglesia de Toledo. Cà tan ayna como el Rey Don Ferrando mio Abuelo las prisò, luego las diò al Arzobispo Don Rodrigo, y à la Eglesia de Toledo. Et despues de esto ovo Arzobispos en Sevilla, tal como el Infante Don Felipe mio Tio, & despues de èl, el Arzobispo Don Remondo: Et numqua tovieron por guisado de fablar, nin de mover tal razon. Et maravillome mucho como son ossados de mover tal pleyto como este nuevamente. Onde vos ruego, è vos mando, que seades con el Arzobispo, & con la Eglesia de Toledo en guardar, & en consejar, & en defender el derecho de la Eglesia de Toledo, assi como siempre ficiestes. Et en esto faredes lo que debedes, & à lo que sodes tenudos, & yo gradecervoslohe mucho. Cà non es mi voluntad, nin tengo por bien, que ninguno venga contra la donacion, & el ordenamiento, que fizo el Rey Don Ferrando mio Abuelo, nin contra la tenencia, en que es la Eglesia de Toledo de tan luengo tiempo à acà. Cà tengo, que non seriè mi onra en ser minguada en mio tiempo la onra de la Eglesia de Toledo, que yo he tan gran sabor de levar adelante, & de aguardar, pues siempre fue aguardada en el tiempo de los otros Reyes mios Antecessores, donde yo vengo. Et por esto señaladamente vos farè siempre mucho bien, & mucha merced à vos, & à vuestra Eglesia, & vos lo ternè en señalado servicio. Dada en Madrit, cinco dias de Deciembre, Era de mil & trecientos veinte & ocho años. Yo Gonzalo Perez Arcidiano de Ubeda la fiz escrivir por mandado del Rey. A. Perez. V. Yeròn Falconero. Idem latine redditum: „ Sanctius Dei gratia „ Rex Castellæ, Toleti, Legionis, Gallæciæ, Hispalis, „ Cordubæ, Murciæ, Giennæ, Algarbiæ. Tibi, Joannes „ Michael, eadem gratia Dei electo, & Canonicis Giennensis Ecclesiæ dilectissimis, mihique charissimis salutem. „ Archiepiscopus Toletanus, & ipsius Ecclesiæ Canonici nobiscum per nuncios expostulant, quod Garsias Hispalensis

„ sis Archiepiscopus sibi inferat litem, vocetque apud Judices Pontificios pro Ecclesia vestra, & Cordubensi, sua in Provincia eas esse jactans, proindeque Suffraganeas Ecclesiæ suæ. Vos autem nostis, aut saltem noveritis Cordubensem, ac Giennensem Ecclesias, ex quo in libertatem assertæ Christianis redditæ sunt, Suffraganeas semper ac Toletanæ subjectas fuisse: siquidem quum primum Ferdinandus Rex noster avus suam in potestatem illas redegit, Rhoderico statim Toletano Archiepiscopo, & Ecclesiæ ipsius subjecit. Succedente tempore qui fuerunt Archiepiscopi Hispalenses, ut Patruus meus Philippus Princeps, ejusque Successor Raymundus pro æquitate facturos se nunquam sunt rati, si ejusmodi contentionem moverent: neque admirari non possumus id recenter factum esse. Quare vos oro, atque insuper mando, ut cum Archiepiscopo, & Ecclesia Toletana unanimes tueamini, servetis, ac defendatis jus Toletanæ Ecclesiæ, quemadmodum ad hæc usque tempora per vos actum fuit; sic officio vestro functi eritis, beneque de me meriti. Non enim voluerim, probaverimque fraudem fieri donationi, atque ordinationi Avi mei Ferdinandi Regis, aut Ecclesiæ Toletanæ præeminentiæ, qua ipsa antiquissimis ab temporibus præfulget. Neque enim ex dignitate, arbitror, facerem, si Toletanæ honorem Ecclesiæ paterer violari, quem extollere, tuerique summopere aveo, ne a Majorum meorum Regum exemplis videar discessisse. Ob id potissimum vos, vestramque Ecclesiam quam maximis fas erit commodis, ac muneribus cumulabo. Datum Matriti 6. Idus Decembres Æræ nostræ 1328. Ego Gundisalvus Perez Archidiaconus Ubedæ Rege jubente curavi ut scriptis mandaretur. A. Perez. V. &c.

VII. Hinc aperte conjicitur quanto jure Gundisalvus detrectaverit litem: etenim quod ad Giennensem Episcopatum spectat, nulla extitit æqua causa, cur Archiepiscopo, & Ecclesiæ Toletanæ Garsias Hispalensis Archiepiscopus auferre jus illud conaretur, quo in Ecclesiam Biatiæ ab antiquissimis temporibus utebatur; cujus sedem ad Giennam esse translatam, ubi erat tunc temporis, demonstravimus. Huc jura possessionis accedunt in Giennam, & Cordubam, de qua Hispalensium Archiepiscoporum antea nullus Toleta-

num deturbare molitus erat, uti præ cæteris Philippus Princeps D. Ferdinandi filius, quem pater minime esset passus illis orbari Ecclesiis, quæ Memoriali teste ad Metropolim Hispalensem spectabant ex Apostolicis sanctionibus. Quod e Regis Sanctii verbis conjeci, peculiari Pontificis Summi rescripto S. Rex Ferdinandus obtinuit, ut Giennensis, ac Cordubensis Ecclesiæ Suffraganeæ permanerent Toletanæ. Quum interea Cordubensis Ecclesia nequaquam Suffraganea esse posset Hispalensis; ideo neque Philippus Princeps, neque tot præstantissimi, qui eum sequuti sunt Hispalenses Archiepiscopi Cordubam Hispali restituere moliti sunt. Ex quibus evidens, apertumque fit, Divum Regem Ferdinandum utramque Ecclesiam, vixdum in libertatem asseruit, Archiepiscopo Roderico, ac Toletanæ Metropoli subjecisse.

VIII. Sub finem pag. 388. Memoriale pergens dicere Mem.p.388. in Toletanam Ecclesiam, Regesque Catholicos: *Este*, inquit, *ha sido siempre el verdadero fundamento de Toledo: Conviene à saber, la Real Autoridad declarada por esta Santa Iglesia, y sus Prelados, aviendo los Señores Reyes hecho causa suya la de Toledo.* „ Toletana Ecclesia hoc semper nixa fundamento est, Re„ gia nempe auctoritate, quam tum ipsa, tum ejus Præsu„ les jactant, namque ipsius Ecclesiæ causam Reges fece„ runt suam. Quod quam injurium Ecclesiæ sit, Regibusque Catholicis nemo non videt, utpote quos Ecclesiasticæ causæ patrocinantes prædicat, præter eorumdem auctoritatem, nullo munitæ præsidio. At enimvero quisnam ausus unquam erit citra perduellionis crimen, imaginari, non enim dicam asserere, quod tot, tantique Reges, qui ab Urbe Toleto vindicata Hispaniam moderati sunt, ejusmodi susceperint causam defendendam, gravissimorum neglectis virorum consiliis, qui pro ingenio, scientia, prudentia rem prius totam cognoscerent, indeque Majestatem Regum docerent, oculisque ipsorum subjicerent, quibus Toletanæ Sedis æquissima causa rationibus fulciretur? Ita scilicet per summum scelus incauti, audaces, imprudentes Reges omnes accusarentur.

IX. Luce igitur ipsa clarius est, gratiam qua Reges nullo non tempore Toletanam Ecclesiam prosequuti sunt, a prudentissimo profectam consilio esse, ac firmissimis id niti fundamentis, quod causam illius Ecclesiæ fecerint suam.

Quæ

Quæ porro fundamenta ſicuti gratiam præiverunt, ita etiam in Toletanam Eccleſiam, Præſuleſque ipſius perpetuo duraturam pollicentur. Quumque Reges omnes Catholici tuiti illam ſint, ſuoque ipſorum favore proſequi non ſint dedignati, dubitandi locus non remanet, quin futuri Reges pari erga illam benignitate ſint uſuri. Quapropter non admirari homines non poterunt audientes leviſſimis hærere fundamentis cauſam, quam Reges omnes tuiti ſunt. Et, ſi Memoriali teſte: *La voluntad de los Principes puede mudarſe, quando no eſta afianzada en la juſticia de la cauſa.* „ Voluntas Prin- Mem.p.390.p.3. §.4.n.72.
„ cipum mutatur, quum æquitati cauſæ non hæret, ideoque, ait, Christianiſſimi Galliarum Reges licet Eccleſiæ Lugdunenſis Primatum jamdiu defenderint, ab ea mox diſceſſerunt ſententia; omni proculdubio Reges Catholici, qua fuerunt conſtantia in aſſerendo Eccleſiæ Toletanæ Primatu, eâ cauſæ magis æquitati, quam voluntati morem geſſiſſe dicendi erunt.

X. Alia etiam occurrunt tum Regibus Hiſpaniarum, tum Pontificibus Summis minus convenientia. Pag. 384. haud ita multo poſt principium incongrue, atque indecore loquitur de Sanctio Quarto, qui cognomento fortis fuit Mem.p.384.
appellatus. Superiori dixerat pagina, Sanctium affirmaſſe, quod Ferdinandus Rex ejus Avus vixdum Giennam, & Cordubam recepit, earum Eccleſias Roderico Archiepiſcopo, & Eccleſiæ Toletanæ ſubjecerat: verba Regis protulimus numero ſexto, ubi epiſtolam ipſius integram exhibuimus. Quæ autem ſpectant ad rem noſtram, ejuſmodi ſunt: *Cà tan ayna, como el Rey Don Ferrando mio Abuelo las prisò; luego las diò al Arzobiſpo Don Rodrigo, y à la Igleſia de Toledo.* „ Quumprimum Ferdinandus Rex noſter Avus ſuam in „ poteſtatem illas (Cordubenſem, & Giennenſem Eccleſias) „ redegit, Rhoderico ſtatim Toletano Archiepiſcopo, & Eccleſiæ ipſius ſubjecit.

XI. Id vero negat Eccleſia Hiſpalenſis loco ſuperius allato, affirmans Cordubam, Giennamque Pontificum Decretis Toletanæ ſubjectas Eccleſiæ fuiſſe, antequam Hiſpalis inſtauraretur, deinde addens: *No por la diſpoſicion de el Santo Rey Don Fernando, como dice ſu Nieto en la citada carta, cuya clauſula no ſe conforma con las diſpoſiciones Ecleſiaſticas, y Canonicas.* „ Non ex S. Ferdinandi Regis diplomate, ut nepos

„ ejus affirmat laudata in epistola, cujus clausula non con-„ venit cum Ecclesiasticis, Canonicisque sanctionibus. Genus id loquendi inofficiosum videtur erga Regiam Majestatem; etenim rem non esse, uti Rex ait, asserere, perinde est, quasi mendacii Regem palam arguere, quod nullo pacto excusari potest. Fuerit enim minus vera, minusque legitima Regis sententia: dici poterat: *Hac in re falli Rex videtur*, sive, *verbis utitur ambiguis*; aut denique, *rem ille totam non tenuit*. Publicis autem scriptis consignata audacissima illa verba: *Minime est ita, ut Rex affirmat*, nunquam adducar ut credam ab Ecclesia Hispalensi profecta esse, quippe quæ debita erga Regem officia non ignorat.

XII. Verum enimvero quid? Nonne & Rex Alphonsus Sapiens in ipsam eamdemque sententiam dedit literas ad Hispalenses nobilissimos cives Vallisoleto 5. Calendas Martias 1314. Æræ nostræ, nempe anno Christi 1276.? Hisce in literis, quas in Hispalensis Ecclesiæ Archivo servari testatur Didacus Ortiz in annalibus amplissimæ illius Urbis, ubi quæ afferam visendi copia erit, Sapiens Rex ait: *Bien debedes saber, que la Iglesia de Sevilla, que mio Padre, y yo gañamos, y la hizimos Cathedral*. „ Nosse oportet, quod Hispa-„ lensis Ecclesia, quam ipse, meusque Pater adepti sumus, „ & Cathedralem instituimus, &c. Regem sane imprudentem! Non enim assequutus id fuit, quod tandem a Memoriali docetur „ hanc nempe clausulam cum Ecclesiasticis, Ca-„ nonicisque sanctionibus non convenire. *Esta clausula no se conforma con las disposiciones Eclesiasticas, y Canonicas*. Re quidem certa, si Regis hujusce verba eo sensu accipienda essent, quo Sanctii filii Ecclesia Hispalensis accepit, pro eo ut Sapiens appellari posset, inscientissimus rerum ab omnibus haberetur. Equidem pro certo habeo quidquid ipse asserit, secum alios esse omnes dicturos, ubi memorare oporteat Ill. D. Aloysium Salcetum Hispalensem Archiepiscopum renunciatum, seu præsentatum a Rege, (neque tamen Ecclesiasticis, Canonicisque Sanctionibus quid contrarium sentirent) Rex fecit Archiepiscopum Hispalensem D. Aloysium Salcetum.

Didac. Ortiz. de Zun. Ann. d. Hisp. 1726. p. 112. n. 1.

XIII. Quum igitur dicta Principum reputari oporteat prudenter adeo, adeoque sapienter effata, ut nihil apprime sibimet minus conveniens includant; negari idcirco non po-

poteſt utramque propoſitionem legitimo, & Catholico ſenſu intelligendam eſſe, Reges nempe haud ſeculari qua pollent auctoritate Eccleſias erigere, ac renunciare Antiſtites, verum qua ſunt auctoritate juxta id quod Apoſtolicæ Sedi expreſſerint, a Summis Pontificibus id conſequi, tum ut Epiſcopi Suffraganei fiant Metropolitæ, licet ante non fuerint, tum etiam ut Eccleſias ipſi antiquas inſtaurent, recentes conſtituant. De hoc ſuſpicio nulla meo in animo ſuboriri poteſt, ſicuti, arbitror, nec in prudentis alicujus viri: ut, ſi forte S. Regi Ferdinando veniſſet in mentem Cordubenſis Eccleſiæ Metropolitanæ inſtitutæ Suffraganeam declarare Hiſpalenſem, conſequi id valuiſſet, haud Regia uſus auctoritate, ut conſilium permutationis ejuſmodi expleret, nam Pontifex ejuſdem precibus motus tanti Regis voluntati adhæſiſſet, qui de Eccleſia tam bene erat meritus.

XIV. Ecquid? Nonne multis id factum fuit in Hiſpaniarum Eccleſiis? Cur Emeritæ ſedes auctoritaſque omnis ablata Compoſtellam transfertur? Cur ſedes Illiberis, quæ Suffraganea erat Hiſpalenſis, Granatam tranſlata Metropolis declaratur? Cur ſedes Aucæ, quæ Tarraconenſi ſubjiciebatur, Burgos tranſvehitur, fitque Metropolis? Cur Valentiæ Eccleſia Toleti jam Suffraganea, nunc Metropolis facta? Cur vetuſtiſſima Biatiæ Eccleſia ad Giennam tranſlata? Cur denique nulla Hiſpaniarum Metropolis quos ante Barbarorum illuviem Suffraganeos habuit, noſtra hac tempeſtate iis non præeſt? Niſi quia Reges, quum aliud expedire cenſuerint, eas ob cauſas, quarum compotes Romanos fecerunt Pontifices, iidemque cauſas ejuſmodi comprobarunt, tranſlationes illas, quà amplificando, quâ minuendo effecerunt? Hanc porro eſſe propoſitionis Regis utriuſque, Alphonſi Sapientis, & Sanctii Quarti ejus filii ſententiam intelligo.

XV. Sic profecto jam ſenſeram virtute id ſingulari perſuadente tum Catholici, ac Religioſiſſimi Regis Ferdinandi, tum filii ejus Alphonſi ſapientiſſimi viri; quum meas venit ad manus monumentum eruditionis plenum de quadam controverſia ſuper Decimis pro uno ex Canonicis Hiſpalenſibus. Hic monumento præfigitur titulus. *Diſcurſus hiſtoricus, in quo per rerum geſtarum ſeriem demonſtratur S. Regem Ferdinandum III. & Alphonſum X. cognomento Sapientem illius*

illius filium, eorumque Prædecessores, Castellæ, & Legionis Reges habuisse jus disponendi de Decimis terrarum, quas e Saracenorum manibus recuperabant. Carent quidem numeris paginæ, sed duabus & viginti constat, quarum prima imaginem præfert S. Regis. In duodeviginti dividitur numeros, suumque habet procemium. Editum fuit Neapoli A. 1681. Superiorum permissu. In calce est subscriptio Rhoderici de Quintanilla, Archidiaconi Xeræ, dignitatis, & Canonici Metropolis Hispalensis. J. U. D.

XVI. Monumentum istud non dubito, quin gravissimæ in ejus Ecclesiæ Archivo locum occupet asservando eidem aptissimum, exhibendo item paratissimum; quippe res est de jure ipsius, deque negotio tanti momenti, cujusmodi sunt Decimæ. Huc accedunt rerum pondus, atque eruditio, necnon documenta institutum auctoris probantia, præterea partus ingenii est viri præstantissimi, cui Canonicorum inter Hispalensium Primores virtutis ornamenta locum dignissimum compararunt, luce autem publica donandi illud potissima ea ratio fuit, ut sententiæ a Sacra Rota prolatæ in Ecclesiam Hispalensem fieret satis, qua damnabatur in controversia cum Cartusianis PP. & Collegiata Ecclesia de Olivares. At vero e Canonicis nullus id novit, si Memoriali sit fides tradenti, Cordubensem, & Giennensem Ecclesias Toletanæ subjectas non fuisse ex S. Regis Ferdinandi donatione, ut Sanctius ejus nepos affirmat, cujus propositio cum Canonicis Sanctionibus nequaquam convenit. Neminem quippe latere poterat propositionem laudatam auctoritati respondere illi, qua magni ii Reges usi sunt; Gothi enim Reges Catholici, eorumque Successores Castellæ, ac Legionis ad usque S. Regem, & Alphonsum Sapientem nomine ipsius filium, vel Apostolica Sede id ferente,
Quintanil. discit. n. 5. in fine. quæ nunquam contradixit, *vel, ut facilius credi potest, ejusdem sedis speciali privilegio præeunte*, multas exercuerunt actiones ad solam Ecclesiasticam jurisdictionem spectantes, cujusmodi sunt præsertim novas condere Ecclesias, ac veteres antiquare.

XVII. Quamquam vero quæ attulimus verba Regem Reccaredum respiciunt, quum comprobavit, mandavitque ut Toletana Synodus cogeretur; numero tamen sexto hæc
Idem n. 6. sequuntur: *Et sane non aliter quam Apostolico privilegio hæc, & alia*

alia similia Regum gesta, concernentia jurisdictionem Ecclesiasticam manasse, suadet continuatus usus eorumdem... Novas sedes erigendi, erectas transferendi, Diœcesium fines statuendi. Quod roborare pergit variis allatis tum Regum Gothorum exemplis, tum Legionis, & Castellæ usque ad Ferdinandum, filiumque hujus Alphonsum. Itaque ne latum quidem unguem ab jure Canonico distare videntur quæ filius, & nepos S. Regis Ferdinandi sunt loquuti: siquidem pro jure illo condendi, ac transferendi Ecclesias, Toleti Suffraganeum facere Cordubensem Episcopum, & Hispalensem Ecclesiam constituere Metropolim potuerunt; quæ ab ipsis effecta cum Canonicis, atque Ecclesiasticis Sanctionibus mirum in modum conveniunt.

XVIII. Aliud demum occurrit pag. 37. num. 61. maxime contumeliosum Honorio III. Pontifici Summo; proferam ipsa ejus verba: *Don Rodrigo Ximenez Arzobispo de Toledo, comenzò à temer à Sevilla, aun antes de restaurarse, pues profetizando su cercana resurreccion* (optimum sane Prophetam! qui nulla præeunte id suspicandi prudenti ratione ante annos triginta, quæ futura erant prævidit,) *en el año de* 1218. *que fue el primero de el Reynado de su Conquistador San Fernando, impetrò un Breve de Honorio III. en el qual el dicho Pontifice de motu proprio, como èl dice, pero à la verdad, por las instancias de el Prelado, dice, ordena, y manda, que luego que Sevilla sea conquistada, su Iglesia, y Prelados ayan de reconocer al de Toledo por su Primado.* Mem. pag. 379. „ Rhodericus Ximenes Toletanus Archiepiscopus ab Hispali cœpitt imere, prius etiam quam instauraretur, tum quum proxime futuram illius restitutionem præsagiens, anno 1218. primo scilicet Regni assertoris ejus maximi D. Ferdinandi, ab Honorio III. impetravit diploma, quo ipse Pontifex motu proprio, ut ait, re autem vera motus precibus Archiepiscopi, jubet, decernit, mandat, ut quumprimum asserta in libertatem fuerit Hispalensis Ecclesia, tum ipsa, tum ejus Præsules Toletanum Primatem agnoscant. Diploma ipsum altera in operis parte expendendum erit, nunc vero inexcusabilis attendenda injuria est, quam Honorio infert Memoriale.

XIX. Pontifex affirmat conditum a se diploma *motu proprio*; Memoriale autem negat motu id proprio factum esse. Quînam perspicue magis mendacii Pontifex accusatur?

tur? Ecquid autem magis injurium objici eidem potest, quam mendacii nota? Supremi Principis dictis fidem integram adhibendam esse Canonum, Jurisque periti recentiores testantur. Adeantur Em. de Luca agens de Feudis, & Larræa Allegationum Fiscalium volumine primo; ubi expresse constat de Summo Pontifice ex Clement. I. de Probat. Quare ut laudatus Larræa prudentissime judicat, *Instar sacrilegii est de Principis assertione dubitare*. Quid vero erit apertissime, omnique procul officio, atque obsequio asserere haud factum esse motu proprio quod ipse Pontifex profitetur motu proprio se fecisse, dum a sola ipsius voluntate pendet fieri, necne motu proprio? Judicium sane est præceps, alioque id nomine appellarem, at vereor, ne arguens ipse reprehendar. Quod licet, ingenue fatear, mente assequi me non posse, quo pacto excusari valeat contumelia hæc in Pontificem Honorium conjecta.

Card. Luc. tom. 5. disc. 5. n. 19. & disc. 104. n. 14.
Larr. tom. 1. de Alleg. Fisc. Alleg. 6. n. 1. & seqq.

XX. Neque vero id mihi primò est animadversum: multo enim ante animadverterat Doctor eximius, cujus verba majorem etiam mihi ostendunt Memorialis audaciam. Audiamus; plurimum quippe ad rem nostram faciunt. De rescriptis ille Apostolicis loquens: *Quando*, ait, *est clausula*, motu proprio, *non admittitur pars ad probandum contrarium: quia esset arguere Pontificem de mendacio*. Quare abolenda nobis videtur propositio ista ex libro, qui præstantissimæ, ac gravissimæ adscribitur Ecclesiæ. De his autem alibi disceptabimus.

P. Suar. tom. de leg. l. 8. cap. 12.

CA-

CAPUT X.

ANIMADV. EADEM.

Memoriale suspicionem movet omnino abhorrentem ab Hispanorum pietate; & Nationis honori contrariam.

SUMMA CAPITIS.

I. SI Ecclesia Hispalensis consideraslet quam multa is habet libellu s a magnitudine, consilio, prudentia, quibus ipsa præfulget, abhorrentia, sub ipsius nomine inscribi passa non esset. Si vero non pauciora perlegisset a Catholica pietate, & Hispanæ gentis æstimatione alienissima, omni proculdubio tamquam inclytæ adversantem pietati, maximeque Religioni damnasset. Quum sibi ultro quis

arrogat præſtandum aliquid muneris, tam inſani, tam vehementis inſtar eſt vitii, ut mentis aciem retundat, ne illa veritas eluceſcat, quam pia ſuadet ratio; contra vero perſpicaciores oculos reddit, quo difficultas voluntati ſit obvia, quam intellectus celatur. Id unum molitur, ut fraudem ſacratioribus faciat rebus per ſummum nefas, quodque pietas credendum ſuadet, in dubium revocet. Haudquaquam expendit quæ maxime, quæve minimum ſuo inſtituto conveniant; totas animi vires intendit ad rem propoſitam deprimendam, cujus excellentiam nec vult fateri, nec ferre. Hæc deteſtabilis vitii conditio eſt; quo magnanimi, Summique Principis mentem fœdari poſſe incredibile eſt.

II. Ea propter magnanimitatem, atque excellentiam tanti Principis religione, ac pietate præſtantiſſimi (cujuſmodi Eccleſiam Hiſpalenſem conſidero) a vitio iſto abhorrere ſum ratus; idemque dictum velim de nobilitate, virtate, conſilio, ſapientia cujuſcumque e Canonicis Hiſpalenſibus: quos iiſdem dotibus ingenue fateor nullo non tempore ornatos fuiſſe. Cæterum quum neceſſe habeam id vitium exprimere, ut inde animadverſio palam ſit, præſtabo id quidem, invidiam tamen omnem atque iram, quantum in me erit, vitabo. Graviſſima igitur illa noxa detegitur Mem. pag. 337. ubi Memoriale tela ſua contorquens in rem, quam omnium maxime veneratur, deque ea ingenti tenetur ſollicitudine Toletana Eccleſia, cæteris dignitatibus, honoribuſque poſthabitis; utpote cujus honore ſummo ac præſtantiſſimo nihil habet antiquius Hiſpania tota, tela inquam ſua illò contorquens, turbare conatur pacificam poſſeſſionem, traditionemque immemorabilem atque conſtantem in Hiſpaniis, permanente, ac perſpicuo SS. Virginis Mariæ deſcendentis teſtimonio, quum devotiſſimum ſibi ſuoque præfectum ſacello D. Ildephonſum Caſula donavit, beneficium certe ſingulare, qua eſt infinita benignitate, in Archiepiſcopum conferens, necnon in Toletanam Eccleſiam, & civitatem, denique in totas Hiſpanias: namque e Cælo ipſamet immortalis jam, atque glorioſa deſcendit non ſecus atque olim vivens mortalem hanc vitam, Cæſarauguſtam venire non fuit dedignata.

III. Refert citato loco, quod Archiepiſcopus Rhoderi-

ricus in Synodo Lateranensi IV. coram Innocentio III. Pontifice contra Compostellanum Archiepiscopum allegavit, *que la Madre de Dios santificò su Templo* (Toletanum) *con su presencia*. „ Templum suum a Deipara sanctificatum esse „ præsentia sua. Postmodo in dubium revocat, ac negare contendit singularem eam gratiam, quam Auctores omnes constanter tenent, neque de illa citra temeritatem dubitare quis potest. Enimvero si christiana pietas antiquissima traditione firmata, vetustissimis item monumentis testata, spontaneæ callidi alicujus ingenii subtilitati esset obnoxia, quidquid de divina gratia pie creditur, deque Sanctorum miraculis, facili negotio vocaretur in dubium, nec diu esset, quum maximo pietatis christianæ detrimento negaretur.

IV. Operæ pretium erit ipsius sententiam exhibere, ut perspicuum fiat, quam cupide enitatur turbare constantem adeo traditionem gratiæ cæterarum facile principis quam Hispaniæ nostræ Deipara largita est, per se ipsa descendens ad sibi devinctissimum Ildephonsum. En Memorialis verba: *Supuso este Prelado, que la Madre de Dios baxò en persona à aquel Templo para esta funcion* (ut S. Ildephonso daret casulam) *en lo qual no convienen facilmente los Theologos, y los Santos, y en que semejantes apariciones se executen con la Real presencia de las personas, que en estos casos se dicen aparecerse: como entre todos los que esta materia la desmenuzan, lo notò el Cardenal Bona en su tratado de Discretione Spirituum capite* 18. *y* 19. Eadem singillatim versa: „ Posuit hic Præsul, Deiparam per se ad Templum illud descendisse ob eam causam, qua in re non facile Theologi, & Sancti conveniunt; similiterque in eo, ut ejusmodi apparitiones fiant per realem personarum præsentiam, quæ dicuntur eo casu apparere; quemadmodum præ iis qui materiam hanc terunt, Card. Bona adnotavit suo in tractatu de Discretione spirituum cap. 18. & 19. Sic Memoriale.

V. Non omnes apparitiones reali personarum præsentia fieri ne Theologiæ quidem initiatos præterit. Qui autem Sacrorum Bibliorum sensum assequi conatus erit, norit Sacrorum Interpretum opinione non Divinam Majestatem, sed ejus nomine Angelum in veteri Testamento apparere consuevisse, quidquid sacræ paginæ frequenter habeant, Deum ipsum Prophetas allocutum. Qua de re sicut du-

bitare esset nefas, ita novo in Testamento, posteaquam Christus humana induit spolia, reversusque in Cælum est, impune dubitare quis potest, quin & ipse Salvator, & ipsius Beatissima Mater Virgo Maria, reali ac phisica præsentia queant Sanctis apparere, quibus Divinæ placuit voluntati tantam viventibus inter humanos gratiam elargiri?

VI. Quamquam id esse factum certissime affirmari vix possit; nihilominus unanimi ferme consensu Patres, ac Theologi Principi Apostolorum Petro id divinitus beneficium obtigisse tenent, quando ab Urbe Roma discedenti Christus in suburbano fuit obvius, dixitque crucifigendum se iterum Romam petere, quare Apostolus ut Magistri exemplo hæreret, retrocessit. Testatissimum quam multis exemplis est de D. Paulo: id vero præ cæteris, quum voce ipsum ad se convertit, & splendore visum eripuit. De hac re cupidus Lector eximium Doctorem Suarez consulat, qui firmissimis argumentis, multaque eruditione, ut solet, de ea disputat.

Suarez tom. 2. in 3. part. disp. 51. sect. 4.

VII. Ut res magis eluceat, ponendum, Catholicos inter Doctores duplicem agitari sententiam, utramque probabilem, super hoc; si nempe corpus uno eodemque tempore duos occupare locos valeat præsentia phisica, quæ scholasticis circumscriptiva dicitur. Thomistæ id quidem repugnare asserunt. Scotistæ autem, quos Venerab. Societas sequitur hac in re, miraculum hoc minime rapugnans esse contendunt. Quamobrem ex utriusque Scholæ sententia fieri certe potest, ut Dominus Jesus Christus, ejusque Sanctissima Mater reali ac phisica præsentia in terris appareant: etenim e Cæli sede, ubi Thronum stabilem, atque perpetuum habent, nequaquam discedentes, per se ipsi servos obsequentissimos, ac devinctissimos visere facile possunt.

VIII. Ea propter laudatus Doctor jure quidem ac merito dixit: *Si autem hoc est possibile, facilius explicantur omnia Scripturæ testimonia, asserendo ita factum esse. Et ad majorem Christi Majestatem, & auctoritatem spectat, ut suo loco, & sede Regia non recedat; & tamen benignitatis, & charitatis ergo interdum amicos invisat; & sua præsentia reficiat.* Si autem contraria opinio certa esset, nec Deipara, nec Christus per se apparere possent, naturali circumscriptiva præsentia in Cælo permanentes. Quod sicui absurdum videatur, Cardinalis Ca-

Ibidem §. tertius mod.

Cajetanus Angelico cum Doctore, (uti Suarez idem monet loco citato) Christum quandoque in terris apparuisse ajens, consulendus est.

IX. Sicui inquam videtur absurdum, mihi enim non ita. Theologus aliquis Tiro duplici via in eam venire opinionem posset: seu ex parte eorum, qui e Cælo in terram descendunt; sive ex parte Beatorum in Cælorum sedibus permanentium. Quod ad primos pertinet: si unà cum Cælesti sede gloriam simul aliqua ex parte amitterent, qua potiuntur: hoc vero ne Theologiæ quidem initiatus objiceret. Angeli, quibus hominum cura divinitus commissa fuit, minime commorantur in Cælis, at nostro semper lateri adhærent in terris; qui tamen beatitudinis dulcedine haud carent. *Angeli eorum semper vident faciem Patris, qui in Cælis est*. Quid enim gloriæ felicitati obest distantia vel maxima? Redemtor noster Christus a momento conceptionis suæ trium & triginta annorum spatio suæ peregrinationis perinde beatus fuit, atque modo gloriosus, & triumphator in Cælis. *Matth. cap. 18.*

X. Sed ne objici quidem potest quod ad alteros pertinet. In eo enim gloria omnis Sanctorum sita est, qui in amplissima Cælorum Regione commorantur, ut Divinam contemplentur essentiam una cum perfectionibus infinitis, quas ipsa comprehendit, atque immensam diligant Dei bonitatem. At vero sit licet accidentalis, seu integralis pars gloriæ sanctissimam quoque humanitatem Christi Redemtoris nostri, & sanctissimæ ipsius Parentis dignitatem cernere, scilicet sancti eas cernerent etiamsi e Cælis abessent: nam Stephanus e terra vidit Cælos apertos, & supra Empyrei sedem Christi Redemtoris Majestatem suspexit: Quare possent Beati e Cæli regione Christum, atque Deiparam in terris aspicere, atque ita essentialem illam gloriam, qua modo perfruuntur, accidentalem, seu integralem servare.

XI. Quibus positis, id tantum revocari in dubium posset, utrum phisice ac realiter Virgo Sanctissima singulari beneficentia Toletum per se ipsa e Cælis venerit, ut propriis indueret manibus pretiosa casula Ildephonsum. Quam ipsi dubitationem argumentis adeo firmis diluere meditamur, quæ pudore offundant ejus frontem, qui sibi id tantum proponens, ut splendori Toletanæ Ecclesiæ nævos appingat, aut negat, aut in dubium revocat Deiparæ largita-

tatem, maximum Hispaniensium pietati, ac præcipuæ nostræ gentis gloriæ inferens detrimentum. Quæ afferam argumenta, præbent Historiæ Scriptores gravissimi, insignes Theologi, Sancti doctissimi, monumenta sacra, venerabilia Concilia, Traditiones vetustissimæ. Antequam ejusmodi argumentorum præsidio rem doceo, necesse est ut moneam id de quo dubitari non potest, nempe *oculis cernere* perinde esse, ac realem, & phisicam objecti præsentiam videre; enimvero tametsi ea vox *cernere* ad intellectualem & imaginariam visionem extendi etiam possit, quum tamen eidem voci *cernere* alia vox additur, *oculis*, tum ambæ illæ visiones excipiuntur, & corporalis duntaxat remanet.

XII. Id etiam est certum, dici haud posse Christus, & Sanctissima Virgo e Cælis in terram venire aut descendere, nisi realiter & per se ipsa utriusque Majestas appareret. Ratio est obvia: nam proculdubio significantior est vox *Descensus*, quam *Apparitio*. Quod inter utramque discrimen inde oriri potest; ex varia nempe significatione, & objecto per utramque significato. Revera vox *Ascensus* phisicam, realemque præsentiam significat in loco, unde ascendit persona de qua prædicatur *Ascensus*. Ac proinde *Descensus* phisicam realemque significabit personæ præsentiam quæ descendere dicitur.

XIII. Exhibeamus jamvero argumenta, quæ sumus polliciti. R. P. Petrus Ribadineira primo in sui operis volumine, quod flos Sanctorum inscribitur, tam ad vigesimam tertiam diem Januarii in vita S. Ildephonsi, quam ad vigesimam quartam in solennitate B. M. V. de pace tota Toletana Dioecesi celeberrima luculentissime descensionem tradit SS. Virginis, sic ajens: *En la Ciudad, y Arzobispado de Toledo, se celebra una fiesta, que es propria suya, y se llama la Descension de Nuestra Señora. Por aquel favor incomparable, y singular beneficio, que hizo Dios nuestro Señor à la Santa Iglesia, y Ciudad de Toledo, quando la Sacratissima Virgen Maria su Madre, y Reyna nuestra, à los diez y ocho di Diciembre, el dia en que en la misma Ciudad se hacia la Fiesta de su gloriosa Anunciacion, baxò de el Cielo acompañada de inumerables Angeles, y Virgines, y con immensa claridad illustrò el Templo de Toledo, y puso sus sagrados pies en el suelo, y se assentiò en la Cathedra de donde San Ildephonso solia predicar, y vistiò al santo Prelado con una*

P. Pet. Ribad. Flos Sanct. 23. & 24. Januar.

una Casulla labrada por manos de Angeles. Quæ nobis ita sonant: „ In Urbe, ac Diœcesi Toletana solennitas celebra- „ tur eidem propria quæ dicitur S. Mariæ descensio; in- „ signe illud ob beneficium, quo Dominus noster Jesus Chri- „ stus Ecclesiam, Urbemque Toletanam prosequutus fuit, „ quum Sanctissima ejus Mater Maria Virgo, Regina no- „ stra 15. Calendas Januarias, quo die solennis ejusdem „ Virginis annunciatæ festivitas recolebatur, innumeris An- „ gelorum ac Virginum Choris stipata, immenso Toleta- „ nam Ecclesiam splendore complevit, sacra suorum pedum „ vestigia in illa impressit, consedit in Cathedra, unde Po- „ pulus prædicantem Ildephonsum audire consueverat, eum- „ demque S. Antistitem Casula manibus Angelorum affa- „ bre texta exornavit. Hæc ex laudato Ribadineira; cujus præclarissimas doctrinæ, ingenii, prudentiæ dotes ea quæ ipse literis consignavit satis superque testantur.

XIV. Magister Petrus Medina auctor Hispalensis, in libro de rebus gestis, & memoria dignis in Hispania, editionis 1658. ubi de Toletana civitate agit, verbis amoris, ac venerationis plenis grande id beneficium refert, quod Beatissima Virgo in S. Ildephonsum contulit. *O*, inquit, *Bienaventurados ojos, que tal merecieron vèr, y oìdos que tal oyeron! Y muy Bienaventurado hombre que tal mereciò, que la Madre de Dios cara à cara le hablasse*. „ Proh, felices oculi, quibus „ rem tantam cernere datum fuit, vosque aures beatæ, quæ „ talia audistis! Præ cæteris autem felicissimum hominem, „ cui talia obtigerunt, & quem Deipara facie ad faciem „ allocuta est! Bollandus ad vigesimam tertiam Januarii diem verba faciens de festo expectationis die, quem D. Ildephonsus ardentissime promovebat, quo in Virginem zelo, atque veneratione inflammabatur. *Eodem quoque die*, inquit, *solennis ille Deiparæ descensus, & apparitio contigit, quæ nunc officio duplicis secundæ classis celebratur, postridie festivitatis S. Ildephonsi*. Mariana suæ historiæ de rebus Hispaniæ libro sexto capite decimo mirabile idem prodigium commemorans, refert Ildephonsum propriis oculis Deiparam aspexisse, quæ eum allocuta fuit. Immane volumen conficiam, si cuncta referam Auctorum exempla, qui suis in historiis descensum hunc Virginis reali ac physica præsentia ad Ecclesiam Toletanam testantur.

Petr. Medin. lib. rer. memor. Hisp. pag. 85.

Boll. tom. 1. die 23. Januar.

Marian. l. 6. c. 10.

XV. Quum vero horum nonnulli ea sint auctoritate, ingenio, sapientia, atque cum primis amplissima dignitate, ut nonnisi reprehendendum videatur nomina ipsorum silere; ex iis par unum omnigena eruditione, veraque doctrina præstantissimum nempe Nicolaum Antonium, & Card. Bellarminum proferam necesse est. Eminentissimus hic Præsul in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis ad annum 658. S. Ildephonsi virtutes brevi complexus laude ita prosequitur: *Ob singularem devotionem erga Beatissimam Dei Matrem, & defensionem perpetuæ Virginitatis ejusdem Virginum Reginæ, meruit iste felicissimus Antistes non solum in terris intueri eam divino splendore fulgentem, sed etiam ab ea donari præclara veste Sacerdotali.* Sic Bellarminus.

Bellarm. de script. Eccl. ad ann. 658.

XVI. At Nicolaus Antonius, cujus auctoritatem, atque acumen ingenii Ecclesia Hispalensis probare debet, utpote Hispalensis Ecclesiæ Canonici, & auctoris ejus, qui recentes inter criticos locum una cum paucis principem occupat, Bibliothecæ Hispanæ volumine primo post relatum S. Leocadiæ apparitionis miraculum, Sanctissimæ Virginis Mariæ descensum exprimit his verbis: *Nec diu post in Ecclesiam die festo Expectationis partus B. Mariæ Virginis ad peragendum matutinum Officium veniens, eamdem Filii Dei Matrem in Episcopali Cathedra sedentem oculis mortalibus conspicere, sibique benigne alloquentem audire, ac de Thesauro Cælesti acceptam vestem, qua ipse in hoc solenni festo solus uteretur, sibi porrigentem adorasse promeruit. Quod cum aliis per eum a Spiritu Sancto peractis miraculis, retulisse sibi Urbanum, & Evantium Cixila testatur, quorum prior ab Isidoro Pacensi Toletanæ Ecclesiæ veteranus methodicus, hoc est Cantor, Evantius autem ejusdem Ecclesiæ Archidiaconus, doctrina, sapientia, sanctitateque, & in omni secundum scripturas spe, fide, & charitate ad confortandam Ecclesiam Dei Hispaniam sub captivitate degentem uterque clarus.* Numero item sequenti: *Egregie autem confirmat famam rei ubique vigentem duodecimi seculi scriptor Hermanus Monachus de miraculis S. Mariæ Laudanensis.*

Nic. Ant. t. 1. Bibl. Hisp. l. 5. c. 6. n. 28.

XVII. Luculentissimum hoc testimonium luce clariore non indiget. Idem quippe auctor non ignarus, quam tardi ad credendum sint recentes critici, quæ testibus carent integræ fidei, ac coævis, aut saltem ab ea multum ætate non dissitis; rem testatam reddidit, ut vidimus duplici viro-

rorum auctoritate omni exceptione majorum.

XVIII. Jam vidimus illustrium historicorum quæ sit de SS. Virginis descensione sententia: videndum est modo quid Theologi sentiant, a quibus memoratum id miraculum fuit. His autem præferre haud dubie possum maximum Soc. Jesu Theologum Suarez. Semel atque iterum de festis diebus agit, quos in B. M. V. honorem Ecclesia celebrat, eorumque in numero, quos peculiares Ecclesiæ colunt Descensio per ipsum recensetur. Primum tom. 1. de Religione: *Sunt*, ait, *aliæ festivitates Virginis particulares aliquorum Regnorum, præsertim in Hispania, festum Expectationis, & Descensionis Virginis*. In libro autem de vita Christi, post relatas Beatissimæ Virginis festivitates, quas Ecclesia universalis celebrat, adjungit: *His addi possunt singulares festivitates Virginis, quæ in diversis Provinciis celebrantur. Quales sunt in Hispania festum Expectationis Virginis; & festum Descensionis ejusdem: quod in Ecclesia præsertim Toletana antiqua traditione colitur. Et utraque festivitas a Gregorio XIII. nuper approbata est.* Firmissimum plane argumentum Descensionis B. M. V. reali ac præsenti corpore, tum quia id festum Toletana Ecclesia celebrat, tum quia Descensionis vox illa esset minus conveniens, quum ipsa Virgo per se ad D. Ildephonsum minime descendisset.

P.Suar.tom.1.de Relig.ob.2.cap.8. n.15.

Idem in p.3.to.2. disp.22. sect.1. prop.fin.

XIX. Magnus alter Theologus, quem jure *Malleum Hæreticorum* appellant, V. P. Petrus Canisius multa per Virginem collata in sibi devotos beneficia quum recensuerit; *Quod si*, inquit, *miracula miraculis addenda sunt, quibus Mariæ cultores ornat Deus, equidem præterire non possum, nec debeo Ildephonsum. Fuit is Toletanus Archiepiscopus, & in Maria quidem colenda publiceque prædicanda perquam studiosus. Quare quum aliquando mane, multis comitantibus, ad Altare progrederetur, mirum dictu Sacrosanctam Virginem sibi apparentem habuit, & in Episcopali Cathedra sedentem vidit, sibique blande loquentem audivit, sed & vestem sacram qua in facienda re divina, uteretur sibi ab illa donatam accepit. Qua de re tota loquitur Hispania*. Hæc Canisius.

Canis.de B.Virg. l.5.c.28.p.549. edit.Lugd.1584.

XX. P. Petri Spinelli Vener. Societ. J. locum producere ex libro sexto operis inscripti *Maria Deipara Thronus Dei*, Neapoli editi centum supra annis pag. 241. supersedeo: quippe singulare hoc prodigium refert nimis laute,

Spinel.l.6.p.241.

Lectoremque admoneo, ut minori cum aliorum molestia auctorem ipsum invisat. Prætermittere tamen non possum, nec debeo P. Nierembergii adversaria ad locum præfatum. *Deipara*, inquit, *innumerabili propemodum Angelorum, & Virginum stipata comitatu, magnoque splendore circumfusa in hoc Templum Toleti descendit Cathedrale, & in Cathedra consedit, ex qua verba ad Populum facere consueverat S. Ildephonsus, eique vestem ad sacrificandum donavit*. Hucusque piissimus, ac doctissimus Eusebius Nierembergius.

Nieremb.Troph. Mariam. l.5.c.75.

XXI. Numerum Theologorum expleat eruditione, atque sapientia celeberrimus Card. Aguirre, cui eminentia doctrinæ, ac maximus pietatis ardor, quo Cathedram D. Petri vindicavit, sacrum Purpuræ ornamentum, gloriamque in Urbe Roma singularem compararunt. Maximus hic Theologus Hispaniensium, quæ in lucem edidit, Conciliorum volumine primo, dissert. 10. pervetustum æque ac religiosum Toletanæ Ecclesiæ morem commendans, nempe nocturni officii concinendi sub noctis dimidium in Choro: *Certe*, ait, *Descensus Virginis Matris ad Sacratissimum illud Templum, quando vestem pretiosam e Cælo detulit fidelissimo servo suo Ildephonso Præsuli Toletano, tunc contigit, quum ille ad accinendas nocturnas horas circa mediam noctem accederet*. Quo testimonio quid præclarius?

Card. Aguirr. tom.1. Conc.Hisp. dissert.10. excurs. 1.n.6.p.235.

XXII. Idem Cardinalis rem tantam semel testari haud contentus, iterum testatur tomo altero eorumdem Conciliorum, ubi vitam S. Ildephonsi referens pag. 658. hæc tradit: *Anno Christi 666. florebat insignis sanctitatis fama S. Ildephonsus Præsul Toletanus, præsertim post celeberrimam Descensionem Deiparæ ad ipsum, & apparitionem S. Leocadiæ ubique notam*. Num hisce aliud luculentius desideratur? Gravissimi hujus Theologi læderetur nomen, si ad perspicua ipsius testimonia, aliunde sumta adjungerentur.

Card. Aguirr. tom.2. Conc.Hisp. pag.657.

XXIII. Alii ergo testes mihimet proferendi erunt, quos antea sum pollicitus, sacra videlicet monumenta. Almeriæ Ecclesia in S. Ildephonsi festivitate, S. Præsulis officium peragens quamdam canit Antiphonam (referente Ill. D. Didaco Plateæ, ac Fonsecæ in Toletani Primatus defensione) qua manifestatur hæc veritas sequentibus verbis per laudatum Auctorem abs re quidem nostra adductis, quibus alloquens Toletanam civitatem; *Urbs*, ait, *imperialis*, *magnifica*

Brev. Eccl. Almer. Didac. Plat. & Fons. tom.7. pag 321.

ca hodie Dominum, qui fecit tibi hæc magna, ut Sanctissima Mater sua in te descenderet, multoque honore susciperet Ildephonsum Puerum suum, & tuum sanctum Præsulem.

XXIV. Lectiones quæ leguntur in festo Descensionis B. M. V. quod Ecclesiæ Toletana, & Ovetensis celebrant, Summis id Pontificibus approbantibus, prodigium singillatim describunt. Equidem verba ea tantum afferam ex prima secundi nocturni lectione desumta, quæ præcipuum meum institutum confirmant. *Incarnationis enim Filii ejus festo, qui die 15. Calendas Januarii per universam Hispaniam ex decimi Concilii Toletani Decreto celebratur, nocte intempesta descendit de Cælo Sanctissima Virgo, Virginum & Angelorum comitata Choris, & in Cathedra, unde Ildephonsus verba facere consueverat...: consedit.* Hæc die festo, quem Toletana Ecclesia celebrat, commemorantur. Brev. Tolet. die 24. Jan. Brev. Ovet. eod. die.

XXV. Quantumvis autem ea solennitas propria Toletanæ Ecclesiæ sit, universæ tamen Hispaniarum Ecclesiæ testatam eamdem reddunt, quippe quam singulæ celebrant, & affirmant in S. Ildephonsi festivitate lectione altera secundi nocturni. *Quum Ildephonsus ad preces matutinas Expectationis B. Mariæ in Ecclesiam descenderet, comites ejus in Ecclesiæ limine fulgore quodam repentino deterriti, retrocesserunt. Ille vero intrepidus ad Aram progressus Virginem ipsam vidit, & adoravit, ab eademque vestem, qua in sacrificiis uteretur, accepit.* Quod sane testimonium non pii alicujus viri est, non peculiaris cujusdam, at universalis Hispaniarum Ecclesiæ, quam, quod Toletana omnia Concilia coluerunt, eo ipsius Decretis summa accedit auctoritas. Quod si Ecclesia Hispalensis quæ magni hujus corporis Ecclesiæ Hispaniensis pars conspicua est, una cum Ecclesiis cæteris & fatetur, & celebrat beneficium illud omnium quidem commune, licet Toletanam præcipue spectet, ecquis ab illius prudentia summa abhorrere id non videt, quod ipsa una in dubium revocat? Revera, quod ante dixi nunc repetam, si librum suo inscriptum nomine perlegisset, obliterari quantocyus imperasset. Tribus jam productis monumentis, duo & quinquaginta Doctor Salazar Mendoza adjecit, quos vidisse se fatetur. In Sanct. Hisp. Jan. die 23. Doct. Salaz. Mendoz. vita S. Ildeph. cap. 13. §. 1. in fin.

XXVI. Attendendum est modo quid Sancti de mirabili re ista senserint. Pauci, quod sciam, rem memorant; de re autem dubitat omnium nemo. Vir sanctimonia vitæ

conspicuus, Theologus gravissimus, meritissimus Præsul multis abhinc annis occurrit: Magnus nempe Archiepiscopus Valentiæ D. Thomas Villanovanus, qui sermone primo de S. Ildephonso prope finem, post relatam S. Leocadiæ mirabilem apparitionem sic prosequitur: *Sed quid hoc, aut quantum ad illam inæstimabilem gratiam, quam promeruit, ut Virgo sacra Cælesti Curia comitata, ei apparere, & eum loqui dignaretur. Felix Ecclesia Toletana tantæ Virginis præsentia consecrata: sacerrimum Templum Reginæ Cæli vestigio sublimatum, quid minus habes ab illo Templo Salomonis mirifico? Nisi quod filius illud, te Mater sua præsentia decoravit. Fateor, Fratres, quoties Templum illud ingredior, nescio quid in me reverentiæ & devotionis invenio. Cælestia ibi vestigia impressa manserunt.*

S. Thom. de Villan. serm. 1. de S. Ildeph. prop. fin.

XXVII. A quocumque hæc D. Thomæ de Villanova verba lecta erunt, is fateatur necesse erit, nullam de hac historia dubitationem ei occurrisse, quin persuasum potius fuisse, quod Sanctissima Virgo per se ipsa ad Toletanam Ecclesiam descenderit.

XXVIII. At vero si forte id sibi arrogaret improbitas, seu res ad defendendum suscepta, ut luculentum adeo testimonium diluere conaretur, en aliud ex altero ejusdem S. Archiepiscopi sermone de ipsomet D. Ildephonso proferam testimonium ita manifestum, ut ne maximæ quidem temeritatis ingenium valeat retorquere. Ibi pariter S. Leocadiæ admirabili apparitione relata prope finem sermonis hæc habet: *Deinde per se ipsa Virgo nocte festi, quod in laudem perpetuæ illius Virginitatis idem Sanctus instituerat, publice in loco prædicationis apparens; decora ipsum propria manu induit veste Sacerdotali, qua in sacris uteretur sacrificiis. Si quid de aliquo Sanctorum simile audistis, dicite. Ego, fateor, non audivi: nam etsi Beata Dei genitrix apparuisse aliis dicitur; sed non ita. Existimo igitur, & Paulo Apostolo Filium, & Ildephonso Matrem hoc privilegium contulisse, ut vere, & visibiliter per se apparere ante horam mortis dignarentur.*

Idem S. Thom. de Villan. serm. 2. de eod. S.

XXIX. Quumque de hoc testimonio satis constet nullus remanet dubitandi locus, quin, ut sanctissimus, doctissimusque Præsul affirmat, credenda sit Sanctissima Virgo per se ipsa descendisse, ac devoto sibi Ildephonso sacram vestem largita esse.

XXX. Reliquum mihi esse video, ut e Conciliis testimo-

monia proferam, quæ profecto non desunt præclara & evidentia. Concilium Rupe-Fideli habitum, quod Card. Baronius memorat Annalium tom. 8. ad annum 657. pag. 425. necnon Emin. Aguirre tomo tertio Conciliorum Hispaniæ pag. 538. ex ejusdem Cardinalis correctione sic loquitur ad rem nostram. *Mater Dei, & Salvatoris nostri Domini Jesu Christi gloriosa ac semper Virgo Maria, Cappellanum, ac suæ Virginitatis specialem Præconem Beatum Ildephonsum Patriarchalis Toletanæ Ecclesiæ Præsulem, ac Rectorem post sui assumtionem descendens de Cælo Empireo, corporaliter visitavit, ac donis, & muneribus spiritualibus decoravit, in signum spiritualis, seu singularis dilectionis, & amoris*. Sicui forte hic Textus commentitius videretur, is apud Eminentissimos Viros supra laudatos purum putum inveniet. Hoc solum discrimen offendet inter utrumque, quod Card. Aguirre pro iis vocibus *spiritualibus, & spiritualis*, posuit *singularibus, & singularis*.

Baron. tom. 8. ann. 657. p. 425. Aguir. tom. 3. Concil. pag. 538.

XXXI. Hîc autem prætermitti non debet Baronii Cardinalis hac de re judicium; qui nisi miraculum reapse uti constans affirmat, veritati certe admodum consentanea ejus verba sunt; profitetur enim se nihil offendere quod repugnet, quin potius non pauca reperire, rei testandæ quam accommodatissima. Audiant docti homines studii causas procul habentes, & judicent: Audiant & ii qui studio afficiuntur, & veritatem nancisci metuentes rem disquirere negligunt. Sub anni 657. finem, pag. 476. postquam attulit rem ex Juliani Archiepiscopi Toletani mente, ait: *Qui ejusdem Sancti opuscula legerit, videritque quam ardentissimo Dei genitricis amore ipse flagraverit, & quam copiose prosequutus sit laudes ejusdem Sanctissimæ Mariæ Deiparæ, non adeo, puto, mirabitur, si tale ab ipsa munus fuerit consequutus*. Non latebat certe doctissimum Cardinalem quid Theologi sentiant de Christi, ac Deiparæ apparitionibus; tamen ad trutinam appenso eximio amore illo, quo S. Ildephonsus erga Beatissimam Virginem inflammabatur, ejusdem laudes promovebat, singularemque puritatem asserebat; inde rectissimum protulit judicium, facile posse credi, quod miraculum id singulare contigerit.

Baron. ubi sup. p. 426.

XXXII. Cardinalis Baronii verbis licet non paucis, nec parum significantibus, majora, & significantiora illius Breviator Ill. Henricus Spondanus adjunxit fidem faciens mi-

miraculum vere esse factum, uti nostri testantur Historici. Quare quum S. Ildephonsi virtutes, ac miracula per eum facta recensuerit, simulque prodigium grande apparitionis S. Leocadiæ attulerit, non unum id beneficium ab ipso di-

Spond. tom. 2. ann. 657. n. 3. pag. 150.

vinitus acceptum fuisse testatur; *Sed etiam, quum immenso arderet Sanctissimæ Dei genitricis amore (cujus laudes, & cultum in suis opusculis copiose prosecutus est) dignum eum eadem misericordiosissima Virgo censuerit, quem præsentia corporali visitaret.* Sic gravissimus hic Auctor Gallici generis quem pietas, & ratio magis moverunt, quam aliæ quælibet causæ, quibus miraculum ad credendum difficile videretur, ac prodigium levius appareret.

XXXIII. Quod omnium postremum promisi Traditio est: ea vero est constantissima totis quam late patent Hispaniis. Quotquot religionis ergo Sacrosanctam ingrediuntur Toletanam Ecclesiam, ad Descensionis Cappellam se conferunt venerabundi, lapidem inspecturi SS. Virginis vestigiis impressum: quemadmodum Thomas de Villanova jam tradidit: *Cælestia vestigia ibi impressa manserunt.* Idem viri omnes amplissimi agunt, quicumque res memoria dignas observant, quæ sacra hac in Ecclesia servantur: Principes, Episcopi, Nuncii, Cardinales. Summus item Pontifex laudabilis Mem. Innocentius XIII. quum anno 1710. Toleto transiret, ipsum lapidem veneratus fuit, qui perpetuum rei monimentum in Cappella Descensionis Beatissimæ Virginis

Lect. desc. M. V. P. Canisius. D. Eximius. D. Nicol. Anton. Card. Aguir. ubi sup.

crate occlusus ferrea custoditur. *Extat hoc ipso in Templo lapis, in quo vetusta majorum traditione, ac veneratione constat Mariam descendentem vestigio constitisse.*

XXXIV. Hoc tota fatetur Hispania: Hoc vetustissimæ traditiones asserunt: Hoc majores nostri semper tradiderunt: Hoc exteræ gentes Hispanorum traditioni adhærentes affirmant. Quæ quum ita sint, quid igitur Hispalensis Ecclesia de gentis nostræ honore maximo suspiciones, atque scrupulos aucupatur, quæstionemque constituit, de re, quam exteræ etiam gentes fatentur? Patet, patet unde profecta hæc suspicio est: non veritatis amor, sed simultates in Toletanam Ecclesiam suspicionem hanc excitarunt; quam certe ita demereri non æquum erat.

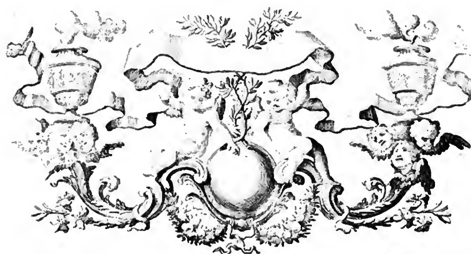
XXXV. Ecclesia Hispalensis videtur nodum quærere in scirpo; dum ex libro *de Discretione spirituum* ab Em. Card. Bona con-

conſcripto rem mutuatur, quæ, quod majus eſt, ad ſuum inſtitutum nihil ſpectat; quare mente non aſſequor, cur ejus libri duodevicesſimum caput proferat ab hac re prorſus alienum. Decimo quidem nono de Apparitionibus res eſt, num fiant reali, ac phyſica præſentia perſonæ, quæ apparet. Numero item quarto fatetur dubitationi locum eſſe nullum, quin Dominus noſter Jeſus Apoſtolo Paulo apparuerit (quîcum Villanovanus comparat apparitionem Virginis D. Ildephonſo,) Tametſi autem Em. idem Bona de Angelorum Regina minime tenendum eſſe ait, quod ipſa per ſe appareat, tamen vel rudioris ingenii homines norunt regulam quamcumque generalem ſuas pati exceptiones: Quamobrem quum ipſe hanc apparitionem minime exprimat, quam docuimus ratam haberi a Theologis præſtantiſſimis, graviſſimis Hiſtoricis, Præſulibus ampliſſimis, Sanctis Viris, Conciliis venerabilibus, vetuſtiſſima Hiſpanorum, & exterorum traditione, Eccleſiæ conſenſu in officio S. Ildephonſi, cumprimis autem ab ipſamet Mariæ Virginis Deſcenſione ſolenniter celebrata, huc ſpectare doctrina ejus credi nequaquam debet. Itaque ſuſpicio hæc fundamento hæret nulli, & rationibus quibuſcumque deſtituta eſt, quin etiam non deeſſet fortaſſe, qui imprudentis, ac præcipitis judicii eamdem nuncuparet. Quod ad me attinet ſuadere nitar alieniſſimam eam eſſe ab Eccleſia Hiſpalenſi.

XXXVI. Antequam venio ad aliud docendum, ſerio hanc rem animadvertam neceſſe eſt. Deſcenſionem Beatiſſimæ Virginis tenet Hiſpania tota, ejuſque adventum immortalis jam, atque glorioſæ ad Toletanam Eccleſiam æque ac alium ad Cæſarauguſtam adventum viſum S. Apoſtolo Jacobo, quum adhuc inter mortales degeret, celebrat Toletana eadem Eccleſia tota in Diœceſi Deſcenſionem ejuſmodi, propria ac reali perſona immortali, ac gloriæ participe, ex Pontificum Summorum auctoritate, quemadmodum Cæſarauguſta mortali ſub ſpolio adventum ejuſdem ſolenni voto proſequitur. Teſtis lapis ille eſt, qui Toletana in Eccleſia colitur, ſacratiſſimis ſignatus veſtigiis, non ſecus atque in Cæſarauguſtæ Templo columna, quæ vulgo *Pilar* nuncupatur.

XXXVII. Hiſpaniis id ſummo ſingularique vertendum honori eſſe, quod S S. Virgo vel poſt aſſumtionem ſuam, ſua ipſius præſentia noſtra Regna inviſerit, nemo neſcit. Quod hinc pietati, ac Religioni erga ipſam Deiparam incre-

mẽtum accedat ob singulare beneficium in nos præsertim collato quis non videt? Gravissimi Scriptores historiæ id referunt; Theologi doctissimi tuentur; amplissimi Cardinales fatentur: testimonia Sanctorum roborant; Sacrosancta Concilia exaltant; constans traditio prædicat; Toletana Ecclesia Pontificum Summorum auctoritate nitens celebrat. Quamobrem si Sacrum Inquisitionis Tribunal scripta ea omnia damnavit, quæ controversiam excitabant, num vere dum homines inter viveret, Cælorum Regina Cæsaraugustam advenerit; ita posse ipsum prohibere jure videtur, ne omnium teratur manibus Memoriale id, quod revocat in dubium, utrum S S. Virgo e Cælis advenerit Toletanam Ecclesiam, ut S. Ildephonso traderet sacram vestem. Ego certe, quod potui rem totam exposui; sententiam vero non est meum proferre.

PARS

PARS SECUNDA.

PROLUDIUM.

Oeconomia rationum, & argumentorum, quibus roboratur Toletanæ Ecclesiæ Primatus.

EDITANTI mihi quo potissimum scribendi genere, quave methodo demonstrarem, quo, & quanto jure Primatus Hispaniarum honore fungitur Toletana Ecclesia, in mentem venit, efficaciorem ullam, atque aptiorem excogitari non posse methodum ad id præstandum, quam genus illud quietum disputandi, quo utuntur scholæ, ita siquidem veritas opinionis quam sequimur, elucescet, corruetque Hispalensis Ecclesiæ sententia, quam refellimus. Quamobrem inde maxime disputationem ordiri volui, a notandis nempe, supponendisque aliquot adeo certis, ut derogare iis malitia nedum valeat, quin sibimet ipsa fidem faciant. Quod si horum aliquod quam cætera minus certum videbitur, auctoritate tam perspicua fulcitum erit, ut e sententia eruditorum pro certo habendum sit. Præterea Primatum S. Toletanæ Ecclesiæ adstruere constitui Auctorum sententiis gravissimorum, qui studiosi mearum partium dici non possint: namque eorum plures,

immo plerique, quorum copiam afferemus, e gentibus petentur exteris, eosque inter aliquis, quem quoniam studio partis vacuum Ecclesia Hispalensis declaravit, certum habeat testem necesse erit. Postea veniam ad Summorum Pontificum minime controversa testimonia quibus evidenter corruet quidquid Memoriale vim eorum infirmandi causa est commentum. Hispanorum quoque Regum testimoniis locus non deerit, quæ stabilitam possessionem testatam reddent, quum inter hos D. Ferdinandus III. censeatur, qui Hispalim suo Regno adjecit. Hinc disputatio procedet ad postremum, firmissimumque rationis fundamentum, ubi argumentis, auctoritate, exemplis patefiet, Præsuli, & Ecclesiæ Toletanæ omnia illa convenire, quæ de essentia Primatus vult esse Hispalensis Ecclesia. Tertia demum parte operis, disputationis finis atque conclusio præclaræ fient responsiones iis quæ objecit Ecclesia eadem, quarum quæ fortioribus, ut putat, argumentis, frequenterque adhibitis datæ erunt, tam claræ, tam evidentes futuræ sunt, ut suspicioni vel levissimæ aditus omnis præcludendus sit. Quæ quum præstitero, me operæ pretium fecisse, institutum meum explesse, summamque operi posuisse manum videbor.

CAPUT I.

Aliquot prænotanda ob majorem Quæstionis claritatem.

SUMMA CAPITIS.

I. *Non est opus ab ultima antiquitate repetere Primatiam Toletanam.*

II. *Primatiam Toletanam esse antiquam probatur Bullis Urbani II. & Successorum, qui antiquam Toleto dignitatem restituere, non novam concedere profitentur.*

III. *Constat sedes Episcoporum positas esse ab Apostolis in Urbibus, ubi Laici Principes suam constituerant.*

IV. *Auctoritate id adstruitur.*

V. *Siquando secularis curia alio transferebatur, Ecclesiastica itidem transferri consuevit.*

VI. *Concilii Chalcedonensis Decreto probatur.*

VII. *Patrum auctoritate firmatur, & ostenditur non posse institui novas Me-*

tro-

tropoles, nisi a Summo Pontifice, vel a Concilio, ipsius Summi Pontificis auctoritate accedente.

VIII. *Definitio Primatiæ.*

IX. *Triplex Jurisdictionis genus olim habuerunt Primates.*

X. *Legatus, aut Legati Summi Pontificis semper præsederunt Conciliis.*

XI. *Legati, qui vices Pontificis non habuerunt in mandatis, non præsederunt Conciliis.*

XII. *Auctoritates eorum non admittuntur, qui Apochryphi videri possent, in gratiam Hispalensis Ecclesiæ.*

XIII. *Eamdem ob causam omittuntur Decretales Pontificum, qui usque ad quartum, & octogesimum annum quarti seculi floruerunt.*

I. Suppositio prima. Ad Memorialis propositum nihil attinet, num ab Apostolorum ævo Toletana Ecclesia Primatus honore constanter functa sit, necne. Ratio patet. In præsentia contendit Ecclesia Hispalensis Primatialem non agnoscere Toletanam: quamobrem sive superet, sive succumbat, quid refert ævone illo antiquissimo Hispaniarum Primatu frueretur, necne Toletana Ecclesia? Enimvero esto: S. Jacobus Apostolus, quum prædicationi dabat operam in Hispaniis, ad ejusmodi honorem evexerit Toletanam Sedem, Divusque Apostolus Petrus confirmarit; Quid si dignitatem illam legitimis ex causis hoc tempore amitteret Toletana? Etenim Hispalensis jure ac merito, id quod conatur, indemnitatem assequeretur. Contra vero si dignitate qua olim fruita nequaquam sit, fruatur hoc tempore, herbam porrigere Hispalensis, ac Toletanæ subjectam se fateri coacta erit. Certum est enim de majori, minorive antiquitate potissimam non esse quæstionem; dum quærit in præsentia, an dignitate Primatialis Toletana fruatur, necne. Quare, ut apud Scholasticos moris est, do, Primatum Toletanæ antiquissimis illis non referendum esse temporibus, quibus non pauci e nostris Auctoribus, atque cumprimis Garsias de Loaysa retulere; licet nullo id argumento comprobet Ecclesia Hispalensis immani suo in Memoriali, paucisque illis levissimis quæ affert, vel rudioris Minervæ ingenia valeant refellendis; quod planum me facturum confido, quum ad confutandum accessero.

II. Suppositio secunda. Nulla item institui potest quæstio, an post Toletanam Urbem in libertatem assertam Summi Pontifices denuo quid concesserint, seu D. Bernardo primo il-

illius Urbis Archiepiscopo, seu alii Successorum: siquidem constat e Bullarum omnium contextu per ipsos novi nihil concessum esse; at confirmatam, stabilitam, restitutamque pristinam auctoritatem, ac splendorem Toletanæ Ecclesiæ. Unde necessario sequitur, Toletanam Ecclesiam fuisse Primatialem, ante Barbarorum illuviem, ratione temporis præfiniti haud pensi habita, quum possessio ista cœpta est: tametsi quo iterata magis, magisque vetusta existunt Acta; eo efficacius antiqua, pacifica, constansque possessio probari poterit. Quamobrem quum ego honestissimam Toletanæ Ecclesiæ causam, atque ipsam veritatem ad defendendum suscepi, haud sane id mihi proposui, ut de recenti aliquo Primatu differerem, in eamdem Ecclesiam, primumque illius Archiepiscopum D. Bernardum collatum, verum de vetustissima dignitate illa, quæ, quum ante Hispaniarum invasionem cœperit, nostra hac tempestate viget; Spiritus enim Sancti afflatu inquam: *Non valet quisquam dicere, hoc recens est. Jam enim præcessit in seculis, quæ fuerunt ante nos.*

Ecclesiast. c. 1. vers. 10.

III. Suppositio tertia. Respublica Ecclesiastica, ut eruditissime Hispalensis Ecclesia, ab ipsis primordiis, qua minus alte, qua penitus jecit fundamenta, prout licitum erat tot inter agitationes, quibus Ecclesia inchoata, aucta, perfecta est. Quid enim Christiani poterant horrorem mortis nunquam præ oculis non habentes? Cujus licet omnes appetentes essent, non idcirco per illam licuit suæ cuique Antistiti Diœcesis terminos præfinire: & quamquam nec Presbyteri, nec Episcopi deessent, neutris tamen Parœciæ, ac Diœcesis suæ destinati limites erant: attamen Apostoli administrationi Ecclesiæ consilio eodem inhærentes, quo Laici Principes Regna moderabantur, fundaverunt Ecclesias, Præsulesque in Urbibus Provinciarum præcipuis, ubi Provinciæ, Regni, & Imperii Præfecti residebant, constituerunt. Quamobrem Athenis Reipublicæ illius Metropoli Divus Paulus creavit Episcopum Dionysium Areopagitam; Divusque Apostolus Petrus Antiochiæ primum, deinde Romæ jubente sic D. O. M. permanentem Cathedram collocavit, utpote quæ Romani caput Imperii, totiusque terrarum orbis Regina est; eout quemadmodum rerum Principem eam omnes Urbem colebant; ita sacrorum caput venerarentur; nullæ enim Gentes poterant, quod Roma nosset, ignorare.

VI.

IV. *Petrus Princeps Apostolici Ordinis*, (ita Magnus ille Pontifex D. Leo:) *ad arcem Romani destinatur Imperii, ut lux veritatis, quæ in omnium gentium revelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum Mundi corpus diffunderet. Cujus autem Nationis homines in hac tunc Urbe non essent: aut quæ usquam gentes ignorarent quæ Roma didicisset?* Quod sane consilium, pro eximia illa, cælestique prudentia, qua erant Apostoli, susceperunt. Quum enim eas Urbes negotiis expediendis Principes destinassent, quibuscumque curandum providendumque erat rei suæ, omnes eò confluebant. Unde majori facto gentium concursu Christianis ad Pastorem confugere deque dubiis ipsum rebus consulere non erat difficile. Rem ejusmodi sanxerunt Apostoli, confirmavitque Divus Pontifex Clemens, ut constat ex Decisione S. Anacleti ad Italiæ Antistites, quam Gratianus refert in Decreto, licet ab Hispalensi Ecclesia non probetur.

S. Leo serm. 1. de Pet. & Paulo.

Part. 1. dist. 89. cap. 1.

V. Suppositio quarta. Quamquam ab Apostolis sancitum fuerit, ut Cathedrales in iis Urbibus sedes ponerentur, ubi Principum Laicorum Præfecti residebant; attamen ubi sitæ a principio fuerant, eas perpetuo ibi remanere opus esse non decreverunt: quum enim pro temporis varietate vicissitudinem passum foret Imperium, civiumque numero detractum esset, non erat cur sedes ibidem Episcopalis permaneret. Quod sane consilium Ecclesiæ fuit, quæ annis jam lapsis quadringentis in Synodo Chalcedonensi statuit, præcipuis in Provinciæ, Imperii, Regni urbibus supremas dignitates oportere constitui, mandans ut Laicorum consuetudo Principum servaretur; itaut siquando aliquid ab iis civilis auctoritatis innovaretur, sive urbs alia conderetur illustrior, huc Ecclesiastica item auctoritas perduceretur; *Si qua civitas potestate Imperiali novata est, aut protinus innovetur, civiles dispositiones, & publicos Typos Ecclesiasticarum quoque Parochiarum ordines sequantur.*

Concil. Chalced. can. 16.

VI. Quod Decretum VI. Oecumenica Synodus Constantinopolitana tertia instauravit, mandas ut in Chalcedonensi sancita observentur. *Canonem*, verba ipsa Concilii sunt, *qui a Patribus factus est, nos quoque servamus, qui sic dicit. Si qua civitas innovata est, vel rursus innovata fuerit, civiles, ac publicos Typos Ecclesiasticarum quoque rerum ordo sequatur.* Quæ verba sicuti legum judicium non spectant, accipienda omnino

VI. Syn. gener. Constantin. 3. can. 38.

no ſunt de permanentia, loco, ac præeminentia ſedis Epiſcopalis.

VII. Hoc ſenſu eos Canones accepit Zonaras, ſic alterum ipſorum explanans: *Pragmaticis igitur hujuſmodi, vel publicis Typis Eccleſiaſtici quoque ordinis diſpoſitionem accommodandam eſſe ſuadet Canon, ut ſeu novæ Urbis Epiſcopatus appellatione, ſeu Metropolitani faſtigii honorem Imperator indulſerit eodem prorſus ordine, ac jure Eccleſiaſticis quoque legibus habenda eſſe cenſeatur*. Theodoro item Balſamoni æqua fuit ſententia in Canone Chalcedonenſis Concilii; ait enim: *Quæ ab Imperatoribus per publicas formas, ſive juſſiones Imperiales pro innovatis, vel innovandis a ſe civitatibus decernuntur, manere, ut decreta fuerint, utpote quod Eccleſia debeat ſequi, quæ ſic decernuntur*. Non autem idcirco facta fuit Imperatoribus, Laicisve Principibus poteſtas condendi Eccleſias, Diæceſes inſtituendi, commutandi Metropolitas: quam, utpote ſpiritualem a Chriſto Domino Eccleſiæ conceſſam, Laicorum Principum nullus habere poſſet. Enimvero ſicui fas eſſet Principum, pro ea qua pollet auctoritate commutandi, diruendi, inſtaurandique urbes, novos creandi Præfectos, novamque ſuis in ditionibus Regni formam inducendi, juxta venerabilium Decreta Conciliorum Metropoles immutare; id profecto, aut Chriſti Vicario conveniret, in quo uno hæc ineſt poteſtas, aut Concilio, ſupremi auctoritate capitis annuente.

Zonar.in can.38. Conc.3.Conſt.

Balſam.in can.17. Conc.Chalc.

VIII. Suppoſitio quinta. Definitionem admittimus, quam habet Eccleſia Hiſpalenſis explicationis loco magis propriæ Primatûs arcta ea ſignificatione accepti, qua noſtra in diſputatione accipimus. Quia vero Primatum fuiſſe temporalem duntaxat Vicariatum, quem aliquis, ſeu aliqui obtinuerint Eccleſiæ Præſules peculiari Pontificum mandato ad rem noſtram non facit; definitioni addendum illi eſt: Firmam, conſtantem, ſuæque ſedi annexam, qua in re nobiſcum, ni fallor Hiſpalenſi conſtabit Eccleſiæ. Primas igitur, de quo impræſens agitur, ſic erit per nos definitus: *Primas eſt Metropolita, qui Metropolitæ propriam juriſdictionem retinens in Provincia, habet inſuper auctoritatem, & juriſdictionem firmam, conſtantem, ſuæque ſedi annexam in reliquarum Provinciarum Metropolitas, juxta ſacros Canones*. Hac porro ſuppoſitione, qua nihil deſiderari poteſt amplius ab Eccleſia Hiſpalenſi, quæſtio noſtra procedet, hac diſputatio tota abſol-

ſolvetur, ut omnes clarius intelligant, cur Toletana Eccleſia Primatialis nuncupetur. Quæ definitio licet conſtet, ut Logici ajunt, genere & differentia; de differentia ſolum quæſtio erit, genus enim nihil ad nos: Toletanum enim Archiepiſcopum & eſſe, & jampridem fuiſſe Metropolitam; juriſdictionem habere, habuiſſeque in ſua Provincia clam eſt omnium nemine, unde id ſolum probandum reſtat, quantæ antiquitatis Toletanæ Metropolis dignitas ſit, ſediſque illius auctoritas: in cæterarum Provinciarum Metropolitas, quæ inſtituti noſtri pars magis ardua eſt, magiſque operoſa.

IX. Nobis cum Eccleſia Hiſpalenſi conſtat de illa item clauſula: *Juxta Canones*; Præſul enim qui vere Primatis dignitate utebatur, triplicem diverſi generis juriſdictionem habuit, quæ ſingula juriſdictionis genera pro vario quo accipiebantur ſenſu ſeſe invicem excedebant. Quæ juriſdictio ſuam ad Parochiam (Diœceſis nomine ea tempeſtate aliud accipi conſuevit) immediate ſpectabat; quâ major, quâ minor erat duabus cæteris: minor, quatenus ad ſubditorum cauſas tantum extendebatur, cujus ob eorum paucitatem uſus infrequens erat: major vero erat ob majores Juriſdictionis actus, quum cauſæ in prima inſtantia tamquam ordinaria juriſdictione cognoſcerentur. Quæ autem ſubditos, ſimulque Præſules Suffraganeos ſpectabat juriſdictio, nempe Metropolitæ propria ob infrequentiam actorum minor, ob eorum autem numerum, in quos illa exercebantur, major: aliorum quippe Epiſcoporum cauſæ occaſione tantum appellationis cognoſcebantur; quo tamen caſu omnes qui Suffraganeis erant ſubditi, ſinguli etiam Metropolitis obtemperabant. Quæ demum juriſdictio ad eum uti Primatem pertinebat longe amplior fuit quantum ad terminos, omnes enim Epiſcopi, ac Metropolitani ejuſdem Provinciæ ipſi quodammodo ſubdebantur; ſed quantum ad Juriſdictionis actus, anguſtior; Primati enim perquam minimos actus, & res committunt Sacri Canones. Ipſa autem juriſdictio, utpote ordinaria, defectu Præſulis in ſede permanebat, namque ut diximus, Cathedræ, & Eccleſiæ, non perſonæ fuit annexa; quod exemplis in Toletana Eccleſia planum fiet. *Mem.p.47.n.50.*

X. Supponendum eſt inſuper velut minime dubium, quod alium nullum Epiſcopum præſediſſe in Synodo utut

congregata intra fines atque Jurisdictionem Primatis, leve admodum argumentum est ad negandum Primatum. Hac de re ita omnibus constat, ut revocari ab eo tantum possit in dubium, qui sacris legendis Conciliis temporis omnino nihil insumsit: nam iis Legatus, seu Legati, Pontificis nomine, semper præsederunt, quanquam in finibus & jurisdictione Patriarcharum haberentur. In Ephesina Synodo Oecumenica tertia D. Cyrillus Alexandrinus Patriarcha præfuit, tametsi Ephesina Ecclesia, tanquam Autocephala ab ejusdem Cyrilli auctoritate immunis esset, quod Ecclesiæ Hispalensi clam non esse evincit sermo, quem habet de Ephesina eâdem Ecclesia. In quarta Chalcedonensi Chalcedone celebrata, D. Leonis Magni Legati Paschasinus, & Lucentius præsedere. In Oecumenica VI. Constantinopolitana III. Theodorus, Gregorius, & Joannes, tanquam Papæ Agathonis Legati, quorum primi erant Presbyteri, tertius autem Diaconus, præfuerunt. In septimo demum generali Concilio Nicæno altero, Hadriani Pontificis Legati duo Presbyteri, uterque Petrus nomine, præsederunt. Liquet igitur, Pontificios Legatos, quibus Apostolicæ Sedis vices, & auctoritas inerant, ubicumque Synodi haberentur, principem occupare locum, primosque obsignare consuevisse: neque adeo e frequenti hac prærogativa ductum argumentum fuit unquam, quod dignitate atque auctoritate, ratione sui, locique quem tenebant, aliis omnibus præirent, qui in congressibus, aut sessionibus inferiora subsellia habebant, ac loco pariter inferiori subscribebant.

Mem.p.17.n.14.

XI. Hujusmodi tamen præeminentia non omnes Legati fruebantur, sed illi duntaxat, quibus in mandatis erat Pontificis auctoritas, qua præessent Conciliis, ut monuimus, docetque Card. Sfondratus; quod patet ex Constantinopolitana Synodo aliquibus quinta Oecumenica, nobis tamen non ita, ut diximus partis primæ cap. 6. n. 10. Ea in Synodo tum præsedit, tum subscripsit primus Menas Constantinopolitanus Patriarcha, Legati vero Pontificis Agapeti alios post Episcopos obsignarunt, uti habetur e subscriptionibus ad Antimi damnationem. Quamobrem ambigitur, num primo Arelatensi Concilio D. Sylvestri Legati præessent, quorum licet quatuor principio sit mentio, nullius postea occurrit subscriptio. Itaque Pontificius duntaxat Legatus præ-

Card. Sfond. Gall. vindic. dissert. 3. §. 3. n. 10. pag. mihi 46.

Conc. 5. gener. Constantin. sess. 4.

præerat, qui vices, & auctoritatem in mandatis habebat; eaque propter compluribus in Provinciarum, Nationumque Conciliis Vicarii aliquot Episcopi, aut Pontificum Vicesgerentes præsederunt; & laudata in Synodo Arelatensi Marinus ejusdem civitatis Episcopus præfuit, ut idem Sfondratus loco prædicto adnotavit: argumentum minime obscurum, Legatos auctoritatem vicesque Pontificis ut præsiderent, in mandatis non habuisse.

XII. Atvero ne Hispalensi Ecclesiæ forte videar auctoritate illorum rem probare, quos ipsa venales, Apochryphos, & commentorum fictores appellat, ut Primatum adstruant Toletanum, secum benigne agam; etenim prætereamMarcum Maximum, Haubertum, Julianum Perez, Auctoresque alios, qui tanquam supposititii penes recentiores susque deque fiunt; tametsi homines ingenio, & eruditione præstantes non desint, qui horum causæ patrocinati pro virili sint, quorum auctoritas tum profertur, tum admittitur in sacris Ecclesiæ Curiis Romæ, quod Em. Card. Belluga præstitit in Sacra Congregatione Rituum, quum S. Fulgentii Carthaginensis Episcopi Officii causa velitabatur pridie Calendas Septembres 1722. Qua occasione Cardinalis hic amplissimus jure ac merito Criticorum ejusmodi vehemens dicendi genus distringit: nihilo tamen secius agedum commentitii sint, sint Apochryphi, sint qui legitimi testes proferantur indigni in causa tanti momenti, quanti hæc nostra est: non enim æquitas, & veritas causæ ambiguis eget testibus, dum minime dubii complures suppetunt, quorum integra fides tanti est apud homines rationis compotes, ut de ipsorum auctoritate nemo audeat suspicari.

Em. Belluga in alegat. pro offic. S. Fulgentii.

XIII. Quoniam Ecclesia Hispalensis destruere constituit Toletanum Primatum, ideo documenta omnia, omnesque Auctores excipit, quibus is facillime comprobatur. At certum mihi est eidem in omnibus morem gerere; quin etiam nulla per me fiet mentio de iis documentis ad causam asserendam aptissimis, quæ tanquam falsa ab ipsamet rejiciuntur. Hujusmodi sunt Decretales Pontificum Summorum epistolæ, qui ad usque quartum & octogesimum quarti seculi annum floruere, illis autem ex epistolis ea suppetunt testimonia, quæ satis superque ejus argumenta diluerent, mihique profecto probantur maxime. Enimvero si eas epi-

Mem. pag. 12. Bellar. Suar. Turrian. part. 1. c. 4.

stolas præcipui Doctores adhibuerunt in rebus Dogmaticis, ut parte prima docuimus, ad perennem S. Sedis successionem demonstrandam, Petrique auctoritatem in iis, qui sequuti eum sunt Pontificibus Romanis, cur Toletanum ad Primatum confirmandum non valeant? Sed esto; id quoque permissum sit adversanti; profecto æquitas causæ, quam defendo, tam perspicua est tantaque luce fulget, ut vetustissimis iis monumentis posthabitis, alia tam multa sint obvia, quorum manifestam negare auctoritatem, ante hoc tempus inaudita præcipitis judicii sententia esset. Hæc vero si forte critici doli alicujus incusarent, ab omnibus Gymnasiis amandandi esse viderentur. Nos interim quocumque vocamur a Memorialis auctore ire non recusantes, arma illa missa facimus, quæ victoriam pollicentur: iis enim decertare deliberavimus, quæ proponuntur, quæque omnes aptissima judicabunt ad singularem de hoste triumphum reportandum, qui suis nimio plus viribus fidens nos lacessere non veretur.

CAPUT II.

Auctores aliquot recensentur e multis qui Toletani Primatus causam tuentur.

SUMMA CAPITIS.

I. *Auctorum testimoniis comprobatur, Toletanam Primatiam esse antiquiorem invasione Maurica in Hispaniis.*
II. *Testimonium Joannis Morini Scriptoris Franci.*
III. IV. *Fr. Francisci Longi Coriolani Scriptoris Itali.*
V. *Baronii.*
VI. *Spondani.*
VII. *Lucii Marinæi Siculi.*
VIII. *P. Jacobi Gordon Soc. Jesu natione Scoti.*
IX. *P. Jo: Baptistæ Riccioli Soc. Jesu Itali; & Jo: Aloysii Gotophridi Germanici Scriptoris.*
X. XI. XII. *P. Petri Josephi Cantelii Soc. Jesu Scriptoris Franci.*
XIII. *Genebrardi Franci; & Petri Opmeer ex Hollandia.*
XIV. *Cardinalis Jacobatii.*
XV. XVI. *Innocentii Cironii Franci.*
XVII. *Francisci Halier Franci.*

XVIII.

I. DEliberatum mihi est, nec verba eadem, nec singillatim omnia proferre, quæ apud plurimos Auctores Toletano Primatui patrocinantes occurrunt, quorum copia ingens ab Ill. Didaco *Castejon* exhibetur tomo primo, nobisque postremo numero hujus capitis memoratur. Ex iis aliquot ipse proferam, aliosque præterea plures, quorum plerosque, immo pene omnes, Didacus nec memorat, nec memorare potuit. Id autem moneo instituti nostri esse, ut doceam Toletanam Ecclesiam honore Primatus nituisse antequam Barbari Hispanias invaderent: neque enim nitar impræsens primordia ejusdem Primatus referre; ita enim, si forte quæ adducam testimonia, a vetustate majori petendam originem comprobarent, quam quæ ab aliquibus quæritur, pro eo ut meum sit argumentum infirmius, robustius efficietur. Cæterum quotquot Auctores Primatialem asserunt Toletanam Ecclesiam Gothorum temporibus, ii causæ nostræ suffragantur, nostrumque comprobant argumentum; eos itaque instar testium producemus hac in controversia nostras partes tuentium.

II. Primus omnium hanc in arenam descendet vir doctissimus, & juxta eruditissimus Joannes Morinus Ecclesiæ Hispalensis assertor ac vindex, proindeque præ cæteris ma-

xime incorruptus, omnique exceptione major. Ipsius testimonium exactissime producam, ut soleo. Ecclesiasticarum exercitationum libro primo, pag. 275. ad marginem sic legitur: *Toletano Primatus asseritur*. Quam rem intus sic declarat: *Tandem admittentibus Gothorum Regibus in Concilio Toletano XII. & Æra 719. sive Christi 681. magna ex parte voti compos fit Toletanus Archiepiscopus: ita enim cap. 6. decernitur, unde placuit omnibus Pontificibus Hispaniæ, ut salvo privilegio uniuscujusque Provinciæ, licitum maneat deinceps Toletano Pontifici quoscumque Regalis potestas elegerit, etiam dicti Toletani Episcopi judicio eos dignos esse probaverit, in quibuslibet provinciis in decedentium sedibus præficere Præsules, & decedentibus Episcopis eligere successores .... Ita autem brevi tempore invaluit auctoritas ista, ut duodecim post hoc Concilium annis de Primatu Toletano nihil amplius ambigeretur ... Ne autem existimes Hispanos Episcopos, minimum sibi tribuentes hanc auctoritatem, in Toletanum Episcopum contulisse, Cindasuinthus privilegium istud a Pontifice impetraverat ... Ab eo tempore Conciliis Hispaniæ Generalibus præsuit Archiepiscopus Toletanus. Recuperato tandem Toleto ab Alphonso sexto, Primatus quoque ei ab Urbano secundo restitutus est.* Sic laudatus Morinus libro prædicto editionis Parisiensis anno 1626. Qui auctor quum Gallus sit genere, & Ecclesiæ Hispalensis fautor, studio partis motus esse non dicetur.

Jo. Mor. exerc. Eccles. lib. 1. exerc. 32. pag. 275.

III. Proxime hunc æque incorruptus auctor proferendus ex Italis, doctissimus nempe Fr. Franciscus Longhus Coriolanus ordinis Capuccinorum, qui semel atque iterum asserit Toletanæ Primatum Ecclesiæ. Auctor hic gravissimus in summa Conciliorum editionis Antverpiæ 1623. in notis ad Toletanum Concilium XIII. sic fatur: *In Hispania Archiepiscopus Toletanus vocatur Primas; eo quod supra Hispalensem, Compostellanam, Bracharensem, Elborensem, Ulyssiponensem, Granatensem, Cæsaraugustanam, Valentinam, Burgensem, Tarraconensem, & Narbonensem Ecclesias Metropolitanas, jus, & Primatum habet. De qua re fusius differit Binius in opusculo suo de Primatu Ecclesiæ Toletanæ.*

Coriol. sum. Conc. pag. 586.

IV. Idem Auctor in Breviario chronologico Pontificum, & Conciliorum ad annum 610. sic habet: *Ut autem non unius Carthaginensis Provinciæ; sed totius Hispaniæ Toletanus Episcopus Primas esset; ab Ecclesia Romana Toletanam Ecclesiam consequutam esse, certum est. Sed quando id primum, nobis in-*

Idem brev. chron. Pont. & Conc. pag. 189.

incompertum est... Summo tamen honore super omnes alias Hispaniarum Ecclesias, semper habitam esse Toletanam, frequentiora illic celebrata Concilia satis indicant.

V. Quam quidem sententiam Coriolanus totam Baronio acceptam refert, pauca præter verba quæ omisit. Cujus Eminentissimi viri auctoritatem, quia plurimi faciendam scio, novi instar testimonii repetam, argumenti causa confirmandi; necnon adjungam quæ Coriolanus præteriit. Annalium igitur tomo 8. pag. 217. sic legitur: *Ut autem non unius Carthaginensis Provinciæ, sed totius Hispaniæ Toletanus Episcopus Primas esset, ab Ecclesia Romana Toletanam Ecclesiam esse consequutam certum est. Neque id semel, sed repetitis sæpius Privilegiis perpetuo stabilitum... Quando autem acciderit, ut Toletana Ecclesia ab Ecclesia Romana hujusmodi sit consecuta privilegium, id fateor hactenus inexploratum.... Cæterum summo honore super alias Hispaniæ Ecclesias semper habitam esse Toletanam evidens est illud argumentum, quod longe frequentiora illic reperiantur Concilia celebrata.* Sic Baronius. *Baron. tom. 8. ad ann. 610. p. 217.*

VI. Quam rem iisdem prorsus verbis tradit Spondanus. Hîc vero notandum, quod gravissimi ambo Scriptores non solum vetustissimum affirmant Primatum, quem ipse defendendum suscepi, quin etiam addunt, *certum est*: firmissimas assequuti rationes quæ Toletanam Ecclesiam ab antiquissima memoria Primatialem fuisse evincunt. *Spondan. tom. 2. pag. 117.*

VII. Penes Lucium Marineum Siculum semel atque iterum hujusce Primatus fit mentio. Primùm ubi describens Hispaniam lib. 2. pag. 9. sic loquitur de Toleto: *Hujus Antistes in Hispania secundus est a Rege, non dignitate solum, & auctoritate; verum etiam populis, vectigalibus, & potentia.* Et libro 4. pag. 21. de Hispaniarum Præsulibus sic: *Inter Hispaniæ Pontifices, qui sunt numero quinquaginta quinque, Toletanus Antistes cæteros honoribus, redditibus, & dignitate præcedit. Est enim Castellæ maximus Cancellarius, qui nunc Hispaniarum Primatum tenet, ratione dignitatis.* *Luc. Mar. Sic. l. 2. pag. 9.* *Idem l. 4. p. 21.*

IX. P. Jacobus Gordon Societatis Jesu, natione Scotus sua in chronologia ab initio Mundi ad A. 1616. anno 610. pag. 375. *Toletanum*, ait, *Concilium habitum Æra 648. de controversia ex Primatu Toletanæ Ecclesiæ in Provincia Carthaginensi. Constat tamen illius nobilissimæ Ecclesiæ ampliorem fuisse postea, & in omnes Hispaniæ Ecclesias prærogativam.* Anno item 649. *Jacob. Gordon. in oper. chron. ann. 610. p. 375.*

pag.

Idem pag. 376. pag. 376. expressius addit: *Cindasuinthus impetrat a Romano Pontifice, ut prima dignitas sit Toleti, ut ab antiquo fuerat.* Quid clarius desideratur?

IX. P. Joannes Baptista Ricciolius e Soc. Jesu Italus tomo altero chronologiæ reformatæ ad usum inclytæ juventutis, quæ in Seminario Parmensi instituitur pag. 90. ad annum 610. ait: *Concilium Toletanum celebratum sub Rege Gundemaro, pro Primatu Ecclesiæ Toletanæ.* Et Joannes Aloysius Gotophridus Germanus natione in magno eo volumine, quod inscripsit: *Archonologia Cosmica, seu Imperiorum, Regnorum, Principatuum, rerumque publicarum commentarii luculentissimi*: pag. 219. de Hispaniarum Præsulibus sermonem instituens, sic orditur: *Archiepiscopus Toletanus, Hispaniæ Primas, magnus Regni Castellæ Cancellarius.*

Ricciol. tom. 2. chron. pag. 90.

Aloys. Gotophr. Archonol. p. 219.

X. P. Petrus Josephus Cantelius e Soc. Jesu Gallus genere, in volumine, cui nomen: Historia Urbium Metropolitanarum, frequentissime aut exprimit, aut subintelligit Toletanæ Primatum Ecclesiæ. Parte prima, dissertatione prima, num. 6. diversitatem Primatuum exponens, quos novit antiquitas; *Ut apud Græcos*, inquit, *ita etiam apud Latinos diversa Primatûs acceptio, & potestas fuit. Alii jam a primis temporibus integram regebant Diœcesim, ut Romanus Italiam, Carthaginensis Africam, & multo post Hispaniam Toletanus.*

Cantel. Metrop. Urb. Hisp. p. 1. n. 6. pag. 12.

XI. Idem agens de præeminentia Præsulis antiquioris tum ubi sedendum, tum ubi esset subscribendum, sic: *Haud aliter in Hispania antequam Toletano Episcopo Primatus dignitas permissa esset... Ut vero Primatis jura Toletano firmata sunt, illius fuit & Synodis præsidere, & ante cæteros subscribere; quod exemplo nos docent in nona, duodecima, & aliis Synodis Eugenius, & Julianus Toletani.*

Idem dissert. 6. pag. 127.

XII. Et loquens de loco præferendis in sessione Conciliorum Oecumenicorum præ aliis ponit quatuor Orientis Patriarchas proxime Pontificem Summum, ac prosequitur: *Hos excipiunt Occidentis Patriarchæ aliis nomine quidem pares, re tamen, & dignitate inferiores multo. Deinde sedent Primates, ut Lugdunensis, ut Toletanus.* Et paulo infra: *An non potior auctoritas, & Moguntinensis in Germania, & in Gallia Lugdunensis, & in Hispania Toletani, quam Aquilejensis in Italia?* Aquilejensis hic Archiepiscopus Patriarcha nuncupatur, nec tamen idem auctoritate in Italia comparari potest cum prædictis

Idem ibid. p. 135.

dictis Archiepiscopis in Germania, Hispania, & Gallia; utpote qui suis in Provinciis gaudent honore Primatus.

XIII. Genebrardus Gallus Auctor ad annum Christi 657. pag. 489. vel ea tempestate Hispaniarum Primatum ad Toletanam Ecclesiam pertinuisse testatur. Idemque affirmat Vaseus Belga Bruxellis oriundus. Quorum licet non probem sermonem de Theodischi Apostasi, partem tamen illam non improbo, quæ ad rem nostram plurimum facit, vel ab anno 657. Primatus honorem asserens Toletanæ Ecclesiæ. Petrus Opmeer ex Hollandia vir cumprimis eruditus suo in opere, quod *opus chronologicum universi orbis*, inscribitur, Amsteledami editum ann. 1611, ad annum veniens 1088. pag. 368. quanquam nihil de Primatu habet, quo antiquitus Toletum fruebatur; firmum tamen atque constantem asserit ab Urbano II. his verbis: *Urbanus II. Archiepiscopum Toletanum Primatem totius Hispaniæ constituit, estque hic dignitate, & potentia secundus a Rege.*

Genebr. chron. ann.657.p.489. *Vaseus ad eumdem. ann.p.105.* *Opmeer. chron. univ.orb.pag.368.*

XIV. Jacobatius Cardinalis tom. 13. p. 1. lib. 1. de Conciliis art. 1. num. 260. pag. 190. postquam de Patriarchis, quos aliqui Primates etiam appellant, dignitate enim ferme utuntur æquali, est locutus: *Sunt*, inquit, *etiam Primates in Italia Archiepiscopus Pisanus, in Ungaria Archiepiscopus Stridoniensis, in Alemania Archiep. Magdeburgensis, in Hispania Archiepisc. Toletanus, &c.* Sic Auctor iste gravissimus, & juxta antiquissimus, qui ab annis fere trecentis floruit.

Jacobat. to. 13. p.1.lib. 1. de Conc. art. 1. n.260. p.190.

XV. Innocentius Cirronius J. U. D. (hunc Marchio de Mondejar quandoque Joannem incuriâ Typographi appellat, nam Innocentii ut plurimum eidem nomen tribuit) Tolosanæ in Gallia Ecclesiæ Canonicus, & Universitatis Cancellarius in excerptis super Honorii Decretalibus epistolis semel, iterumque agit de re nostra, totidemque vices Primatialem fatetur Toletanam Ecclesiam. Primum in lib. 7. de in integrum restit. in notis ad cap. 1. tit. 23. ubi sic: *Ex quo conjiciendum est hanc controversiam inter Rhodericum Iimenensem Toletanum Præsulem, magni animi virum, & doctrinæ opinione singularem, qui sedebat sub Honorio nostro, & Archiepiscopum Bracarensem, qui jugum Toletanum excutere cupiebat, terminatam, vel præjudicatam fuisse in favorem Toletani.* Apposite ait quidem, *jugum excutere*, namque ei subjecerat cervices Apostolicorum sententia Judicum, qui ut Toletanum

Innoc.Cirron. in Decr.Honor. l.1.de in integ. restit. tit. 23.c.1.in annot.

Archiepiscopum Primatem agnosceret mandaverunt. Hac super re videnda Card. Hyacinthi sententia, & Hispanienses Historici; quum enim controversia hæc nostra ad Bracarensem non spectet Ecclesiam, non est opus copiam testium afferre.

Idem lib. 2. tit. 4. de dilat. cap. 43. in annot.

XVI. Libro item secundo tit. 4. de Dilationibus in notis ad cap. 3. eamdem sententiam repetit his verbis: *Licet antea de hac quæstione tractatum fuerit in cap. finali de in integrum restitutione, adjiciendum & hoc putavi, contentionem inter Toletanum, & Bracarensem Episcopos de Primatu, in gratiam Toletani decisam fuisse. Constat ex Concilio Toletano duodecimo, Canone 6. anno* 881. *quod est antiquius monumentum. Licitum maneat Toletano Pontifici, in quibuslibet Provinciis præficere Præsules, & decedentibus Episcopis eligere Successores. Quod jus sine dubio ad Primates tantum pertinebat.* De hac mihi auctoritate infra dicendum erit, quo vis meo argumento major accedat.

Hallier de sacra elect. p. 2. art. 3. §. 5. n. 19.

Mondejar dissert. Eccles. pag. 401.

XVII. Eadem profecto est opinio sapientissimi Doctoris Theologi Francisci Hallier item Galli *de sacra electione*, quum ait: *Erectio quoque Primatus Toletani in Hispania facta est, maxime propter ordinationes tam Metropolitanorum, quam Episcoporum, quos nominatos a Regibus facilius Toletani consecrabant Antistites.* Hoc ego testimonium excellentissimo Marchioni de Mondejar acceptum refero suis in dissertationibus Ecclesiasticis, non enim copia fuit auctoris. Adest præterea par Doctorum eruditissimum e Galliis, qui Primatum Toletanum asserunt Gothorum ævo. Hi si adjungantur ex eadem gente jam allatis, jure ac merito Ill. Marca auctoritatis pondus æquare poterunt.

Bordon. de Praeced. n. 167. §. Patriarchæ.

XVIII. Reverendissimus Fr. Franciscus Bordon Generalis tertii Ordinis D. Francisci auctor Italus suo in libro, quem de Personarum præcedentia, pro genere dignitatum inscripsit, postquam docuit num. 167. §. *Patriarchæ*, præter nomen, inter Patriarchas, & Primates discrimen aliud nullum interesse; itemque quatuor Patriarchas Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum cæteris præstare omnibus omnium Præsulibus Ecclesiarum ad §. *Præter*, sic ait: *Præter illos quatuor, sunt alii Patriarchæ Aquilejensis, Gradensis, Toletanus, &c.* Et Ill. Nemausensis Episcopus Spiritus Flechier in venerab. Cardin. Cisnerii vita, de amplissima Toletani Archiepiscopi dignitate

tate loquens: *Es*, ait, *Gran Canciller, y Primado de las Españas*. „ Est Magnus Cancellarius, & Primas Hispaniarum. Postmodo refert, Domnum Bernardum primum Archiepiscopum, Saracenis jam expulsis, Primatum instaurasse; quod innovatam significat antiquam possessionem. *Este* (verba sunt ejusdem Episcopi) *restableciò la Primacìa por autoridad de la Sede Apostolica*. „ Hic auctoritate Sedis Apostolicæ Pri„ matum instauravit.

Spirit. Flech. in vita Card. Cisp. l. 1. pag. 47.

XIX. Magnum sane atque evidens detrimentum operi meo, ac Primatui Toletano afferrem, si auctoritatem Ill. D. Francisci Gonzagæ præterirem, qui honoribus quibuscumque posthabitis, quos inclytum genus, sanguinis conjunctio cum tot Principibus, amplissima Proavorum merita pollicebantur, D. Francisci Religionem amplexus, Seraphicum induit amictum in celeberrimo, ac juxta religiosissimo conventu, cui S. Mariæ Angelorum id temporis, S. Didaci *de Alcalà* nostra hac tempestate, nomen est, 17. Calendas Junias 1562., ut ipse refert. At quoniam umbra virtutis est gloria, ejusque vel invitæ, Philosopho teste, semper lateri adhæret, & velit, nolit, vestigiis insistit, industria omni nequidquam adhibita universi ordinis Generalatus munus subiit, votis id omnium enixe petentibus, nec Ticini, ac Mantuæ Ecclesiarum regimen suffragiis item omnium coeuntibus declinavit. Ill. hic Princeps de Toleto, ejusque Primatu loquens hæc refert: *Jure optimo non tantum Castellæ novæ, sive Toletani Regni Primatum, sed totius Hispaniæ, atque etiam Galliæ Gothicæ Principatum aliquando obtinuit. Quamobrem D. Rhodericus Toletanus Archiepiscopus in Concilio Generali Lateranensi, post acutam, atque prolixam disputationem, ab ejus Præside Innocentio III. Pont. Max. omnium Hispaniæ Episcoporum, atque Archiepiscoporum Primas declaratus est. Quo etiam titulo ejus successores potiti sunt, & usque in præsens ulla absque contradictione gaudent*. Quo testimonio nihil præclarius, nihilque instituto nostro magis congruum desideratur.

Ill. Gonzaga de orig. & progress. Relig. Seraph. p. 3 pag. 604.

XX. Antequam refero Scriptores alios tum e nostris, tum ex Regnis exteris quorum vim ingentem numerando percenset Ill. de Castejon, aliique post eum Hispani auctores, de quibus opportuna erit mentio, serio id animadvertam necesse est; quod nempe illorum nemo ex Castella, immo ne ex Hispania quidem petitus fuit, omnes quippe sunt

exteri, omnique vacant studio erga Toletanam Ecclesiam. Gallia, Germania, Italia, Scotia, Flandria, Hollandia exhibuere doctissimos illos viros, eque iis non paucos ab Ecclesia Hispalensi commendatos jure ac merito ob eruditionem, omnesque a prudentibus dignos habitos, qui eruditorum facile principes prædicentur, quibusque ne severiores quidem critici conspicuum inter suos locum negent. Ecquid contra testes adeo celebres Ecclesia Hispalensis objectet, ut fidem non faciant integram causæ nostræ? Lubenter audiam. Studiumne? At sui omnino juris sunt. Num ignorationem? Id quidem nefas, ab omnibus quippe eruditi prædicantur. Num imprudentiam? At vetustis in monumentis perscrutandis sunt accuratissimi, iisque interpetrandis ingeniosissimi. Num denique collusionem præoccupationemve? At sua ipsi testimonia longe ante conscripserunt, quam recentis hujus controversiæ prævisum quid fuerit. Fides igitur adhibenda est integra ejusmodi testibus utpote ab omni studio partis alienissimis.

XXI. Par doctrina, & juxta eruditione præstantissimum e nostris, quorum uterque lapso jam ævo floruit, causæ suppetias venit, ad nostra roboranda præsentissimum; etenim uterque summam sibi æstimationem apud omnes collegit: Excellentissimus nempe Gaspar Ibañez de Segobia, & Mendoza, Acropolis olim Marchio, pòst Mondejar, quem optime de se meritum critici venerantur; & Emin. Card. Aguirre, quem præstare omnibus docti fatentur, accuratissimum Antiquitatis interpretem eruditi homines colunt. Ecclesiæ Hispalensi non diffiteor, hac in re uterque minimo est in pretio, hauddubie tamen constare illi debet cum doctis. At enimvero mirum, quod tanta auctoritate, dignitate, sapientia homines tantuli apud eam sint, ut ne unum quidem probabile fundamentum admittat Primatus Toletani, quem hi certum, & minime dubium esse contendunt. Major sane apud omnes invaluit eorum æstimatio, quam quæ a Memoriali præsefertur.

XXII. Marchionis exemplum præferri oportere sum ratus, utpote qui primus de re serio, & mature disseruit. Auctor hic præclarissimus suis in dissertationibus Ecclesiasticis dissert. 4. multus in hoc est a numero incipiens 66. Ubi autem venit ad Can. VI. Concilii Toletani decimi ita
disse-

differit: *En el Concilio Nacional, que se celebrò en Toledo el año de 681.... se decretò confirmasse el Prelado de Toledo, y ordenasse todos los demàs Obispos de España, y Francia, transfiriendo en èl la autoridad de los Concilios Provinciales, à quienes competia por derecho... cuya prerrogativa... es la mayor demonstracion de que se estableciò, desde entonces, sin contradicion, esta honorifica excelencia en los Metropolitanos de Toledo, como jurisdicion inseparable, y consiguiente à la Primacìa.* Et numero proxime sequenti post verba laudati Canonis ita prosequitur: *En que no tiene duda se establece el Primado de España, y Galia Gotica, con esta prerrogativa de tanta superioridad.... à todos los demàs de la Iglesia... Y assi no tiene duda... que permanente desde entonces, segun observa Juan Cironio* (Innocentius) *aunque con variedad en los actos de jurisdicion, segun los accidentes de el tiempo, se conserva en la Iglesia de Toledo.* Quæ latine redduntur: „ In Concilio Nationali Toleti habito A. 681... Decretum „ fuit, ut Toletanus Præsul confirmaret, ordinaretque cæ„ teros omnes tum Hispaniæ, tum Galliæ Antistites, in„ ipsum translata Provincialium auctoritate Synodorum, „ ad quas jure id spectabat... Qui plane honor... præsentis„ simum argumentum est, vel ex eo tempore in Toletanis „ Metropolitis magnificam eam excellentiam fuisse consta„ bilitam, tanquam jurisdictionem inseparabilem & conse„ quentem ab ipso Primatu. Et num. 70. & 71. „ Quare „ dubitari omnino non potest, quin Hispaniæ, ac Galliæ „ Gothicæ Primatus honore illo tam eximio præeminen„ tiæ... super cæteros Ecclesiæ Præsules.... constabiliatur. „ Itemque pro certo habendum est; quod vel tempore ab „ illo permanens, ut notat Joannes Cirronius, quanquam „ varietas inter actus Jurisdictionis occurrat, pro tempo„ rum conditione, in Toletana Ecclesia jugiter conservetur.

Gaspar Ibannez Marchio de Mond. diss. Eccl. diss. 4. c. 3. n. 66.

Idem 70. & 71.

XXIII. Audiendus modo Em. Aguirre. Quia tamen referendi ergo quidquid ipse ait ad rem nostram, caput integrum conficiendum esset, idcirco titulum tantum exhibeam dissertationis sextæ excurs. 4. *Primatus Ecclesiæ Toletanæ tam in totam Provinciam Carthaginensem, quam in alias Hispaniæ Metropoles, quibus gradibus, & quomodo stabilitus fuerit, præsertim ab anno 672. & unctione Regia Gothorum in suis coronationibus usque ad irruptionem Saracenorum in Hispaniam, & deinceps a tempore Urbani II. Papæ.* Sicui forte hujus testimonii ve-

Card. Aguirr. tom. 2. diss. 6. excurs. 4. pag. 164.

veritas in dubium venerit, is totum hunc Em. Cardinalis tractatum perlegat.

XXIV. Huic testimonio adjungam necesse erit verba quibus numerum 58. absolvit: *Itaque tam in eo Concilio XII. Toletano, quam in aliis omnibus quotcumque intra Hispaniam celebrata fuerunt Nationalia usque modo plusquam mille annorum spatio, ubicumque intervenere Præsules Toletani, cum aliis Metropolitanis, semper primum locum habuerunt, veluti Primates totius Hispaniæ, etiamsi contingeret alios Metropolitanos intervenire ordinatione antiquiores*. Ita Scriptor hic æque virtutis, & sanctimoniæ laude cumulatissimus, atque dignitate amplissimus, loquitur.

Idem ibi n. 58.

XXV. Gravissimos inter Scriptores, qui ad Toletani Primatus causam accedunt, reticere non possum nec debeo Ill. Garsiam de Loaysa, cui præstantissimæ, singularesque animi dotes principem Hispaniæ sedem compararunt, quo per sapientiam, per morum integritatem, perque prudentiam singularem veluti per quosdam laudabiles gradus ascendit; harum quippe splendore Philippus II. cognomento prudens illectus ipsi Philippum filium instituendum commisit, qui ab institutione ista Garsiæ tam religiosa, in Regem adeo sanctum evasit. Quum is agendo suæ incrementum æstimationi adeptus esset, ab eodem Rege Administer electus fuit Archiepiscopatus Toletani pro Cardinali Archiduce Alberto, quo ultro se abdicante ab honore illo, Rex Garsiam proposuit, ut tanti onus Principis subiret, quanquam inexplicabili propediem succedente Diœcesis dolore, nam gaudii significationem nedum expletam excepit gemitus ob sedis possessionem maxime compendiariam, eodem quippe tempore mœstæ ob vicissitudinem auditæ voces, quo ipsi ad tantæ fastigium dignitatis elato plausus, acclamationesque sunt factæ. Garsias de Loaysa multo quidem prius, de Toletano Primatu tractatum confecerat, quam Archiepiscopus renunciaretur. Quanquam autem non nostrum ad institutum ea omnia spectent, quæ ipse probare nititur; tamen quæ ab ejus dictis consequuntur non modo non improbamus, verum etiam probabilia esse admodum fatemur ob rationes, atque auctoritatem, quæ a tanto Magistro proficiscuntur.

Garsias Loaysa in collect. Conc. Hisp. ad Decr. Reg. Gund. pag. 266.

XXVI. Nicolaus Antonius cumprimis eruditus, plurimi-

mique inter sapientiores habitus, Hispalensis Ecclesiæ Canonicus valdequam apposite nostram ad causam accedit, summis prosequens laudibus Garsiam; Toletanam enim Ecclesiam principem, seu Primatialem appellat omnium Ecclesiarum Hispaniæ. Audiamus quibus exprimit verbis Garsiæ ad Toletanam Sedem ascensum: *Renuntiante Alberto Clemens Papa VIII. postulante eodem Rege, non diu supervicturo gratiam Toletanæ Ecclesiæ, cæterarum Hispaniarum Principi anno 97. supra sesqui millesimum, imposuit.* Si forte Hispalensi Ecclesiæ quæ contra nos facit, vocis *Principi*, quæ sane *Primatui* respondet, ejusmodi significatio non verat; fatendum tamen eidem erit, in gravissimi hujus Canonici gratiam, quod Toletana Ecclesia instar Principis, ac dignitate, amplitudine, auctoritate cæteris major habenda est. D. Nicol. Ant. tom. 1. Biblioth. Hisp. pag. 394.

XXVII. Alios hîc auctores ex Hispania numerando percenseam dignissimos, de quibus præclara fiat mentio, licet obiter, cursimque suam de Toletano Primatu sententiam tulerint. M. Petrus Medina genere Hispalensis operi, quod *Grandezas de España* inscripsit, lib. secundo cap. 73. edit. anni 1564. ubi loquitur de Toleto Urbe Alphonsi VI. virtute in libertatem asserta. *Fue electo*, inquit, *por Arzobispo, y Primado de las Españas Don Bernardo.* „ D. Bernardus Hispaniarum Archiepiscopus, & Primas electus fuit. Et supra cap. 23. libri primi, ubi dignitates Hispaniæ tum Ecclesiasticas, tum sæculares refert, sic orditur: *Arzobispos. Arzobispo de Toledo Primado de las Españas.* „ Archiepiscopi. „ Archiepiscopus Toleti, Hispaniarum Primas. Mox sequitur: *Arzobispo de Sevilla, &c.* „ Archiepiscopus Hispalensis, &c. Auctoris hujus testimonium maximi est momenti, tum propter ipsius sapientiam, tum quia tanquam Hispalensis, omni studio carere videtur. M. Petr. Medin. Grandez. de Esp. lib. 2. cap. 73. Idem lib. 1. c. 23. pag. 25.

XXVIII. Aliud item testimonium omni majus exceptione suppetit, namque ab Aragoniensi historico petitum est, qua in Provincia Tarraconensis est Archiepiscopus, qui cum Toletano de Primatu contendit; nempe a doctissimo Magistro Petro Abarca Societatis Jesu, Salmanticensis Academiæ oraculo, cujus scientiæ, ac maturitatis in judicando atque sentiendo pro testibus sunt quicumque jure sapientes nuncupantur. Auctor hic præstantissimus, magnus jam, consummatusque Theologus, mox historiæ Scriptor celeberrimus

mus, altero in Aragonienſium Annalium volumine pugnam ad Salſum referens, virtutemque ac vires commemorans, quibus D. Ægidius Alvares Albornotius Toletanus Archiepiſcopus ornabatur; qui vel maxima inter diſcrimina Alphonſi XI. Regis lateri nunquam non adhæſit, præſentia, ac ſermone addens Regi animos, perinde ac celebri in alia pugna *de las Navas* in Toloſana Provincia Regi Alphonſo VIII. Archiepiſcopus Rhodericus auxilium præſtiterat, & ab ipſo nec minimum recedens gliſcente atrociſſima pugna, ſingularem Regis alacritatem adhortationibus inflammarat; *Ni en esta Batalla*, inquit, *ni à este Rey Don Alfonso le faltò su Arzobiſpo Don Rodrigo. Tanto debe Eſpaña apreciar la autoridad, y dignidad de la Primacìa de Toledo.* „ Neque „ in hac pugna, neque huic Regi Alphonſo defuit ſuus Ar„ chiepiſcopus Rhodericus: tanti faciendа eſt auctoritas, at„ que dignitas Toletani Primatis. Ita de Toletano Primatu ſentiunt, qui æquitatem, rationemque citra livorem noſcentes, quibus cauſa illius nititur, eas nequaquam obtrectantes extollunt.

P. Abarc. Annal. Arag. tom 2. c. 1. pag. 93.

XXIX. Ejuſdem plane ſententiæ eſt Franciſcus Ruiz de Vergara ſupremus, ac Regius Caſtellæ Conſilii Senator in libro quem anno 1661. in lucem edidit de nunquam pro meritis commendato S. Bartholomæi Salmanticæ Univerſitatis Collegio: quanquam enim vox iſta *Primatus* eo in libro non legitur, voces tamen aliæ ejuſdem, quin etiam majoris roboris fiunt obviæ. Tradens pag. 133. quomodo Petrus de Oropeſa D. Bartholomæi Collegio Alumnus, & a Regis Conſiliis Reginæ Catholicæ ad Toletanum Archiepiſcopatum extollere ipſum aventi, poſt magni Cardinalis Hiſpani obitum Petri Gonzalez Mendotii, nuncium remiſit, refert ſchedulam nominationis a Regina ipſi miſſam, ut ea inſpecta deliberaret, num primam Hiſpaniæ Præſulum recuſare dignitatem expediret. Quibus profecto verbis expreſſe, atque evidenter Primatus ſignatur, præclariora tamen non deſunt.

Franciſc. Ruiz. de uni 3. colleg. S. Barthol. pag. 133.

XXX. Idem auctor laudibus effert Card. Joannem Martinez Siliceum, cujus excellens, ſingulariſque doctrina patrii humilitatem loci extulit, &, ſi e Parentibus maxime conſpicuis duxiſſet originem, novis magniſque honoribus cumulaſſet, utpote præceptorem Regis qui unquam in Mundo fue-

fuerint Regum præstantissimi: eæ vero laudes sic se habent. *Por agradecimiento de las mercedes que avia recibido de los Reyes, escriviò èl mismo un resumen de su vida, ò por ventura fue humildad grande referir sus principios obscuros, y sin esplendor, quando avia conseguido la mayor Dignidad Eclesiastica, que se conoce en la Christiandad, despues de la Pontificia.* „ Ut Regibus pro „ acceptis tot beneficiis gratiam referret, suæ vitæ brevia- „ rium descripsit; nisi potius ad id præstandum humilitas „ summa eum moverit, ut obscuræ admodum suæ originis „ compotes omnes fierent, dum Ecclesiasticis e dignitatibus „ principem, proxime Pontificiam, fuerat assecutus. Quidnam luculentius, aut significantius dici potuit de dignitate Primatus, ad cujus fastigium laudatus Præsul ascenderat?

XXXI. Joseph Pellisser de Thobar Æques S. Jacobi magnus Aragoniæ Chronographus vir tantæ eruditionis, quota ex ejus scriptis apparet, tantique nominis apud literatos., ut inter eruditos nequeat is censeri, quem lateant ejus opera; hac vero in re testis facile integerrimus, eo quod Aragoniensi ex Regno oriundus, ejusdemque Regni rerum scriptor extiterit. Hic sua in historia edita anno 1661. de familia Sarmienti, referens pag. 77. filios Petri Martinez de Luna Reccopolis, ac Polanæ Principis ita scribit: *Don Ximeno de Luna Obispo de Zaragoza, Arzobispo de Tarragona, y despues Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas.* „ Xime- „ nes de Luna Episcopus Cæsaraugustæ, Tarraconis Ar- „ chiepiscopus, denique Archiepiscopus Toleti, Hispania- „ rum Primas. Et pag. 82. Joannis Martinez de Luna Reccopolis Principis ac Theresiæ Albornotiæ secundæ uxoris filios recensens, eos inter memorat *Don Pedro de Luna, Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas.* „ Petrum de Luna „ Archiepiscopum Toletanum Hispaniarum Primatem. Et pag. 83. tradit, Alvarum de Luna Regii stabuli comitem fuisse fratrem *de Don Juan de Luna Obispo de Tuy, y de Osma, Arzobispo de Sevilla, y Arzobispo, y Primado de Toledo.* „ Joan- „ nis de Luna Tydes Episcopi,. & Uxamæ, Hispalensis „ Archiepiscopi, & Primatis Toletani. Hujusmodi sermone utitur aliis in operibus, ubi mentio incidit de variis Archiepiscopis Toletanis.

Joseph. Pelliss. in hist. Famil. Sarmien. p. 77. 82. 83.

XXXII. Alius item omni exceptione major testis accedit genere Hispalensis & Ecclesiæ Urbis ejusdem Colle-

giatæ Canonicus, quæ paret Hispalensi Archiepiscopo. Doctor nempe Salvator Sylvester de Velasco Protonotarius Apostolicus, & S. Salvatoris Hispalensis Canonicus, qui anno 1696. librum edidit de fundatione Collegii Hispanorum S. Clementis Bononiæ, cujus ipse Alumnus ab adolescentia fuerat. Sexto ejus libri capite Cardinalem Ægidium Albornotium Collegii ejus fundatorem tradit præsentationem reliquisse Cathedralibus cunctis Ecclesiis, in quibus aliquam dignitatem offendit: *Como de la Ciudad, ò Diecesi de Toledo, de cuya Santa Iglesia Primada de las Españas fue Arzobispo.* „ Ut „ Toletanæ Civitati, ac Diœcesi, cujus Ecclesiæ Hispania„ rum Primatialis fuit Archiepiscopus. Et pag. 116. de nobilitatis Decreto agens; *El Señor Obispo*, inquit, *Valenzuela Velazquez trae mucho de los Estátutos de limpieza de la Primada Iglesia Toledana, y Jaen, y Osina, y muchas decisiones, y autoridades en el Estatuto de la Santa Patriarcal Iglesia de Sevilla, mi Patria.* „ Episcopus Valentiola Velazquez complura no„ bilitatis decreta educit ex Primatiali Ecclesia Toleti, Gien„ næ, & Uxamæ, multasque decisiones, & auctoritates in „ statuto Patriarchalis Hispalensis patriæ meæ. Pag. item 224. expresse id repetit, dicens: *La Ciudad de Toledo, y su Santa Iglesia Primada de las Españas.* „ Toletana Civitas, & „ sancta ipsius Ecclesia Hispaniarum Primatialis aliquot habuisse Alumnos gloriatur in majori Bononiensi Collegio.

D. Salvat. Sylvest. de Velasc. de fundat. Colleg. S. Clem. Bonon. c. 6 pag. 78. c. 7. pag. 116. c. 15. pag. 224.

XXXIII. Cum eodem convenit Ill. D. Fr. Prudentio Sandoval Pampelonensi Antistiti qui variis in suæ historiæ locis de Toletano Primatu mentionem facit. In historia fundationis Monasteriorum Ordinis S. Benedicti, in Monasterii fundatione Fani S. Facundi frequenter memorat D. Bernardum electum fuisse *Arzobispo, y Primado de las Españas.* „ Archiepiscopum & Primatem Hispaniæ. Idem offenditur in historia Caroli V. Imperatoris: Tomo enim secundo auctor refert Card. Garsiam de Loaysa Hispalensem Archiepiscopum Hispaniarum Primatum cognovisse in Joanne Tavera tumquum loco eidem cessit in Conventu, prior licet Cardinalatus dignitatem assequutus esset. De hoc autem cap. 20.

Fr. Prud. Sandov. hist. fund. Monast. S. Benedicti & S. Facundi p. 62.

Idem hist. Car. V. tom. 2. p. 356.

XXIV. Quum fortuito fuerit mihi obvius Ambrosii de Morales, qui auctor inter plurimos ab Ill. Didaco Castejon prolatos recensetur, quidam locus, hunc præterire im-

impune non possum, nec debeo, nam præ cæteris ad rem nostram facit plurimum. In opusculo ab ipso edito de statu Religionis Catholicæ S. Eulogii tempore, sub Arabum Imperio: Cordubæ, ait, plures numero tum Catholicos floruisse; moxque prosequitur: *Non quod Toletana Ecclesia, ut olim fuit, & nunc quoque est, eo tempore totius Hispaniæ Primas esse desierit, caputque Christianæ apud nos Religionis haberi.* Quem locum videre est tom. 4. Hispaniæ Illustratæ. *Ambr. de Moral. Hisp. Illustr. tom. 4. p. 220.*

XXXV. Reverendissimus P. Bartholomæus Alcazar Societatis Jesu humaniorum Professor literarum in Imperiali Collegio Madriti, suæque Religionis Chronographus, necnon unus e primis Regiæ Academiæ Hispaniensis fundatoribus in volumine quod de S. Juliani Episcopi Conchensis vita conscripsit, lib. 1. cap. 21. dum refert S. Præsulem virtute duce Archidiaconi Toletani dignitatem fuisse consequutum, Ecclesiam illam *Primada de las Españas*. „ Primatialem appellat Hispaniarum, idque sæpe sæpius affirmat. *P. Alcaz. vita S. Jul. l. 1. c. 21.*

XXXVI. Hos jam Auctores omnes recensueram, quum venit in mentem testimonium a me nondum prolatum viri e recentioribus facile doctissimi, atque gravissimi, quod licet simpliciter expressum, multum tamen affert roboris causæ nostræ; inclyti nempe Aloysii de Salazar ex Equestri Ordine Calatravæ, Commendatoris Zuritæ, a Regiis consiliis in Consilio Ordinum, virique eruditione præstantissimi in Hispania nostra; cujus sententia, & judicium, obiter licet expressum, palam facit, quam firma ipsius opinio sit de Toletano Primatu: etenim in tantæ auctoritatis, atque ingenii viro nihil dictum casu, vel inconsulto haberi debet, quin ipse considero, ab illo omnia accurate, & attente dicta esse. Hic igitur tom. 2. historiæ, quam de Familia de Silva inscripsit, quum Toletanæ Ecclesiæ nomen proferendum fuit *Primatialis* uno eam nomine appellat. Sic lib. sexto cap. 5. de virtute agens Venerab. Beatricis de Silva, quæ Ordinem Purissimæ Conceptionis Mariæ Virginis Toleti fundavit; ubi narrat quæ evenerunt miracula, ut ad eam pervenirent confirmationis Diplomata per Innocentium octavum data pridie Calendas Majas anno 1489. sic loquitur: *Sucesso que se celebrò mucho en Toledo, y en la publicacion de las Bulas le predicò el Obispo de Guadix Don Fray Francisco de Quixada, que aquel dia las avia llevado en procession, con el Cabildo* *D. Aloys. de Salazar. tom. 2. hist. Famil. de Silva l. 6. c. 5. p. 36.*

Eclesiastico de Toledo, desde la Iglesia Primada, al Monasterio de Santa Fè. „ Quæ res valde celebrata est Toleti, & in Di„ plomatum Pontificis evulgatione prædicata per Guadi„ censem Episcopum D. Fr. Franciscum de Quixada, qui „ die illo supplicatione indicta una cum Toletanis Canoni„ cis extulit ea Diplomata a Primatiali ad Monasterium „ S. Fidei: Brevem plane significationem, quantum ad voces, magnæ tamen auctoritatis, si gravissimus earum Scriptor spectetur.

XXXVII. Hac, licet simplici, expressione satis mihi, meoque instituto erat factum; quum vero cætera Scriptoris hujus opera rimari licitum fuerit, opinionis meæ nullum mihi errorem secutus esse visus sum, ipse enim Primatialem Toletanam adeo frequenter appellat, ut pura illa putaque expressio duxisse originem apertissime appareat ab judicio firmo atque evidenti ejusmodi veritatis. Eodem pariter in volumine de Familia de Silva in Tabula Genealogica successionis Tenorii, Petrum Archiepiscopum Primatem appellat. En ejus verba: *Don Pedro Tenorio Obispo de Coimbra, Arzobispo, y Primado de Toledo.* „ Petrus Tenorius Conim„ bricensis Episcopus, Archiepiscopus, & Primas Toletanus. Eo item in libro, quem *Advertencias Historicas* inscripsit, editque ann. 1688. sex Toleti Archiepiscopos eodem Primatus nomine percenset. Pag. nempe 149. Sanctium de Roxas, & pag. 213. Consiliarios Regni memorans, quinque alios recenset Alphonsum Fonseca, Joannem Tavera, Gasparem de Quiroga, Balthassarem de Moscoso, Paschalem de Aragon.

Idem to. eod. l. 3. c. 7. p. 184.

Idem in Advert. hist. pagg. 149. & 213.

XXXVIII. Quinque insuper occurrunt Archiepiscopi Primatûm nomine tribus in voluminibus Familiæ de Lara. In primo scilicet tabulam Donationis refert, quum Alphonsus Rex VII., qui appellatus fuit Imperator, Calatravæ Meschitâ Toletanam Ecclesiam, & ejus Archiepiscopum donavit, in qua tum Primatialem Ecclesiam, tum Archiepiscopum Primatem Imperator appellat. Hanc ego Tabulam 22. cap. producam. Et inferius libro quinto cap. 6. hujus voluminis titulus iste legitur: *Don Gomez Manrique Arzobispo de Santiago, y de Toledo, Primado de las Españas, Chanciller, y Notario mayor de Castilla, y Leon, &c.* „ Gomesius Man„ rique Archiepiscopus Compostellæ, & Toleti, Hispania„ rum Primas, Magnus Castellæ, & Legionis Cancellarius, &

Idem hist. Fam. de Lara tom. 1. l. 3. c. 1. p. 113.

Ibid. lib. 5. c. 6. p. 371.

„ & Notarius, &c. Et cap. 9. D. Garſiam Manrique ipſius Gomeſii nepotem vocat. *Arzobiſpo de Santiago, electo Arzobiſpo Primado de Toledo.* „ Archiepiſcopum Compoſtellanum, „ electum Archiepiſcopum Primatem Toleti. Sic tomo altero deſcribens Familiam de Palma, ubi venit ad Card. Portocarrerum ait: *Don Luis Manuel Fernandez Portocarrero, Cardenal de el titulo de Santa Sabina, Protector de España, Virrey, y Capitan General de el Reyno de Sicilia, Teniente General de el Mar, Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, Chanciller mayor de Caſtilla, Embaxador en Roma de el Conſejo de Eſtado.* „ Aloyſius Emmanuel Fernandez Card. tituli S. Sabinæ Protector Hiſpaniæ, Prorex, & Prætor Siciliæ Regni, Præfectus Maris, Archiepiſcopus Toletanus, Hiſpaniæ Primas, magnus Cancellarius Caſtellæ, Legationem Romæ agens pro ſecretiori Conſilio.

Ib. c. 9. p. 349.

Id. tom. 2. l. 12. cap. 4. §. 2. n. 24. pag. 606.

XXXIX. Tertium etiam volumen ejuſmodi abundat exemplis. Cap. 6. lib. 9. filios enumerans ab Joanne Martinez de Luna, e legitima uxore Thereſia de Albornoz ſuſceptos. *Nacieron*, inquit, *de eſte matrimonio tres iluſtres hijos; à ſaber, Don Alvaro, y Don Pedro de Luna, Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, y Don Rodrigo, &c.* „ Fructus „ matrimonii hujus tres fuerunt illuſtres filii; Alvarus nempe, Petrus de Luna Toleti Archiepiſcopus Hiſpaniæ Primas, & Rhodericus, &c. Paulo poſt pag. 386. filios referens, quos Lopeſius Vaſque de Acunnia ſuſcepit ex Thereſia Carrillo de Albornoz proſequitur: *El ſegundo Don Alonſo Carrillo, Proto-Notario Apoſtolico, Adminiſtrador perpetuo de la Igleſia de Siguenza, Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, Chanciller mayor de Caſtilla.* „ Alter eſt Alphonſus Carrillus, „ Proto-Notarius Apoſtolicus, perpetuus Eccleſiæ Secontiæ „ Adminiſtrator, Archiepiſcopus Toletanus, Hiſpaniæ Primas, magnus Caſtellæ Cancellarius. Quare quum adeo frequenter id urgeat Ill. hic, atque eruditiſſimus Auctor, ut Toleti Archiepiſcopum Primatem appellet, apertiſſimum fit, quas vir tantus opes afferat Toletanæ Eccleſiæ.

Id. tom. 3. l. 9. c. 6. n. 14. p. 376.

Id. pag. 386.

XL. Abs re minime facturum me reor, ſi e tanto Auctorum numero, quorum ſit copia per Ill. Didacum de *Caſtejon*, & *Fonſeca* in primo duorum voluminum quæ pro aſſerendo Toletanæ Eccleſiæ Primatu conſcripſit, qui, qua ſunt auctoritate, ingenio, prudentia, non modicum cauſæ noſtræ præ-

præsidium afferre possunt, nonnullos decerpsero; id tamen monitum velim Lectorem meum, quod fidem relinquo totam penes eumdem auctorem, unde exempla istæc depromam, cujus erit munus & locos, & auctores ipsos defendere.

Sup. cap. 1. n. 10. Cæterum Maximos, Flavios dextros, Haubertos, Luitprandos, & Archipreſtes, ut sum pollicitus, missos faciam, ablegandi enim ii sunt protinus ab ista causa, namque Hispalensis Ecclesia ne tanquam verosimilia quidem admittit eorum dicta, tametsi ea sacrum haud ullum tribunal refellat. His ergo omissis una cum iis, qui ipsos defendunt, paucos hos percenseam.

XLI. Antiquos inter Doctores, qui Toletanæ Ecclesiæ causæ patrocinantur, sunt: Speculator parte prima, tit. *de Dispensatione*, §. *Sunt quoque* num. 2. Albericus, qui eum pæne ad amussim sequitur in rubrica ff. *de Statu hominum*, sub finem tertiæ columnæ §. *In Hispania*. Felin. iisdem adstipulatur tit. *de Majoritate, & obedientia*. Horum vestigiis inhæsere Alexandrinus *in cap. Quum longe* 25. *dist.* 63. Petrus Greg. *in syntagm. Juris lib.* 5. *cap.* 10. Lancellot. Conrad. *In Templo omnium Judicum lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 4. Card. Jacobatius *de Conciliis, lib.* 1. *art.* 1. *n.* 260. Lælius Cæcus, *in Rep. Ecclesiastica de statu Reverendissimorum Patriarcharum n.* 3. Anastasius Germonius, *de Sacrorum immunitate lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 2. *&* 7. Casaneus in catalogo gloriæ Mundi, 4. *part. consid.* 9. §. *Autem aliis*. Gregorius Lopez *l.* 9. *tit.* 5. *p.* 5. Ferdinandus Mendoza, *de confirmatione Concilii Illiberitani, lib.* 1. *c.* 10. *pag.* 7. *sub fin.* Nicolaus Coetæus, in Monarchia Ecclesiastica *tom.* 2. *cap.* 2. *lib.* 3. § *Ad amussim*. Ximenes *in concordia Juris utriusque, parte* 1. *cap. Longe, dist.* 63. Doctor D. Joannes Narbonensis in tractatu *de appellatione a Vicario ad Episcopum, part.* 2. *fundam.* 1. *pag.* 168. Gonzales *reg.* 8. *de Cancellaria, gloss.* 41. *num.* 14. *pag.* 510. Præpos. Ind. *cap. Quum longe.* Villadidacus *in Foro Jud. chron. Regum Gothorum*, ubi de Leovigildo sermo est. Franciscus Panvin. *de officio, & potestate, cap. Sede Vacante, prælud.* 6. *n.* 13. Altamiranus *de Visitatione pag.* 2. *num.* 2. Antonius de Pretis *de Jurisdictione Episcopi cap.* 6. *col.* 3. *num.* 27. Rodoanus *de Simonia*, cum aliis ab eo citat. Villalpandus *ad præcipuam Toletanorum Conciliorum, cap.* 38. D. Alphonsus Narbonensis *in collectan. part.* 3. *lib.* 4. *tit.* 1. *l.* 9. *Gloss.* 10. *n.* 2. Lucerna Rubricarum, *p.* 112. *n.* 3.

Didac. de Castejon tom. 1. de Primat. Eccl. Tolet.

n. 3. Alced. *de præcellentia Episcopi* 1. *quæst. cap.* 10. *num.* 44. Filesac. *de sacra Episcopi auctoritate, cap.* 9. §. 13. *pag.* 124. Filliucius *de Statu Clericorum, cap.* 1. *num.* 35. Dion. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium sedium erectione cap.* 17. *n.* 8. P. Azor. Moralium institutionum *tom.* 2. *cap.* 36. §. *Item certum, &* §. 2. *Fusius.* Sigism. Escacia *de Appellation. q.* 8. *n.* 99. §. *Quod si velim.* Cæsar Baron. *Annal. ann. Chr.* 611. *&* 612. Bonifacii Papæ IV. V. VI. Platina *de Vitis Pontificum* in vita Urbani II. §. *Quo quidem tempore pag.* 140. Garsias de Loaysa in collectione Concil. Tolet. *ad Decretum Gundemari Regis, pag.* 263. *usque ad* 301. D. Joannes de Solorz. a Regis Consiliis tractatu de honoribus, ac privilegiis Consiliariorum Emeritorum, *n.* 475.... Alphonsus Rex in historia Hispana, part. 1. cap. 149. & part. 2. cap. 51. & part. 4. cap. 3. §. de Officio Romano. Archiepiscopus Rhodericus Histor. Hispan. lib. 2. cap. 22. & lib. 11. cap. 19. Alphonsus Morgadus hist. Hispal. lib. 1. cap. 5. Franciscus de Padil. part. 2. hist. Concil. *cent.* 7. *cap.* 32. Idem in indice locorum ubi habita Concilia lit. F. verb. *Toletana.* Fr. Alphonsus Velasquez de Miranda lib. 4. de S. Ildephons. defens. cap. 6. Doctor Eugenius Narbonensis in historia D. Petri Tenorii 1. part. cap. 15. D. Lucas Tuden. *de excellentia Hispaniæ.* Gundisal. de Illescas in hist. Pontif. part. 1. lib. 5. in vita Urbani II. pag. 284. Pineda in Monarchia Ecclesiastica, tom. 4. lib. 20. cap. 2. §. 3. in fine. Guillelmus Tydius lib. 1. cap. 4. & Pontachus in chronico. Vaseus in historia Hispan. *cap.* 21. §. *Postremo illud addendum videtur, & cap.* 20. §. *Bracarensis in fine;* ubi se beneficiis maxime devinctum fatetur Bracarensi Archiepiscopo; attamen de Toletano Primatu cum aliis sibi convenit. M. Fr. Antonius de Zepes in chron. gen. Ordinis S. Benedicti tom. 1. cent. 1. ann. Christi 554. fui Patriarchæ D. Benedicti 74. cap. 5. §. *El que librò à Toledo de los Moros.* „ Qui Toletum ab invasione Maurorum liberavit. P. Joannes Mariana histor. univ. Hispan. Latino-Vernaculæ lib. 9. part. 1. ann. 1091. toto cap. 19. Garibai, & Zamalloa in compendio historico Chronicorum Hipaniæ lib. 11. toto cap. 19. & lib. 12. cap. 21. & cap. 49. in fine. & lib. 13. cap. 14. num. 10. & cap. 19. num. 30. & cap. 23. num. 25. Petrus Medina, & Didacus Perez de Mesa ejus corrector & expurgator in tractat. de Hispaniæ magnitud. lib. 2. c. 73.

pag.

pag. 200. col. 1. in fine. Alcocer. in historia, & descriptione Imperialis civitatis Toletanæ l. 1. cap. 32. pag. 35. Alvarus Gomez *de rebus gestis a Francisco Ximenio Cisneros Archiepiscopo Toletano*, lib. 1. pag. 9. §. *Rursus Archiepiscopi Toletani*. Ambrosius Morales in chronico lib. 9. cap. 26. & l. 11. cap. 44. Doctor Gregorius Lopes Madera e supremo Castellæ Consilio, de excellentia Monarchiæ, & Regni Hispan. cap. 11. §. 2. pluresque ibidem citati Doctores. Doctor Petrus Salazar de Mendoza Canonic. Pœnitentiar. Sacrosanctæ Ecclesiæ Toletanæ in Chron. Card. D. Petri Gonzales de Mendoza Archiepiscopi Toletani Primatis Hispaniarum, cap. 74. §. *Unico*, pag. 256. Idemque in historia Archiepiscopi D. Joannis Tavera. Magister Alphonsus Sanchez in epitome hist. Hispan. lib. 4. cap. 15. §. *Interea*, pag. 193. D. Ferdinandus Ballest. & Saavedra in vita S. Caroli Borrhomæi. Hucusque Ill. Castejon.

CAPUT III.

Adstruitur Toletanus Primatus Bullis quatuor Summ. Pontificum Urbani II. Paschalis II. Gelasii II. Callixti II.

SUMMA CAPITIS.

I. *Causa cur Pontificum Romanorum Bullæ adstruentes Toletanum* Primatum *producuntur*.
II. *Bulla Urbani II.*
III. *Antiquissimum esse Toletanum Primatum ex eadem Bulla conjicitur*.
IV. *Summorum Pontificum affirmata tanquam manifesta, perduellionis crimen est negare*.
V. VI. VII. *Ad citatam Bullam accedit doctrina Memorialis, quæ roborat Toletanæ* Primatiæ *antiquitatem*.
VIII. IX. *Ejusdem Urbani II. Pont. epistolæ duæ corroborant Bullæ sententiam.*
X. *Bulla Paschalis Junioris*.
XI. XII. XIII. *Validatur tribus firmissimis argumentis*.
XIV. *Gelasii II. Bulla*.
XV. XVI. *Expenduntur verba hujus Bullæ*.
XVII. XVIII. *Argumentum inde elicitur valde firmum*.
XIX. *Bulla Callixti II.*
XX. *Eadem Bulla luculenter expenditur*.

I.

I. Toletanæ Primatum in cæteris Hispaniarum Ecclesiis adeo perspicue, adeoque significanter Summi Pontifices testati sunt, ut sapientum opinione id maxime mirum, melius plane dixerim, inauditum videatur, quare Hispalensis Ecclesia eorum perspicua sensa perperam fuerit interpretata. Unam scilicet illa Bullam profert, cæteris omnino prætermissis, quarum non vulgaribus res nostra vocibus comprobatur: præterea negligit originem, & causas afferre, cur Pontificum rescripta sint facta, quæ instar quoddam animæ habentur, unde veram verborum notionem assequimur. Maximum profecto imbecillæ fidei argumentum, quæ Memoriali cætera eruditissimo, habenda est. Quamobrem duxi optimum ipsarum exempla Bullarum proferre una cum singularum exordiis ipsissimis, quibus conditæ fuerunt vocibus, ut Pontificum mentem unusquisque assequatur; ita tamen, ut quæ per easdem expressæ fuerint voces, productæ, & consideratæ cum antecedentibus habeantur.

II. Principem præ aliis locum Bulla Urbani II. obtinet, utpote qui primus Toleti urbe Mauris erepta, qui eam invaserant, D. Bernardum primus ejusdem urbis Archiepiscopum Primatis Hispaniarum dignitate condecoravit. *Urbanus servus servorum Dei*, en maximi hujus Pontificis verba: *Reverendissimo Fratri Bernardo Toletano Archiepiscopo., ejusque Successoribus in perpetuum. Cunctis Decretales scientibus constitutiones liquet, quantæ Toletana Ecclesia dignitatis fuit ex antiquo: quantæ in Hispanicis, & Gallicis regionibus auctoritatis extiterit: quantæ per eam Ecclesiasticis negotiis utilitates accesserint*. Urb. II.
Hic memorat difficillima Hispaniæ tempora, postquam gentes immanitate barbaræ eam occuparunt, annosque numerando percenset, quos Barbarorum Tyrannide vexata est Toletana civitas, quî demum Regis Alphonsi hujus nominis VI. virtute in libertatem fuerit vindicata, ejusque Archiepiscopus consecratus D. Bernardus. Post hæc prosequitur: *Nos ergo miserationi Divinæ gratiæ respondentes, quia per tanta terrarum, mariumque discrimina Romanæ auctoritatem Ecclesiæ humiliter expetisti, auctoritatem pristinam Toletanæ Ecclesiæ restituere non negamus, statumque ejusdem Urbis (quoad nostras est facultates) stabilire, atque augere, ipso adjuvante, peroptamus. Tum benevolentia igitur Romanensis Ecclesiæ solita, & digna Toletanæ Ecclesiæ reverentia, tum charissimi filii nostri præ-*

 stan-

stantissimi Regis Ildephonsi precibus invitati, Pallium tibi, Frater Venerabilis Bernarde, ex Apostolorum Petri, & Pauli benedictione concedimus: teque (sicut ejusdem urbis, antiquitus constat, extitisse Pontifices) in totis Hispaniarum Regnis Primatem, privilegii nostri sanctione statuimus: Primatem te universi Hispaniarum Præsules respiciant; ad te inter eos, si quod quæstione dignum exortum fuerit, referatur, salva tamen Romanensis auctoritate Ecclesiæ, & Metropolitanorum privilegiis. Sic Summus Pontifex.

III. Ex his Urbani II. verbis hujusmodi argumenta ducuntur. I. Manifestum, atque evidens est omnibus, quicumque Decretales Constitutiones exploratas habent, quanta antiquitus fuerit Ecclesiæ Toletanæ dignitas & auctoritas in Hispaniæ, Galliæque provinciis: pro certo igitur, & constanti habendum est ab antiquis temporibus magnam, atque excellentem Toletanæ Ecclesiæ dignitatem fuisse, magnamque in Hispaniæ, Galliæque provinciis auctoritatem. Consequens negari non potest. Quomodo enim constabit Ecclesiam Toletanam magna antiquitus dignitate, & auctoritate in Hispaniæ, & Galliæ provinciis fuisse; si eidem Ecclesiæ eximia dignitas nulla, nullaque auctoritas magna fuerit in has provincias? Ex qua conclusione certa, evidens hoc eljicitur argumentum. Dignitas magna, & auctoritas in Hispaniæ, Galliæque provinciis, quam Toletana habuit Ecclesia, nisi de Primatiali non potest intelligi; quoniam quum antiquitus Ditio Gothorum ad Narbonensem usque Galliam protenderetur, (quæ idcirco Gallia Gothica dicebatur) provincia hæc tota ad Hispaniæ Primatum spectabat: ergo constat Toletanam Ecclesiam ab antiquo admodum tempore Hispaniarum Primatialem fuisse.

IV. Ex allati argumenti propositionibus negari nulla potest; nisi quod Memoriale dolum objicit Pontificis Summi verbis, errasse illum ajens tanquam hominem in facto, in quo verborum ejus auctoritas minime infallibilis habenda est. At nisi vehementius insurgit, benigne admodum mecum agit, meum quippe argumentum firmius, atque evidentius ejusmodi reddit objectio. Præter quam quod ego certe sum nescius, fasne ulli hominum sit supremam Pontificis auctoritatem impune temerare, ut propriam adstruat opinionem. Dubitandi locus non est, quin decipi Pontifices possint, ut proprio ipsi ore fatentur, in rebus *de facto*, dum-

dummodo id nec directe, nec indirecte spectet ad Fidem: verumtamen falsitatis arguere id, quod Pontifex esse manifestum affirmat, perduellionis crimine absolvi nequaquam potest; nam ita SS. Christi Vicarius temeritatis minimum, atque imprudentiæ arguitur, quæ quidem nota merito inuri ei potest, qui rem falsam nulloque hærentem fundamento pro certa, & manifesta confirmat.

V. Alterum argumentum elijicitur ab aliis clausulis non minoris roboris, quam superius allatæ. Quod ut evidenter appareat, doctrinam Memorialis adducam; *El* restituit *significa lo que los Juristas suelen llamar reivindication de la prenda, de que uno estuvo antes en possession.* „ Vox illa, *Restituit*, id „ significat, quod apud Jurisperitos appellari consuevit rei„ vindicatio bonorum, quæ possessa olim fuerint. Ex doctrina hac tam certa, quam nemo revocaret in dubium, ratiocinatio conficitur, cujus præmissarum altera est auctoritas Pontificis, altera vero Memorialis verba, hoc pacto: Primatum restituere Ecclesiæ Toletanæ, Primatum notat antea in eadem fuisse; id enim docet Memoriale rem haud posse restitui, quæ ante possessa non fuerit: atqui Pontifex restituit, (sic ipse profitetur) Primatus dignitatem Archiepiscopo Toletano, ejusque Ecclesiæ. Ergo Toletana Ecclesia, & Archiepiscopus Toletanus longe antea dignitatem ejusmodi possederant. Quid contra adduci possit non video, etenim perspicuæ, ac certæ sunt præmissæ, evidensque conclusio.

VI. Tertium ducitur ex ejusdem Bullæ verbis, tum e quibus confectum est superius, tum e sequentibus. Pontifex Ecclesiæ Toletanæ dignitatem optat restituere, quam olim possidebat, atque ejus civitatis opitulante Deo res in pristinum reddere pro virili contendit: proindeque D. Bernardum, & ejus Successorem Hispaniarum Primates instaurat, mandatque Episcopis cæteris, ut Primatem D. Bernardum agnoscant. Novit ergo, & ostendit Summus Pontifex, quod Ecclesia Toletana Primatiali antiquitus dignitate honestabatur, quam modo instaurat, eidemque restituit, ut novo ejusmodi rescripto cæteris Hispaniarum Ecclesiis exceptionis petendæ facultatem adimeret; non enim fuisset mirum, si Ecclesiæ illæ quæ libertate tam diuturna essent usæ, vel imposterum a Primatu immunes haberi flagitassent.

VII. Quartum desumitur ex ipsis Memorialis verbis: quæ quantum ad nostra roboranda faciant, palam erit. Quum Pontifex declarat, atque concedit D. Bernardo Primatis dignitatem: *Te*, inquit, (*sicut ejusdem urbis antiquitus constat extitisse Pontifices*) *in totis Hispaniarum Regnis Primatem privilegii nostri sanctione statuimus*. Negat Memoriale, clausulam illam, *sicut constat*, esse affirmationem, at privilegii potius concessionis temperamentum esse contendit. Siquidem, ait, ejusmodi verbis haud Pontifex affirmavit constare, quod Toletani Præsules obtinuerint Primatus dignitatem, sed quod privilegium id concedebat, ut constabat: idest *Ad instar*, ut dici solet, possessi privilegii. At vero ex eo, quod Hispalensis Ecclesia Toletanam hoc nunquam privilegio fruitam esse contendit, sequitur, quod neque Urbanus, & ejus Successores Toletanæ Ecclesiæ, atque Archiepiscopo quidquam concesserint, neque ex Urbani rescripto Ecclesia, & Archiepiscopus Primatus possessionem potuerint adipisci. Quæ interpretatio adeo cum Bulla ipsa pugnat, ut mirum videatur, fuisse in lucem editam tanquam firmissimi argumenti stabile fundamentum. Certe aut Memorialis auctori non fuit Bullæ copia, aut oscitanter illam legit. Urbanus orditur dicere, manifestum esse, quantæ Toletana Ecclesia dignitatis & auctoritatis ex antiquo in Hispaniæ, & Galliæ Regnis fuerit; prosequitur, se restituere pristinam illam dignitatem velle; proximeque addit: privilegii nostri sanctione te in totis Hispaniarum Regnis Primatem statuimus, sicut constat antiquitus fuisse Toleti Pontifices. Estne hîc locus voci *Ad instar*?

VIII. Mihi vero præstandum est, ut vera Bullæ notio teneatur, simulque a veritate quam sit alienum quod Memoriale autumat. Audiantur duo illa Pontificia Diplomata, quorum alterum Regi Alphonso VI. Toletanæ urbis vindici, alterum Archiepiscopis & Episcopis Hispaniarum est missum, etenim ex utroque persuasissimum erit de hujus rei veritate vel maxime affectis studio partium. Horum primum hæc exhibet: *Fratrem Venerabilem Bernardum ejusdem urbis Præsulem, tuis exhortationibus invitati, digne, & reverenter excepimus. Privilegium quoque Toletanæ Ecclesiæ antiquæ Majestatis indulsimus; ipsum enim in totis Hispaniarum Regnis Primatem statuimus. Et quidquid Toletana Ecclesia antiquitus noscitur habuisse, nunc*

nunc quoque ex Apostolicæ Sedis liberalitate habere censuimus. Quo testimonio fit evidens, sedulo perpensa ea documenta fuisse, quæ Archiepiscopus D. Bernardus exhibuit; necnon apertissime ostenduntur, Pontificis verba (barbaris utar vocibus perspicuitatis gratia) *assertiva* quidem esse, non *restrictiva* dignitatis antiquæ, hujusmodi privilegii sanctione concessæ.

IX. In altero autem ad Hispaniarum Archiepiscopos, & Episcopos Diplomate absolute affirmat Archiepiscopum Toletanum a se Primatem Hispaniæ renunciatum esse. *Toletanum Archiepiscopum privilegii nostri auctoritate Primatem in totis Hispaniarum Regnis facere decrevimus.* Luce igitur clarius est clausulam illam, *sicut constat*, affirmativam Primatus esse, quem Toletana jam habuit Ecclesia, non restrictivam ejus, quem modo ab Urbano eadem obtinet. Idem alio ex Diplomate Urbani ad D. Hugonem Cluniacensem Abbatem habetur expresse, ubi de D. Bernardo verba faciens ita fatur: *Antiqua Ecclesiæ suæ, prout rogasti, munimenta concessimus, & privilegii nostri paginam pristina plenam dignitate libenter indulsimus: Primatem Episcoporum omnium, qui in Hispaniis sunt, effecimus.* Num clarius aliquid, sive evidentius desideratur? *Id. Urb ad Hug. Abb.*

X. Veniamus modo ad Urbani Successorem Paschalem Juniorem, cujus loquendi genere minime obscuro Decessoris sui sententia fiet apertior. En ipsum Bullæ initium: *Paschalis Episcopus servus servorum Dei, Reverendissimo Fratri Bernardo, Toletano Archiepiscopo, ejusque Successoribus canonice constituendis.* Deinde per eadem fere Urbani verba prosequitur: *Actorum Synodalium Decreta scrutantibus liquet, quantæ dignitatis Toletana Ecclesia fuit ex antiquo, &c. Unde & nos ejusdem urbis statum, quantum ad nostras est facultates, in Ecclesiasticæ dignitatis gloriam stabilire, Domino adjuvante, optamus. Igitur, tum pro benignitate S. Romanæ Ecclesiæ debita, tum pro digna Toletanæ Ecclesiæ reverentia, tum etiam pro... Præstantissimi Regis Ildephonsi postulationibus... Te, Reverendissime Frater, juxta Prædecessoris nostri S. Mem. Urbani II. statutum in totis Hispaniarum Regnis Primatem fore præsentis privilegii auctoritate sancimus. Sic ejusdem urbis antiquitus constat extitisse Pontifices... Primatem te universi Hispaniarum Præsules respicient, & ad te, si quid inter eos gravi quæstione dignum ortum fuerit,* *Paschal. II. ad Bernard.*

referent... Hæc & cætera omnia, quæ ad antiquam Toletanæ Sedis Apostolicæ concessione, probari poterunt, Nos tibi, tuisque Successoribus perpetuo possidenda concedimus, atque firmamus, &c.

XI. Huic Paschalis II. Bullæ primum convenit argumentum, ex alia Urbani ductum: utriusque enim simile ferme principium est. Paschalis igitur optare se dicit, quantum ad suas est facultates, adjuvante Deo, Ecclesiasticam dignitatem, qua Toletana olim Ecclesia nituit, stabilire, & tanquam ejusmodi desiderii consequentiam explicat ea voce *Igitur*, quæ nota illationis a Logicis nuncupatur. Argumentum vero sic ducitur: Paschalem Juniorem tota Pontificia auctoritate firmare, ac stabilire Hispaniæ Primatum in Toletana Ecclesia, ut ante ab ejus Prædecessore fuerat stabilitum, legitima consequentia est illius desiderii, nempe stabiliendi, quantum ad suas facultates esset, Ecclesiasticam dignitatem, quam habuit antiquitus Ecclesia eadem Toletana: liquet igitur non solum nosse Pontificem, sed apertis etiam verbis testatum esse antiquam Primatialis Ecclesiæ hujus dignitatem; secus enim nec consequentia, nec propositio veræ essent. Novum argumento robur accedit a proxime sequentibus Bullæ verbis, *Sic ejusdem urbis antiquitus constat extitisse Pontifices*; quibus Urbani sententia explicata, propositioni nostræ fit satis; iis enim clausula illa *sicut constat* aperitur, & præpostera, ac per vim facta interpretatio illa declaratur, quæ sive a turbulento animi motu, sive a præcipiti, & inconsiderato judicio profecta est.

XII. Aliud argumentum conficio, quod & Urbani Bullæ, & Successorum ejus aptari potest. Cunctis Provinciæ alicujus Episcopis mandare, ut uni pareant Metropolitæ, ipsiusque Successoribus canonice constitutis quacumque in re gravi quæstione digna inter eos exorta, evidens argumentum est, hujusmodi Metropolitam ejus Provinciæ Primatem existere; hæc autem propositio constat ex dictis capite primo. Atqui tum in hac, tum in aliis Pontifex Bullis mandat, ut si quid gravi dignum quæstione inter Hispaniæ totius Episcopos ortum fuerit, ad Archiepiscopum Toletanum referant, qui est Metropolita; ergo Toletanum Archiepiscopum esse Primatem Hispaniarum liquido constat. Verba etiam illa quæ postremo attulimus ex eadem Bulla considerentur, planumque erit Toletanam Ecclesiam honore

Pri-

Primatus præfulsisse, antequam Hispania Maurorum tyrannidem pateretur.

XIII. D. Bernardo usum Pallii concesserat, Hispaniarum Primatis dignitatem seu tribuerat, seu confirmaverat, beneficiis ipsum aliis Pontifex cumulaverat, quæ in Bulla eadem declarat: postea sic prosequitur: *Hæc & cætera omnia, quæ ad antiquam Toletanæ, Sedis Apostolicæ concessione probari poterunt, Nos tibi, tuisque Successoribus perpetuo possidenda concedimus, atque firmamus.* Hanc siquis clausulam serio animadvertat, nisi studio sit percitus, suoque in errore improbe persistere coactus, is agnoscet D. Bernardum suam circa Primatum voluntatem, utut pari haud ratione alias res probaverit, comprobasse. Itaque Paschalis Junioris verborum quæ attuli hæc hauddubie sententia est. Ex iis privilegiis quæ tuam ad Toletanam Ecclesiam spectare contendis, hîc contenta legitime comprobata sunt; quamobrem tum ista, tum siquæ alia ex antiquo possessa ab eadem Ecclesia esse comprobentur, omnia confirmamus.

XIV. Sequitur Gelasii Papæ II. Bulla, cujus principio Archiepiscopus D. Bernardus Primatis nomine appellatur; hic enim titulus ei præfigitur: *Gelasius Episcopus, servus servorum Dei Reverendissimo Fratri Bernardo Toletano Primati, ejusque Successoribus.* Deinde aliquot præmissis, hæc subdit: *Ad hoc caritatis debito provocamur, & Apostolicæ Sedis auctoritate compellimur, honorem debitum Fratribus exhibere, & S. Romanæ Ecclesiæ dignitatem pro suo cuique modo cæteris Ecclesiis impertiri. Idcirco Prædecessorum nostrorum sanctæ memoriæ Urbani II. & item Paschalis II. vestigiis insistentes tam tibi, quam tuis Successoribus Toletanæ Ecclesiæ Cathedram illustrantibus, totius Hispaniæ Primatum largiente Domino confirmamus.* *Gelas. II. ad D. Bernard.*

XV. Serio hîc animadvertenda esse censeo gravissima Gelasii verba: *Ad hoc*, inquit, *caritatis debito provocamur, & Apostolicæ Sedis auctoritate compellimur honorem debitum fratribus exhibere*; idcirco D. Bernardo, ejusque Successoribus honorem Primatus confirmat. Equidem fateor, assequi mente non possum, quomodo sit futurum, ut clarum adeo, adeoque firmum corruat testimonium.

XVI. Ejusmodi autem verborum pondus ut expendatur, duo potissimum quærenda censeo. Primum quæro: nunquid nullo consilio, nullaque motus ratione Pontifex, at repen-

pentino quodam animi impetu incitatus præcipitanter locutus eſt? Inutilis certe percontatio hæc aliquibus, mihi vero ſummopere neceſſaria viſa eſt: & unuſquiſque, modo ſui non impos, reſpondebit, ut arbitror, Gelaſium cauſa, ratione que alia ſumma prudenter, ac mature prius explorata, ad id fuiſſe perductum. Deinde quæro: numquid virtus ulla, ſeu vera auctoritas poteſt ducere ad honorem atque præeminentiam alicujus confirmandam, nullo jure poſſeſſam, cum aliorum detrimento? Otioſum id pariter quærere judicabitur; nihilo tamen ſecius, res ut teneatur clarius, atque evidentius, neceſſarium. Quicumque Chriſtiano nomini haud nuncium remiſit is fieri non poſſe ajet, ut virtus ulla ad manifeſtum vitium perducat.

XVII. Ex duabus his propoſitionibus hoc conficitur argumentum. Nulla vera virtus aut moviſſet, aut impuliſſet Gelaſium Pontificem, neque ipſum Apoſtolicæ Sedis auctoritas coegiſſet, ut, debitum Eccleſiæ Præſulibus honorem exhibiturus, D. Bernardo, ejuſque Succeſſoribus Hiſpaniarum Primatum confirmaret, niſi Toletana Eccleſia, ejuſque Archiepiſcopus ejuſmodi honorem antiquitus habuiſſent. Atqui caritate, quæ vera profecto eſt virtus, Gelaſius motus, compulſuſque fuit, ut debitum Eccleſiæ Præſulibus (quos Fratres appellat) honorem præbendi gratia, D. Bernardo, ac Succeſſoribus Hiſpaniæ Primatum confirmaret. Multo igitur antea, & ex antiquo Toletana Eccleſia, & ejus Archiepiſcopus Primatum habuerunt Hiſpaniæ. Argumentum eſt clarum, conſequentia evidens, veræ præmiſſæ. Major patet, quia nulla vera virtus, eoque minus caritas poteſt movere, aut Sedis Apoſtolicæ auctoritas cogere, ut iniqua res fiat, ſervandi cauſa honorem Præſulibus Eccleſiæ debitum. Si autem Eccleſia, & Archiepiſcopus Toletanus antea id honoris minime habuiſſent, certe quidem omnibus honor Præſulibus debitus ſervatus eſſet, nec D. Bernardo, nec Succeſſoribus dignitate illâ tributâ, aut confirmatâ. Ipſa vero confirmatio fuiſſet injuriam inferre Eccleſiis cæteris, quæ aliquem ob rumorem nullo hærentem ſtabili fundamento tum libertate exuebantur, tum ejus parere cogebantur imperio, cui nunquam antea.

XVIII. Minor non video quî poſſit negari, namque ipſe Pontifex optimo quidem jure, firmiſſimiſque rationibus ſic

ſic affirmat, atque teſtatur, ut e planiſſimis, maximeque ſignificantibus illius verbis haberi poteſt. Quamobrem fateatur neceſſe eſt Eccleſia Hiſpalenſis eſſe propoſitionem hanc certam tum ob ea quæ primæ percontationi reſpondimus, tum ob ea ipſa, quæ ſuo in Memoriali nos docet, hac quidem in re a veritate non abhorrens, proindeque digniſſima, quæ ad rem noſtram comprobandam teſtis adhibeatur. Et ſane ad reſpondendum aggrediens Ill. de Caſtejon inſiſtenti ea voce *Conſtat* Urbani Pontificis, hæc animadvertit: *La afirmacion de el Principe puede ſer en caſos proprios, y hechos ſuyos, de que puede tener ciencia natural, ù de caſos, y hechos agenos: en los primeros la afirmacion de el Principe hace plena probanza, y no ſe admite probanza de lo contrario; lo que ſerìa un gran deſayre de ſu autoridad; porque ſerìa lo miſmo que tratarle en juicio, ù de mentiroſo, ù de craſſamente engañado; y qualquiera de eſtas dos coſas desluſtra, y empaña la autoridad de el Principe.* „ Principis affirmatio aut propriis in caſibus, „ factiſque eſſe poteſt, quorum phyſicam habere valet ſcien- „ tiam, aut in alienis. Primo caſu Principis affirmatio ple- „ niſſime probat, neque ulli ſit poteſtas contra inſurgendi; „ quippe quod auctoritati ejus detrimentum importaret, „ necnon perinde eſſet quaſi eum mendacii, ſeu craſſæ, ut „ dicunt, ignorationis arguere, quarum rerum utraque per „ probrum, atque contemtum Principis auctoritatem tra- „ ducit. Ita igitur ſe res habet. Ait Pontifex, caritate ſe moveri, Sedis Apoſtolicæ auctoritate ſe cogi. Caritate autem impelli ac moveri, Sediſque Apoſtolicæ auctoritate ſe coactum fateri, acta hæc propria, factaque Pontificis eſſe quis neget? Si forte Eccleſia Hiſpalenſis id neget, Gelaſii auctoritatem, ex ſua ipſius doctrina traducet per ſummum dedecus; nam mendacii craſſæque illum ignorantiæ inſimulabit; qua quidem abs re quum debeat abhorrere, propoſitionem uti certam admittat oportebit, quod unum decori Pontificis nullum infert detrimentum. Itaque conſtat, concedendum neceſſario fuiſſe Toletano Archiepiſcopo Hiſpaniarum Primatum, ut omnibus exhiberetur Præſulibus honor cuique debitus, eo quod Eccleſia Toletana ex antiquo illa dignitate fuerat decorata.

Mem. p. 3. §. 3. n. 36. pag. 355.

XIX. Noſtri etiam inſtituti argumentum evidens Bulla eſt Callixti II. quæ incipit: *Callixtus Epiſcopus ſervus ſervorum*

Callixt. II. D. Bern.

vorum Dei Venerabili Fratri Bernardo Toletano Primati, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum. Postquam supernæ miserationis dignatio insignem quondam, & inter Hispaniarum urbes magni nominis civitatem Toletanam, studio, & labore gloriosæ mem. Regis Ildephonsi de Saracenorum manibus liberavit Domini Prædecessores nostri sanctæ recordationis Urbanus, & Paschalis Ecclesiæ Romanæ Pontifices, ejusdem civitatis Ecclesiam pristinæ studuerunt restituere dignitati, unde Reverendissime Frater, & Coepiscope Bernarde, Pallium tibi ... conferentes, in totis Hispaniarum Regnis Primatem te privilegiorum suorum sanctionibus statuerunt, sicut Prædecessores tuos prædictæ urbis Pontifices constat antiquitus extitisse. Quorum nimirum Patrum nostrorum vestigiis insistentes, tam tuis, quam & Reverendissimi nepotis nostri Ildephonsi precibus duximus annuendum, ut auctore Domino, eumdem tibi, tuisque Successoribus honorem, & per nos confirmemus. Apostolica igitur auctoritate statuimus, ut per universa Hispaniarum Regna Primatus obtineas dignitatem. Verum personam tuam in manu nostra propensiore gratia retinentes, censemus, ut solius Romani Pontificis judicio, ejus causa, siqua fuerit, decidatur. Te itaque universi Hispaniarum Præsules Primatem respicient, &c.

XX. Ex Bulla hac liquido constat (nemo enim omnium claram, atque evidentem verborum significationem negare ausit) a Callixto Pontifice cognitum fuisse Bernardum, utpote quem in titulo Primatem appellat: necnon eidem Pontifici exploratum fuisse, quod Bernardi Prædecessores Toletanæ Ecclesiæ Archiepiscopi Primates Hispaniarum extitere, vocat enim honoris restitutionem Toletanæ Ecclesiæ privilegium a Prædecessoribus Paschale, & Urbano impertitum: *Pristinæ studuerunt restituere dignitati*: apertissimis testans vocibus constare, quod Bernardi Prædecessores Archiepiscopi Toletani Primatus Hispaniarum dignitate nituerunt. Præterea palam est, eam dignitatem a Pontifice tum Bernardo, tum Successoribus confirmari. Denique Apostolicæ Sedis auctoritate decernit, ut in totis Hispan. Regnis Primatis munere fungatur, uni tantum Pontifici subjectum ipsum futurum declarans, mandansque, ut singuli eidem tanquam Primati pareant, & obsequantur. Testimonium hoc adeo per se patet, ut veritatis duntaxat osori vertere in dubium idem liceat. Quidquid autem contra posset adduci, jam superius plenissime oppugnavimus. CA-

CAPUT IV.

Toletanus Primatus roboratur Bullis Honorii II. Lucii II. Eugenii III.

SUMMA CAPITIS.

I. *Bulla Honorii II. profertur, & Lucii II. tanquam similis allatæ omittitur.*
II. III. IV. *Diligentissima earumdem explanatio.*
V. *Bulla alia Lucii II. ad Præsules Hispaniarum, ut Toletanum Primatem agnoscant.*
VI. *Bulla Eugenii III.*
VII. *Eadem dilucide exploratur.*
VIII. *Objectio in Memoriali facta prædictis Bullis.*
IX. *Ipsis Eugenii III. verbis eluditur Memorialis objectio.*
X. XI. *Ejusdem Pontificis alia testimonia producuntur.*

I. TRium Romanorum Pontificum Bullas singulas proferre constitui: unusquisque enim horum ea prosequitur laude Toletanam Ecclesiam, quæ vel ab uno eorum eidem tributa plurimi habendum præconium videretur, a pluribus vero præbita omnes æstimationis terminos excedit. Hujusmodi Bullarum prima erit Honorii II. quæ prodiit in lucem Redemtionis anno 1125. pro Raymundo Toletano Archiepiscopo, quæ Toletanæ Ecclesiæ magnificam hanc laudem continet: *Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia ab ipso Salvatore omnium Domino Jesu Christo, caput, & cardo est Ecclesiarum omnium constituta. Non decet igitur a capite membra discedere, sed eminenti rationi, provisioni supernæ capitis obedire. Moderatrix autem discretio capitis singulorum membrorum officiosas actiones considerans, unicuique jus & ordinem a natura constitutum distincte conservat, & quibuslibet nobilibus venustatis suæ dignitatem sine invidia sociali charitate custodit. Hac igitur inducti ratione honorem nobilis, & famosæ Toletanæ Ecclesiæ, Apostolicæ Sedis propriæ, & specialis filiæ volumus conservare. Ideoque, Venerabilis Frater Raymunde, tuis rationalibus postulationibus paternæ pietatis affectu duximus annuendum. Per præsentis ergo privilegii paginam auctoritate Apostolica statuimus, ut per universa Hispaniarum Regna Primatus obtineas dignitatem.* Honor. II. ann. 1125.

Eidem Raymundo aliud diploma omnino simile scripsit Lucius II. ann. 1144. quod ea propter perinde ac allatum omittimus.

Lucius II. ann. 1144.

II. Ex his Honorii, & Lucii Bullis non pauca nostram ad rem facientia suppetunt adnotanda. In rescriptis, Bullisque Pontificum (idem puta dictum de supremi cujuscumque Principis Diplomatibus) nihil otiosum, nihil abs re considerari potest, aut debet, immo vero prudenter dicta omnia, summoque meditata consilio habenda sunt. Quod servari præsertim debet ipsis in rescriptorum exordiis, quæ utplurimum Principis mentem ostendunt, ac privilegii honestatem, æquitatemque significant. Hoc posito tanquam stabili fundamento, mystica jam attendenda principia sunt, quæ suis illi Pontifices rescriptis junxerunt, cum extremis postea conferenda, cumque privilegio, quod Apostolicæ Sedis auctoritate summa Toletano Archiepiscopo Raymundo, ac Successoribus impertiuntur: nempe ut Primatis dignitate in omnibus Hispaniæ Regnis perfungatur; cujusmodi autem Primatus, quamque ob causam, apertissime ostendunt ipsa Bullarum exordia. *Sacrosancta*, inquiunt, *Romana, & Apostolica Ecclesia ab ipso Salvatore omnium Domino Jesu Christo caput & cardo est Ecclesiarum omnium constituta. Non decet igitur a capite membra discedere, sed eminenti rationi provisioni supernæ capitis obedire.* Quum igitur Ecclesia Romana decernat eminenti ratione, ac superna provisione, ut Toletana Primatus dignitate fruatur, nullam decet Ecclesiam ab ea constitutione discedere; si cardinem, & caput Ecclesiarum omnium cupit respicere a Christo Domino institutum.

III. Procedit argumentum. *Moderatrix autem discretio capitis singulorum membrorum officiosas actiones considerans, unicuique jus & ordinem a natura constitutum distincte conservat, & quibuslibet nobilibus venustatis suæ dignitatem sine invidia sociali caritate custodit. Hac igitur inducti ratione*, ajunt Pontifices, *honorem nobilis & famosæ Toletanæ Ecclesiæ Apostolicæ Sedis propriæ & specialis filiæ volumus conservare.* Quamobrem Apostolicæ Sedis auctoritate paterno vere affectu decernunt, ut Hispaniarum Primatum obtineat. Hîc expresse traditur Toletanam Ecclesiam alias inter, quæ mysticum corpus efficiunt, cujus caput Romana, nobilioris, præcipuique instar membri habendam esse. Ut autem caput absque cætero-

rum

rum membrorum invidia singulis humani corporis membris locum a natura constitutum servat, ita ut inferiori ne sit invidiosum superius; ita mystici hujus corporis Catholicæ nempe Ecclesiæ legitimum caput Pontifex absqne cæterarum Ecclesiarum invidia, immo fraterna omnium caritate antiquum Toletanæ honorem conservat, tanquam nobilis, ac præcipui hujusce corporis membri, ac peculiaris, & propriæ Sedis Apostolicæ filiæ. Sic se habet utriusque sermo Pontificis, quem juxta scholarum morem statui pertractare, quo planum magis, magisque perspicuum omnibus fiat.

IV. Naturalis corporis caput, cujus est proprium membra cætera moderari, atque in officio retinere, quodcumque eorum singulis jus & ordinem natura indidit, idem servat, itaut ea inter nobiliori splendidius, caritate aliorum fraterna, ac citra invidiam, contingat. Quapropter Romana Ecclesia, caput mystici corporis nempe Catholicæ Ecclesiæ, quam reliquæ omnes Ecclesiæ tanquam mystica membra componunt a Christo Domino constituta oportet, ut prudenti suæ moderationis consilio id juris, atque ordinis unicuique servet Ecclesiæ, quod fuit jam constitutum; pro dignitate illius faciens, cujus nobilitatis, gloriæque fama pervaserit. Hinc necessario sequitur (ajunt Pontifices) quod servandus nobis sit honos percelebris Toletanæ Ecclesiæ, quæ Apostolicæ Sedis propria, & specialis filia est fuitque, honos inquam hoc in mystico Ecclesiæ corpore ipsi destinatus. Qua ex consequentia ego aliam sic eljicio: Paterna igitur charitate nos moti (Honorius, & Lucius) decernimus, ut Toleti Archiepiscopus in Primatis dignitate omnibus in Hispaniæ Regnis persistat. Primæ hujus argumenti conclusiones ex ipsis Pontificum verbis conficiuntur; postrema vero ex Ecclesiæ Toletanæ Primatu. Ratio exprimitur, non dignitatis causa concedendæ, at confirmandæ; nobilitas nempe, atque existimatio, quam Ecclesia Toletana est adepta, dum filiæ propriæ ac specialis Apostolicæ Sedis præclarissimum sibi nomen comparavit, quæ quidem gloria satis superque est, ut citra invidiam, immo fraterna cum caritate Hispanienses Ecclesiæ omnes Toletanam inter sese nobilissimam fateantur; itemque ut Primatus honor, quo fuit antiquitus decorata, in eadem servetur. Legiti-

timum esse hoc argumentum ii omnes agnoscent, qui omni procul studio Pontificum verba perpenderint.

V. Non est cur Lucii II. Bullam ad universos Hispaniarum Episcopos datam, ut Toletanum Archiepiscopum Primatem agnoscant, prætermittam; quanquam novum inde argumentum duci nequeat: nam præclarum adeo testimonium est, ut ipsum per se pateat. *Apostolicæ*, inquit, *Sedis clementia singulis Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis suam dignitatem, & justitiam servare consuevit. Unde nos quorum præcipue interest, Ecclesiarum omnium curam gerere, venientem ad nos Venerabilem Fratrem nostrum Reverendissimum Archiepiscopum Toletanum benigne recepimus; & inspectis Prædecessorum nostrorum privilegiis, Primatus dignitatem per universa Hispaniarum Regna juxta eorumdem privilegiorum tenorem, ei confirmavimus. Ipsum itaque... ad Sedem propriam remittentes universitati vestræ mandando præcipimus, quatenus eidem tanquam Primati vestro, absque ulla contradictione canonicam obedientiam, & debitam reverentiam exhibere curetis, &c. dignum namque est, ut qui multis lætatur præesse subditis nullatenus erubescat suis subesse Prælatis, &c.*

Lucius II. ann. 1144.

VI. Nonnulla insuper ex Eugenii III. Bulla ad Joannem Archiepiscopum, ejusque legitimos Successores peculiari animadversione digna sunt. Postquam docuit, a Christo Domino ligandi, atque solvendi potestatem esse factam Petro, ligatum, ac solutum iri in Cælis pollicendo, quæcumque ipse in terris ligasset, atque solvisset; aliamque præterea potestatem factam esse confirmandi in fide Fratres suos, ita prosequitur: *Oportet ergo, Nos, qui licet indigni, B. Petri residemus in loco, prout divina nobis clementia scire, & posse donaverit, prava corrigere, recta firmare, & in omni Ecclesia sic ad arbitrium Æterni Judicis disponenda disponere, ut de vultu ejus judicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem. Tuis itaque, dilecte in Christo Frater Joannes Archiepiscope, justis postulationibus gratum impertimur assensum, & Prædecessorum nostrorum Honorii, & Lucii Romanorum Pontificum sanctæ memoriæ vestigiis inhærentes, per præsentis privilegii paginam Sedis Apostolicæ auctoritate, statuimus, ut per universa Hispaniarum Regna Primatus obtineas dignitatem... Primatem te universi Præsules Hispaniarum respicient, & ad te si quid inter eos quæstione dignum fuerit, referent, &c.*

Eugen. III. ann. 1152.

VII.

VII. Ut Bullæ hujus ſententiam habeas plenam monendus mihi id Lector videris, quod num. tertio adnotavi ad Honorii II. Luciique item II. Bullas. Non abs re, neque otioſe ab Eugenio III. genus illud graviſſimum dicendi eſſe adhibitum credendum eſt, quum ſe, tanquam Petri Succeſſorem, facturum ait ex munere, ſi prava corrigeret, recta firmaret, quatenus vires & ſcientia Dei O. M. largitate acceptæ paterentur: eamque ob rem tam attente, tam ſedulo res univerſalis Eccleſiæ adminiſtrandas ſibi eſſe, ut quidquid geſſerit, divinæ penitus voluntati, atque æterni arbitrio Judicis reſpondeat, necnon ut oculis tantum liceat judicii ſui æquitatem videre. Quorſum vero hæc ſingularis adeo, adeoque ſollicita inſpectio Pontificis? Eo nempe collineant meditatio illa præſentis arbitrii, ac voluntatis Æterni Judicis, eaque cupido ingens, ut per eum ſancita perſpicacioribus tantum oculis pateant, ad Toletanæ Primatum Eccleſiæ declarandum, confirmandumque; ad præcipiendum Præſulibus Hiſpaniæ omnibus, ut Joannem, ac legitimos Succeſſores dignitatis ejus compotes noſcant; denique ad eos admonendos, ut ſi qua de re gravi eos inter controverſia fuerit, ad Toleti Archiepiſcopum deferant, qui tanquam Judex legitimus ſententiam ferat, atque decernat.

VIII. Quid obſirmata magis pervicacia, ſtudiumque magis cæcum objicere his oraculis valeat, non ſolum mente, ſed ne cogitatione quidem amplector. Attamen quævis ſuſpicio undecumque ſuboriri poſſit, eam ſapientes, prudenteſque homines nihil penſi habebunt. Certe in Memoriali quod Eccleſiæ Hiſpalenſi adjudicatur, inaudita quædam doctrina occurrit, per quam ſumma ope contenditur, ut tot Bullæ Romanorum Pontificum corruant, quæ Toletanum Primatum expreſſe confirmant. Ait igitur Eccleſia Hiſpalenſis, quod quum Urbani II. reſcriptum ſit nullum. *Nunca ha tenido validacion, ni ſe la han dado las repetidas confirmaciones de los Pontifices ſiguientes, porque ninguna de ellas ha ſubſanado los defectos ſubſtanciales de el primer Reſcripto.* Id eſt: „ Nullo unquam tempore fuit validum, nec iteratæ Succeſſorum confirmationes Pontificum quidquam ei „ roboris addidere, quippe quarum nulla melius fuit male admodum ſe habenti primo illi reſcripto. Id vero tanta ſui *Mem.p.360.n.41.*

fidu-

fiducia obfirmat, ut pro evidentia sæpe sæpius venditare aveat, quæ affirmari haud possunt, quin Urbani perstringatur majestas, auctoritasque minuatur. Hanc ego rem partis tertiæ capitibus tertio & quarto fusius pertractandam, differre constitui

Part. 3. capp. 3. & 4.

IX. Firmissimis ibi argumentis ostendam quam validum, ac stabile sit Urbani rescriptum. Verum enimvero iis qui studio vacant tanti momenti sunt Eugenii III. verba, ut adversanti levissimum id fundamentum permitti potuisset. Et sane aliquid sycophantæ liceat objectare Urbani rescripto; quasi vero adductæ per eum rationes subsistere haud valeant, ex falsis aliquot injurià in easdem conjectis, ut aperte docui, atque evidenter comprobaturum me infra esse promitto; attamen quidquid seu objectum fuit, seu possit juxta objici, Eugenii rescriptum expresse refellit. A tradita sibi potestate tanquam Petri Successori, is orditur, postea id sibi esse muneris profitetur, ut prava corrigat, justa confirmet. Ecquis igitur eumdem asserat scrutari negligentem, æquumne sit quod parat exequi; detrectantem exquirere, priorne concessio robore laborarit, necne; rationesque insuper posthabentem, cur illum honorem tribui vetitum esset, tantum sibi arrogasse (quem autem virum Deus bone! Eugenium III. vitæ sanctimonia in omnium ore celeberrimum) ut hujus dignitatem Primatus confirmaret? Prosequitur sanctissimus idem Pontifex scire se, ita merendum sibi esse ex officio de omni Ecclesia, ut quamcumque ipse sententiam pronunciarit, ex Æterni ore Judicis profecta eadem esse credi possit, cujus æquitatem labe omni carens oculorum acies aspiciat. Quæ quum ita sint, eritne, erit inquam audax aliquis blatero affirmans, Pontificem antè non explorata re, nec mature perspecta, contra æquitatem in Ecclesia quidpiam disposuisse; sententiam æquitati causæ, & partium contrariam pronunciasse? Ad hæc Hispalensem Ecclesiam connivere, hæc ferre, ne quod suo nomine fuit dictum, corruat, alienissimum profecto ab ea prudentia, ac veneratione est, quibus obsequentissime Apostolicam Sedem veretur. Fatendum est igitur magnum istum Pontificem re prius mature perspecta, prudenter explorata, utque supremam decuit auctoritatem suam, perpensa, mox tulisse sententiam, ut æquum tueretur, firmaretque; quæ quidem sen-

ten-

tentia tantæ fuit integritatis, ut ficui Urbani refcriptum imbecillitati obnoxium fuerit, per hanc, fufpicione omni fublata, ftabile firmumque fit redditum.

X. Huc accedit, quod Pontifex ifte non femel, fed frequenter alia alio tempore edidit refcripta nunc ad Regem Alphonfum VII. vulgo Imperatorem nuncupatum, nunc ad Toletanum Archiepifcopum Joannem ab Ecclefia Segobricenfe ad Toletanam translatum, nunc ad Bracharenfem, & Tarraconenfem Epifcopos: Ill. enim Didacus de Caftejon & Fonfeca Luci Augufti Epifcopus, ac Vicefgerens Principis Catholici Cardinalis de Toletano Primatu volumine primo decem ejufdem Eugenii tertii refcripta percenfet, quorum fingulis Primatum Hifpaniarum teftatur, & confirmat Ecclefiæ Toletanæ, atque ipfius Archiepifcopo. Cæterum ab omni abhorret ratione conatus perfuadendi, tot Bullas fuiffe conditas pro Toletano afferendo Primatu, non antea cognita caufa, neque Archiepifcopi petitionis æquitate perfpecta. Id porro ex Bulla contra Joannem Bracarenfem Archiepifcopum conftat, quod quum fæpe vocatus Romam ut caufam diceret, judicium declinaverit, cum Pontifex pronunciavit nullo fibi jure arrogare, ut Primatis & Archiepifcopi Toletani ab jurifdictione haberetur immunis. *Tu vero*, inquit, *tanquam diffidens de juftitia, nec venifti, nec excufationem rationabilem prætendifti*. Quamobrem eidem mandat, fufpenfionem interminans ab Epifcopali munere *ipfo facto incurrendam*, ut tres intra menfes ab accepto hoc Diplomate, *eidem Archiepifcopo, tanquam Primati fuo canonicam obedientiam exhibeat*.

XI. Idem perinde duabus aliis Bullis ejufdem Pontificis Archiepifcopo Tarraconenfi mandatum effe comprobatur: refcripta autem ad Bracharenfem, & Tarraconenfem Metropolitas tradita, quæ fpectant hanc caufam, idem Pontifex in Bulla ad Joannem commemorat; quam fupra laudavimus, præfatufque Auctor profert. Ibi Pontifex eidem profitetur, fe velle quatenus ratio, & æquitas patitur, quoniam vera eum caritate amplectitur, dignitatem & honorem Toletanæ Ecclefiæ tueri, atque fervare. *Ecclefiæ Toletanæ honorem ac dignitatem in quantum ratio, & honeftas permittit, integre cuftodire volumus, & confervare*. Animadvertantur eæ voces: *in quantum ratio & honeftas permittit*, quo ma- *Idem Eug. III. Ill. Caftejon t. 1. pag. 10.*

turitas, consiliumque innotescant, quibus magnus hic Pontifex ad rem pertractandam adjecit animum. Id profecto est admirandum maxime, quod Hispalensi Ecclesiæ lapsis jam quingentis, ac septuaginta annis, tanta argumentorum, ut putat, gravissimorum copia sit, quibus plene instituto se suo satis fecisse arbitretur, dum interim ævo illo, quo idem Eugenius floruit, nullum suppetiit, quod sive sententiam retardaret, sive judicio Pontificis adversaretur. Bracharensis, & Tarraconensis Archiepiscopi, simulque ii omnes, qui suam tuebantur, tuitique sunt causam, id nullo non tempore habuerunt ratum, quod nempe antequam gentes immanitate barbaræ regna nostra invaserunt, alicubi Hispaniarum Primatus extiterit: nec præter Ecclesiam Hispalensem alium omnino auctorem invenire est, qui absolute contrariam habeat opinionem. Quamobrem illius argumenta sint licet acuta, & subtilia, non ejus tamen momenti erunt eruditis hominibus, minimeque studiosis, ut rationem secum pertrahant: quæ potius attente eadem considerans tenuitatem, atque imbecillitatem tantam offendit, quanta pondus, atque soliditatem contrariorum ferre non possit.

CAPUT V.

Idem probatur aliorum auctoritate Pontificum.

SUMMA CAPITIS.

I. *Bulla Hadriani IV.*
II. III. *Apertissime eadem testatur antiquitatem Toletani Primatus.*
IV. *Idem Hadrianus alibi vocat Toletanum Archiepiscopum inconcussam columnam Ecclesiæ, & stabile fundamentum.*
V. *Examen laudationis tam eximiæ.*
VI. *Sententiam Hadriani fuisse legitimam, & omnibus numeris absolutam suadet ipsa ratio.*
VII. *Majora etiam, & ampliora concessit Toletano Primati laudatus Pontifex, quam quæ alii concesserant.*
VIII. *Alexandri III. Bulla Primatum adstruens; e laudibus extollens Toletanam Ecclesiam.*
IX. *Compendiaria Pontificum Romanorum testimonia.*

X.

X. *Eorumdem constans ratio edendi Bullas pro Toletano* Primatu.
XI. *Honorii III. & Innocentii VIII. Diplomata rem magnopere affirmant.*
XII. XIII. *Honorii III. Bulla declarat Hispalensem Ecclesiam subjectam Toletano* Primatui.
XIV. XV. *Quando Diplomata sint* motu proprio, & *quando* ad instantiam partis.
XVI. *Objectio Memorialis facta Diplomati Honorii diluitur.*
XVII. *Ex ipsius Memorialis confessione eadem objectio corruit.*
XVIII. XIX. XX. *Gregorius IX. Honorii III. Diploma confirmat, motuque proprio factum testatur.*
XXI. *Honorii III. & Gregorii IX. Diplomata ad Hispaniarum Reges, quibus jubentur quæcumque ad Hispalim spectantia receperint, Toletano* Primati *subjicere.*
XXII. XXIII. XXIV. *Innocentii VIII. Diploma confirmat Toletanum* Primatum, *dum controversia erat mota ab Ecclesia Bracarensi.*
XXV. XXVI. XXVII. *Exhibetur Martini V. edictum dirimens controversias omnes de Toletano* Primatu.

I. Postquam Eugenius III. obiit supremum diem, Ecclesiæ clavum est moderatus Hadrianus IV. Hic Bullam edidit Beneventana ex urbe anno 1155. Pontificatus sui altero, decimo quarto Calendas Martias ad Joannem laudatum, qua iisdem ferme verbis conscripta, quibus Urbanus II. Paschalis Junior, cæterique memorati Pontifices usi fuerunt, cùm Toletanæ Primatum Ecclesiæ confirmat, tum antiquam ejus possessionem memorat ante vastitatem Hispaniæ. Quare hîc repetendum memoria est quidquid Urbani II. Bullam proferentes jam diximus; neque omittenda aliquot Hadriani verba Primatus antiquitatem lautissime comprobantia. *Quia vero*, sic Pontifex, *dignum erat, & consentaneum modis omnibus, rationi, ut postquam eadem civitas in amissam respirabat libertatem, ipsa, & Ecclesia in statum reduceretur pristinæ dignitatis; Prædecessor noster divæ memoriæ Urbanus Papa, cujus temporibus a Saracenorum manibus civitas est erepta, ut ibi sedes esset Pontificalis instituit, & in prædicta Ecclesia, sicut antiquitus fuerat, Præsulem ordinavit... Igitur tum pro digna Toletanæ Ecclesiæ reverentia, tum pro filii nostri præstantissimi Regis Ildephonsi postulationibus... Te, Venerabilis Frater, juxta Prædecessorum nostrorum sanctæ memoriæ Urbani secundi, Paschalis, Callixti, Eugenii Romanorum Pontificum instituta in totis Hispaniarum Regnis Primatem fore, præsentis privilegii auctoritate sancimus. Sic ejusdem urbis antiquitus constat extitisse Pontifices...* *Hadrian. IV.*

Primatem te universi Hispaniarum Præsules respicient... Hæc, & cætera omnia, quæ ad antiquam Toletanæ Sedis dignitatem atque nobilitatem probari potuerunt pertinuisse, auctoritate, & certa Sedis Apostolicæ concessione, Nos tibi, tuisque Successoribus perpetuo possidenda concedimus, atque firmamus.

II. His Hadriani verbis docemur, Urbanum secundum Toletanæ civitati & Ecclesiæ haud denuo concessisse, at omnibus coactum nominibus restituisse pristinam dignitatem. *Quia dignum omnibus modis & consentaneum erat rationi.* Quum enim civitas servile jugum suis cervicibus a Saracenis impositum sustinuisset, æquum sane fuit, ut tam ipsa civitas, quam Ecclesia in honorem ac dignitatem illam assererentur, quibus olim usæ erant. Procedit Hadriani sermo, seque ait Pontifex propter dignam Ecclesiæ Toletanæ reverentiam, & Alphonsi Regis postulationes Apostolica auctoritate decernere, ut Archiepiscopus Toletanus Primatis honore præstet in omnibus Hispaniæ Regnis, Prædecessorum vestigiis inhærendo Urbani, Paschalis, Callixti, & Eugenii. Denique adjungit quod Ecclesiæ Hispalensis conatus omnes diluit; *sic ejusdem urbis antiquitus constat extitisse Pontifices.* Hîc vero tam præclare tam aperte Toletani Primatus vetustas ab Hadriano confirmatur, ut negandi causa, eam fuisse mentem Pontificis aut negare Bullam oporteat, aut mendosum esse rescriptum ostendere. Quod si forte stabiliori haud nitens fundamento, quam causæ decisioni, Ecclesia tamen Hispalensis negaret, cuicumque fas esset testimonia cuncta Memorialis rejicere, seu vitia eadem in ipsum retorquere.

III. Cæterum rei argumentum æque firmissimum exhibent Bullæ postrema verba: nam Pontifex Primatum Toletanum fuisse probatum testatur, En ipsa ejus verba: *Hæc, & alia omnia, quæ ad antiquam Toletanæ Sedis dignitatem atque nobilitatem probari potuerunt, pertinuisse... Nos tibi, tuisque Successoribus perpetuo possidenda concedimus, atque firmamus.* Constat igitur acta fuisse condita, exhibita documenta, testimonia producta; queis omnibus rectissimo Hadriani judicio persuasum fuit uberrime ad antiquam Toletanæ Ecclesiæ dignitatem, nobilitatemque, Primatum Hispaniarum pertinere. Quapropter quidlibet stimulante æmulatione autumet Memoriale, equidem Romanæ Ecclesiæ capiti certum

tum mihi eſt majorem fidem adhibere. Enimvero ſi vel unica Romana Eccleſia aliquid ſentiente neceſſario fides ipſi uni habenda eſt; quid contra ſi Romanæ Eccleſiæ conveniat cum conſtanti omnium opinione, Eccleſiæ autem Hiſpalenſi, præter ſuam, cum nulla hominum opinione conveniat?

IV. Aliud inſuper priori etiam validius Hadriani reſcriptum habemus ad eumdem Archiepiſcopum, quo privilegium revocat a quolibet e ſuis Prædeceſſoribus Compoſtellano Archiepiſcopo, & Eccleſiæ conceſſum nempe exemtionis a Toletano Primatu, atque immediatæ ſubjectionis Apoſtolicæ Sedi. Datum id fuit ab urbe Beneventana ad ſextum Idus Februarias ad annum ut videtur 1155. non enim ſignatur. Bulla hac ſtatim ſub relatas preces, quas per ſe ipſe Archiepiſcopus Romæ tum temporis degens habuit: *Nos autem*, ait Pontifex, *quia te ſincera caritate diligimus, & perſonam tuam, QUÆ INCONCUSSA EST COLUMNA ECCLESIÆ, ET STABILE FUNDAMENTUM, quibuſcumque modis convenit, propoſuimus honorare, poſtulationem tuam duximus admittendam, & deſiderium tuum effectu ſuo paſſi non fuimus defraudari. Unde communicato Fratrum noſtrorum conſilio Apoſtolicæ Sedis auctoritate ſtatuimus, ut veſtræ propoſitæ petitionis indultum debeat privilegium ſimul cum literis innovari. Et ſicut Eccleſia tua ex antiquo habuit in tota Hiſpaniarum regione Primatum, ſic tu, & Eccleſia Toletana, cui Domino Auctore, præeſſe dignoſceris, eumdem Primatum ſuper omnibus debeas in perpetuum obtinere. Adjicientes.* Hîc privilegio Compoſtellanæ Eccleſiæ revocato, proſequitur: *Decernimus itaque ut ipſe Compoſtellanus Archiepiſcopus, ſicut & reliqui Hiſpaniarum Pontifices, tibi, tanquam Primati ſuo, & Succeſſoribus obedientiam de cætero, & ſubjectionem jure Primatus impendat; & dignitas ipſa tibi, tuiſque Succeſſoribus ſemper firma permaneat, & perpetuis temporibus illibata.* Hæc Hadrianus. *Idem Hadr.*

V. Hoc ſane Diplomate quam poſſit major Toletanæ Eccleſiæ dignitas prædicatur, adeo ut de irrefragabili Primatus ipſius fundamento aliis quibuſcumque poſthabitis ſatis liqueat. Si Memoriale ab Hiſpalenſi Eccleſia in adoptionem acceptum tum hanc Bullam, tum duas cognoviſſet alias Alexandri III. quarum primam in Dolæ Cœnobio ad ſextum Idus Quintileis 1164. alteram ex urbe dedit Beneven-

tana decimo Calendas Decembres 1169., nullus dubito quin ab insurgendo avocasset animum in supplicem illum libellum, quem Toletana Ecclesia ad felicis recordationis Carolum II. Regem Catholicum tradidit. Vocant Pontifices Toletanam Ecclesiam COLUNAM IMMOBILEM, ET STABILE FUNDAMENTUM ECCLESIÆ: monimentum quidem certe quocumque in hujusce Primatialis marmore aureis literis exarandum, aureisque in laminis adamante cælandum, ut malevolentiæ ac livoris ingratiis ne ulla unquam vetustas absumat. Ecquam singularem Ecclesiam Catholicæ caput Romanus Pontifex tam lautis, tam exquisitis laudibus celebravit? Quod si cæterarum facile princeps meritis Toletana Ecclesia est; quin cæterarum Primatialis esse digna erit? Si de Catholica ipsam Ecclesiam tam bene fuisse meritam Summi fatentur Pontifices, quin singularem ob id gratiam Christi Vicarius insigni aliquo munere referret? Hoc autem Hadriani argumentum sic obiter tetigisse sit satis, namque opportunius, graviusque de eodem differere institui.

VI. Gravissima æque ac honestissima se causa motum esse Hadrianus fatetur, ut Toletanum Archiepiscopum prece non fraudaret sua, quia scilicet Ecclesia Toletana columna erat immobilis, ac stabile fundamentum Ecclesiæ Catholicæ: nihilo tamen minus in re tanti momenti ea prudentia, eoque consilio uti voluit, quibus ad maxima negotia accedere Summi Pontifices consuevere. Sacrum Cardinalium Collegium convocavit, rem proposuit, singulorum opinionem audivit, ut aperte Pontifex ipse testatur. Ecquid jam desideratur, ut summa cum prudentia datum Diploma hoc videatur? Numquid ex iis aliquid deest, quæ Theologi, & Canonici Jurisperiti requirunt, ut justa sententia haberi possit? Si unaquaque in re apud Pontificem constituta par sedulitas, ac prudentia adhiberentur, nonne sacrilegæ instar quoddam audaciæ esset in dubium revocare judicii summam, vitioque pronunciatam sententiam obfirmare? Non dubito, quin vel omnibus iis circumstantiis rei veritati minus consona sententia fuerit, si forte Emm. Cardinales minus recte causam docti essent; quod autem causâ mature cognitâ, & juxta eam cognitionem latâ sententiâ, vitium insit, nunquam sane persuadebit Memoriale. Fatendum est igi-

igitur, quod prolata ab Hadriano ſententia valida eſt, & in robore perſiſtit ſuo.

VII. Huc accedit, ampliora etiam quam quæ Archiepiſcopus petiit, Pontificem conceſſiſſe: namque ab Hadriano IV. id ſolum petierat Archiepiſcopus, ut Prædeceſſorum ſuorum more Primatum Toletanum confirmaret, nec aliam omnino rem petitam ab illo eſſe conſtat, Diplomate eodem Pontificio id teſtante in ipſo principio; palamque eſt ex verbis ipſam privilegii confirmationem ſequentibus; *Adjicientes*, inquit Pontifex: unde ſupplici ea libello, quæ pòſt Hadrianus concedit minime fuiſſe comprehenſa evidenter apparet. Cujuſmodi autem ea ſunt? Abrogatio nempe privilegii, quo Eccleſia Compoſtellana pro Anaſtaſii Pontificis indulto utebatur, eademque juſſa, ut Eccleſiarum Hiſpaniæ cæterarum more Toletanæ omnium Primatiali obſecundaret: præclarum ſane argumentum cognitionis integræ privilegiorum, quæ Summorum largitati Pontificum Toletana Eccleſia referebat accepta; necnon perſpectæ exemtionis, qua Compoſtellana fruebatur Eccleſia. Tam longe erat ut ulla æqua cauſa occurreret, cur Primatialis Toletanæ dignitas non confirmaretur: dum potius multæ, eæque honeſtiſſimæ fuerunt obviæ, cur in priſtinam ipſa amplitudinem aſſereretur, vel Compoſtellanam eidem Eccleſiam ſubjiciendo. Præter hæc Hadrianus idem Toletano Archiepiſcopo cauſam committens Epiſcopi cujuſdam Pampelonenſis hunc literis titulum adjunxit: *Toletano Archiepiſcopo totius Hiſpaniarum Regni Primati*. Quæ quidem res non erit nova, perinde ac novum eſt cauſæ noſtræ firmamentum. *Hadrian. idem.*

VIII. Idem tituli genus Summi alii Pontifices Toletano Archiepiſcopo ſuis in Diplomatibus tribuerunt. Alexander III. per eadem fere verba orditur Bullam, qua Joanni Toletanum Primatum confirmat, quæ jam docuimus capitis quarti numero 1. a Lucio II. eſſe adhibita. Bullam vero hanc Alexander dedit ab Ædibus Lateranenſibus quarto Idus Novembres 1266. Redemtionis anno, ſuique Pontificatus ſeptimo: *Alexander Epiſcopus*, ipſa ejus verba ſunt, *Servus ſervorum Dei. Venerabili Fratri Joanni Toletano Archiepiſcopo, & Hiſpaniarum Primati, ejuſque Succeſſoribus canonice ſubſtituendis in perpetuum*. Ad hujus Bullæ exordium, quippe, ut diximus, Lucii exordii conſimillimum eadem ſpectant, *Alex. III.*

quæ

quæ ibi adnotavimus. Verumtamen præterire laudem illam exquisitam nequeo Toletanæ Ecclesiæ tributam ab Alexandro; eam enim vocat Apostolicæ Sedis propriam, specialemque filiam, cujus honorem servare ait se velle: *Honorem nobilis, & famosæ Toletanæ Ecclesiæ, Apostolicæ Sedis propriæ, & specialis filiæ volumus conservare.* Quam frequentissime laudem Toletana Ecclesia est promerita, Summique Pontifices nullo non tempore sunt eidem elargiti.

IX. Equidem ne iisdem semper vestigiis inhæream, Pontificum horum testimonia conjunctim exhibere constitui. *Honor. II.* Sunt ea scilicet; Honorii II. Bulla ex Palatio Lateranensi ad D. Raymundum pridie Calendas Decembres 1125. Pon- *Lucii II.* tificatus anno primo. Lucii II. ex iisdem Ædibus ad D. Raymundum ipsum anno 1. Pontificatus a. d. quartum Idus Ma- *Hadr. IV.* jas 1143. Hadriani quarti data ex Beneventana Metropoli Pontificatus anno 2. a. d. decimum quintum Calendas Mar- *Alex. III. Urb. III.* tias 1155. Alexandri tertii superius allata. Urbani tertii Bulla ad Gundisalvum tradita Veronâ tertio Nonas Majas *Cælest. III.* anno 1187. Pontificatus altero. Cælestini tertii ad Martinum data Romæ octavo Idus Junias 1192. Pontificatus se- *Innoc. III.* cundo. Innocentii tertii ad Archiepiscopum Rhodericum ex Ædibus Lateranensibus a. d. quintum Nonas Martias 1209. Pontificatus decimo tertio.

X. Addo insuper Summorum quatuor Pontificum Alexandri, Urbani, Cælestini, & Innocentii quæ modo recensui diplomata perinde omnia ordiri de Primatu, atque de Alexandro memoratum fuit: Omnium quippe initium idem a Pontificis Summi nomine ac titulo servi servorum Dei, post quæ Præsulis Toletani nomen sequitur hoc pacto: *Archiepiscopo Toletano, Hispaniarum Primati, ejusque Successoribus canonice substituendis.* Præterea Diplomata illa singula Toletanæ tribuunt Ecclesiæ præstantissimum illud nomen *filiæ specialis, ac propriæ Apostolicæ Sedis.* Aliisque in Bullis compluribus Pontifices Summi Hadrianus IV. & Alexander III. amplissimo eam prosequuntur encomio. *Inconcussam* dicentes *Ecclesiæ columnam, & stabile fundamentum.* Quæ quum longe sint præstantiora omnibus argumenta, quæ possint confici pro asserendo Toletano Primatu, quo cæcitatis ventum non erit a studiosis adversæ partis, nisi ejusmodi veritatem habeant exploratam?

XI.

XI. Quantumvis Ecclesia Hispalensis, quîcum potissima quæstio est, quam maximis potest viribus tueatur susceptum negotium, tamen irritos ipsius reddent conatus Honorii tertii, & Innocentii octavi Diplomata. Primum enim cum Ecclesia Hispalensi rectà agit; alterum vero cum universis Castellæ, atque Legionis Ecclesiis. Honorius tertius Pontificatus sui anno altero a. d. octavum Calendas Februarias, (neque vero a. d. quintum Calendas Martias, uti Memoriale sentit, expresse enim notatur in Diplomate ipso dies octavus Calendas Februarias.) Redemtionis anno 1218. Diploma edidit *motu proprio* pro Archiepiscopo Rhoderico, & Ecclesia Toletana, eo duntaxat ut Hispalensem Ecclesiam Toletanæ Primatiali subjectam fore sanciret, provinciamque ejus totam in perpetuum. Quoniam vero ex eo quod Diplomate illo jus Primatus in Hispalensem Fcclesiam specialiter decernebatur, arguissent fortasse nonnulli Toletanam eodem jure non frui in reliquas Hispaniarum Ecclesias, ea propter Honorius prudentissime cautum voluit, ut præjudicium inde nullum Ecclesiæ Toletanæ conflaretur, ejusque Archiepiscopo Rhoderico. At enimvero facile inducor, ut credam Hispalensem Ecclesiam, qua est amplitudine, potuisse contendere se communi ea lege Primatus non teneri; ipsius quippe nobilitas pervetusta, singularis decor, magna auctoritas, præclara in rem Ecclesiasticam lapsis ætatibus merita, singularem aliquam sui mentionem exigebant, ut communi se legi obligari palam esset.

Mem.p.3.p.379. n.61.

XII. Verum haud erit abs re ipsamet Honorii verba huc afferre. *Attendentes*, ait, *nobilitatem Ecclesiæ Toletanæ intuitu specialis devotionis, quam ad Apostolicam Sedem habere dignoscitur, volentes facere gratiam specialem, in Hispalensi Metropoli, ac ejus provincia, eidem Ecclesiæ præsentis scripti privilegio, jus concedimus Primatiæ: statuentes, ut, quum præfata Metropolis ad Christianorum manus, Deo favente, redierit, tu Frater Archiepiscope, ac Successores tui, ea quæ spectant ad Primatis officium, exerceatis libere in eadem. Addimus tamen ex concessione ejusmodi, quam motu proprio fecimus, tibi, vel ipsi Ecclesiæ Toletanæ, nullum omnino præjudicium generetur.*

Honor. III.

XIII. Quo ex Diplomate argumentum adeo firmum eljicitur, ut pro mei tenuitate ingenii non videam quidnam contra seu comminisci, seu ad veritatem componere quivis

possit: Pontificium namque Diploma motu proprio conditum ejus est roboris, cui subreptio appingi nequaquam potest, ut Canonici Jurisperiti passim affirmant cum Abbate, Panormitano, Felino, Rebuffo, aliisque quamplurimis: & Theologi in tractatu de legibus cum doctissimis e Vandalitia viris Venerabilis Societatis Jesu maximis luminibus eximio Doctore Suarez, ac Thoma Sanchez. Idque apertissimum fit ex cap. *Si motu proprio in* 6. & ex Clementina *Si Romanus, de præb.* ratio patet; omnis quippe subreptio ex horum alterutro proficiscitur seu ab exponendis falsis, seu a veris reticendis. Quando autem Principis motu proprio fit Diploma, ac spontanea ipsius liberalitate, sicuti nullam supponit partis petitionem, ita neque falsa narrando exposita, neque vera petendo suppressa fuisse clam est omnium nemine: ac proinde omni subreptionis nota caret Diploma illud. Quare quum aliud nihil possit objici, ut manifestum fiet, suum obtineat robur necesse erit, simulque Toletana Ecclesia Primatus auctoritatem servabit, ac unoquoque fungetur munere dignitatis ejusmodi in tota Hispalensi Metropoli juxta Diplomatis allati sententiam.

Panormit. in cap. Ad aures de rescr. n. 5.
Felin. in id. cap. n. 6. & in cap. cæterum eod. tit.
Thom. Sanch. lib. 8. de Matrim. disp. 21. quæst. 3.
Rebuff. in concord. tit. de form. mand. Apost. verb. motu proprio.
Suar. tom. de legib. lib. 8. cap. 12. & tom. 4. de relig. tract. 10. lib. 3. c. 4. n. 9.

XIV. Una tantum via erat reliqua ad argumentum id eludendum, qua eundum sibi, opinor, non fuisse cognovit auctor Memorialis: id scilicet falsitatis arguere, quod semel atque iterum in Honorii Diplomate occurrit, *motu proprio* factum esse pro Archiepiscopo, & Ecclesia Toletana rescriptum Primatialis juris in Ecclesiam, & Metropolim Hispalensem. Enimvero Pontificem opinionis errorem sequutum in re deliberanda, quæ ab unica ipsius voluntate pendet, asserere, hoc adeo abhorrere censeo ab ea præclarissima officiorum omnium, atque prudentiæ laude, qua Hispalensis Ecclesia, cujus nomen Memoriale præsefert, cumulatur; necnon ab ea veneratione, qua maxima, urbanissima, & gravissima eadem Ecclesia semper prosequuta est Apostolicam Sedem; ut rationum inopia ob argumentum id diluendum, pro certo habeam, (sic prudentia illa singularis, atque eminens qua pollet sapientia, mihi suadent) malle ipsam fateri errorem suum, quam per summum dedecus officio deesse. Neque enim latet Hispalensem Ecclesiam, discernendi causa quando rescriptum, seu Diploma Pontificium, (idem de aliorum Diplomatibus Principum) factum motu proprio, & quando po-

postulatione præeunte factum sit, ejusdem clausulas perspiciendas esse. Nisi ullæ preces, atque instantiæ partis memorantur, at *motu proprio* gratum fieri asseritur, tum haud dubie motu proprio factum haberi debet quacumque objectione posthabita, quod ratione evidentius demonstrabitur.

XV. Sin Diploma instantiam, precesve commemoret, neque ulla motus proprii mentio est, tum vero *ad instantiam partis* actum censetur. Ubi vero earum neutra sit expressa, dum precum defectus (arduum certe opus) non probetur, juxta Auctorum mentem *ad instantiam partis* factum haberi oportet. Verumtamen, si utraque illa clausula & *ad instantiam partis*, & *motu proprio* adessent, plerique auctores, melioresque sentiunt impedimento haud esse preces, quin motu proprio factum Diploma judicetur, eximio id Doctore testante ubi supra. Ratio patet: nam sicuti Princeps moveri potest, ut gratum faciat seu ex allatis sibi rationibus, seu ex animi sui generosa indole, ac spontanea suæ munificentiæ liberalitate; tumquum se motu proprio asserit rem concessisse posthabitis rationibus cæteris, utpote quas Princeps, se ipso teste, nihil pensi habuit, libera ejusdem voluntas consideratur, quæ quia potis fuit, id contulit beneficii. Sed agedum: in doctrina ista aliquid insit vitii, semper tamen erit constans, ubi nec petitionis, nec precum fiat mentio, quemadmodum contigit hoc in Honorii Diplomate, quod nullam omnino Archiepiscopi Toletani petitionem continet, neque ipsius Ecclesiæ preces commemorat.

P. Suarez supra n. 12.

XVI. Neque autem argumentum hoc diluitur, seu infirmatur ex eo quod Honorius Pontifex, uti Ludovicus Thomassinus penes Memoriale observat, ægritudinem Archiepiscopi Rhoderici considerans ob minime latam sententiam ab ejus Decessore Innocentio III. in Bracarensem, & Compostellanam Archiepiscopos, læniendi gratia Rhoderici animum, beneficium illud contulerit, atque Bullam condiderit. *Ut lenimenti aliquid adferret Toletano Archiepiscopo Rhoderico, Primatum illi contulit in Provinciam Hispalensem.* Id enim, ut arbitror, eas argumento vires adjungit, quæ objectionibus quibuscumque aditum omnem occludunt. Quod, ni fallor, apertissime comprobabo. Sit igitur. Quum Pontifex Maximus beneficium confert supremam ad suam potestatem pertingens, quod antea prorsus novit, habuitque explora-

Mem. p. 379.

Ludov. Thom. ibid.

tam certam conferendi rationem, diplomati vitium objicere est nefas, suamque vim retinet beneficium: Honorius hoc diplomate beneficium confert ad supremam sui pertinens potestatem, ac prorsus antea cognitum, & juxta comperta certa id conferendi ratione, Hispalensi Ecclesia teste. Patet igitur, quod Diploma istud Honorii III. vim retinet suam, ac proinde Hispalensis Ecclesia Toletanam Primatialem agnoscat necesse est.

XVII. Hujusmodi argumento evincitur ratio, quippe cujus major, quam dicunt scholæ, dubitandi locum non admittit, quia negari nequit concessum aliquid gratiæ causa a Supremo Principe irritum fieri duobus tantum nominibus, quæ præter voluntatem ut sit concessum efficiunt; nempe, Principem non habuisse compertum, quantum ac quale id beneficium fuerit; & ejus conferendi rationes incertæ. Itaque confessione partis quod objici potuisset, avertitur. Ait Memoriale Rhodericum Archiepiscopum magna affectum fuisse molestia ex Innocentii Pontificis negligentia, cujus ægritudinis levandæ causa Honorius Diploma istud confecerit. Ratio igitur constans & certa, qua Pontificis Summi animus, & voluntas mota est; cognitio, ac scientia rei, quam Pontifex concessit, est evidens. Quî ergo sit immunis a Toletano Primatu Hispalensis Ecclesia, dum quæ ultro fatetur, vim, robur, constantiam Diplomatis probant?

XVIII. Ratione jam docuimus Honorii tertii Diploma *motu proprio* confectum esse, auctoritas modo testimonii, quo excogitari non possit majus, addenda est. Gregorius nempe hujus nominis nonus, qui Honorio III. proxime successit, Diplomate, quod pro Rhoderico, ejusque Successoribus fecit, beneficium a Decessore in eumdem Archiepiscopum collatum confirmat quod spectat ad Metropolim, atque Provinciam Hispalensem dum Deo Optimo Maximo id annuente tempus ferat, ut in Christianorum ditionem vindicetur. Eo in Diplomate, ex quo non pauca huc afferre usu venit, expresse testatur Gregorius, Decessorem suum Honorium concessisse motu proprio. *Quam*, ait, *dictus Prædecessor noster motu proprio fecit*. Itane? Satius norit Ecclesia Hispalensis quingentos post annos, quam Gregorius IX. qui proxime Honorio successit, motune proprio confectum Diploma fuerit, necne? Majorisne ut momenti sit hominibus pru-

Greg. IX.

prudentiæ laude præstantissimis contendat, quidquid vana sibi excidit oratione, quam quod Pontifex Maximus propriis inspectum oculis testatur? Arduum sane, atque ad persuadendum difficile cuicumque non lubeat errorem opinionis amplecti.

XIX. Operæ pretium duximus non pauca ex ipso Diplomate huc proferre. Quod eo sane præstabimus, ut poena temporalis ne clam sit, atque æterna execratio quam Gregorius Ecclesiæ ac sæculi hominibus interminatur, siqui forte eo temeritatis devenerint, ut contra ejus constitutionem insurgant. Gregorius itaque post concessi a se beneficii summam: *Siqua igitur*, inquit, *in futurum Ecclesiastica, sæcularisque persona hanc nostræ concessionis, & constitutionis paginam sciens, contra eam temere devenire tentaverit, secundo, tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore & sanguine Dei, & Domini Redemtoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni: cunctis autem eidem Ecclesiæ jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen.*

XX. Laudatum Diploma nunc temporis videre est in Archivo Toletanæ Ecclesiæ cum sigillo, ac subscriptione Gregorii IX. & novem Cardinalium, datumque fuit ex Ædibus Lateranensibus a. d. undecimum Calendas Junias Redemtionis anno 1231. Hanc profecto execrationem Pontificis si forte fortuna Memorialis Auctor pensi nihil habeat, nos vero timendam oppido judicamus, sicuti benedictionem faciendam plurimi esse censemus.

XXI. Quoniam Toletanæ Ecclesiæ Archivi mentio facta est, admonendus mihi videtur Lector duo ibidem eorumdem Pontificum servari Diplomata ad Reges omnes & Principes Hispaniarum data, per quæ beneficium, & concessio hujusmodi ipsis significatur, mandaturque, ut siquis Catholicus Princeps loco aliquo ad Hispalensem Metropolim, ac provinciam spectante potitus fuerit, quæ erunt opportuna decernat, ut singuli ejus incolæ Toletanum Primatem agnoscant, eidem in spiritualibus, quatenus juris est

Primatus, obtemperent. Honorii III. Diploma datum est pridie Calendas Februarii ex Palatio Lateranensi anno 1219. Pontificatus altero. Gregorii IX. ex iisdem Ædibus datum pridie Nonas Aprileis anno 1232. Pontificatus quinto. Quamobrem a tempore illo, quum amplissima, ac præstantissima Hispalensis Ecclesia recepta fuit; perpetuo Toletani Archiepiscopi tota illa in Provincia, Diœcesi, Urbe, Patriarchalem Crucem ante se erectam præferri voluere: quamvis autem illius Præsules aliquoties obstiterint, contestatæ tamen denunciationi acquieverunt: unde turbæ nullæ, quæ instare videbantur, sunt factæ; neque e sua potestate Archiepiscopus Toletanus discessit. Cæterum de his postea capite vigesimo mentio erit.

Infra cap. 20.

XXII. Insuper Innocentii octavi Diploma Romæ confectum septimo Idus Majas 1489. Pontificatus anno quarto, *Motu proprio* datum fuit Cardinali Petro Gonsales Mendotio, a quo vitium omne abest subreptionis, obreptionis, cognitionis defectûs, causarum rationis incertæ, instantiæ Principum, & quodcumque aliud vitium, cui Pontificium Diploma esse queat obnoxium, quidquidlibet cavillatio magis perspicax detegere obnitatur: nam Pontifex motu se proprio id conficere profitetur expresse, nullis omnino precibus, aut instantia præeuntibus, verum propria ipsius deliberatione, ac certa scientia. Unde Doctoris eximii opinione infertur, quod vera ac perfecta cum cognitione Pontifex, omnem præter errorem, beneficium istud concedit. Quapropter nemo omnium affirmare ausit, seu imprudenter, seu male instructum id præstitisse Pontificem; perinde enim esset, ac mendacii ipsum arguere. Ita P. Suarez loco laudato sentit, quem adire diffidentem non pigeat.

P. Suar. tom. 4 de Relig. tr. 10. lib. 3. cap. 4. n. 10.

XXIII. Quid desiderari possit amplius ad Pontificium Diploma roborandum, ignoro. Ibidem Pontifex Innocentius controversiam memorat, quæ Toletano cum Bracarensi Archiepiscopo de Hispaniarum Primatu intercedebat; præter eam vero nullam ex Ecclesiis Hispaniarum de Primatu contendisse cum Toletana commemorat; quin immo ut obviam iretur incommodis, ac molestiis, queis Ecclesiastici vexabantur: sibi enim, ubi secum acerbius apud Metropolitas actum erat, ad Primatem provocandi facultas adimebatur, quippe quum controversia inter utrumque esset, neuter tuto adiri

adiri poterat; sanxit Pontifex *Prointerim*, ac pro suprema capitis auctoritate mandavit, ut dum controversiæ finis imponeretur, Ecclesiæ omnes Castellæ, ac Legionis ad Primatialem Toletanam deferrent, utque ipsius Archiepiscopus in eas omnes jurisdictione, atque auctoritate Primatis uteretur, ac quibuscumque aliis actibus muneribusque dignitatis ejus propriis. Adversus Diploma istud Hispalensis Ecclesia toto 234. annorum spatio, qui ad usque 1723. lapsi sunt, quum Memoriale ipsius inscriptum nomini emersit, nunquam insurgere conata est; & vel ab eo tempore impedimento nunquam fuit, seu esse potuit, quin Toletanus Archiepiscopus propriis fungeretur muneribus Primatus in Diœcesi, & urbe Hispalensi; ut capite insequenti demonstrabo, itemque fusius capp. 15. & 20. necnon cap. 6. partis tertiæ a num. 13. ubi documenta suppetent plurima ad ejusmodi cognitionem spectantia. *Infra cap. 6. 15. & 20. & part. 3. cap. 6.*

XXIV. En ipsa Diplomatis verba. Pontifex statu controversiæ Toletanum inter, & Bracarensem Archiepiscopos, simulque Hispaniensium Ecclesiarum incommodis relatis manum jam remediis admovens, infit: *Interim ... motu proprio, non ad tuam; vel alterius pro te, nobis super hoc oblatæ petionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & ex certa scientia, ut tu, qui Ecclesiæ Toletanæ ex concessione, & dispensatione Apostolica præesse dignosceris, usquequo controversiæ prædictæ ... debitus suus finis impositus fuerit, Apostolica auctoritate, in eisdem Regnis, & Dominiis Castellæ, & Legionis, prædictorum Regis, & Reginæ temporali dominio subjectis hujusmodi Primatiæ officium, & illi competentes jurisdictionem, & superioritatem, appellationes ad eorum Primatem pro tempore legitime impositas, recipiendo, & admittendo, ac in omnibus ad officium ipsum pertinentibus, justitiam administrando, per te, vel per alium, seu alios exercere, ac contradictores quoslibet, & rebelles per Ecclesiasticam censuram, & alia juris remedia compescere libere, & licite valeas auctoritate Apostolica præsentis tenore concedimus, &c.* *Innoc. VIII.* Hoc in Diplomate præclarissime oppugnatur quidquid Memoriale affirmat. Tota in antiquitate negat Primatem perpetuo adhæsisse uni Ecclesiæ apud Hispanos. Hæc Memorialis summa est. Ubi id maxime admirandum videtur, quod nulla ratione habita honoris alicujus Hispalensis Ecclesiæ pro ipsius præstantia non indigni, Toletanæ detrimentum cura-

tur

tur dignitatis, quæ summæ ipsius est potestati conveniens. Ingentis instar incommodi habuit Pontifex, dum temporis ad Apostolicam Sedem facilis patebat aditus, deesse in Hispania Primatum, quô fideles a Metropolitis aliqua affecti molestia nulla mora confugerent. Quæ quum ita sint nonne majoris loco incommodi habendum erit tum in Hispania Primatum defuisse quô a Metropolitis vexati Fideles sese conferrent, quum adeo difficilis, atque impedita ad Apostolicam Sedem antiquitus via erat? Ab omni ergo abhorret fide, Pontifices seu tanquam Occidentis Patriarchas, seu tanquam Ecclesiæ capita tempore tam diuturno deseruisse tot sibi fidissimos filios quot provincia istæc produxit, eo destitutos remedio, quo cæteræ Occidentis provinciæ ac Regna utebantur. De hoc autem plenior alibi sermo erit.

XXV. Negare plane non ausim (quanquam ab Innocentio octavo constituta atque sancita id abunde satis evincerent, ut Hispalensis Ecclesia præter exceptionem omnem Toletanæ subjiceretur jurisdictioni, necnon legitimæ appellationes essent Hispalensis Metropolitæ ad Toletanum Archiepiscopum, tanquam Primatem) negare, inquam, non ausim minora ea esse, quam quæ ab Innocentio fieri potuerunt. Siquidem Martinus V. disputationem omnem abstulerat de Toletano Primatu in Diplomate, quod Pontificatus sui X I. anno confecit septimo Calendas Apriles Romæ, & ad hunc locum afferendum duximus.

XXVI. *Martinus Episcopus Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Ex susceptæ servitutis officio de cunctis orbis Ecclesiis, quibus nos Apostolicæ pertulit excellentia dignitatis, studiis cogitare tenemur assiduis, ut illæ, earumque Pastores consilii cælestis dispositione in partem sollicitudinis evocati, congruis perfruantur prærogativis, & honoribus, nostri dona ministerii favorabiliter impertimur. Venerabilem igitur Toletanam Ecclesiam paternis, ut decet, complectentes affectibus, quodque illius consideratione, & intuitu Archiepiscopus Toletanus pro tempore existens Primas est, & propterea Venerabilium Fratrum nostrorum Patriarcharum ad instar quorum ad Primatum (licet nomine duntaxat differat) eædem existant dignitates, quod præeminentia dignitatis administralis attollendus sit, æquanimiter; recensentes ad omnis ambiguitatis dubium (quod forsan apud aliquos oriri posset) impositerum penitus submovendum, Venerabilem Fratrem nostrum Joannem*

nem, (erat ea tempestate Archiepiscopus Joannes Contreras) *& Successores suos pro tempore existentes Toletanos Archiepiscopos in nostris, & Successorum nostrorum Romanorum Pontificum cappellis, generalibusque Consistoriis, & Conciliis, ac quibuslibet aliis publicis, ac privatis locis, ultra Sedis Apostolicæ Notarios, ac omnes, ac singulos alios (& prius Promotos, qui Primates, & Electores Imperii non fuerint, Archiepiscopos, locum tenere, illisque præponi, ac præferri debere, necnon omnibus, & singulis prærogativis, privilegiis, & insigniis, quæ dictis Patriarchis competere poterunt, uti, & gaudere libere, liciteque posse, auctoritate Apostolica tenore præsentium decernimus, & declaramus: non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, statutis, & consuetudinibus Ecclesiarum, & locorum quorumlibet, juramento, Apostolica confirmatione, & quavis alia firmitate roborationis, cæterisque contrariis quibuscumque: nulli liceat. Datum Romæ apud SS. Apostolos, septimo Calendas Aprilis, Pontificatus vero nostri anno undecimo.*

Nihil, ut opinor, monumento isto evidentius afferri potest. Capite autem vigesimo hac de re differere constitui, quô Lectorem opperior. *Infra c. 20. n. 28.*

XXVII. Hæc Martini V. edictio suum effectum sortita est in Basileæ Concilio, uti mox videbimus capp. 20. & 21. Martinus idem V. alio in Diplomate, quod profert Cardinalis Aguirre Joanni Contreras Toletano Archiepiscopo nomen Primatis attribuit, quod capite 21. afferetur, ubi aliæ Primatus significationes proferentur, quibus Lectori satis erit factum. Quanquam autem certum mihi sit peculiari capite planum facere, tum Catholicos Hispaniarum, tum universi terrarum orbis Christianos Reges Toletanis cum Archiepiscopis, tanquam cum Regni nostri Primatibus, sese gessisse: sequenti tamen proxime capite adducam edictum & decretum Regium ab Joanne secundo confectum pro Archiepiscopo Toletano Alphonso Carrillo contra Burgorum Episcopum Alphonsum Carthaginensem; atque ipsius Regis Decretum ad omnes Præsules, Principes, Dominos, ac Tribunalia suarum ditionum, ut Archiepiscopo Toletano Primatis Hispaniarum privilegium a Summis eidem Pontificibus concessum sartum, tectumque servetur. *Infra capp. 20. & 21.* *Infra cap. 21.*

CAPUT VI.

Edictum, ac Decretum Regium Joannis II. temporibus evulgata pro Toletano Archiepiscopo cum testimonio eorum executionis.

SUMMA CAPITIS.

I. *Burgensis Episcopus conatur impedire Toletanum* Primatem, *quin munera* Primatis *exerceat in civitate, & Diœcesi Burgensi.*
II. & seqq. usque ad IX. *Joannis Regis Catholici Diploma exhibetur.*
X. usque ad XV. *Literæ ejusdem Regis ad Episcopos Hispaniæ.*
XV. *Ab hoc Decreto Toletani deinde* Primates *tota Hispania, Hispalensi Diœcesi non excepta, Crucem præsetulerunt.*
XVI. *Burgensis Episcopus suo exemplo totam Urbem docuit venerationem erga Toletanum* Primatem.
XVII. *Obsequii hujus monumentum ad perpetuam rei memoriam.*
XVIII. XIX. *Ecclesiæ omnes 260. annorum spatio non turbarunt pacificam possessionem Toletani* Primatus. *Denique Ecclesia Hispalensis nullo jure insurgit; & Regis in se iram convertit.*

I. DEcreta, & Bullas Pontificum Romanorum jam protuli, ex quibus tum summa, tum vetustas Toletani Primatus, ut videtur, negari non potest. Restat nunc, ut Regia producam Diplomata quorum principem locum occupat Regii Consilii Diploma pro Alphonso Carrillo, quod ratione habita contentionum Archiepiscopi Toletani, & Burgensis Episcopi (nondum quippe hic erat Metropolita) actum fuit, quum anno 1448. idem Carrillus a Rege petiit, ut Primatis privilegium, dignitatem, auctoritatem servari sibi mandaret; a Regio item Consilio, ut vim cognosceret a Burgensi Episcopo sibi factam, suam enim civitatem ipse interdicto obstrinxerat, eo quod Alphonsus Carrillus Primatis officio fungens, urbem, ac Diœcesim permearit erecta Cruce, ut suæ dignitatis præberet indicium. Regium vero Diploma sic se habet; quod majorem ob legentis commoditatem in latinum vertam per singulos Paragraphos.

II.

II. *Don Juan, por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Toledo, de Galicia, de Sevilla, de Cordova, de Murcia, de Jaen, del Algarve, de Algecira, Señor de Vizcaya, y de Molina. A vos el Reverendo Padre Don Alonso, Obispo de la Iglesia de la muy noble Ciudad de Burgos, Cabeza de Castilla, mi Camara, Oidor de la mi Audiencia, è mi Refrendario, è del mi Consejo (como aquel que precio, è de quien mucho fio) yà sabedes el debate, y question, que ha sido entre el Reverendo Padre en Christo Don Alphonso Carrillo Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, è Chanciller mayor de Castilla, è del mi Consejo, de la una parte, y vos de la otra: sobre razon, que el dicho Arzobispo metiò en essa Ciudad la Cruz infiesta al tiempo que en ella entrò, è el Entredicho, que por la dicha causa vos pusistes, y mandastes guardar en la dicha vuestra Iglesia, y en las otras Iglesias de essa Ciudad; è como el dicho Arzobispo embiò à mi sobre ello sus Mensageros; è ansimesmo vos venistes por vuestra persona à las cosas, que ante mi, y en el mi Consejo fueron propuestas, è alegadas por ambas las dichas partes, cada uno en guarda de su derecho: y lo que por mi fue mandado, è acordado, que por entonces se ficiesse; de que mas largamente face mencion en ciertos mis autos, que sobre ello yo mandè dar.*

„ Joannes gratia Dei Rex Castellæ, Toleti, Gallæciæ, „ Hispalis, Cordubæ, Murciæ, Giennæ, Algarbiæ, Algezi„ ræ, Dominus Biscajæ, & Molinæ. Tibi Reverende Pa„ ter Alphonse, inclytæ civitatis Burgorum Castellæ capi„ tis, ac nostræ Cameræ Antistes, Audientiæ nostræ Au„ ditor, noster, nostrique Consilii Referendarie, in quem „ æstimationis, ac spei multum conjeci. Probe nosti con„ troversiam, quæstionemque, quæ tibi cum Reverendo in „ Christo Patre Alphonso Carrillo Archiepiscopo Toleta„ no, Hispaniarum Primate, magnoque Castellæ Cancella„ rio, atque Consilii nostri intercessit; eo quod Archiepi„ scopus idem tuam ingrediens civitatem, Crucem erectam „ præsetulerit, quare tu eidem urbi interdixisti, quo inter„ dicto & tuam, & alias omnes urbis Ecclesias innodasti. „ Item nosti Archiepiscopum suos per Oratores ad nos rem „ detulisse; necnon per te ipse adfuisti rebus coram nobis, „ ac Consilio nostro propositis ab utrisque partibus, ut neu„ tra a suo jure decederet; quodque a nobis sancitum, de„ cretumque fuit, ut prointerim fieret; qua de re fusius

„ actum fuit nonnullis in mandatis, quæ opportune edici
„ imperavimus.

III. *E agora, por parte del dicho Arzobispo, fue propuesto, y alegado ante mi, y en el mi Consejo, que su derecho, en esta parte, è de su Dignidad, è Primacia està muy claro, segun se contiene en ciertas Bulas, que sobre ello fueron falladas en el Sagrario de la Santa Iglesia de la muy noble Ciudad de Toledo; los transumptos, y copias de las quales autorizados, è autenticados le fueron embiados por el Cabildo de la dicha su Iglesia: por las quales se contiene expressamente, que los Arzobispos de Toledo son Primados, no solo de las Iglesias de mis Reynos, mas de todas las otras Iglesias de los Reynos de las Españas, segun que lo fueron antiguamente, antes que los Moros enemigos de nuestra Santa Fè ganassen estos mis Reynos, è los otros Reynos de las dichas Españas; è que especialmente agora en nuestros tiempos el Papa Martin V. de bienaventurada recordacion, diò sus Bulas à Don Juan de Riaza, Arzobispo que fue de Toledo, Primado de las Españas, Chanciller mayor de Castilla: por el tenor de las quales, por la autoridad Apostolica decerniò, y declarò, è estableciò, que el dicho Arzobispo de Toledo, è sus Sucessores, en las Capillas del dicho Papa Martin, è de los otros Papas sus sucessores, y en los Generales Consistorios, è Concilios, y en otros qualesquier lugares publicos, è privados, tuviessen lugar, y fuessen antepuestos, è preferidos, allende de los Protonotarios de la Sede Apostolica, è allende de todos los otros Arzobispos, que antes de ellos avian sido promovidos, que Primados, è Electores del Imperio no fuessen.*

„ Nunc vero idem Archiepiscopus ad nos, nostrumque
„ Consilium detulit, jus suum, quod ad hoc spectat, & di-
„ gnitatis, ac Primatus sui liquido constare ex Bullis ali-
„ quot in Ecclesiæ Sacrario nobilissimæ urbis Toletanæ re-
„ pertis, quarum exemplorum cum authenticis copiam si-
„ bi esse factam ab ejusdem Ecclesiæ Canonicis: ex quibus
„ expresse habetur, Toletanos Archiepiscopos Primates esse
„ non modo Ecclesiarum Regni nostri, sed & omnium Hi-
„ spaniæ Regnorum, prout fuerunt antiquitus, antequam
„ Fidei nostræ infensissima gens Maurorum, nostra, & Hi-
„ spaniæ totius Regna occuparet. Addit præterea his præ-
„ sertim temporibus S. M. Martinum V. Bullas dedisse ad
„ Joannem Riaza tum Archiepiscopum Toletanum, Hispa-
„ niarum Primatem, magnumque Castellæ Cancellarium,

qui-

„ quibus Apostolica auctoritate decrevit, statuit, sanxit, ut „ laudatus Archiepiscopus Toletanus, ejusque Successores „ in ipsius Martini, ac Successorum Pontificum Cappellis, „ generalibus Consistoriis, & Conciliis, ac quibuslibet aliis „ publicis, ac privatis locis præponerentur, præferrentur- „ que Protonotariis Apostolicæ Sedis, & Archiepiscopis „ cæteris ordinatione etiam antiquioribus; modo non essent „ Primates, Electoresve Romani Imperii.

IV. *E otrosi, que el dicho Arzobispo de Toledo, è sus Sucessores libre, y licitamente puedan usar, è gozar de todas, è qualesquier prerrogativas, è privilegios, è insignias, que en qualquier manera puedan competer à los venerables Patriarcas, à semejanza de los quales son los Primados: E han essa misma Dignidad, è son de ensalzar igualmente por adminiculos de essa misma preeminencia, è honor, aunque ayan diversos nombres. Lo qual todo el dicho Papa Martin constituyò, è decerniò, è declarò, è mandò, que se guardasse assi irrefragable, y perpetuamente en todos los tiempos advenideros, no embargantes qualesquier Constituciones Apostolicas, è estatutos, è costumbres de qualesquier Iglesias, è Lugares, aunque fuessen confirmados por la Sede Apostolica, ò por qualquier juramento, ò en otra qualquier manera; ni otras qualesquier cosas que en contrario fuessen: E deputò ciertos Executores, à los quales mandò, que lo ficiessen assi guardar, è diessen para ello toda ayuda, è non permitiessen, que el dicho Arzobispo de Toledo, ni sus Sucessores, ni alguno de ellos, fuessen molestados dende en adelante en alguna manera contro lo susodicho; è que compeliessen por toda Censura Eclesiastica à qualesquier contradictores: segun que esto, y otras cosas mas largamente se contiene en las dichas Bulas.*

„ Præterea decrevit ut idem Archiepiscopus Toletanus, „ ejusque Successores libere liciteque valeant uti, & gaude- „ re omnibus, & singulis prærogativis, privilegiis, & in- „ signiis, quæ venerabilibus Patriarchis competere pote- „ runt, quorum instar sunt Primates: eademque ipsis inest „ dignitas, & æquanimiter sunt attollendi ob præeminen- „ tiam ac dignitatem, nomine licet differant. Quæ omnia „ Martinus idem decrevit, declaravit, mandavitque, ut „ omnino futuris temporibus in perpetuum servarentur non „ obstantibus Constitutionibus Apostolicis, Statutis, & Con- „ suetudinibus Ecclesiarum & locorum quorumlibet Apo- „ stolica confirmatione, juramento, & quavis alia firmitate

„ roborationis, cæterisque contrariis quibuscumque. Quamobrem viros certos delegavit, quibus in mandatis dedit, ut opem omnem adjungerent suam quò Diploma illud servaretur, neve permitterent, ut Archiepiscopus Toletanus, ejusque Successores, aut eorum aliquis molestiæ imposterum ulli essent obnoxii; siqui autem Diplomate abuti essent ausi, Censuris Ecclesiasticis innodarent. Hæc, præthereaque multa Martinus sanxit.

V. *Segun lo qual fue visto en el mi Consejo, que el dicho Arzobispo Don Alphonso Carrillo, como Primado de las Españas, igual de Patriarca, puede infiesta, è alzada, traer la dicha Cruz, no solamente en vuestra Iglesia, y Diocesis de mis Reynos, ansi de Arzobispos, como de Obispos, quanto quier que seades essentos, mas aun en todas las Españas, como en Provincia de su Primacìa, ò Patriarcado. E que pues el Papa otorgò esto à los Arzobispos de Toledo, lo qual redunda en gran servicio mio, è honor de la Corona Real de mis Reynos, no està en razon, que le sea embargado por vos, ni por los Prelados, Arzobispos, ni Obispos, ni otros qualesquier de las Iglesias de mis Reynos: E que no solo yo debo mandar, que en mis Reynos se faga, y guarde ansi; mas procurar, con todas mis fuerzas, que en los otros Reynos de las Españas sea guardada esta prerrogativa, è preeminencia à los Arzobispos de Toledo, como Primados, o Patriarcas de las dichas Españas.*

„ Quare nostro in Consilio judicatum fuit, quod Archiepiscopus Alphonsus Carrillus, tanquam Hispaniæ Primas, & Patriarchæ similis, possit præseferre Crucem non modo per tuam Ecclesiam, nostrorumque Diœceses Regnorum tam Archiepiscoporum, quam Episcoporum, quantumvis libet exemtorum; verum etiam per totam Hispaniam, tanquam sui Primatus, aut Patriarchatus provinciam. Et quoniam grande hoc beneficium, unde non parum emolumenti nobis, nostrisque Regnis decoris obvenit, Archiepiscopi Toletani Pontifici Summo acceptum referunt, visum est minus æquum, te, aut Præsules ullos, sive ii sint Archiepiscopi, sive Episcopi, aut quoscumque alios nostri Regni Ecclesiasticos in dubium vertere. Præterea decretum fuit, hoc futurum nostri muneris, ut non modo id vigere atque servari in nostris Regnis jubeamus; verum etiam atque etiam curemus, ut prærogati-

„ gativa hæc, atque præeminentia. Archiepiſcoporum „ Toletanæ Eccleſiæ tanquam Primatûm, ſeu Patriarcha- „ rum Hiſpaniæ cæteris in Hiſpaniarum Regnis ſarta, te- „ ctaque habeatur.

VI. *Lo qual no es ſin cauſa, pues como vos bien ſabedes, la muy noble Ciudad de Toledo es Metropolitana en todas las Eſpañas, è la Santa Igleſia de ella es una de las quatro mayores de todo el mundo. Por lo qual con gran razon los Santos Padres de la Igleſia de Dios antiguamente dieron, y otorgaron la Primacìa, ò Patriarcado de las Eſpañas à los Arzobiſpos de Toledo: E deſpues que la tierra ſe ganò del poder de los Moros, gela reſtituyeron, è tornaron, ſegun, y en el eſtado, que antiguamente la tenian. E agora poſtrimera, è nuevamente gela renovò, è conſtituyò, è decerniò, è declarò el dicho Papa Martin V. por las dichas ſus Bulas. Mayormente, que yo ſo bien cierto, que el dicho Arzobiſpo Don Juan de Riaza à todo el tiempo, que anduvo conmigo en mi Corte, traxo la Cruz infieſta por qualeſquier Ciudades, Villas, è Lugares, è Dioceſis de qualeſquier Arzobiſpados, è Obiſpados de los dichos mis Reynos, quanto quier que ſe digan ſer eſſentos donde io iba, y èl conmigo: Eſpecialmente por Villas, y Lugares de la Dioceſi de vueſtro Obiſpado. E aùn ſo informado por perſonas dignas de creer, que deſpues, que el dicho Papa Martin le diò, y concediò las dichas Bulas, ſiempre traxo Cruz infieſta por qualeſquier partes fuera de mios Reynos, doquier que anduvo: è eſpecialmente, que èl, è los otros por mi Diputados, ſobre los debates que eran entre mi, è los Reyes de Aragon, è de Navarra, ovieron de entrar en Aragon; y ſeñaladamente en Tarazona, el dicho Arzobiſpo ſiempre metiò, ò trajo la Cruz alzada, e infieſta ante sì: è que le fue tolerado por los Prelados, no ſolo de mis Reynos, mas fuera de ellos.*

„ Neque id parum ſtabili nititur fundamento: etenim „ præſtantiſſima Toletana civitas, quod te non præterit, „ Metropolis totius Hiſpaniæ eſt, ejuſque Eccleſia inter qua- „ tuor univerſi orbis præcipuas recenſetur. Quamobrem „ jure Patres Eccleſiæ Toletanis Archiepiſcopis Primatus, „ ſeu Patriarchatus Hiſpaniarum dignitatem antiquitus tri- „ buerunt, ac poſtea provinciâ e Maurorum poteſtate ere- „ ptâ in priſtinam gloriam illos aſſeruerunt: nunc denique „ Martinus V. memorato Diplomate dignitatem illam „ inſtauravit. Eoque id magis, quod compertum nobis, ex-

„ exploratumque est, laudatum Archiepiscopum Joannem
„ Riaza totum id temporis, quo nobis sese comitem dedit
„ cum Aula quâcumque Urbium, Vicorum, Regionum,
„ Diœcesium, seu hæ ad Archiepiscopos, seu ad Episco-
„ pos pertinerent, transivit nostris in Regnis, quanquam
„ sese immunes dicant, præsertim quæ Regiones, Villæque
„ tuam ad Diœcesim spectant, nullibi non erectam Cru-
„ cem prætulisse nobiscum progredientem. Præterea in-
„ telleximus a Viris fide dignis eumdem Archiepiscopum
„ Toletanum post Martini V. Diplomata nusquam gentium
„ trans Regni nostri terminos perrexisse quin Crucem ere-
„ ctam sequeretur: quum præsertim ipse, ac viri aliquot legati
„ a nobis, ob belli causas nos inter, & Aragoniæ, ac Na-
„ varræ Reges, Aragoniam permearent oportuit, ac præ-
„ sertim Turiasonem, ubique Crucem erectam fuisse præla-
„ tam, idque æqui bonique consuluisse non solum Regni
„ nostri, sed alieni etiam Regni Præsules.

VII. *Segun lo qual grave seria, que agora le fuesse impedido por vos, ni por otro Prelado Arzobispo, ni Obispo de mis Reynos; nin seria cosa razonable, que prejudicasse al dicho Arzobispo, nin à su Dignidad, è Iglesia, qualesquier autos, que algunos sus predecessores contra esto huviessen fecho, ò consentido: mayormente, pues despues de todo aquello el dicho Papa Martin V. constituyò, è decerniò, è declarò, que el dicho Don Juan Arzobispo de Toledo, y sus Successores igualmente, sin otra diferencia, nin distincion real pudiessen gozar, è gozassen de las insignias, è prerrogativas, è privilegios, que à los Patriarcas, en qualquiera manera pueden competer.*

„ Quapropter grave admodum impræsens foret, aut te,
„ aut Regni nostri Præsulem aliquem Archiepiscopi, seu
„ Episcopi is honore præstet, impedimento esse: omnique
„ ab æquitate alienissimum, Prædecessorum actum aliquem,
„ si ipsi scilicet aut jus istud tueri minime laborarint, aut
„ conniverint, detrimento esse huic Archiepiscopo ejusque
„ dignitati, & Ecclesiæ: præsertim, quod majus est, quia
„ postremum omnium Martinus V. constituit, decrevit, de-
„ claravit, ut laudatus Joannes Toletanus Archiepiscopus,
„ ejusque Successores, æque, ac nullo prorsus discrimine
„ uterentur, ac fruerentur insigniis, prærogativis, ac privi-
„ legiis, quomodocumque ad Patriarchas pertingant.

VIII.

VIII. *Porque vos ruego, è mando, que veades los dichos transumptos, è copias de las dichas Bulas autorizadas, que en esta razon vos seràn mostradas: è conformandovos con ellas, como de razon lo debedes facer, è ansimismo con mi voluntad en esta parte, especialmente por esto redundar tanto en servicio mio, è honor de la Corona Real de mis Reynos, como suso es dicho; è porque, si por vos le fuesse contradicho, serìa dàr exemplo à los otros Prelados, no solo de mis Reynos, mas aun de fuera de ellos, para facer semejantes contradiciones, dedes lugar, que el dicho Arzobispo como Primado de las Españas, sin embargo, ni contradicion vuestra, libremente pueda facer traer ante sì insiesta, è alzada la Cruz, por essa Ciudad, y vuestra Diocesi; pues se falla por las dichas Bulas, que licita, y libremente le compete lo susodicho, como insignias de su Primacìa, ò Patriarcado, è lo puede bien facer. E luego alcedes de todo el Entrediche, que por la dicha causa ovistes puesto, è publicado, ò declarado en essa Ciudad: En lo qual me faredes singular placer, è servicio: è por cosa alguna non cumple que fagades ende al; cà por esta misma via entiendo mandar que lo guarden todos los otros Prelados de mis Reynos, assi Arzobispos, como Obispos, è otros qualesquier; è procurar, è trabajar, porque se guarde ansi en todas las Españas. E por esto no es mi intencion de prejudicar, ni que se haga prejuicio alguno à vos, ni à vuestra Iglesia, è Dignidad en otras cosas algunas, tocantes à la ingenuidad, è essencion de vuestra Iglesia, e Dignidad: mas que vos queden siempre à salvo en todas otras qualesquier cosas como dicho es. Dada en la Villa de Navarrete veinte dias de Agosto de mil y quatrocientos è quarenta y ocho años. YO EL REY. Yo el Doctor Fernando Diaz de Toledo, Oìdor, è Refrendario del Rey, è su Secretario lo fize escrivir por su mandado.*

„ Proinde te oro, & ut visas mando Diplomatum exem-
„ plar authenticorum, hac enim in causa fiet tibi copia :
„ inhærensque ipsis, ut debes, nostræque hac in re voluntati,
„ quum præsertim nostro id emolumento, Regnisque no-
„ stris decore sit futurum, ut diximus. Et quoniam obsi-
„ stens tu exemplo esses tum Regni nostri Præsulibus, tum
„ exteris, qui eadem præstare haud vererentur; ideo pa-
„ tiare ut idem Archiepiscopus tanquam Primas Hispania-
„ rum te neque invito, neque adversante, possit libere Cru-
„ cem erectam præferre tuam per Diœcesim, atque Urbem,
„ nam Diplomata ipsa decernunt, quod licite ac libere id

 illi

„ illi convenit, tanquam Primatus seu Patriarchatus insi-
„ gne. Interdictum vero quantocyus removeas quo Urbem
„ istam publice, palamque innodasti, qua in re pergratum
„ nobis feceris, neque expedit per te secus fieri, etenim
„ certum nobis est,omnibus, & singulis Regni Præsulibus tam
„ Archiepiscopis, quam Episcopis, aliisque quibuscumque
„ mandare, ut eadem præstent: curæque, ac sollicitudinis
„ nihil missum facere, ut tota in Hispania id servetur. At
„ enimvero absit, ut seu tu, seu Ecclesia, seu dignitas tua
„ detrimenti aliquid accipiat ex hoc nostro Diplomate,
„ quod spectat ad exemtionem, atque ingenuitatem Eccle-
„ siæ, ac dignitatis tuæ, non enim id mentis nostræ est,
„ immo potius ut cætera omnia sint sarta, atque tecta jux-
„ ta id quod diximus. Datum ex Navaretis Suburbiis a. d.
„ decimumtertium Calendas Septembres 1448. REX.

„ Ego Doctor Ferdinandus Diaz Toletanus Auditor, ac
„ Referendarius Regis, ejusdemque a Secretis, Regiis man-
„ datis obtemperans curavi ut scriberetur.

IX. Sic se habet Regium Diploma pro Toletano Archiepiscopo datum post rationem habitam delationum Archiepiscopi ejusdem Toletani, & Burgensis Episcopi, quas inspexerunt, cognoveruntque Regii Consilii assessores. Restat nunc ut literas producam, quæ in Diplomate ad Archiepiscopos, atque Episcopos Hispanienses Regis nomine dicuntur traditæ. Hæ autem sunt:

X. *Don Juan, por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Toledo, de Galicia, de Sevilla, de Cordova, de Murcia, de Jaen, del Algarve, de Algecira, è Señor de Vizcaya, è de Molina: A los Reverendos Padres en Christo Arzobispos, è Obispos, è Abades, è Deanes, è Cabildos, è otras personas Eclesiasticas, è Religiosas de mis Reynos, è Tierras, è Señorios, è especialmente à los Reverendos Padres, Obispos, de Burgos, è Leon, è Cartagena, e Oviedo, è à los Deanes, è Cabildos, è Clerecias de vuestras Iglesias, è Obispados, è à qualquier, ò à qualesquier de vos, à quien esta mi Carta fuere mostrada, salud, è gracia.*

„ Joannes gratia Dei Rex Castellæ, Legionis, Toleti,
„ Gallæciæ, Hispalis, Cordubæ, Murciæ, Giennæ, Algar-
„ biæ, Algeziræ, Dominus Biscajæ, & Molinæ. Reveren-
„ dis in Christo Patribus Archiepiscopis, Episcopis, Abba-
„ tibus, Decanis, Canonicis, aliisque quibuscumque Regni
nostri

„ nostri Ecclesiasticis viris, nostrarumque Regionum, ditio-
„ numque, præsertim vero Reverendis Patribus Episcopis
„ Burgorum, Legionis, Carthaginis, Oveti, Decanisque,
„ Canonicis & Clero vestrarum Ecclesiarum, ac Diœcesium,
„ atque unicuique vestrum ad quem pervenerint hæ literæ
„ salutem, & gratiam.

XI. *Bien sabedes, è à todos es notorio, è publico, è manifiesto, assi en mios Reynos, e Señorìos, como fuera de ellos, que la Iglesia Cathedral de la muy noble Cibdad Imperial de Toledo siempre fue, è es Cabeza, è Metropolitana de todas las Españas, è que los Arzobispos de ella han sido, è siempre fueron de tanto tiempo acà, que memoria de hombres no es de contrario, Primados de las dichas Españas, è usaron, è usan de la dicha Primacìa, è de las prerrogativas de ella, assi trayendo Cruz alta ante sì por todas las Cibdades, è Villas, è Lugares de mis Reynos, è de las Españas, como de todas las otras cosas pertenecientes à la dicha Primacìa, assi de derecho, como de antigua costumbre; lo qual siempre les fue, è ha sido, è debe ser guardado, è agora yo considerado lo susodicho*, è porque cumple assi à mi servicio, è guarda de mi preeminencia, è à honor de la Corona Real de mis Reynos, *mi mercedes; que la dicha elevacion de la Cruz, è todas las prerrogativas, è preeminencias, è honores, è otras qualesquier cosas pertenecientes à la dicha Primacìa, assi de derecho comun, è leyes de mis Reynos, como de costumbre antigua, sean guardadas bien, è cumplidamente, que todas estas dichas Iglesias, è Cibdades, è Villas, è Lugares de mis Reynos, è en cada una de ellas, al muy Reverendo Padre en Christo Don Alphonso Carrillo Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, Chanciller mayor de Castilla, è de mi Consejo, è segun que mexor, è mas cumplidamente fueron guardadas antiguamente à los otros Arzobispos de Toledo, que ante de èl fueron, ò à qualquier, ò à qualesquier de ellos: y que le no sea puesto en ello, ni de cosa alguna de ello, embargo, ni contrario alguno, no embargante qualquier, ò qualesquier pendencia, ò pendencias de pleyto, ò pleytos, que sobre ello estèn pendientes de Corte de nuestro muy Santo Padre, ò en otra qualquiera manera entre el dicho Arzobispo, è vos los sobredichos Prelados, ò qualquier, ò qualesquier de vos; porque mi merced, y voluntad es, que cessen los dichos pleytos, y contiendas, è aquellas sean extinctas, è se non prosigan mas*, porque assi cumple à mi servicio, la guardada de la dicha mi preeminencia,

è honor de la Corona Real de mis Reynos, *è al pacifico estado, è tranquilidad de ellos: è para evitar, e desivar de ellos muchos escandalos, è inconvenientes, que se podian seguir.*

„ Compertum, exploratumque est vobis omnibus tam „ e nostris Regnis, ditionibusque, quam exteris, præstantis„ simæ, regiæque Toletanæ Urbis, Cathedralem Ecclesiam „ caput semper, ac Metropolim Hispaniarum fuisse, & es„ se, & ejus Archiepiscopos ab immemorabili earumdem „ Primates Hispaniarum extitisse jugiter, atque hujusmodi „ semper dignitate usos, & juxta prærogativis ad eam spe„ ctantibus nunquam non potitos esse, tum erectam perpe„ tuo Crucem præseferendo per Urbes, Suburbia, Regio„ nes Regni nostri, & Hispaniarum, tum alia præstando „ omnia, quæ aut jure, aut ex consuetudine Primatus pro„ pria sunt facta; quod perinde servandum erit semper, at„ que fuit huc usque servatum. Ad hæc nos animum ad„ jungentes, *namque nostrum id emolumentum spectat, præemi„ nentiæ nostræ incolumitatem, ac nostrorum decus & ornamen„ tum Regnorum*, volumus; ut memorata Crucis erectio, „ prærogativæ omnes, præeminentiæ, honores, ac cætera „ quæcumque tam jure, & ex Regni nostri Constitutioni„ bus, quam ex antiqua consuetudine ad Primatum spe„ ctantia æque, pleneque serventur, ac permaneant istis in „ Ecclesiis, Civitatibus, Suburbiis, ac Regionibus Regno„ rum nostrorum, & in earum singulis, Reverendo ad„ modum in Christo Patri Alphonso Carrillo Archiepisco„ po Toletano, Hispaniarum Primati, magno Castellæ Can„ cellario, nostrique Consilii, & prout melius, pleniusque „ servata ea Toletanis olim Archiepiscopis, eorumque sin„ gulis fuerunt, qui hunc præcessere; nullumque hac in re „ impedimentum illi obsit, seu controversia, minime ob„ stantibus pendentia qualibet seu pendentiis litis, litium„ ve constitutarum in S. Patris nostri Curia, aut quomodo„ cumque Archiepiscopum inter, & vos prædictos Præsu„ les, aut unumquemque vestrum; nobis enim lubet pla„ cetque ut ejusmodi controversiæ ac lites modum habeant, „ rescindantur, neque amplius existant, *namque id nostrum „ emolumentum spectat, præeminentiæ nostræ incolumitatem, „ nostrorum decus, & ornamentum Regnorum*, eorumque „ otium, ac tranquillitatem, quietemque a scandalis non

pau-

„ paucis atque incommodis, quæ provenire hinc possent.

XII. *Lo otro si entiendo tener manera, en quanto en mi fuere, porque esto sea guardado assi al dicho Arzobispo de todos los otros Reynos de España: porque vos ruego, è mando à todos, è cada uno de vos, que lo guardedes, è cumplades, è fagades guardar, è cumplir todo assi, segun, è por la forma, y manera, que en esta mi Carta se contiene, è que no bayades, ni passedes, ni consintades ir, ni passar contra ello, ni contra cosa alguna, ni parte de ello, agora, ni en algun tiempo, ni por alguna manera, è los unos, ni los otros no fagades ende al por alguna manera; sopena de incurir por ello en mi indignacion, è en las otras penas en que caen los Perlados, è personas Eclesiasticas, que son desobedientes à su Rey, y Señor natural, aperciviendovos, que yo mandarè proveer, è serà proveido contra los que assi no lo ficieren, è cumplieren, è contra sus temporalidades, por manera, que mis mandamientos sean obedecidos, y cumplidos con efecto.*

„ Item quantum in nobis est conari hoc intendimus, ut „ id honoris erga Toletanum Archiepiscopum, vel cæteris „ in Hispaniæ Regnis hæreat, vigeatque. Quamobrem „ vos oro, mandoque omnibus, ac singulis vestrum, ut pro „ harum sententia literarum servetis, & impleatis, necnon „ servari & impleri satagatis hæc omnia, nec patiamini, „ nec conniveatis, neque assentiamini, ut contra totum, seu „ partem ab ullo fiat, pacto aliquo, nec impræsentia, nec „ deinceps unquam; neutrique vestrum quomodolibet con- „ trarium præstent sub nostræ indignationis pæna, cæteris- „ que, quibus Præsules & Ecclesiastici viri sunt obnoxii, „ qui proprio Regi, ac Domino recusant, ut morem ge- „ rant: Vos itaque admonemus animadversum iri in con- „ tumaces fortunæ bonorum jactura, ut quæ nos manda- „ mus ea omnino audiantur, & compleantur.

XIII. *E por esta mi Carta, ò por su traslado signado de Escrivano publico, mando al Principe Don Henrique mi muy caro, y muy amado hixo Primogenito heredero, è otrosi à Don Alvaro de Luna Maestre de Santiago, mi Condestable de Castilla, è à los Condes, Duques, Marcheses, Ricos Homes, Maestros de las Ordenes, Priores, e à los de mi Consejo, è Oidores de la mi Audiencia, è Alcaldes, è Notarios, è Alguaciles, è otras Justicias qualesquier de la mi Casa, y Corte, y Chancilleria, e à los mis Adelantados, è Merinos, è à los Comendadores, Subcomendadores,*

 Al-

Alcaydes de Castillos, è Casas Fuertes, è Llanas, è al Concejo, Alcades, Merinos, Regidores, Cavalleros, Escuderos, è Homes buenos de la muy noble Cibdad de Burgos, Cabeza de Castilla mi Camara, è à todos los Concejos, Alcaydes, Alguaciles, Regidores, Cavalleros, Escuderos, è Homes buenos de todas las Cibdades, è Villas, è Lugares de los mis Reynos, è Señorios, è à otros qualesquier mis Vassallos, è subditos, è naturales de qualquier estado, ò condicion, preeminencia, ò dignidad que sean, è à qualquier, ò à qualesquier de ellos, que guarden, y cumplan, è fagan guardar, è cumplir en todo, è por todo, segun, è por la forma, y manera, que en esta mi Carta se contiene: E que no vayan, ni passen, ni consientan ir, ni passar contra ella, ni contra cosa alguna, ni parte de ella, agora, ni en algun tiempo, ni por alguna manera, mas de que dèn, è fagan dàr todo favor, è ayuda para ello al dicho Arzobispo: E los unos, y los otros no fagan ende al por alguna manera, sopena de la mi merced, e de privacion de los oficios, e de confiscacion de los bienes de los que lo contrario ficieren, para la mi Camara.

„ Hisce autem literis, harumque exemplo, quod ab amanuensi publico obsignabitur, mandamus Henrico Principi „ nobisque charissimo filio natu maximo Regni heredi, item- „ que Alvaro de Luna Compostellæ Magistro, Stabuli nostri „ Comiti in Castella, & Comitibus, Ducibus, Marchioni- „ bus, Nobilibus, Magistris Ordinum, Prioribus, Consi- „ liariis nostris, Auditoribus Audientiæ nostræ, Prætori- „ bus, Notariis, Executoribus, ac cæteris quibuscumque „ Juri addictis nostrarum Ædium, Cameræ, Cancellariæ, „ & ipsarum Præfectis, Commendatoribus, Subcommenda- „ toribus, Præfectis Arcium, & Castrorum, & Consilio, „ Gubernatoribus, Rectoribus, Equitibus, Armigeris, pro- „ bisque hominibus inclytæ Urbis Burgorum Castellæ Me- „ tropolis, nostræ Curiæ, & Consiliis omnibus, Guberna- „ toribus, Executoribus, Rectoribus, Equitibus, Armige- „ ris, probisque hominibus cunctarum Civitatum, Subur- „ bium, Regionum ad Regna nostra, ditionesque perti- „ nentium, & quibuscumque nobis subditis quocumque ipsi „ sint genere, statu, conditione, præeminentia, dignitate; „ mandamus inquam horum singulis, ut servent adimpleant- „ que, servarique & adimpleri curent prorsus omnia, quæ „ his literis comprehenduntur, nec sinant, permittant, as-

sen-

„ sentiantur, ut vel impræsens, vel imposterum his contra-„ ria fiant immo potius gratia, ope, favore; prosequan-„ tur Toletanum Archiepiscopum, dentque operam, ut „ alii etiam id præstent. Nullique eorum secus facere sit „ libitum, proposita nostræ indignationis pœna abdicatio-„ nis ab officiis, Bonorum addictionis Fisco pro Curia nostra, „ iis qui contra facere ausi erunt.

XIV. *E demàs, por qualquier, ò qualesquier de ellos por quien fincare de lo assi facer, è cumplir, mando al Home, que les esta mia Carta mostrare, que los emplaze, de que parezean ante mi en la mi Corte, los Concejos por sus Procuradores, è los Oficiales, è las otras personas singulares personalmente, do quier que yo sea, del dia que los emplazare, à quince dias primeros siguientes, so la dicha pena à cada uno; so la qual mando à qualquier Escrivano publico, de que para esto fuere llamado, de que dende al que esta mi Carta fuere mostrada, dè testimonio signado con su signo, porque yo sepa como se cumple mi mandado. Dada en la noble Villa de Valladolid à veinte y cinco dias del mes Hebrero, año del Nacimiento de nuestro Señor Jesu Christo de mil y quatrocientos y cinquenta y un años.* YO EL REY. *E yo el Doctor Fernando Diaz de Toledo, Oidor, è Referendario del Rey, è su Secretario, la fize escrevir por su mandado.*

„ Præterea siquis dicto se audire nolle profiteretur, ei „ mandamus, qui illi copiam fecerit hujusmodi literarum, „ ut diem ipsi dicat ad se sistendum nostra in Curia coram „ nobis intra mensis dimidium; ita tamen ut Consilia per „ Procuratores compareant, Officiales vero, ac cæteri sin-„ gulares viri pro se quisque se sistat, ubicumque tum lo-„ corum fuerimus, sub præfata pœna; qua item proposita „ pœna singulis publicis amanuensibus præcipimus, siquis „ ad id appelletur, ut testimonium annulo signatum suo „ exhibeat, unde pateat cuinam literarum copia facta sit, „ nosse enim volumus, utrum ea, quæ mandamus, implentur. „ Datum ex conspicuo Suburbium Vallisoleti rure quinto „ Calendas Martias anno Redemtionis nostræ 1451. Rex.

„ Ego Doctor Ferdinandus Diaz Toletanus Auditor, ac „ Referendarius Regis, ejusque a Secretis, mandante ipso „ Rege, ut scriptis consignaretur operam dedi.

XV. Regia hac constitutione Burgorum Episcopo denunciata, acceptisque memoratis literis per Episcopos, & Ca-

Canonicos Hispaniarum, obedientia, & obsequium subditorum propria Regis Decreto tot Bullis, Diplomatibusque Pontificiis inhærenti, eluxerunt. Quapropter Toletanus Archiepiscopus totas per Hispaniarum Diœceses erectam præsetulit Crucem, ne urbe quidem, & Archiepiscopatu Hispalensi exceptis, prout Eminentissimi Cardinales Ægidius Albornotius, & Petrus Gonzales Mendotius, ac Venerab. Fr. Franciscus Ximenes Toletani Archiepiscopi præstiterunt; qua de re opportunius capite vigesimo; nulla omnino extante memoria Hispalensem Ecclesiam adversatam fuisse. seu testato reclamasse. Neque vero tum metui videbatur posse hujusmodi ausus, testatum quippe erat Regiis ipsis literis, Primatus Toletani dignitatem a Summis Pontificibus institutam emolumento esse Regi, & Hispaniarum Regnis decori, ut Joannes Rex in suo Diplomate affirmat.

Infra cap. 20. num. 15. 16. 17. & 18.

XVI. Perspicuis hisce verbis perspectis, & æquitate causæ explorata, Alphonsus Carthaginensis Burgorum vigilantissimus Præsul pro suo erga Regiam Majestatem obsequio caput subduxit ejus Decreto; utque amplius, ac manifestius observantiâ idem suâ exhiberet exemplum, non modo fuit passus, ut Toletanus Archiepiscopus vexillum, Crucemque Patriarchalem erectam suam per Diœcesim præseferret, verum, quod est majus, diebus nedum septem integris lapsis per se ipse Toletanum Archiepiscopum Alphonsum Carrillum in Primatialis auctoritatis possessionem misit, una cum illo progrediens media urbe, erecta Cruce præeunte Primatus ejus teste. Quum autem nobis non lubeat nostrorum fidem penes Lectoris humanitatem relinquere, juridicum hîc testimonium proferemus, quod hac de re in actis extat; qua enim majori potuit solennitate unquam ingenui erga Regem officii exemplum præberi, Burgensis id Episcopus præbuit tota, ut dicam, inspectante urbe. Sic autem se habet.

XVII. In nomine Domini, Amen. *Sepan quantos este publico Instrumento vieren, como en el año delNacimiento de nuestro Salvador Jesu Christo de mil y quatrocientos y quarenta y ocho años, veinte y siete dias del mes de Agosto, en el Pontificado de nuestro muy Santo Padre Nicolào, por la Divina providencia Papa Quinto. Este dicho dia, partiendo el muy Reverendo en Christo, Padre, è Señor Don Alphonso Carrillo, por la Divina mi-*

se-

ſeracion Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, è Chanciller mayor de Caſtilla, de la Ciudad de Burgos, deſde ſu Poſada de la Cal de las armas de la dicha Ciudad, fuera de la dicha Ciudad, para ir en camino à otras partes, yendo cabalgando con el dicho Señor Arzobiſpo por la dicha Ciudad, è por las calles de ella, los Reverendos en Chriſto, Padres, è Señores D. Alfonſo Obiſpo de Burgos, è Don Gonzalo Obiſpo de Ciguenza: de los quales dichos Señores Obiſpos, el dicho Señor Obiſpo de Ciguenza iba cabalgando à la mano derecha: el dicho Señor Obiſpo de Burgos iba à la mano ſinieſtra del dicho Señor Arzobiſpo, llevandoſe, otroſi, ſegun que ſe llevaba, delante del dicho Señor Arzobiſpo una Cruz erecta, è levantada, que parecia ſer de plata, aſſi la Cruz, como el haſta de ella: la qual haſta podia ſer de quince palmos de luengo, poco mas, ò menos, la qual dicha Cruz llevaba un Capellan del dicho Señor Arzobiſpo, llamado por nombre Juan Martinez de Ciguenza, Canonigo de la Igleſia de Ciguenza. Eſte dicho dia en preſencia de mi el Notario publico, è de los Teſtigos y uſſo eſcritos, en ſaliendo los dichos Señores Arzobiſpos, è Obiſpos, è otra mucha gente con ellos fuera de la dicha Ciudad de Burgos, por la puerta que ſe dice la Puerta de San Juan, pareciò hi preſente el honrado Gomez de Herrera, Bachillèr en Leyes, en nombre del dicho Señor Arzobiſpo, è como ſu Procurador, que para ello ante mi el dicho Notario ſe moſtrò ſer, è dixò, que en nombre del dicho Señor Arzobiſpo pedia, y pidiò à mi el dicho Notario, que le dieſſe por teſtimonio ſignado de mi ſigno, de como el dicho Senor Arzobiſpo ſalia de la Ciudad de Burgos, caminando cabalgando por ella de la manera ſuſodicha: è de como ſalian con èl los dichos Señores Obiſpo de Burgos, è Obiſpo de Ciguenza, è de como eſſo meſmo ſe llevaba delante del dicho Senor Arzobiſpo la dicha Cruz levantada en la manera que dicha es, ſin lo contradecir el dicho Señor Obiſpo de Burgos, ni otro alguno de ſu nombre: Por la qual yo el dicho Notario di ende al dicho Fernan Gomez, Bachillèr, en el dicho nombre, eſte Inſtrumento publico ſignado de mi ſigno, ſegun, è por la manera, que el fecho ante mi paſsò, de que fueron teſtigos, que eſtavan, è fueron preſentes para ello, eſpecialmente llamados, y rogados, el honrado Don Baſco de Treiza Dean de Sevilla, è Pedro de Cartagena, hermanos de los dichos Señores Obiſpos de Bur-

gos, è Ciguenza, è Martin Lopez de Romanillos, Canonigo de Ciguenza, è Rui Lorenzo, Bachillèr en Medicina, è Gomez Fernandez de Cordova, Escrivano de Camara de dicho Señor Rey, è otros muchos. Por quanto yo Martin de Avila Notario publico, por Apostolica autoridad, fui presente à todo lo susodicho de consuno con los dichos Testigos, por ende, à pedimento del dicho Señor Arcediano de Ciguenza, por sì, y en el dicho nombre de los dichos Dean, y Cabildo de la dicha Iglesia de Toledo, este Instrumento fize por otro fielmente escrivir; y puse aqui mi acostumbrado signo, è mi nombre de testimonio de verdad. Martin de Avila Notario publico.

In nomine Domini, amen. „ Omnibus, & singulis monumentum hoc inspecturis notum sit, quod, anno Redemtoris nostri Jesu Christi 1448. sexto Calendas Septembres „ Nicolao V. Summo Pontifice, Burgis aliorsum proficiscente admodum Reverendo in Christo Patre Domino „ Alphonso Carrillo Divina misericordia Toletano Archiepiscopo, Hispaniarum Primate, magno Castellæ Cancellario, ex hospitio ea in urbe habito via *de las armas* nomine discedente, ac secum equitantibus Reverendis in Christo Patribus, ac Dominis Alphonso Burgensi Episcopo & Gundisalvo Seguntino Præsule, quorum hic dextrâ, „ ille sinistrâ Toletano cum Archiepiscopo tota urbe vehebantur equis, ipsum Archiepiscopum eorum medium præeunte hastata, & erecta Cruce, quæ perinde ac ejus hasta „ ad quindecim palmorum longitudinis, argentea videbantur; quam gestabat Archiepiscopi ejusdem Cappellanus „ nomine Joannes Martines Seguntinæ Cathedralis Canonicus; eodem die me Notario publico, ac testibus infrascriptis præsentibus, urbe exeuntibus præfatis Archiepiscopo, & Episcopis, secumque aliis quamplurimis per portam S. Joannis, adfuit honorandus Gomes Herrerius Juris „ Doctor, qui Archiepiscopi nomine, tanquam ipsius Procurator, etenim ea propter coram se me Notarium esse testatus fuit, Archiepiscopi ait nomine se petere, petiitque a me Notario, ut meo signatum sigillo testimonium „ præberem, quo constaret, laudatum Archiepiscopum ab „ urbe Burgensi discedere per illam equo vectum ut supra, „ cum ipso equitantibus Episcopis Burgense, ac Seguntino,

„ tino, ipſumque præire propriam Crucem erectam ut ſupra, neque Burgenſi Epiſcopo, neque ipſius nomine ullo omnino alio adverſante. Quamobrem egomet Notarius ejuſmodi monumentum quantocyus exhibui eidem Ferdinando Gomeſio Juris Doctori, prædicti Archiepiſcopi nomine meo ſignatum ſigillo, prout ſeſe res habuit me præſente, teſtibus item aliis ad id præſertim vocatis, rogatiſque præſentibus, præſtantiſſimo nempe viro Baſco Treitio Decano Hiſpalenſi, & Petro Carthaginenſi Epiſcoporum Burgenſis, ac Seguntini laudis ergo memoratorum fratribus, necnon Martino Lopes de Romanillos Seguntii Canonico, ac Rui Laurentio Medicæ diſciplinæ Profeſſore, & Gomeſio Fernandes Cordubenſi, Regiæ Curiæ amanuenſi, aliiſque non paucis. Quatenus ego Martinus de Avila auctoritate Apoſtolica Notarius publicus ſupradictis rebus præſens adſui ſimul una cum prædictis teſtibus, idcirco laudati Seguntini Archidiaconi petitione pro ſe, ac Decani, & Canonicorum Toletanæ Eccleſiæ nomine operam dedi, ut optima fide hoc documentum amanuenſis exſcriberet, ſigillum rite poſui, ac propria manu obſignavi. In quorum fidem.

„ Loco ✠ Sigilli. Martinus Avila Notarius publicus.

XVIII. Quod ſedulo animadvertendum, nulloque jure omittendum videtur; erat Alphonſus Burgorum Epiſcopus; cujus autem urbis? Nempe ampliſſimæ, ac reliquarum Regni urbium nulli ſecundæ, Caſtellæ Metropolis, ac Regiæ Curiæ nuncupatæ, quæ ſane præclariſſima nomina Regibus refert accepta, quîcum nulla unquam competentia Hiſpalenſi fuit, ac Regiæ duntaxat Toletanæ jure licuit non modo competere, ſed ipſi etiam præferri. Erat e Præſulibus toto orbe virtute celeberrimis, eque prudentiſſimis, quos Hiſpanienſis Eccleſia pluribus jam ſeculis norit. Erat denique is tum ſui, tum Eccleſiæ, tum civitatis cauſa dignus, qui e Regni totius primoribus haberetur. Tamen præclaro, ſingularique exemplo de perpetrato facinore publice ſatisfecit. Quo tanti Præſulis officio perſpecto ecquis Epiſcopus, ecqua Eccleſia Hiſpaniarum morem gerere abnuiſſet? Nulla id quidem, immo potius omnes obſecundarunt, nuperrime autem poſt ſexaginta, & bis centum annos Hiſpal. Eccleſia Regis Diplomatum immemor, fortaſſe

etiam memor, experrecta adversatur, & quodcumque iis vetitum est, exequitur, Toletanam Ecclesiam e pacifica possessione deturbare contendens, cæterasque Hispaniarum Ecclesias commovens, ut ab ea tranquillitate, societate, necessitudine, officio abscedant, quæ sibi cum Toletana nunquam non intercessere; eo usque audaciæ deveniens, ut Philippum V. Regem, quem Deus O. M. diutissime servet incolumem, in eam animadvertere opus fuerit pro sua gravitate acerbissimis verbis, quæ æternum aliis erunt exemplum: nosque eadem adduximus in præfatione hujus operis.

XIX. Allatum supra monumentum perlegenti mihi in mentem venit quod ad primum testem, peculiari ac divina id providentia esse factum, pudorem incutiendi gratia Memorialis auctori; etenim Deus, qui nihil frustra facit, suæ tandem Providentiæ arcana in apertum educit. Primus scilicet testis est Bascus Hispalensis Decanus, quem citra temeritatis notam affirmari posset, apud Canonicos, utpote oculis visam tanti Præsulis satisfactionem enarrasse, cujusmodi exemplo tam singulari sibi proposito credibile est ipsam Ecclesiam decrevisse de omni, siqua unquam fuit, jurisdictione Toletanæ concedere. Petrus Gonzales Mendotius Cardinalis amplissimus, qui Alphonso Carrillo proxime successit tanquam Hispaniarum Primas permeavit frequenter Dioecesim, urbemque Hispalensem, excelsa, atque erecta præeunte Cruce, nullo prorsus reluctante, repugnante, aut contestante. Pro certo habeo, quod tum quum Hispalensis Ecclesia suum in lucem edidit Memoriale, nec Regii Diplomatis, nec documenti Hispalensis Decani testimonio comprobati copiam habuit. Regia enim decreta ni exacte serventur, semper proposita poena in promtu est. Et exempla majorum, incitamenta ad imitationem sunt.

CA-

CAPUT VII.

In Archiepiscopum Toletanum conveniunt essentia, & Definitio Primatus, præsertim vero pars prior.

SUMMA CAPITIS.

I. *Dictorum Epilogus, & Definitio* Primatus.
II. *Toletana Ecclesia semper fuit Metropolis ab initio hujus dignitatis in Hispania.*
III. *Carthaginensis Ecclesia nunquam fuit Metropolis.* 1. *Quia nulla unquam celebravit Concilia Provincialia.*
IV. 2. *Quia in Conciliis Nationum nulla occurrit Carthaginensium Præsulum subscriptio.*
V. 3. *Quia subscriptio Hectoris Episcopi Carthaginensis in Concilio Provinciali Tarraconensi, quæ objicitur, non subsistit: nulli enim Metropolitæ aderant.*
VI. *Num Hector idem esset Toletanus Archiepiscopus.*
VII. VIII. *Idem Hector non fuit Titularis Præsul excisæ Carthaginis. Summi Pontificis potestas in transferendis, aut denuo condendis Cathedralibus.*
IX. *Hector, si olim fuerat Metropolita Carthaginensis, adhuc esset.*
X. *Exemplo Uxamensis Episcopatus ostenditur, Carthaginensem vel excisa Carthagine fore servatum, alioque translatum.*
XI. *Titulares Episcopi munia Episcopalia non obeunt, nisi tractu temporis fiant proprii Episcopi Titularium Sedium.*
XII. *Carthago a Gothis, seu Vvandalis excisa, anno* 540. *jam erat instaurata.*
XIII. *Carthago, uti Jerusalem, paulo magis dissito in loco excitata fuit.*
XIV. *Si Præfecto Carthaginensi relicta fuit sedes aliquo in loco, etiam Carthaginensi Præsuli relictam fuisse probabile est.*
XV. *D. Isidori testimonium de Carthaginensi Sede existente.*
XVI. *D. Fulgentius Frater S. Isidori fuit Præsul Carthaginensis.*
XVII. *Opinio Cardinalis Aguirre de Titulari Carthaginensi non subsistit.*
XVIII. & seqq. usque ad XXII. *Licinianum non fuisse Titularem, sed Diœcesanum Carthaginis Præsulem firmissimæ rationes adstruunt.*
XXII. *Iterum expenditur Hectoris subscriptio in Concilio Tarraconensi, & mendum ejusdem detegitur.*
XXIII. XXIV. *Forte Carthaginensi Provincia a Barbaris bipartita, Hector Metropolitæ nomen usurpasse credi posset.*
XXV. XXVI. *Carthaginensis Episcopus nulla Metropolitæ munia obivit.*
XXVII. *Suffraganeorum Congregationes non habuit in gravioribus causis.*
XXVIII. *Concilia eorumdem non convocavit.*

XXIX. *Causæ nullæ reperiuntur appellationis ad ipsum Carthaginensem.*

XXX. *In vitam, & mores Episcoporum non inquisivit, nec dedit ullas formatas, aut communicatorias epistolas ulli Episcopo.*

XXXI. *Ad Concilia, quibus adesse debebat certus Episcoporum numerus, nunquam selectiores sunt vocati a Carthaginensi; neque extat memoria ejus assensionis quum Suffraganei consecrandi fuerunt, quæ omnia ad Metropolitam spectabant.*

XXXII. *Firmissimo argumento demonstratur Carthaginensem Ecclesiam non fuisse Metropolim.*

XXXIII. *Epilogus hucusque allatarum rationum ex ipsomet Memoriali, quibus idem confutatur.*

I. JAm docui superioribus capitibus, idque tum Summorum auctoritate Pontificum, qui vices gerunt Jesu Christi tum Regum Hispanorum Diplomatibus, qui Apostolicæ ut serventur Sanctiones dant operam, Toletanam Ecclesiam Hispaniarum Primatialem extitisse Gothorum temporibus, antequam Barbarorum incursionibus pateret; ac perpetuo permansisse, postquam Regis Alphonsi sexti virtute urbs Toletana jugum excussit, pulsisque Saracenis, queis miserrime serviebat, in pristinum restituta fuit. Nunc vero ut meum institutum rationibus comprobem, me oportet demonstrare, quod tum antiquis temporibus, tum recenti hac ætate in Ecclesiam & Archiepiscopum Toletanum Primatus definitio convenerit, atque conveniat. Quamobrem definitio Primatis primo hujus secundæ partis capite exhibita resumenda hîc mihi est, ut singillatim congruere omnes ipsius partes ostendam Toletano Archiepiscopo. *Primas est Metropolita, qui Metropolitæ jurisdictionem sua retinens in Provincia habet insuper auctoritatem, & jurisdictionem firmam, & constantem suæque sedi annexam in reliquarum Metropolitas Provinciarum juxta sacros Canones.* Definitionem hanc supra explanatam, & ab Ecclesia Hispalensi usurpatam, qua contrarium molitur evincere, demonstrandum mihi est convenisse in Toletanum Archiepiscopum vel ante difficillima Hispaniarum tempora. Sic rationis, & historiæ ope palam erit factum, quod optimo quidem jure fatentur Pontifices Maximi Primatus dignitatem Toletanæ Ecclesiæ antiquitus debitam fuisse. Qua occasione vel extra id quod mihi proposui, majorem longe antiquitatem quam quæ ab eruditis, doctisque viris Primatiali huic tribuitur, futurum spero ut ostendam.

II.

II. Quod primum ad Primatum requiritur, nempe Metropolitanam fuisse Toletanam Ecclesiam, videamus. Hoc Hispalensis in suo memoriali non negat; verumtamen tantulam se exhibet, tamque omni exhaustam supellectile in re tanta, ut confessione ipsius susque deque habita, ad rationes accedere melius duxerim, ampliora concessis adepturus: Itaque laxioribus utens terminis, propositionem hujusmodi conficio. *Toletana Ecclesia fuit semper Metropolitana, ex quo Metropolitas habuit Hispania.* Propositio hæc duplici probatur ratione; alia negativa *a negatione unius extremi*, quæ quando disjunctiva est duo inter extrema tantum, quorum alterum est positivum, maxime efficax probatio est. Ab hac ordiar: Ex quo Metropolitarum dignitas advecta in Hispaniam est, certe vel in Carthaginensi Ecclesia, vel in Toletana ea dignitas fuit: atqui nunquam extitit in Carthaginensi: ergo semper fuit in Toletana. Argumentum est evidens, nihil quippe majori propositione certius, quam omnes de hac re agentes, probant. Minor vero probanda erit, ad quam libere & fidenter dicam, argumenta sum paratus afferre, quæ moraliter evidentia dici debeant: atque hinc palam erit jure ac merito Doctorem Franciscum Padillium a thesauris Ecclesiæ Malacitanæ, de huic contraria opinione ita sensisse: *esto es quimera, y cosa sin fundamento.* „ Id de- „ liramentum est, nulloque positum fundamento: & paulo infra: *Ninguna certidumbre, ni rastro hallo de la opinion contraria.* „ Nihil certi, nullumque opinionis contrariæ prin- „ cipium invenio. Horum similia videre est apud Ambrosium de Morales in Hispaniarum historia. Quamplures propositioni huic, negare non ausim, adversantur: attamen audiatur ratio, unde tanquam ab Judice proferenda sententia est, nobis ni fallor æquissima.

Doct. Franc. Padill. chron. Hisp. 1. pag. 343.

III. Varia suppetunt argumenta, eaque aliis alia, ut reor, firmiora. Sit primum. Si Carthaginensis Ecclesia Metropolitana unquam fuisset, Provinciale aliquid extaret Concilium ab ejusdem Ecclesiæ Metropolita aliquando congregatum Præsulum Suffraganeorum, at liquido constat, memoriam non extare ullam quibusvis in antiquis monumentis, sive ea sint typis edita, sive MSS. Synodi alicujus a Carthaginensi Præsule congregatæ. Liquet igitur Carthaginensem Præsulem Metropolitæ honore fruitum esse nun-

nunquam in Carthaginensi Provincia. Argumentum hoc, certe evidens, nutaret solum, siqua ex propositionibus minus certa esset. Minor haud est dubia: quotquot enim proferuntur Hispaniarum Concilia, hodieque extant, aut quæcumque alia memorantur, eorum nullum a Carthaginensi Præsule convocatum dicitur, neque Concilium Carthaginense inscribitur, quælibet enim hoc vocantur nomine in Africa sunt habita. Id tantum reliqui est, ut probetur major; quæ ultro ut negetur, probatio e regione concedendam ostendet. Quicumque in Hispaniarum Ecclesiis Metropolitæ unquam fuerint, ii quandoque, aut sæpius convocasse Suffraganeorum Concilia feruntur; quod de antiquis Hispaniæ Metropolitis omnibus patet. Hispali S. Leander anno 590. S. Isidorus 619. habuerunt Synodos. Emeritensis Metropolita 666. Bracarensis 561. & 572. Tarraconensis 516. Idemque Metropolita aliam habuit Synodum Cæsaraugustæ anno 592. aliamque Barcinone 599. Præsul Luci Augusti, qui Metropolita olim fuit, brevissimo ejus dignitatis tempore Concilium habuit 569. Ovetensis item Joanne VIII. Pontifice annuente ad quoddam tempus Metropolita 911. & 912. Synodum congregavit, uti Card. Aguirre testatur. Nihil est cur de Toletanis mentionem habeam, pervulgatum quippe est. Quid igitur Carthaginensis nullam congregavit? Quia nempe neque erat, neque fuit unquam Metropolita.

Concil. Hispal. ann. 590. & 619. Conc. Emerit. 666. Conc. Brac. 561. & 572. Conc. Tarrac. 516. Conc. Luc. 569.

Conc. Ovet. 911.

Card. Aguirr. tom. 3. pag. 154. & 158.

IV. Præsto est argumentum aliud priori haud minus efficax. Siquando Carthaginensis Antistes Metropolita fuisset, aliquod e Conciliis Nationum ipsius nomen cum reliquis Metropolitarum nominibus obsignatum præberet: at constat nusquam ita factum reperiri: Metropolitam igitur fuisse nunquam Antistitem Carthaginensem dubitari non potest. Argumentum procedit; neque enim major in dubium vertitur, quum id abhorreat ab omni fide, nullam nempe Synodum adiisse Carthaginensem Episcopum, seu si adierit inter Metropolitas non obsignasse, dum vere Metropolita, ut dicitur, is fuisset. Antequam Gothi in suam redigerent potestatem Galliam Narbonensem, nulla Synodus Episcopi Narbonensis nomen inter Metropolitas obsignatum præsefert; postea vero quam Provincia istæc Gothis paruit, quæcumque fere Synodi Nationales Toleti sunt ha-

habitæ Narbonensem Præsulem inter Hispanienses Metropolitas obsignatum exhibent, alium alio loco, pro vetustate consecrationis, possessionisve Metropoleos. Sic tertio in Toletano Concilio, tertio loco subscribit: *Migetius in Christi nomine Narbonensis Metropolitanus Episcopus*. Et in Gundemari Regis edicto Sergius quarto loco subscribit: *Sergio Obispo de Narbona*. Sergius Episcopus Narbonensis. Quî ergo creditu erit obvium, quod siquando Carthaginensis Antistes Metropolitam egisset, tot in Sinodis Nationum, quæ habitæ in Hispania sunt, inter Metropolitanos subscribere neglexisset? Nullo certe pacto id credi potest: liquido ergo constat Carthaginensem Episcopum nunquam fuisse Metropolitam.

V. Objiciet fortasse Ecclesia Hispalensis: Quadam in Synodo Tarraconensi 516. anno congregata Hectoris Episcopi Carthaginensis hujusmodi subscriptio fit obvia: *Hector Episcopus Carthaginensis Metropolis*. Falsa igitur minor propositio; evidensque responsio contra argumentum Toletani propugnatoris. Euge, belle: at puto non animadvertit propositionem per me factam, constantissimeque affirmatam pro certa. Tarraconense Concilium 516. anno congregatum, Provinciale fuit Suffraganeorum Archiepiscopi unius Tarraconensis. Unde infertur, minime reperiri posse inter aliorum subcriptiones Metropolitarum Hectoris nomen ea in Synodo, in qua nullus adfuit, quod nostro affirmatur argumento. Nec facile captu est quinam foret Metropolita Hector, aut ejusmodi præstaret dignitate: siquidem eo in Concilio haud proxime Archiepiscopum Tarraconensem obsignat, immo horum medius est Tarraconensis, seu Impuritanus, pro varietate Lectionum, Antistes; nam alia in editione legitur, *Paulus in Christi nomine Episcopus Impuritanæ civitatis*: alia autem habet: *in Tarasonensi civitate*, ut probe monet Em. Aguirre tomo 2. Conciliorum. Constat igitur, hunc Præsulem nequaquam obsignare inter Metropolitas Hispaniæ; proindeque nullam extare Synodum, in qua Carthaginensis Præsulis nomen inter Hispanos Metropolitas legatur.

Card. Aguirr. tom.2.Conc.diss.6. n.14.pag.159.

VI. Quisnam homo sit, & cur Metropolitæ præseferat nomen hic Hector, difficile affirmarem; non enim meum induxi animum ut credam, quod penes Ambrosium de Mo-

rales, Padillium, ac Marquez laudatos per Magistrum Argais invenio; Hectorem nempe istum fuisse Archiepiscopum Toletanum: quum, ut sedulo rem inspexerim, stabile nullum fundamentum sum nactus, quo inhærere sententia possit. Aliquid suspicatur Card. Aguirre præfato loco, fueritne Antistes titulo Carthaginis jam eversæ; adeoque illi e Metropolitæ jure nolenti decedere, abnuens Concilium dari locum pro dignitate Ecclesiæ, cujus duntaxat titulo decorabatur, permisisse, ut post Episcopum antiquiorem subscriberet. Quod licet recte sit cogitatum; tamen subsistere nequaquam potest. Enimvero, quis, quando, cur, quorum precibus Hector creatus fuit Episcopus tituli Carthaginensis? Hæc certe omnia probanda erant, ut tam inaudita fieret propositio. Huc accedit, quod ea tempestate duplo pæne majores quum censerentur Episcopi Hispaniarum, quam qui hodie existunt, ecqua necessitas decorandi solo Carthaginis titulo Episcopos fuit? Cæterum probandi causa moris per illa tempora tam insolentis, (cujus nostros apud Historicos nulla mentio est, nec diffiteor obvium id mihi fuisse nunquam ulla in Ecclesiastica historia, Præsules tum consecrari solitos collapsarum titulo Ecclesiarum) stabiliora quidem fundamenta erant opus, quam quo res inhæret.

Argaif. tom. 4. Tobl. Eccles. Hisp. pag. 97.

VII. Præterea mente assequi haud possum, quomodo argumentum subsistat, nempe proprium ideo Præsulem Carthaginensi negatum Ecclesiæ, qui tota in Diœcesi jurisdictionem haberet, quia ipsa civitas, ut dicitur, interierat: quum e contrario constet, Carthaginem Africæ, (quæ vulgo est Carthago nova) a Saracenis æquatam solo esse anno 696. nihilo tamen secius Carthaginensi, seu Carthaginis novæ Antistiti servata jura esse ad Primatem spectantia, anno 1054. nempe quinquaginta, & trecentos post annos. Testis mihi erit epistola quarta Leonis IX. ad Petrum, & Joannem Episcopos, qui eodem anno 1054. Episcopi Carthaginensis auctoritatem tuiti erant; en ipsam epistolæ sententiam: *Recte contra Gummitanum Episcopum dignitatem Ecclesiæ Carthaginensis defendistis: quia sine dubio post Romanum Pontificem, primus Archiepiscopus, & totius Africæ Metropolitanus est Carthaginensis Episcopus. Nec pro alio Episcopo in tota Africa potest perdere privilegium semel susceptum a Sancta Romana, & Apostolica Sede . . . Idque sive deserta maneat Carthago, sive gloriosa resurgat.*

Leon. IX. ep. 4.

VIII.

VIII. Hinc profecto colligitur, gravi de causa minime habendum Hectorem Carthaginis titularem, quæ urbs ante excidium Metropolitana fuerit; etenim si Metropolitæ dignitas in Ecclesia Carthaginensi extitisset, id sane maximo annuente Pontifice credendum foret, per quem Ecclesiastica quæquæ auctoritas, & jurisdictio spiritualis in Ecclesiæ Ministros confertur, in eo quippe Redemtor noster Christus summam constituit, ut e supremo isto capite tanquam ex fonte in inferiores effunderetur. Propterea quotiescumque Principes Laici expedire sunt rati, aut Episcopales Cathedras transferre, aut novas condere, aut alicujus auctoritatem amplificare, supremum Ecclesiæ caput adierunt, ut id impetrarent. Quod nostrâ memoriâ contigit Viennensi Episcopo in Archiepiscopum permutato, & Olixboensi Patriarchatu in Portugallia recèns erecto.

IX. Antiquis id quoque temporibus factum fuit, cujus rei exemplum omni majus exceptione Imperator Justinianus præbet, qui a Romano Pontifice impetravit, ut patria urbs Achryda, quam ipse Justinianam postea novam nuncupavit, ex unius Episcopi Parochia in Metropolitanam, denique in Primatialem evaderet. Qua posita veritate, videtur negari non posse, quod Hector, si Episcopus fuisset Carthaginis, utut excisæ, e Metropolitæ auctoritate non excidisset, Leone Papa teste, qui ait privilegii, auctoritatis, ac dignitatis Metropolitæ propriæ jacturam ab Episcopo haud posse fieri, qui semel suscepit a Sancta Romana, & Apostolica Sede; idque, seu intereat, seu existat Ecclesia, & urbs, ubi sedes constituta est. Proinde si Hector Carthaginensis Episcopus, ejusque Sedes Metropolis extitisset, in eodem certe honos permaneret Metropolitani Provinciæ Carthaginensis in Hispania: non secus atque Carthagine in Africa jam excisa, apud ejus Ecclesiæ Præsulem honor, dignitas, jurisdictio Metropolitæ in Africa tota permansit.

X. Absurdum præterea grande aliud occurrit, quod Hector Carthaginensis Episcopus, quique illi successit Licinianus, quem constat ejusdem Eclesiæ fuisse Præsulem, Episcopi tantummodo Titulares dicantur. Ratio patet: tametsi enim Carthago penitus eversa esset, ita ut ne dici quidem posset: Hîc fuit: tamen Diœcesi non item prorsus excisa,

multa, nec ea quidem ignota extabant oppida, ubi ſedes conſtitui Epiſcopi Carthaginenſis poſſet; eoque id magis, quod de Gothis liquet, impedimento eos non fuiſſe, ne ſuis in Ditionibus Antiſtites morarentur. Certe quidem noſtris hiſce temporibus, quin etiam multo ante ſedes ea Carthagine eſſe deſiit, Murciæque fuit poſita legitimis de cauſis. Quod pariter in Uxamæ Diœceſi contigit, cujus Cathedralis Eccleſia eſt in villa, quæ Suburbium vocatur, non in urbe, utpote prope ad ſolitudinem redacta, neque propterea Diœceſis Uxamæ nuncupari deſiit. Ecquid igitur vel leviſſimum incommodum cogitatione aliquis complecti poteſt, quin Carthagine everſa Civitatis ejuſdem Antiſtes alia in urbe Diœceſis poneret ſedem, ubi ſuam ipſius dignitatem, nomen, juriſdictionem tanquam Epiſcopi Carthaginenſis conſervaret? Equidem ne minimum quidem invenio.

XI. Titulares Epiſcopi, quos Eccleſia Romana conſecrare multo ante hoc tempus conſuevit, ut Præſulibus opem ferant, qui ſeu ob Diœceſium amplitudinem, ſeu alias ob cauſas, quæ, Romano ut videtur Pontifici, impedimento iis ſunt, propriis haud muneribus fungi poſſunt, Eccleſiarum tantummodo illarum habent titulum, quæ Catholicis viduatæ ſunt, vel ſiqui in eis exiſtunt, latent, neque enim Epiſcopis, aut Chriſtianis fas ibi eſt commorari. Quin immo ſiqua ex ejuſmodi Provinciis in poteſtatem venerit Chriſtiani alicujus Principis, jam modo qui Præſul Eccleſiæ illius habebat titulum, proprius fit ejuſdem Epiſcopus, quod videmus factum, tum quum Toletanus Archiepiſcopus Em. Cardinalis Auranum Ditioni ſuæ ſubjecit. Fr. tunc Aloyſius Guillen in Hiſpania erat Auranenſis Epiſcopi titulo. Hic oppido illo devicto poſſeſſionem Eccleſiæ inibat ſuæ: neque alio pacto removere ab hoc incæpto eum valuit Sanctus Cardinalis, quam ei perſuadendo, urbem ab ſe tunc receptam non eſſe Auranum illud, cujus erat Titularis Epiſcopus Aloyſius.

Spirit. Flech. in ejus vita lib. 3. pag. 330.

XII. Præterea non leve ſuppetit argumentum, propoſitam augens difficultatem. Quanquam everſa a Gothis Carthago eſt, D. Iſidoro teſte, quod poſtea demonſtrabimus; ſeu a Vvandalis, ut alio loco diximus, Marianæ, aliorumque opinionem ſequuti, adeoque exciſa, ut vix pauca rudera extarent; conſtare tamen videtur hanc urbem 540. anno, quin

quin etiam longe ante instauratam fuisse. Neque id parum stabili nititur fundamento. Sancti viri Leander, Isidorus, Fulgentius, & Florentina virgo Severiano parente sunt geniti, quem historia Carthaginis Dynastam nuncupat. *Civitatis Carthaginis, & Provinciæ Hispaniæ Dux* a Daniele Papebrochio appellatur, quocum de nomine constat tum Marianæ, tum Em. Cardinali Bellugæ in Pastorali epistola. Re quidem vera illa civitas gloriatur jure conspicuos adeo Sanctos a se profectos. In lectionibus trium Divorum Præsulum, iidem dicuntur Carthagine oriundi: & quæ leguntur de S. Leandro, Severianum ejus Patrem Carthaginis Dominum vocant. Fatendum est igitur, quod licèt instaurata, & munita æque Carthago non fuerat, atque olim, antequam solo æquaretur a Gothis, extitit: attamen habitari cœpta erat, neque infrequens in ea erat Populus, utpote sede Ducis, sive moderatoris Carthaginensis Provinciæ.

Papebr. tom. I. April. pag. 331. Marian. lib. 8. cap. 11. Card. Belluga epist. past. §. 2. n. 17.

XIII. Omnium nemo certo scit, illane urbs Carthago, quam sævitia Gothorum evertit, ut D. Isidorus refert, sita ibidem fuerit, ubi nunc nova urbs existit, an forte alibi: quod satis esset, ut tuto Isidorus diceret: *nunc autem a Gothis subversa, atque in desolationem redacta est*. Et sane quem præterit, quod urbs Jerusalem ad eam vastitatem a T. Vespasiano redacta fuit, ut ne lapis quidem super lapidem remaneret? Luca testante: *Non relinquent in te lapidem super lapidem*. Nihilominus post id excidium denuo excitata est illa civitas, neque eò loci, ubi antiqua extitit, sed finitimo in loco, nomenque idem Jerusalem fuit inditum, quod nostrâ etiam memoriâ viget: haud aliter de Carthagine accidisse credendum est, qua enim ex parte ad Meridiem vergit, in collis fastigio, ubi arx, vulgo *Trincabotijas* sita est, antiqua Ecclesiæ, urbisque Carthaginensis rudera inspiciuntur.

S. Isidor. lib. orig.

Luc. cap. 19. v. 44.

XIV. Atvero eversa penitus, atque excisa urbs illa fuerit, ita, ut ne nomen quidem ædificatæ recens urbi relictum sit, multisque inde annis excitata istæc fuerit, quæ hodie floret, vigetque omnes apud homines portu celeberrima. Id tamen haud negari potest, locum in Carthaginensi Provincia extitisse, ubi Præfecti Provinciæ Severiani aula sita erat, qui, ut libet nonnullis, erat Leovigildi Patruus, Patris nempe hujus frater; vel communiori opinione socer;

Nicol. Anton. to. 1. Bibl. veter. pag. 270. Papebroch. to. 1. April. pag. 331. Marian. l. 5. c. 11.

nam filiam Severiani Theodosiam uxorem habuit. Quade re citati Scriptores videndi sunt. Quum vero tanta, ac tam singulari virtute is esset, haud dubie pro meritis ac dignitate Aulam habuisset. Quod si eversa Carthagine sedes Aulæ relicta est Ducis aut Præfecti Carthaginensis Provinciæ, quomodonam Episcopo Carthaginensi locus desuerit, ubi suam Cathedram constitueret? Arduum est, fateor, necnon ad persuadendum difficile iis, quibus nihil pensi est ratio. Mihi quidem pro certo est, modo in illa urbe recèns condita, post prima ea bellorum incendia, quod probabile admodum videtur; modo in alia ex multis, quæ in Provincia erant, sedem & Cathedralem Carthaginensem extitisse.

D. Isid. lib. 15. de origin. & lib. de Vir. Illustr.

XV. Hanc opinionem adstruit roboratque D. Isidorus duo affirmans. Primum: de Carthagine sermonem instituens, ab Afris conditam esse ait, quum Duce Annibale Hispaniæ maritima invaserunt, quæ postea urbs bello capta a Romanis, eorumque colonia facta, universæ Provinciæ nomen dedit; præterea, *Nunc autem*, inquit, *a Gothis subversa atque in desolationem redacta est*. Unde compertum habemus D. Isidori tempore Carthaginem illam, quam Afri condidere, jam esse deletam. Alterum; tradit Licinianum Sacræ Scripturæ eruditione celebrem suâ ipsius memoriâ Carthaginensem Episcopum florere: *Licinianus Carthaginis Spartariæ Episcopus in Scripturis doctus... Claruit temporibus Mauricii Augusti, occubuit Constantinopoli, veneno ut ferunt extinctus*. Hoc ergo etiam tenemus, conspicuum hunc virum Antistitem fuisse Carthaginis in Hispania, quam ab Africæ urbe ut distinguat S. Doctor, *Spartariæ* addidit. Quem præclarissimum virum, ubi appellat Præsulem Carthaginensis Ecclesiæ, nihil magis enucleate, distincteque loquitur, quamquum cæterarum de Ecclesiarum Præsulibus verba facit. Quare autem ita? Isidorus scilicet, ut ego sentio, id voluit; Carthagine utut eversa habuisse sedem, pro Ecclesia tam illustri doctrina multo spectatissimum Præsulem; siquidem post Urbis excidium integra Diœcesis permansit, digna nempe, quam Licinianus Antistes præclaris iis dotibus ornatus, quarum testis est Isidorus, moderaretur. Hic vero quum auctoritati Præsulis ne verbo quidem detrahat, non video cur Titularis tantummodo Carthaginensis Episcopus sit habendus.

XVI.

XVI. Aliud præterea suppetit argumentum æque validissimum, quod Isidori tempore Carthaginensis Ecclesiæ Antistes Diœcesanus vere fuerit. Sanctus Fulgentius Divi Isidori frater fuit Episcopus Carthaginis; hunc equidem Eminentissimo Aguirre Titularem visum esse non credam, utpote tam præclaro natum genere, cujus Sororem Theodosiam, ut diximus, Leovigildus Rex sibi uxorem adjunxerat; & fortasse, quod maxime verisimile est, Liciniano successerat; Licinianus quippe regebat Ecclesiam quo tempore in Hispania turbæ sunt concitæ inter Divum Hermenegildum, ejusque parentem Leovigildum Regem; perque id temporis Constantinopolim se contulit petitum auxilia ab Imperatore Christianorum, pro re Catholica tuenda adversus Arianos, ubi per indignum æmulorum facinus veneno hausto diem obiit suum D. Isidoro teste: *Occubuit Constantinopoli, veneno, ut ferunt, extinctus ab æmulis.* Ac proinde verisimile admodum videtur, quod in ejus locum circa id temporis vita functi D. Fulgentius suffectus fuerit. Hæc profecto mera assecutus sum conjectura: a veterum tamen monumentis minime discrepant, quæ S. Fulgentium fuisse Carthaginensem Episcopum affirmant; idque evidenter ostendit Eminentissimus Belluga eo in documento, quod pro ejusdem Sancti re divina impetranda lucubravit; denique Diœcesis tota uti patronum veneratur, festoque ipsius die ab omni opere vacat. Et diurnarum precum D. Isidori, quas Hispalensi Ecclesiæ SS. P. Innocentius XIII. recenter indulsit, lectio quinta educatum tradit, *a Sanctis Episcopis Leandro Hispalensi, & Fulgentio Carthaginensi.* Constat igitur Licinianum non Titularem, sed vere Diœcesanum fuisse Præsulem, cui & Ecclesia, & Provincia fuerunt, quas regeret.

S. Isid. de Vir. Illustr.

Lect. 1. 2. nocturn.

XVII. Duo potissimum animadvertit Eminentissimus Aguirre, quæ Titularem duntaxat Episcopum Carthaginis Licinianum videntur innuere. Hæc ego per sua ipsius verba referam, ut iis cognitis responsio luculentior fiat. Post relatam D. Isidori opinionem de eversa suo ævo Carthagine ab Afris ædificata, Cardinalis amplissimus ita fatur: *Hinc apparet, quod Licinianus ab Isidoro laudatus duntaxat fuerit Carthaginis Episcopus Titularis, ut solent esse alii Præsules Diœcesium desolatarum, & ut liber ab onere residendi in sua Diœcesi penitus desolata perrexit Constantinopolim, ad poscendum Imperatoris*

Card. Aguirre ubi supra.

toris

toris auxilium. Hæc Eminentiſſimi viri ſententia firmiſſimam mihi rationem ſuppeditat, qua Titularem minime Epiſcopum fuiſſe Licinianum oſtendam. Deſolatarum ille Diœceſium Epiſcopos recte Titulares appellat; Epiſcopi vero Diœceſium Chriſtianis frequentiſſimarum, atque Eccleſiaſticis viris, nequaquam deſolatæ Diœceſis Titulares ſunt, ſive unquam fuerunt. Haud dubie quo tempore Licinianus Carthaginenſem moderabatur Eccleſiam (excidium paſſa fuerit necne illa civitas) Provincia tota, ac Diœceſis Carthaginenſis Catholicis abundabat viris, nonnulli licet Ariani admixti iiſdem eſſent. Namque Præfecto, ſive Duci Severiano tot religione, ac ſanctimonia conſpicui fuerunt filii. Non igitur Licinianus Titularis Epiſcopus, at civitatum, locorumque omnium Carthaginenſis Provinciæ populos, tanquam ſui gregis oves, vigilantiſſimus Paſtor cuſtodiebat. Hujuſmodi illatio ducitur ex Eminentiſſimi viri verbis, ex quibus patet, Carthaginenſem Provinciam totam viſam illi fuiſſe ad ſolitudinem redactam, qua in re opinionis errorem ſequitur, ſola enim civitas calamitatem tantam eſt paſſa, Provincia vero ſartum, atque tectum ſplendorem priſtinum conſervavit.

XVIII. Liciniani profectus Conſtantinopolim petitum ab Imperatore Mauritio auxilia pro Rege ac Principe D. Hermenegildo Catholiciſque Hiſpaniarum, quos Leovigildus Arianorum propugnator vexabat, laceſſebatque, jamque eductis utrinque aciebus, Principis quidem pro Catholica Religione, Regis ex adverſo pro Ariana hæreſi decertantium, hic, arcana Dei Optimi Maximi voluntate id ferente, victor evaſerat; is inquam profectus Licinianum ab Eccleſiæ ſuæ reſidentia abfuiſſe non evincit, quin immo ut ego ſentio, magna ipſum auctoritate Præſulem apud Hiſpanos demonſtrat. Utrumque palam fiet Divi Leandri Epiſcopi Hiſpalenſis exemplo, qui eodem tempore a reſidendi munere haud immunis Conſtantinopolim proceſſit rogatum ſubſidia ab eodem Imperatore Mauritio pro Divi Hermenegildi rebus, qui ope Catholicorum, primoque in ſuarum copiarum ordine incedens, vi armorum Catholicam tueri fidem nitebatur. Ecquis dubitare auſit, acciſis adeo rebus, Liciniano æque ac D. Leandro fuiſſe licitum Conſtantinopolim ſe conferre, opem ita neceſſariam petendi cauſa, quo

Hiſpa-

Hispaniarum Ecclesiæ Fidem Catholicam tuerentur, nulla penitus ratione habita residentiæ? Qua erat sanctitatis, ac doctrinæ laude Hermenegildi Patruus D. Leander ob Religionis ardorem, quo totus incendebatur, Ecclesiæ suæ quietem relinquere non est veritus, & Constantinopolim se conferre.

XIX. Hinc ego infero, quod Licinianus & meritis, & dignitate spectatissimus Præsul fuerit, quippe qui una cum D. Leandro, ut facile assequi mente possumus, de fœdere, ac re tanti momenti acturus, exterum Regem adiit, cujus plane causæ æquitatem ostendere primo aspectu arduum, ac perdifficile videbatur: namque in summa adversus parentem filius efflagitabat auxilia; quare opera requirebatur viri & genere, & literis, & virtute, & magna expectatione conspicui, qui auctoritate, ac ratione honestatem causæ Principis, Regisque parentis iniquitatem patefaceret. Nonnisi aliquis consilii expers crederet, rem tanti momenti ac ponderis ab Hermenegildo, atque Catholicis fore commissam Præsuli, cui peragendo negotio æqua deesset dignitas, Haud dubie igitur Licinianus non Titularis, at vere Episcopus fuit Carthaginensis, suam, ut cæteri omnes, Diœcesim administrans.

XX. Argumentum hoc roborant Liciniani ejusdem epistolæ ab Eminentissimo Aguirre prolatæ, quas D. Isidorus commemorat eodem in loco. Quam tradidit ad S. Gregorium Pontificem ita scripsit, ut aperte se esse Præsulem, commissæque sibi Diœcesi navare operam ostendat. Audiamus quid ipse ad S. Pontificem. Quod se ignorare non diffitetur doceri petit, ac percontatur: *Peritus dum non reperitur, qui ad officium Sacerdotale veniat, quid* * *faciendum est? Jubes ut non ordinetur imperitus; sed pertractet prudentia tua, ne forte ad peritiam sufficiat ei scire Jesum Christum, & hunc Crucifixum; si autem non sufficit, nemo erit in hoc libro (loco aliis in exemplaribus legitur) qui peritus esse dicatur: nemo utique erit Sacerdos, si neque peritus esse dicatur. Bigamis aperta fronte resistimus, ne Sacramentum utique corrumpatur. Quid si unius uxoris Vir, ante uxorem, mulierem tetigerit? Quid si uxorem non habuerit, & tamen sine mulieris tactu non fuerit? Consolare nos stilo tuo, ut non puniamur, nec nostro, nec alieno peccato. Valde enim metuimus, ne per necessitatem ea faciamus, quæ non debemus.*

Card. Aguirr. tom. 2. Conc. p. 437.
S. Isid. de Vir. Ill. ubi supr.
Licinian. ep. ad S. Greg.
* fiendum al. lect.

mus. Hinc Licinianum obsistere intelligimus Bigamis ad Sacros Ordines non promovendis, ob irregularitatis impedimentum: percontari Pontificem, ab eoque consilium petere de scientia ad sacris initiandum Presbyterum necessaria: utrum unius uxoris viro, alienæ concubitori libidinis id vitium impedimento sit, ne ad sacra munia promoveatur: maximopere sollicitum, paventemque ne sua ipsius, aut aliena culpa detineretur: rogantem denique, ut istæc, aliaque id genus dubia enodet Pontifex, omnia munus, onusque Antistitis spectantia suam Diœcesim regentis. Patet ergo Licinianum fuisse Carthaginensem Episcopum, sibique commissam Diœcesim administrasse.

XXI. Idem aliæ ejusdem epistolæ duæ evincunt. Harum primam ad Vincentium Ebusi Episcopum dedit, quam bello adhuc vigente inter Catholicos, & Arianos, quod innui exordio ipso videtur: *Inter varias tribulationum angustias*. Scribendi gravitas maximum auctoritatis præbet indicium, qua ipse ob suæ sedis fastigium utebatur. Ait se vix legere incipientem literarum exemplum propriis illius adjunctum, coram tabellario rescidisse, sicque imminutum projecisse, se quippe indignum ratus erat commenta ea ridicula lustrare oculis, quæ ille per summum suæ dignitatis dedecus enarrare non erat veritus. Acerbissimis eum accipit verbis, quod ejusmodi nugis æquas aures præbuisset. *Absit ergo a Sanctitate tua hoc credere*. Pòst serio expostulare pergens, hortatur, tum uti culpam emendet suam, tum uti populo faciat satis, cui malo exemplo fuerat; epistolam illam publice rescindens, quam tanquam e Cœlo lapsam, stans pro Tribunali, ut ejus compotes omnes fierent, recitari jusserat. *Emendet ergo*, inquit, *quod temere credidit Sanctitas tua, & in præsentia populi ipsam epistolam, si est penes te, rescinde. Et hoc te pœniteat, quod de Tribunali eam feceris recitare*. Rem hujusmodi, genusque id loquendi gravissimum, arguendique Diœcesis Episcopum Vincentium, Titulari tantum Episcopo tribuendum quis credat? Levissimæ quisquis fidei est, credat; mihi enim næ persuasum erit nunquam. Erat porro Licinianus Episcopus Carthaginensis, suaque in Diœcesi auctoritatis non modicæ propter semet, propter scientiam, propter Cathedram, quam implebat. Quapropter de re tam insolenti, tam præter consuetudinem, Ebusi Episcopus ab eo

Licinian. epist. ad Vincent.

eo consilium petit; ratio enim alia haberi nulla potest epistolæ ad ipsum traditæ (quam e Cœlo ajebat lapsam, atque eximii ostenti loco accipiebat) ut eam expenderet, præter hanc; quod nempe speraret fore, ut singulari a Liciniani prudentia, seroque consilio compertam magis, atque exploratam rem haberet. Quæcumque igitur per nos allata sunt, constanter evincunt, non Titularem Carthaginis, at Diœcesis suæ Præsulem Licinianum fuisse.

XXII. At vero quid de Hectore, quem supra jam diximus in Tarraconensi Concilio subscripsisse: *Hector Episcopus Carthaginensis Metropolis*? Si enim Titularem tantummodo Episcopum, ac saltem nomine honorem Metropolitæ præseferre volentem dixerimus, quînam e loco isto tam superatu difficili evaserimus? Quum vero mihi dubium non sit, quin Præsules, quicumque monumentis veterum Carthaginis fuisse Antistites memorantur, pro eo ut Titulares fuerint, Diœcesis vere Carthaginensis Episcopi æque ac cæteri omnes Hispaniarum extiterint, alius ex hisce ambagibus petendus erit aditus, alia erit argumento aptanda responsio; quod nempe in Hectoris subscriptione sit mendum, legendumque, ut malunt auctores non pauci, quos inter Cardinalis Aguirre; qui ad marginem notat expungendam, & hoc pacto restituendam esse: *Hector in Christi nomine Episcopus Carthaginensis*. Quæ utique castigatio quoniam occurrit in Conciliis Regiæ editionis tom. 10. pag. 628. non est cur aliquis tueatur subscriptionem dubiam, atque omnibus pene in exemplaribus expunctam. Quumque planum jam fecerim, non eoquod Titularis esset Præsul, non subscripsisse secundo loco, vitium subscriptionis aperte detegitur, ejusque castigatio apposite facta dignoscitur. Quapropter satis superque probatum videtur, nullo in Concilio Nationum, ne in hoc quidem Tarraconensi, quod mere Provinciale fuisse diximus, Carthaginensis Episcopi subscriptionem occurrere Metropolitæ nomine adjuncto.

Card. Aguirr. tom. 2. p. 237.

Tom. 10. Conc. pag. 628.

XXIII. Alia insuper luculentissima solutio præsto est. De hoc nobis cum Memorialis doctrina convenit, quod nempe a seculi quinti primordiis teterrima bella Hispaniam nostram incenderint: etenim gentes immanitate barbaræ, quæ aliæ aliam Peninsulæ partem devicerant, inter se præliantes totius imperium assequi conabantur. Quare in primo

Bracarensi Concilio anno 411. congregato Pancratius Episcopis proposuit pervulgatam tot tantarumque famam calamitatum, quibus Hispania universa vexabatur. *Notum vobis est, Fratres, & socii mei, quomodo barbaræ gentes devastant universam Hispaniam, Templa evertunt, Servos Dei occidunt*. Ex his bellorum incendiis varia conflata sunt Regna, prout variis Provinciæ Regibus paruerunt; & quod ad rem nostram facit, Carthaginensis Provinciæ ditio bipartita est; nam Carpetani, atque Celtiberi Romanis, Alanis cæteri morem gesserunt, uti Ecclesia Hispalensis luculenter ostendit.

Conc. Brac. 1.

Mem. p. 1. p. 67.

XXIV. Hinc fieri, ut arbitror, potuit, ut Hector, aliusque fortasse Carthaginensis Episcopus, Metropolitæ sibi arrogaverit nomen; nam sicuti alienæ erat ditionis, aliique parebat Regi Toletum, opportune, quod verisimile est, pro ea quam regebat Ecclesia, aliud simulans, Metropolitæ negarit obsequium, sibique honorem illum assumserit. Neque id creditu videretur difficile, Antistites nonnullos, quorum Diœceses eadem in ditione essent, ut Regi assentarentur suo, Carthaginensi tanquam Metropolitæ honorem præbuisse: contra vero, eos qui Romanorum sub Imperio erant, Toletano proprio ipsorum Metropolitæ obsequentes permansisse. Indeque divisio illa profecta erit, quæ olim videtur fuisse inter Carthaginensis Metropolitæ Suffraganeos Præsules, de qua postea mentio erit. Hanc mecum ipse meditabar causam esse, cur proxime Paulum Hector subscripserit; quum enim haud legitimus haberetur Metropolita, tum sedenti, tum obsignanti pro consecrationis suæ antiquitate locum dederunt Patres, alia nulla ratione habita. Argumentum hoc certe a ratione non videtur discrepare, dum, quæ vulgo fertur, subscriptio accipiatur: præterea Cardinalis Aguirre sententiam in apricum profert, necnon lucem rebus affert, quas capite insequenti 15. numero dicturus sum.

XXV. Nunc cætera persequamur officia Metropolitarum propria: videre enim erit minime iis functum esse unquam Carthaginensem Episcopum, nulla omnino extante hujus rei mentione apud Annales Ecclesiæ. Producatur aliqua epistola, quam is ad suæ Provinciæ Præsules dederit, monens ipsos quæ cujusque essent onera, hortansque ut eadem implerent. Ostendatur Episcopus, quem uti Suffra-

fraganeum Metropolita Carthaginensis consecrarit. Memoretur alii quis subjectus Episcopo, qui appellandi causa Carthaginensem adierit, ut tanquam Metropolita sententiam a suo latam Episcopo irritam redderet. Quod si neque historia, neque aliud ullum monumentum vetus ex hisce officiis aliquod constanter certeque testetur, quilibet vel maxime suæ opinionis tenax fateatur necesse erit, Episcopum Carthaginensem Provinciæ hujus Metropolitam nunquam fuisse. Ad quatuor ista capita extendi Metropolitæ jus arbitrati sunt nonnulli, ut eruditus Emmanuel Schelstratius observat in notis ad Canonem 19. Antiochenæ Synodi. Eos inter haud dubie censetur Joannes Morinus, qui exercitationum libro primo hac de re luculenter disputat, & 13. exercitatione prope finem hæc habet: *Jus est Metropoliticum Episcopos consecrare, eos ad semestres, aut annuas Synodos convocare, eorumque contentiones, & appellationes dijudicare.* Cujuscumque jus & potestas dignitatis, nec satius, nec apertius comprobatur, quam jurisdictionis exercitatione; quorumquum nihil in Episcopo Carthaginensi reperiatur, nullo nititur fundamento qui Metropolitæ dignitatem ipsi tribuit.

Emm. Schelstr. can. 19. Conc. Antioch. c. 14. p. 459.

Jo: Mor. exerc. lib. 1. exerc. 13.

XXVI. Præterea laudato loco Schelstratius quam multa alia Metropolitæ juris officia esse contendit, quorum nullo functus Episcopus Carthaginensis videtur. Primùm ait Pontificem dare solitum literas Metropolitæ de rebus servandis in ipsius Provincia, quarum compotes faceret Suffraganeos. Et sane Innocentius hujus nominis I. dedit epistolam ad Aurelium Carthaginis Metropolitam, in qua legitur: *Frater charissime, hæc velim cuncta recitanda per omnes Africanas Ecclesias scripta dirigas.* Et D. Leo Magnus propositæ sibi rei dubiæ a Niceta Præsule Aquilejæ respondens: *Hanc autem*, inquit, *epistolam nostram, quam ad consultationem tuæ Fraternitatis emisimus, ad omnes Fratres, & Comprovinciales Episcopos tuos, facies pervenire.* Quo etiam pacto Imperatorum edicta de bono Ecclesiarum regimine communicari consuevere: Primum quippe mitti solita ad Patriarchas, qui sua evulgabant in Diœcesi, cumque Metropolitis communicabant, qui rursus in propria evulgantes Diœcesi, cum Suffraganeis postea participabant, ut suis quique in Ecclesiis enarrarent. Ita Justinianum præstitisse constat ex epilogo Novellæ sextæ, ubi ait: *Sanctissimi Patriarchæ uniuscu-*

S. Innoc. I. ep. 12.

S. Leo M. ep. 79. cap. 7.

Just. epilog. novel. 6.

jusque Diœcesis hæc proponant in Ecclesiis sub se constitutis, & manifesta faciant Deo amabilibus Metropolitanis, quæ a nobis constituta sunt: illi quoque rursus etiam ipsi proponant in Metropolitana sanctissima Ecclesia. Nostræ autem Ecclesiasticæ historiæ nullam omnino epistolam exhibent, nullumque seu Pontificum, seu Conciliorum Decretum, quod Præsul Carthaginensis cum Provinciæ Episcopis communicarit.

XXVII. Secundum Metropolitæ officium ex Can. 34. Apostolorum habetur; quum nempe res aliqua gravis accideret in Provincia, Suffraganei Episcopi congregandi a Metropolitano erant, simul cum iis conferendæ causa, ac transigendæ ejusdem rei. Canon autem sic se habet: *Episcopos uniuscujusque gentis nosse oportet, eum qui in eis est primus, & existimare eum ut caput, & nihil facere quod sit magni momenti præter ejus sententiam.* Primi autem loco & Provinciæ Episcoporum capitis quis sit intelligendus, Joannes Zonaras enucleat, Canonem ita interpretans: *Præsens Canon primos cujuscumque Provinciæ Episcopos, Metropolitanos videlicet, Archiepiscopos aliorum per eam Provinciam Episcoporum, caput existimari jubet, ac sine illis agere nihil, quod Ecclesiæ statum communem respiciat.* Idem mandat Canone nono Antiochena Synodus, adeoque ab admonendis orditur Episcopis, proprium id Metropolitani esse, ut universam Provinciam curæ habeat: *Per singulas regiones Episcopos convenit nosse, Metropolitanum Episcopum sollicitudinem totius Provinciæ gerere.* Videamus jam qualem Carthaginensis Episcopus ullo unquam tempore Provinciæ curam susceperit. Ecquas Fidei, seu administrationis regulas cum Suffraganeis contulit, collocutusque de iis est? Ecquis Episcoporum Carthaginensis Metropoleos Carthaginensem consuluit de dubiis rebus? Profecto ex officiis Metropolitæ propriis nullo Carthaginensis Præsul est functus.

Can. 34. Apostol.

Jo: Zonara ad prædict. can.

Conc. Antioch. can. 9.

XXVIII. Tertium: proprium Metropolitani erat Suffraganeos convocare Provinciæ, siquando ob res maximi ponderis, ac momenti Concilium haberi oporteret, ut loco, & tempore ab se præscripto adessent; quibus Episcopis quantocyus Metropolitano obediendum erat, juxta Concilii Tarraconensis Decretum anno 517. celebrati Canone sexto, ubi sic legitur: *Si quis Episcoporum commonitus a Metropolitano ad Synodum, nulla gravi intercedente necessitate corporali,*

Conc. Tarrac. can. 6.

venire contemserit, ficut ftatuta Patrum fanxerunt, ufque ad futurum Concilium cunctorum Epifcoporum, communione charitatis privetur. Hinc videre eft quanta Metropolitæ auctoritas fit, quum gravis adeo a Concilio pœna proponatur Præfulibus qui minus obtemperent. Haud dubie huc Emeritenfe Concilium anno 666. habitum refpexit, ubi ait, ex antiquorum fententia Canonum celebrandam effe Synodum in loco per Metropolitanum præfcripto quotannis, quò Epifcopi omnes Comprovinciales (quos vocant Suffraganeos) conveniant præfinito tempore, fecundùm quæ addit: *Sunt nonnulli, qui pro hoc admonitionem fui Metropolitani, & regiam juffionem accipiunt, & minime implent quæ jubentur: Hos prifcorum Canonum fententiæ excommunicatos effe jubent, ufque ad tempus superventuri Concilii*. Majoremque ifta pœnam injungit. Si ergo Metropolitæ hoc erat proprium, excogitemus, quofnam Epifcopos, Carthaginenfis Synodum congregaturus, vocarit. *Conc. Emerit. can. 7.*

XXIX. Quartum: Hæc ad Concilia Provinciarum tam Clerici, quam Laici, qui non æquam fuis ab Epifcopis fibi videbantur habuiffe fententiam, caufas deferebant; ac proinde Nicæna Synodus ut femel atque iterum quotannis ejufmodi haberentur Concilia fanxit. *Bene placuit annis fingulis per unamquamque Provinciam bis in anno Concilia celebrari ut communiter omnibus fimul Epifcopis Provinciæ congregatis difcutiantur hujufmodi quæftiones*. Idem decrevit, confirmavitque Sardicenfe Concilium. Quos Canones anno 356. magnus Epifcopus Ofius in Hifpania evulgavit, qui tanquam vices Pontificias gerens utrique præfuerat Synodo. Quod fi Epifcopus Carthaginenfis Metropolitam geffiffet, aliqua extaret memoria fua ipfius propria functum auctoritate; quumque fecus factum fit, dignitate hunc tanta nituiffe nunquam, pro certo habeatur neceffe erit. *Conc. Nic. can. 5.* *Conc. Sardic. can. 14.*

XXX. Quintum: Auctoritas, atque poteftas fuit Metropolitæ cognofcendi de vita & moribus Epifcoporum, eofque corrigendi, arguendi, atque a cæterorum communione Præfulum fejungendi: fiqui gravioribus noxii criminibus inventi effent. *Quod in Metropolitani poteftate fitum fuerit, in mores ac opiniones Epifcoporum Synodice inquirere, & fingulos de gravioribus criminibus convictos admonere, reprehendere, & ab aliorum Epifcoporum communione arcere*. Sextum: Perinde atque cautum eft, ne a Diœcefibus fuis difcedant Clerici abf- *Schelftr. fup. n. 5. pag. 462.*

absque epistolis, quæ antiquitus pacificæ, hodie commendatitiæ nuncupantur; ita e Provincia egressuris Episcopis petendæ erant ejusmodi epistolæ a Metropolita. Quod comprobatur literis Divi Hilarii Pontificis, qui anno 465. florebat, ad Gallicanos Episcopos in hanc sententiam: *Ne præter Metropolitanorum suorum literas, aliqui ad aliquam Provinciam audeant proficisci*. Quæ pariter literæ a Metropolitano erant opus Episcopis Suffraganeis ad Imperatorem iter aggredientibus, uti novella sexta Justinianus Imperator aperte monet: *Non aliter ullus Deo amantissimorum Antistitum audeat proficisci in hanc felicissimam urbem, priusquam, si sit Episcopus literas obtinuerit a proprio Metropolitano ad Regiam*. Qui maxime eruditione præstant me tandem doceant, quandonam, & quicum Episcopus Carthaginensis, ex hisce officiis aliquo functus sit.

S.Hilar. P. ep.8. cap.3.

Justinian. nov. 6.

XXXI. Septimum: Tumquum Conciliis aderat certus Episcoporum numerus, Metropolitani erat ex tota Provincia, quos sibi luberet, accire. De hoc liquet ex D. Leonis Magni literis ad Anastasium Thessalonicensem. Quod spectasse Valentinianus, & Marcianus Imperatores videntur, quum Anatolium Constantinopoleos Patriarcham per literas monent, ut aptiores, doctioresque in rebus Fidei Suffraganeos suo arbitratu sibi socios adjungat: *Ut cum quibus placuerit Reverendissimis Episcopis, quos de Ecclesiis sub tui Sacerdotii cura constitutis, idoneos, atque instructos Orthodoxæ Religionis esse probaveris, deproperes*. Octavum denique: Metropolitani erat officium, ut nullus e Suffraganeis suis, se non assentiente, consecraretur. Idque Nicænum sanxit Concilium D. Hilario teste, qui ad Ascanium Archiepiscopum Tarraconensem dans literas præcipit servandum. *Hoc autem*, inquit, *primum juxta eorumdem Patrum regulas, volumus custodiri, ut nullus præter notitiam, atque consensum Fratris Ascanii Metropolitani consecretur Antistes: quia hoc & vetus ordo tenuit, & hoc recenter trecentorum, & decem, & octo Patrum definivit auctoritas*. Ex hisce omnibus Metropolitæ muneribus aliquod Episcopum Carthaginensem obiisse non docet antiquitas. Quare igitur credendus est, fuisse Metropolita?

S.Leo M. ep.84.

Valentin. & Marcian. ad Anatol.

S.Hilar. P. ad Arc. Tarrac.

XXXII. Hinc firmissimum ad rem argumentum ducitur quo luculentius aliud desiderari non potest. Incredibilis prorsus dictu est, & vel mediocriter eruditorum opinio-

nione abhorret ab omni fide propositio affirmans, aliquam Ecclesiam quandoque Metropolim fuisse, dum nulla ex historia, nullo ex veterum monumento constat. At propositio quæ Carthaginensem Ecclesiam affirmat fuisse Metropolim, vel ex quo in Hispania Metropoles extitere, ne minimo quidem historiæ, aut veteris monumenti hæret fundamento, ut planissime jam docuimus. Si enim aliquod esset fundamentum seu firmum, seu leve, traditio certe esset majoris, minorisve auctoritatis, quæ Carthaginensem Episcopum officio aliquo Metropolitæ proprio functum esse testaretur, quod secus accidit. Propositio igitur affirmans Carthaginensem Episcopum ejusdem Provinciæ quandoque Metropolitam fuisse, incredibilis omnino est, abhorretque ab omni fide. Ita certe sentient, qui serio rem expenderint. Absit vero, ut imprudentiæ arguere ipse videar Auctores gravissimos, nempe Aguirre amplissimum Cardinalem, Illustrissimum Petrum de Marca, Marchionem de Mondejar excellentissimum virum; atque doctrina præstantissimum Schelstratium, qui eumdem Episcopum fuisse antiquitus Metropolitam affirmarunt, quod ne maxime quidem confidenti ore quis ausit: verumtamen citra temeritatis notam asserere hoc certe possum, quod laudati Auctores minime putarunt rationes, unde non vera solum, sed certa etiam hæc illatio deducitur: secus autem iidem sensissent, ut ego arbitror, si quam firmis hæreat fundamentis ratio instituti mei capite hoc in apricum prolatis, animadvertissent.

XXXIII. Certum mihi est ex hac modo tabula manum removere, verba quædam Memorialis usurpans, quibus agit de Toletano Primatu (quæ ego inferius confutare paratus sum) paucisque immutatis Carthaginensi Ecclesiæ tribuens. Id tamen moneo, ut munera Metropolitæ propria oculis sint subjecta fidelibus. Ajo igitur: *Lo qual supuesto, se pregunta, si ay algun solo exemplar en la Historia Eclesiastica de España por el qual conste, que el Obispo de Cartagena con la autoridad de Metropolitano aya confirmado alguna vez la eleccion de algun Obispo de la Provincia Cartaginense. Quando ha consagrado Obispo alguno de esta Provincia? Quando ha oìdo causas en apelacion de otros Obispos, llevadas a su Tribunal? Quando ha embiado ordenes à los Obispos Sufraganeos, de esta Provincia? Quando ha dado letras formadas à algun Obispo, ò Eclesiastico, ò se-* Mem.p.104.

ò secular de otro Obispado? Porque si nada de esto se encuentra, ni puede hallarse, se buelve a preguntar, sobre què cimientos se ha fabricado la dignidad de Metropolitano en lo antiguo en el Obispo de Cartagena? Aviendo sido estos, los que han tenido quantos Metropolitanos hà avido, assi en la Iglesia Oriental, como en la Occidental. Hæc nos ita convertimus. „ Quo posito, quæ„ ritur, utrum Ecclesiastica historia Hispaniensis vel unum „ exemplum præbeat, quo constet, Carthaginensem Episco„ pum pro Metropolitani auctoritate, ullius Provinciæ Car„ thaginensis Episcopi electionem confirmasse. Quandonam „ ejusdem provinciæ Præsulem aliquem consecravit? Quan„ do audivit causas appellationis ab Episcopis aliis ad suum „ Tribunal delatas? Quando Suffraganeis Provinciæ misit „ edicta? Quando Episcopo ulli, seu Ecclesiastico, aut Lai„ co alterius Diœcesis communicatorias dedit literas? Quan„ do (his lubet adjungere) Carthaginensis Præsul, Provin„ ciæ Suffraganeorum Synodum congregavit? Quando, „ qua occasione, quo tempore, quo Romano Pontifice, quo „ Imperatore Romano, quo Hispaniarum Rege Carthagi„ nensis Ecclesia Metropolis constituta est? Enimvero si ho„ rum nihil probari potest, iterum quæritur: quonam posito „ fundamento hanc Metropolitæ dignitatem vetustas ædifi„ cavit Carthaginensi Præsuli? Siquidem præter allata nul„ lis hæsere aliis fundamentis Metropolitæ reliqui tum in „ Orientis, tum in Occidentis Ecclesiis. Quæ quidem percunctatio quum obmutescere omnes faciat, evidenter probat, nullo unquam tempore Metropolitam fuisse Carthaginensem Episcopum. Proinde necesse est, ut Carthaginensis Metropolita semper fuerit Toletanus Præsul.

CA-

CAPUT VIII.

Rationes positivæ cur Toletana Ecclesia semper fuerit Metropolitana.

SUMMA CAPITIS.

I. *Apparatus ad argumenta conficienda.*

II. *Toletanum Episcopum fuisse Metropolitam Constantino Imperatore, quando Illyberitanum Concilium habitum fuit, factaque divisio Hispaniensium Diœceseon, comprobatur.*

III. *Ea divisio aperte ostendit quod Provinciæ Carthaginensis Metropolita fuit Episcopus Toletanus.*

IV. *Ex MS. Excurialis divisio alia, iterumque alia divisio ex MS Ecclesiæ Ovetensis, in qua undeviginti Suffraganei subjiciuntur Metropolitæ Toletano, aliisque alii, numero quidem pauciores.*

V. *Divisio alia Regis Vvambæ in sex Metropoles. Toletanæ viginti Episcopi subjiciuntur.*

VI. *Tres prædictas divisiones Ferdinandus de Mendoza memorat, neque alia ulla habetur vetustior.*

VII. *Schelstratius, aliique, quum tradunt Metropolim Toletanam fuisse olim Carthagine, decipiuntur.*

VIII. *Confutatur doctrina Memorialis, quod nempe ante seculum quintum non fuerint Metropolitæ in Hispania.*

IX. *Quantæ auctoritatis sint laudata Manuscripta.*

X. *Toletanam ex eo tempore, quum Metropolitæ dignitas in Hispaniam advecta est, Metropolim extitisse comprobatur.*

XI. *Ex ipsomet Memoriali habetur Toletanus Archiepiscopus anno* 400.

XII. *S. Ildephonsi auctoritate roboratur.*

XIII. *Hinc eluditur opinio Petri Marca, & ostenditur Toletum fuisse Metropolim, vel quum Provincia Carthaginensis Romano parebat imperio.*

XIV. *Montanus Præsul Toletanus appellatur Metropolita Carthaginis a S. Ildephonso.*

XV. *Ejusdem S. Ildephonsi testificatio de Aurasio Metropolita Carthaginensis Provinciæ in Toletana Sede.*

XVI. XVII. *Epistola Montani laudati ad Episcopos Palentinos idem evincit.*

XVIII. *Summa est, Toletum fuisse Metropolim a prima Metropoleon institutione in Hispania.*

XIX. XX. XXI. *Confutatur doctrina Memorialis, evinciturque Toletani Præsulis auctoritas antiqua in tota Provincia Carthaginensi.*

XXII. XXIII. XXIV. *Baronii auctoritate ostenditur in V. Synodo To-*

letanæ definitas esse quæstiones, fuerit, necne Toletum Carthaginensis Provinciæ Metropolis, sancitumque, quod vere fuerit.

XXV. *Francisci Longi Coriolani auctoritas eamdem rem adstruit.*

XXVI. *Euphemii subscriptio subdole ab aliquibus adhibita fuit ad infirmandam Toletanæ Metropolis gloriam.*

I. QUum firmissimis docuerim argumentis nullo unquam tempore Metropolitanam fuisse Carthaginensem Ecclesiam, proindeque hac semper dignitate Toletanam nituisse, vel ex quo primum in Hispania Metropoles constitutæ sunt; reapse ostendam in præsens Toletanam Ecclesiam nullo non tempore Metropolim extitisse: auctoritate scilicet, ac rationibus ex historia desumtis, quæ ab Ecclesia Hispalensi minime rejiciuntur; ac monumentis apprime veterum, queis non levi ex causa fides negari potest; quum enim sint ea multo vetustissima, nequaquam opportune ab aliquo efficta videbuntur, qui controversiam hodie ab Ecclesia Hispalensi excitatam prævidens, rudi Minerva illa compositò elaborarit, ne Ecclesiæ Toletanæ lauta deessent documenta, ad causæ honestatem, æquitatemque demonstrandam, unde certa sententia pronunciaretur. Quod, ut verum fatear, Prophetam agere majorem esset, quam de Rhoderico Archiepiscopo Ecclesia Hispalensis memorat, triginta ante annos divinante Hispalim instauratum iri, ut suæ subjiciendam Primatiali præoccuparet.

Mem. p. 3. n. 61. p. 379.

II. Doceo, quod perpetuo post Metropolitarum in Hispania memoriam Ecclesia Toletana Metropolis fuerit Carthaginensis Provinciæ. Memoriam omnium longe antiquissimam Hispaniæ Regni in Metropoles divisi nonnullorum opinione testantur historiæ nostræ Constantino Magno Imperatore; quando Illyberitanum Concilium habitum fuit. Audiamus Historicorum Hispaniæ facile principem Joannem Marianam, qui de Concilio Illyberitano agens, hæc refert: *Segun, que algunos se persuaden, en este Concilio, y por mandado de Constantino, se señalaron los aledaños a cada uno de los Obispos, y por Metropolitanos à los Prelados de Toledo, Tarragona, Braga, Merida, y Sevilla: lo mas cierto es, que en tiempo de el Rey Vvamba, y por su mandado se hizo la distribucion de los Arzobispados, y à cada uno se le señalaron sus Obispos Sufraganeos.* Id est: „ Hoc in Concilio Constantini Imperatoris jussu aliquorum opinione divisæ Dioeceses sunt

Marian. lib. 4. c. 16.

Epi-

„ Episcopis singulis, ac Metropolitani constituti Præsules „ Toletanus, Tarraconensis, Bracarensis, Emeritensis, & „ Hispalensis: firmior autem opinio est, Vvambæ Regis „ temporibus, eoque sic volente Archiepiscopatuum divi- „ sionem esse factam, suosque singulis designatos Suffraga- „ neos. Si ea divisio pro certa admittenda foret, quam haud penitus rejicit Mariana; immo non parvam ei facit fidem, dum potiorem ait opinionem esse, Vvamba Rege idem esse factum, quæ res primam divisionem non negat; præclare ostenderim quod mihi proposui.

III. Quam profecto divisionem ab hisce auctoribus traditam siqui esse factam negent, eam sequentes Cardinalis Aguirre sententiam, qua ipse ut Apocrypham prorsus rejicit manuscripti cujusdam traditionem prima parte hujus operis a me allatam, quæ Constantinum Imperatorem quarto Imperii anno in Hispaniam venisse asserit, totamque partitum esse provinciam in sex Archiepiscopatus, quorum e numero Narbonensis censeretur, ii levissimo hærent fundamento; siquidem negari non potest, arduam longeque alienissimam ab historiæ veritate provinciam eum suscipere, qui Constantinum advenisse Hispaniam quarto Imperii anno contenderet. At enim vel iste adventus admittatur: ecquod ingenium erit tam perspicax, quod Galliam Narbonensem iis temporibus inter Hispaniæ provincias noverit recenseri? Secus enim se res habet: Narbonensis usque eò inter Hispaniæ provincias non est censita, quoad ipsius potita gens Gothorum, simulque totius Hispaniæ, in suam, eam quoque provinciam redegerunt. Quod vero Auctores laudati ajunt penes Marianam, non venit Imperator, sed mandavit, nulloque id discrimine potuit fieri: præterea illa in divisione quinque tantum Metropolitæ, seu Archiepiscopi recensentur, a quorum numero Narbonensis est procul. Verum enimvero Illyberitana Synodus post Nicænam est habita uti quamplurimi sentiunt cum Vasæo qui congregatam asserit anno 338. & cum Petro Gregorio, qui biennio ante convocatam testatur. Quod si ita sese res habet, Osius adesse Concilio potuit: etenim Nicæna celebrabatur Baronio teste 325. anno. Itaque minimum decennium interfuit, quo in Hispaniam venerit Osius cum Diplomatibus Constantini Imperatoris, fueritque executus Metropolitarum quinque divisionem.

Card. Aguirr. to.2. Conc. p. 300. in proœm. ante Conc. Lucen.

Vasæus chron. ann. 338.

Petr. Greg. Syntagm. Jur. lib. 22. cap. 13.

Baron. annal. to. 3. ad ann. 325. p. 2.

Quo posito propositio evidenter constat, nam ea in divisione Carthaginensis Provinciæ Metropolita legitur Archiepiscopus Toletanus.

IV. Codex alius MS. Hispalensis, qui in Regii Escurialis Monasterii Bibliotheca servatur, ac memoratur ab Em. Aguirre tom. 2. Conciliorum, scriptusque fuit anno 962. Metropolium Hispaniæ divisionem exhibet hujusmodi titulo: *Divisio Provinciarum Hispaniæ, & earum Sedium*: in qua divisione, ubi ad quartam venitur Provinciam hæc fiunt obvia: *Provincia Carthaginensis, Toleto Metropolis*. Ecclesiæ autem Suffraganeæ sunt: *Compluto, Segontia, Oxoma, Palentia, Valeria, Oreto, Valencia, Diamo, Sebati, Carthago, Basti, Mentesa, Acci, Biaria*. Aliam insuper divisionem videre est Gothicis expressam characteribus in MS. Ecclesiæ Ovetensis cum hac inscriptione: *In nomine Domini Jesu Christi. Incipit numerus Sedium Hispaniensium, & uniuscujusque Provinciæ Sedes suo Metropolitano subscriptæ usque ad Rodanum amnem, idest*:

Card. Aguirr. pag. 302.

Metropoli Toleto subditæ.

ORETO.	VALERIA.
BEATICA.	VALENCIA.
MENTESA.	SECOBRICA.
ACCI.	ARCABRICA.
BASTI.	COMPLUTO.
URGI.	SEGONTIA.
BAGASTRI.	OXOMA.
ILLICI.	SECOBRIA.
SEBASTIS.	PALENTIA.
DIAMIUM.	

Sub uno XX.

Secundùm hæc recenset Metropoles Hispalensem, Emeritensem, Bracarensem, Tarraconensem, & Narbonensem cum uniuscujusque Suffraganeis pauciori singularum numero, quam qui Toletanæ est allatus: Tarraconensis enim aliis quatuor antecellens, quindecim ad summum habet Suffraganeos: Hispalensi vero ne dimidium quidem Toletani Suffraganeorum paret, hic enim novem, undeviginti ille recenset.

V. Alia præterea in MS. divisio reperitur, cujus exempla duo consimilia in Toletana unum, alterum in Ovetensi ser-

servantur Ecclesiis, eaque ipsa est, quam fecit Rex Vvamba. Laudati hanc Auctores referunt, in qua fit mentio sex tantum Sedium Metropolitarum cum suis, cujusque Suffraganeis, ac finibus. Titulus sic se habet: *Divisio terminorum Diœcesum, & Parroquiarum Hispaniæ ab Vvamba Rege facta: ex libris MSS. Ecclesiæ Toletanæ, & Ecclesiæ Ovetensis, cujus titulus est, Itacius: In quo historia Vvandalorum, & Alanorum in Gallæcia, & postea Suevorum, & demum Gothorum Regum scribitur.*

Toleto Metropoli subjaceant hæ Sedes.

ORETUM: hæc teneat de Galla usque Eciga (forte Pinta) de Betra usque Campaniam.

BEATIA.

MENTESA: hæc teneat de Eciga usque Securam, de Lila usque Pulixena.

ACCI: hæc teneat de Secura usque Montaneam de Arcatel usque Carachuel.

BASTI: hæc teneat de Montanea usque Egestam, de Rauca usque Tusitam, (forte Fusitam.)

URGI: hæc teneat de Egesta usque Carthaginem, de Gastri usque Mundam.

BRIGASTUM: hæc teneat de Pugilla usque Nisdomiam, de Sarta usque Babam (forte Lumbam.)

ILLICI: hæc teneat per terminos Bagastri, & Setabis, & Denia.

SETABIS: hæc teneat de Custo usque Moletam, de Togola usque ad Intam.

DENIA: hæc teneat de Susa usque Intam, de Silva usque Gil.

VALENTIA: hæc teneat de Silva usque Musvetum, de mari usque Alpont.

VALERIA: hæc teneat de Alpont usque in Terrabelam, de Stizerola usque Ninar.

SECOBRICA: hæc teneat de Terrabella usque Obviam, de Toga usque Brecam.

ARCABRICA: hæc teneat de Alcont usque ad Obviam, de Mora usque Bastram, (forte Lustriam.)

COMPLUTUM: hæc teneat de Alcont usque Cortem, de Gusia usque ad Costem.

SE-

SEGONTIA: hæc teneat de Coste usque Tuscam, de Godol usque Pinam.

OXOMA: hæc teneat de Fusca usque Arlazon, quomodo currit in camino Sancti Petri, qui vadit ad S. Jacobum de Garase usque Hermitas.

SEGOBIA: hæc teneat de Almet (forte Alhomet) usque Mambellam de Montel usque Vasodoto.

PALENTIA: hæc teneat de Mambella usque Caltam, de Valbona usque Tortosam.

Hæ sunt Sedes viginti divisæ Episcopales de Toleto a mari usque ad caminum S. Petri, qui vadit ad S. Jacobum.

VI. Hæ plane sunt Metropolitarum Hispaniæ divisiones, quæ ad nostram hanc tempestatem pervasere Neque vero dubitari posse videtur, quin, si antiquissimâ illâ memoriâ alia esset facta, diligentia & studium eruditorum, qui tot veterum monumenta e tenebris evocarunt, eam quoque in apricum eduxissent: invidus saltem aliquis eam excitasset, qui inquinandi ergo alterius famam nullo jure contemtui habitam, eruditione uti non sua consuevit. Hoc equidem certum scio, quod Illustrissimus vir Ferdinandus Mendotius sermonem instituens de auctoritate Illyberitanæ Synodi, ejusmodi tres divisiones profert, tanquam monimenta vetustatis; ipsius autem verba sunt: *Tres extant satis vetustæ Episcopatuum Hispaniæ, & Galliæ Narbonensis divisiones, quarum prima Constantino Imperatori, altera Theodomiro Regi Suevorum, postrema Vvambæ Regi Gothorum accepta refertur.*

Ferd. Mend. de auct. Conc. Illyb. l.1.c.2.p.9.

VII. Non sum nescius Emmanuelem Schelstratium Hispaniæ Metropoles referentem asseruisse, quod Provinciæ Carthaginensis Metropolis Carthago primum fuit, postea Toletum, qua in re opinionis est errorem secutus, perinde atque alii complures doctrina, & eruditione præstantes viri, qui rem minus quam par erat sedulo reputantes, specie aliorum eruditionis, ac præ cæteris Parisiensis Archiepiscopi sunt decepti. Id autem ab omni alienum veritate esse satis superque, ut ego judico, demonstratum, enucleatumque fuit superiori capite: quod tamen maxime ad rem nostram facit, nec laudatus Schelstratius, neque eorum aliquis, quibus secum convenit, aut tempus definiunt quo Metropolis urbs illa erat, aut qua occasione, aut a quo inde translatum fuerit contenti referre, quæ multi retulerant, ne-

Emm. Schelstr. can.9. Conc. Antioch. c.3. art. 2. p.458.

neglecta veri investigatione, nihilque pensi habitis monumentis veterum, quæ indubiam rebus fidem adjungunt.

VIII. Quod conjicitur ex productis nuper divisionibus Metropoleon, in earum singulis Toletanus Carthaginensis Provinciæ Metropolita est, totque ipsius Ecclesiæ sunt Episcopi Suffraganei, ut reliquæ omnes longo sint proximæ intervallo, quemadmodum vidimus: argumentum evidens auctoritatis summæ, quæ tum Toletana in Ecclesia erat quum divisio illa facta est: & quanquam de earum principii anno, seu tempore non liqueat, tamen cœptas eas esse arbitror Constantino Imperatore. Nam licet autumet Ecclesia Hispalensis nihil prorsus auditum de Metropolitis in Hispania quinti ante seculi primordia, mihi quidem sententia non arridet. Enimvero quum anno ad summum 356. in Hispaniam venerit magnus Osius ejusdem Ecclesiæ opinione, atque evulgarit Canones & Decreta Nicænæ Synodi, (quibus non dubito, quin Imperatoria mandata summo jure tradita accesserint; etenim Constantinus, qua erat incomparabili Religione Princeps, ejusdem Decreta Concilii, ut suis omnibus in ditionibus servarentur, toto animo, totaque cogitatione in id incubuit,) nullam omnino habet fidem, tot spatio annorum ejus Decreti executione Hispaniæ Ecclesiæ disciplinæ tam necessarii supersessum esse. Quod credibilius multo erit, si animadvertamus Hispaniam, neque repugnantem, neque invitam tum temporis paruisse Romanorum Imperio, qua occasione opportunior nulla esse potuit. Huc accedit, quod Magnus Osius Constantini gratia summopere utebatur, quî cum Imperatori summam intercedere familiaritatem fama pervaserat, ut gravissimi auctores tradunt: causæ omnes aptissimæ, cur diligenter executioni mandarentur Decreta, quorum observantiam stabilire, ac sententiam edicere Osius quærebat, qua in re Imperatori præstabatur obsequium.

Mem. p.89. & alibi.

Baron. an. 324. n. 7. Socr. l. 1. hist. c. 7.

IX. MSS. ejusmodi plurima fit auctoritatis accessio, tum ex eorum vetustate, tum ex Archivorum præstantia, ubi custodiebantur, atque hodie servantur. Ea sunt Toletanæ, Ovetensis, ac Lucensis Ecclesiæ MSS. multæ vetustatis omnia, aliud denique Hispalensis Ecclesiæ anno 962. exaratum: ac præ cæteris MS. Itacii viri doctissimi, & Hispanici Episcopi, de cujus æstimatione erit satis afferre,

quæ summa eruditione Jacobus Sirmondus in præfatione ad chronicon tradit: *Quanti meriti esse debeat hic libellus, tute Lector statim agnosces: intelliges enim non solum ab hoc fonte hausta esse, quæ de Gothorum, Suevorumque gentium rebus in Hispania, Galliaque per ea tempora gestis, apud Isidorum, & alios Scriptores leguntur, sed alia præterea tum ad sacram, tum ad civilem historiam plurima hîc doceri: quæ, ut cæteris omnibus intacta, qui existant, ipsi nos etiam, nisi ab Itacio prodita essent ignorare cogeremur*, MSS. eadem pretiosissimi instar thesauri ad S. Laurentii Escurialis Bibliothecam translata sunt, simulque collata pæne consimilia sunt reperta, nulloque prorsus discrimine, quod ad rem attinet, qua de agimus.

Jacob. Sirmond. to. 2. ante p. 292.

X. Itaque tam vetustissimis monumentis, quam fide dignissimis MSS. comprobatur, quod quæcumque in Hispania extat Metropolitarum divisio, Toletanum Præsulem Carthaginensis Provinciæ Metropolitam cognitum, ac vocatum præsefert. Hinc ego argumentum elicio, quod infirmari nequaquam potest, nisi unico saltem prolato exemplari, quo falsa fiat propositio. Quota quæque occurrit Metropolitarum constitutio facta ab omni antiquitate in Regnis omnibus, variisque ditionibus, quæ in Hispania fuerunt, Ecclesia Toletana Carthaginensis Provinciæ absolute dicitur Metropolis: Toletana igitur Ecclesia jam inde ab hac dignitate in Hispaniam advecta; perpetuo eadem præfulsit. Nisi antecedens exemplari, ut dixi, aliquo proposito irritum fiat, consequentia certa est. Atqui exemplar id minime exhibetur, necessario igitur certa illatio habenda est.

XI. Quod probatur iterum auctoritate S. Ildephonsi. Ut autem teneatur quantæ sit vetustatis in Toletana urbe dignitas Metropoleos Provinciæ Carthaginensis in præsentia Memoriali adhibeam oportet fidem, quatenus obfirmato asserit, sibique ut videtur, evidenter docet, (quod equidem mente non assequor, quin etiam ut pòst videbimus, contrarium sentio) docet inquam prima in Toletana Synodo anno quadringentesimo congregata, Toleti Archiepiscopum fuisse Asturium, qui sexto loco subscripsit, non Patruinum, qui primo loco, ut affirmat Garsias de Loaysa. Repetere hîc etiam oportet, quod circa historiam pridem monui, traditque Memoriale, nempe assidua bellorum incendia in Hispania excitata primo seculi quinti anno, totum ferme illud

Mem. p. 1. pag. 65. n. 65.

Mem. p. 1. p. 66. n. 66.

secu-

ſeculum invaluiſſe, neque monumentum ullum exiſtere, quo Metropolitarum dignitas in Hiſpania aut principio, aut eodem ſe vertente quinto ſeculo conſtituta eſſe teſtatum ſit: quum de Metropolitæ nomine ſexti tantum ſeculi ſub initium, anno ſcilicet 517. auditum fuerit. Quibus poſitis, ab Eccleſia Hiſpalenſi mihi liberaliter commodatis: ita argumentum inſtituo.

XII. Aſturius Toletanus Præſul, qui huic Concilio adſuit Carthaginenſis Provinciæ Metropolita erat; ergo vel antequam Metropolitæ fieret ulla mentio in Hiſpania Toletanus Præſul ejuſmodi dignitate decorabatur. Antecedens conſtat D. Ildephonſi auctoritate qui de Aſturio loquens ita fatur: *Aſturius poſt Audentium in Toletana urbe Sedis Metropolis Provinciæ Carthaginenſis Pontifex vir egregius.* Quod graviſſimum viri adeo ſanctitate perſpicui teſtimonium citra temeritatem revocari non poteſt in dubium. Toletanus ergo Præſul ante annum quadringenteſimum Carthaginenſis erat Provinciæ Metropolita. *S.Ildeph.de Vir. Illuſtr.*

XIII. Hinc fit, ut Pariſienſis Archiepiſcopus Petrus Marca non recte videatur dixiſſe: *Civitas Toletana tantum aberat olim a Primatu, ut ſub Principum Romanorum Imperio nondum aſſequuta eſſet Metropoleos dignitatem.* Hoc ſiquidem Nationale Concilium anno 400. fuit habitum, uti ſupra docuimus, Conciliumque ipſum evidentiſſime declarat, frequenter memorans congregatum ſe 438. Æræ, qui annus 400. Chriſti reſpondet, quo quidem tempore tam urbs Toleti, quam Carthaginenſis Provincia ditionis erant Romanorum, Regemque ſuum agnoſcebant Imperatorem. Quare conſtat civitatem Toletanam, vel quum Romanorum Imperatorum juris erat, Metropoleos dignitate conſpicuam extitiſſe; Itaque Pariſienſis Archiepiſcopus, cætera eruditiſſimus, hac in re eſt deceptus, tam gravi, ac tam præclaro hoc teſtimonio deſtitutus, necnon reliqua ſupellectili, quam ego iſto, ac ſuperiori capite in medium profero. *Petr. Marca diſſ. de Primat. Lugd. n. 124. tom. 26. Conc. edit. Reg.*

XIV. Alium præterea Præſulem minoris quidem vetuſtatis, qui tamen Gundemari Regis ævum annis pluribus anteivit D. idem Ildephonſus Carthaginenſis Provinciæ Metropolitam appellat: Montanum videlicet, qui ſecunda in Toletana Synodo præſedit anno 527. celebrata octoginta amplius annis, quam Gundemarus in Regnum venerit. *Monta-* *S.Ildeph. ubi ſup.*

tanus, inquit, *primæ Sedis Provinciæ Carthaginis Toletanæ urbis Cathedram tenuit*. Manifestum adeo testimonium; ut ausim dicere, quod eodem rei veritas sit perspicua, & evidens, quam mihi ostendendam proposui, ubi enim ejus simile fingendum in præsentia esset, significantiora excogitari verba non possent. Fuit Montanus ante annum 531. quo Amalaricus obiit diem suum, Toleti Præsul, S. enim Ildephonsi opinione floruit Amalarico Hispaniarum Rege, novemque annos gubernavit Ecclesiam.

XV. Aurasium quidem fuisse antiquitus Provinciæ Carthaginensis Primatem, ne suspicabitur quidem Ecclesia Hispalensis, aut siquis alius dignitatem neget Metropoleos ejusdem Carthaginensis Provinciæ, Toletanæ Ecclesiæ: siquidem Gundemari Regis anno primo Toletanus erat Archiepiscopus, quando Synodus celebrata est, qua dignitas ista in Toletanum Præsulem collata iisdem videtur. De illo *S. Ildeph. ubi sup.* autem Ildephonsus sic: *Aurasius Toletanæ Ecclesiæ Pontifex Metropolis urbis*. Quod si hæc de Aurasio testificatio ad Toletum Carthaginis Provinciæ Metropolim comprobandam est satis, quidni æque erit satis de Montano illa apertior multo, atque evidentior?

XVI. Præterea extat Montani ejusdem epistola ad Palentinos, unde vis ingens argumentorum eljicitur. Ac pri- *Mont. in. epist. 1.* mo ex epistolæ inscriptione, quæ sic se habet: *Dominis dilectissimis Fratribus, Filiisque territorii Palentini: Montanus Episcopus æternam salutem*. Ex titulo ipsomet jam liquet, nulla cæterorum ratione habita, Montano Palentinos esse filiorum loco, quod minime constaret, nisi auctoritate in ipsos ulla polleret, ut suam ad rem apposite ait Hispalensis Ecclesia. Quæ auctoritas minimùm Metropolitæ erit, id quod meum ad institutum est satis. Aliud ab ea sollicitudine argumentum ducitur, qua Montanus tenebatur, de malis nempe exemplis, depravatisque moribus, quæ in Palentina Diœcesi invaluerant; ista enim non poterant ad eum pertingere nisi uti Metropolitam, cujus officium est potissimum cogitatione, curaque in totam Provinciam incumbere, quemadmodum superiori capite dictum fuit, ubi res erat de An- *Supra cap. praeced. n. 22.* tiochena Synodo, quæ iterum verba hîc apponam: *Per singulas regiones Episcopos convenit nosse, Metropolitanum Episcopum sollicitudinem totius Provinciæ gerere*. Montanus autem utpote tan-

tantus Præsul; malorum exemplorum, & corruptelæ fategit, quæ Episcoporum incuriâ, & Sacerdotum arrogantiâ irrepserant. Epistolæ hujus conscribendæ hanc sibi causam fuisse ipse fatetur:

XVII. Ezechielis verba considerare se memorat, quibus illum Deus custodem domus Israel posuisse testatur, ut vitia hujus palam faciat, ponatque ob oculos crimina; æternam ei mortem comminatus, si a supremo Judice onus impositum declinarit. Quæ memoria repetentem se nosse ait cujusmodi sibi munus commissum erat, proindeque has literas dare, ne quandocumque ad Christi tribunal constituto sibi reddenda sit ratio ullius animæ, quæ se imprudente miserrime suppliciis damnaretur æternis: *Hac ergo voce permotus, hujus officii mei necessitudinem me suscepisse non nesciens, studere curavi, ne cujusquam perditi animam de manu mea Christus inquirat*. Profecto nisi Montanus Metropolita saltem fuisset, neque id curæ, ac muneris sibi arrogasset, ut vitiis, malisque Diœcesis Palentinæ exemplis mederetur; neque tantum auctoritatis adhiberet scribens: nam paulo infra verba usurpat D. Pauli, dicens quasi ipsemet loquatur: *Quid horum vultis? In virga veniam ad vos, an in charitate, & spiritu mansuetudinis?* Ejusmodi verba nonnisi Præsulis sunt pro Imperio loquentis. Constat igitur Montanum ea laude sanctitatis virum, qua ornatum prædicat Ildephonsus, (& qui divino ac præclaro testatus est miraculo suam innocentiam quum ardentes prunas veste præsetulit, nec eâ quidem incensâ, aut igne restincto) Metropolitæ jus minime arrogaturum sibi, nisi re vera dignitate ista usus esset. *Mont. ead. epist.*

XVIII. Tertium suppetit argumentum oppido firmius ex eadem epistola; ubi enim officium memorat auctoritati adjunctum suæ: *Præsertim*, inquit, *quum Toletanæ urbi Metropolitani privilegium, vetus consuetudo tradiderit, & eo magis non solum parroquiarum, sed & urbium cura hujus urbis sollicitet Sacerdotem*. Ad Toletanam urbem Metropoleos saltem privilegium pertinuisse hoc testimonio apertissime comprobatur. *Saltem*, inquam; non enim desunt, qui hinc Toletanæ asserant Ecclesiæ constare Primatum penes Em. Aguirre, quibus consentit Doctor Franciscus Quintanilla Canonicus, ac dignitas Ecclesiæ Hispalensis, ut tertia parte demonstratum erit; nam modo nostrum est docere, quod a prima *Montan. ead. epist.* *Card. Aguirr. tom. 1. pag. 269.*

Metropolitarum in Hispaniis constitutione Metropolis Toletum fuerit; quod satis superque confirmant jam allata: namque ex iis intelligimus, veteri consuetudine Metropolitani privilegium Toleti constabilitum: quum præterea S. Ildephonsus Montanum primæ sedis Provinciæ Carthaginensis, Toleti scilicet, Præsulem fuisse referat, manifestum sit; privilegium id Metropolitæ ex veteri consuetudine spectans ad Toletanam Ecclesiam, Carthaginensis Provinciæ accipiendum esse.

XIX. Minime clam fuere Ecclesia Hispalense & Sancti Montani Præsulis verba, & quod liquet ex Concilii ejusdem capite quinto; fateturque negari certe non posse, quod eo anno, id est quingentesimo vigesimo septimo Montanus fuerit Metropolita. Qui enim Præsules in ea Synodo convenerunt, Metropolis eum Episcopum appellare, primo ipsum loco subscribere, fratres nuncupare assistentes sibi Præsules, potestatem eidem fieri convocandi alios Episcopos ad Concilia, totamque illam auctoritatem fuisse antiquitus Toleti Præsulibus uti ex allatis verbis habetur: *Quum Toletanæ urbi Metropolitani privilegium vetus consuetudo tradiderit*, constare id totum asserit; verumtamen probari inde solum, quod Montanus id temporis, ejusque prædecessores Metropolitæ fuerint Carpetaniæ, ac Celtiberiæ, minime vero Carthaginensis Provinciæ, cujus Præsul Hector Metropolitanum se subscribit anno 517. in Tarraconensi Concilio. Et principio capitis 89. tradit hac in Toletana Synodo primum inveniri Toletanum Præsulem Metropolitæ nomine decoratum. Quod si Em. Aguirre sit fides, cui Hector Titularis tantum est Præsul, de Montano jam liquet, quem verum legitimum, atque unicum Provinciæ Carthaginensis Metropolitam fuisse contendimus: quoniam vero doctrinam hanc oppugnavi, & ut videor satis de eadem disputavi, aliâ ostendam viâ Montanum fuisse Carthaginensis Provinciæ Metropolitam, præterquamquod S. Ildephonsi auctoritate probatum id fuit.

Conc. 2. Tolet. cap. 5.

Mem. p. 88.

XX. Quod de iisdem Montani epistolis liquet Toletanum Concilium 610. anno celebratum, Regiumque Gundemari Diploma, fundamenta erunt probandæ rei; ea quippe ingeniorum conditio est, ut ab eodem principio alia alias eruant illationes inter se pugnantes. Argumentum ipse

ipſe meum in medium fero: is autem noſtrum obtineat judicium, qui æquum ſe atque bonum defendere palam fecerit. Quod primum apparet ex Montani literis, ad ſuæ curam Eccleſiæ tanquam Metropolitanæ Palentinum territorium ſpectabat, quæ quidem ſollicitudo, & cura non ad eum recens pervenerat, at veteri ſedis conſuetudine in corruptelam morum ejus gentis animadvertere tenebatur. Secus autem de Palentino territorio neque ad Carpetanos, neque ad Celtiberos pertingente, liquido ipſum conſtat non teneri ad ejuſmodi animadverſionem morum, ob eam curam, quam de Carpetanis, atque Celtiberis commiſſam ſibimet intelligeret. Atqui Palentina Diœceſis ad Provinciam ſpectans Carthaginenſem inter Vaccæos ſita erat, populos, uti ſupra jam vidimus, Caſtellæ veteris. Quum igitur Palentia ad Toleti Metropolitanum attineret, hunc fuiſſe non Carpetaniæ, ac Celtiberiæ ſolum, ſed Provinciæ totius Carthaginenſis Metropolitam, compertum eſt. Part.1.cap.3.

XXI. Horum ratio adſtruitur. Aut Montanus de Carpetania ſolum, deque Celtiberia ad ſummum loquebatur, ſeque ejus gentis Metropolitam conſiderabat; aut ampliores Carpetania, & Celtiberia terminos Metropolis ſuæ conſiderabat, deque iis loquebatur. Primum manifeſto falſum: ſiquidem duo illa territoria Metropolis ſuæ terminos accipiens Metropolitam non ageret ea in parte, quæ neque Carpetanorum, neque Celtiberorum juris erat, immo potius multa paſſuum millia diſtabat, Palentina ſcilicet Diœceſi. Scribente igitur Montano ad Palentinos, tanquam eorum Metropolita, habendi iidem ſunt per ea tempora Toletano Suffraganei. Proindeque fatendum erit Toletanam tum Metropolim ultra Carpetanos & Celtiberos, contra quam Eccleſia Hiſpalenſis affirmat, ſeſe extendiſſe. Itaque quum certo certius ſit, Toletanam Metropolim latiores habuiſſe terminos, dum quænam eæ Diœceſes fuerint non innoteſcat, D. Ildephonſi amplectar ſententiam, ipſiſque utens ejuſdem verbis: *Montano*, inquam, *tuvo la primera ſede de la Provincia de Cartagena, que es la Ciudad de Toledo.* „ Montanus primam Carthaginenſis Provinciæ ſedem habuit, „ civitatem nempe Toletanam. Cui teſtimonio niſi objiciatur ab Eccleſia Hiſpalenſe pari auctoritate aliud, rationeſve majoris roboris; ab illatione noſtra diſſentire audacia

eſſet

esset; proinde erit constans, Montanum sanctitatis laude Præsulem celeberrimum, Carthaginensis Provinciæ Metropolitam fuisse.

XXII. Quædam pauca ex Concilio Toletano quinto, & Gundemari Regis Decretum luce ipsa clariorem facient hanc illationem. At vero tum clarius mea sententia id fiet, quum rem & causam proposuero, cur Toletana ista Synodus celebraretur, juxta Baronii traditionem, quam hispanice convertit Didacus de Saavedra; facile enim ex ipsa, eademque facti relatione constanter probatur, quod Montani ævo Toletana Ecclesia fuit Metropolis Provinciæ Carthaginensis; nam tota controversia Gundemari tempore suscitata, ab Euphemii subscriptione in Concilio Toletano tertio profecta est. Audiamus Baronium. *Quum enim Toletanæ Ecclesiæ Primatum aliqui labefactare studerent, quasi non totius ipsa esset Carthaginensis Provinciæ Metropolis; sed tantum Carpetaniæ; hac de causa ad hæc definienda, Synodum hanc oportuit congregari. Qui adversabantur, ea potissimum ratione agebant, quod apparebat in subscriptione facta per Euphemium Episcopum Toletanum in Concilio tertio Toletano ipsum se subscripsisse Metropolitanum Provinciæ Carpetaniæ. Quod ergo tunc ex modestia factum videri poterat, ne quid juris ob id imminutum esset Ecclesiæ Toletanæ; ex eaque occasione, &c.* Sic Em. Cardinalis.

Baron. ad. an. 610. n. 12.

XXIII. Hæc Didacus de Saavedra eruditione, & eloquentia præstantissimus Tephra oriundus oppido Africæ, ea æstimatione atque auctoritate vir, ut inter eruditos non levi habeatur in numero, convertit hispanice, remque planius, & enucleatius tradidit, ut sequitur. *La mayor discordia, que avia dexado viva Uterico, era entre los Eclesiasticos: porque aviendo Euphemio Obispo de Toledo, puesto su firma en el Concilio tercero, celebrado en aquella Ciudad, añadio en ella (ò por descuido, ò por modestia) Metropolitano de la Provincia Carpentana: de lo qual tomaron pretexto los Obispos de la Provincia Carthaginense, para no obedecer, como Sufraganeos à el de Toledo... Sentia mucho Aurasio (que entonces possèia la Silla de Toledo) esta desobediencia, y no menos el Rey Gundemaro, considerando, que ninguna cosa es mas peligrosa en los Reynos, que las discordias, y scismas entre los Eclesiasticos, y que tocaba al oficio de el Rey, procurar ajustarlas con tiempo, antes que mezclados en ellas los Seglares, se desconcertasse la armonia de el Reyno. Este temor le obligò*

obligò à aplicar medios suaves; pero no bastaron. Viendo, pues, Gundemaro frustradas sus diligencias, y que convenia mantener la autoridad de la Metropoli de Toledo, para que desde alli, como de el centro de España, se pudiesse mejor oponer à los Arrianos: y que disminuiria mucho el esplendor, y grandeza de su Corte, si la Provincia de Cartagena se separasse de la Carpentana, mandò congregar en Toledo un Concilio, en el qual se hallaron quince Obispos, y el Metropolitano: y aviendo examinado los motivos de la causa, sentenciaron, que à la Iglesia de Toledo pertenecia la superioridad sobre las Iglesias de la Provincia de Cartagena... No le pareciò à el Rey, que tenia bastante firmeza, por averla dado Obispos Sufraganeos de la Metropoli, à los quales podia aver inclinado, ò el temor, ò la lisonja, ò alguna conveniencia propria, y mandò congregar otro Concilio, convocandose à el los Prelados de otras diversas Provincias, sin que interviniessen los que avian pronunciado la sentencia. Concurrieron veinte y seis, y entre ellos quatro Metropolitanos: y aviendo examinado la sentencia de el Concilio, y un Decreto, que en confirmacion de ella avia promulgado el Rey, firmado de su mano, le confirmaron los Padres. Quæ nos latine ita convertimus.

XXIV. „ Controversiam cæteris majorem inter Ecclesiæ „ viros Utericus reliquerat pendentem: ea vero sic se ha- „ bebat: Quum Euphemius Toletanus Præsul in tertio ejus- „ dem urbis Concilio subscribens addiderit (seu per impru- „ dentiam, seu per modestiam id fecerit) ::: Carpetaniæ Pro- „ vinciæ Metropolitanus ::: hinc factum est, quod Cartha- „ ginensis Provinciæ Præsules Toletano, ut Suffraganei, ob- „ sequium præbere detrectarunt... Rem Aurasius tunc To- „ letanam regens Ecclesiam, moleste ferre, pariterque Rex „ Gundemarus, considerans nullum aliunde majus detri- „ mentum importari Regno, quam ex discordia, & schi- „ smate Ecclesiasticorum; atque intelligens quod Regis erat „ iis opportune consulere, antequam Laicorum studio ad „ partes accedente, optima Regni moderatio deformaretur. „ Hac sollicitudine Rex permotus levia primum adhibuit „ medicamenta; sed inanem operam sumsit. Itaque irri- „ tam fuisse videns curam omnem, quam adhibuerat, atque „ considerans Toletanæ Metropolis auctoritatem tueri opor- „ tere, ut inde tanquam e totius Hispaniæ centro Arianis „ posset obsisti; deque Regni ejus gloria, & amplitudine

„ multum detractum iri, si Carthaginensis Provincia a
„ Carpetania desciſceret, congregari voluit Toleti Concilium, quod Episcopi quinque, & Metropolitanus celebrarunt: qui causa cognita sententiam dixere, Ecclesiam scilicet Toletanam debere cæteris Carthaginensis Provinciæ Ecclesiis anteire.... Hæc pòst sententia Rex Gundemarus parumne stabili hæreret fundamento suspicatus, quia Suffraganei Præsules ex ipsa Metropoli pronunciarant, qui aut metu, aut assentatione, aut peculiari officio aliquo permoveri ad eam ferendam potuissent; aliam jussit haberi Synodum Episcoporum variis ex Provinciis convocatorum, exceptis iis, qui prius judicium tulerant. Sex & viginti convenerunt, e quibus Metropolitæ quatuor. Hi sententiam Synodi probe perspectam, Regio Diploma te confirmatam propria Regis manu obsignato, habuerunt ratam. Sic celeberrimus Auctor.

XXV. Præterire non possum, nec debeo quod Fr. Franciscus Longus Coriolanus Capuccinorum Ordinis, Baronio inhærens, ait de Toletana Synodo, causam hanc adducens, cur ea congregaretur: *Causa Concilii apparet ex actibus & Gundemari constitutione... nimirum, ut profiterentur (Episcopi) Ecclesiam Toletanam Carthaginensis provinciæ esse Metropolim, eamque antiquitus consecutam esse dignitatem, quod nonnulli levi quadam conjectura labefactare studebant.* Animadverti debet, quod Ecclesia Hispalensis rationes a prudentibus, minimeque studiosis hominibus levissimas judicatas, magni momenti, ac ponderis vult haberi. Cæterum is certe vincet, qui studii causas procul habet.

Fr. Cor. brev. chron. Pontif. Concil. ad ann. 610. pag. 189.

XXXI. E tribus hisce gravissimis Auctoribus aperte constat, levi motos conjectura nonullos Episcopos (turbarum conscios, quas Gundemari decessor Utericus in Republica concitaverat) dividundi causa, ac labefactandi Provinciæ Carthaginensis Metropolitæ gloriam, qua Toletanus olim Præsul utebatur. Præterea constat occasionem ipsos aucupatos Euphemianæ subscriptionis in Synodo Toletana tertia. Unde illationes duæ certæ, & evidentes fiunt. Prima: nullum omnino Præsulem Toletanum sive ante, sive post Euphemium se subscripsisse Metropolitanum provinciæ Carpetaniæ, prout Ecclesia Hispalensis affirmat, nosque docuimus parte prima; firmius enimvero fundamentum aliud nacti essent Episcopi,

qui

qui Metropoleos Toletanæ, & Carthaginensis divisionem meditabantur ad obfirmandum incœptum: quum autem Euphemii unam tota in vetustate repererint, huic novam utriusque divisionem Metropolis crediderunt. Altera illatio est; Toletanum Præsulem ante Provinciæ Carthaginensis Metropolitam fuisse, quam tertia haberetur Toletana Synodus, in qua Reccaredus, gensque omnis Gothorum, necnon totum Hispaniæ Regnum Arianam hæresim deposuerunt. Ratio patet: quum enim unico subscriptionis Euphemii fundamento niterentur tumultuarii Præsules, nullo alio posito antiquiore, haud dubie aliud nullum iis fuit quo consisterent. Quare quum Præsul Toletanus hanc ante Synodum celebratam Metropolita esset, Provinciæ Carthaginensis fuisse Metropolitam negari non potest. Part.1.cap.6.

CAPUT IX.

Ejusdem rei veritas comprobatur ipsis Concilii verbis, & Gundemari Regis Decreto.

SUMMA CAPITIS.

I. II. *Decretum Concilii Toletani Gundemaro Rege celebrati, de Toletana Metropoli.*

III. *Patrum Concilii sententia Toletanus Præsul, Metropolita, &, Provinciæ Carthaginensis Metropolita, nullo discrimine appellatur.*

IV. V. *Ipsa Concilii verba ostendunt Toletanam Ecclesiam fuisse Metropolim Carthaginensem antiquissimam.*

VI. *Patentissimus error Memorialis circa Metropolitam Carthaginensem.*

VII. *Ex numero Episcoporum Concilii Toletani II. evincitur Toletanum Præsulem fuisse Metropolitam Carthaginensem.*

VIII. *Toletanam Ecclesiam fuisse Metropolim longe ante hanc Synodum tum ex allatis in capitibus superioribus, tum ex ipsis Synodi verbis demonstratur.*

IX. *Aliis insuper rationibus idem comprobatur.*

X. *Nullus Carthaginensis Provinciæ Episcopus ante annum 610. consecratus fuit, absque Toletani Metropolitæ licentia, uti mos erat id temporis.*

XI. usque ad XV. *Decretum Flavii Gundemari Regis Catholici eamdem rem luculentissime comprobans.*

XV. usque ad XXII. *Diligentissime Decretum expenditur, & evincitur antiquitas Toletanæ Metropolis in tota Provincia Carthaginensi.*

XXII. *Epilogus omnium quæ in Decretis Regis, & Synodi laudatis continentur de Toletanæ Metropolis vetustate.*

XXIII. *Nullis monumentis contrarium probatur.*

XXIV. XXV. *Objectio Memorialis præseferentis subscriptionem Hectoris iterum diluitur.*

XXVI. *Objectio alia specie firmior Memorialis.*

XXII. usque ad XXXI. *Diluitur doctrina contraria.*

XXXI. XXXII. *Alia doctrina contraria ex Petro Marca objectio eadem diluitur.*

I. EJusdem Toletani Concilii verba, Regisque Gundemari Diplomatis, perspicue adeo rem ostendunt, ut ne minimæ quidem dubitationi locus restet. Audiamus igitur Concilii Patres, qui ita decernunt: *Convenientibus nobis in unum, pro Religione & fide, quam Christo debemus, placuit, ne quid ultra in nobis absurdum, vel illicitum oriatur, alterna collatione decretum justissimæ promulgare sententiæ... Tali ergo dispositione necessarium contuentes ob studium nostri ordinis, communi electione decrevimus, congruum esse provida dispositione judicium, fatentes hujus sacrosanctæ Toletanæ Ecclesiæ sedem Metropolitani nominis habere auctoritatem, eamque nostris Ecclesiis, & honore anteire, potestate, & meritis. Cujus quidem principatus nequaquam collationis nostræ conniventia nuper eligitur; sed jamdudum existere antiquorum Patrum Synodali sententia declaratur: ea duntaxat Concilii forma, quæ apud sanctum Montanum Episcopum in eadem urbe legitur, habita.*

Conc. Tolet. hab. Gundem. Rege.

II. *Proinde ergo dispositionem nostram instructæ collationis definitione celebrantes, eligimus, nequis ultra Comprovincialium Sacerdotum inani, ac perversa contentione obnitatur hujus sacrosanctæ Ecclesiæ Toletanæ Primatum contemnere: neque pervicaci schismatum studio ad summos Sacerdotalium Infularum ordines, remota hujus sedis potestate, a nobis quempiam, sicut hactenus factum est, provehere. Talem itaque specialiter a nobis, & a Successoribus nostris deferri dignitatis honorificentiam huic Ecclesiæ pollicemur; qualem in Decretis sanctorum Conciliorum Beatissimi Patres Metropolitanis Ecclesiis decreverunt.* Plura ex eodem Concilio nobis petenda esse non reor, quum maxime allata ad rem nostram faciant.

III. In iis autem, quæ attuli, animadverti ego propositiones multas, quæ veniunt in tempore ad rem propositam. Prima earum, mihique potissima, est; nullum eadem discrimen exhibere Carpetaniæ, & Carthaginensis provinciæ, sed tantum ostendere Toletanam Ecclesiam tum esse,

tum

tum semper fuisse Metropolim, silentio cæteris obvolutis. Argumentum sane evidens minime dubium fuisse Patribus, quin Metropolis quum esset Toletum, Carthaginensis provinciæ esset. Pacis quippe osores Episcopi alio etiam pacto vicerant, nempe affirmando, Toletanam Ecclesiam Metropolitanam vere fuisse, at negando provinciæ ipsam fuisse Carthaginensis: quoniam Carpetaniæ duntaxat Metropolitam se subscripsit Euphemius. Ergo ex luculentissima Concilii Patrum sententia Metropolitam esse Toletanum Præsulem, atque Carthaginensis esse provinciæ Metropolitam, perinde est; nullo prorsus auctoritatis, ac dignitatis discrimine.

IV. Deinde animadverto ad ea Concilii verba: *Cujus quidem Principatus nequaquam collationis nostræ conniventia nuper eligitur; sed jamdudum existere antiquorum Patrum Synodali sententia declaratur*; ex quibus argumentum istud eljicio: Metropoleos dignitas qua uti, usamque perpetuo esse Toletanam Ecclesiam hoc Concilium declarat, minime recens est, immo vetustissima, quemadmodum sententia Synodi S. Præsulis Montani ævo celebratæ fidem facit. Atqui Metropolitæ dignitas provinciæ Carthaginensis ipsa eademque est, quæ viget, semperque viguit in Toletana Ecclesia; dignitas igitur Metropolitæ provinciæ Carthaginensis non recèns advecta, sed ab antiquissima memoria extitit in Toletana Ecclesia juxta mentem Concilii Patrum convocati temporibus S. Præsulis Montani.

V. Syllogismus est evidens; certa erit igitur consequentia, si præmissæ veræ fuerint, uti sunt profecto verissimæ. Major enim ipsissima præsefert Concilii verba, ut liquet. Minor vero, præterquam quod comprobatur tum ejusdem sententia Concilii, tum Regis Gundemari Decreto, Scriptorumque omnium auctoritate, quì hac de re agunt; Ecclesiæ quoque Hispalensis in Memoriali confirmatur, ubi quum sermo de Episcopis Carthaginensis provinciæ sit, qui ad Synodum istam convenerunt, ita legitur: *Estos Obispos juntos en Concilio Provincial, ò por dàr gusto al Rey, ò porque eran de su dictamen, determinaron unirse, y reconocer à el Obispo de Toledo por Metropolitano de toda su Provincia*. „ Hi Præsules „ in provinciali Synodo congregati, sive ut Regi morem „ gererent, sive quod ejus in ditione erant, convenire de- Mem. pag. 93.

„ creverunt unanimes, atque cognoscere totius provinciæ „ suæ Metropolitam Episcopum Toletanum. De minori ergo propositione liquet, ac proinde certum, & evidens cuicumque hominum erit, modo Synodus Toletana eum non lateat, Toletanam Ecclesiam fuisse jamdudum provinciæ Carthaginensis Metropolim.

VI. Antequam persequor cætera, observem id oportet, quod necessario omnes offendent, qui ea perlegerint, quæ hac de re Ecclesia Hispalensis affirmat per totum Paragraphum octavum; mihi enim videtur firmissime credi posse, laudata Ecclesia non inspexisse allatum Decretum, seu plenæ opinionis suæ minime animadvertisse ipsius Decreti sententiam. Et revera quorsum illa (quum ea Concilii verba *Cujus quidem Principatus nequaquam collationis nostræ conniventia nuper eligitur, sed jamdudum existere antiquorum Patrum Synodali sententia declaratur* planissimum faciant Ecclesiam Toletanam ejusmodi Primatus provinciæ Carthaginensis honore jamdudum præstitisse, minime vero ad eamdem Ecclesiam tum recèns accedere) quorsum illa inquam obfirmato asserit Toletanum Præsulem ad usque Concilii hujus tempora Episcopum fuisse duntaxat Carpetaniæ? Præterea mente assequi nemo omnium potest, quo auctore eadem alio loco affirmet, Episcopos multos Provinciæ Carthaginensis, *no solamente no le reconocıan por superior*, (Toletanum puta) *si no que tambien elegian su Metropolitano a parte, y este era el Obispo de Cartagena*. „ Non solum Superioris loco haud habere Toletanum Præsulem, sed etiam peculiarem sibi Me„ tropolitanum eligere Episcopum nempe Carthaginensem. Rem, opinor, in omni memoria inauditam, quotquot enim auctores ego vidi, omnes de ea silent. Neque vero intelligo quînam sibi Episcooi Metropolitam eligerent: enimvero si Metropolitarum optio daretur Episcopis, arbitratu ii quidem suo semel eligerent, postque ipsius obitum arbitratu item suo alium renunciarent; quod quis non videt, quam abhorreat a Metropolitani auctoritate, quæ una perpetuo hæreat sede necesse est? Vide quæ posuimus capite primo hujus secundæ partis.

Mem. p. 1. §. 8. p. 86.

Mem. p. 90. n. 89.

Sup. cap. 1. n. 8.

VII. Tertio animadverto ad alia Concilii verba, nempe: *Ea duntaxat Concilii forma, quæ apud S. Montanum Episcopum in eadem urbe legitur habıta*. Concilii Patres declarant

Me-

Metropoleos dignitatem in Ecclesia Toletana antiquitus viguisse, (hoc in Concilio ratio habebatur provinciæ Carthaginensis) prout constat ex Concilio Toletano secundo, in quo præsedit Toleti Præsul Montanus. Videamus nunc quænam constent ex eo Concilio. Ac primo: pœnæ omnibus Episcopis tam præsentibus, quam absentibus proponuntur, nisi eo in Concilio sancitis obtemperent: *si quis nostrum, vel eorum, qui nunc sanctæ Synodo ex hac Provincia defuerunt.* Conc. Tolet. 2. c. 5. Hinc patet Concilio defuisse nonnullos ex Episcopis Toleti Suffraganeis: si cui autem forte videantur adfuisse ii duntaxat, ex Carpetania, & Celtiberia, quinam hi Præsules fuerint non intelligo, nam pro allato eorum numero Diœceses iis in regionibus nequaquam reperiebantur. Minus etiam assequor, quînam pœnæ illis injungerentur, qui ad Montani jurisdictionem non pertinebant.

VIII. Deinde constat ex dictis capite octavo, numero quarto, Palentiam fuisse juris Toletanæ Metropoleos, quæ haud dubie pertinere ad Celtiberiam, Carpetaniamve non poterat: nisi forte opinionis errore jam detecto, malit tamen aliquis iterum Vaccæos qui veteris Castellæ sunt populi, cum Carpetanis, qui Toletanæ sunt regionis incolæ, Part. 1. c. 3. n. 5. permiscere. Tertio demum constat Toletanam Ecclesiam, non ab hac Synodo congregata, sed jamdudum fuisse Metropolitanam: idque probatum supra est Montani epistolâ, & Ecclesiæ Hispalensis confessione, mox vero clarius demonstratur ex capite Concilii hujus quinto: *Juxta priorum* Sup. c. 8. n. 13. *Canonum Decreta, Concilium apud fratrem nostrum Montanum Episcopum, si Dominus voluerit, futurum pronunciamus. Ita ut frater, & Coepiscopus noster Montanus, qui in Metropoli est, ad Comprovinciales nostros Domini Sacerdotes, literas de congreganda Synodo adveniente tempore debeat designare.*

IX. Metropolitanam igitur dignitatem quo tempore ista Synodus habebatur, penes Toleti Præsulem, & Ecclesiam antiquam fuisse Patres testabantur. Quumque iidem Patres Toletanæ hujus Synodi Gundemaro Rege celebratæ, Metropoleos dignitatem, quam in Toletana Sede antiquam norunt in omnes provinciæ Carthaginensis Ecclesias, esse dicant *ea Concilii forma, quæ apud S. Montanum Episcopum in eadem urbe legitur habita*; dubitari non potest, quin anno 527. prædicto ea Metropolitæ dignitas, & auctoritas in

tota

tota Carthaginensi Provincia, perquam vetusta fuerit Toleti. Quod certo affirmari potest, indicia omnia, quæ ex Concilii Toletani secundi quinto capite nuperrime allato habentur, Montanum evincunt, nisi Primatem Hispaniæ, saltem Carthaginensis totius Provinciæ Metropolitanum fuisse. Enimvero præter allata, complura insuper alia; convocare nempe Episcopos hujus Provinciæ; tempus præfinire ad Synodos celebrandas; easque in urbe, in qua Sedes Montani esset, tanquam Provinciæ Metropoli, cogi, omnia hæc non aliter sentiendum esse suadent. Itaque Card. Aguirre sentit, Hectorem, cujus exemplo summopere nititur Ecclesia Hispalensis, anno 513. Titularem duntaxat Episcopum Carthaginensis Ecclesiæ fuisse, auctoritatem omnem ac dignitatem Primatis, seu Metropolitæ Provinciæ hujus Toletano tribuens Antistiti, & ejusdem Sedi.

X. Alia insuper attendi debet propositio eorumdem Patrum: novum ii scilicet, atque inauditum ajunt, quod Episcopi nonnulli Carthaginensem Præsulem tanquam Metropolitam agnoscere studuerint. Quam ut propositionem evidentius assequamur, id exploratum habeamus oportet, quod certissimum Ecclesiastica tradit historia, Præsules nempe omnes consecrari oportere a proprio ipsorum Metropolita, quo vel annuente, vel renuente, cautum erat ne consecrarentur. En ipsa Concilii verba: *Elegimus, ne quis Comprovincialium Sacerdotum... obnitatur... pervicaci schismatum studio, ad summos Sacerdotalium Infularum ordines, remota hujus sedis potestate, a nobis quemquam, sicut hactenus factum est, provehere.* Patet igitur ante annum 610. Episcopum e Carthaginensi provincia nullum Toletano Archiepiscopo invito consecratum esse; unde certissime constat, præter hujus Ecclesiæ Præsulem, tota in Carthaginensi provincia Metropolitam alium nusquam fuisse.

XI. Restat nunc, ut Gundemari Regis decretum proferatur alia Synodo confirmatum, ut ait Didacus de Saavedra, seu conventu sex & viginti Episcoporum, quorum nullus erat ex Carthaginensi Provincia: quumque inter eos essent quatuor Metropolitæ, principe omnium loco S. Isidorus obsignat. Quamobrem non veremur, ut eorum subscriptiones, ac Decreta Ecclesia Hispalensis insimulet assentationis, si aliud ii sensu, aliud verbis præsetulerint, quemadmo-

admodum Episcopos memoratæ supra Synodi accusat, quod patet ex Memorialis verbis supra allatis. Proinde fatendum nobis est, omnes eos Præsules, qui Decreto huic subscripsere, æqui bonique consuluisse quæcumque sancita ibidem sunt. Id aperte D. Isidorus sua in subscriptione, & Innocentius Emeritensis Metropolita testatur, qui ambo iisdem prorsus vocibus ita scribunt: *Agnitis his constitutionibus, assensum præbui, & subscripsi*. Id singulare est subscriptionis utriusque; cæteri enim Episcopi nihil novi addiderunt.

XII. Decretum ipsum in medium affero.

Flavius Gundemarus Rex, Venerabilibus Patribus nostris Carthaginensibus Sacerdotibus.

Licet Regni nostri cura in disponendis, atque gubernandis humani generis rebus promtissima esse videatur; tunc tamen Majestas nostra maxime gloriosiori decoratur fama virtutum, quum ea, quæ ad Divinitatis, & Religionis ordinem pertinent, æquitate rectissimi tramitis disponuntur: scientes, ob hoc pietatem nostram, non solum diuturnum temporalis imperii consequi titulum, sed etiam æternorum adipisci gloriam meritorum. Nonnullam enim in disciplinis Ecclesiasticis, contra Canonum auctoritatem, per moras præcedentium temporum, licentiam sibi de usurpatione, præteriti Principes fecerunt: ita ut quidam Episcoporum Carthaginensis provinciæ non revereantur, contra Canonicæ auctoritatis sententiam passim, ac libere contra Metropolitanæ Ecclesiæ potestatem, per quasdam fratrias, & conspirationes, inexploratæ vitæ omnes Episcopali officio provehi, atque hanc ipsam præfatæ Ecclesiæ dignitatem Imperii nostri solio sublimatam contemnere, perturbantes Ecclesiastici ordinis veritatem, ejusque Sedis auctoritate, quam prisca Canonum declarat sententia, abutentes. Quod nos ultra amodo usque in perpetuum fieri nequaquam permittimus; sed honorem Primatus juxta antiquam Synodalis Concilii auctoritatem, per omnes Carthaginensis provinciæ Ecclesias, Toletanæ Ecclesiæ Sedis Episcopum habere ostendimus: eumque inter suos Coepiscopos, tam honoris præcellere dignitate, quam nominis: juxta quod de Metropolitanis, per singulas provincias antiqua Canonum traditio sanxit, & auctoritas vetus permisit. Neque eamdem Carthaginensem provinciam in ancipiti duorum Metropolitanorum regimine contra Patrum Decreta, permittimus dividendam; per quod oriatur varietas schismatum, quibus subvertatur Fides, & unitas *scin-*

ſcindatur. Sed hæc ipſa ſedes, ſicut prædictum eſt, antiqua, nominis ſui, ac noſtri cultu Imperii, ita & totius provinciæ polleat Eccleſiæ dignitate, & præcellat poteſtate.

XIII. *Illud autem, quod jampridem in generali Synodo Concilii Toletani, a Venerabili Euphemio Epiſcopo manus ſubſcriptione notatum eſt, Carpetaniæ provinciæ Toletanam eſſe Sedem Metropolim, nos ejuſdem ignorantiæ ſententiam corrigimus: ſcientes proculdubio Carpetaniæ regionem non eſſe provinciam, ſed partem Carthaginenſis provinciæ, juxta quod & antiqua rerum geſtarum monumenta declarant. Ob hoc, quia una eademque provincia eſt, decernimus, ut, ſicut Bætica, Luſitania, vel Tarraconenſis provincia, vel reliquæ ad Regni noſtri regimina pertinentes ſecundum antiqua Patrum Decreta, ſingulos noſcuntur habere Metropolitanos, ita & Carthaginenſis provincia unum, eumdemque, quem priſca Synodalis declarat auctoritas, & veneretur Primatem, & inter omnes Comprovinciales ſummum honoret Antiſtitem, neque quidquam, contemto eodem, ultra fiat, qualia hactenus arrogantium Sacerdotum ſuperba tentavit præſumtio. Sane per hoc auctoritatis noſtræ edictum, amodo & vivendi damus tenorem, & Religionis vel innocentiæ legem, nec ultra poſtmodum, inordinata licentia, ab Epiſcopis ſimilia fieri patimur, ſed per noſtram clementiam præteritæ negligentiæ pietatis intuitu, & veniam damus, & indulgentiæ opem concedimus; & dum ſit magna culpa hactenus deliquiſſe, majoris tamen, ac inexpiabilis cenſura tenebit obnoxios, qui hoc noſtrum Decretum ex auctoritate priſcorum Patrum veniens, temerario auſu violare tentaverint, nec ultra veniam delicti faciemus admiſſi, ademti, ſi dehinc honorem ejuſdem Eccleſiæ quilibet Carthaginenſium Sacerdotum contemſerit; ſubiturus proculdubio inobediens tam degradationis, vel excommunicationis Eccleſiaſticæ ſententiam, quam etiam noſtræ ſeveritatis cenſuram. Nos enim talia in Divinis Eccleſiis diſponentes credimus fideliter Regnum Imperii noſtri, ita Divino gubernaculo regi, ſicut & nos cultum ordinis zelo juſtitiæ accenſi & corrigere ſtudemus, & in perpetuum perſeverare diſponimus.*

Flavius Gundemarus Rex hujus Edicti conſtitutionem pro confirmatione honoris ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ propria manu ſubſcripſi.

Ego Iſidorus Hiſpalenſis Eccleſiæ provinciæ Bæticæ Metropolitanus Epiſcopus dum in Urbem Toletanam pro occurſu Regio adveniſſem, agnitis his conſtitutionibus, aſſenſum præbui, atque ſubſcripſi.

Se-

Secundùm hanc Isidori sententiam sequitur hujus omnino similis Innocentii Emeritensis Episcopi, deinde alii Metropolitani duo Tarraconensis, & Narbonensis obsignarunt: denique Præsules quatuor & viginti, qui mere subscribunt nihil peculiariter exprimentes.

XIV. Hoc Decretum hispanice conversum videre est apud Didacum de Saavedra Coron. Gothic. tom. 2. cap. 17.

XV. Nonnullæ nunc animadversiones ad idem Decretum fiant est opus. Ac primo ad ea verba: *Nonnullam in disciplinis Ecclesiasticis, contra Canonum auctoritatem per moras præcedentium temporum, licentiam sibi de usurpatione præteriti Principes fecerunt: ita ut quidam Episcoporum Carthaginensis provinciæ non revereantur, contra canonicæ auctoritatis sententiam passim, ac libere contra Metropolitanæ Ecclesiæ potestatem per quasdam fratrias, & conspirationes.* Tenemus hic, turbarum, atque dissidii occasione, quorum fuit in causa Rex Utericus Gundemari prædecessor, aliquot provinciæ Carthaginensis Episcopos licentiam sibi arrogantes in rebus Ecclesiasticis ea majorem, quam Sacri Canones permittunt, Metropolitanæ auctoritatem Ecclesiæ contemnere: quod verisimile non esset, si ad quam Ecclesiam Metropolitæ spectaret auctoritas dubium foret. Quum enim Carthaginensem ii sedem colerent, modo aliquid causæ esset, cur ista Metropolis vocaretur, non recte ii contemnere Metropolitanæ auctoritatem Ecclesiæ dicerentur. Multo etiam minus ampliorem sibi arrogare dici possent licentiam, quam quæ Canonum auctoritate permittitur: quando enim utri eorum Præsulum reverentia debeatur est ambiguum, haud invicem Sacri Canones adversantur, adeo ut alteri eorum negent, alteri concedant. Quocirca si ampliorem sibi arrogabant auctoritatem ii Præsules, quam quæ Sacrorum Canonum sanctione præfinita erat, atque obtemperare Metropolitanæ detrectabant Ecclesiæ; fatendum erit, Metropolitanam proculdubio Toleti Ecclesiam extitisse.

XVI. Fratrias etiam, & conspirationes per eos Episcopos fieri commemorat in Metropolitanam Ecclesiam. Quorsum id autem, si dignitas Primatus recte negaretur Toletanæ Ecclesiæ in tota Carthaginensi provincia? Addit præterea, illos contemnere ejusdem Ecclesiæ dignitatem; Ecclesiastici ordinis veritatem perturbasse; Sedis illius auctoritate

abusos esse, contra, quàm antiquâ Canonum sententiâ permittebatur. Quæ quidem omnia & incerta, & falsa habenda essent, nisi constaret id temporis Toletanam Ecclesiam provinciæ Carthaginensis Metropolim extitisse. Quum enim vera, ac legitima suspicionis causa est, num certa, necne sit ea dignitas, cujus ergo debetur obsequium; is dici nequaquam potest eum contemnere, quem non respicit tanquam legitimum superiorem, adeoque nec is dici potest ordinis Ecclesiastici veritatem turbare, qui alium colit tanquam legitime præpositum: neque demum Sedis auctoritate illius contra Sacrorum Canonum sententiam abuti. Affirmante autem Gundemaro Rege illos Præsules ea omnia peccare; proculdubio nullo jure, & citra æquitatem omnem Toletano Episcopo dignitatem, & auctoritatem Primatis, nonnulli provinciæ Carthaginensis Episcopi denegabant.

XVII. Insuper Gundemarus ait: *Honorem Primatus juxta antiquam Synodalis Concilii auctoritatem per omnes Carthaginensis provinciæ Ecclesias, Toletanæ Sedis Episcopum habere ostendimus; eumque inter suos Coepiscopos, tam honoris præcellere dignitate, quam nominis*. Ex his profecto quis non sentit, quis non videt, quam maxime allucinentur, qui hoc in Concilio, Regisque hujus Decreto in Toletanam urbem affirmant Metropoleos Carthaginensis provinciæ auctoritatem collatam esse? Enimvero se ait Rex patefacere, *ostendimus*, quod ex antiqua Concilii auctoritate urbs Toletana dignitatem habet Primatis, ejusque Præsul cæteris Episcopis omnibus antecellit. Quînam, testor hominum fidem, de certa dignitate, seu jure constare demonstrabitur antiqua auctoritate, si nunc primum confertur ea dignitas? Quid verbis immoror? Testimonium hoc Regis evidenter demonstrat, ab antiquissimis temporibus Toletanum Archiepiscopum dignitate Primatus decorari.

XVIII. Quæ autem infra exhibet Decretum, augent argumentum, jam dicta confirmant, ac fundamentum id levissimum diruunt, quo tranquillitatis osores Episcopi nitebantur, ut Archiepiscopo Toletano debitum detrectarent obsequium. Nitebantur ii scilicet, Baronio teste, ac reliquis supra allatis, subscriptione Archiepiscopi Toletani Euphemii tertio in Concilio Toleti habito, ubi se Carpetaniæ provinciæ Metropolitanum subscripsit. Ejusmodi occurrens fun-

fundamento Gundemarus: *Illud autem*, inquit, *quod jampridem in generali Synodo Concilii Toletani a Venerabili Euphemio Episcopo manus subscriptione notatum est, Carpetaniæ provinciæ Toletanam Sedem esse Metropolim, nos ejusdem ignorantiæ sententiam corrigimus, scientes proculdubio Carpetaniæ regionem non esse provinciam, sed partem Carthaginensis provinciæ, juxta quod & antiqua rerum gestarum monumenta declarant.* Vera igitur illatio est, quum constet Metropolitanum integræ uni provinciæ præfuisse, Toletanum totius provinciæ Carthaginensis extitisse: mendosa enim seu negligenter facta ea fuit subscriptio, qua inhærens Hispalensis Ecclesia, Toletanam id temporis Carpetaniæ Metropolim prædicat.

XIX. Prosequitur Gundemarus: *Ob hoc quia una eademque provincia est, decernimus, ut sicut Bætica, Lusitania, vel Tarraconensis provincia... secundum antiquorum Patrum Decreta singulos noscuntur habere Metropolitanos, ita & Carthaginensis provincia unum, eumdemque, quem prisca Synodalis declarat auctoritas, veneretur Primatem, & inter omnes Comprovinciales summum honoret Antistitem.* Quorum illa potissimum verba consideranda sunt: *eumdemque, quem prisca Synodalis declarat auctoritas.*

XX. Præterea quæ proxime sequuntur æque oportet reputari: *Nec quidquam contemto eodem, ultra fiat, qualia hactenus arrogantium Sacerdotum superbia tentavit.... nec ultra inordinata licentia ab Episcopis similia fieri patimur... Et dum sit magna culpa hactenus deliquisse, majoris tamen, ac inexpiabilis censura tenebit obnoxios, qui hoc nostrum Decretum ex auctoritate priscorum Patrum veniens, temerario ausu violare tentaverit.* Episcopos minus obtemperantes Toletano Præsuli, arrogantes, eorumque conatum, superbiam appellat; rationem, quam autumant, delictum grande; inordinatam denique licentiam, susceptum ab iis consilium contra id, quod priscorum ex auctoritate Patrum constat.

XXI. Ex hoc Decreto manifestò apparet Toletanam Ecclesiam totius Provinciæ Carthaginensis Metropolim jamdudum extitisse absque ulla controversia: nisi enim liquido id constaret, quam causam adversarii confingunt Episcopi, delictum grande non esset, neque inordinata, quam sibi arrogabant licentiam, neque superbi, arrogantesque recte a Gundemaro appellarentur. Id omne, ait Rex, Episcopi sex,

& viginti, hos inter Metropolitæ quatuor, e quibus Isidorus Sanctus, ac nemo omnium studiosus, quia nemo omnium e provincia Carthaginensi, subscribentes singuli confirmant. Quæ contra quid? Num subscripsisse eos, ut Regi morem gererent? Eximiam certe injuriam tot, tamque sanctitatis laude pæclaris Episcopis! quam, dicam quod sentio, ne impudentissimo quidem ore sycophanta inferret. Decreto igitur probe cognito, fatendum erit, argumenta ipsum adeo firma ad Toletani Metropolitæ probandam vetustatem, præseferre; ut dubitandi ei solum remaneat locus, qui sedulo nec Synodi, nec Regis Gundemari Decretum animadverterit.

XXII. Jamvero quæ sparsim toto isto capite diximus de Concilii, deque Regis Gundemari constitutione, ea hîc collecta proponimus, ut ne conniventes quidem oculos prætereat, Toletanam Ecclesiam perpetuo Metropolim extitisse provinciæ Carthaginensis. *Absurdum*, atque *illicitum* esse ait Synodus, quod Carthaginensis provinciæ Præsules Metropolitam detrectent Episcopum Toletanum: id honoris non recens, at pervetustum secundæ Toletanæ Synodi auctoritate comprobari ostendit; Contentionem Episcoporum inanem, atque perversam appellat, studioque obnoxiam pervicaci schismatis ... Eodem collineat Gundemari sententia, ubi ait ejusmodi turbas concitas, quod majorem sibi Episcopi arrogarint licentiam, quam quæ Canonum auctoritate permittitur; conventus eorum, conspirationes appellat; non revereri eos Metropolitam dicit, ejus dignitate contemta, pervertere Ecclesiasticum ordinem affirmat; sæpe sæpius testatur de Primatis, seu Metropolitani honore constare antiqua auctoritate Concilii; superbiæ, atque arrogantiæ insimulat Præsules; gravissimoque asserit delicto se ipsos mancipare conatu suo.

XXIII. Id sex & viginti confirmant Episcopi, e quibus Metropolitæ quatuor, horumque unus D. Isidorus, Decreto Gundemari subscribentes, quo allata omnia continentur. Profecto si quid eis dubium visum esset, minime subscripsissent tam laute, illud omnino Decretum probantes. Ecclesiam igitur Toletanam honore ac dignitate Metropoleos provinciæ Carthaginensis jamdudum certissime decorari, Decreta istæc Toletani Concilii, & Gundemari Regis luculentissime osten-

ostendunt. Quumque monumenta veterum plane nulla extent, quæ Toletanam Ecclesiam Carthaginensis provinciæ Metropolim prodant haud fuisse ab ipsis temporibus, quibus in Hispania Metropolitani sunt instituti, constantissime dicenda est Toletana Ecclesia perpetuo Metropolis provinciæ ejus extitisse.

XXIV. Adversus ea, quæ hucusque docuimus, Memoriale insurget, objiciens id totum, quod 88. numero primæ partis est obvium, ubi asserit Carthagine tum primum institutum esse Metropolitam totius provinciæ, quum in aliis alii provinciis Hispaniarum: cujus tandem confirmatio summa Hectoris subscriptio est; de hac autem, tametsi satis multa, ut arbitror, disputavi capite septimo: aliqua tamen suppetunt superioribus adjungenda. Quum laudata sæpius Decreta Concilii, & Gundemari Regis certo certius affirment Metropolitæ Toletani auctoritatem Montani ævo tota extendi Carthaginensi provincia, ac præterea Montani ejusdem verba fidem faciant, suâ memoriâ Metropolitani dignitatem Toleti antiquam esse: *Præsertim quum Toletanæ urbi Metropolitani privilegium vetus consuetudo tradiderit*. Annus hic erat 527. propterea non solum mente, sed ne cogitatione quidem complecti possum, quo unquam pacto Hector anno 516. aut 517. recte Metropolita provinciæ Carthaginensis prædicetur. Multo id etiam minus intelligo quare subscriptionis hujus exemplum unum in tot veterum monumentis repertum firmissimi instar argumenti exhibeatur asserendæ causa rei, ad quam ne minimum quidem aliunde robur accedit.

Mem.p.1: §.8. p. 88. n. 88.

Sup. cap. 7.

Conc. Tolet. 2. ann. 527.

XXV. Mirum id certe est, quod tanta exemplorum inopia, Hectoris illud solum jactans Memoriale, tamen loquitur universè, Carthaginis Præsules quoscumque Metropolitæ honorem, & habuisse dicens, & juxta servasse. Quum autem sæpe occurrat Liciniani mentio Episcopi Carthaginis (Spartariæ scilicet, ut D. Isidorus monuit, discriminis causa inter cognominem in Africa civitatem) variis in locis, ac veterum monumentis, nullibi Metropolitani nomine is appellatur. Quod revera est bonæ fidei deesse, quam servare oportet integram in scripto, cujus sinceritatem voces, res veritatem præseferant necesse est. Equidem id loquendi genus, ita me Deus amet, ingenii pravitati non tribuo,

Le-

Lectorem ad incitas redigendi gratia: in eo tamen res mihi pertenui argumento, indicioque patefacta est, ad veritatem rei occultandam, fraudemqne faciendam aptissima.

XXVI. Certum mihi est quemdam Memorialis locum proferre, qui, negari non potest, prima fronte deciperet. Pagina igitur nonagesima num. 88. hunc epilogum videre est: *Se funda el derecho incontrastable de esta Ciudad* (de Carthagine loquitur) *en el titulo de Metropolitanos, que conservaban sus Obispos el año de* 516. *casi cien años despues de destruida: Y en el nombre suyo comunicado à toda la Provincia, lo qual solo bastava para plena probanza, como lo afirma el Arzobispo Pedro de la Marca en el numero* 124. *de su dissertacion del Primado de Leòn, antes citada*: Nomen ipsum, *dice Marca hablando de Cartagena*: quod Provincia a civitatis nomine sortita est, satis docet, caput & matrem urbium ejus regionis fuisse Carthaginem. *Lo qual es cierto, y sin exception alguna en todo el orbe Eclesiastico, que en dando una Ciudad su nombre à toda una Provincia, la tal Ciudad es la Metropoli, la madre, y las cabeza de todas las demàs Ciudades de la dicha Provincia de lo que no se hallarà exemplare en contra. Por lo qual para enflaquecer este argumento, es necessario una evidencia de historia cierta, que demuestre lo contrario : la qual juzgo no se podrà dàr*. Id est: „ Civitatis hujus (nempe Carthaginis) jus certissimum titulo Metropolitarum nititur, quo ipsius Episcopi usque decorabantur anno 516. annos fere centum ab ejus excidio. Præterea Carthaginis nomine, unde tota provincia Carthaginensis dicta est, quod unum satis, superque rem nostram adstrueret, Archiepiscopo Petro de Marca teste, dissertationis de Lugdunensi Primatu num. 124., quem locum supra attuli: *Nomen ipsum*, inquit, de Carthagine verba faciens, *quod provincia a civitatis nomine sortita est, satis docet, caput, & matrem urbium ejus regionis fuisse Carthaginem*. Quod quidem certum, omnique majus exceptione est toto in orbe Ecclesiastico, quæ civitas provinciæ toti suum nomen communicat, Metropolim eam, matrem, caputque omnium ejus provinciæ urbium esse, quæ contra exemplum suppetit nullum. Quamobrem argumenti hujus causa infirmandi, evidens ac certa historia secus tradens, quod fieri nequaquam posse arbitror, reperienda est.

XXVII.

XXVII. Argumentum hoc specie arduum, ac perdifficile, tam facili negotio solvitur, ut eo potissimum plurimi, quanta quanta est ejus difficultas, a me fiat, quod solvendi sui rationem præbet; neque vero id præstaturo mihi exeundum erit Hispania nostra, regionesve exteræ peragrandæ, aut Hispali ipsa longius abscedendum, civitas quippe istæc, & Ecclesia in tempore præbent exemplum. Non enimvero documenta omnia Ecclesia Hispalensis expendit, non omnia Parisiensis Archiepiscopus scrutatus, meditatusque est: & nobis rudiori Minerva hominibus aliquid superest, a tantis fortasse viris pensi non habitum, quo nostra tueamur. Centies, & supra, ni fallor, id illi documentum offenderunt, nulla ejusdem ratione habita, quod primo nobis aspectu evidens argumentum est visum e regione tam validæ illorum rationi figendum: inde Hispalensi Ecclesiæ clam non erit, se pro maxima qua est eruditione exemplum ne unum quidem expiscantem, perinde ingeniosam, atque ancipitem consilii esse, dum ipse quantula eruditione sum, exempla duo sum nactus. Id supremi omnium magistri proprium est, ut ea revelet parvulis, quæ sapientibus sunt abscondita.

XXVIII. Et quoniam celeberrimi Geographi Strabonis opera extant, uti monebam hujus operis parte prima opinioni adversans Ecclesiæ Hispalensis, Vandalitiæ descriptionem ab eo factam, visendam esse censeo: futurum quippe confido, ut res opinione luculentior appareat. Auctor hic gravissimus, qui floruit Christi ævo, Geographiæ libro tertio pag. mihi 149. Vandalitiæ præclaras urbes describens, postquam laudes persecutus est Hispalensis civitatis ab amplitudine, atque commercio, præsertim quod Romanorum Colonia esset, proxime addit: *Honore autem & recenti militum Cæsaris, eò missorum in habitatione, Bætis præcellit, quamvis non splendide condita.* Tenet jam Lector perspicax, quod sum pollicitus.

XXIX. Vandalitiæ provinciæ urbs erat Bætis Hispali quidem certe & loco & nomine magis conspicua. Ab ea nomen habuit Bætis fluvius, vulgo *Guadalquivir*, & Vandalitia tota Bætica est nuncupata. Nihilo tamen secius quando Metropolitæ constituti in Hispania sunt, cui Bætica provincia obtigit, sedem illi nequaquam in urbe Bæti, licèt præ-

cipua, sed Hispali minoris nominis collocata est. Exemplum ergo præbet Hispania ipsa Metropolitani provinciæ non ea in urbe constituti, quæ provinciæ nomen dedit, at civitate in alia minoris famæ per ea tempora. Id scilicet factum Hispali, quæ provinciæ totius Bæticæ evasit Metropolis, non contra Bæti, qua ex urbe Vandalitia tota dici Bætica cœpta esse recte judicatur. Quare certum minime est, neque omni exceptione majus toto in orbe Ecclesiastico, quod quæ civitas provinciæ dat nomen, cæterarum omnium sit civitatum Metropolis.

XXX. Hoc exemplo proposito, quod eruditum Petrum de Marca, & Memorialis Auctorem præteriit, satis per me factum videtur loco illi tam ad solvendum difficili, ac perspicaci Ecclesiæ Hispalensis ingenio, quæ tota in Ecclesiastica historia unicum negat exemplum reperiri, ad demonstrandum Metropolim fuisse urbem eam, cui provincia nomen acceptum retulit; siquidem ipsa ex Hispali Hispaniæ civitate exemplum petiit. Quamobrem, quum nihil difficultatis sit reliquum, quod per me planum factum non sit; de illatione quam feci liqueat necesse est, Ecclesiam nempe Toletanam vel ab Metropolitanis in Hispania constitutis Metropolim provinciæ Carthaginensis extitisse.

XXXI. Cæterum quid, si e Gallia ipsa exemplum aliud suppeteret ab eodem Marca probatum? Propositum, opinor, nostrum oppidò augeret. Est profecto, est: quare ad hanc objectionem responsio accedet altera, quam præbet eruditissimus Pagius tomo secundo ad annum 401. Docet igitur Pagius, Parisiensem Archiepiscopum jam factum seniorem libro primo cap. 16. de Marca Hispanica correxisse id, quod in disputatione de Lugdunensi Primatu olim dixerat; etenim de Honorii constitutione loquens: *In ea*, inquit, *Imperatorem, Arelatem Metropolim in ordine civili appellare ob Præfecturæ Sedem; in ordine enim Ecclesiastico Arelas dignitate Metropoleos potiebatur a longissima consuetudine*. Fatente igitur doctissimo Marca, Metropolis in ordine Ecclesiastico multos ante annos fuit, quæ pòst in civili esse cœpit.

Pag. to. 2. an. 401. pag. 45. n. 44.

Marca lib. 1. de Marc. Hisp c. 16. n. 3.

XXXII. At enim quod in Gallia factum est, nonne id fieri in Hispania potuit? Si Arelatensis Ecclesia longe ante id temporis fuit Metropolis, quum ipsa civitas provinciæ caput est facta quatenus civilem auctoritatem spectat; quid

quid nodum in ſcirpo quærit Eccleſia Hiſpalenſis, quaſi fieri non potuerit, ut provinciæ Carthaginenſis caput aliquandiu Carthagine, quod ſpectat ad res civiles, Toleti, quod ad Eccleſiaſticas, fuerit? Archiepiſcopus enim Pariſienſis ſi adhuc juvenis de hac re dubitavit, ſenior factus ab errore opinionis diſceſſit. Atque opportune hîc Eccleſiam Hiſpalenſem interrogo: Fideſne adhibenda eſt major adoleſcenti, cui utplurimum annorum inopia multa excidunt inconſultius, multa etiam præcipitanter; an ætate jam grandiori, qui omnia conſilio, maturitate, prudentia perſequitur? Ego quidem huic majorem præſto, illa vero cui lubet adhibeat: datur optio.

CAPUT X.

Probatur Toletanæ Eccleſiæ congruere partem alteram definitionis Primatus.

SUMMA CAPITIS.

I. *Diœceſis vox apud antiquos ampliori ſenſu, quam apud recentiores accipiebatur.*

II. *Mille annorum ſpatio Præſul Toletanus in Conciliis Nationalibus primum locum habuit inter cæteros Metropolitas.*

III. uſque ad VII. *Diſſertatio de Patruino incertæ Sedis Epiſcopo, fueritne Toletanus, an Emeritenſis Epiſcopus.*

VII. *In Hiſpaniis conſuetudo viguit uſque ad annum 560. ut Epiſcopus conſecratione antiquior, vel Metropolitas præiret.*

VIII. *Concilium Bracarenſe decernit, ut Metropolitæ præeant Suffraganeis, quos inter ratio habeatur antiquioris ordinationis.*

IX. *Memoriale infirmat exemplis duobus prærogativam Toletani Præſulis.*

X. *Aperte oſtenditur doctrinæ ipſius levitas.*

XI. *Auctoritate Cardinalis Aguirre confirmatur.*

XII. *Cauſa potiſſima, cur præſederit Conciliis Toletanus Præſul, fuit dignitas* Primatialis.

XIII. & ſeqq. uſque ad finem. *Occaſione Sisberti Archiepiſcopi Toletani perduellis depoſiti, & in ejus locum ſuffecti Felicis Hiſpalenſis Archiepiſcopi, ut Concilium Toletanum XVI. poſſet inchoari, evincitur Toletanus* Primatus.

I. QUod ad primam definitionis Primatus partem attinet, ut nempe illius Sedis sit Metropolis, jam docui. Etenim ostendi, Toletanam Ecclesiam semper fuisse Metropolim Carthaginensis provinciæ, & e converso Carthaginensem omnino nunquam ejusmodi honore præstitisse. Nunc venio ad caput alterum definitionis Primatus, ut ostendam, præcipuam quoque laudem illam Gothorum tempore ad Toletanam Ecclesiam pertinuisse, Quod igitur secundo requiritur, ut Metropolitana Ecclesia sit Primatialis, est: ut *auctoritate Metropolitanis provinciæ, seu Diœcesis antecellat*. Diœcesis voce antiquitas regionem amplam significabat, quæ plures Episcopatus, Parochias tum appellatos, amplectebatur. Itaque planum per me fieri opus erit Toletanam Ecclesiam ante difficilia Hispaniæ tempora Metropolitis Regni omnibus auctoritate præivisse. Quæ porro auctoritas, quod variis ex actibus ipsius Ecclesiæ propriis quit ostendi, certum mihi est eorum singulos recensere prout in Conciliis ac monumentis veterum occurrunt, quibuscum Hispalensi Ecclesiæ constet necesse est.

II. Ac primo in Conciliorum sessionibus, ac subscriptionibus mille annorum spatio Toletanus Præsul cæteris Hispaniæ Metropolitis, licet ordinatione antiquioribus, præstitit. Quam equidem sententiam (quanquam affirmans pro certa facio propriam) tamen Em. Cardinali Aguirre acceptam refero ex Conciliorum tomo secundo ; verba ipsius proferam : *Tam in eo Concilio Toletano XII. quam in aliis omnibus quotquot in Hispania celebrata fuerunt Nationalia usquemodo, mille annorum spatio, ubicumque intervenerunt Præsules Toletani cum aliis Metropolitanis semper primum locum habuerunt, veluti Primates totius Hispaniæ, etiamsi contingeret alios Metropolitanos intervenire ordinatione antiquiores*. Sic Doctor Eminentissimus, cujus eruditioni summæ auctoritas etiam major accedit, dum enim hæc literis consignabat, Cardinalatus jam Infula ornabatur.

Card. Aguirr. to. 2. Conc. diss. 6. excurs. 4. n. 58.

III. Nunc exempla quotquot obvia fuerunt ad rem declarandam proponam. Missum faciam Patruini exemplum in prima Toletana Synodo anno 400. celebrata, quem gravissimi e nostris Auctores multi affirmant, nosque duodevicesimo capite demonstrabimus, Toletanum Archiepiscopum fuisse: namque suo in Memoriali Ecclesia Hispalensis, aliique

Mem. pag. 65.

que non minori auctoritate Scriptores, nempe Card. Aguirre, & Marchio de Mondejar, qui suum animum induxerunt, ut rem a veteribus nostris affirmatam negarent, Jacobi Sirmondi Jesuitæ auctoritate nitentes, qui integram nactus erat epistolam S. Innocentii I. ad Episcopos Hispanienses datam anno 402. in qua sic S. Pontifex: *Gregorii etiam Emeritensis Episcopi, qui in loco Patruini venerabilis recordationis est ordinatus, querela, siquæ est, audiatur.* Ex quibus Patruinus videtur Emeritensis Episcopus; attamen haud firmissimum multo id argumentum est, quod probabili responso infirmatur.

Mondejar dist. 4. cap. 3. n. 42. p. 382. Card. Aguirr. ubi sup. in not. ad Conc. Tolet. 1. n. 9. pag. 145.

IV. Et sane rationes desiderantur suadentes accipiendam esse integram eam epistolam, quam eruditissimus P. Sirmondus e tenebris excitavit: posset enim esse additamentum ex alicujus ingenio ad aliud exemplum ejusdem epistolæ adjunctum, quam Toletano in Archivo invenit Archiepiscopus Garsias de Loaysa. Namque probabilius pro legitima habetur archetypa ea epistola, quæ in regione, ac loco servatur, quò inscripta, ac missa fuit a Summo Pontifice, præcepta continens, pro ejusdem regionis Ecclesia, ad rem Catholicam administrandam necessaria. Præterquam quod ipso in titulo literarum apertissimum vitium est; quum enim eæ proculdubio ad Episcopos datæ essent in Toletana Synodo congregatos, laudato in exemplari Sirmondi legitur: *Innocentius universis Episcopis in Tolosana Synodo constitutis.* Quod si tam gravis error ipso in limine offenditur, assequi mente non possum, cur integra fides præbenda sit epistolæ per Sirmondum evulgatæ, adeo ut vera omnia quæ continet credi debeant.

Epist. Innoc. I.

V. Sed ne legitimum quidem si habeatur exemplar illud, certam facit fidem Toletanum Præsulem non esse Patruinum eum, qui in Toletano Concilio subscribit. Quum enim subscriptiones eæ non indicent Diœceses, queis congregati Antistites præerant, certum sciri nequaquam potest, utrum Synodo isti adfuerit Emeritensis. Præterea probabile est, quum temporis celebrabatur id Concilium, cognomines in Hispania Præsules duos fuisse; cujus rei exemplum præbent aliæ Synodi Toletanæ; immo prima eadem in Synodo Lampadii duo, primus decimo, alter sextodecimo loco subscribunt. Quod si eodem tempore, eodemque

in Concilio duo inveniuntur Lampadii, qui ambo, quoniam aderant, subscripsere; quidni duo etiam Patruini fuerint, unus Toletanus Episcopus, qui quod adfuerit Concilio obsignarit primo loco, Emeritensis alter, qui non advenerit Concilium, proindeque haud subscripserit? A me ne minima quidem difficultas est. Quare imbecillitas argumenti fit evidens, ea tantum hærentis conjectura, quod Emeritensis Episcopus, Patruinus nomine, floreret id temporis: indeque illatio ea fit, Patruinum, qui subscribit in Synodo Toletana, Emeritensem, non Toletanum Præsulem extitisse.

VI. Omitto illud dicere, mihi valde improbari, quod Concilii hujus tempore Patruinus ullus fuerit Præsul Emeritæ, cujus in D. Innocentii literis mentio fiat. Eæ mihi literæ videntur certe rescriptæ petitoriis Concilii; cujus meæ opinionis veritas, si earum sententia expendatur, elucescet: eidemque gravissimi patrocinantur Auctores penes Card. Aguirre, quos idem sequitur, tametsi non me fugit, secus Pagium sentire atque nostri Scriptores, non paucis in rebus. *Pag. ad ann. 400.* Absoluta jam Synodo, quæ anno 400. celebrata fuit Calendis Septembribus, aliquot licet dies absolvendæ opus fuerint, Romam proficiscuntur Hilarius Episcopus, qui eidem Synodo subscripsit, & Elpidius Presbyter cum actis Concilii, aliisque aliorum Episcoporum questubus, quos inter Gregorii Emeritensis; idque ex D. Innocentii literis constat. Animadverto igitur. Aliquod profecto, neque id breve temporis spatium necessarium fuit, quo Gregorius Emeritæ jam Episcopus, suæque Diœcesis curam exercens periculum faceret corruptorum ejusdem morum, iisque corrigendis insisteret, qua ipse foret prudentia; suamque mox irritam sollicitudinem videns, deliberaret consilium petere a Pontifice, quid rei agendum, quidve remedii adhibendum sibi esset, ut ejusmodi corruptelæ occurreret. Hoc minime dubium videtur. Quum Synodo absoluta Legati duo (sic enim nuncupari possunt) Romam profecti sunt, tum plane Gregorii consultationem, seu expostulationem una cum actis Concilii advexerunt. Itaque per ea tempora non Patruinus Emeritæ erat Præsul, sed Gregorius in ejus locum suffectus antea fuerat, non enim credibile est Patruinum Prædecessorem Gregorii adhuc vivere, quum id Concilium est habitum. Sed hac de re quidquid sit, alio loco, ut sum pollicitus, disputabo.

VII.

VII. Exemplo, inquam, non utar Patruini, namque in hac Synodo (fuerit, necne Toletanus Præsul Metropolita, seu Primas) ratio alia nulla, præter consecrationis antiquitatem, est habita. Qui mos in Hispania viguit multos inde annos, donec Bracarense Concilium anno 560. decrevit, Metropolitanum cæteris omnibus Suffraganeis Episcopis præire, ratione hos inter antiquioris ordinationis servata, quatenus alii aliis præferri deberent. *Placuit* (sic legitur Canone sexto) *ut conservato Metropolitani Episcopi Primatu, cæteri Episcoporum secundum suæ ordinationis tempus alius alio sedendi deferat locum.* Quod si hoc in Provinciali Concilio ejusmodi Decretum necessarium fuit, ut Metropolitæ locum deferrent Episcopi Suffraganei, siqui forte eorum antiquior ordinatione esset ipsomet Metropolitano, ecquis dubitet, quin ea tempestate viguerit mos & consuetudo, ut, quotiescumque Regni Præsules convocarentur, eorum antiquior potiori loco sederet? Cujus rei est argumentum evidens, quod in Illyberitana Synodo Accitanus Episcopus sedit, atque subscripsit primus omnium, quanquam ea non haberetur sua in Dioecesi; quod certe cur fieret ratio nulla adduci potest, nisi ordinatione aliis antiquiorem eum fuisse.

Conc. Brac. I. an.560.can.6.

VIII. Concilii hujus, licèt Provincialis Suffraganeorum tantummodo Bracarensium Decretum, utpote æquissimum provinciæ omnes Hispanienses accepere, amplexæque sunt; ac deinde Metropolitæ cæteris Episcopis provinciæ sede, & subscriptione præiverunt, ordinationis antiquitatem aliis observantibus. Et sicuti antequam Bracarensis ista Synodus haberetur, non quia priori loco subscriptio in Conciliis occurreret Præsulis certi, inferri inde poterat Primatem ipsum, seu Metropolitanum Provinciæ extitisse; nec alio ordine in alia Synodo reperto & sedendi, & subscribendi, nullum Præsulem in Provincia Metropolitanum fuisse: ita non paucis in Conciliis Nationum primis, quod discrimen offenditur inter Metropolitarum subscriptiones, omnium æqualitatem id notat, nec vetat, quin eorum aliquis inter Nationis Præsules esset Primas: facile quippe est creditu, jura singula Primatus nondum fuisse declarata, donec omnia cum tempore adhiberi sunt cœpta, quemadmodum Metropolitani jura a Bracarensi Concilio, ut mox dicebam, vigere cœperunt.

IX.

IX. Verum enimvero præter Patruini exemplum alia suppetunt præclarissima Gothorum tempore, quorum nonnulla commemorat Hispalensis Ecclesia ea tamen aliis admiscens, eorumque evidentiam leviter attingens, adeo ut eorum evidentiam turba aliorum obterere velle videatur. Recenset Præsules, qui Toletanis Conciliis præfuerunt, habens discrimen inter Nationalia, & Provincialia; veniensque ad decimum, quod fuit Nationale, primum omnium ait subscribere Eugenium, quia nempe aliis erat antiquior: namque Metropolitæ duo, qui sequebantur, Fugitivus Hispalensis secundo loco, & Fructuosus Bracarensis tertio, nomina erant, docet eadem Ecclesia Hispalensis, eodem in Concilio tum primùm cognita. Qua quidem animadversione caussam se aperte credidit demonstrasse, cur Toletanus Præsul primo loco subscriberet. Quum vero ad sextumdecimum pervenit: *Firma*, inquit, *Primero Felix, que de Sevilla fue trasladado à Toledo por aver depuesto en este Concilio à Sisberto.... Segundo, Faustino de Sevilla trasladado de Braga por este mismo Concilio: tercero, Maximo de Merida; quarto, Vera de Tarragona; quinto, Felix de Braga*. Latine idem redditur. „ Primo loco subscribit Felix Hispali Toletum translatus, ob „ depositum hac in Synodo Sisbertum... Secundo, Faustinus Hispalensis Bracarensi ex civitate translatus ab eadem „ Synodo: tertio, Maximus Emeritensis: quarto, Vera „ Tarraconensis: quinto, Felix Bracarensis.

Mem. p. 1. §. 10. n. 111. p. 117.

X. Quæ quum ita sint, quæro: quum in ista Synodo Felix in Toletanum Archiepiscopum recèns electus omnium primus subscribat, quin exhibet causam Ecclesia Hispalensis, cur factum ita? Num quia antiquior, eo quod aliorum quatuor Metropolitarum subscriptiones aliis in Conciliis haud inveniantur, Felicis autem e converso antiquiora Concilia præseferant? Minime id quidem. Ratio autem præsto est: nomen scilicet Felicis Episcopi Hispalensis hoc primùm in Concilio reperitur, dum Toletum translatus legitur, ac primo loco subscribens ante Metropolitanos Hispalensem, Emeritensem, Tarraconensem, & Bracarensem, prout facti evidentia comprobatur. Ut vero rem omnes teneant, monitum volo Lectorem meum, quod Synodo in præcedenti quinque ante annos celebrata Hispalensis erat Præsul Floresindus, Bracarensis Faustinus, Emeritensis Maximus; in

hac

hac autem Felix, qui in Floresindi locum erat suffectus intra quinque eos annos, statim atque ob Sisbertum depositum ad Toletanam Sedem transiit, tum Synodo præfuit, tum Metropolitanos omnes qui aderant huic, adfuerantque superiori Concilio, anteivit, licèt antiquiores. Hæc minime latuerunt Ecclesiam Hispalensem; nam, præterquam quod per se factum est evidens, Em. Aguirre sedulo id animadvertit.

XI. Verba ipsius proferam e laudato superius loco num. 45. *Omnes hi quinque Metropolitani ordinati fuerunt, priusquam Felix in Metropolitanum eligeretur. Hoc contigit aliquanto post, mortuo Floresindo Hispalensi, cui successit idem Felix in ea Sede. Patet itaque Faustinum Bracarensem, & Maximum Emeritensem, antiquiores Metropolitanos fuisse Felice illo Toletano, qui in Concilio decimosexto translatus ex Sede Hispalensi ad Toletanam ob depositionem Sisberti, præfuit eidem Synodo, ac subscripsit ante eosdem Faustinum, & Maximum. Ejus autem prælationis nulla alia ratio idonea afferri potest, quam ex speciali dignitate Primatus collata Præsulibus Toleti urbis Regiæ.* Quod sane Eminentissimi viri testimonium, quum adeo manifestum sit, tamque conspicua ejus veritas, secerni ab aliis æquum erat.

Card. Aguirr. ubi sup.

XII. Hinc vero argumentum elicitur, quod perquam difficulter infirmari poterit. Felix Toletanus Præsul jure, atque auctoritate sacrorum Canonum principem habuit locum, primusque subscripsit in hoc Nationali Concilio: atqui jus illud ordinationis antiquitate inhærere non poterat; nam omnium, aut pene omnium vere Metropolitarum is erat novissimus: neque aliud cogitari nomen potest, quam jus Primatis, quod fuit adeptus, statim atque Toletanus Præsul renunciatus est. Constat igitur, Toletanos Præsules Metropolitis omnibus aut antiquioribus ordinatione, aut secus, præstitisse & sede, & subscriptione in Conciliis Toleti habitis. Et quoniam exemplis utimur minime dubiis, pro comperto est habendum, quod potissima præsidendi causa multis in Conciliis Toleti celebratis, ut dictum est, fuerit Primatialis dignitas jam explicatior, quam antea, suaque jam habens jura magis perspicua, fortasse etiam antea multo in Toletana Ecclesia constituta, atque firmata; quod nobis est satis in præsentia ad ea, quæ proposuimus, roboranda.

XIII. Ab Felice autem nondum discedamus, etenim

ex Patrum Concilii verbis circa ejus electionem, argumentum ducitur non vulgare ad rem nostram. Cujus perspiciendi gratia, considerari oportet, quod Synodi hujus Nationalis sub ipsum initium agi est cœptum de Sisberto Toletano Archiepiscopo, quem conspirasse in Regem Egicam tum testes, tum proprio reus ipse ore comprobarunt. Et quemadmodum antiquorum Decretis Conciliorum, Toletani quarti, quinti, sexti, & decimi cautum erat, ut perduellionis reus e gradu & dignitate deponeretur, a communione amoveretur, bona ejus fisco addicerentur, deportaretur, ac perpetuo carcere damnaretur; ita hæc Synodus in Sisbertum animadverti oportere decrevit. Totum id patet ex ejusdem

Conc. Tolet. 16. §. 9. n. 44. 45. §. 12. n. 51. 52. Synodi §. 9. num. 44. & 45. §. 12. num. 51. & 52. ubi sententia, ac depositio Sisberti legitur, pœnisque omnibus damnatio, quas prædicta Concilia sanxerunt.

XIV. Hoc posito audiamus, quod ad Felicis electionem spectat, quid sentiat Synodus: namque ex ejus verbis firmissimum ducitur argumentum Toletani Primatus. Ea vero

Idem §. 12. n. 52. sunt hujusmodi: *Ideo non congruit, nos prius Concilium inchoare, nisi illo prius Canonica, & legali censura multato, in loco ejus alius fuerit subrogatus Toletanæ Sedis Cathedram tenturus.*

Idem n. 53. XV. Item numero insequenti: *Quoniam fatente Domino, Concilium est quocitius inchoandum, secundum prælectionem, atque auctoritatem dicti Domini nostri, secundum quam in præteritis jussit, Venerabilem Fratrem nostrum Felicem Hispalensis Sedis Episcopum de prædicta Sede Toletana, jure debito, curam gerere, nostro eum... reservans Decreto firmandum; ob id nos cum consensu Cleri, ac populi ad sæpe dictam Toletanam Sedem pertinentis, prædictum Venerabilem Fratrem nostrum Felicem Episcopum de Hispalensi Sede, quam hactenus rexit, in Toletanam Sedem canonice transcendimus.* Hinc quæ sequuntur argumenta eliciuntur.

XVI. Primum. Nisi Toletanum Archiepiscopum præesse Concilio fuisset opus; nihil erat, cur illud inchoare congruum non esset, ante Archiepiscopi electionem. At Concilium non congruere ait ordiri acta, & decreta, donec in Toletana Sede aliquis constitueretur: Archiepiscopi ergo Toletani præsentia prorsus erat necessaria Concilio. Qua ex necessitate infertur totius Ecclesiæ Hispaniensis caput eum fuisse, quod perinde est, ac Primatem esse. E verbis igitur Con-

Concilii constat Toletanum Archiepiscopum ea tempestate Hispaniarum Primatem fuisse. Argumentum patet, meoque instituto satisfecero, si primi syllogismi majorem propositionem probavero, minoremque, quam scholæ dicunt subsumtam. Hæc quidem probationis non indiget; non enim alia ex causa generale Concilium universalis Ecclesiæ necesse habet, ut summus Pontifex aut per se, aut per Legatos præsideat, nisi quia universalis Ecclesiæ caput est Summus Pontifex.

XVII. Hac plane de causa Hispanienses Patres, quibus Galli, atque Itali adhæsere, in Synodo Constantiensi exclamabant, ut quantocyus Romanus Pontifex eligeretur, capite enim expertes quod præesset, certum, ac mimime dubium habere Concilium non poterant: *Nec haberi posse certum Concilium deficiente capite*. Super hoc adeundi Em. Sfondratus sua in Gallia vindicata, & Emmanuel a Schelestrate ad Concilium Constantiense. Necessitas ergo eligendi Toletanum Archiepiscopum uti Concilio præesset post ejus electionem inchoando, est argumentum evidens, fuisse ipsum totius Ecclesiæ Hispaniensis caput. Profecto si Præses, caputque Concilii esse alius poterat, haud opus erat Toletanum Archiepiscopum eligere, antequam agere & decernere ordirentur Patres de Dogmatibus, de morum reformatione, deque Ecclesiastica disciplina.

Conc. Constant. sess. 14.
Card. Sfondr. Gal. vind. diss. 3. p. 4.
Schelstr. Conc. Const. §. 3. p. 255.

XVIII. Hac eadem ratione major syllogismi propositio lautissime comprobatur. Enimvero quum necessarium omnino esset, ut Toletanus Archiepiscopus Concilio præforet, ecquid tandem necessarium seu congruum fuit, ut is adesset? Num fortasse ut numero Episcoporum accessio unius fieret, unoque plus Concilium esset frequens? Minime vero: certum est enim hac in Synodo Patrum numerum non esse auctum; quum constet Felicem alium Portu-Calensem Episcopum fuisse in Bracarensem electum, eaque occasione priorem titulum retinuisse, unde in eo Concilio se subscripsit: Metropolitanum Bracarensem, Portu-Calensem Episcopum. Nonne igitur tenebimus quis desoret, aut quare gravissimi illi Patres necessarium duxerint ad Synodum inchoandam, ut Toletanæ Ecclesiæ suus esset Archiepiscopus? Nullus certe deerat, neque ego assequor mente quis dici possit defuisse præter eum, qui Concilio præesset, ne Acephalum

defectu capitis diceretur. Ex hisce omnibus illatio fit legitima, quod Felix recèns electus, inque Toletana Sede constitutus, quanquam Metropolitis cæteris recentior, sede ac subscriptione cæteris præstitit hac in Synodo, tanquam Primas Hispaniæ.

CAPUT XI.

Probatio altera ejusdem propositionis, qua antecedentis veritas confirmatur.

SUMMA CAPITIS.

I. *Necessarium fuit creari Præsulem Toletanum, ut Concilium celebraretur.*

II. *In Conciliis Toletanis mutata reperitur antiqua consuetudo primas deferendi antiquiori Præsuli nulla ratione habita majoris dignitatis.*

III. *Ex epistola D. Pauli probatur, primitivam Ecclesiam non indicasse præeminentiam, ubi alicui tribuit primum locum.*

IV. *A nono Toletano semper Conciliis præsedit Archiepiscopus Toletanus.*

V. *Quæ Concilia Nationalia sint; quæ Provincialia.*

VI. *Quintam Synodum Toletanam fuisse Nationalem Patres ipsi declarant.*

VII. VIII. *Decimo, undecimo, & duodecimo Conciliis Toletanis præsederunt Archiepiscopi Toletani.*

IX. *Recensentur collectiones variæ Conciliorum: idemque quod supra evincitur.*

X. *Argumentum firmius Toletanum Archiepiscopum præsedisse Concilio Toletano XII.*

XI. *Conciliis item XIII. & XIV. Toletanis præsedit. Et ostenditur, quod XIV. fuerit Nationale.*

XII. *Conciliis Toletanis XV. XVI. præsedit. Huic vero postremo præsedit Felix ex Hispalensi Sede ad Toletanam translatus, præseditque licet junior Metropolitis cæteris quia Morino teste de Toletano* Primatu *nihil amplius ambigebatur.*

XIII. usque ad XVIII. *Dissertatio de Felice Præsule Hispalensi ad Toletanam Sedem translato, qua vacante congregati Patres inchoare non poterant Concilium.*

XVIII. XIX. XX. *Pontifex legitimus, (schismate nullo Ecclesiam turbante) neque uti privatus homo in heresim labi potest.*

XXI. *Data tamen hyppothesi hujusmodi, & occasione schismatis duntaxat, Oecumenicum Concilium definire per se posset juxta DD. non tamen de Fidei Dogmate.*

XXII. *Eadem doctrina ad Concilium Toletanum transfertur in causa depositionis Sisberti; debito tamen servato discrimine: nam cum summo Ecclesiæ capite nulla comparatio est.*

XXIII.

XXIII. *Etiam assertores Ecclesiæ Hispalensis Felici huic* Primatus *dignitatem adscribunt*.

XXIV. *Summa est, quod vel a Gothorum tempore Toletana Ecclesia fuit* Primatialis.

I. CONcilii ejusdem verbis inhærens sic argumentor. Quicumque homo rationis est capax, utriusque textus Concilii sententiam æqui, bonique debet facere, ubi transferre sese ajunt Patres ab Hispalensi ad Toletanam Sedem Felicem designatum a Rege, quantocyus Synodum inchoaturos. Quod si ita se res habet, ad Synodum ergo inchoandam Toleti Præsulem oportebat existere. Certa videtur consequentia: si enim Concilium ejusmodi electionem minime necessariam arbitraretur, ut sessionibus, ac decretis dare operam inciperet, haud diceret Præsulem a se mitti ad Toletanam Sedem, eo quod quantocyus celebrari idem oporteret; perinde enim esset, ac Patres dicere, Concilium se celebraturos quamprimum, fecisse electionem minime ad id celebrandum necessariam. Quod ridiculum quidem foret, & a gravitate Patrum abhorrens. Necessitas ergo indicatur iis verbis eligendi Præsulem Toletanum, antequam Synodus inciperet celebrari. Neque vero necessitas alia ulla percipi potest, quam eligendi eum, qui Præses esset Concilii, caputque totius Hispaniæ. Proindeque ista dignitas una cum ejusdem muneribus in Toletana Ecclesia jam vigebat.

II. Mentem meam clarius aperiam. Jam docui in more id olim Ecclesiæ fuisse positum, ut alia nulla locorum, & subscriptionum ratio in Conciliis haberetur, præter antiquitatem ordinationis Episcoporum. Itaque Suffraganeos, modo antiquiores, Metropolitis recentioribus præstitisse, donec Synodus Bracarensis decrevit, ut Metropolitani præirent: quam rem, utpote æquissimam, illico Hispania tota amplexa est. Consuetudo hæc viguit multos annos, at denique in Conciliis Toletanis immutatam reperire est, subscriptione, atque adeo loco aliis præeunte Toletano Præsule, licèt recentiore Metropolitano. Unde conjicitur Primatus jura planiora esse facta: quæ quum noverint Metropolitæ, vetustum invicem tuiti ordinem, Primati locum jure debitum detulere.

III. Neque vero sit mirum, quod primis iis temporibus, quum minus nota erant Metropolitarum, Primatumque jura, haud primo loco recenseretur qui dignitate aliis

aliis anteibant; neque legitima habeatur causa, cur is Præpositus minime credi debeat, qui tali scriptus nomine, at non priori loco reperiatur. Firmissimum rei argumentum præbet Apostolus in epistola ad Galatas capite secundo, ubi ait: *Quum cognovissem gratiam, quæ data est mihi, Jacobus, & Cephas, & Joannes*. Ubi Petrus ordine secundus recensetur. Qua ex re licet Hæretici ausi sint inferre Principem religionis nostræ D. Petrum Apostolorum omnium Primum non fuisse, uti doctissimus Alphonsus Salmeron Societatis Jesu nos admonet: *Arguunt, Petrum inter Apostolos Primatum non habuisse: & urgent illud: Jacobus, Cephas, & Joannes: nam ibi primo loco nominatur Jacobus ante Petrum*; ea tamen levissima conjectura est. Missa faciamus quæ satis multa gravissimus hic Auctor, quæque ad rem nostram faciunt, videamus. *Sed mirum*, inquit, *non est, si in principio, & nedum Petri Cathedra stabilita, Jacobus olim Episcopus ea prærogativa donatus fuerit*. Haud multum imago ista abludit ab Hispania nostra; ubi quum nondum adolevisset Ecclesia, privilegia remanebant obscura, vel incognita: quare in iis primordiis e subscriptionis potiori loco superior dignitas argui nequaquam poterat. Verum Ecclesia postea, ejusque regimine constabilitis, deinde semper præire aliis præeminentiæ fuit argumentum.

Paul. ad Galat. c. 2.

Salm. tom. 14. disp. 24. pag. 615. & 616.

IV. His positis, persequor docere, quæ proposui. Non pigeat Lectorem visere Toletana Concilia, inveniet porro ab eorum nono 655. anno celebrato, omnibus postea singulis præfuisse Toletanum Præsulem, primumque aliorum Metropolitarum subscripsisse. Hæc non negat Eccl. Hispal. argumento autem nititur satisfacere Synodos recensendo, id ponens quod sibi efficax fundamentum videtur: nos vero intelligemus præter attentionis defectum ob legendi celeritatem, alio nullo hærere fundamento doctrinam ejus. Itaque de levitate objectionis liquebit, deque argumenti nostri soliditate. Concilia igitur singillatim proferemus iisdem ipsis verbis, quibus utitur Ecclesia Hispalensis.

V. Nonum ait Concilium fuisse Provinciale, eique subscripsisse Eugenium tanquam Metropolitanum. Idem affirmaret de quinto. At quoniam celebratum id fuit ante 655. annum, post quæ tempora perpetuam diximus occurrere subscriptionum successionem Toletani Præsulis priori loco, obje-

Mem. p. 1. n. 111. pag. 117.

objectioni huic uti superioris simili, idem quod superiori respondemus. Provinciale Concilium esse illud tenemus, quod celebratum adveniunt Episcopi Metropolitæ Suffraganei. Quum vero ab exteris Provinciis alienæ Metropoleos adsunt Episcopi, næ Concilium ejusmodi Nationum dicitur, non Provinciæ. Quæ quum ita sint, objectio igitur levissima; argumentum autem nostrum validissimum remanet.

VI. Ordiamur a quinta Synodo. In ea igitur, omnium primus subscripsit Eugenius; nono loco, Braulius Cæsaraugustanus Episcopus; decimo, Ola Barcinonensis; undecimo, Elpidius Carcassensis: decimotertio, Viaricus Olisipponensis; duodevicesimo, Amanungus Aucensis subscripserunt. Quinque horum Præsulum nullus Toleti Suffraganeus. Primi duo, & novissimus Tarraconensi Metropolitano obsecundabant, tertius Narbonensi, quartus denique Emeritensi Metropolitis parebant. Quamobrem quum tot e provinciis advenerint Præsules, patet Concilium id Provinciale appellari non posse. Præterquamquod ex ipsius Concilii primis verbis apertissime id habetur. *Apud urbem Toletanam ex diversis provinciis Hispaniæ Sacerdotes Domini.... qui consedimus, gratiarum actiones omnipotenti Deo persolvimus.* Quibus perspectis verbis, totque ex variis, dissitisque provinciis Præsulum adventu considerato, tam Garsias de Loaysa, quam Aguirre Cardinalis in notis ad idem Concilium, fuisse Nationum affirmant. Hanc tamen culpam a se amovit Ecclesia Hispalensis, uti capite videbimus decimo tertio, ubi de hac discrepantia sermonem instituam.

Garsias de Loaysa. Card. Aguirr. to. 2. p. 510. c. 14. n. 30.

Cap. 13. n. 30.

VII. Nonum vero Concilium, quanquam e provinciis exteris frequentes adeo non advenerint Præsules, tamen nonnulli ad Toletum minime pertinentes adfuere: Tacho scilicet Episcopus Cæsaraugustæ, qui subscripsit secundo loco; & Marcellus Urgellæ, qui decimo. Unde plus aliquid, quam provinciale id Concilium fuisse videtur: non enim fortuito se adfuisse ajunt duo illi Præsules, quemadmodum aliis in Conciliis legitur, quod Ecclesia Hispalensis posset objicere. In decima Synodo, quæ fuit Nationalis, Eugenius Toletanus Episcopus primo loco subscribit: id autem vult factum eadem Ecclesia Hispalensis, quia is reliquis antiquitate præstabat. Cæterum tametsi antiquitas hæc certa videatur ob ea, quæ ipsa autumat; tamen aliud fortasse fuerit validius fir-

Mem. ubi sup. n. 5.

firmamentum. Et ſane in aliis Conciliis, in quibus hæc ratio non eſt habita, Toletanum Archiepiſcopum reliquis anteire palam eſt. Undecimum mere provinciale fuiſſe negare non auſim, namque omnes qui ſubſcribunt Præſules, Quirici Toletani tunc Archiepiſcopi, Suffraganei erant. De Concilio huic proximo Eccleſia Hiſpalenſis pagina Memorialis 130.
Mem.ſup. & ſequenti hæc habet: *El duodecimo es Nacional, firma primero Juliano de Toledo, ſegundo otro Julian de Sevilla; de eſtos harèmos deſpues mencion*. Id eſt: „ Decima ſecunda Synodus „ eſt Nationalis. Subſcribit primo loco Julianus Toletanus, „ deinde Julianus alter Hiſpalenſis: de his autem poſtea erit „ mentio. Poſt hæc adjungit Marianam primo loco ponere Hiſpalenſem Julianum; quod idem præſtare ait Doctorem Padillium, cæteroſque auctores veteres, qui Concilia Hiſpanienſia ediderunt citra ſtudium Toletani Primatus.

VIII. Genus hoc turmatim proferendi auctores Eccleſiæ Hiſpalenſi ſolenne eſt, ſpecie quidem multum, re autem nihil affirmare ſolitæ. Enimvero Auctores iſti, quam multi ex antiquis Conciliorum Hiſpanienſium editores, quorum pars Toletano ſtudent Primatui, pars autem ſecus, quinam hominum ſunt? Quare non recenſentur præclara eorum nomina? Niſi enim immanis eorum multitudo eſſet, diſcrimen haberi non oporteret eos inter, ſtudii nempe, & non ſtudii erga Toletanum Primatum. Educ tandem e tuis Thecis, Eccleſia Hiſpalenſis, Auctores iſtos veteres, quorum improbis laboribus Regni noſtri Concilia referamus accepta; rationemque eorum habeas tum qui ſcripſerunt non ſine Toletani Primatus ſtudio, tum qui ejus cauſas procul habuerunt. Non ſemel vidimus, aperteque vidimus, quam non raro hallucinationem, falſitatemque propoſitionum genus id ſcribendi, detexerit. Qua in re ſi operæ non parum inſumſi, fructum tamen collegi maximum laboris mei; nam ex erroris tenebris veritatem educens, id commodi attulero non paucis eruditis hominibus, ne ſpecie ac fucato nomine veritatis decipiantur.

IX. Non nobis clam eſt, Cardinalem Quiroga, dum eſſet Conchenſis adhuc Præſul, Conciliorum Hiſpaniæ faſciculum tradidiſſe ad Gregorium XIII. Nos item non præterit Illuſtriſſimum virum Doctorem Joannem Baptiſtam Perez Epiſcopum Segobricenſem, quum noſſet quanti fecerit

cerit Pontifex eum fasciculum, sedulam navasse operam, ut quotquot nancisci fas esset, Romam mitteret. Non ignoramus ab Illustrissimo Carrantia Conciliorum summam esse factam: & summam aliam prodiisse a Cabassutio, Redemtionis anno 1635. Probe scimus Garsiam de Loaysa edidisse collectionem Conciliorum Hispaniæ. Novimus Cardinalem Aguirre ampliorem appido collectionem dedisse in lucem cum notis, qua erat ipse eruditione, præclarissimis. Denique nos non fugit Binium, Labbeum, & Sirmondum collegisse Concilia; ac perinde collectiones has omnes (præter Cardinalis Aguirre posteriorem multo) publica luce donatas esse non ignoramus in septem & triginta Conciliorum voluminibus, quæ Regiis voluit prælis committi Rex ille Magnus Gallorum, Christianissimus Ludovicus XIV. At quarumcumque harum editionum in nulla occurrit Juliani subscriptio Archiepiscopi Hispalensis præ Toletani Archiepiscopi subscriptione; immo potius e converso hanc præ illa reperire est.

X. Hac de re quotquot agunt volumina sicut non vidimus, & sicut ratio postulat, ut quæ non licuit legere, non negemus, ita negare profecto non possumus, ullam Conciliorum collectionem ordinem subscriptionum inversum exhibere, quemadmodum Eccl. Hispal. affirmat. Attamen lubet ipsam humanissime sciscitari quænam fuerit, ut adjuvet incredulitatem meam. Qui id affirmant Historici non tanti sunt, ut ipsis dicentibus quiescere debeamus, docente enim Hispalensi eadem Ecclesia: *Con la experiencia de semejantes exemplares, se ha entrado en desconfianza en los presentes siglos; y assi se cree con mas tiento, y con examen de los fiadores.* „ Ejusmodi exemplarium periculo dubitari cœptum „ hac tempestate, fidesque maturior adhiberi, explorato „ prius sponsorum ingenio. Quam sane suspicionem non improbabit, ut reor, nam propria ipsam pericula docuerunt, quam mature ad scribendum accedere opus sit, universitate qua utitur locutionis a nobis damnata, atque convicta fraudis, in prima hujus operis parte. Id equidem certo scio, quod Garsias de Loaysa vir fuit incorruptæ fidei, scripsitque tum temporis, quum credi debet quascumque studii causas procul habuisse: nec minus certum mihi est, quod Em. Aguirre diutissime Toletanum Archivum

Mem. sup. p. I. cap. 6. n. 21.

expendit. Quamobrem firmissime credendus mihi est ordo ille in antiquissimis iis monumentis servari, quem gravissimi Auctores isti commemorant; atque hac in duodecima Synodo Præsul Toletanus præsedisse.

XI. Pergit Ecclesia laudatissima, Nationalem tradens fuisse decimam tertiam Synodum, eique primo loco subscribere Julianum Toletanum: at decimam quartam provincialem; & in ea Julianum subscribere, tanquam Metropolitanum. Hanc postremam fuisse provincialem nullo nobis pacto conveniet unquam cum Hispalensi, etenim fuisse Nationalem adsunt indicia. Nam congregati licèt Episcopi omnes fuerint e Carthaginensi provincia, quæ Toletani Archiepiscopi ditionis erat, tanquam Metropolitæ, quinque tamen Metropolitæ alii adfuerunt, quanquam singuli per Legatos: Cyprianus nempe Tarraconensis Metropolita per Vitalianum Presbyterum, & Argebutum Abbatem: Sunecridus Narbonensis per Joannem Abbatem, & Valdemarum Diaconum: Stephanus Emeritensis per Maximum Abbatem: Liuva Bracarensis per Bonibam Abbatem, & Recisundum: Floresindus denique Hispalensis Metropolita per Gaudentium Abbatem. Hîc obiter notandum, octo duntaxat Metropolitanorum Vicarios, non decem, ut tradit Ecclesia Hispalensis, Concilio adfuisse; quorum si sedulo animadverterat subscriptiones, Emeritensi, & Hispalensi Vicarios fuisse singulos norat, decemque Vicariorum numerum expleri a Palentiæ, ac Valentiæ Præsulum Vicesgerentibus. Quadere Garsias de Loaysa in notis ad istud Concilium monet partim Nationale, partim provinciale esse, quanquam vere sit provinciale. *Videtur*, inquit, *Concilium hoc XIV. Toletanum mixtum, ut partim in personis provinciale sit, partim in auctoritate Nationale; re autem est Provinciale*. Mihi tamen eò videtur provinciale esse non posse, quod Metropolitani illud omnes advenerint, tametsi per suos quisque Procuratores. Neque, ut arbitror, abs re fuerat, si aliquam cur ita fieret causam Ecclesia Hispalensis exhibuisset. At fortassis idem Concilium mox afferet lucis aliquid, unde splendeat magis Toletanus Primatus, atque ægre admodum ferat Ecclesia Hispalensis, quod hoc Concilium Nationale non fuerit.

Mem. sup.

Mem. pag. 170.

Garf. de Loaysa in not. ad Conc. 14. pag. 649.

XII. Concilia numerando recensere prosequitur, de-

ci-

cimumquintum ajens Nationale esse, cui subscribit priori loco Julianus Toletanus: Decimam pariter sextam Synodum Nationalem, cui Felix Hispali Toletum translatus omnium primus subscribit; cujus subscriptionem sibi ait argumentum suppeditasse ad Memoriale suum conficiendum. Hic scilicet cur subscripserit primo loco, ne minima quidem ratio aut fundamentum vel levissimum suppetit præter hoc, quod nempe Archiepiscopus Toletanus erat: namque Faustino Hispalensi Metropolitano, qui a Bracarensi ad hanc fuerat Ecclesiam translatus, & Maximo Emeritensi Metropolitæ, qui ambo tanquam Metropolitani subscribunt in decimaquinta Synodo, ut antea demonstravimus, antiquitate concedebat, quod negari ab Hispalensi non potest. Decimum septimum Concilium carere subscriptionibus affirmat. Sed Mariana Historicorum Hispaniæ facile princeps ipsum, eumdemque ordinem tradit servatum in hac Synodo, qui in superiori. Reliquum est, ut videamus, quare Toletanus junior cæteris, prior subscripserit. Quid Ecclesia Hispalensis dictura sit nescio: quid autem Joannes Morinus dixerit non ignoro: quod scilicet: *De Primatu Toletano nihil amplius ambigeretur*. Concilii enim hujus tempore Toletanam Ecclesiam Primatialem esse omnium nemo revocabat in dubium.

Mem.sup. *Mem.sup.* *Marian.l.22.c.11.* *Jo: Mor.lib.1. diss.32.pag.176.*

XIII. Hujusmodi argumentum recte habitum pro validissimo a Marchione de Mondejar, floccipendit Ecclesia Hispalensis, atque eousque contemnit, ut Marchionis instituto, non minus inde incommodi, quam utilitatis asserat provenire. Fortasse autem ad propositionem adstruendam, qua argumentum putat Marchionis a se infirmatum, ipsam rationes deficient. *Si infirò*, ejus verba sunt, *el Marques (el Primado de Toledo) de no averse querido dàr principio al Concilio antes de aquesta eleccion, mas perde, que gana porque al mismo tiempo, que se hizo la de Felix en Arzobispo de Toledo, se hizieron tambien la de Faustino de Braga en Arzobispo de Sevilla, y la de Felix de Oporto en Arzobispo de Braga... Demàs de esto, las dichas elecciones no las hizo el Concilio, sino el Rey presente, y el Concilio las admitiò, aprobando la nominacion de el Principe, segun la costumbre de aquel tiempo. Pues si esta anticipada election de los Prelados de Sevilla, y de Braga no los elevò à Primados; por què razon debe tener este privilegio la eleccion de*

Mem.p.1.p.171. n.161.

de Felix? „ Toletanum Primatum ex eo inferens Marchio, „ quia Concilium ante noluit inchoari, quam fieret hæc „ electio, asciam cruribus illidit: etenim quo tempore To- „ letanus Archiepiscopus est electus Felix, Faustinus itidem „ Bracarensis in Archiepiscopum Hispalensem, & Felix Por- „ tu-Calensis in Bracarensem electi fuerunt... Præterea ele- „ ctiones istæ non a Concilio sunt factæ, sed rogante Re- „ ge a Patribus probatæ, juxta eorum consuetudinem tem- „ porum. Si ergo Hispalensis, ac Bracarensis Præsulum „ ejusmodi præelectio eosdem minime Primates constituit, „ quare dandum est id duntaxat electioni Felicis?

Mem. sup. p. 172. XIV. Prosequitur Hispalensis: *Ni es verdad, que Felix fuesse electo antes para Presidente de aquel Concilio; porque antes de tener Presidente, esto es ante de esta eleccion, este Concilio depuso à Sisberto, y eligiò, ò confirmò à Felix, y à los otros dos Metropolitanos; señal cierta de que antes de tener Presidente, tenia una plenaria autoridad, la qual no dimanaba de Felix, como Arzobispo de Toledo antes de serlo: ni despues de serlo, le diò mayor autoridad à quien yà teniba la suprema en su grado.* „ Falsum „ est profecto, quod Felix præelectus fuerit, ut Concilio „ præesset; ante enim quam Præses Concilio esset, nempe „ ante creationem Felicis, Patres deposuere Sisbertum, & „ elegerunt, seu confirmarunt Felicem, duosque cæteros „ Metropolitanos: argumentum evidens plenariæ auctorita- „ tis, qua Concilium vel ante electum Præsidem utebatur; „ quæ porro a Felice tanquam Toletano Archiepiscopo esse „ non poterat, priusquam eligeretur; nec post electionem „ auctoritatis accessio facta est Concilio, utpote quod su- „ premâ jam pollebat. Antequam venio ad institutum meum, quædam animadverto ex allatis inter se discrepare. Ait Ecclesia Hispalensis, nec Felicem, nec Metropolitarum alterutrum a Concilio electos esse, verumtamen rogante Rege probatos: proxime autem addit, Felicem a Concilio electum, confirmatumve. Magnum quidem discrimen inter electionem, & confirmationem. Atvero si electionem maluit a Concilio non esse factam; quid proxime addit electum, seu confirmatum?

XV. Quod ex Concilio constat, Rex designavit seu præsentavit Felicem, ut per Patres confirmaretur, eorumque decreto Ecclesiæ Toletanæ onus sibi commissum susciperet,

ut

ut videre est superiori capite numeris 15. & 16. ubi ipsamet Concilii verba sunt allata: etenim quanquam ex iisdem apparet, Regem pro sua auctoritate jussisse, ut Felix Toletanus Præsul eligeretur; alia præterea etiam leguntur: ut: *jure debito*, &: *nostro eum reservans decreto firmandum*, &: *In Toletanam sedem Canonice transcendimus*. Eadem nostris hisce temporibus consuetudo viget in Hispania, quatenus spectat ad Pontificem Summum, quippe jam pridem est, quum Episcopi Apostolicæ Sedi firmandi, probandique reservantur: secus autem designatio, ac præsentatio cujuscumque a Rege facta, irrita est, ac nulla. Itaque Rex proponit, aut designat quem lubet jure sibi debito; eam vero designationem ad se delatam, Pontifex auctoritate ac decreto confirmat, roboratque. Deinde ex Diplomate per ipsum Pontificem dato quisquis designatus a Rege fuit, aut propria relicta sede ad aliam transit, aut vacantis Ecclesiæ Præsul consecratur.

XVI. Certe cum his comparari omnino possunt quæ gesta sunt hac in Synodo Toletana. Etenim vacante Toletana Sede ob Sisbertum expulsum, Rex Egica sive jure debito, sive ex consuetudine, sive ex antiquorum conniventia Conciliornm Felicem designavit, qui ab Hispalensi ad Toletanam Sedem ascenderet; eumque designatum, aut præsentatum, Decreto Patrum firmandum, probandumque reservavit Concilio. Revera Concilium probavit Felicem utpote magnis, præclarisque virtutibus virum. Postremo quod reliqui erat perfecit Synodus, mittens Felicem in Toletanæ possessionem Ecclesiæ. Omne id patet ex ejusdem Concilii verbis, nempe post designatum Felicem ab Rege Egica Cleri, populique Toletani consensum petitum, indeque ad Primatialem eam Sedem translatum. *Ob id* (Concilii verba sunt) *cum consensu Cleri, ac populi ad sæpe dictam Toletanam Ecclesiam pertinentis, prædictum Venerabilem Fratrem nostrum Felicem ... de Hispalensi sede ... ad Toletanam Sedem canonice transcendimus*.

XVII. Quod autem per idem tempus alii Præsules electi fuerint, Hispalensis nempe, & Bracarensis, meo argumento nihil officit: nulla siquidem in Concilii parte dicuntur Patres necesse habere horum Præsulum electionem, aut profitentur congruam eamdem esse, uti affirmarunt rationi

consentaneum non esse, Concilium inchoare ante Toletani Præsulis electionem. *Non congruit prius inchoare Concilium, nisi in loco ejus alius subrogatus, &c.* Hic vero animadvertat amabo Ecclesia Hispalensis evidentem discriminis rationem inter Felicis in Toletanum Archiepiscopum, & Faustini in Hispalensem, Felicisque alterius in Bracarensem electiones ante factas, quam celebrari Concilium cœptum esset; itaut duæ postremæ nullum inferant Primatum: hæ quidem non ideo factæ, quia ad Synodum inchoandam necessariæ; illam vero Felicis e converso in Toletanum Archiepiscopum, vel ipsi Patres Concilii ad sessiones, & Drecreta inchoanda necessariam profitentur. Nunc quemadmodum ejusmodi necessitas sola probat Primatum Præsulis, cujus, ut præesset, Synodus indigebat, ita constantissima fit illatio, Toletanum Præsulem Hispaniæ Primatem fuisse.

XVIII. Necessitatem hanc adimi putat Hispalensis depositione Sisberti per Concilii Patres facta, priusquam Felix eligeretur: quia, inquit, si necessaria ad Archiepiscopum deponendum auctoritas Concilio fuit, inde sequitur, ut nihil auctoritati ejusdem ad primas celebrandas sessiones defuerit; utut Toletanus Præsul deforet, qui præsideret: ac proinde Concilium absque Felicis electione plenam, & absolutam habuit potestatem. Equidem non possum, quin argumenti genus in tantæ eruditionis opere admirer: nam Ecclesiam Hispalensem non latet, Oecumenicæ Synodo, siqua ulla occasione est in Romanorum Pontificum auctoritas, certe nullam esse unquam definiendi, aut sanciendi aliquid absque ipsius capite. Quod mihi enucleandum est, ne suspicio aliqua sententiæ nostræ suboriatur de suprema Pontificis Summi auctoritate in Oecumenicam Synodum, de quo nullum nobis dubium inest. Cæterum quidquid facit ad rem nostram, quam potero brevius explicabo, non enim infarcire librum lubet rebus minime necessariis.

XIX. Controversiarum agitatores quærunt, num casu aliquo ab Oecumenica Synodo Pontifex queat judicari: Respondent nonnulli, pauci quidem, sed graves Theologi tum solummodo in vitiorum Pontificis cognitione Concilium versari posse, si forte contigerit, ut publicæ is hæreseos labe affectus fuerit; quæ quidem opinio videtur inniti capite: *Si Papa. Distinctione XL.* Nihilo tamen minus eidem passim ad-

adversantur Theologi in controversiis: videsis Eminentissimos Cardinales Bellarminum, & Aguirre. Doctores hi gravissimi contingere id posse unquam negant; & tam ipsi, quam Cardinalis Sfondratus quascumque objectiones refellunt. Atque egomet, quanquam præ tantis viris nullo in numero sim habendus, ita semper sensi, ac sentio, & suppositionem ejusmodi commentitiam intelligo. Mea siquidem opinione Pontifex, ne ut privatus quidem homo, labi in hæresim potest.

Bellarm. tom. 1. contr. lib. 4. de Rom. Pont. cap. 6.
Aguirr. tom. contra prop. Cleri. tr. 1. sect. 2.
Sfondrat. Gall. vind. diss. 2.

XX. Id autem dictum sit de Pontifice certo, ac legitimo; ubi enim schisma oritur in Ecclesia, nec verum caput ea in divisione dignoscitur, tum Oecumenici Concilii est hanc causam definire: seu declarando, quis Pontifex verus haberi debeat, prout contigit D. Bernardi tempore in Concilio Pisis habito, ubi legitimus Pontifex declaratus fuit Innocentius; Petrus vero Leo, cognomento Anacletus, intrusus, Pseudo-Papa, certusque Antipapa: seu competitores impellendo, ubi id usus requirat, quietis publicæ, & tollendi schismatis gratia, ut Pontificatu se abdicent, quemadmodum in Constantiensi Concilio factum est, in quo Balthassar Cossa, dictus Joannes XXIII. & Angelus Corerius Gregorius XII. appellatus dignitatem deposuere, Petrus vero de Luna Benedictus XIII. nomine, ob pervicaciam depositus a Concilio fuit, ejusque in locum suffectus Martinus V. cui universalis Ecclesia obsequium præstitit; (quis enim Penischolæ secessus meminerit?) Emmanuelem Schelstratium adeas de Synodo Constantiensi. *Extra hos duos casus*, ipsamet verba sunt Cardinalis Aguirre, *Hæresis in Pontifice, & schismatis in Ecclesia, nemo, nec Concilium Generale quidem habet potestatem supra Summum Pontificem.*

Schelstr. diss. 3. cap. 1.
Card. Aguirr. sup. n. 13.

XXI. Hoc posito: si Pontifex manifestam in hæresim laberetur, (quod licèt impossibile nobis videatur, uti publice olim defendimus; tamen quidam Auctores contrarium tuentur,) Oecumenica Synodus, aut depositum ipsum judicaret a Christo Domino, quod porro judicium hac in hyppothesi potius existimo; aut Pontificatu abdicaret sententia inhærens Doctorum gravium, atque Catholicorum, quos commemorat Bellarminus Cardinalis. Quo casu argumentum Ecclesiæ Hispalensis hæreret. Absque Summo Pontifice Concilio est sufficiens Præses, atque suprema auctoritas ad de-

Bellarm. tom. 1. lib. 2. de Rom. Pontif. cap. 3.

po-

ponendum, seu depositum declarandum Pontificem tam certum, quam dubium; definiendi causa, qui legitimus, verusque sit, qui contra intrusus, & Antipapa; aut si res ultra modum sit ambigua, cogendi gratia unumquemque eorum, seu duo, seu tres ii fuerint, ut Pontificatu se abdicent, ob Ecclesiæ tranquillitatem, ac quietem publicam Christianorum; & ad alium eligendum, de quo nihil dubitari omnino possit. At vero ausit idcirco aliquis hominum asserere, quod Concilio eidem suum caput adsit, ita ut de Fidei dogmatis libere definire valeat, dum legitimum, supremumque desit Ecclesiæ caput, nempe Romanus Pontifex? Mea quidem opinione non ausit. Equidem certo scio, Constantiensis Concilii Patres id tenuisse, quod cætera Decreta omnia nihili fierent, si Concilio, quod Catholicam Ecclesiam præsefert, legitimus Præses abforet, Romanus nempe Pontifex Jesu Christi Vicarius, & caput Ecclesiæ visibile, ut jam dictum est.

XXII. Adscribenda hæc doctrina est Archiepiscopo Toletano; ipsius tamen ratione habita; est enim clam nemine discrimen certe maximum intercedere, quicumque alius Præsul cum Summo Pontifice comparetur. Erat Sisbertus universæ Hispaniensis Ecclesiæ caput, crimenque admiserat ita execrandum, ut a dignitate illa summa removendus videretur. Idem, ut evidens est, Nationali Concilio præesse nequaquam poterat, in quo ipsius causa cognoscenda erat, idemque e Sede arcendus, juxta eorum consuetudinem temporum. Itaque necesse erat, ut vel absque Toletano Archiepiscopo, suum Concilio caput adesse intelligeretur; verumtamen hanc tantum ob causam, qua porro absoluta minime æquum erat ad sanctiones reliquas persequendas progredi, dum Ecclesiæ Hispaniensi legitimum caput deesset. Quicumque animo minus præoccupato verba Concilii vel leviter expendat, hanc puram, putamque Patrum esse mentem intelliget: nam difficile explicari ea recte possunt, si sensus iisdem improprius accommodetur. Ex his liquido constat, quod gravissimæ illius Synodi Patres non immerito ante noluerunt aggredi ad res tanti momenti definiendas, quanti eæ sunt, quæ spectant ad Fidem, & ad Hispaniensis Ecclesiæ disciplinam, quàm Toletanæ Ecclesiæ suus Præsul adesset; non enim agi de iis erat con-

congruum, si Ecclesiæ Hispaniensi caput defuisset.

XXIII. Operæ pretium erit, antequam persequor cætera, huc afferre quidquid ad rem istam Historicus celeberrimus, magnusque Hispalensis Ecclesiæ assertor Franciscus de Padilla tradit sua in Ecclesiastica historia Hispaniensi. Ait ergo: *Si preceder en el Concilio à otros Metropolitanos mas antiguos, es señal de Primacìa, aqui no se le podrà negar à Felix. Pues cosa cierta es, y manifiesta, que Faustino, que de la Iglesia de Braga fue promovido en este Concilio à la de Sevilla, y Maximo Metropolitano de Merida eran mas antiguos Prelados, y mas antiguos Metropolitanos, que Felix: porque Faustino, y Maximo se hallaron, y subscrivieron en el decimoquinto Concilio de Toledo, en tiempo de Floresindo antecessor de Felix en la Iglesia de Sevilla. Y precederles aqui Felix, señal es de Primacìa, y superioridad.* Quod latine convertitur: „ Si Metropolitis antiquioribus in Concilio præesse Primatus indicium est; Primatus hîc Felici negari non poterit. Certum quippe, ac manifestum est, Faustinum, qui a Bracarensi ad Hispalensem Ecclesiam est translatus in eo Concilio, & Maximum Emeritensem Metropolitanum Felice utrumque antiquiorem fuisse: uterque enim Synodo Toletanæ decimæquintæ subscripsit, quo tempore Floresindus prædecessor Felicis Hispalensem regebat Ecclesiam. Hos vero hîc anteire Felicem Primatis, ac præpositi potestatis indicium „ est. Sic laudatus Auctor, e cujus testimonio ad meum argumentum vis major accedit. Hoc tamen totum Marchioni de Mondejar acceptum refero, qui tumquum Ecclesiasticas dissertationes conscripsit, nondum peramplam hanc in Hispania ditionem assecutus, Acropolis tantum se Marchionem inscribit; quod monere volui, ut, siqui Auctorem ipsum adire velint, facilius habeant iter.

Francisc. Padill. hist. Eccl. Hisp. t. 2. cent. 7. cap. 10. penes March. de Mond. diss. 4. c. 3. n. 76.

XXIV. Ex hisce omnibus, quæ capite hoc docuimus, certa illatio ducitur, Toletanum Archiepiscopum vel a Gothorum temporibus ante Barbarorum illuviem in Monarchiam Hispaniensem, Præsulibus cæteris etiam Metropolitanis Hispaniarum auctoritate ac potestate præivisse: etenim hanc tantum ob causam Episcopos atque Archiepiscopos reliquarum quinque Metropoleon, quæ ad Hispaniarum Dioecesim pertinebant, antecelluit, seu ordinatione, seu dignitatis possessione antiquiores ii forent, omnibus in Conciliis

Nationum, tum ſedendo, tum ſubſcribendo, quia ſcilicet ratio habita fuit majoris Eccleſiæ ſuæ auctoritatis. Ac proinde convenit altera pars definitionis Primatus eidem Archiepiſcopo Toletano.

CAPUT XII.

Ratio altera perinde ac prior validiſſima, ad idem comprobandum.

SUMMA CAPITIS.

I. *D. Iſidorus Archiep. Hiſpalenſis remittit S. Heladio Archiep. Toletano cauſam Epiſcopi cujuſdam Cordubenſis deponendi.*

II. *Hinc deducitur Toletanum præiviſſe Metropolitas cæteros Hiſpaniarum.*

III. *Confirmatur, eo quod D. Iſidorus Epiſcopum ſibi ſubjectum judicandum permiſerit alii Metropolitæ.*

IV. uſque ad IX. *Memoriale fatetur, quod ita ſeſe re habente Toletanus Archiep. vere fuit* Primas. *Deinde objicit non D. Heladio, ſed Concilio permiſſam eam cauſam fuiſſe, cui erat tum ſumma poteſtas, quum nondum ad Sedem Apoſtolicam ſimiles cauſæ deferri cœptæ eſſent.*

IX. uſque ad XIV. *Fuſe traditur ex ipſo Memoriali doctrina appellationum, earumque alia aliis temporibus conſuetudo: præſertim vero ad* Primatem *appellandi in ſecunda inſtantia, ſeu ad Synodum Nationalem.*

XIV. *Cordubenſis Epiſcopus, quum non eſſet ſubditus Toletano Metropolitæ, certe eidem & ejus Concilio permittitur judicandus in ſecunda inſtantia.*

XV. *Idem evidenter comprobatur.*

XVI. *D. Iſidorus agnoſcens cauſam depoſitionis excedere juriſdictionem ſuam,* Primati, *ejuſque Concilio eam permiſit.*

XVII. *Idem comprobatur ex ejuſdem S. Iſidori literis ad D. Heladium.*

XVIII. *S. Iſidori tempore Hierarchicus Eccleſiæ Hiſpaniarum ordo erat perfectus eodem id teſtante.*

XIX. *In hoc ordine autem appellari ſolitum ab Epiſcopis ad Metropolitas ab his ad Primates, a quibus ad Summum Rom. Pontificem: at ob temporum difficultatem in Hiſpania ſolitum appellari ad* Primatem, *& ejus Concilium pro definitione cauſæ.*

XX. XXI. *Idem confirmant literæ S. Iſidori.*

XXII. XXIII. *Diligentior earumdem literarum explicatio; & aſſertio Toletani* Primatus.

XXIV. *S. Gregorii inſtructio ad Joannem Defenſorem idem evincit.*

XXV. *Lex Juſtiniani ab eodem S. Pontifice allata idem confirmat.*

XXVI. *Hanc legem S. Iſidorus eſt amplexus, quia probatam vidit a Sancto Pontifice.*

XXVII.

XXVII. *S. Isidorus vi legis inhærens, & Canonem sequens Concilii Niceni, non damnavit Episcopum Cordubensem, sed* Primati *Hispaniarum permisit damnandum.*

XXVIII. *Repugnat Sacris Canonibus doctrina Memorialis; nempe tum temporis ab uno ad alium Metropolitam appellari consuevisse.*

I. QUanquam satis jam ostendimus, Toletanam Ecclesiam auctoritate, ac potestate reliquas omnes Ecclesias, ac Metropolitanos Hispaniarum anteire: tamen argumentum illud suppetit multo validissimum, quod Hispalensi Ecclesiæ probandum utique erit, nisi ad infirmandum, ac diluendum idem, aliquid aptius excogitet. Ejusmodi plane argumentum ex eo duco, quod Memoriale refert parte prima §. 11. num. 125. cujus ipsa verba profero; ea vero sic se habent: *Que San Isidoro Arzobispo de Sevilla escriviò à San Heladio Obispo de Toledo, sobre el conocimiento de la causa de un Obispo de Cordova; que avia cometido pecado de incontinencia, remitiendosele por quanto à èl pertenecìa, este juicio.* Mem.p.1.§.11. n.125.p.133. Id est: „ Divum Isidorum Archiepiscopum Hispalensem „ dedisse literas ad S. Heladium Episcopum Toletanum (recte quidem Isidoro Archiepiscopi nomen tribuit, cur autem Heladio idem neget non intelligo,) de causæ cogni„ tione cujusdam Episcopi Cordubensis, qui ob incontinen„ tiæ delictum reus erat, eidem judicium id permittens, „ quatenus ad eum spectabat.

II. Ex hac re certa sic ducitur argumentum: Nisi Divus Isidorus minori auctoritate esset in Cordubensem Episcopum, quam D. Heladius Archiepiscopus Toletanus, huic minime illum permitteret, ut de ipsius crimine judicaret, pœnamque injungeret Reo juxta sanctiones sacrorum Canonum. Atqui omni procul dubio compertum est, prædictum Cordubensem Episcopum Sancto Heladio delatum a Sancto Isidoro fuisse, ut agnito, probatoque illius scelere, ipsi pœnam a sacris Canonibus statutam infligeret. Igitur S. Heladii auctoritas, quam D. Isidori, major fuit in Episcopum Cordubensem, ac proinde Toletanus Præsul Metropolitanos omnes excelluit.

III. Postrema hæc illatio patet, legitimamque Ecclesia Hispal. fatetur. Enimvero Episcopum Cordubensem, quum Hispalensis Suffraganeus foret (& erat tum temporis) a proprio Metropolita permitti Metropolitæ Toletano, ut judice-

cetur, poteſtatis indicium eſt Toletani præ cæteris Metropolitis; hoc poſito, quod de cauſis poſſet alienæ provinciæ, contra quam aliis fas erat, cognoſcere. De prima majori propoſitione nihil dubium eſt; non enim debuit D. Iſidorus Epiſcopum ſibi ſubditum Divo Heladio permittere judicandum atque deponendum: ſi ea ſe novit auctoritate eſſe idem Sanctus, qua illam tranſigeret cauſam. At certum exploratumque eſt, Sanctum Archiepiſcopum Hiſpalenſem ſibi parem non eſſe auctoritatem, ac poteſtatem, pro ea ferenda ſententia, ac exequenda; immo e converſo totam eam ineſſe Toletano Archiepiſcopo intellexiſſe; quare D. Heladio mittens Epiſcopum, Paſtoralis ipſius curæ eſſe ait judicium ferre, & in delicta ejuſmodi animadvertere: *Quia vobis ſollicitudo Paſtoralis incumbit, veſtrorumque judicio delinquentium errores diſcutiendos cenſura divina diſpoſuit*.

IV. Argumentum id tam conſpicuum, tam efficax ab Eccleſia etiam Hiſpalenſi validiſſimum judicatur: Eidem tamen ut aliquid videatur objeciſſe, rem totam negat, dicens: *Si eſte argumento fuera como ſe propone, no ay duda tenia alguna eficacia, para probar el intento, porque una vez, que conſtaſſe, que el Metropolitano de Sevilla recurria à el de Toledo, à que decidieſſe cauſa de ſu Provincia, que èl no podia terminar; y mucho mas conſiderando eſte recurſo en la perſona de ſan Iſidoro: à quien comunmente las Hiſtorias Eccleſiaſticas de Eſpaña le ſuponen legado, y con todas las veces Pontificias en la Dieceſi de Eſpaña: ſi eſte fueſſe aſſi, no ay duda que ſeria un argumento poſitivo de ſuperioridad, que probàra el intento*. (Mem. ubi ſup.) Idem latine ita convertitur: „ Si ut proponitur, re ita eſſet id argumentum, hauddubie Primatum adſtrueret; quando enim „ conſtaret Metropolitanum Hiſpalenſem ſuæ provinciæ cauſam, quam ſibi tranſigere non liceret, ad Toletanum detuliſſe ut ſententiam diceret; præterea id præſtitum eſſe, „ quod majus eſt, a D. Iſidoro, quem Hiſpanæ omnes „ Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Legatum appellant, viceſque Pontificis gerentem in Hiſpaniarum Diœceſi; ſi ita ſe inquam „ res haberet poteſtatis hauddubie ſuperioris foret argu- „ mentum, quo Primatus aſſereretur. Mirum in modum delector quod teſtimonium hoc appoſuerim; quum enim ſubſiſtere nequeat ſupervacanea illius objectio, ac fiduciæ plena, vim ſuam retinet argumentum, validandi cauſa quod probare conſtitui.

V.

V. Ecclesiæ autem Hispalensis objectio sic se habet : *Que en la propuesta de este argumento se encuentra luego la poca advertencia, assi de la inteligencia de la carta, como tambien de la practica de las Iglesias de España, en este caso, y en los semejantes à èl, como se verà por la respuesta. San Isidoro no escriviò al Prelado de Toledo, sino al Synodo congregado en aquella Ciudad, y à todos los Obispos, que le componian: y el sobre escrito de la carta es el siguiente:* Dominis meis, & Dei servis Heladio, cæterisque qui cum eo sunt coadunati Episcopis, Isidorus. *Despues en el contexto de su carta, dice:* Deposcimus ut idem lapsus Cœtui vestro præsentatus, agnito a vobis confessionis eloquio, a gradu Sacerdotii deponatur. *Es lo mismo acudir San Isidoro à un Concilio de Prelados, à quien presidia Heladio, como Metropolitano, para que,* Synodali sententia, *determinasse la causa de un Obispo de su provincia que acudir à la persona de el Metropolitano de Toledo? No es mucho que no tuviesse presente Alcocèr* (ab hoc Auctore Eccl. Hispal. argumentum accepit, quod contra insurgit) *esta costumbre de aquel tiempo establecida en las Diecesis de el Patriarcado de el Occidente, en la deposicion de los Obispos, quando llegaba el caso de averse de executar.*

VI. *Esta rigorosa sentencia se practicaba, y executaba segun los Canones de los Concilios Generales, y las Decretales de varios Pontifices, por tres especies de delitos expressados en los mismos Canones; y estos eran Idolatria, homicidio voluntario, è incontinencia; y en la Diecesi de España se añadiò el quarto por varios Canones de sus Concilios; y este fue el* crimen læsæ Majestatis in primo capite. *Para executar esta pena, tenian los Metropolitanos plenaria autoridad sobre todos los Eclesiasticos de sus Provincias hasta los Presbyteros. Las causas de los Obispos estaban reservadas à los Synodos, en los quales se determinaba, è imponia la pena de deposicion ... por no estàr entonces reservadas estas causas tan estrechamente à la Sede Apostolica, y al Tribunal solo de el Patriarca de el Occidente, que es el Sumo Pontifice, Vicario de Christo en la tierra.* Quod latine ita convertitur.

VII. „ In hujus argumenti propositione videre est primo „ aspectu imprudentiam tum quod spectat ad epistolæ „ intelligentiam, tum quod attinet ad praxim considerandam „ Ecclesiarum Hispaniæ in hac re, aliisque hujus similibus, „ ut responsio palam faciet. Divus Isidorus neutiquam „ dedit literas Toletano Præsuli, at Synodo in ea urbe

 con-

„ congregatæ, omnibuſque Epiſcopis, qui aderant; epiſto-
„ la enim ſic foris inſcribitur: *Dominis meis, & Dei ſervis*
„ *Heladio, cæteriſque, qui cum eo ſunt coadunati, Epiſcopis, Iſido-*
„ *rus*. Intus vero in contextu: *Depoſcimus, ut idem lapſus Cæ-*
„ *tui veſtro, præſentatus, agnito a vobis confeſſionis eloquio, a gra-*
„ *du Sacerdotii deponatur*. Itane? Perinde erit Iſidorum de-
„ ferre ad Epiſcoporum Synodum, cui Heladius præerat,
„ tanquam Metropolita, ut *Synodali ſententia*, Epiſcopi e
„ ſua provincia cauſam definiret, atque ad Toletanum ip-
„ ſum Metropolitam? Mirum ſane, quod fugerit Alcocerium
„ conſuetudo eorum temporum, quæ in Occidentalis Pa-
„ triarchatus Diœceſi vigebat, quod ſpectat ad Epiſcoporum
„ depoſitionem, ſiquando id oporteret fieri.

VIII. „ Animadverſio hæc juxta generalium Canones
„ Conciliorum, ac variorum Pontificum Decretales, tria
„ cumprimis in delictorum genera per eoſdem Canones re-
„ cenſita, Idolo-latriam nempe, homicidium voluntarium, &
„ incontinentiam, fieri conſuevit. In Hiſpanienſi autem
„ Diœceſi quartum genus eſt additum per varios Concilio-
„ rum Regni Canones, *crimen*, videlicet, *læſæ Majeſtatis in*
„ *primo capite*. Ad ejuſmodi pronunciandam ſententiam,
„ plena apud Metropolitanos erat poteſtas in omnes pro-
„ vinciæ Eccleſiaſticos uſque ad Presbyteros. Cauſæ vero
„ Epiſcoporum Synodo debebantur, in qua decernebant
„ Patres, imponebantque depoſitionis pœnam ... Nondum
„ quippe hujuſmodi cauſæ ad Apoſtolicam Sedem, unum-
„ que ad Tribunal Occidentalis Patriarchæ, Summi nem-
„ pe Pontificis Chriſti Vicarii in hoc terrarum orbe diſtri-
„ cte adeo referebantur.

IX. Haud queretur Eccl. Hiſpal. aliquid per nos, vel minimum prætermiſſum eſſe e ſua reſponſione ad argumentum; eam quippe ad verbum afferre non piguit. At niſi meus me fallit animus, eadem ex reſponſione palam arbitror factum iri imprudentiam, & quod ad literarum ſententiam, & quod ad praxim Eccleſiarum Hiſpaniæ pertinet hac in re; uti ex rationis perſpicuitate patebit, ubi deſtruetur penitus reſponſio illa ad argumentum. Quoniam vero major oppugnatio ſuppetet ex doctrina ipſa, quam Memoriale jactat, operæ pretium eſt conſiderare; quod de appellationibus agens, diverſimode agitatas eaſdem olim fuiſ-

Mem. p. 1. §. 12. n. 133. p. 141.

fuisse affirmat, adeo ut non æque agi semper de causis Ecclesiasticis consueverit, quibuscumque seculis, omnibusque in Ecclesiis. Eaque re posita, tanquam certa, quod scilicet jus appellationis ad Summum Pontificem, velut Ecclesiæ caput, a Catholicis omnibus divini semper juris loco habitum fuit; nullique Catholicorum sentire contrarium fas est; persequamur consuetudinem, quæ in Hispania olim viguit, ut validitas argumenti luculentior fiat.

X. *La practica antigua de las apelaciones, en España* (sic Memoriale) *segun la costumbre de sus Iglesias, junta con la tolerancia de la Sede Apostolica fue esta. Despues de el Concilio Niceno, las apelaciones en estas causas se practicaron conforme à los Canones 12. y 14. de el Concilio Antiocheno... y segun los Canones de el Concilio Sardicense 3. 4. 5. 6. que presidiò Osio Obispo de Cordova, y los publicò en España en un Synodo celebrado en Cordova año de 356.... Las causas de los Eclesiasticos, hasta el grado de Presbyteros, se terminaban, segun estos Canones, ante sus Obispos... Las de los Obispos, siendo mayores, se ventilaban en el Synodo de su Provincia. Y si el delito se probaba plenariamente, y era digno de la pena de deposicion, segun los Canones; aùn restaba otra circunstancia, que considerar en el juicio.*

XI. *Porque en la sentencia podia suceder, que todos los Obispos Comprovinciales fuessen de un mismo parecer con su Metropolitano, ò que estuviessen divididos en contrarios pareceres. Si todos estaban unanimes, se pronunciaba la sentencia de conformidad, dexandole al reo el derecho de apelacion al Primado, si le avia, con su Concilio; ò al Concilio Nacional de toda la Diecesi: pero si los votos no eran conformes, llamaba el Metropolitano à otro Metropolitano, el mas cercano, con otros dos, o tres Obispos Suffraganeos de este: y lo, que la mayor parte determinaba, essa sentencia se pronunciaba, quedandole al reo el derecho de apelacion.* Sic Hispalensis de illorum temporum consuetudine: cujus ipsissima eo verba tulimus, ut dubium omne procul habeatur, quin vera sint, quæ præmittimus, ad veritatem, perspicuitatem, atque efficaciam rationis intelligendam, qua in responsionem illius insurgo. Mox eadem latine convertam.

XII. „ Hæc profecto vetus appellationum consuetudo „ viguit in Hispania, juxta ipsius Ecclesiarum morem, & „ Apostolicæ Sedis tolerationem. Post Nicænam Synodum

in

„ in causarum appellationibus servatæ sunt Sanctiones Canonum 12. & 14. Antiocheni Concilii... Necnon Canonum 4. 5. 6. Sardicensis, cui Osius præfuit Cordubensis „ Episcopus, qui eosdem in Hispania Canones evulgavit in „ Concilio Cordubæ celebrato Redemtionis anno 356.... „ Ecclesiasticorum scilicet causæ usque ad Presbyteros, juxta eos Canones, coram propriis Episcopis cognosci consuevere. Episcoporum vero, utpote dignitate majorum, „ in Synodo provinciali; quod si satis constaret de crimine, adeo ut depositionis pœna juxta Canones multandus „ reus videretur; adhuc tamen restabat aliquid judicio agitandum.

XIII. „ Etenim id contingere in sententia ferenda poterat, ut vel Episcopis Comprovincialibus cum Metropolitano conveniret, vel alii alia judicarent. Si unanimi „ omnes consensu forent, æqua, unanimisque sententia pronunciabatur, jusque integrum reo permittebatur ad Primatem appellandi, si existeret, ejusque Concilium; sive „ ad Synodum Nationalem totius Diœcesis: sin e converso „ discrepantia essent suffragia, tunc Metropolita proximiorem advocabat Metropolitanum, duosque alios, tresve, „ ejusdem Suffraganeos; & juxta sancita ab eorum plerisque, sententia ferebatur, sarto tectoque appellandi jure „ relicto eidem reo.

XIV. Videamus, jamvero quomodo hæc consuetudo cum Ecclesiæ Hispalensis doctrina conferri possit. Ac primum certo certius est, delinquentem Episcopum neque judicari, neque condemnari a Metropolita, Concilioque potuisse, quibus auctoritas in illum haudquaquam esset: hanc siquidem alienæ jurisdictionis libertatem unusquisque habet jure naturæ; ut autem alieno quis judicio, ac sententiæ sit obnoxius, necesse est ut ab onere, officio, ac dignitate jus istud proveniat, quæ alii potestatem, jurisdictionemque in ipsum faciant: qua in re dubitatio nulla esse potest. Quamobrem si D. Isidorus Cordubensem permisit Episcopum Concilio Toletano ac Metropolitæ, fatendum erit Concilio eidem Toletano, ac Metropolitæ jurisdictionem, & auctoritatem fuisse in Episcopum Cordubensem. Neque vero hæc prima erat instantia, quæ, Hispalensi Ecclesiano docente, ad proprium Metropolitanum, Provincialemque

que ipsius Synodum pertinebat. Dicenda ergo erit secunda instantia causæ hujus Episcopi, quæ non potuit nisi ad Primatem, ejusque Concilium deferri.

XV. Argumenti efficacia fit patens. Episcopo jam depositionis damnato in prima instantia ob aliquod eorum criminum, quæ Sacri Canones recensent, alterutra restabat appellatio, seu *ad Primatem, ejusque Concilium*, seu *ad Synodum totius Diœcesis Nationalem*: ut patet ex Hispalensis verbis supra allatis. Cordubensem vero Episcopum constat, appellationis causa, non esse permissum Nationali totius Diœcesis Concilio. Fuit igitur D. Heladio permissus, tanquam Primati, ejusque Concilio. Enucleatius ostenditur ratio, quæ mea opinione evidens, ac manifesta est. D. Isidorus neque permisit, neque permittere potuit Episcopum Cordubensem Toletano Metropolitæ aut cum Concilio, aut absque eo, uti de ipsius crimine cognosceret in prima instantia, sententiam pronunciaret, deponeretque. Id patet: primò quia quum Cordubensis Episcopus tum temporis Toletani Suffraganeus non esset, neque huic ille erat subditus, neque in hunc ordinaria illi erat jurisdictio: deinde quia si Toletani Metropolitæ sententia aut in Concilio, aut extra Concilium, prima fuerat; ab omni id quidem jure alienissimum erat, sententiam exequi tam atrocem contra Episcopum, appellatione ad alium quemcumque judicem sublata: ab omni autem fide abhorret, quod D. Isidorus manifestam adeo culpam in se admitteret.

XVI. Verum enimvero dubitari non potest, quin Sanctus Doctor D. Heladio, atque ejus Concilio permiserit Cordubensem Episcopum, ut ipsum damnaret, ac sententiam exequens dignitate abdicaret. Liquido ergo constat, Toletanæ Synodi provincialis judicium, cui D. Heladius Metropolitanus præerat, neque latum in prima instantia esse, neque ab eo judice, ad quem de crimine spectaret cognoscere, præter appellationis causam in secunda instantia. Is autem, ut Ecclesia Hispalensis monuit, nonnisi Primas cum suo Concilio esse poterat. Ex hac igitur Episcopi Cordubensis permissione D. Heladio, ejusque Concilio argumentum ducitur jurisdictionis, auctoritatisque Toletani Metropolitæ supra Hispalensem. At vero si S. Præsuli Isidoro potestas fuit sententiam depositionis exequendi, ecquid igitur D. Heladio,

ladio, atque ejus Concilio illum permittit Episcopum, ut deponatur? Intellexi: cognovit Sanctus Doctor causam istam excellere jurisdictionem suam: necnon exploratum habuit Divo Heladio cum sua Synodo tantum auctoritatis inesse, ut necessarii omnes ad depositionem actus transigerentur. Quæ quum ita sint, Isidorum ergo non latuit, Præsulem Toletanum ejusque Synodum sibi, suæque Synodo anteire; quæ quidem auctoritas ad Primatem tantummodo referri potest. Proindeque certa illatio fit, a Sancto Isidoro totius Hispaniæ Primatem esse cognitum Præsulem Toletanum.

XVII. At verba etiam epistolæ D. Isidori animadverti debent. *Quia vobis*, inquit, *sollicitudo Pastoralis incumbit, vestrorumque judicio delinquentium errores discutiendos censura divina disposuit*. Ubi plane S. Doctor non ait, se permittere Antistitem, quo judicium subeat, qua in re huc usque inhæsit argumentum; at rationem affert, cur eum ad D. Heladii, atque ejus Synodi judicium defert: quod nempe ipsi Toletano Præsuli, ejusque Synodo sollicitudo pastoralis incumbit ejusmodi delinquentium errores discutiendi, censura ita divina disponente. Ea profecto verba si attente expendantur, manifesto Ecclesiæ Toletanæ Primatus percipitur: quorum ut notio certa teneatur, ponendum est, quod Ecclesiasticæ Hierarchiæ ordo a Christo Domino fuit institutus: at ejus forma ne proficeret fuerunt in causa persecutiones, quibus Ecclesia primis iis temporibus assidue vexabatur, quæ demum post Nicænam Synodum aucta; omnibusque absoluta numeris fuit.

XVIII. Hinc factum est, ut D. Isidori tempore Hispaniensis Ecclesia integram, absolutamque Hierarchiam præseferret, uti apparet ex ejusdem S. Doctoris libro etymologiarum per hæc verba: *Ordo Episcoporum quadripartitus est, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, & Episcopis*. Videtur hîc Sanctus, voce, *Archiepiscopis*, Primates signasse, utpote quorum dignitas præit Metropolitanos. Quanquam aliquot inde annis Metropolitani dignitas, quam Archiepiscopi, major erat. Hic igitur in Ecclesia ordo constitutus fuit, ut Monarchia, tanquam omnium optima moderatio fieret: omnium scilicet caput, cui omnes obtemperarent, summamque noscerent potestatem esse, Romanus Pontifex: hunc proxime sequuntur Patriarchæ, aut Primates integræ unius

S. Isid. lib. 7. etym. cap. 12.

unius provinciæ, prout ea tempestate dicebant, nunc vero ut nos dicimus, Regni: postea Archiepiscopi, qui Metropolitæ appellantur: denique Episcopi.

XIX. Hoc autem in ordine Ecclesiasticæ Hierarchiæ appellationum consuetudo sic se habuit, ut ab Episcopis ad Metropolitas, ab his vero ad Primates, a quibus denique cæterisque omnibus ad Summum Romanorum Pontificem appellaretur. At quoniam summa iis temporibus difficultas erat Romam semper deferendi, mos viguit in Hispania ille, quem Hispalensis Ecclesia memorat, nosque superius attulimus, cujus rei exempla in Hispania non desunt. Quæ quum vera sint, uti sunt certe verissima, constans æque est, Episcopum habuisse jurisdictionem in oves proprias, Metropolitanum quandoque in Suffraganeorum: quandoque item in Metropolitarum oves Primatem, ut jam posuimus primo capite hujus secundæ partis numero nono. Hanc ipsi jurisdictionem habebant jure Divino, licet participes ejusdem effecti per Summum Pontificem, quemadmodum Auctor Memorialis optimis Theologiæ præceptis tradit, a cujus rei veritate nos dimovere nequeunt levissima aliquot recentiorum argumenta, quæ iisdem invidiam, graviumque censuram Theologorum pepererunt. *Mem. p. 2. §. 7. n. 87. p. 235.*

XX. Ejusmodi doctrinâ D. Isidori verba planissime declarantur. *Quia vobis* (Archiepiscopo Toletano, & ejus Concilio) *sollicitudo pastoralis incumbit, vestrorumque judicio, delinquentium errores discutiendos censura divina disposuit.* Metaphorica illa verba ovile, oves, Pastores, queis Dominus noster Jesus Christus indicavit Ecclesiam, ab eoque mutuati eadem Patres sunt, mapalium exemplum ad rem nostram aptissimum menti offerunt. Ea profecto gregibus frequentia sunt, qui licèt greges singuli custodes habeant singulos, præque his pastorem unum totius ovilis caput, quem nos Hispani *Rabadan* nuncupamus; mapalia tamen ipsa Præfectum habent custodes cæteros gregum auctoritate præeuntem, cui tota sollicitudo pastoralis incumbit, unusque omnes suprema potestate Dominus rerum antecellit. Haud multum ab Hispaniensi Ecclesia hæc abludit imago, cujus ovile in Catholica Ecclesia factum semper est plurimi. In ea siquidem erant Episcopi, quibus curæ erant Fideles; Metropolitæ, queis cura incumbebat gregum; denique Primas, qui tanquam

Ss 2 Pa-

Paſtoribus præfectus cæteris, de iis omnibus eſſet ſollicitus, eorumque vitia corrigeret, neceſſe erat. Quumque ad Dominum, cui ſuprema & abſoluta eſt poteſtas, facilis non pateret aditus, delinquentes poterat a cura gregis removere, alioſque ſufficere in ipſorum locum, gregibus cuſtodiendis aptiores.

XXI. Id porro exemplum reſpexit Iſidorus, ubi Toletano ait Præſuli, tanquam Paſtori, ſeu Præfecto, ſollicitudinem cæterorum Paſtorum incumbere. Patet igitur, graviſſimo hoc Eccleſiæ Doctore teſte, ad Toletanum Archiepiſcopum (bono omine ſit is cum ſua Synodo) jure divino pertinuiſſe a delinquentibus pœnas repetere, ac pro Paſtorali ſollicitudine in eorum errores animadvertere. Notandum eſt autem, non dixiſſe S. Archiepiſcopum, Toletano incumbere certi delinquentis, aut certi criminis peculiarem diſcuſſionem; at univerſe, diſcutiendos ipſi eſſe delinquentium errores, non ſecus atque omnes dixiſſet delinquentes, erroreſque omnes: quamobrem peculiarem hunc reum ſeſe eidem ait permittere, perinde quaſi juriſdictionis ipſius foret: idque innuunt allata ejuſdem verba: *Quia vobis ſollicitudo paſtoralis incumbit, veſtrorumque judicio delinquentium errores diſcutiendos cenſura divina diſpoſuit?* Idcirco hunc vobis reum permittimus, licèt nobis ſubditum; ut pro ejus delicto in ipſum animadvertatis.

XXII. Sed epiſtolæ hujus ſententiam dilucidius explicabo. Divus Iſidorus de cauſa Epiſcopi Cordubenſis cognovit, teſtatumque illius delictum tenens, utpote quem tali in re non latuit quid agendum foret, Epiſcopum depoſitionis pœna dignum cenſuit. Quæ quum ita ſint, quæro: Sanctus Archiepiſcopus erat ordinarius Judex; quidni ergo hunc depoſuit? Quid ad hæc? Quod ſcilicet, quanquam is novit, qua multandum pœna eſſet crimen, tamen ea ſe intellexit auctoritate non eſſe, ut pœnam illam infligeret. Provinciale Metropolitani Concilium, hac tantum ſignificatione reputatum, Provinciali Concilio Hiſpalenſi nihil auctoritate præſtat (idque intelligendum in Epiſcopos Metropolitano eidem ſubditos) nullum quippe jus habet in ſubditos Metropolitis cæteris. Quare liquido conſtat, quod a D. Iſidoro ad Toletanum Præſulem eum Epiſcopum mitti perinde eſt ac noſſe, Toletanum eumdem Præſulem di-

divina providentia auctoritatis, atque jurisdictionis ejus esse, quæ a se, suoque Concilio aberat, nec meri Metropolitæ, ejusque Synodi erat propria.

XXIII. Harum propositionum singulæ, eorum necessariæ illationes sunt, quæ gessit, dixitque Isidorus. Enimvero quænam auctoritas ista tanta, atque jurisdictio Archiepiscopi Toletani propria, ipsiusque Synodi, quæ Divi Isidori, ac cæterorum quorumcumque auctoritatem Metropolitarum, cum suis Conciliis antecellit? Equidem præter Primatis auctoritatem, quænam ea sit non video: ad Primatem quippe & ejus Concilium provocari a Metropolitano, in depositionis causis consuevit, ut luculentissime Ecclesia Hispalensis demonstravit. Quanquam vero istæc provocatio unicum non erat perfugium, namque ad Nationale quoque Concilium patebat aditus; Primas tamen alteruter Judex erat, a quo sententiam audiendi libertas fuit Provocanti. Quumque Concilium Toleti opportune haberetur, (ut posuit Ecclesia Hispalensis, a literarum titulo, quas D. Isidorus dedit, id conjiciens: *Dominis meis, & servis Dei Heladio, cæterisque qui cum eo sunt, coadunatis Episcopis*) brevitatis, causæque expediendæ gratia, reum Primati, ejusque Concilio permisit.

XXIV. Certum mihi est rationi argumentum aliud adjungere, quod ni fallor, sapientes æquissimum, prudentes validissimum, & ad rem nostram aptissimum fatebuntur. Hac in re Divo Isidoro neque consilium, neque æquitas defuerunt; qui enim doctrinæ, ac sanctitatis laude tantum eminuit, incredibile est, eum seu minus aliquid rectum, seu minus æquum perpetrasse. Quumque pro certo habendum sit, Episcoporum nullum judicari potuisse ab alienæ Metropolis Præsulibus, quemadmodum docuit Magnus Gregorius in instructione ad Joannem Defensorem, ubi eum in Hispaniam misit cognoscendi causa de Januarii & Stephani depositione, quorum infra erit mentio: *Episcopus*, inquiens, *ab Episcopis alieni Concilii non debuit judicari*: quum inquam pro certo id habendum sit, testimonium, & auctoritas desiderantur, quibus ea Præsulis traditio per Isidorum facta ad Toletanum Præsulem, extra cujus Dioecesim erat Corduba, innitatur. S.Greg. l.11.ep.8.

XXV. Verum ejusmodi testimonium, & auctoritas lu-

culentissime habentur ex iisdem Pontificis ad Defensorem literis, in quibus legem affert ex Justiniani Novellis, de modo tenendo in Episcoporum causis; quæ quoniam ab eodem Sancto Pontifice suis in literis prolata est, tanquam documentum servandum in Stephani Præsulis causæ cognitione, pro Canonica, & probata ab Ecclesiastica Curia haberi oportet. Lex est: *Si a Clerico, aut Laico quocumque aditio contra Episcopum fiat propter quamlibet causam, apud Sanctissimum ejus Metropolitanum, secundum sanctas regulas, & nostras leges, causa judicetur. Et siquis judicatis contradixerit, ad Beatissimum Archiepiscopum, & Patriarcham Diœceseos illius referatur causa: & ille secundum Canones, & leges, huic præbeat finem.*

Justinian. apud S. Greg. sup.

XXVI. Ejusmodi legem fuisse ob oculos Divo Isidoro manifestum est; eaque inhæret æquitas, & ratio, cur causam Cordubensis Episcopi ad Toletanum deferret, ut eam definiret. Etenim, tametsi Gothi Romanorum leges minime sequerentur, a Divo Gregorio probari hanc Isidorus sentiens, tanquam rectam, vel ipse ad eamdem adjunxit animum. Absit vero ut quis interroget unde constet, Isidorum hanc Justiniani legem a Pontifice comprobatam inspexisse; a me quippe ratio evidens præsto erit. Plane Joannes Defensor in Hispaniam venit paulo admodum post Divi Leandri obitum, ac paulo ante, vel fortasse etiam aliquanto post creatum Episcopum Divum Isidorum, quod postea demonstrabimus. Itaque dubitari videtur non posse, quin Defensor certiorem fecerit Sanctum Archiepiscopum de iis, quæ sibi in mandatis erant, deque documentis, quæ afferebat circa illam causam agitandam. Credibile id quidem est: quum enim tanti ea tempestate haberetur Divus Isidorus, utpote qui genere, literis, ac virtute præstantissimus erat; forte etiam, quod verisimile est, Hispalensis Præsul; quumque Defensorem fugere nihil posset, inconsiderate admodum hic se gessisset nisi omnia cum illo singillatim communicasset; eoque id magis, quia Januarius quem suam in sedem Malacitanam restituit Suffraganeus erat Hispalensis.

XXVII. Ea lex, ea quidem certe ratio est, cur Divus Isidorus Cordubensem Episcopum S. Archiepiscopo Toletano Heladio permiserit, ejusque Concilio, quod certe cum

reo

reo præstandum fuit. Enimvero delatus hic Præsul fuerat ad Metropolitanum suum Archiepiscopum Hispalensem juxta sacros Canones, legesque a summis acceptas Pontificibus, qui pro indignitate causæ sententiam depositionis pronunciavit. Hactenus ab Justiniani lege per Divum Gregorium probata non est discessum. Sententiam hanc reus detrectat, provocat ad aliud Tribunal: quônam? Nempe *ad Beatissimum Archiepiscopum & Patriarcham Diœceseos illius*, ait lex. Ad hunc Isidorus per S. Gregorium instructus deferret opus erat. Quæro: cuinam Isidorus permisit reum, causæque ipsius cognitionem Toletano scilicet Archiepiscopo provinciæ suæ tum forte Synodum celebranti: Ergo ex rectissima, & æquissima D. Isidori opinione Toletanus Præsul Beatissimus erat Archiepiscopus, & Patriarcha totius Hispaniæ: ejusque Concilium a reo insolens haberi non poterat; non enim Provincialis instar meri Concilii Suffraganeorum de causa cognovisset, sed tanquam Archiepiscopi, & Patriarchæ Diœceseos Concilium, quæ Cordubam quoque comprehendebat. Namque Isidorus, ut arbitror, Nicænæ Synodi decretum inspexit, quod ita se habet: *Archiepiscopus nullum Episcopum ex his, qui sub potestate ejus sunt, cujus peccatum sciat, judicet; nec imponat ei pœnitentiam pro peccato, nisi interveniente Patriarcha, qui rem explorate cognitam habeat.* Id plane credendum mihi est de tanto, tantæque sanctitatis Præsule.

To. 2. Conc. edit. Reg. Conc. Nic. cap. 44. p. 276.

XXVIII. Ex dictis constat Toletanæ Ecclesiæ Præsulem Divi Isidori temporibus ab Hispalensis Ecclesiæ Antistite habitum tanquam Archiepiscopum, & Patriarcham totius Diœceseos, id est Hispaniæ totius: (eruditis quippe clam non est, quod nostra hac tempestate dicimus regnum, Diœcesim tum temporis id appellari consuevisse, quodque Diœcesis nobis est, Parœciam olim fuisse) quamobrem provocationum a Metropolitanis causæ ad illum, tanquam aliis dignitate, & jurisdictione præstantem deferebantur. Recta hæc ratio est, cur Divus Isidorus hunc sibi subditum Præsulem Toletano permitteret; præter quam nullam Ecclesia Hispalensis adducit, dicens, non Heladio illum, sed Concilio permissum esse; hoc loco afferre negligens, quænam Provinciali Synodo Toletanæ jurisdictio fuerit in Hispalenses Suffraganeos citra Primatis auctoritatem. Hoc inquam

quam loco. Alibi enim, ut videre erit sequenti capite, sibi cavens ab argumenti vi, contendit ostendere, quod tametsi Metropolitæ omnes essent *a pari*, ab uno tamen ad alium provocari consueverit, idque ante Concilium Toletanum XIII. quod neque historia, neque ratione minimum inhæret: querique unusquisque recte poterat, quod contra sacros Canones *judicabatur ab Episcopis alieni judicii*. Itaque quum id ab Isidori sapientia, prudentia, virtute abhorreat plurimum, exploratum nobis compertumque esse debet, quod pronunciata ab ejus Concilio sententia in Episcopum, hujus ipse causam ad alium detulit auctoritate, atque jurisdictione majorem, Archiepiscopum nempe, Patriarcham, Primatemque totius Hispaniæ.

CAPUT XIII.

Contentio altera in idem factum.

SUMMA CAPITIS.

I. *Imbecillitas objectionum Memorialis.*

II. *Marchio de Mondejar in Memoriali reprehenditur, tanquam inscius priscæ consuetudinis Ecclesiæ Hispaniarum.*

III. *Idem defenditur, monstraturque jure ipsum existimasse Primatem S. Heladium.*

IV. V. *Memoriale falso objectat eidem, quod Primatia iis temporibus non fuerit in Hispania, dum ille e contrario & historiæ monumentis, & ratione probat fuisse.*

VI. *Marca non est ita amplectendus in tractatu de Primatu, ut graviores auctores posthaberi debeant.*

VII. VIII. *Joannes Morinus testatur Toletanum Primatum Gothorum tempore.*

IX. *Enucleatius expenditur Morini sententia; & asseritur Primatus Toletanus longe antiquior Gothorum ævo.*

X. *Synodi Nationales Hispaniæ legitimam jurisdictionem habuerunt in causas Depositionis, summis Pontificibus annuentibus.*

XI. *Non negatur ejusmodi causas ad summum Pontificem semper spectasse; attamen affirmatur in Hispania & aliis aliquot Provinciis ad Nationale Concilium Pontificibus non abnuentibus pertinuisse.*

XII. *Cæciliani exemplo comprobatur.*

XIII. *D. Chrysostomi exemplum idem evincit.*

XIV. *Januarii Malacitani exemplum confirmat in Hispania idem moris extitisse.*

XV.

I. TAnti est roboris argumentum, quod a simplici expositione rei ductum est, (cui ni fallor vim novam adjungit ratio ejusdem explanandi) ut illi haud satis a se factum rata semel atque iterum respondendo Eccl. Hispal. prima in sui memorialis parte, primum nempe in Alcocerium, deinde in Marchionem de Mondejar insurgens, denique idem urgeat in parte tertia, a pagina 342. prope finem numero 26. ad finem numeri 27. pag. 346. ubi tot, & tam varia simul præsefert, aliis alia miscens, ut modo neget quæ affirmavit, modo annorum seriem amplificet, modo contrahat; modo Canones afferat in genere, utpote institutæ contentioni adversantes, & auctoritati, qua inhæret; modo idem afferat, quod est controversum. Quamobrem diximus in procemio ab ipsius dictis non abludere quæ Horatius cecinit.

Mem.3.§.2.nu. 26.pag.342.

Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis.

Quod rerum chaos in hoc Capite discutiendum evidenter probat, non esse argumento responsum, eique solutionem potiorem accommodandam. Et sane hujusmodi huc illuc vagatio; re-

 buſ-

busque in omnibus hæsitatio evidenter ostendunt, probabilem nullam ipsimet Ecclesiæ videri, utut præclare se profiteatur respondere. Verum responsionem ipsam in medium proferam, ut rei veritas per se pateat.

II. Distributione utar, quo clarius exponam res, iisdemque ordinatim adverser. Primo igitur ait Ecclesia Hispalensis, se, quum egit de hoc argumento memorialis parte prima „ indicasse, quemadmodum agitarentur in Hispania „ Causæ Ecclesiasticæ, quando, & quam ad Curiam pro- „ vocationes referri essent solitæ. Quæ omnia si Acropolis „ Marchio animadvertisset, minime asseruisset, quod quæ „ Divus Heladius, ejusque provinciale Concilium gesserunt, „ Primatis indicium fuerint; quæ quidem affirmatio Mar- „ chionis eruditione indigna est. At verba ipsius profe- „ ram. *Como se ventilaban las Causas Eclesiasticas en España, quando, y à què Tribunales se acudia con sus apelaciones. Todo lo qual si huvieße tenido presente el Marquès de Agropoli, no huviera assentido, que este acto, que exerciò S. Heladio, con su Concilio Provincial, fue una Señal de su Primacìa: la qual afirmacion no es digna de la erudicion de el Marquès.*

Mem.p.1.§.11. n.125.p.133.

Tam varia est humani ingenii conditio, ut mihi e converso indignior multo vel minori cujusvis eruditione, quam qua Marchio idem præstat, negatio videatur. Non enim ingentem Librorum vim versare oportuit, intelligendi causa, quod, ubi Judex, qui de crimine cognovit, debita reum pœna non potest afficere, aliique permittit Judici, ut causa iterum cognita sententiam exequatur, idem Judex permittens, quem vocant, *a quo*, auctoritate sibi, ac potestate illum præire dignoscit, cui permittit reum, qui, *ad quem*, nuncupatur. Auctoritate igitur, ac potestate D. Heladius (fuerit is utcumque sua cum Synodo) Metropolitanum Hispalensem, ejusque Concilium antecelluit. Atqui ejusmodi auctoritas non nisi Primatis esse poterat, ad quem unaque simul ad ejus Synodum in hisce Metropolitani causis appellari consuevit, uti Ecclesia Hispalensis affirmat, iis inhærens, quæ parte primà tradiderat, nosque attulimus superiori Capite numm. x., & xi. Nos enim, qui Metropolitano præstet, præter Primatem, non sumus gnari.

III. Quod mihi videtur diffiteri non ausim, Ecclesia Hispalensis eruditionis suæ partes minime explevit, dum ve-

veram Toletano Archiepiscopo auctoritatem, ac potestatem tribuens, quantumvis libet in sua Synodo, ad jurisdictionis actus illos exequendos, qui Metropolitani, & ejus Concilii auctoritatem excedunt, Primatis tamen dignitatem minime concedit. At enim quæcumque juris regulæ constanter tradunt, nullum omnino alium (si Romanum Pontificem excipias) dignitate, auctoritate, jurisdictione Metropolitano antecellere, præter Primatem aut Legatum a Latere. Quumque Legatum a Latere Divus Heladius non gereret in Hispania iis temporibus, quibus aliquot duntaxat Præsules Hispalenses, & Tarraconensis aliquis hujusmodi ornati munere memorantur, (hac de re mecum conveniet, ut opinor, Ecclesiæ Hispalensi, quum vices Pontificias aliquot ejus Præsules gessisse fateor) liquet igitur, quod hujusmodi auctoritas, qua Divus Heladius S. Isidoro præstabat, quam vel ipse S. Doctor non diffitetur, utpote certam, ipsa eademque fuit, quæ Primatis est propria. Ac proinde excellentissimus Marchio de Mondejar, qua erat summa eruditione, atque ingenio, D. Heladium Primatis dignitate usum esse ex eo intulit, quod Cordubensem hunc Episcopum D. eidem Heladio Isidorus permiserit.

IV. Cæterum multo magis mirari debemus rationem, quam Ecclesia Hispalensis adducit suæ objectionis ad eruditissimi Marchionis illationem: etenim primò nihil aliud est, quam ejusdem illationis contradictoria; deinde auctoritate nititur, quæ rem contrariam testatur ei, quam ipsa Hispalensis affirmat, idque, ni fallor, Curia vocat: *contra producentem*. Sed ipsius audienda sunt verba, quominus lateat eorum veritas, quæ ipse doceo. Probat quam insulsa habenda sit Marchionis doctrina ob memoratam illationem, ajens: *Porque esta especie de Primacìa en aquel tiempo, no la avia en el Occidente, como queda probado en la primera parte de este Memorial, con la Historia Eclesiastica, y la autoridad de el Arzobispo Marca... y la de Juan Morino, en 32. exercitaciones Eclesiasticas, que de este assumpto tiene, constando de la Historia, que la primera Primacìa de esta especie fue la de la Yglesia de Bourges, erigida el año de* 786. Sic de illationis insulsitate, mea vero sententia de admirabili, & nunquam pro meritis commendando Marchionis ingenio. Hæc latine ita converto: Mem. sup. pag. 343.
„ Quoniam hæc species Primatus ea tempestate deerat in

„ Occidente, uti demonſtratum fuit in prima hujus Memo-
„ rialis parte Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, & Archiepiſcopi Pa-
„ riſienſis auctoritate, nec non Joannis Morini ſuis in 32.
„ exercitationibus Eccleſiaſticis hac de re. Namque Hi-
„ ſtoriæ tradunt primam hujuſce Primatus memoriam ab
„ Eccleſia Bituricenſi repetendam eſſe, quæ conſtituta fuit
„ Redemtionis anno ſeptingenteſimo, octogeſimo ſexto.

V. De Toletanæ Eccleſiæ Primatu Marchionem inter, & Hiſpalenſem Eccleſiam quæſtio eſt. Marchio auctores producit, & Eccleſiaſtica Monumenta, & rationes ex iis depromtas, quibus oſtendit Toletanum Præſulem Gothorum tempore fuiſſe Primatem Hiſpaniæ, quæ quidem provincia ad Occidentem ſpectat. Quid hæc contra Hiſpalenſis? Iis nempe temporibus in Occidente Primatem non extitiſſe. Itane? At rem Hiſtoriæ, auctoreſque teſtantur. Credo equidem id reſpondendi genus in Scholis *principii petitionem* vocari. Certe ſi illius ego argumentis reſpondens objecerim, pro ſua ipſam eruditione haud feciſſe, quum ea tempeſtate Primatem in Occidente eſſe negavit, quem auctoribus, & Hiſtoriis Eccleſiaſticis inhærens fuiſſe in Hiſpania comprobavi; Eccleſia Hiſpalenſis hujuſmodi objectionem indignam cenſeret, quæ ſuo fieret argumento; perinde atque indignam ego ipſius eruditione cenſeo, quam ſe fatetur cepiſſe admirationem, quod Marchio evidenter infert e re Hiſtoriis teſtata, quam ne Eccleſia quidem Hiſpalenſis nunc negat.

VI. Ab Auctorum ſaltem nominibus recenſendis ſeſe abſtinuiſſet Eccleſia Hiſpalenſis: ita enim retorqueri in ipſam non poſſet teſtimonium e magis conſpicuis, quo utitur ad rem ſuam comprobandam, quum manifeſte contrarium doceat. De Pariſienſis Archiepiſcopi ſententia nequaquam dubito: at nonne ætate jam graviori eamdem provinciam in ſe recipiens a priori opinione receſſiſſet? Profecto quod ipſe affirmavit de Metropolitanis in diſſertatione de Lugdunenſi Primatu, pòſt exauctoravit, ut Pagii doctiſſimi auctoritate monuimus ſupra cap. IX. num. 31. Præterea præſtantiſſimi hujus, atque erudititiſſimi ſententia Præſulis ea non eſt, quam cæco impetu oporteat ſequi; quum præſertim non minori exiſtimatione alii Auctores contrarium ſentiant quorum dicta firmiori hærent fundamento; idque abunde ſatis eadem Eccleſia Hiſpalenſis comprobat, dum non raro, nec iniuriâ ab eodem Marca diſſentit.

Sup. Cap. 9. nu. 31.

VII.

VII. Quod re vera mirari satis nequeo, Ecclesia Hispalensis testimonium Joannis Morini hujus tantum opinionis adstruendæ causa producit. Idem scilicet prima parte protulerat ad rem ipsam probandam. Ecquid, malùm, ita? Jam semel, atque iterum; tertio demum nunc repetam: Joannes Morinus suo in tractatu *de Patriarcharum, & Primatuum origine*, copiose, atque erudite disputat hac de re: eque XXXII. exercitationibus, quibus constat liber primus, sexdecim primas confecit de iisdem dignitatibus in genere: in reliquis de peculiaribus quibusdam Occidentis provinciis rem habet; quod vero ad Hispaniæ Primatum attinet, particulam conjecit, illamque brevem, in calcem dissertationis trigesimæ secundæ. Quæ quum ita sint, quid sibi vult generalis ea prolatio... videatur Joannes Morinus suis in duobus, & triginta Dissertationibus Ecclesiasticis de Primatu ... nisi obstrepere legentis auribus, quod scribendi genus ineruditis quidem hominibus magnum quid sonat, contra vero eruditis nihil; quod palam fiet doctissimi hujus auctoris auditâ sententiâ? *Mem.p.1.n.137. pag.149.*

VIII. Dissertatio 32. quam reperire est pag. 273. testimonium id totum exhibet, quod attulimus capite secundo; unde constat Gothorum tempore firmiter constabilitum Ecclesiæ Toletanæ Primatum, adeo ut paucis annis a Toletano Concilio XII. nullum remanserit dubium, quin Primatialis Toletana esset Ecclesia: *Ut duodecim post hoc Concilium annis, de Primatu Toletano nihil amplius ambigeretur*. Et paulo infra: *Ab eo tempore Conciliis Hispaniæ Generalibus præfuit Archiepiscopus Toletanus, licet brevi tempore, collata dignitate lætatus est*: Barbarorum quippe illuvies Gothorum Regni finem imposuit. *Recuperata tandem ab Alphonso VI. Toleto, Primatus quoque ei ab Urbano II. restitutus est*. *Jo. Morin. pag. 276.*

IX. Hæc Morinus in trigesima secunda ex laudatis Dissertationibus, de Toletanæ Ecclesiæ Primatu; hæc auctoris hujus sententia est; quam si amplecteretur Ecclesia Hispalensis, haud incertam, falsam, nulloque hærentem stabili fundamento dictitaret, ut frequenter suo in Memoriali, at certam omnino esse affirmaret; *nihil amplius ambigeretur*. Itaque seu multos, seu paucos ante annos id fuerit, Morini opinione species istæc Primatus Hispaniæ in Toletana Ecclesia viguit; non autem primum cognita ea

dignitas in Occidente Redemtionis anno 786. apud Bituricensem Ecclesiam, ut mavult Ecclesia Hispalensis: etenim centum fere annis ante gravissimo hoc auctore teste, de Præsulis, & Ecclesiæ Toletanæ Primatu nihil amplius ambigebatur: quare Primatum, ait, Hispaniæ, quum primum ab Alphonso VI. ea Civitas recepta fuit, Urbanus II. *restituit*. Restituit, inquit; siquidem ante calamitosissima Hispaniæ tempora Toletanæ Ecclesiæ propria ea dignitas fuit, eique ut contra fas adimeretur fuit in causa Barbarorum invasio. Morinum certe secus atque Garsias de Loaysa sentit, sentire non nego, eumdemque Hispaniensem Primatum minime probare antiquissimâ eâ memoriâ, ut nonnulli asserunt (quorum modo opinionem nec rejicio, nec amplector) longe etiam antea Gothorum temporibus (quod nempe & Marchio de Mondeyar, & ipse teneo) Toletanam Urbem dignitate Primatus præditam fuisse; ipsius autem de opinione suspicari ille tantum poterit, qui Dissertationes ejus ne a primo quidem limine salutaverit.

X. Prosequitur Ecclesia Hispalensis: *Ni en el caso, de que el Prelado de Toledo tuviesse entoces la asserta autoridad de Primado, le competia el conocimiento de la deposicion de los Obispos: jurisdicion, que por los Canones Sardicenses... privativamente tocaba al Sumo Pontifice, y solamente por costumbre en España con tolerancia de los Sumos Pontifices se avian arrogado a sì los Concilios Nacionales*. Eadem latine: „ Sed agedum; „ Toletanus Præsul id temporis Primatis auctoritate uteretur: non tamen ea propter causæ depositionis Episcoporum deferri ad ipsum poterant, utpote quas esse jurisdictionis Summi Pontificis, cæteris omnibus exclusis, Concilii Sardicensis Canones definiunt; quam jurisdictionem Synodi Nationales in Hispania, consuetudine tantum inhærentes, sibimet conniventiâ Romanorum Pontificum arrogaverant. Nullum hîc habetur rerum discrimen: quædam nostris cum Historiis pugnant, quædam vero ab ipsamet Doctrina Memorialis discrepant. Ac primùm improprium sane id effatum videtur, quod nempe Synodi Nationales deponendi Episcopos facultatem sibi arrogaverint; si enim constat consuetudine a Pontificibus non improbata Concilium exercuisse hujusmodi potestatem, haud dubie auctoritas hæc illi erat; nam consuetudo in re honesta, non ad-

adversante, neque inscio Summo Pontifice, auctoritas, & jurisdictio sit legitima, quod unanimi consensu Theologi, & Canonici juris periti affirmant. Quum itaque Ecclesia Hispalensis consuetudinem in Hispania fateatur viguisse, Summis Pontificibus non abnuentibus, ut Synodi Nationales deponerent Episcopos; patet, easdem legitimam deponendi eos jurisdictionem habuisse: neque illi voci *arrogaverant* est hîc locus, quæ de iis duntaxat asseritur, qui sive jurisdictionem non suam exercent; sive contra æquitatem se gerunt.

XI. In causis depositionis Episcoporum Summum unum Pontificem jure omnium gentium sententiam pronunciare, vel non accedente Canonum Synodi Sardicensis auctoritate (de qua maximæ illæ mihi sunt difficultates, quas prima hujus operis parte memoravi) Hispalensi Ecclesiæ negare non ausim. Id vero primis iis seculis in Hispania, cunctisque in Catholici Orbis provinciis viguisse, & cum Historiis, & cum Hispalensis Ecclesiæ doctrina oppidò pugnat. Quæ ut palam fiant, ponendum est, quod a primordiis Catholicæ Fidei in Hispaniæ Regnis constitutæ, tum ipsa in Hispania, tum in provinciis cæteris judicatum semper fuit supremam in causis gravioribus sententiam unius Summi Pontificis propriam esse; & quoniam causa depositionis Episcoporum nunquam e gravioribus non est habita, supremæ semper ejus auctoritati fuisse obnoxiam. Quamobrem ipse Pontifex tum in Hispania, tum foris, depositi causam Episcopi, aut probare, aut contra, arbitratu poterat suo, cujus rei exempla suppetunt innumera Ecclesiasticis ab Historiis, tam in Hispania, quam in reliquis provinciis. *Par. 1. cap. 6. num. 1.*

XII. Hanc doctrinam confirmat Cæciliani depositio, in Carthaginensi Concilio, cujus locupletissimus testis est Divus Augustinus. Mansurio Carthaginis in Africa Episcopo demortuo, in locum ejus legitime sufficitur Cæcilianus, vir maximis meritis ornatissimus. In hunc variis nominibus insurgunt æmuli, gratia Donatistarum utentes. Hujus causa ut cognoscatur, Concilium Episcopis frequentissimum congregatur in Africa, quorum plerique Donatistarum hæresi afficiebantur, Cæcilianus damnatur depositionis, atque ipso jure mandatur executioni sententia, ejusque in Sede ponitur Majorinus. Iniquitatem, ac robur nullum sententiæ Cæcilianus intelligens, ad S. Melchiadem Romanum Pon-

Pontificem provocat. Melchiades Africani Concilii, & Hæreticorum, (quod perinde erat), & Cæciliani auditis rationibus, definitivâ sententiâ Episcopum declarat innoxium, latamque in Africa sententiam iniquam: ac depositum suam in Sedem restituit. Denique post varios casus Divo Silvestro Pontifice ad suam Ecclesiam Cæcilianus redit. Quamplura occasione hac evenere, quæ tanquam abs re nostra, missa facimus; ea vero videsis apud Cardinalem Sfondratum sua in Gallia vindicata, ubi late, ac prudenter de re agentem invenies.

Card. Sfondr. Gal. vind. disp. 3. §. 2. pag. 43.

XIII. Idem (ingenti exemplorum vi prætermissa) D. Chrysostomo evenit, in quem judicium, ac sententiam Synodus pronunciavit Chalcedone congregata adversus eumdem Sanctum Patriarcham, Eudoxia Imperatrice efflagitante, quæ infensissime illi adversabatur. Qui Concilio huic Præsules adfuere, pars eorum infensi erant Sancto Patriarchæ, pars Imperatricis assentatores, quæ acerbe, & penitus oderat vigilantissimum Præsulem; pars denique integræ quidem famæ, sed perperam instructi. Hujus Concilii Patres pronunciant in D. Chrysostomum sententiam depositionis e Patriarchali Sede Constantinopoleos, idemque in exilium pellitur. Ab iniquissimo isto judicio ad Innocentium I. Pontificem Maximum is appellat; Pontifex causa ejus ad examen revocata, postmodo Sanctissimum Patriarcham declarat innoxium, irritamque sententiam, mandatque ut suam in Sedem sit restitutus, quam tenuit annos aliquot, donec furiis agitatæ mulieris odia tanti Præsulis Sanctitatem vicerunt. Itaque iterum e Sede deturbatus, in eadem iterum constituitur Innocentii mandatis, tametsi eò veniens in itinere ad Cœlorum perpetuam sedem est vocatus.

XIV. Eadem prorsus evenerunt in Hispania, tumquum Januario Episcopo e Malacitana Sede ejecto, necnon alio Præsule ignotæ nobis Ecclesiæ Stephano nuncupato, D. Gregorius Magnus Presbyterum misit Joannem nomine, titulo Defensorem: illi enim ambo nullo jure deturbati ad Sanctum Pontificem provocavere, qui per Legatum vicesque gerentem suas cognosci causam imperavit, & innoxium utrumque repertum, Sedi utrumque suæ restituit. Secus sese habuerunt res Basilidis Legionensis Episcopi, sive ut aliis lubet Emeritensis. Fuit hic Episcopus Libellaticus

(ita

(ita eos nuncupat, qui largitione ab Infidelibus, & Tyrannis ne publice Idolis sacrum facerent impetrabant, scripto Catholicæ Fidei nuncium remittentes) quamobrem in Concilio, quod ubi sit congregatum non constat, fuit depositus. Idem cessante jam persecutione, quum neutiquam suam in Sedem regrediendi facultatem in Hispania obtinuerit; Romam se contulit, rebusque secus atque se habebant expositis, Divi Stephani, qui Catholicam moderabatur Ecclesiam, decreto jussus fuit propriam in sedem revocari. Diploma id Pontificium Præsules Hispanienses, ut æquum erat, venerati; ante tamen exequuti nequaquam sunt, quam Pontifex rei certior factus, quid foret agendum imperaret. Itaque ubi Romam Acta Concilii sunt allata, Stephanus explorata causa Hispaniensium Episcoporum sententiam confirmavit, ac prius Diploma rescidit; quare Basilides extra sedem suam remansit.

XV. Ex hisce haud dubiis monumentis liquido constat, causas depositionis Episcoporum tum in Hispania, tum aliis in Provinciis in Provinciali Synodo expendi consuevisse, deque iisdem sententiam ferri, ipsamque executioni mandari: tametsi nequaquam jus reo adimebatur sese coram Summo Pontifice sistendi, aut per se, aut juridica quavis ratione; ac petendi, ut causa iterum cognosceretur, acerbe a Concilio secum esse actum querendo, dum revera depositus acerbitatem judicii ullam esset passus: ubi enim Episcopus recte latam in se sententiam intelligebat, pœnæ sese ultro subjiciebat, ac redire ad bonam frugem pro viribus nitebatur. Testem appello Potamium Bracarensem Episcopum, ob incontinentiæ crimen perpetratum depositus in Concilio Toletano X., pœnam demississime accipiens, & culpæ ut satisfaceret, plenam laboribus, & afflictationibus gravissimis vitam reliquam agens, mortem justorum oppetiit; nec deest, qui Sanctorum in numero ipsum recenseat. Idem facile credi potest de Cordubensi hoc Episcopo, de quo argumentum procedit, quum minime constet, a sententia ipsum provocasse. Sic duo isti Præsules, eorum causâ haudquaquam ad Urbem delatâ, e propriis depositi fuerunt Ecclesiis.

XVI. De jam dictis quum nulla dubitatio sit, liquido constat, causam depositionis Episcoporum primis iis tem-

 pori-

poribus cognosci solitam, deque ipsa judicium ferri privatis in Synodis, sententia Pontificis haud expectata; quanquam ipsius, uti supremi Capitis, jus integrum remaneret in causæ istius cognitione versandi, atque judicium de ea latum irritum, ratumve habendi, qua certe quidem in re summa Pontificis auctoritas sita erat. Et quanquam in præsentia, & jampridem sibimet Summus Pontifex hujusmodi causas cognoscendas reservavit, ac proinde nulla penes Metropolitam jurisdictio sit in Episcoporum crimina inquirendi, ob quæ iis depositionis pœna infligi oporteat, eo quod sibimet id prorsus Apostolica Sedes reservavit; tamen in vetustæ antiquitatis more positum fuit, quod docuimus, ac monumentis probavimus; quæ, quoniam testata in historiis, negat omnium nemo.

XVII. Præterea pugnare videntur, quæ hîc ait Ecclesia Hispalensis cum iis, quæ sui Mem. parte prima a se dicta esse commemorat, nosque attulimus capite superiori ad num. 8. nempe de veterum consuetudine quod spectat ad ejusmodi causas: ubi ostendit, in Episcoporum depositionis causa a Metropolitani sententia ad Primatem, si aderat, ejusque Concilium provocari consuevisse. Unde liquet, quod si Toletanus Archiepiscopus auctoritate Primatis utebatur, Divus Isidorus reum legitime permisit Divo Heladio, ejusque Concilio, atque hic sententiam ferre in eum potuit, ipsumque pro perpetrati sceleris indignitate deponere. Verum ab hac doctrina discrepat, quæ modo autumat Hispalensis, quod nempe Toletanus Præsul vel Primatis auctoritate præditus causam depositionis Episcoporum cognoscere neutiquam potuit: idque, arbitror, contendit ne sua quidem cum Synodo. Si enim, cæteris omnibus exclusis, Summi unius Pontificis proprium erat causas illas cognoscere, palam est non potuisse fieri, ut Primas aut solus, aut sua cum Synodo appellationem admitteret, aut Judex alius sententiam ferret.

Sup. cap. 12. n. 8.

XVIII. Alia item secum pugnant, quæ ibidem est legere. Tradit Ecclesia Hispalensis semel, atque iterum eadem pagina, depositiones Episcoporum fieri solitas a Conciliis Nationum. Lubentissime audiam, quanam in Synodo Nationum Januarius Malacitanus Episcopus, ac Stephanus, quem Ecclesia Hispalensis Oreti Præsulem autumat, sint

depo-

depositi. Quidquid hac de re sui affirmat in Memorialis parte prima pag. 145. contra Toletanum Primatum; vanum est atque irritum, ac ne specie quidem difficultatem ullam movet: ea siquidem opinione inhæret, (quade infra mihi agendum erit) quod scilicet Stephanus a Præsule Toletano, ejusque ad summùm Concilio sit depositus. Quod si Episcoporum depositio per Nationale Concilium fieri consuevit, non igitur Stephanus a Metropolitano, utut sua in provinciali Synodo foret depositus: itaque argumenti, ut Ecclesiæ Hispalensi videtur, firmissimi, omne corruit fundamentum. *Mem. p. 1. pag. 145.*

XIX. Metropolitanorum causas depositionis ad Nationale Concilium deferri solitas non ignoramus, ubi ferebatur sententia. Ita factum legimus in Potamium Bracarensem Metropolitam, in Concilio Toletano X., & in XVI. utique Toletano, ac Nationali adversus Sisbertum Archiepiscopum Toletanum; quos constat duobus hisce Conciliis esse depositos: nulla vero in Synodo legitur Suffraganei ullius depositio facta. Et quod posset ad summum occurrere, esset sententia depositionis in Provinciali Synodo confirmata. Etenim, ut docet Hispalensis Ecclesia: *Estas causas de los Obispos... se ventilaban en el Synodo de su Provincia... y si sucedia, que todos los Obispos Comprovinciales eran de un mismo parecer con su Metropolitano, se pronunciaba la sentencia de conformidad, dexandole al reo el derecho de devolucion, ò al Primado si le avia con su Concilio, ò al Concilio nacional de toda la Diecesi.* „ Hæ Præsulum causæ... „ in Synodo ipsorum Provinciæ cognoscebantur... & si for„ te Episcopi omnes Comprovinciales unanimi consensu „ adhærerent suo ipsorum Metropolitæ, æquanimis om„ nium sententia ferebatur, provocationis jure permanente „ reo seu ad Primatem, si aderat, sua cum Synodo, seu „ ad nationale Concilium. Hæc omnia refero accepta Hispalensi Ecclesiæ. Qua igitur mente, ut eadem Toletano Archiepiscopo Primatis auctoritatem neget, hoc loco effatur Nationales Synodos deponendi Episcopos auctoritatem sibimet arrogasse? *Mem. p. 1. pag. 141.*

XX. Post hæc numero 27. partis tertiæ scopulos, & difficiles aditus proponit. Namque ait, de hujus Episcopi nomine non liquere, nec quo ipse anno permissus fuerit: constare autem e contrario, quod D. Heladii tempore nulla *Pag. 324. n. 27.*

Toleti Synodus Nationalis, Provincialisve sit celebrata; siquidem ab anno 610. quum, Gundemaro Rege Toleti Concilium est habitum ad 633. quum Nationale Concilium fuit congregatum, cui D. Isidorus præfuit; nullam prorsus memoriam existere Concilii Toleti habiti. Quo medio tempore D. Heladium Archiepiscopum floruisse, qui ad Sedem illam 615. anno ascendens, 631. diem obiit suum. Quæ ex Ecclesiæ Hispalensis narratione unum pro certo habemus, idest, nullam extare eorum memoriam, quæ agitata in Concilio sunt, ejusque Acta interiisse; verumtamen toto Heladii tempore Synodum nullam esse habitam, non utique pro comperto est: Acta enim, ac peculiarem Synodi memoriam procul esse leve admodum argumentum videtur: eoque id magis, quod multa in jure Canonico Toletanorum decreta Conciliorum proferuntur, quæ neutiquam reperire est in iis, quæ extant Conciliis; quod satis apposite Garsias de Loaysa, & Aguirre Cardinalis monuerunt. Cæterum D. Isidorus suis in literis testatur Synodum haberi tum temporis per ea verba: *Qui cum eo sunt coadunati*. Est igitur causa ulla cur credamus D. Heladii tempore Toleti esse Synodum celebratam.

Gars. de Loaysa Conc. Hisp. pag. 54. Aguir. tom. 2. pag. 144.

XXI. Postea refert id quod nonnulli affirmant; Cordubensem nempe Præsulem non D. Heladio, sed Adelphio „ Toletano Archiepiscopo permissum esse anno 597. quo „ Toleti Concilium est habitum; cujus Archiepiscopi ævo „ propter obitum D. Leandri Hispalensis Ecclesia vacabat; „ Divumque Isidorum utpote illius Ecclesiæ Archidiaco- „ num, qui nondum in Archiepiscopum fuerat electus, „ permisisse hunc Episcopum Toletanæ Synodo, nam To- „ letana Provincia erat ei finitima, ut ibidem judicaretur „ juxta id quod partis primæ 136. numero docui, rem „ scilicet posse deferri ad Metropolitas pro reorum optione, „ ac provocatione, cujus rei mentionem facit Canon 12. „ Toletani Concilii XIII. Quod, ante Concili hujus de- „ cretum, Ecclesiarum Hispaniæ tanquam æqualium fuis- „ se in more positum probabile est. Sic Ecclesia Hispalensis, cujus ipsissima verba afferenda sunt: *Dicen unos, que esta remission se hizo, no à San Heladio, sino à Adelphio, Arzobispo de Toledo en el año de 597. en el qual se celebrò, Concilio en Toledo, y en cuyo tiempo, por muerte de San Leandro, estaba vacan-*

Mem. pag. 345.

cante la Iglesia de Sevilla ; y San Isidoro , como su Arcediano , que aun todavia no estaba electo en Arzobispo , remitiò este Obispo de Cordova al Synodo de Toledo, que era su Provincia confinante, para ser juzgado en èl , segun lo que queda apuntado en el numero 136. de la primera parte , de poderse acudir a los Metropolitanos a eleccion , y llamamiento de los reos , de que hace mencion el Canon 12. el de Concilio XIII. Toledano . Lo qual antes de mandarlo este Concilio, debia de ser costumbre de las Iglesias de España , como iguales . Este discurso es probable .

XXII. Multa profecto argumentum hoc præsefert, quæ, quum nullo penitus fundamento inhæreant, improbabilia habentur. A Concilio Toletano tertio anno 589. celebrato nulla in Historiis mentio, aut levis saltem conjectura suppetit, unde Toletana ulla Synodus Provincialis ad annum usque 610. esse celebrata dici possit, quum Rege Gundemaro Concilium est habitum, conjectura inquam saltem illius similis, quam Divi Isidori verba præbent, celebratæ nempe Synodi Heladii tempore. Jam tum Divus Isidorus erat Archiepiscopus Hispalensis, &, quæ ipsius erat dignitas, Gundemari decretum obsignavit, uti ex ipsamet subscriptione constat, quæ Principem in regio diplomate locum tenet: Itaque coniecturæ nulli est locus, qua prudens judicium ad probabile reddendum argumentum, necessarium, queat inniti. Quod namque potuit fieri qui factum esse autumat, scipione arundineo nititur.

XXIII. Concilium Toleti quin celebratum fuerit anno 597. dubitari non potest; id vero Nationale fuit, non Provinciale. Mausona quippe Emeritensis Metropolita, & Narbonensis Migesius advenere. Quam ad Synodum si Cordubensis Episcopus missus fuit, ipsum permisisse Toletano licuit omni procul dubio, aut Divo Leandro, si adhuc viveret, aut D. Isidoro, quamtumvis libet de Archidiacono Archiepiscopus factus esset. Quamobrem a præclara doctrina illa sua sibimet temperarit Ecclesia Hispalensis (quam plane inobservatam non præteribo) quum enim Nationale esset Concilium Provincialem Synodum Hispalensem auctoritate præibat: fasque erat reo Provocare ad Primatem ejusque Concilium, seu ad Concilium Nationale totius Diœcesis, prout numero undevicesimo ejusdem Memorialis verbis allatis demonstratum est.

XXIV. Quod si argumentum suis licèt effatis contrarium Ecclesia Hispalensis æqui bonique consulit, en sibi alterum multo firmissimum Ecclesiæ Toletanæ Primatum evincens. Ratio, ut mihi videtur, patet. Sic autem duco argumentum. Dubitari non potest, quin D. Isidorus ad Concilium Toleti congregatum dans litteras, ejus nomen qui præerat in ipsarum titulo expresserit, id enim moris est, semperque fuit, quando ad conventum aliquem scribitur, ut nomen Capitis sive a dignitate, sive a persona, quam gerit, enuncietur; cæterorum vero membrorum, quibus conflatur id corpus, pro gravitate congressus generatim proferantur. Quare quum D. Isidorus primo loco Adelphium (nomen quippe Heladii suppostitium creditur, & Adelphii restituendum) proprio appellet nomine, cæteros autem Præsules voce illa generica, *Dominis meis*, comprehendat omnes, fatendum plane est, Adelphium, & præfuisse, & caput extitisse hujus Synodi. Legitima hæc videtur illatio, neque id quod hinc colligitur, legitimum minus, Adelphium nempe Toletanum Primatem fuisse.

XXV. Ratio id constantissime persuadet, quæ ut effulgeat, hunc in modum eam profero. Præesse nationali Synodo ejusque caput esse, cui antiquiores Metropolitæ adsunt, necessariò infert auctoritatem oppidò majorem, quam meri Metropolitæ. Atqui nationali Synodo Toleti habitæ anno 597. Adelphius præerat, ut probatum supra est pro certis habitis, quæ Hispalensis Ecclesia tradit; quamvis antiquiores Metropolitæ duo Emeritensis Mausona, & Migesius Narbonensis advenerint. Ergo majori Adelphius auctoritate erat, quam merus Metropolita. Quæ porro auctoritas esse non potuit, nisi Primatialis, eo quod neque legatus erat Pontificis, neque gerebat vices, & auctoritatem D. Gregorii eo anno Pontificis Maximi, quæ propter Concilio præesset. Hac igitur occasione Adelphius Primatis Hispaniarum potestate utebatur. Quod si hac in Synodo præsedit Adelphius, ad rationes alibi allatas robur accedit, id est in subscribendo, plurimorum spatio annorum consideratam magis vetustatem ordinationis, quam majorem Præsulum dignitatem. Cujus rei argumentum est non leve, quod tertio in Toletano Concilio, cui D. Leander præfuit, tanquam S. Gregorii Papæ Legatus, tertio loco subscripserit.

XXVI.

XXVI. Pollicitus sum, me minime præteriturum silentio id, quod Ecclesia Hispalensis, nullam sui consilii causam reddens, affirmat, ante annum 683., quo Concilium Toletanum XIII. est habitum, ab uno ad alium viciniorem Metropolitanum provocari consuevisse, huc referri autumans decimum secundum Concilii hujus Canonem, citra annos sex, & octoginta celebrati, in quo sancitum hoc fuit. Certum exploratumque est legitimo jure tum Canonico, tum Civili; quin etiam natura ipsa docet, auctoritatem nullam viro in virum esse, dum ambo sint æquales. Itaque quotiescumque alicui sit potestas in alium, pari is minorive conditione sit, ea porro in re, seu causa auctoritate alium excellit. At vero quum nulla doceant monumenta, ante annum illum 683. ab uno ad alium Metropolitanum esse appellatum, quam rem Ecclesia Hispalensis firmatam habet, licet ratio manifesta contrarium evincat, in ejus sententiam descendere haud possum: ea quippe rem adeo cum legitimo, & naturali jure pugnantem, ratione, exemplo, auctoritate nulla inhærentem, proponit.

XXVII. A concessione hac Toletanæ Synodi XIII. appellare licuit reo ad viciniorem Metropolitanum; qui non pro consueta jurisdictione ipsius propria, at pro potestate alia sibimet a Concilio, facta suoque nomine, sententiam Metropolitani finitimi cognoscere quibat, ut Canone ipso XII. cautum est. Quocirca jure quidem ac merito ipse colligam, quod potestas in hoc facta Concilio, non usitata Ecclesiarum Hispaniæ fuerit, tanquam æqualium: ipsa siquidem Ecclesiarum æqualitas id fieri neutiquam potuisse constanter probat: meque fateor id non assequi mente, cur æqualitas ipsa contrarium probabiliter evincat.

XXVIII. Jam vidimus, quemadmodum Ecclesia Hispalensis rem contendit protendere ad annum usque 597. videbimus modo annos quadraginta ab eadem contrahi: totidem quippe sunt lapsi D. Isidoro Archiepiscopo Hispalense. Dicere pergit eâdem paginâ: *Otros dicen, que, San Isidoro el año de 636. en que muriò, à quatro de Abril, aviendo antes en Synodo Provincial suyo, depuesto à este Obispo de Cordova por su delito; y estando convocado Concilio Nacional en Toledo en este año, que se celebrò en las Calendas de Julio yà muerto San Isidoro, antes de morir le dexo, remitido, para que en ul-* *Mem. ibid.*

tima

tima ſentencia ſe definieſſe ſu cauſa: y en eſte caſo la remiſſion ſeria à San Eugenio, que entre los Prelados de Toledo fue el ſegundo de eſte nombre. En la confuſion de la Hiſtoria antigua de Eſpaña eſta conjectura es mas veriſimil, y conforme à lo que queda dicho: de qualquiera ſuerte, que ello aya ſido, la remiſſion nunca fue al Prelado de Toledo, como à Primado, ſino al Synodo congregado en aquella Ciudad. Eadem latine reddenda „ Alii dicunt, D. Iſidorum anno 636. quo functus vita eſt, pridie nonas Aprileis, quum antea in ſuæ Provinciæ Synodo hunc Epiſcopum Cordubenſem depoſuiſſet ob perpetratum ab eo crimen; quumque eodem anno indictum eſſet Toleti Nationale Concilium, quod Calendis quintilibus celebratum fuit, Divo jam Iſidoro ad cælum revocato; antequam moritur, eidem Concilio permittere illum Præſulem, ut definitivâ ſententiâ illius cauſæ finis imponatur: quo caſu ea permiſſio D. Eugenio eſſet facta, hujus nominis ſecundo inter Toleti Præſules. In vetuſta, & perturbata Hiſpaniarum hiſtoria, conjecturam hanc veri magis ſimilem eſt reperire, magiſque conſentaneam rei noſtræ. Utcumque autem ſe res habeat, ea permiſſio Toletano nunquam Præſuli facta eſt, at Synodo ea in Urbe congregatæ.

XXIX. Relationem hanc Eccleſiæ Hiſpalenſi probabiliorem, at non minus, ut patebit, a veritate abſonam, quam ſuperior, argumento eodem poſſumus diſtringere, quod numero XXIV. confecimus. Et ſane, ſi nationale fuit id Concilium, Divuſque Iſidorus Cordubenſem illi permittens Epiſcopum, literis inſcripſit proprium Toletani Præſulis nomen, reliquum vero totum Concilium generale ea voce *Dominis meis* comprehendit: liquido conſtat D. Eugenium, & Præfectum, & Caput Concilii ejus Nationalis fuiſſe. Et quoniam non idcirco aliis præferebatur, quod Metropolitanus eſſet, (namque haud dubie omnium extimus ipſe erat utpote recèns electus, quod patet ex Concilio quod vocant quartum, anno 633. celebrato, ubi Præſul Toletanus erat Juſtus Heladii Succeſſor, & tanquam recentior reliquis Metropolitanis, poſtremo omnium loco ſubſcribit) neceſſe eſt fateri omnibus ideo ipſum dignitate præiviſſe, quia Toletanus erat Præſul, ac proinde Hiſpaniarum Primas. Quocirca ex iiſdem, quæ Eccleſiæ Hiſpalen-

lensi veris propiora videntur, legitima sit illatio, quod potissima causa, cur Episcopus Cordubensis, a Divo Isidoro permitteretur Toletani Præsulis judicio, Primatialis est dignitas, qua Toletanus ipse erat præditus.

XXX. Rationem plane firmissimam Ecclesiæ Hispalensi concedo, qua Concilium Toleti habitum anno 636. fuisse Nationale asserit, quod ipse probavi capite undecimo, numero sexto. Verumtamen diffiteri non possum, quam immaniter ista veritas pugnat cum ejusdem doctrina alio in sui Memorialis loco, ubi eamdem Synodum Provincialem affirmat fuisse. Sic se habet parte prima, ubi pag. 117. singillatim Toletana Concilia omnia numerando percenset: quumque ad hoc venit: „ quintum ait fuisse Provinciale. *El quinto fue Provincial*; ac primo loco subscripsisse Eugenium, tanquam Metropolitam Toletanum. Loco autem mox prolato tertiæ partis, indictum esse Toleti Concilium memorat, Nationale eo anno (nempe 636. quum quinta Synodus Toletana celebrata fuit,) quod celebrabatur Calendis Juliis: *estando convocado Concilio nacional en Toledo en este año, que se celebrò en las Calendas de Julio*. Fortasse hîc attentius animadverterit Præsules ad hanc Synodum advenientes; ac varias Provincias, & Metropoles offendens a priori sententia recesserit, & Nationalem potius nuncupandam judicarit, quod minime voluerat parte prima, utpote abs re, quam sibi demonstrandam proposuerat. Mem.1.p.8. 10. nu.111.pag.117.

XXXI. Verumenimvero tametsi multum faceret cum causa nostra, juxta id quod docuimus, Cordubensem Episcopum permissum iri Concilio huic anno 636. celebrato; quum tamen assertio ista pugnet cum Divi Isidori epistola, neutiquam admitti debet. Ait Sanctus Doctor: Episcopum hunc depositionis causa permitto *Dominis meis, & Servis Dei Heladio, cæterisque qui cum eo sunt coadunati, Episcopis*. Genus hoc loquendi Synodum jam congregatam notat: *cum eo sunt coadunati*. Dubitatio nulla est, quin S. Archiepiscopus reum permittens Concilio, seu Provinciale, seu Nationale fuerit, ad Calendas Quintileis indicto, expresserit, *qui sunt coadunandi* non contra, *qui sunt coadunati*. Nisi forte fortuna Hispalensis Ecclesia, quæ rem modo amplificat, modo coarctat, & modo Adelphium, modo Eugenium vult Præsulem esse eum, ad quem D. Isidorus dedit literas,

epiſtolæ illius reliquum velit expungere, tempus præſens in præteritum, ſeu futurum mutans, ita ut *coadunati* in *coadunandi* pervertat. Quæ quum ita ſint, longe a veritate, magis abhorret narratio iſta facti, quam altera; utut ſecus ſentiat Hiſpalenſis Eccleſia.

XXXII. Antequam ab iſta tabula manum amoveo, quanti factum hoc roboris ſit ad Toletanum Primatum aſſerendum, repetam. Epiſcopus hic Cordubenſis a Divo Iſidoro permittitur Divo Heladio, ejuſque Concilio; quam ob rem auctoritate, atque juriſdictione hunc Præſulem aliqua oportet fuiſſe ob deponendum Epiſcopum. Ea vero auctoritas quænam fuerit? Meri Metropolitæ? minime vero: Metropolitani quippe juriſdictio, præter limites, ac Subditos Dœceſis ſuæ, ut olim dicebatur, provinciæ ſuæ, ut modo dicitur, non extendebatur: Cordubenſis autem Præſul id temporis non ad Carthaginenſem, verum ad Hiſpalenſem provinciam ſpectabat; & ſane hac in provincia prima cauſæ inſtantia, jure optimo facta eſt. Altera vero inſtantia cur ad Toletanum Præſulem delata eſt? Næ auctoritate niſi is præſtitiſſet, ſententiam Præſulis Hiſpalenſis exauctorare, aut confirmare non potuiſſet, horum ſiquidem alterutrum præſtandi gratia juriſdictione oportet Judicem anteire, a quo reus permittitur. Quocirca ſi Metropolitanus Hiſpalenſis, doctrinæ, & Sanctimoniæ laude præſtantiſſimus, Divus nempe Iſidorus, permittit reum ſibi ſubditum Toletano Archiepiſcopo, poſteaquam ſententiam in eum tulit, quò ipſum judicet, atque plectat, auctoritate hic profecto Metropolitam Hiſpalenſem anteibat. Quæ auctoritas, præter Primatialem, quum alia nulla eſſe queat, liquido conſtat, quod Divi Iſidori ævo, Primatus dignitas Hiſpanienſis omni procul dubio in Eccleſia, & Præſule Toletano conſtituta erat, atque firmata.

CA-

CAPUT XIV.

Ad Superiorum Capitum doctrinam robur accedit ab Januarii, & Stephani Episcoporum eventu.

SUMMA CAPITIS.

I. *Depositio Januarii, & Stephani Hispanorum Præsulum probat, Toletanam Ecclesiam D. Gregorii tempore Primatialem extitisse.*

II. *Historia eorumdem depositionis, & Joannis Defensoris in Hispaniam missi a D. Gregorio.*

III. Usque ad IX. *Depositio Januarii falso tribuitur SS. Leandro aut Isidoro in Memoriali, qui falso insimulati ostenduntur auctoritate, & ratione.*

IX. *Comiciolum virum nequam, & avarum dictæ depositionis auctorem fuisse tempore interregni antequam S. Isidorus in D. Leandri locum sufficeretur, demonstratur: quem credibile est etiam Stephanum deposuisse.*

X. *Stephanus incertæ Sedis Præsul, multi enim eodem tempore cognomines in Hispania.*

XI. *Probabile est, hunc Stephanum fuisse suffraganeum Tarraconensis, quæ Sedes, perinde ac Toletana, vacabat.*

XII. *Eodem tempore vacabant Sedes Toletana, & Hispalensis.*

XIII. *Comicioli Synodus, Suffraganeorum Hispalensium, seu latrocinium, & perverse in eadem facta depositio Episcoporum Januarii, & Stephani.*

XIV. *Epistola S. Gregorii ad Joannem Defensorem videtur idem evincere.*

XV. *Idem alia ex Epistola D. Gregorii de Stephano ab alieno Judice damnato comprobatur.*

XVI. *Firmissima ex dictis illatio ducitur adstruens argumenta superiora.*

XVII. XVIII. XIX. *Argumento valde probabili ex prædictis demonstratur, id temporis & fuisse Primatialem Ecclesiam Toletanam, & suo caruisse Pastore.*

XX. XXI. XXII. *Ex iisdem Gregorii literis invictissime probatur Primatia Hispaniensis ea tempestate; & eluditur Ecclesiæ Hispalensis ratiocinandi genus.*

XXIII. *Exemplo idem confirmatur.*

XXIV. *Validatur Joannis Defensoris expeditione a D. Gregorio facta in Hispaniam.*

I. PErsuasum est Ecclesiæ Hispalensi, argumentum sibi firmissimum adversus Primatum Ecclesiæ, Præsulisque Toletani suppeditari ab eventu Historiis testato, quem referunt Historici Hispanienses Divi Gregorii Magni ævo contigisse: depositionem puta, & proscriptionem Episco-

porum Januarii, & Stephani, quorum primus Malacitanam rexit Ecclesiam, alter vero dubium est, quam rexerit, utcumque Hispalensis Ecclesia vix ullo, immo ne vix quidem ullo fundamento hærens præter id, quod sibi ea res videatur Primatui Toletano contraria, Oreti Episcopum autumet; quod sane neque est certum, neque contrarium Primatus Toletani veritati, Stephanum videlicet fuisse Oretanum Episcopum. Cæterum sive istæc, sive alia ipsi Ecclesia commissa fuerit, ut videbimus, utcumque sit, non mediocre inde argumentum elicio Toletanæ Ecclesiæ Primatus, ac præ reliquis Hispaniarum Ecclesiis maximæ auctoritatis: ea est conditio, id discrimen humani ingenii. Quod ut præclare ostendam, operæ pretium erit rem totam narrare, quemadmodum Historiæ tradunt, Divusque idem Gregorius in Epistolis, ac monitis ad Legatum suum, refert, quum in Hispaniam misit ad Episcopi utriusque causam discutiendam, plenissima eidem auctoritate facta innoxium absolvendi, plectendique eos, qui noxii deprehenderentur. Res autem sic se habet.

II. Januarius Malacitanus Episcopus, & Stephanus alicubi Antistes, Dioecesis enim suæ nomen non occurrit, arcessuntur, in eos fertur sententia depositionis, a propriis ipsorum Sedibus detruduntur aliique Præsules in iisdem collocantur. Uterque horum accepta in Hispania hac insigni injuria, confugiunt ad Summum Pontificem Romanum. Ea tempestate Catholicam Ecclesiam gubernabat D. Gregorius cognomento Magnus. Hic Episcoporum questus accipiens, eosque auscultandos, causamque ipsorum denuo cognoscendam ratus, vices suas Joanni Presbytero in mandatis dat, quem ratione officii, ac muneris, quo Romæ fungitur, Defensorem appellant. Itaque is vulgo dicitur *Joannes Defensor*. Presbyter iste vices, auctoritatemque Pontificis gerens in Hispaniam venit, causam Episcoporum cognoscit, quo pacto eam Judices transegerint videt, itur ad acta, quæ extabant tum causæ, tum lati judicii; res mature, ac sedulo consideratur; deinde Joannes irritam, atque nullam declarat sententiam esse, qua revocata utrumque Præsulem Januarium, & Stephanum in proprias Sedes, unde injuriâ fuerant deturbati, restituit. De Januario quidem constat, exstante ipsius sententia; de altero vero secus est, attamen certum

tum retur Ecclesia Hispalensis, mihique cum ejus opinione convenit, utpote quam satis æquam intelligo.

III. Hucusque nos inter nullum discrimen versatur: quod vero eadem ait hac de re parte prima num. 134. mihi quidem haud probatur. Ibi Canones aliquot Conciliorum, quæ Toleti habita sunt, memorans, de Episcoporum depositione agentia, hæc autumat: *Por estos Canones San Leandro Obispo de Sevilla, ò como otros quieren mas conformemente à la Cronologìa, su hermano San Isidoro en Synodo Provincial de Sevilla depuso à Januario Obispo de Malaga, y à su Presbytero: y Adelphio Obispo de Toledo en Synodo de su Provincia depuso à Estevan: y todos tres por via de apelacion acudieron à San Gregorio Magno.* Quæ latine conversa, sonant: „ Per hos Canones Divus Leander Hispalensis Episcopus, „ sive ut malunt nonnulli Chronologiæ propius accedentes, Divus Isidorus ejus frater in Provinciali Synodo Hispalensi Januarium deposuit Malacitanum Episcopum, „ ejusque Presbyterum: & Adelphius Toletanus Episcopus „ in suæ Provinciæ Synodo deposuit Stephanum: tresque „ isti depositi per viam Appellationis ad Sanctum Gregorium Magnum confugerunt. Ab hujusmodi narratione summa mihi est difficultas; quam ne leviter quidem persuadere mihi possum, ut credam: quin etiam miror, mirorque oppidò, quod Ecclesia Hispalensis rem effutiat nulla injuriæ grandis ratione habita, quam alterutrius fratris Præsulisque Hispalensis Divi Leandri, & Divi Isidori æquitati, & Sanctimoniæ infert. Quod, minime veritus, ut meam sententiam ullus hominum damnet, affirmo; quum res ista componi cum Chronologia, & historica veritate non nequeat, nullum fratrum sane immerentum contumelia illa turpissima insectando, næ Ecclesia Hispalensis ab jure omni discessit, quando viros eos Sanctitatis laude præstantissimos censuræ subjecit, pro eo ut vehementissime vindicaret.

Mem.p.1.§.12. n.134.pag.142.

IV. Ac primo: incredibile dictu est, Sanctissimorum Doctorum alterutrum in causa tanti momenti, cujusmodi est Episcopi depositio, ac proscriptio, tam levi ratione tamque infirmis testificationibus inquisivisse; ut D. Gregorius quæstione ad se delata, suspicatus adeo fuerit de judicii rectitudine, & Judicem in Hispaniam miserit, qui cognosceret causam. Divus autem Gregorius ita Joanni Defensori. *De*

S.Greg.lib.11. ep.55.

 Epi-

Episcopi supradicti persona hoc statuendum est, ut si nulla contra eum criminalis causa, quæ exilio, vel depositione digna est, mota, sive probata est &c. Genus id Legatum alloquendi, quo D. Gregorius utitur, quod ad examen causæ, Sanctissimum Pontificem ostendit non æqui bonique ducere, quæ in Januarium lata erat sententia: quod valde est absonum ab æstimatione illa magna quam sibi collegerant Divus Leander, & Isidorus apud Pontificem, & quam uterque Præsul sibi meritis comparaverat.

V. Deinde: Suffraganea Sede vacante, Metropolitæ erat novum Præsulem consecrare, aut saltem uti consecraretur annuere, quod constat ex Canone undevicesimo Concilii Toletani quarti; Quum vero Malacitana Ecclesia Suffraganea esset Hispalensis, profecto eum Præsulem qui est suffectus, aut intrusus in Januarii locum, aut consecratum oportet fuisse, aut consecrandi potestatem alii esse factam ab alterutro horum Præsulum. Unde necessariò infertur alterutrum semestri recessu ad Cœnobium damnatum esse, ubi pœnitentiam ageret, toto illo tempore sacræ Communionis expers. Ejusmodi quippe pœnâ Divus Gregorius mandat in eos animadverti, qui seu ordinarint, seu ordinari consenserint in Malacitanam Sedem intrusum. *Episcopi vero*, inquit, *qui eum ordinaverunt, vel ordinationi ejus consentientes interfuerunt, sex mensibus Dominici Corporis, & Sanguinis Communione privati agere pœnitentiam decernantur in Monasterio.* Comperta igitur iniqua sententia, proindeque revocata, atque irrita declarata per Apostolicum Judicem, iis, qui ordinaverunt Episcopum pœna fuit inflicta, & in Monasterium conjectis pœnitentia iisdem semestris agenda fuit, ad Sanctissimam Eucharistiam eo tempore non accedentibus.

Conc. Tolet. IV. can. 19.

S. Greg. ibid.

Sententia Joan. Defens.

VI. Tertio demum longe est, ut Sancti duo Fratres hoc probro sint afficiendi, quia excusationem præoccupat S. Pontifex, quam Episcopi sententiæ depositionis, ac proscriptionis Januarii latores adducerent, quæ tametsi pœnam minuere posse videretur, culpam tamen haud dubie auget. Audienda Gregorianæ preoccupationis verba: *Si autem*, inquit, *Episcopi in præjudicium condemnationis, vel depositionis memorati Episcopi, se metu Judicis consensisse, ac talia fecisse non sua sponte, fassi fuerint, & tempus eis abbreviandum est, & modus pœnitentiæ temperandus.* Quam procul formidinis causæ ex

S. Greg. ibid.

ex alio Judice præter Christum Jesum, a Sanctis Fratribus Episcopis forent, satis aperte ipsorum Sanctimonia testatur, necnon vita frequenter commissa periculis pro justitia, & Fide. Sed nec Judicis nomen eorum alterutrum potest innuere, erat quippe ab utriusque sapientia perquam alienissimum ulli Episcoporum metum incutere, quò eos in suam sententiam pertraherent.

VII. Tribus his de causis persuasissimum mihi est, quod neque D. Leander, neque D. Isidorus Malacitanum hunc Præsulem ejusque Presbyterum deposuerint: liquido enim constat ex Joannis Defensoris actis tum de innocentia Januarii, tum de Episcoporum improbitate, qui eum deposuerunt. *Veritatem*, ait Joannes Defensor sua in sententia, *diligenti investigatione perquirens nullam in antedicto Januario culpam, quæ exilio, vel depositione digna esset puniri; sed magis ipsum ejectum de Ecclesia violenter inveni... sæpe dictum autem Sanctissimum Januarium Episcopum absolutum, loco suo in Episcopatus gradu, Deo auctore constituo.*

Sententia Joan. Defens.

VIII. Sic de innocentia Januarii per summam injuriam damnati, perque vim ab Ecclesia depulsi. De iis autem, qui eum, condemnarunt Episcopis: *Illos*, inquit, *& illos Episcopos, qui postposita consideratione Sacerdotali, in Fratris sui præiudicium, atque condemnationem iniuste, & contra Dei timorem versati sunt, condemnans, in Monasterium recipiendos, ad agendam in tempus pœnitentiam, statuo, atque decerno.* Hæc Joannes Defensor a Pontifice delegatus, de Episcopis, qui Januarium deposuere; quæ recte, ac prudenter judicabit Ecclesia Hispalensis longe esse, ut SS. Doctorum alterutrum accusent. Itaque certum, minimeque dubium est, Malacitanum Præsulem neque a Divo Leandro, neque a D. Isidoro fuisse depositum.

S. Greg. ibid.

IX. Sanctis Ecclesiæ Hispalensis Archiepiscopis ab nota illa vindicatis, quam alterutri eorum contra æquum omne Ecclesia ipsa Hispalensis, cæteroqui veneranda, inusserat, Januarium Episcopum Malacitanum affirmans ab alterutro esse depositum: restat nunc, ut quo tempore id contigerit indagemus, planum faciendi gratia, eorumdem neutrum iis Episcopis accenseri, qui conventui, seu Concilio adfuere, in quo Januarii causa agitata fuit. Hæc sane causa pertractata esse videtur per id interregnum ab D. Leandri excessu

ad

ad novum Archiepiscopum electum D. Isidorum: siquidem vacante Sede Hispalensi, Comiciolus Provinciæ Præfectus, vir avaritiæ, atque iracundiæ mancipatus, opportunitatem nactus tum obitus D. Leandri, tum *conditionis Suffraganeorum*, quos, qua ob necessitudinem, qua ob metum potentiæ suæ morem sibi omnibus in rebus gesturos intelligebat, Provincialem Synodum jussit congregari, ibique sententiam contra Januarium pronunciari, & contra Stephanum, ut nitemur ostendere. Cujusnam Ecclesiæ regimen foret Stephano, ut supra dictum est, non liquet; attamen constat vi adactum a Comiciolo esse, ut sese sisteret, ejusque causa judicaretur in Synodo Præsulum alienæ Metropoleos, queis auctoritas nulla, nullaque jurisdictio erat in illum. Equidem, ut dicam quod sentio, Synodum hanc ipsissimam puto, quam Suffraganei Hispalenses celebrarunt.

X. Operosum est magis conjicere, cuinam Ecclesiæ præforet Stephanus: namque id temporis eodem nomine erant Episcopi plures in Hispania. Illyberitanus Præsul Stephanus vocabatur, testante id Hispalensi Concilio anno 599. celebrato. Hic vero ut irritam, nulliusque roboris demonstraret sententiam Episcoporum, qui Januarium condemnarunt, nequibat objicere Sedem suam illi Metropoli non esse subjectam; nam perinde Illyberitana, atque Malacitana erant Suffraganeæ Hispalensis. In Tarraconensi etiam Metropoli erat Præsul Stephanus nuncupatus, quanquam Ecclesiæ nomen præteritur, quod patet ex Concilio Cæsaraugustano altero, anno 592. celebrato, cui subscribit tertio loco Stephanus quidam Episcopus, omisso nomine Sedis suæ. Tertius recensetur Stephanus Oreti Antistes (Oretum perinde esse, ac Calatravam vult Hispalensis Ecclesia, quîcum lubentissime mihi constat, utut non sim nescius, aliud alios sentire) qui florebat annis 597., & 610. comprobantibus id Toletanis Conciliis, quæ iisdem annis sunt habita: Primum scilicet anno XIV. Reccaredi Regis, alterum Catholici Regis Gundemari primo. Hunc esse autumat Ecclesia Hispalensis, qui fuit depositus per Adelphium Toletanum Archiepiscopum, ejusque Synodum a Suffraganeis celebratam, atque ipsum eumdemque esse, qui Romam ad D. Gregorium Pontificem confugit. Sed ratione annorum habita, id temporis Adelphius Toletanus Archiepiscopus vi-

Conc. 1. Hispal.

Conc. 2. Cæsaraugustan.

Conc. Tolet. an. 597., & 610.

vita erat defunctus, uti etiam Tarraconensis Metropolitanus Artemius, cujus in locum Asiaticus erat suffectus anno ante sexcentesimum.

XI. Affirmare non ausim Tarraconensis Ecclesiæ Suffraganeum esse hunc Stephanum, cui autem id probabile videretur, is a veritate non aberraret tota via: in ipsum quippe ratio convenit, quam præ se illius æmuli ferebant, cur nempe ad Hispalensem Synodum vi traheretur. Enimvero vacantibus uno, eodemque tempore Sedibus Tarraconensi, & Toletana, id quod æmuli prætexuerant, non esse scilicet Primatem, aut Metropolitam, ad quos deferri posset Stephanus, congruebat; *Si dictum fuerit*, D. Gregorius testatur, *quia nec Metropolitam habuit, nec Patriarcham*: specie hac defectus legitimi Judicis vim excusantes, qua Stephanum ad minime æquum tribunal pertraxerunt. Propterea ipse meum induco animum, ut credam non Oreti Præsulem fuisse hunc Stephanum, sed alius Diœcesis, seu fuerit e Tarraconensi Metropoli, nam Metropolitana Sedes ob Artemii excessum vacabat, paulo ante memoratum; seu alius fuerit alius Metropolis Præsul. Quid vero immoror simplici conjectura hærentibus rebus? Esto: sit Oreti, sitve alius Metropolis Episcopus hic Stephanus, parum mea refert: quæ meum ad institutum pertinent, ea pergam docere.

S. Greg. lib. 11. ep. 56.

XII. Adelphius Toletanus Metropolita supremum diem obiit annum circiter 599. parvo discrimine: cui successit Tonantius Abas Monasterii Sanctorum Cosmæ, & Damiani, quod non procul abest Burgis. Præsul iste postquam est electus, dies aliquot præterierunt, antequam veniret Toletum. Hunc, quoniam Juliani Perez, Hauberti, & Maximi, aliorumque id genus auctoritates procul habere necesse est, affirmare non possum latenti quadam de causa in Panoniam migrasse, ubi brevì consumtus Martyrio fuerit. Certe si hac de re liqueret, firmiori uterer argumento. In summa Tonantius brevì excessit e vita, adeo ut dubium sit, utrum Cathedram is Toletanam unquam conscenderit. Hinc est quod D. Ildephonsus nulla facta mentione Tonantii, Aurasium Adelphii Successorem recenset. Eodem tempore ob Divi Leandri obitum, qui gravissimorum sententia Scriptorum, quos Papebrochius profert tomo primo ad diem decimam septimam mensis Martii, item excesserat

S. Ildeph. lib. de Vir. ill.

Pap. to. 1. Martii die 17.

anno circiter 598., vacabat Ecclesia Hispalensis. Tarraconensem quoque vacare ostendimus numero decimo. Denique Toletanam sive propter obitum, sive propter absentiam Tonantii, cujus procrastinatio Sedis vacationem ampliavit, moxque sequuta mors tempus produxit, quo Toletana Ecclesia suo viduata Pastore permansit. Harum rerum seriem consideremus, redituri postmodo ad rem nostram.

XIII. Id vero sic se habet. Comiciolus, qui uti ab instructione D. Gregorii ad Legatum suum Joannem, quando eum in Hispaniam misit, intelligimus, erat vir potens, magnæque auctoritatis in Regno, & duobus Præsulibus haud dubie infensissimus, necnon auri sacra fame stimulante, perquam cupidus invadendi eorum bona, occasionem sibi præbitam vacationis Sedium amplexus, congregari Concilium Suffraganeorum Hispalensium curavit, eoque in Concilio sententiam contra Januarium pronunciari. Et quoniam Toletanæ Sedis Præsul deerat, hoc usus prætextu eôdem Stephanum per vim trahi mandavit, ut ibi ejus causa cognosceretur. Profecto qui Præsules celebrabant Synodum, Comicioli arbitrio studebant; idemque sibi pollicebatur futurum, seu necessitudine, seu metu cogerentur, ut sibi omnibus in rebus morem gererent. Id enimvero ex voto accidit; nam Congregati illi Præsules, Divinis, humanisque legibus reclamantibus, sententiam pronunciarunt, sententiam sane iniquissimam depositionis, proscriptionisque adversus Episcopos Januarium, & Stephanum. Comiciolus invasit eorum prædia, nonnulla etiam sibi arrogans e bonis Malacitanæ Ecclesiæ, manusque sacrilegas innocenti huic Episcopo injecit, ac Stephano vim faciens, eum pertraxit ad conventum Præsulum, queis nullum jus, nullaque in ipsum erat potestas, latamque sententiam voluit executioni mandari, non secus atque cognovisset causam legitimus Judex, & judicium adversus reum tulisset.

XIV. Si sedulo animadvertantur D. Gregorii epistolæ, sic se habere duorum depositionem Præsulum palam erit. Primum quia vis omnis adhibita, & circumventio Præsulum ab uno Comiciolo vel suadente, vel metum incutiente, profecta sunt. Testatur hoc Divus Gregorius prima in epistola ad Joannem Defensorem, ubi eum admonet, quem se oporteat gerere hac in re, inquiens: *Si Episcopi in*

S.Gr.sup.pag.55.

præ-

præjudicium condemnationis, vel depositionis memorati Episcopi (nempe Januarii) *metu judicis consensisse... non sua sponte fassi fuerint*. Deinde, quia paulo post ad Causam Stephani se vertit querentis iniquo judicio secum esse actum criminatione falsa conflata, datisque testibus non legitimis, nullamque vel minimam partem in Acta esse relatam, quin manifeste vana, & irrita habenda esset; mandatque Sanctus Pontifex, ut quicumque sententiæ huic adfuere Præsules, in eos animadvertatur; iterans ea omnia quæ de Januario loquens, monuerat. Postremo, quia reddi jubet Episcopis, eorumque Ecclesiis quidquid Comiciolus per vim abstulerat. Patet igitur ab ipsis, eisdemque Præsulibus Januarium, & Stephanum damnatos esse; unus quippe, idemque fuit, qui gratia plurimum valens utriusque damnationi dedit operam ac tantam utrique vim intulit; uno demum, eodemque tempore id omne actum est: quibus ex circumstantiis magnum argumento robur accedit.

XV. Hæ succurrunt rationes, ut videntur, æquissimæ, cur mihi persuadeam ab Hispalensis Dioecesis Præsulibus utramque causam esse agitatam, similitudo causarum, similitudo sententiarum, & similitudo judicii, vel ut melius dicam singularitas personæ, aut Præfecti, qui contra utrumque Præsulem uno, eodemque tempore insurgens, regulas omnes Civilis juris (neque enim sacras, & Canonicas leges, honoris gratia, nomino) pervertit, atque protrivit. Januarium quidem vi de sua Ecclesia dejecit, posthabitis legibus *Cod. lib. 1. tit. 6. constitut.* 1. Quare factus est reus mortis, uti D. Gregorius altera in epistola ad Joannem Defensorem his verbis locupletissime testatur: *De persona Januarii Episcopi sciendum est, graviter omnino, & contra leges esse actum, ut violenter de Ecclesia traheretur, quum si quamlibet aliam injuriam quicumque Episcopus passus fuerit in Ecclesia Lex capitali pœna percutiat*. Stephanum vero invitum maxime per insidias traxit ad Episcoporum judicium alienæ Metropolis: *De persona Stephani Episcopi hoc attendendum est, quia nec invitus ad judicium trahi, nec ab Episcopis alieni Concilii debuit judicari*. Qua sane excusatione Januarius non utitur; quamobrem videtur pro certo haberi posse, reque habet Ecclesia Hispalensis, quod Januarium condemnaverint suæ Metropoleos Suffraganei. Quum autem certæ Metropolis

Justinian. C. lib. 1. tit. 6

S. Gre. l. 11. ep. 56.

ea calamitas fuit, ut Præsules haberet tam improbos, ejusdem notæ censeri non debent alii multi alienæ Metropolis.

XVI. Ex dictis manifestum est, quod meum argumentum a veritate non discrepat; at Ecclesiæ Hispalensis argumentum maximo ab eadem distat intervallo. Quin alienæ Metropolis Episcopi Stephanum condemnarint, dubitari non potest; itemque ipsum reluctantem, atque invitum vi, & injurià pertractum in judicium alienum, seu is fuerit Tarraconensis, seu Carthaginensis Metropoleos, clam nemine jam esse nequit: Toletanus quippe Metropolita hujus proprius erat Judex; & constat seditiosos tantummodo, pacisque temeratores aliquot Præsules usos esse prætextu illo levissimo subscriptionis Euphemii tertia in Toletana Synodo, novi Schismatis suscitandi gratia, duosque Metropolitas Provinciæ uni adscribendi, Provinciâ unâ in duas divisâ, contra decretum Concilii Chalcedonensis Canone 17. quod ita se habet: *Pervenit ad nos, quod quidam ... unam Provinciam* Conc.Chalc. Cap. 17. *in duas diviserunt, ut ex eo duo essent Metropolitani in eadem Provincia. Statuit ergo Sacra Synodus, ne Episcopus deinceps tale quid audeat.* Quapropter quum certum minimeque dubium sit, Toletanum Præsulem esse Metropolitam, quînam esset passus Summus Pontifex, Stephanum e sua se jurisdictione eximere, adeoque dividere Carthaginensem Metropolim, ita ut Metropolitæ alii præberet, alii negaret obsequium? Non est sane, non est cur Stephanum Oretanum Præsulem superbis iis atque arrogantibus (ita eos appellat Concilium, & Rex Gundemarus, ut vidimus in ejus decreto) accenseamus Episcopis, qui levissima de causa tranquillitatis osores concire turbas, ordirique Schisma illud conati sunt, quod totam commoveret Hispaniam. At enim quando constat D. Gregorio, Stephanum esse perductum ad judicium, apud quos experiri jure non poterat; rationi admodum consentaneum videtur, hosce Judices ipsissimos esse, qui sententiam contra Januarium pronunciarunt, Episcopos nempe Metropolis Hispalensis, quippe quibus nulla erat jurisdictio in Suffraganeum Toletanum, sive Tarraconensem.

XVII. Attendere nunc Primatus comprobationem operæ pretium erit, qui spectabat eo tempore ad Toletanam Ecclesiam. S. Greg. Sup. Præ rebus cæteris, quibus Delegatum suum Pon-

Pontifex Magnus instruxit, excusatio est, quam præmeditati illi fuerant, qui Stephanum per vim ad judicium traxerunt Episcoporum, e quibus nullus ad Stephani ejusdem Metropolim pertinebat; ex legibus quippe etiam Civilibus a proprio Metropolita fuerat primum judicandus, deinde a Primate, quem vocat Justinianus Imperator Archiepiscopum, & Patriarcham Diœcesis; prout habetur ex Novella 113. cujus verba sunt: *Si a Clerico, aut Laico quocumque aditio contra Episcopum fiat... apud Sanctissimum ejus Metropolitam... causa judicetur, & si quis judicatis contradixerit, ad Beatissimum Archiepiscopum, & Patriarcham Diœceseos illius causa referatur.* Ab ejusmodi Legis regulis recesserat Comiciolus Stephanum Episcopum ad Tribunal deferens Concilii, cui nulla in eumdem erat potestas. *Justinian. novel. 113.*

XVIII. Ad memoratam vero illorum excusationem, en quomodo sui Delegati animum paravit D. Gregorius, si ea forte uterentur in tam aperta injuria: *Contra hæc si dictum fuerit, quia nec Metropolitam habuit, nec Patriarcham, dicendum est, quia a Sede Apostolica, quæ omnium Ecclesiarum Caput est, causa hæc audienda erat: sicut & prædictus Episcopus petiisse dignoscitur, qui Episcopos alieni Concilii suspectos habuit.* Ex his illatio duplex colligitur. Prima: Divum Gregorium supremi Ecclesiæ Capitis auctoritate se unum esse præditum affirmare, qua Stephani causam cognosceret. Itaque; *A Sede*, ait, *Apostolica, quæ omnium Ecclesiarum Caput est, causa dirimenda erat.* Et sane constat, quod, nisi in Hispania foret ea tempestate Primas, qui auctoritate Metropolitas excelleret, causa deferenda ad D. Gregorium erat, utpote Occidentis Patriarcham, totiusque sui Patriarchatus Primatem unum, præ suprema Catholicæ Ecclesiæ potestate. *S. Greg. ibid.*

XIX. Missum facere nec possum, nec debeo argumentum, quod verba ipsius Gregorii mox allata exhibent aptissimum revera ad comprobanda deliramenta, queis causa Episcopi Stephani conflata fuit: præ cæteris verò insigne deliramentum illud eluditur Comicioli, quod nempe, quia deerant illius Metropolita, Primasque Hispaniensis, qui procurarent ejus causam, & innocentem judicio defenderent, ipse omnibus æqui, & juris sanctissimis legibus conculcatis, Episcopali dignitate posthabita ejus causam detulit coegitque Præsulem ipsum coram Synodo comparere im-

propria ſane tum ex ſe, tum propter Epiſcopos congregatos, qui omnes ſuſpecti admodum habebantur. Iis porro aliiſque de cauſis, quæ patent ex laudata Gregorii Epiſtola, Stephanus Epiſcopus ad Apoſtolicam Sedem provocavit, ut ibi experiretur ſummo jure cauſam ſuam, & audiret ſententiam. Quæ quum ita ſint, quæro: nonne, ſi forte Epiſcopus eo potiſſimum circumventum ſe arbitraretur, quod Toletanus Archiepiſcopus judicium de ſe tuliſſet, cui ipſe tanquam Metropolitæ non ſubderetur, Carthaginenſi enim Præſuli, quod autumat Eccleſia Hiſpalenſis, parebat, nonne inquam id ſua in expoſtulatione exprimeret? Nonne hunc apprime articulum Apoſtolicus Judex expenderet, quod maxime conſentaneum rationi erat? Nonne Comiciolus ipſe hanc ſibi percommodam rationem uſurparet, cur cauſam minime alieno judicio eſſe agitatam doceret, quippe Toletano Metropolitæ damnatus Epiſcopus ſubderetur? Horum profecto nullus, ne obiter quidem id Metropolitarum diſcrimen memorat. Comiciolus enim inde bellum ciet, inde pro illata a ſe iniuria pugnat, quia nempe Metropolita, & Primas deerant. Oretanus autem Epiſcopus ad Pontificem Summum appellat, qui haud dubie proprius eſt Judex. Conſtat igitur ex Divi Gregorii ad Joannem Defenſorem inſtructione, quod eo tempore Toletana Sedes carebat Præſule; ob quam vacationem Stephano innocenti propius confugium non adfuit, & Comiciolus iniquus vir perpetratum ſcelus occulere nitebatur.

XX. Quam fieri alteram illationem dixi ex iiſdem verbis, eſt: Primatem tum extitiſſe in Hiſpania, qui auctoritate Metropolitas anteibat, & ab Juſtiniano Archiepiſcopus, & Patriarcha Diœceſeos appellatur; tametſi ejus Sedes interea vacabat. Ratio patet: duplici enim ſubterfugio ſeſe Comiciolus tutabatur, quia alienæ Synodo commiſerit Stephanum. Primum, quod ei Metropolita deerat. Deinde, quod Primas non erat. Primum haud dubium erat, vacante Eccleſia Tarraconenſi, cujus fortaſſe Suffraganeus erat Stephanus; quin vel Toletana vacante, ſi forte Oreti erat Epiſcopus. Alterum verò confirmabat ſeu vacatio ejuſdem Toletanæ Sedis, ſeu Præſulis abſentia: His itaque Sedium vacationibus vim obtegere Comiciolus nitebatur, quam intulit Stephano. Verum enimvero ſi, quod ja-

ctat Ecclesia Hispalensis, Primatialis dignitas novum inauditumque erat tum temporis in Hispania, quid igitur Divus Gregorius monuit Legatum suum, fieri posse ajens, ut Stephano invidentes eam rem obtenderent.

XXI. Rationem hanc ita exponamus, ut nemini ejus veritas non sit perspecta. Sancti Pontificis verba denotant, Comiciolum, ejusque Fautores obtendere fortuitum Metropolitæ ac Primatis defectum, ob vim Stephano factam excusandam, quum eum se sistere coram Judicibus coegerunt, quibus nullum jus erat in accusatum: is enim est sensus verborum D. Gregorii, dum æque exprimitur Metropolitam, & Primatem defuisse quo coram causa transigeretur. *Si dictum fuerit, quia nec Metropolitam habuit, nec Patriarcham.* Quocirca prout casu evenit, ut Metropolita deforet, cui Episcopus Stephanus subderetur: casu ita obtigit, ut Primate careret Hispania, qui auctoritate Metropolitam præiret. Si autem fortuitus defectus is fuit, evidens igitur argumentum est Primatem tunc existere, ac permanere ulla in Hispaniarum Ecclesia, ejusque auctoritatem, jurisdictionem, dignitatem præ aliis Metropolitis non solum patere, sed vigere etiam memoriâ illâ; eamque apud Toletanam Ecclesiam; cujus Sedes vacans longiuscule aut obitus aut absentiæ Præsulis gratia, Primate vere Hispaniam carere comprobabat.

XXII. Et sane istæc Primatis defectus excusatio per Comiciolum allata aliquantulum speciosa erat; nam juxta Ecclesiæ Hispalensis eruditionem in prima parte sæpe sæpius memoratam in causa illa gravissima depositionis Episcoporum, *se apelaba al Primado con su Concilio*. „ Ad Primatem „ ejusque Synodum provocari consuevit. Quumque in Hispania Primas ea occasione non esset, modo ipsomet absente, modo Sede vacante; ad Primatem ejusque Concilium provocari non poterat. Verumtamen Stephanus omnem excusationis spem præcidit, teste Gregorio in eadem epistola, ad Apostolicam Sedem appellans, quò aditus nunquam fuit occlusus; siquidem in Hispania potestas semper est facta in gravioribus causis ad Apostolicam Sedem confugiendi per viam appellationis, uti supra est demonstratum, atque hoc recenti comprobatur exemplo. Nec præterire possum silentio quam præbet causam Ecclesia Hispalensis, cur Stephanum hunc Ore-

Mem. p. 1. pag. 142.

Oretanum Episcopum probet fuisse; ad Synodum Toletanam eum esse perductum affirmans, cui Adelphius præfuit, quem Metropolitam detrectabat; quocirca dictum de eodem a Divo Gregorio esse: *invitus ad alienum Concilium trahebatur*: firmiori nullo hærens fundamento, quam suo ipsius arbitrio. Nam, præterquamquod aperte hac de re decimo sexto numero disputavimus, constat eo tempore Stephanum nulli paruisse Metropolitæ, nec postulasse ut sua causa cognosceretur in ejus Curia. Si autem Carthaginensem Præsulem Metropolitæ loco habuisset, coram quo agenda fuisset causa, vim eam quereretur, neque pateretur, ut Metropolitæ defectum æmuli obtenderent, se ut ad alienum judicium perducerent. Porro Ecclesia Hispalensis tota in expendendo quî ea priora verba Toletano adversarentur Primatui, posteriora minime consideravit.

XXIII. Rationem hanc exemplo luculentiorem facere mihi est in animo. Si forte haberetur sermo difficillimis Europæ temporibus, quum calamitatum pars maxima Hispaniam invasit; adeout Regna hæc nostra Legati a latere auctoritatem amiserint, quo munere Pontificii Oratores, vulgo Nuncii, celerius expediendi gratia causas Ecclesiasticas, funguntur; ac penes historicorum aliquem posteri offenderent: *Por este tiempo, como no avia Nuncio en España se llevò esta, ù la otra causa al Tribunal Real*. id est: „ Ea memoria sicuti Orator in Hispania non erat, ita hæc, seu illa „ causa ad Regiam curiam delata fuit: ecquisnam inde colligeret certum, atque constans & esse, & fuisse, quod in Hispania Nunciaturæ Curia desideratur? Ita me Deus adjuvet, nemo. Hoc legitime inferri inde potest; quod turbulentissimis iis temporibus fortuito, & per accidens auctoritas atque jurisdictio Nuncii defuit; at eâdem hac de causa, quod fortuito, & per accidens Pontificius Orator defuit, inferri potest ejusmodi dignitatem hisce in Hispaniæ Regnis ab antiquissima memoria permanere, atque existere. Id ni fallor aliquis colliget, nosque ipsi ex Divi Gregorii verbis colligimus: *Si dictum fuerit, quia nec Metropolitam habuit, nec Patriarcham*. Utriusque igitur defectus casu obtigit, casu autem deesse Primatem, evidenter ostendit certam existentiam, ac permanentiam dignitatis hujus in Hispania.

XXIV.

XXIV. Præterea D. Gregorius Legatum suum Joannem Defensorem instituens ad eludendam Stephani æmulorum excusationem, quam prætexerent, inanem ludebat aleam, nisi Primas in Hispania erat tum temporis, auctoritate, & jurisdictione Metropolitis præcellens; immo ejusmodi auctoritas, & jurisdictio audita nondum fuerat, uti contendit Ecclesia Hispalensis. Enimvero si hoc in Hispaniam Judice adveniente, de auctoritate, ac dignitate Primatis inauditum prorsus foret, ecquis prætextu illo uteretur? Certe obtendendi ergo Primatis defectum inusitato causæ generi, necessum erat nosse nomen, jurisdictionem, auctoritatemque illius, cujus defectus tanquam ratio esset, cur aliâ viâ itum foret in judicium adversus Episcopum Stephanum; neque enim alia mihi videtur D. Gregorii mens fuisse Densensorem alloquentis, perinde atque dixerit: Eos qui Stephanum ad Episcopos traxerunt alieni Concilii, roges oportet, cur Metropolitam, Primatemve suum non adierint; *Contra quæ si dictum fuerit: quia nec Metropolitam habuit, nec Patriarcham &c.* Dum in Hispania esset ignotum de Primatis dignitate, jurisdictione, atque auctoritate supra Metropolitas, nec objici quibat Judicibus agendi error, nec metui ab eisdem poterat, ut illa fieret excusatio; quamobrem D. Gregorius nequicquam monuisset Defensorem. Efficax ergo argumentum Toletani Primatus, ac potestatis, qua Primas erat præditus ea tempestate in Metropolitas, Stephani, & Januarii iniqua damnatio est; etenim juxta id, quod sibi Ecclesia Hispalensis proposuit, firmissimum contra Toletanum Primatum argumentum est, Primatem in Hispania non extitisse Gothorum tempore, ac Metropolitas nullo jurisdictionis discrimine æquali omnes potestate usos esse.

CAPUT XV.

Comprobatur aliis argumentis potestas, qua Toletana semper prævivit Ecclesias reliquas Hispanienses.

SUMMA CAPITIS.

I. *Innumera summæ vetustatis Monumenta exhibent Archiepiscopos Toletanos* Primates *Hispaniarum nuncupatos*.

II. *Donatio Regis* Chindasuintis.

III. Alphonsi VI. *qui Toletanam urbem e potestate Maurorum eripuit documenta omnia*.

IV. V. Urracæ *Reginæ nonnulla*.

VI. VII. VIII. Alphonsi VII. *alia documenta, & obiter de bello ejusdem Alphonsi cum Mauris juxta Cordubæ civitatem*.

IX. Raymundo *Toletano* Primati *subrogatur* Joannes, *qui perinde, ac Prædecessores primum semper locum in monumentis antiquis occupat*.

X. *Documenta* Sanctii Desiderati.

XI. XII. XIII. XIV. Alphonsi VIII. *monumenta alia pro aliis Archiepiscopis Toletanæ Sedis*.

XV. Henrici *Primi documentum*.

XVI. XVII. S. Regis Ferdinandi *monumenta*.

XVIII. *Urbs Hispalensis e Maurorum potestate vindicata a S. Rege decoratur*.

XIX. *Philippum Infantem eligit ejusdem Urbis Archiepiscopum, qui tamen subscribit documento Regis Patris post Ecclesiam Toletanam vacantem id temporis*.

XX. Alphonsus X. *dat monumentum cui subscribit primo* Sanctius *Infans Electus Toletanus Præsul, licet minor natu; deinde Philippus Infans Præsul Hispalensis*.

XXI. XXII. *Alia ejusdem Regis Documenta, quorum alteri Præsul Hispalensis subscribit tertio loco*.

XXIII. XXIV. Sanctii IV. & Ferdinandi IV. *Documenta*.

XXV. Alphonsi XI. *Documenta*.

XXVI. Petri Regis *Documenta*.

XXVII. XXVIII. XXIX. XXX. Henrici III. *Documenta*.

XXXI. *usque ad* XXXVIII. *Monumenta plura Regum Catholicorum ex Aloysio de Salazar excerpta*.

XXXVIII. *Conclusio Capitis*.

To-

I. Toletanam Ecclesiam potestate, ac præeminentia cæteris Hispaniarum Ecclesiis præstitisse argumentum est non leve, principem ab ipsa locum omnibus in monumentis occupari, quæ a Gothorum tempore ante calamitates Hispaniæ, illius nomen præseferunt. Eorum sane temporum perquam pauca, mihi licuit aucupari per mei exiguitatem ingenii, eaque ex Conciliis Hispaniarum, quæ utpote jam antea recensita, non est cur iterum hîc producam. Quæ vero suppetunt post Toletanam urbem in pristinum restitutam, eorum vis est tam ingens, ut singula si velim numerando percensere, perinde sim facturus, quasi Archiva Hispaniæ omnia transferrem, opusque immane adeo aggrederer, quod ne multorum quidem annorum spatio ad umbilicum perducerem. Archiva enim omnia tot, tamque honorificis veritatis hujus testimoniis referta sunt, quot monumentis veterum vetusta ejus Ecclesiæ privilegia sunt commendata. Eorum temporum, quæ Mauris ereptam Hispalim præcessere, nonnulla exempla proferam; ubi vero ad ipsam in nostrorum potestatem Regum redactam venero, copia erit exemplorum major, quæ proposuero; adeoque auctoritatem, ac potestatem Ecclesiæ Toletanæ præ Hispalensi tam multa roborabunt exempla, ut innumeris evidentiæ radiis ne minimum quid absconditum relinquatur. Tum profecto erit demonstratum, quod Hispalensis Ecclesia præpositam sibi Toletanam habuerit, colueritque tanquam sui cæterarumque omnium Hispaniæ primam, juxta Nicolai Antonii traditionem, neque in id unquam discrimen venerit, in quo 474. post annos, nulla prorsus legitima impellente ratione, versari cœpit. *Sup. cap. 2.*

II. Neminem latet, quam operosum sit a Gothorum tempore monumenta repetere; quare unicum Regis Chindasuinthis afferre mihi erit satis. (Factumne id divino arbitrer beneficio, ut documentum hujusmodi existat, quia curaverit Rex hic Apostolico iterum Diplomate Toletanum Primatum roborari?) Rex iste privilegium largitus fuit Monasterio de Compludo (sic appellatur vicus, ubi situm est) cujus Abbatia postea conjuncta est cum Cathedrali Ecclesia Asturicensi, inque ipsius Archivo id privilegium servatur, Datum est decimo quinto Calendas Novembres anno Æræ nostræ 684. Redemtionis autem 646. Subscriptionum ordo

sic se habet. Rex Chindasuinthes primo loco subscribit, dein Regina Reciberga, proxime autem Toletanus Archiepiscopus: *Ego Eugenius Toletanæ Ecclesiæ Metropolitanus*. Quod documentum videre est apud Reverendissimum P. Fr. Antonium de Yepes generalem Chronographum Ordinis Sancti Benedicti to. 2. Chronicon, pag. 10. Appendicis, ordine decimum tertium.

Fr. Ant. de Yep. Chron. S. Ben. to. 2. append. pag. 10.

III. Quumprimum Rex Alphonsus Hispaniæ VI. non sine immortali, singularique Dei Optimi Maximi beneficio Toletanam urbem suam in ditionem redegit, anno ut plerique sentiunt 1088. Bernardum Fani S. Facundi Abbatem in Toletanum Archiepiscopum elegit; qui Præsul, quum summa uteretur Alphonsi gratia, quo etiam efflagitante, ab Urbano secundo Hispaniarum Primas fuit electus, mirum videri non debet, si subscriptione aliis anteivit, quod omnibus in Regis hujus Diplomatibus Bernardi nomen exhibentibus, obvium fit: quare duo tantum referam ex eodem Chronographo. Ejusdem historiæ to. 4. pag. 486. documentum occurrit quadragesimum tertium, donationem comprehendens ab Alphonso Rege factam Monasterio Sancti Servandi. Cui documento post Regem, ac Reginam, Bernardus subscribit. Pag. item 491. aliud legitur documentum duodequinquagesimum ordine, ubi post regias subscriptiones illico fit ob oculos: *Bernardus Archiepiscopus Toletanus.*

Idem to. 4. pag. 486. docum. 43.

Idem sup. pag. 491. B.

IV. Post Regis Alphonsi VI. obitum, filia ejus Urraca Regnum excepit: (nam Alphonsum VII. Aragoniæ Regem, cui secundò hæc nupsit, Hispaniæ Regibus accensere historiæ ordinem turbare est, Regumque seriem, qui Alphonsi nomine memorantur, quum constet, quod majus est, sese Reginam ab eo sejunxisse, ipsumque Aragoniam petiisse.) Regina hæc tanquam unica, hæresque legitima, & Domina Regnorum Patris donationes fecit non paucas. In donatione Cathedrali Ecclesiæ Segoviensi facta, V. Id. Nov. Æræ nostræ 1161. communis 1123. quæ ipsius in Ecclesiæ Archivo servatur, proxime post Reginæ nomen Archiepiscopi Bernardi subscriptio istæc visitur: *Bernardus Toletanæ Sedis Archiepiscopus, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus*. Ita refert Didacus de Colmenares sua in Historia Segoviensi pag. 112.

Didac. de Colm. hist. Seg. cap. 14. §. 4. pag. 112.

V. Ejusdem Reginæ aliud monumentum est penes Antonium Suarez de Alarcon filium natu majorem Marchionis de

de Trocifal in libro quem edidit de præſtantiſſimo ſui Proavorum genere. Datum eſt monumentum iſtud tertio Calendas Julias anno Æræ noſtræ 1157. vulgaris vero 1119. Mercurii die. Videre ipſum eſt Valliſoleti in Eccleſiæ Archivo, theca ſecunda, lacuna item ſecunda, faſciculo quinto, numero undecimo; quod unicum is documentum ſuo profert in libro, pagina 118. ibi autem Bernardi ſubſcriptio iſtæc habetur: *Bernardus Archiepiſcopus in Toleto*.

Ant. Suar. de Alarc. March. de Trocif. pag. 118.

VI. Urracæ in Hiſpaniæ Regno ſucceſſit filius Alphonſus VII. cognomento Imperator, qui more Imperatorum Germaniæ ſemel, atque iterum coronari voluit, Legione primum ſeptimo Calendas Junias primo Pentecoſtes die anni 1131., ut refert eruditiſſimus Aloyſius de Salazar; deinde Toleti, utrobique Archiepiſcopi manu. Hunc quidem Regem non ſugiebat, tum a Gothis, tum horum exemplo ab aliis Toletum fuiſſe Romæ nomine nuncupatum. De hoc ſane quamplurima & donationum, & privilegiorum monumenta poſſent afferri, quibus Bernardus primus omnium Regni Præſulum ſubſcribit, quæ videſis apud Didacum de Colmenares. Hujus equidem ſubſcriptiones prætermittam, ſucceſſorumque Præſulum in medium proferam. In donatione quam fecit Monaſterio S. Payi de *Ante Altares*, quinto Idus Julias Æræ noſtræ 1185. communis vero 1147. ſtatim ſub Regias ſubſcriptiones Toletani Archiepiſcopi ſubſcriptio eſt in hæc verba: *Raymundus Toletanæ Eccleſiæ Archiepiſcopus, Hiſpaniarum Primas*. Sic refert laudatus auctor in Chronico S. Benedicti. Subſcriptio eadem paulo amplior occurrit in Privilegio, quod Monaſterio cuidam S. Martini *de Caſtaneda* conceſſit decimo tertio Calendas Majas anno Æræ noſtræ 1168. communis autem 1130. hoc pacto: *Dominus Raymundus, Toletanus Archiepiſcopus, & totius Hiſpaniæ Primas*.

Aloyſ. de Salaz. de Lara. to. 1. lib. 3. cap. 1. pag. 110.

Yepes to. 4. docum. 8. pag. 434.

Idem to. 5. doc. 56. pag. 438.

VII. Documentum aliud donationis Clero Diœceſis, urbiſque Segoviæ datum Arevali menſe Decembri Dominico die Adventus ſecundo Æræ noſtræ 1184. communis 1146. quo anno in ſuam ditionem redegit Cordubam, ſubſcriptionem ſuperioris omnino ſimilem exhibet: *Raymundus Toletanus Archiepiſcopus, Hiſpaniarum Primas*. Documentum hoc in ejuſdem Eccleſiæ ſervatum Archivo laudatus Didacus de Colmenares ſua refert in hiſtoria Segovienſi.

Idem auctor aliam eidem Ecclesiæ Donationem a Rege isto factam profert, Idibus Decembribus Æræ nostræ 1180. communis 1142. Segoviensi in urbe, quo ipso anno Corduba obsidione cingitur, ac Muzmites a Rege superatur. Huic documento Præsulum omnium primus Archiepiscopus idem subscribit hoc pacto: *Raymundus Toletanus Archiepiscopus, & Primas*.

Didac. de Colm. hist. Seg. cap. 14. §. 4. pag. 112.

VIII. Operæ pretium fecerim, si id obiter lectorem monuero, quod Hispanienses Mauri Cordubæ regno periclitantes, cujus potiri Africani Mauri nitebantur, vinctisque jugum imponere, Regem hunc Alphonsum VII. in auxilium evocarunt; qui cum instructo milite adveniens teterrimum gessit bellum cum Afris pro Cordubæ Mœnibus, eorumque copias omnes profligavit. Mox Cordubam ingressus, quum aliquandiu eam sustinuisset, tutarique diutius rem arduam, ac perdifficilem esse videret, Mauro Regi restituit, qui suam olim in potestatem redegerat. Secus id quidem refert Mariana. Eidem tamen de hoc convenit nobiscum, quod nempe hoc anno Imperator Cordubæ sit potitus, urbemque statim amiserit, quia Maurus promissis non steterat. Quibus consideratis id discriminis tollitur, quod esse potest huic factæ donationi cum historica veritate; Historici enim omnes passim affirmant, (quod minime dubium est) Sanctum Regem Ferdinandum tertium Cordubensis civitatis esse potitum; ita ut Maurorum juris facta ea nunquam fuerit, quippe quæ a tertio Calendas Quintileis anni 1236. quo die Divus Ferdinandus eam est adeptus, perpetuo inde paruit Christianorum imperio. Maurus quidem Rex Cordubæ, qui 1146. anno in potestatem venerat Alphonsi, quarto inde anno Afrorum opibus fretus, qui sibi suppetias ierant, Alphonso denegabat obsequium. Quare anno 1150. Alphonsus rediit infensis armis, agmenque Saracenorum, quod deducebat Muzmites, delevit: utriusque autem rei in documentis mox allatis fit mentio.

Marian. lib. 10. c. 18.

IX. Sub Regis hujus Alphonsi septimi finem obiit supremum diem Raymundus Toleti Archiepiscopus; ejusque in locum suffectus Joannes primus hujus nominis, Prædecessorum semper vestigiis inhæsit, quod patet ex Privilegiis a Rege concessis, dum ille viveret. Et revera privilegium concessit Vincentio Segoviensi Episcopo, ejusque Canonicis, da-

datum Abulæ quinto Calendas Februarias anno Æræ nostræ 1188. vulgaris autem 1150. quod Segoviensis in Ecclesiæ Archivo servatur. Eidem præ omnibus Episcopis, Archiepiscopus Toletanus ita subscribit: *Joannes Toletanus Archiepiscopus, & Hispaniarum Primas*.

Colmen. sup. cap. 14.

X. Alphonsus hic septimus cognomento Imperator, antequam vita defungitur, inter filios Sanctium, & Ferdinandum Regnum partitur: majorem natu Sanctium Castellæ rerumque ad eam pertinentium Regem constituit; Ferdinando autem Legionis, & Gallæciæ Regnum demandat. Sanctius præclarissimis erat dotibus instructus; præmaturus vero ipsius obitus desiderium magis virtutum ejus, quam experimentum reliquit. Quamobrem Desiderati nomen adeptus est; quidquid alii sentiant idcirco Desiderati cognomentum ei esse præbitum, quia multum diuque Hispania Principem horum legitimum Regnorum heredem, Sanctii similem desideravit. Rex iste brevi sui Regni tempore Ecclesiam & Episcopum Segoviensem Guillelmum donavit Villa *Naris* nuncupata hodie *de las Cuebas*; deditque hanc donationem Segoviæ Idibus Juniis Æræ nostræ anno 1186. vulgaris autem 1148. qui primus, & supremus ejus Regni fuit. Monumentum hoc eadem Ecclesia suo servat in Archivo, pariterque aliud ibidem documentum quo Rex donationem confirmavit castri, quod vulgo dicitur *Alchazaren* postridie illius diei, quam donationem Vallisoleti olim fecerat eidem Ecclesiæ Sanctia Patris ejus soror XI. Calendas Februarias anno Æræ nostræ 1158. communis 1120. utrumque id monumentum Toletani Præsulis hanc exhibet subscriptionem: *Joannes Toletanus Archiepiscopus, Hispaniarum Primas*.

XI. Demortui Sanctii Regnum filius adolescentulus triennis Alphonsus VIII. excepit; qui postea præclaram sibi apud omnes æstimationem, & gloriam comparavit ob celeberrimam illam victoriam, quam de Mauris in ea Marianorum Montium parte, quam vulgo *las Navas* dicimus, reportavit. Rege isto Archiepiscopi quinque Toletanam gurbernarunt Ecclesiam: Joannes nempe, qui ejus in Regni primordiis florebat, Cerebrunus, Gundisalvus, Martinus, & Rodericus. Horum omnium documenta proferam, quæ ipsos cæteris Hispaniæ Presulibus præivisse testentur. Segoviensis in Ecclesiæ sæpius laudato Archivo donatio visitur Villæ

Ol-

Olmos per Alphonsum Octavum facta Maquedæ Sextili mense anno Æræ nostræ 1204. vulgaris 1166, cui primus omnium qui subscripsere, Joannes legitur in hanc sententiam: *Joannes Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopus, licet indignus, Hispaniarum Primas.*

Idem §. 12. pag. 146.

XII. Cerebrunus Joannis Cathedram excipiens, subscribendi etiam secutus est morem. subscriptio ejus occurrit in Diplomate, quo Alphonsus VIII. donationem confirmat ab Avia Sanctia factam Episcopis Segoviæ, quod datum est Burgis X. Calendas Martias anno Æræ nostræ 1208. communis 1170. Ea vero sic se habet: *D. Cerebrunus Archiepiscopus Toletanus, Hispaniarum Primas.* Aliam hujus omnino similem subscriptionem videsis donationi, quam eidem Ecclesiæ fecerunt, dederuntque in Segoviensi urbe Gutierre Michael, & Anderasum ipsius uxor Calendis Martiis anno Æræ nostræ 1212. Communis 1174. Eamdem donationem, qua ii Segoviensem donarunt Ecclesiam, Rex Alphonsus firmavit in Gormatio Castro ad tertium Idus Majas anno Æræ nostræ 1225. communis 1187. Huic autem subscribit Gundisalvus qui Toletanæ jam Ecclesiæ præerat, his verbis: *Gundisalvus Toletanæ Sedis Archiepiscopus, Hispaniarum Primas.* Istæc documenta servantur in Ecclesiæ Segoviensis Archivo.

Idem §. 12. pag. 149.

Idem §. 12. pag. 1.

XIII. In urbis ejusdem Archivo monumentum aliud visitur donationis variorum locorum quæ Urbi largitus fuit Alphonsus VIII. datum Palantiæ octavo Calendas Aprileis anno Æræ nostræ 1228. communis 1190. quibus singulis Archiepiscopus primo loco subscribit per eadem verba: *Gundisalvus Toletanæ Sedis Archiepiscopus, Hispaniarum Primas.* Rex idem Diplomate confirmavit varia Monasterii S. Clementis Toletanæ urbis Privilegia, quod dedit ipsa ex Toletana Civitate decimo quarto Calendas Februarias anno Æræ nostræ 1213. communis 1175. cui Cerebrunus per eadem ferme verba subscribit: *Ego Cerebrunus Toletanus Archiepiscopus Hispaniarum Primas.* Documentum id ordine est vigesimum septimum in Chronico S. Benedicti pagina appendicis 21.

Yepes to. 2. in append. docum. 27. pag. 21.

XIV. Rex idem confirmat Segoviæ decimo Calendas Junias anno Æræ nostræ 1238. communis 1200. donationem Episcopo, & Canonicis Segoviensibus olim factam ab Alphonso VII. ejus Avo: subscribitque Martinus Toletanæ tum Præsul Ecclesiæ, quemadmodum Prædecessores sui consue-

ve-

verunt: *Martinus Toletanæ Sedis Archiepiscopus, Hispaniarum Primas*. Alphonsus ipse VIII. tres inde annos multa concessit incolis Fontis Rapidi. Palantiæ hoc monumentum est datum decimo quarto Calendas Majas anno Æræ nostræ 1241. communis 1203. eique Martinus idem subscribit, ut supra: *Martinus Toletanæ Sedis Archiepiscopus, Hispaniarum Primas*. Servatur hoc documentum in Archivo Fontis Rapidi, cujus exemplum profert Maximus Theologus, Salmanticensis olim Academiæ Oraculum, P. Gabriel de Henao Societatis Jesu, Biscajæ antiquitatum tomo primo. Idem Alphonsus Equestri Ordini Sancti Jacobi, vectigalia Uclesii concessit; aitque id muneris se largiri: *Quarto die post Natale Domini, Mense Decembri*, anno Æræ nostræ 1254. communis 1216. ad quartum Calendas Januarias: ac desuper legitur: *D. R. Archiepiscopus Toletanus, & Hispaniarum Primas*.

Didac. de Colm. sup. §. 15. pag. 164.

Gabr. Hen. to. to. 1. Antiq. Bisc. pag. 265.

XV. Postquam e vita migravit Rex Alphonsus VIII. Regni heres fuit Henricus primus undecim duntaxat annos natus: quamobrem Rex ante obitum rerum procuratricem constituerat Eleonoram Adolescentuli matrem, quæ, quum annum integrum superstes non fuerit, e vita demigrans Regnorum Castellæ Habenas reliquit moderandas Berengariæ parvuli Regis sorori natu majori, prout referunt diligentiores Hispaniæ rerum Scriptores, quos inter Mariana; idque intelliget quicumque septimum duodecimi libri caput ad finem usque perlegerit. Dum Henricus in sororis tutela fuit, commutationem firmavit, quam Gerardus Segoviæ Præsul, & Canonici villæ Fraxini cum viginti jugeris fecerant. Documentum id Burgis est datum decimo quinto Calendas Januarias anno Æræ nostræ 1252. communis 1214. cui qui subscribunt Præsules, eis præit Archiepiscopus Rhodericus his verbis: *Rhodericus Toletanæ Sedis Archiepiscopus Hispaniarum Primas*. Postridie illius diei Rex idem conventum firmavit iterum coram Procuratrice sorore, iterumque Archiepiscopus uti pridie subscripsit.

Mariana lib. 12. cap. 7.

Didac. Colm. sup. cap. 20. pag. 179.

XVI. Henrico infeliciter e vivis ablato antequam Regnum cœperit moderari, sororem Berengariam succedere oportebat. Ea vero de suo jure concedente Ferdinando tertio suo ipsius filio sanctitatis laude celeberrimo, hic tanquam Rex, ac legitimus Dominus, Regni onus suscepit. Idem

Gerardo laudato Segoviensi Episcopo privilegium aliud concessit eadem in urbe quarto Nonas Junias anno Æræ nostræ 1259. communis 1221. eique subscripsit Archiepiscopus memoratus per eadem verba: *Rhodericus Toletanæ Sedis Archiepiscopus Hispaniarum Primas.* Sanctus idem Rex controversia composita Madritum inter & Segoviam, confecti, & expediti negotii monumentum dedit, obsignavitque in Castro Gormatio a. d. decimum secundum Calendas Quintileis anno Æræ nostræ 1277. communis 1239. ubi Archiepiscopi Rhoderici subscriptionem perinde videre est, atque superiores. *Rhodericus Toletanæ Sedis Archiepiscopus, Hispaniarum Primas.*

Didac. Colm. sup. cap. 20. pag. 179.

Idem pag. 193.

XVII. Est cur sedulo animadvertamus in hoc monumento, quod Princeps, fraterque Sancti Regis Alphonsus post Archiepiscopum subscribit: *Infans Alphonsus frater Regis.* Neque huic tantum ita subscriptum credi debet: alia enim suppetunt ejusmodi monumenta. Quin etiam idem Ferdinandus confirmavit donationem ab Avo Alphonso VIII. factam Monasterio Beatissimæ Virginis de Valvanera, deditque id documentum Burgis a. d. quintum Idus Januarias anno Æræ nostræ 1275. communis 1237., idemque subscriptionum ordo servatur. Primum: *Rhodericrs Toletanæ Sedis Archiepiscopus, Hispaniarum Primas.* Dein: *Infans Dominus Alphonsus frater Regis.* Sic Fr. Antonius de Yepes in Chronico D. Benedicti. Aliud pariter Ill. de Castejon profert ipsissimam habens subscribendi rationem, quod idcirco missum facimus.

Yep. to. 1. Append. pag. 36. documm 27.

Castejon. tom. 1. pag. 32. B.

XVIII. Eò jam usque pervenimus, quum Civitas Hispalensis virtute Sancti Regis Ferdinandi Tertii pristinam in libertatem vindicata Maurorum jugum excussit. Quumque æquum videretur vetustam adeo, tantæque æstimationis urbem condecorare, perquam opportune id præstitum iri Ferdinandus est ratus, si antiquus Ecclesiæ nitor, æstimatio, nobilitas, quibus Gothorum tempore fuit prædita, redderentur. Itaque illam Sanctus Rex dotavit, atque constabilivit, Canonicos in eadem constituens, ac pro Ecclesiæ dignitate amplissimum Præsulem, nempe filium suum Infantem Philippum. Ab eo tempore quotiescumque aut privilegio, aut Regio Diplomati subscriptum Toletanus, & Hispalensis Archiepiscopi coiere, semper Toletanus primum, Hispalensis alterum, quandoque etiam tertium locum

cum occuparunt. Duo tantum exempla proferam, quæ erunt plurimorum instar; unde enim ea petentur, vis inde magna ad argumentum accedet, ita ut manifestum, atque evidens sit futurum.

XIX. Quem primum Ecclesiæ Hispalensis Archiepiscopum Rex designavit, urbe jam suæ ditionis facta, suus ipsius filius Philippus Infans fuit: hic modo Procuratorem Ecclesiæ Hispalensis modo Electum Hispalensem, se vocat. Rerum satagens urbis hujus Ferdinandus omnia in eam contulit privilegia, quibus Toletana Civitas utebatur. Diploma hujusmodi dedit Hispali decimo septimo Calendas Julias anno Æræ nostræ 1288. communis vero 1250. Vacabat id temporis Toletana Sedes; nihilo tamen secius Ecclesia Toletana suo viduata Pastore præit loco Infantem Philippum hoc pacto: *Ecclesia Toletana vaca confirmat. Infans Philippus Procurator Ecclesiæ Hispalensis confirmat.* Hoc iterum proferemus exemplum capite insequenti numero decimo septimo, ubi videre erit Auctorem Hispalensem, cui acceptum id refertur. *Cap. seq. nu. 17.*

XX. Magnæ quidem auctoritatis primum hoc exemplum est; haud minoris tamen, arbitror, erit alterum. S. Ferdinandi Parentis optimi excepit Regnum Alphonsus X. cognomento Sapiens, isque Regio Diplomate privilegia multa, quæ Segoviæ Antistiti Raymundo D. Ferdinandus concesserat, firmavit rataque habuit. Privilegium hoc, seu veterum confirmationem dedit Hispali decimo Calendas Julias, anno Æræ nostræ 1291. communis 1253. Ea occasione Toletanam, & Hispalensem Ecclesias duo Electi Præsules Infantes Regii fratres gubernabant, quorum Sanctius natu minor Toletanæ præerat, major natu Philippus Hispalensi, qui multo jam antea electus fuerat. Quæ quum ita sint, tametsi non esset mirum si Fratrum natu major primo loco subscriberet, (quod exemplum minime contra nos faceret, ratione habita præcedentiæ) haud tamen est factum ita; Sanctius quippe primus, dein Philippus subscripsere, ut patet: *D. Sancho Electo de Toledo. Don Phelipe Electo de Sevilla.* Sanctius Electus Toleti. Philippus Electus Hispalis. *Didac. Colm. sup. c. 22. pag. 211.* Quorsum vero ita? nempe, ut dicam quod æquius sentio, huic Diplomati subscripserunt Infantes, non tanquam Infantes, at unusquisque tanquam suæ Caput Ecclesiæ; quum-

que prout Præsules ii subscriberent, Toletanæ superior dignitas, & potestas attendi magis debuit, quam Principum conditionis haberi ratio. Documentum hoc vide apud Didacum de Colmenares sua in historia Segoviensi.

XXI. Placentiæ oppido Rex idem Alphonsus X. privilegium concessit datum Segoviæ decimo quarto Calendas Julias anno Æræ nostræ 1311. communis 1273. cui subscribunt pari modo Toletanus, & Hispalensis Archiepiscopi. *Don Sancho Arzobispo de Toledo*; deinde: *Don Raymundo Arzobispo de Sevilla*. „ Sanctius Toletanus Archiepiscopus. „ Raymundus Archiepiscopus Hispalensis. Documentum hoc reperitur penes Reverendissimum P. Fr. Alphonsum Fernandez Ordinis Prædicatorum sua in historia Civitatis, ac Diœcesis Placentinæ. Aliud itidem concessit privilegium Segoviensi civitati, quod ejus in Archivo servatur, datum in eadem urbe a. d. quintum Calendas Octobres anno Æræ nostræ 1316. communis autem 1278., quod Præsules hoc pacto firmant: *Don Fernando Electo de Toledo*. *Don Gonzalo Arzobispo de Santiago*. *Don Remon Arzobispo de Sevilla*: id est. „ Ferdinandus Electus Toleti. Gundisalvus Archiepisco- „ pus Compostellæ. Raymundus Archiepiscopus Hispa- „ lensis. Ubi perspicuum est Hispalensem loco cedere Compostellano Præsuli.

Fr. Alph. Fern. hist. Plac. pag. 10.

Colm. sup. pag. 230.

XXII. Aliquot ante annis Rex idem privilegium concesserat triginta Equitibus fundatoribus Arcis Biatiæ, quod Toleti dederat V. Calen. Octobres anno Æræ nostræ 1307. communis 1269. quod servatur archetypum in Archivo Ecclesiæ Collegiatæ ejusdem Arcis. Id privilegium primo firmatur ab Infantibus, deinde subscribit Toletanus Archiepiscopus hisce verbis: *Don Sancho Arzobispo de Toledo, y Canciller mayor de Castilla*. Sanctius Toletanus Archiepiscopus, magnus Cancellarius Castellæ. Postea: *Don Ramon Arzobispo de Sevilla*. Raymundus Archiepiscopus Hispalensis. Hæc videsis apud Martinum Ximena licentiatum, in suis annalibus Jennæ.

Martin. Ximen. Annal. Jen. pag. 123.

XXIII. Alphonso Sapienti successit Sanctius IV. filius, vulgo Strenuus. Præ cæteris ab eo concessis privilegiis, illud extat quo privilegia omnia per Patrem suum Alphonsum, Avumque Divum Ferdinandum inclytæ Hispalensi urbi concessa fuerant confirmat, datumque est in eadem urbe die Jovis

vis quarto Idus Sextileis anno Æræ noſtræ 1327. communis 1289. Huic primus omnium Præſulum ſubſcribit Sanctius Toletanus Archiepiſcopus: *D. Sancho Arzobiſpo de Toledo.* Deinde Raymundus Archiepiſcopus Hiſpalenſis. *D. Ramon Arzobiſpo de Sevilla.* Quod monumentum eſt penes Didacum Ortiz de Zuñiga ſuis in annalibus Hiſpalenſibus. Ferdinandus IV. cognomento Hiſpanis *el Emplazado* quum Valliſoleti adeſſet Conventui Civitatem Placentiæ multis cumulavit privilegiis Redemtionis anno 1305.: Præſules hoc firmarunt documentum hoc ordine: *Don Gonzalo Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, y Cancillèr mayor de el Rey &c.* „ Gundiſalvus Archiepiſcopus Toletanus, Hiſpaniarum Primas, „ & Magnus Cancellarius Regis &c. Ita refert laudatus Reverendiſſimus P. F. Alphonſus Fernandez in hiſtoria Placentiæ.

Didac. Ortiz An. Hiſpal. lib. 3. pag. 136.

Fernan. hiſt. Plac. pag. 51.

XXIV. Rex idem Ferdinandus IV. privilegia firmavit, quibus Murciæ urbs ab Avo ejus Alphonſo Sapiente, ac Patre Sanctio Strenuo cohoneſtata fuerat. Factumque id fuit Valliſoleti ſeptimo Idus Auguſti anno Æræ noſtræ 1371. communis autem 1333. cui qui ſubſcripſerunt Epiſcopi ſervarunt hunc ordinem. *Don Gonzalo Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas. Don, Fray Domingo Arzobiſpo de Santiago. D. Sancho Electo de Sevilla.* „ Gundiſalvus Archiepiſcopus Toletanus, Primas Hiſpaniarum. Fr. Dominicus „ Archiepiſcopus Compoſtellæ. Sanctius Electus Hiſpalis. Documentum hoc videſis apud Franciſcum Caſcales in ſua hiſtoria Murciæ. Privilegium aliud Monaſterio D. Antonii *de Eſpinareda* ordinis S. Benedicti ab eodem Rege conceſſum, ejuſdem ordinis hiſtoriographus Fr. Antonius Yepes exhibet to. ſexto pag. 456. quod documentum eſt duodecimum. Huic vero, quod in Segovienſi ſuburbio, *Cuellar* vulgo, datum fuit Calendis Aprilibus Æræ noſtræ anno 1343. communis 1305. primi ſubſcripſere Infantes; poſtea Præſules uti ſequitur. *Don Gonzalo Arzobiſpo de Toledo Primado de las Eſpañas. La Igleſia de Santiago vaca. D. Fernando Arzobiſpo de Sevilla.* „ Gundiſalvus Toletanus Archiepiſcopus, Hiſpaniarum Primas. Eccleſia Compoſtellana vacans. Ferdinandus Archiepiſcopus Hiſpalenſis. Semel jam atque iterum vidimus Hiſpalenſem Eccleſiam Compoſtellanæ poſthabitam; Primum ejus Præſule, poſtea ipſamet Vacante Archiepiſcopum Hiſpa-

Franc. Caſc. hiſt. Murc. pag. 49. B.

Yepes hist. D. Bened to. 6. pag. 456. docum. 12.

ſpalenſem præeunte. Attendendæ autem ſubſcriptiones ſunt, quas num. 20. attulimus, namque omnium prima eſt Ferdinandi duntaxat electi Toletani, qui Archiepiſcopis cæteris præcedit.

XXV. Poſt Ferdinandi IV. obitum, hereditariis Caſtellæ, & Legionis Regnis potitur filius Alphonſus hujus nominis undecimus virtute Hiſpaniæ Regibus facile omnibus præſtans. Hic privilegia confirmavit, quibus Eccleſia Cathedralis Segoviæ honeſtabatur, deditque id confirmationis Monumentum eadem in Civitate Segovienſi Nonis Octobribus anno Æræ noſtræ 1369. communis 1331. quod in Eccleſiæ ipſius Archivo ſervatur. Præſules huic ſubſcribunt, ut ſequitur: *Don Ximeno Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, è Cancillèr mayor de Caſtilla.* dein: *Don Juan Arzobiſpo de Sevilla.* „ Ximenus Archiepiſcopus Toletanus, „ Hiſpaniarum Primas, Magnus Caſtellæ Cancellarius. Joan- „ nes Archiepiſcopus Hiſpalenſis. Aliud item extat privilegia confirmans a Patre collata in Securium veteris Caſtellæ oppidulum vulgo Frias appellatum, quod Valliſoleti datum fuit ſexto Calendas Januarias, anno Æræ noſtræ 1371. communis 1333. ubi viſitur in ſuperiori parte tabulæ: *Don Ximeno Arzobiſpo de Toledo, y Primado de las Eſpañas, y Cancillèr Mayor de Caſtilla Conf.* „ Ximenus Toletanus Archiepi- „ ſcopus, Hiſpaniarum Primas, Magnuſque Cancellarius Ca- „ ſtellæ, Conf. Poſtea ipſo in exordio primæ columnæ. *Don Juan Arzobiſpo de Sevilla.* „ Joannes Archiepiſcopus Hiſpalenſis. Aliud præterea documentum ſuppetit ejuſdem Regis, privilegii Calaguritano Præſuli conceſſi, datum in Methina Campeſtri quinto Calendas Sextileis anno Æræ noſtræ 1364. communis 1326. Præſulum ſubſcriptiones huic privilegio ſunt hujuſmodi: *Don Juan Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, è Cancillèr de Caſtilla. Conf. Don Fray Berengel Arzobiſpo de Santiago, Capellan Mayor de el Rey Chanciller, y Notario Mayor de el Reyno de Leon, Conf. D. Juan Arzobiſpo de Sevilla Conf.* „ Joannes Archiepiſcopus Toletanus, Hiſpania- „ rum Primas, Cancellarius Caſtellæ, Conf. Fr. Berengarius „ Archiepiſcopus Compoſtellæ, Magnus Regis Cappellanus, „ magnus Cancellarius, ac Notarius Regni Legionis, Conf. „ Joannes Archiepiſcopus Hiſpalenſis, Conf.

XXVI. Rex Petrus in Conventu Valliſoleti celebrato ſe-

sexto Idus Decembres anno Æræ nostræ 1389. communis 1351 privilegia confirmavit Ægidio *Bocanegra* Classis Præfecto, quæ a prædecessoribus Regibus obtinuerat in Palmæ oppido. Primusque inter Præsules Toletanus Diplomati subscripsit *D. G. Arzophispo de Toledo, Primado de las Españas.* „ Ægidius Toletanus Archiepiscopus, Hispaniarum Pri- „ mas. Rex idem fecit donationem, jure prioris ortus servato, Ferdinando Perez *de Andrade*, rerum pertinentium ad Parœciam S. Mariæ *de Narayo*, in oppido Sagunti Calendis Majis anno Æræ nostræ 1402. communis 1364. Hoc in documento est Archiepiscopi Toletani subscriptio præ aliis omnibus, etiam Principum & Infantium. Eæ vero sic se habent: *D. Gomez Manrique Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, è Notario Mayor de Castilla, Conf. D. Sancho Señor de Villena, fijo de el muy noble Rey Don Pedro, Conf. Don Fernado Alonso, Maestro en Thelogia Arzobispo de Sevilla, Conf. Don Suer Gomez Arzobispo de Santiago, Capellan Mayor de el Rey, Conf. Don Mahomad Rey de Granda vassallo de el Rey, Conf.* „ Gomezius Manrique Archiepiscopus Toletanus, His- „ paniarum Primas, & Magnus Castellæ Notarius, Conf. „ Sanctius Bigerræ Dominus, Præstantissimi Regis Petri fi- „ lius, Conf. Ferdinandus Alphonsus sac. Thelogiæ Doctor, „ Archiepiscopus Hispalensis, Conf. Suer Gomez Archiepi- „ scopus Compostellæ, Magnus Cappellanus Regis, Conf. „ Mahomad Rex Granatæ, Regi subditus, Conf.

XXVII. E vivorum numero infeliciter sublato Petro Rege legitimo Alphonsi Patris successore, populus unanimis acclamavit, renunciavitque Regem Henricum secundum, Alphonsi filium ex Eleonora Guzmana susceptum (non enim desunt, qui legitimam hanc fuisse Regis uxorem dicant, quod eam sibi occulte, seu clandestine junxerit, antequam contraheret Matrimonium cum Maria Alponsi IV. Regis Portugalliæ filia.) Hic Burgis in inclyta urbe, quum ibidem congressus celebraretur, quatuor Cappellanias fundavit in Segoviensi Ecclesia Petro filio Infanti: deditque hujusmodi documentum Burgis anno Æræ nostræ 1405. communis 1367. cui æque ac superiori, eodemque ordine servato, Præsules Toletanus, & Hispalensis subscripsere. *Don Gonzalo Arzobispo de Toledo, Primado de las Espanas, y Canciller mayor de el Rey, Conf. Don Fray Alonso Arzobispo de Sevil-*

vuilla Conf. „ Gundisalvus Toletanus Archiepiscopus Hi„ spaniarum Primas, magnusque Regis Cancellarius, Conf. „ Fr. Alphonsus Archiepiscopus Hispalensis Conf. Monumentum hoc servari in Segoviensis Ecclesiæ Archivo testatur Didacus de Colmenares, ubi supra.

Didac. de Colm. ubi sup.

XXVIII. Aliud insuper rei nostræ percommodum extat monumentum ejusdem Regis, datum Senticæ, Nonis Novembribus, anno Æræ nostræ 1410. communis 1372. pro Ambrosio *Bocanegra* altero Palmæ Domino, Classisque Castellæ Architalasso: in quo ipsi tanquam optime de se merito castrum *Linares* dictum concessit, ut suæ ditionis foret. Huic ducumento præ iis omnibus, qui subscripsere Toletanus est Archiepiscopus. *D. Gomez Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, y Canciller de el Rey.* „ Gomezius „ Archiepiscopus Toletanus Hispaniarum Primas, Cancel„ larius Regis. Deinde linea prima *Don Fernando Arzobispo de Sevilla*: „ Ferdinandus Archiepiscopus Hispalensis. Documentum istud videre est apud multæ eruditionis virum Aloysium de Salazar, de cujus præclaris virtutibus alibi aliquantulum sumus locuti. Qui utinam documenta omnia quæ in familia de Silva commemorat, perinde ob oculos poneret, atque illud a nobis jam productum in familia Comitis Ferdinandi Nonnii.

Aloys. de Salaz. in fam. com. Ferd. Nonnii pag. 44.

XXIX. Antequam eruditissimi hujus Auctoris exempla profero, Toletani Archiepiscopi Petri duo præmittere constitui monumenta Henrico tertio Rege. Joannes Martinez de Roxas jam defunctus, & Maria Fernandez, quæ ipsius uxor fuerat, beneficio Regum Henrici Tertii prædecessorum villam *de Consurita* possidebant. Rexque Henricus Tertius donationem hanc confirmavit Burgis nono Calendas Martias, anno salutis nostræ 1392. tum eisdem Joanni Martinez de Roxas, & Mariæ Fernandez Viduæ, tum filiis ipsorum omnibus, atque heredibus. Huic autem Documento subscripsit Archiepiscopus Toletanus omnium primus hoc pacto: *Don Pedro Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, Conf.* „ Petrus Archiepiscopus Toletanus, Hispaniarum Primas, Conf. Hujusmodi alia ipsius Præsulis confirmatio occurrit alio in Henrici ejusdem monumento, quo Donationem ab Joanne I. patre factam Petro Fernandez de Velasco a Regiis Cubiculis confirmavit prædiorum aliquot Hispali, *Guillenæ*, aliisque in oppidis.

XXX.

XXX. Sed eò revertor, unde paulo ante profectus sum. Pro ea, quam gravissimo illi Auctori fidem adhibeo, volumina inspexi, quæ ipse confecit Familiæ de Lara; atque ubi cognovi duntaxat in quarto eorum copiose abundanterque documenta exhiberi suis cum Subscriptionibus, tria cætera missa feci ad breve tempus, quum opus ad umbilicum perducendi tanta non foret necessitas. Quumque documenta separatim edita essent, septem ea numero esse facile intellexi, quæ singula si huc afferrem, operæ me pretium facturum sum ratus, gratias sedulitati ejus habens maximas, quod seriem hanc exemplorum sit nobis clargitus, unde perpetua Toletanorum Archiepiscoporum præ cæteris Hispaniæ Præsulibus, ac potissimum præ Hispalensi Archiepiscopo præstantia comprobatur. Ea singula numerando percenseam pro vetustate Regum, a quibus concessa sunt.

XXXI. Quod primum est obvium, commutatio est a Rege Alphonso Decimo facta Villæ *de Caztalla* cum alia *de Cerraja*, quæ juris erat Oretani conventus. Data ea fuit Hispali decimo octavo Calendas Januarias anno Æræ nostræ 1317. communis 1279., cui subscribunt: *D. Fernando Electo de Toledo*. „ Ferdinandus Toleti electus, & dein: *Don Remondo Arzobispo de Sevilla*. „ Raymundus Archiepi„ scopus Hispalensis. Extat hoc documentum in Archivo Sacri Oretani conventus. *Idem Fam. de Lara to. 4. pag. 4.*

XXXII. Alterum est privilegium Regis Ferdinandi quarti, quem Hispani dicunt *el Emplazado*, quo Trevennii oppido privilegia omnia, quibus antea utebatur, confirmavit. Datum id est Burgis a.d. sextum Calendas Sextileis anno Æræ nostræ 1340. communis 1302., ac subscriptiones sequenti ordine, ac modo videre est: *Don Gonzalo Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, y Canciller mayor de el Rey. Don Frey Rodrigo Arzobispo de Santiago. Don Almoravid Arzobispo de Sevilla*. „ Gundisalvus Archiepiscopus „ Toletanus, Hispaniarum Primas, magnusque Cancella„ rius Regis. Fr. Rodericus Archiepiscopus Compostel„ læ. Almoravitus Archiepiscopus Hispalensis. Monumentum hoc archetypum in Archivo est Ducum *de Naxera*. *Idem ibid. pag. 42.*

XXXIII. Tertium est monumentum concessionis per Henricum secundum factæ Duci Petro Manrique oppidorum *Villoslada, Lumbreras, & Ortigosa*. Datum est Burgis

a. d. ſextum Idus Aprileis anno Æræ noſtræ 1404. communis autem 1366. Archiepiſcopi Toletani ſubſcriptionem videre eſt in capite omnium, ut ſequitur. *Don Gomez Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, Cancillèr mayor de el Rey.* „ Gomezius Archiepiſcopus Toletanus Hiſpaniarum „ Primas, magnus Cancellarius Regis. Dextrà: *D. Alonſo Arzobiſpo de Santiago Capellan mayor de el Rey.* „ Alphon„ ſus Archiepiſcopus Compoſtellæ magnus Cappellanus Regis. Siniſtrà vero: *La Igleſia de Sevilla vaca.* „ Eccleſia „ Hiſpalenſis vacans. Archetypum hoc documentum aſſervatur in memorati Ducis Archivo.

Idem ibi.pag.55.

XXXIV. Quartum conceſſio eſt ab Joanne primo facta oppidi Navaretæ Didaco Gomezio Manrique. Valliſoleti datum id fuit quarto nonas Februarias anno Æræ noſtræ 1418. communis 1380. ſubſcribentium nomina columnis quatuor cenſita viſuntur, quorum medium in capite legitur illud Archiepiſcopi Toletani: *Don Pedro Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas.* „ Petrus Archiepiſcopus „ Toletanus Hiſpaniarum Primas. Dextrà autem verſu primo: *Don Fernando Arzobiſpo de Sevilla.* „ Ferdinandus „ Archiepiſcopus Hiſpalenſis. Eodem in Archivo monumentum ſervatur.

Idem ibid. pag. 232.

XXXV. Quintum eſt conceſſio altera Duci eidem Petro Manrique facta ab Joanne ſecundo oppidi ſcilicet *Paredes*, rerumque, & juris ad id ſpectantium. Documentum eſt datum Valliſoleti, tertio nonas Junias anno ab ortu Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti 1430. (Rege enim iſto & volente, & jubente numerum annorum per Æram recenſere deſitum eſt, cœptumque a Chriſti Nativitate id fieri, prout Chriſtianorum omnium in more erat poſitum.) Toletanus Archiepiſcopus documento huic perinde, ac ſuperiori ſubſcribit: ſiquidem præ omnibus in medio tabulæ legitur: *Don Juan de Contreras Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, Cancillèr mayor de Caſtilla.* „ Joannes *de Contreras* Ar„ chiepiſcopus Toletanus Hiſpaniarum Primas, Caſtellæ „ magnus Cancellarius. Dextrà: *Don Lope de Mendoza Arzobiſpo de Santiago Capellan mayor de el Rey.* „ Lupus de „ Mendoza Compoſtellanus Archiepiſcopus, magnuſque „ Cappellanus Regis. Siniſtrà: *Don Diego Arzobiſpo de Sevilla.* „ Didacus Archiepiſcopus Hiſpalenſis. Servatur in Archivo Marchionis *de los Velez*.

Idem ibid. pag. 299.

XXXVI.

XXXVI. Sextum largitio est variorum locorum primo Comiti oppidi *Paredes* ab Rege eodem Joanne secundo facta: datumque est in oppido Roæ octavo Idus Aprileis Redemtionis anno 1437. Documentum hoc præsefert trium Præsulum subscriptiones æque, ac superius: Medius siquidem in tabulæ summo est: *Don Juan Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas Cancillèr mayor de Castilla.* „ Joannes „ Archiepiscopus Toletanus Hispaniarum Primas, magnus „ Cancellarius Castellæ. Dextrà: *Don Lope de Mendoza Arzobispo de Santiago, Capellan mayor de el Rey.* „ Lupus „ de Mendoza Archiepiscopus Compostellæ, magnus Cappellanus Regis. Sinistrà: *Don Diego Arzobispo de Sevilla.* „ Didacus Archiepiscopus Hispalensis. Servatur in Comitis oppidi *Paredes* Archivo. *Idem ibid. pag. 382.*

XXXVII. Septimum denique est monumentum ex perquam paucis iis, quæ extant Ferdinandi V., ac Isabellæ Catholicorum Regum, quo Ægabræ Comitissis Caliculæ, seu, ut Hispani dicunt, *de Cabra*: id genus, quod *Brial* vocant Hispani, vestemque exteriorem permittunt, quas Hispaniarum Reginæ induere primo Paschatis Resurrectionis die consueverunt. Privilegium hoc Reges dederunt Hispali decimo secundo Calendas Majas, Redemtionis anno 1478. firmaruntque Præsules, ac Regni Proceres, uti omnia veterum monumenta. In medio tabulæ summæ prope Regium sigillum Archiepiscopus Toletanus conspicitur: *Don Alphonso Carrillo Arzobispo de Toledo Primado de las Españas, gran Canciller de Castilla.* „ Alphonsus Carrillus Archie„ piscopus Toletanus, Hispaniarum Primas, magnus Can„ cellarius Castellæ. Postea prima incipit columna, dextrà: *Don Pedro Gonzalez de Mendoza, Cardenal de España Arzobispo de Sevilla, y Obispo de Siguenza.* „ Petrus Gonzalez de „ Mendoza Cardinalis Hispaniæ, Archiepiscopus Hispalen„ sis, & Episcopus Seguntinus. Documentum hoc servatur in Archivo Marchionis *Manceræ*. Hîc vero considerandum censeo, quod, quanquam Hispalensis Archiepiscopus tunc foret, qui ob præclarissimas, multiplicesque animi dotes magnus Hispaniarum Cardinalis appellabatur, quam ob dignitatem amplissimam, toto quam late patet orbe, in ore omnium versatur Petrus Gonzalez de Mendoza; tamen Archiepiscopo Toletano concesserit loco. At Præsulem *Idem ibid. pag. 411.* *Infr. cap. 20.*

Bbb 2 hunc

hunc Eminentiſſimum non latuit Archiepiſcopi Toletani dignitas Primatialis, uti capite vigeſimo fiet palam: itaque cui jure debuit, loco ceſſit, Primati ſcilicet Hiſpaniarum.

XXXVIII. Octo iſti Auctores graviſſimi documenta nobis exhibuerunt, cum Toleti Præſulum ſubſcriptionibus, ut harum jus adverſus Hiſpalenſium Archiepiſcoporum alias experiremur. Omnia ea præſeferunt Archiepiſcopi Toletani ſubſcriptionem præ aliis omnibus, necnon ut plurimum Primatis Hiſpaniarum cognomentum. Quamobrem, mihi ut videtur, liquido inde conſtat, quod ab iis temporibus quæ Hiſpaniæ calamitates præivere ſumendo initium, mille annos & ſupra, quemadmodum ajebat Cardinalis Aguirre, Toletanus Archiepiſcopus principem ſemper locum Hiſpaniarum inter Præſules omnes occupavit, ac præſertim Archiepiſcopo Hiſpalenſi antecelluit. Idque etiam nonnullis in occaſionibus, quum Toletanus Præſul dignitati Primatus ne minimum quidem derogans, necnon ſedes ipſius vacans concedere loco potuiſſet, uti numero vigeſimo conſideratum eſt. Nunc vero, quoniam tot argumentis, exemplis, rationibuſque firmiſſimis demonſtravimus convenire in Toletanam Eccleſiam partem alteram definitionis Primatus, nempe auctoritatem, & poteſtatem in cunctas Hiſpaniarum Eccleſias, opus eſt ut quæ ſunt reliquæ partes duas in eamdem convenire doceamus, tum quippe abunde pleneque comprobatum erit Eccleſiæ Toletanæ congruere totam Primatus eſſentiam.

Card. Aguir ſup. cap. 10. num. 2.

CA-

CAPUT XVI.

Tertia pars definitionis Primatus perinde, ac altera, & prima tum Archiepiscopo, tum Ecclesiæ Toletanæ convenit.

SUMMA CAPITIS.

I. *Legati a Latere, qui vices agunt Pontificis non sunt vere* Primates, *licet Metropolitis auctoritate præstent, personæ enim non Sedi annexa est ea dignitas.*

II. *Primatialis dignitas fixa est atque hæret Sedi Toletanæ ante Gothorum tempora.*

III. *Hæc dignitas Toletanæ Sedi annexa centum annos, & amplius fuit cognita in Hispania Gothorum ævo.*

IV. *Viguit ea dignitas vel Saracenis occupantibus Regiam urbem; dum licuit Catholicam Disciplinam servare.*

V. VI. *Exemplo Elipandi Toletani Præsulis, qui doctrinam erroneam omnibus amplectendam proposuerat pro sua auctoritate, qua omnibus anteibat, adstruitur.*

VII. *Hinc evincitur, quod* Primatia *hærebat Ecclesiæ Toletanæ ante Barbarorum invasionem.*

VIII. IX. *Argumentum validissimum ex epistolis Præsulum coævorum ad Elipandum Toletanum Archiepiscopum, & ultro hujus ad alios Præsules, magnatesque Hispaniæ, Barbarorum tempore.*

X. XI. XII. *Toletana urbe Mauris erepta Toletanus Præsul iterum præesse cæpit Conciliis, quorum aliqua recensentur.*

XIII. *Paschalis junior salutat per literas Bernardum*, Primatem *appellans.*

XIV. XV. *Alia exhibentur Concilia, quibus Toletani* Primates *præfuerunt.*

XVI. *Indicia certa* Primatus *in Toletana Sede stabilis, sunt: Ejusdem Sedis Præsulem semper subscripsisse Regiis Diplomatibus ante Præsules Hispalensem, & Compostellanum: & Procuratorem Toletani omnibus in Actibus præstitisse cæteris quibuscumque Præsulibus.*

XVII. usque ad XX. *Variis proferuntur Acta, in quibus & consessu, & subscriptione, Toletana Sedes vacans per suos Canonicos anteivit Archiepiscopo Hispalensi, & cæteris Hispaniæ Præsulibus.*

XX XXI. *Verum & per Procuratorem eamdem habuit præeminentiam: Exemplum electione Sobrini facti per Petrum de Luna Antipapam, quem Canonici nolunt admittere in Toletana Sede.*

XXII. *In congressibus Madriti habitis hoc vertente seculo usque ad annum* 1718. *semper præcessit Ecclesiæ Toletanæ* Procurator.

XXIII. *Si ulla unquam discrepantia his in congressibus fuit, ideo fuit, quia Toletana duos Canonicos mittit, dum aliæ singulos.*

XXIV. *Mille supra annos hæc præeminentia uti Toletanam Ecclesiam probatum est.*

XXV. XXVI. *Primatiæ dignitas adeo affixa est Sedi Toletanæ, ut ejus Præsules non, nisi in eadem Cathedra consistentes, sint* Primates, *neque enim si ad aliam Cathedram transeunt*, Primatum *secum ferunt, ex auctoritate Martini V.*

I. JAm docui Toletanum in Archiepiscopum, & ejus Ecclesiam convenire primas definitionis Primatus partes, quas Ecclesia Hispalensis proposuit; sedem scilicet Metropolitanam esse, cæterisque Hispaniarum Metropolitis anteire: Quæ primum occurrit pars tertia significat; Ejusmodi auctoritas oportere ut Sedi certæ affixa sit: *Ha da estàr afixa à la Iglesia.* Recte Hispalensis Ecclesia, non diffiteor, hanc particulam addidit; si enim summus Pontifex vices, & auctoritatem suam concederet alicui Præsuli, haud dubie hic auctoritate Metropolitis anteiret; nihilo tamen secius is minime esset Primas, quantumvis libet auctoritate perquam simili Primatialis, valdeque cum eadem Primatiali auctoritate coæquanda. Qua de re licet Zeno, & Sallustius Archiepiscopi Hispalenses vices, auctoritatemque Pontificiam obtinuerint, quarum hic ab Divo Hormisda, ille a Divo Simplicio compotes facti erant (fortasse etiam Divus Leander ab Sancto easdem Gregorio impetrarat, uti sentiunt nonnulli) non tamen idcirco trium horum ullus Primatis Hispaniarum dignitatem est consequutus; ac proinde Hispalensis Ecclesia nunquam extitit Primatialis: ea siquidem auctoritas Pontificia neutiquam in Sedem, sed in Archiepiscopum fuit collata, quo e vivis excedente, Successor Archiepiscopus necesse habuit, ut idem in se denuo beneficium conferretur, quo auctoritatem, & Apostolicas vices exerceret, Prædecessoris instar Præsulis, quam beneficii novam collationem, qui minus impetraret, ejusmodi dignitatis expers erat: uti re contingit laudatorum Præsulum Hispalensium Successoribus.

II. Reliquum mihi est igitur, ut planum faciam, auctoritatem, qua utitur Toletanus Præsul, Ecclesiæ Sedique Toletanæ perpetuo hæsisse, atque hærere. Probatur id jugi possessione, variis in muneribus Primatis propriis, atque exprimentibus potestatem, qua ab Gothorum tempore Metropolitis omnibus Hispaniarum præstitit, nunquam inter-

terruptæ. Auctoritatem hanc vidimus Divo Isidoro innotuisse, quum Divo Heladio Cordubensem permisit Episcopum, in quem animadverteret, licèt Suffraganeus foret Hispalensis. Quumque in eum depositionis sententia ob perpetratum crimen proferenda esset, Divo Heladio ait, ad eum, eosque, qui secum coadunati erant Suffraganei Præsules Hispanienses, pertinere divina censura, ut in ejusmodi delinquentes inquireret, ut late probatum fuit capitibus secundo, & tertio decimo, rationesque Hispalensis Ecclesiæ consutatæ, quibus præpostere rem exponere, suumque institutum probare contendit. Itaque jam tenemus, Divi Heladii tempore hanc dignitatem, atque auctoritatem in Toletana Sede penitus hærere.

III. Auctoritatem hanc utique cognovere Metropolitæ omnes, tumquum unanimi consensu probarunt Archiepiscopum Toletanum, ordinatione licèt recentiorem Nationum præesse Conciliis, ac primo loco subscribere Actis Concilii, quemadmodum capite decimo est demonstratum, ubi Felix recèns electus subscriptione cæteris præstat, Synodoque præest decimæ sextæ: sicuti in Synodo decima secunda Julianus Toleti Metropolita Hispalensi Metropolita Juliano dignitate posterior, præsedit tamen, atque præ aliis omnibus Metropolitanis subscripsit, quod capite undecimo, contra quam tradit Ecclesia Hispalensis, est declaratum. Neque antiquius nobis exemplum deforet, juxta id quod Ecclesia Hispalensis tanquam probabilius admittit, nosque documus capite decimo tertio, numero 25. Siquidem ut ibi observavimus ab Hispalensi Ecclesia edocti, Metropolita Toletanus Adelphius Toletanæ Synodo Nationali præfuit, anno 597. celebratæ: tametsi liquido constat eo antiquiores fuisse Metropolitas Mausonam Emeritensem, ac Migetium Narbonensem, qui huic Synodo adfuerunt, necnon adfuerant tertiæ, Toletano Archiepiscopo Euphemio: ac proinde officia, & munera Primatus ab anno isto ad usque difficilia Hispaniæ tempora centum, & supra annos viguere. Quocirca vel ubi ab memoria magis vetusta minime datum esset argumenta Toletani Primatus repetere, tenemus jam, Toletanam Ecclesiam centum supra annos, Gothorum ævo, Primatus muneribus, atque officiis functam esse jugiter, proindeque auctoritatem hujusmodi cum Sede illius fuisse conjunctam.

IV.

IV. Iisdem præterea muneribus, atque officiis Primatialis dignitatis propriis fungi non desiit Archiepiscopus Toletanus, vel Saracenis occupantibus civitatem, usquedum Christianis per eosdem non licuit juxta Ecclesiæ leges sese gerere. Id moris annos aliquot viguit, nec dubium est, quin Redemtionis anno 783. Elipando Archiepiscopo Toletano, hujusmodi libertate uterentur Catholici; nam Elipandus paulo ante Concilium Præsulum Hispaniensium convocaverat in Hispalensi urbe, damnandi causa, ut re damnavit, Migetianorum hæresim de Paschatis celebratione: eodemque anno 783. datis literis ad Fidelem Abbatem (ita eum appellat) ad Beatum Presbyterum Asturicæ Augustæ, & ad Heterium Uxamæ Antistitem, qui suæ de Christi adoptione doctrinæ adversabantur, sententiam ipsorum damnatum iri, se ita volente, atque jubente, minatur, sicuti paulo ante Migetiana a se fuerat condemnata. Putasis congregaturum eum esse Concilium, decreturumque, ut congregati Patres damnationis sententiam proferrent: sibi enim pollicebatur fore, ut plerisque Regni Præsulibus ea de re secum conveniret, suaque ipsius sententia tanquam capitis probaretur; quam tamen Sanctus Presbyter Beatus, recte Catholicæ Fidei Dogmatibus adversari sentiebat, uti postea Synodi Francofurti ad Mœnum habitæ Patres, & Adrianus Primus declararunt.

V. Ut perspicua magis, majorisque auctoritatis sint quæ diximus, verba ipsa proferre optimum duco, per quæ gravissimus, doctissimusque Theologus P. Gabriel Vasquez inter maximos, eorumque primos, viros facile recensendus, qui venerabilem Societatem Jesu suis virtutibus cohonestarunt, factum istud exponit. Sapientissimus hic Doctor, postquam docuit, quod vitium latebat in Elipaudi doctrina, tomi primi partis tertiæ disputatione 99., cap. 1. n. 2. *Elipandus*, ita prosequitur, *pro ea auctoritate, quam in alias Ecclesias obtinebat maximam, indigne ferens a Beato, & Heterio suam doctrinam, quam ipse Catholicam putabat, erroris insimulari, ad Fidelem Abbatem literas dat... Hæc epistola habetur in principio libri, quem contra ipsum Elipandum Beatus, & Heterius conscripserunt*. Verba hæc Patris Vasquez considerentur, ubi ait Elipandum eo tempore maximam in omnes Hispaniarum Ecclesias auctoritatem obtinuisse: certe auctoritas ea nonnisi Primatialis habenda est.

P. Vasquez to. 1. par. 3. disp. 99. cap. 1. num. 2.

VI.

VI. Quid autem iis literis comprehenderetur, graviſſimus idem auctor monſtrat, rem narrare pergens his verbis: *In ea autem conqueritur Elipandus, quod ipſe Archiepiſcopus Toletanus quum eſſet, quem cæteri in Hiſpania, utpote ſupremum Præſulem de Fide conſulere deberent, a Presbytero Beato, & Heterio Epiſcopo erroris argueretur. Scripſit etiam ſe eo animo eſſe, ut ſperaret hæreſim Beatianam (ſic enim vocat ſententiam Beati) brevi ab ipſo extinguendam, quemadmodum ante paucos annos hæreſim Migetianorum de celebratione Paſchatis Hiſpali convocato Concilio ipſe damnaverat.* Id Elipandi epiſtola continebat.

VII. Quibus ex literis conſtat primùm: Toletanum Archiepiſcopum, id quod oſtendere hoc præſertim capite conſtituimus, functum perpetuo eſſe muneribus Primatis propriis vel ante difficilia Hiſpaniæ tempora, unde Primatum Toletanæ Sedi affixum fuiſſe comprobatur: nam primo eo ſeculo, dum per Mauros licitum erat Chriſtianis Catholicæ Religionis munia obire, Toletanus Archiepiſcopus convocabat Synodos, quum ſibi expedire videbatur ad bonum Hiſpanienſis Eccleſiæ regimen, componendaſque controverſias, quæ in Fidei Dogmatibus orirentur: & juxta Concilii ſanctiones mandabat, quæ ab aliis ſervarentur Eccleſiis. Deinde conſtat, univerſo Hiſpaniarum Clero perſuaſum fuiſſe, quod ſuprema in res ad Hiſpanam Eccleſiam ſpectantes auctoritas erat penes Toletanum Archiepiſcopum, ut ſuis in literis Elipandus affirmat. Et ſane niſi Epiſcopi omnes, Clerusque omnis Hiſpaniæ ſupremam hanc auctoritatem noſſent, minime dubium eſt, quin Uxamæ Præſul, atque Aſturicæ Auguſtæ Presbyter Elipando negaſſent obſequium: idque in tempore evenit, quum Archiepiſcopus ob ſuam ipſius maximam auctoritatem in cæteros Hiſpaniæ Præſules, ſuam omnes doctrinam volebat amplecti, quam duo illi erroneam eſſe intelligebant. Certe occaſio ea fuit aptiſſima ad arrogantiam illius proterendam, viaque maxime compendiaria; ei nempe Primatialem dignitatem negare: dum omni procul dubio eadem dignitas Præſulibus Hiſpaniæ omnibus non fuiſſet perſpecta.

VIII. Denique conſtat liquido, maximos veritatis vindices, aſſertoreſque Beatum, atque Heterium ſuprema ejuſmodi dignitate Toletanum Præſulem eſſe præditum cogno-

viſſe; iis enim literis, quibus expoſtulationi, quam Fidelis Abbas ſibi ſignificaverat reſpondent, eo ipſum officio proſequuntur, ut vel inde ſit conjicere, quantæ Archiepiſcopum dignitatis eſſe cognoſcerent. Epiſtola ſic inſcribitur: *Eminentiſſimo, nobis, & Deo amabili, Elipando Toletanæ Sedis Archiepiſcopo*. Titulum hunc ſupra attulimus ad rem aliam parte prima. Videſis eruditum Nicolaum Antonium loco ibidem citato, ex eo enim conſtat epiſtolam Elipandi productam non poſſe in dubium revocari: quæ quum certa ſit, quumque Toletanum Archiepiſcopum vocet Primatem Hiſpaniæ (id nobis Hiſpanienſibus eæ voces, *Supremum Præſulem*, ſonant) quem omnes conſulere in rebus ad Fidem ſpectantibus debebant, evidentiſſime inde colligit Toletanæ Eccleſiæ Primatus vetuſtatem, dignitatemque hanc Primatus neutiquam ab Urbano ſecundo, at longe altius repetendam; quum ab antiquiſſima memoria Hiſpaniarum Primatus Eccleſiæ Toletanæ eſſet affixus.

Par. 1. c. 2. Nic. Ant. ibid. cit.

IX. Neque id ſilentio præteriri poteſt, aut debet, quod tam iſtæc epiſtola, quam generis ejuſdem aliæ ab Elipando mittebantur ad Præſules, viroſque non vulgares, qui extra Maurorum poteſtatem degebant; etenim vel ipſi Reginæ Aldoſindæ Syli Regis uxori prudentiſſimæ,maximeque Chriſtianæ mulieri, Elipandi literæ ſunt redditæ. Quæ ideo præſtitit Præſul, quia perſuaſum illi erat, id ſui muneris eſſe ſuamque ad auctoritatem magnam, dignitatemque pertinere, neque inter Hiſpaniæ Præſules omnino ullum de auctoritate ſecum certaturum. Hac de re conſulendus Mariana, qui ſuæ hiſtoriæ vernaculo idiomate conſcriptæ libro ſeptimo fuſe narrat hoc factum, ut magis, magiſque pateat veritas. Verum enim vero ipſamet ejus verba proferam. *Elipando*, inquit, *por la autoridad muy grande, que tenia ſobre las demàs Igleſias, eſcriviò à los Obiſpos de Aſturias, y Galicia*. Et paulo infra: *Elipando ſe partiò de Toledo para las Aſturias, y Galicia*. Latine eadem: „ Elipandus ratione auctoritatis „ ejus valde magnæ, qua Eccleſias cæteras anteibat, dedit „ literas ad Aſturiarum, & Gallœciæ Præſules: *Infra*. Elipandus Toleto Aſturias, & Gallœciam proficiſcitur. Quocirca Toletanus Archiepiſcopus auctoritatem habuit in Hiſpaniarum Eccleſias propter Sedem ſuam, tametſi ejus Civitas a Saracenis occuparetur: eædemque Eccleſiæ Elipandum

Mariana lib. 7. cap. 8.

dum ſibi præfectum, utut diſſitæ, Regumque Catholicorum ditionis, adeoque liberæ, non detrectabant. Argumentum ſane firmiſſimum, quod Toletanus Archiepiſcopus auctoritate aliis Hiſpaniæ Præſulibus anteibat, necnon eadem utebatur, quanquam ipſius Civitas Maurorum ſervitio addicta eſſet.

X. Toletana urbe in Chriſtianorum poteſtatem vindicata invicti Regis Alphonſi ſexti virtute, Eccleſia ipſa Toletana, quantocyus ad priſtinam Primatus dignitatem regreditur, uti conſtat ex Diplomatibus per nos allatis, atque enucleatis capite partis hujus tertio, comprobandi cauſa ejuſdem Primatum. Qua dignitate reſtituta Toletanus Archiepiſcopus præeſſe iterum cœpit Conciliis Nationum, quæ deinceps celebrata ſunt. Adeoque primus Archiepiſcopus Bernardus Concilio Legione habito Redemtionis anno 1091. præfuit, licet una cum Renerio Cardinali (qui pòſt ad Pontificatus faſtigium evectus, Paſchalis junior eſt dictus) Legato Apoſtolico. En verba ipſa Cardinalis Aguirre id teſtantia. *Concilium Legionenſe, Præſide Renerio S. R. E. Cardinali, & per Hiſpanias Legato una cum Bernardo Toletano Primate, anno Aldephonſi Regis* 28. *Æra* 1129. *Chriſti* 1091. Ubi obſervo, quod Cardinalis Apoſtolicæ Sedis Legatus noluit, ſeu non potuit unice præeſſe, verum ſibi ſocium adjunxit Toletanum Archiepiſcopum: Qua de re ſic ego ſentio, quod ſicuti unum e præcipuis Primatis officiis eſt præſidere Conciliis; ita, quanquam Legati Apoſtolici auctoritas major ſit, tamen expedire neutiquam viſum eſt, ut primo in Concilio id Primatis officium Bernardo penitus negaretur; ac proinde Legatus, ſimulque una ſecum Archiepiſcopus præſederunt.

Sup. cap. 3.

Card. Aguir. to. 3. *pag.* 298.

XI. Paucis abhinc annis, nempe Redemtionis anno 1097. Idibus Decembribus Bernardus idem Concilium aliud Gerundam convocavit, quo Archiepiſcopus Tarraconenſis advenit. Concilio huic Aguirre Cardinalis titulum appoſuit: *Concilium Gerundenſe, Præſide Bernardo Sedis Toletanæ Primate, ac Legato Apoſtolico*. At verba ipſa oculis ſubjicimus, per quæ Concilium hoc referre orditur Stephanus Balutius. *Anno M. XCVII. Idibus Decembris congregatum eſt Concilium in Civitate Gerundenſi ad corroborandam Eccleſiaſticæ libertatis dignitatem. Ei conventui præſuit Bernardus Sedis Toletanæ Primas, &* Se-

Idem pag. 307., *& ap. ipſum*.

Steph. Bal. lib. 4. *Marc. Hiſp. ad an.* 1097.

Sedis Apostolicæ Legatus. Interfuerant vero Berengarius Archiepiscopus Tarraconensis &c.

XII. Idem Archiepiscopus Bernardus alii præfuit Concilio Carrione Comitum habito sub anni 1111. initium, seu præcedentis finem. Ubi causa cognita fuit Gundisalvi Episcopi Mindonensis, qui terminos sibi aliquot usurpaverat ad Ecclesiam Compostellanam pertinentes: anno item 1114. Nationali Concilio præfuit Palantiæ habito, quod negari non potest, quippe ipso ex Concilii Prooemio aperte patet. Dicitur ibi Bernardum, quum esset Burgis, adiisse Compostellanus Archiepiscopus orans, atque obtestans, uti decerneret, quodnam tantis remedium incommodis posset afferri, queis sua vexabatur Ecclesia. Tametsi autem Burgis versarentur multi Episcopi, qui una cum laudatis Præsulibus congregati erant, nihilo tamen minus differri remedium libuit, usquedum Synodus haberetur Nationum, in qua Ecclesiæ omnes Hispanæ discuterent, quæ iis declinandis incommodis medicina inveniretur. Itaque fertur, quod re cum Episcopis congregatis communicata: *Placuit eis tantæ rei definitionem producere, & in futuro generaliter Concilium celebrare*: prout reapse factum esse idem Auctor tradit.

Id. pag. 318.

Id. pag. 319.

XIII. Concilium id esse habitum videtur, seu petito per Bernardum consilio a Paschali Juniore Pontifice, seu ipsomet annuente, quippe qui calamitates edoctus, queis Ecclesia Hispaniensis affictabatur, a temporum conditione miserrima, Arabumque illuvie invectas, Bullam tradidit ad Concilium, qua Bernardum Primatem appellat, unumque ipsum proprio salutat nomine. *Paschalis Episcopus* (ita orditur Bulla) *Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Bernardo Primati, & cæteris Episcopis, & Principibus Hispaniæ salutem, & Apostolicam Benedictionem.* Quo anno Bulla hæc data fuerit, quum non sit appositus, ignoratur: dies tantum legitur duodevicesimus Calendas Majas. Conjicitur tamen datam fuisse anno 1114., quippe eodem anno a. d. octavum Calendas Novembres inchoatum id esse Concilium Cardinalis Aguirre ibidem refert.

Id. sup.

XIV. Huic Synodo, quanquam per Bernardum convocatæ Archiepiscopi Compostellani efflagitatu, hic tamen gravissimis negotiis impeditus, quin Palantiam se conferret, adesse non potuit. Iisdem vero negotiis jam vacuus alii Con-

Concilio adfuit similiter Nationali, quod Oreti Bernardus idem congregavit anno proximo 1115., cui, tanquam præsidens, principe loco subscripsit hoc pacto: *Bernardus Toletanæ Sedis Archiepiscopus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus*. Proxime autem Compostellanus Archiepiscopus Didacus Gelmirez, deinde alii tredecim Præsules. Post annos quatuordecim convocatur, habeturque Concilium aliud Nationale Palantiæ, cui præsidet Raymundus Toletanus Archiepiscopus Bernardi Successor in Sede, ac Primatu Hispaniarum. De utroque disputabimus partis tertiæ capite altero, ubi luculentissime ostendetur, in hoc Palantiæ Concilio Raymundum nulla alia de causa, quam quod esset Primas, præsedisse. *Idem pag. 327.*

XV. Exemplum aliud affert Eminentissimus Aguirre multo recentius, anno enim contigit circiter 1399. quum Petrus Tenorius Concilio præfuit Nationali. Occasione siquidem diri ejus Schismatis, quo diutissime vexabatur Ecclesia, multæ Sinodi aliæ aliis in Provinciis congregatæ fuerunt, e quibus Hispanienses nonnullas Cardinalis Aguirre percenset. Cæterum vixdum percrebrescente illo Schismate, Compluti celebratum est Nationale Concilium, quod Eminentissimus Auctor memorans: *Anno*, inquit, *Domini circiter M.CCCXCIX. Compluti Concilium Nationale celebratum est, Præside D. Petro Tenorio Archiepiscopo Toletano ad deliberandum, cuinam parendum esset tanquam vero Pontifici an Urbano sexto, an potius Clementi septimo*. Quæ quum ita sint, liquido igitur constat Toletanum Archiepiscopum & ante Maurorum illuviem, & difficillimis eorum ditionis temporibus, & post assertas in pristinam libertatem Hispanias, Nationum Conciliis præfuisse. *Card. Aguir. to. 3. pag. 618.*

XVI. Argumentum aliud, Hispaniarum Primatum Toletanæ semper Ecclesiæ affixum fuisse, illud est, quod nempe a primo Archiepiscopo Bernardo, usquedum subscribere Diplomatibus Regiis Præsules, ac Proceres Regni Catholicorum Regum tempore destiterunt, perpetuo Toletanus Archiepiscopus subscriptione præstitit Hispalensi, & Compostellano, qui, ut superiori capite demonstratum est, Emeritensem Ecclesiam repræsentat, regitque. Quod ut planius pateat, Primatus nempe auctoritatem Toletanæ semper Ecclesiæ adhæsisse, authentica nonnulla proferam docu-

menta, ex quibus constat Toletanam Ecclesiam, Sede vacante, seu per se, seu per Procuratorem suum, quando adfuit, ipsum, eumdemque locum, sedendo, subscribendo, agendo occupasse, quem Archiepiscopus, si afforet, tenuisset, omnibus omnium Ecclesiarum Episcopis convenientibus, Hispalensi minime excepto, & subscriptione, & cæteris quibuscumque actis præeundo.

XVII. Ab exemplo omnium maximo, atque omni exceptione majori tum propter majestatem viri, unde petitur, tum propter amorem illum eximium, quo Hispalensem Ecclesiam jure fuit prosequutus, exordiar. Id scilicet Ferdinandi Regis sanctitatis laude immortalis monumentum erit, qui Civitate Hispalensi potitus, summeque appetens inclytæ illius urbis cohonestandæ (quæ tam pro eo quod fuerat Gothorum tempore, quam pro eo quod esse tum cœperat, quodque deinceps futura erat, ut experientia docuit, digna sane fuit, quam Sanctus is Rex summopere amplecteretur, maximisque beneficiis prosequeretur) deliberavit similem ipsam reddere & privilegiis, & exemtionibus, Toletanæ hujus Regiæ urbis; cujus amplitudo, inquit Hispaniensis Auctor valde eruditus, solum exemplar dignum esse potest: *Cuya grandeza solo pudo ser exemplar digno*. Quare duodevicesimo Calendas Sextileis anno Æræ nostræ 1288. communis autem 1250. Diploma edidit, quo Hispalensi Civitati concedit, ut iisdem, atque Toletum immunitatibus, liberationibus, exemtionibus, ac privilegiis uteretur. Vacabat id temporis Toletana Sedes Guthierre Archiepiscopo defuncto, Hispalensis autem suum habebat Præsulem, Procuratoris nomine, ipsum Ferdinandi Regis filium Philippum Infantem. Diplomati huic & Infans, & Ecclesia Toletana subscripsere.

Didacus Ortiz de Zuniga annal. Hisp. A. 1250.

XVIII. Videamus igitur, quem ipsi ordinem servent. *Ecclesia Toletana vaca confirmat: Infans Philippus Procurator Ecclesiæ Hispalensis confirmat*. Quæ prima subscribit Ecclesia Toletana est Sede vacante, deinde Philippus Infans Ecclesiæ Hispalensis Procurator. Clarum, & authenticum est hujusmodi documentum. Neque id visum Hispalim proficisci necesse est, ubi in Archivo servatur; namque integræ fidei, magnæque æstimationis testis, Hispalensis genere inclytæ hujus Civitatis gloriæ assertor Didacus Ortiz de Zuñiga

Idem pag. 25.

ñiga suis in Annalibus Hispalensibus idem refert pagina 25. quò remitto de testimonii hujus veritate suspicantem. Quamobrem peto ab Hispalensi Ecclesia: quorsum Ecclesiæ Toletanæ auctoritas, atque præstantia ita singularis permittitur, ut Hispalensem Præsulem vel Infantem, idque sub Sancti Regis Patris ejus aspectum, præeat? Qui præter allatam, firmiorem rationem afferat, libenter audiam. Toletana scilicet Ecclesia subscribit, auctoritatis, dignitatisque Primatus causa, quæ propter obitum Præsulis ad Canonicos devenerat; quocirca primum ab ipsa occupari locum necesse erat, omnes inter Ecclesiæ Primores, quanquam ii forent Regia Soboles.

XIX. Anno Æræ nostræ 1304. communis vero 1266. Toletana vacavit Ecclesia menses aliquot. Hoc autem vacationis tempore occurrunt ejusdem subscriptiones æque, ac superior, præ Archiepiscopo Hispalensi. Anno eodem Rex Alphonsus X. Privilegium dedit Hispali pro urbe Murcia pridie Idus Majas, eorum Civium alios aliis ornans privilegiis. Huic vero, quod servatur in Civitatis Archivo, primo loco subscripsit Toletana Ecclesia vacans, deinde Raymundus Archiepiscopus Hispalensis. Sic refert Licentiatus Franciscus Cascales in Annalibus Murciæ. Perinde factum alio in privilegio Hispali pariter dato, quarto Idus Augusti eodem anno, pro laudata urbe Murciæ, quod reperitur in ejus Archivo, idemque Auctor refert. In hoc subscriptiones eædem visuntur eodem ordine servato. Primum. *Ecclesia Toletana vaca*. Deinde: *Raymundus Archiepiscopus Hispalensis*. Hinc patet supremam hanc auctoritatem Toletanæ Sedi annexam fuisse: namque eadem vacante ad Canonicos devolvebatur, qui Præsulis locum jure occupantes, cunctis Regni Sedibus præibant, omnibus concedentibus loco, præ cæteris autem Hispalense, ut planum factum est.

Franc. Casc. An. Murc. pag. 44. B.

Idem pag. 45. B.

XX. At enimvero non Canonici solum vacante Sede præeminentiam habuerunt, servaruntque; sed Procurator Apostolicus, quem non semel Diœcesis habuit, auctoritatem eamdem, atque præstantiam retinuit, quæ Præsuli esset debita, si vero, ac legitimo ea Sedes Archiepiscopo non careret. Quod sicuti est, ut ajunt, *de facto*; duobus comprobabo testimoniis ejus temporis, quo Petrus de Luna Ar-

Archiepiscopus designatus in Sedis suæ possessionem non venit, quæ refero accepta Garsiæ de Loaysa. Res autem sic se habet: Petro Tenorio Toletano olim Archiepiscopo mortuo, dum interim Catholica Ecclesia diutissimo illo Schismate, quod tradunt historiæ, vexaretur, Antipapa Petrus de Luna, qui in Castellæ Regno habebatur pro legitimo Pontifice cognomento Benedictus XIII. Toleti Archiepiscopum creavit Sobrinum suum vel ipsum nomine Petrum de Luna: adversante autem Ecclesia Toletana, fieri omnino non potuit, ut Regis Joannis secundi animus ad permittendum induceretur, ut Sedem Electus conscenderet, quin prius a Canonicis eligeretur.

Garf. de Loays. tr. de Prim. Tol. tom. Conc. Hisp. pag. 299.

XXI. Quæstio illa viguit octo annorum spatio, quo tempore Joannes Episcopus Segontinus auctoritate Apostolica Procurator, atque Administrator Toletanæ Dioeceseos, occasione Generalis Conventus Toleti habiti, in cœtu Præsulum duobus e Regnis Legionis, & Castellæ evocatorum, qui eorumdem Regnorum Ecclesiasticam potestatem præseferebant, primus omnium sedit, primusque est locutus, quum præsentium omnium, atque absentium Episcoporum instar ipse unus loqueretur, Archiepiscopatus Procurator, non secus atque Archiepiscopus idem adfuisset. Singulare id quidem, atque efficax argumentum ad institutum comprobandum: nisi enim Primatialis dignitas Toletanæ Sedi esset annexa, quî fieri unquam poterat, ut Segontinus Præsul Dioecesis Procurator, atque Administrator, & suffragio, & loco Episcopos omnes, atque Archiepiscopos Regnorum Legionis, & Castellæ anteiret? Alio insuper æquæ auctoritatis officio ea tempestate is Præsul est functus. Ut Regis Henrici testamentum auctoritate confirmaretur, annulo Segontini Præsulis signari voluit, quatenus Hispaniarum Primatis agebat partes. Quod si ea dignitas minime juncta foret Toletanæ Ecclesiæ, sane Dioecesis Procurator neutiquam Hispaniarum Primatis vices gereret.

D. Garf. de Loays. ibid.

XXII. Exemplum aliud recentissimum addam, quod omnium oculis haud ita multo ante subjectum fuit, atque id quidem sæpe numero, dum Hispanienses Ecclesiæ lapsis retro annis Madriti frequenter congregabantur. Novissimus earum conventus fuit habitus Redemtionis anno 1718. Hisce in Conventibus tanquam venerabilis ejus, sacrique con-

congressus caput, is præsedit, (quandoque etiam plures numero) qui Toletanæ Ecclesiæ partes agebat; neque in controversiam, aut discrimen venit unquam. Curatores omnes Ecclesiarum, cumque iis Hispalensis, Toletanum non detrectarunt Præsidem. Quidnam ita factum? Quidnam loco cæteri omnes Toletano concedunt? Nonne quia Primatialem Sedem Toletanam esse non ignorant?

XXIII. Ejusmodi Conventibus, inficias ire non ausim, suæ difficultates sunt, suæque contestatæ denunciationes. Hæ vero nunquam eousque progrediuntur, ut Canonico illi, qui Toletanæ Ecclesiæ vices gerit, locum principem non deberi contendant. Idcirco discrimen quandoque oritur, quia quum unicum reliquæ Ecclesiæ Canonicum mittant, qui omnium instar sit Canonicorum, Toletana duos solet mittere: qui quum ambo, pro iis quas agunt partes, primos occupent locos, sunt in causa, cur disceptationes illæ oriantur gravissimos inter Ecclesiarum Curatores: quas tamen iidem contestata denunciatione prudenter componunt, ne minimum quidem propriæ derogantes auctoritati. Hoc & liquido constat, & anno 1718. Madriti omnibus palam fuit. Et sicuti frequenter ii Conventus antea fuerunt habiti, ita frequenter Toletana Ecclesia Primatus officiis functa est. Hinc profecto contigit, ut Hispalensis Curator pudore suffunderetur, qui contentionibus ejusmodi inter Canonicos, ad suum commodum abutens, turbare congressum, ac vetustam, fraternamque coniunctionem Ecclesiarum discindere moliebatur; etenim Dei Optimi Maximi providentia zizania hæc nunquam adolevere.

XXIV. Quod si mille supra annos Toletana Ecclesia, ejusque Præsul omnibus anteivit Metropolitis, quotiescumque contigit, ut simul congrederentur, uti Aguirre Cardinalis auctoritate docuimus: quodnam argumentum firmius, quæve ratio efficacior desideratur? Et sane nonne tam diutinâ, tamque jugi possessione dignitatis, quam modo ipsi Præsules, modo eorum vices gerentes, siquando Ecclesiam per se Præsul non regeret, modo demum Canonici, Sede vacante, habuerunt, nonne inquam apertissime comprobatur, Primatum esse annexum Toletanæ Sedi? Equidem pro meo ingenio, quod sentio quam sit exiguum, quodnam validius argumentum succurrat non video. Ecquid demum adjungi

Card. Aguir. cit. cap. 10. n. 2.

poteſt, ut æqua de Toletano Primatu ſententia ferri poſſit?

XXV. Mihi quidem polliceor ſententiam hujuſmodi latum iri re adeo perſpicue demonſtrata: nihilo tamen minus pro cauſæ honeſtate facturum me reor, ſi, quum a *Poſteriori*, ut ajunt Logici, perſpicue, conſtanterque demonſtraverim Primatus auctoritatem Toletanæ Sedi adnexam eſſe, id oſtendam iterum, probemque argumento *a Priori*, quod ſententia eruditorum evidens dici poſſit. Illud autem ita conficio: Tota ea dignitas, & auctoritas, qua Excellentiſſimus Toletanus Archiepiſcopus ornatur propter Toletanam Sedem, quam tenet; certe affixa eſt eidem Sedi Toletanæ Eccleſiæ. De hac re nemo omnium dubitare poteſt; nam Præſul Toletanus ea ornatur dignitate, dum Toletana in Sede conſiſtit; ſi autem Præſul Toletanus eſſe deſierit, dignitatem eam prorſus amittit, idque ſatis patet ex Joannis Aragoniæ Infantis exemplo. Major igitur propoſitio conſtat. Perſequor partes alias: Excellentiſſimus Archiepiſcopus dignitate, atque auctoritate Primatis eſt præditus ratione, & intuitu Eccleſiæ Toletanæ. Dignitas igitur, & auctoritas ejuſmodi, Eccleſiæ iſti affixa eſt.

XXVI. Argumentum patet, utpote quod juxta logicæ artis regulas eſt confectum, quare optima illatio erit, ſi præmiſſæ veræ fuerint. Quarum majorem vidimus eſſe certam: de minori autem adeo liquet, ut niſi mendacii Martinum V. velimus arguere, de eadem dubitari non poſſit. Pontificis verba in Diplomate per nos allato cap. v. num. 27. hujuſmodi ſunt: *Venerabilem Eccleſiam Toletanam paternis, ut decet, complectentes affectibus, quodque illius conſideratione, & intuitu, Archiepiſcopus Toletanus pro tempore exiſtens Primas eſt.* Quid luculentius? Neceſſariò igitur fatendum eſt auctoritatem, ac dignitatem Primatus Eccleſiæ Toletanæ affixam eſſe. Videndum denique quomodo in eamdem Eccleſiam conveniat pars noviſſima definitionis Primatus.

Mar. V. cit. cap. 5. num. 27.

CA-

CAPUT XVII.

Postrema definitionis pars utique convenit Toletano Archiepiscopo.

SUMMA CAPITIS.

I. *Patriarcha Costantinopolitanus tum esse cœpit legitimus Patriarcha, quum Romano Pontifice non abnuente, munia obiit Patriarchatus.*
II. *Archiepiscopus Toletanus tempore saltem Gothorum* Primatis *munia obivit.*
III. *Oeconomia Ecclesiæ dignitatum ex Nicæna Synodo in Diœcesibus, Regnis scilicet*, Primates *constituit; quæ Synodus per Osium Cordubensem Episcopum evulgata est, atque adamussim observari jussa (memoriali teste) in Hispania.*
IV. *Patriarchæ, seu* Primati, *quod idem est, ex eadem Synodo cura incumbebat in Episcopos, & Archiepiscopos Regni.*
V. *Osius persuasit, ut quam posset frequentius cogerentur Synodi; actumque id in Hispania, quumprimum licuit.*
VI. *Concilia Oecumenica duo Chalcedonense, & Constantinopolitanum constituerunt, ut Ecclesiastica Curia secularem sequeretur, & una eademque in urbe sita esset pro majori omnium commoditate.*
VII. *Verba ipsa Concilii Chalcedonensis.*
VIII. *Ea propter est, qui Carthagine vult esse translatam Toletum Metropolitanam dignitatem.*
IX. *At secus esse evincit Ratio temporum.*
X. *Ea constitutio viguit 230. annos.*
XI. *Ex his colligitur Toletanam Ecclesiam esse* Primatialem *a Gothorum ævo, qui Regiam Toleti Sedem posuerunt.*
XII. XIII. *Exemplo Apostolorum, qui post Hierosolymorum excidium transtulerunt Metropoliticam Sedem ad urbem Cæsaream, probatur rite, & juxta Sacros Canones potuisse Toletum transvehi post excidium Carthaginis.*
XIV. XV. *Gothi nil cedentes Romanis Imperatoribus, ut hi Byzantium appellarunt novam Romam, ita illi Toletum Romæ nomine cohonestarunt: quod probatur monumentis.*
XVI. *Reges Gothorum ejurata Arianorum hæresi, & Romanis Pontificibus reconciliati obtinuerunt* Primatum *instaurari in Toletana Sede.*
XVII. *Probatur auctoritate Morini; qui Chindasuinthi Regi hujus rei gloriam adjudicat.*
XVIII. XIX. *Hinc desiit Vicarii Apostolici in Hispania dignitas; unde quandoque interrupta fuit* Primatia *Toletana.*
XX. *Tunc obtinuerunt* Primates *facultatem eligendi, & ordinandi Præsules in Hispania.*

XXI. *Sic Pontificum auctoritate firmata* Primatia, *ut Patriarchatus Constantinopoleos, legitima, & canonica esse cœpit: & Concilia postea celebrata ibidem aperte testantur.*

XXII. *Ex hucusque allatis firmissime constat*, Primati *Toletano penitus convenire definitionem* Primatus.

I. POsuimus jam in Primatus definitione per Hispalensem Ecclesiam tradita, nobisque non improbata, quod tota auctoritas illa, quam supra explanavimus, ex ejusdem definitionis parte prima & altera, in Præsule esse debet, juxta sacros Canones. Si enim Ecclesia, aut Præsul, vi, seu gratia dignitatem eam sibi arrogasset, neque illa Primatialis, neque hic Primas recte dicerentur. Exemplum patet. Constantinopoleos Præsulem, refert Eccl. Hispal., posthabita Ecclesiæ auctoritate, gratia utentem Imperatoria, reapse Patriarchalem sibimet auctoritatem usurpasse, potentia, qua licuit per Imperatores, abusum, ut sibi Episcopos subderet, cogeretque Metropolitas majorem se dignitate, ac potestate cognoscere. Quamdiu Romanis invitis Pontificibus Constantinopoleos Præsul Patriarcharum munia obiit; dignitatis haud dubie fuit expers: siquidem auctoritas in eo esse non poterat, quam sibimet contra Sanctiones Canonum arrogabat. Quum vero, Ecclesia minime renuente, potestatem est consequutus quocumque fungendi munere Patriarchæ proprio, quemadmodum auctoritas ea tota erat *juxta Sacros Canones*, ita is erat verus, atque legitimus Patriarcha.

Sup. cap. 5.

II. Quamobrem, tametsi Toletanum in Archiepiscopum definitionis partes tres convenire Gothorum ævo constanter, ac luculenter docui; tamen restat, ut munia ea singula, & auctoritatem Primatis tum etiam temporis Archiepiscopo Toletano, ex Sacrorum Canonum Sanctionibus convenire planum faciam. Hæc sane hujus capitis summa est, quam fore confido, ut ratione & exemplis locupletissime ostendam. Constabit liquido, essentiam dignitatis, ac potestatis Primatialis totam, tum impræsens convenire, tum Gothorum saltem memoria convenisse. Gothorum, inquam, memoria: etenim id, ut dicebam, instituti mei est, neque supra vetustatem aliam me in præsentia probaturum polliceor, quod Garsias de Loaysa, aliique co-

conantur, quanquam iisdem profecto non adversor, quin probabilis multo sententia mihi eorumdem videtur: & nisi ab legitimis iis testimoniis abstinendum, lege ultro imposita, nobis foret, quæ a primorum Decretalibus seculorum, eque Auctoribus vetustissimis, qui tamen Ecclesiæ Hispalensi criticisque aliis habentur recentiores, ideoque minime attendendi, peti possent; pro comperto id habere non dubitarem.

III. Quid Sacri Canones hac de re sancitum habeant, oportet expendere, ut palam fiat, utrum in Ecclesiam, & Archiepiscopum Toletanum pars quoque ultima definitionis conveniat. In Nicæna, aliisque postea Synodis œcumenicis agitatum fuit de œconomica Ecclesiæ Catholicæ administratione, præscriptumque, atque sancitum, ubi, & qui creandi sint Episcopi, quibus Christi ovile concredi posset. Minoribus in locis constituti fuerunt Sacerdotes; in aliis aliquanto majoribus, majoris auctoritatis Presbyteri, cognomento Corepiscopi: in iis vero locis, ubi populus erat frequentior, & quorum juris potestatisque erant alii minores, Episcopi: in urbibus Matricibus, Præsules, quos Metropolitas, & Archiepiscopos nuncuparunt: denique in Regnis quibuscumque, Diœcesium nomine frequenter appellatis, Primas. Id autem negat Ecclesia Hispalensis, neque tamen secum ipsa convenit, saltem quod ad Hispaniam pertinet, namque alibi affirmat Redemtionis anno 356. publicatos esse in Hispaniis Nicæni Concilii Canones ab Osio Episcopo Cordubensi, eisdemque per Hispanos acceptis ad amussim obtemperatum. *Mem. p. 1. pag. 30.*

IV. Cujus rei comprobandæ causa, quod vel rudioris Minervæ hominibus clam non est, docemus perinde antiquis fuisse Patriarcham, ac Primatem, nullo jurisdictionis auctoritatisve discrimine. Hoc posito: pro bono Ecclesiasticæ Hierarchiæ regimine, ac sistemate, sancitum in Synodo Nicæna est, ut Patriarchæ, seu Primati potestas, & sollicitudo incumbat in Primatus sui Episcopos, atque Archiepiscopos, & quousque auctoritas, & sollicitudo istæc extenditur. Itaque undequadragesimo capite agitur: *De cura, & potestate Patriarchæ in Episcopos, & Archiepiscopos sui Patriarchatus.* Quadragesimo autem capite constituitur, ut quotannis Archiepiscopi congregentur apud Patriarcham, *Tom. 1. Concil. edit. reg. pag. 548.*

 his

his verbis: *Statuimus, ut omnes Archiepiscopi semel per annum apud Patriarcham suum conveniant.*

V. Dubitatio nulla est, quin Osius in Hispaniam veniens, & tanquam Apostolicæ Sedis Vicarius Cordubæ Concilium habens, Canonesque, & decreta Nicæni in eodem evulgans, hunc quoque Canonem ediderit; atque ex eo saltem tempore haberi cæptus fuerit Præsul in Hispania cum auctoritate Primatis, penes quem, nisi quotannis ob difficilem conditionem temporum, saltem quo licuit frequentius, Concilia congregarentur. Mente assequi non possum quid ejusmodi obtemperatio Hispanis negetur, quibus scilicet obsequentiorem nulla, nullamque Sanctionibus Ecclesiasticis dicto magis audientem nationem extitisse perspectum est: quippe quibus neque Tyrannorum Gentium immanissima persecutio, neque obfirmata Hæreticorum pervicacia unquam impedimento fuerunt, quin sese venerabundi submitterent quibuscumque Ecclesiæ decretis.

VI. Sacra etiam Concilia Chalcedonense Oecumenicum quartum a Divo Leone comprobatum, & Constantinopolitanum Oecumenicum sextum probatum a Divo Leone II. decreverunt, ut dignitatum Ecclesiæ ordo ad civilem Laicorum ordinem conformaretur, magna quippe commoditas hinc proveniebat fidelibus, si una, eandemque esset Civitas, quô jus suum experiundi causa apud Judices, & Magistratus seculares, confluentes, una simul & Præsules, & Ecclesiasticam Curiam ibidem reperirent. Præterea cautum prudentissime voluerunt, ut, si pro temporum conditione mutatio aliqua fieret, quo nil facilius; si nempe vel tunc temporis, vel deinceps a Principe commutaretur Curia aliqua in urbe, ex alia ad aliam translato Præside cum suo Tribunali, perinde Ecclesiastico in ordine fieret.

VII. Eorumdem verba Conciliorum tametsi attuli capite hujus partis primo, tamen ut arbitror, si eadem hîc proferam, minime redundabunt. Canone igitur 17. hæc habentur: *Siqua Civitas potestate Imperiali novata est, aut protinus innovetur, civiles Dispositiones, & publicos Typos Ecclesiasticarum quoque Parroquiarum ordines subsequantur.* Ipsissima istæc verba legere est apud Marchionem de Mondejar; quæ Joannes Morinus refert fide minus integra, ubi Canonem hunc memorat dissertatione octavadecima. Hanc Synodi Chalce-

Conc. Chalc. Can. 17. t. 9. Conc. edit. Reg. col. 548. Marchi. de Mond. diss. 4. cap. 3. pag. 357. Jo. Mor. lib. 5. diss. 18. pag. 125.

do-

nensis constitutionem Concilium Oecumenicum sextum confirmavit, ab omnibus eam Patribus observari adjungens: *Canon*, inquit, *qui a Patribus factus est, nos quoque observamus, qui sic dicit: Si qua Civitas ab Imperiali potestate innovata est, vel rursus innovata fuerit, civiles, ac publicos Typos, Ecclesiarum quoque ordo sequatur*.

VIII: Hac de causa Marchio de Mondejar vult esse factum, ut e Carthaginensi provincia Toletum transferretur Metropolitæ auctoritas, Carthagine enim censet ad usque Leovigildi tempora extitisse: & ipse, nisi ratione contrarium evinceretur, in ejus sententiam descenderem; at Carthagine nunquam fuisse Præsulem Carthaginensis Provinciæ Metropolitam, hanc vero dignitatem perpetuo in Ecclesia Toletana, ut est demonstratum, extitisse, multis de causis, iisque omnibus præclarissimis, persuasissimum mihi est. Eamdem causam, cur mutatio illa fieret Archiepiscopus Parisiensis affirmat, aliam licet ipse adjungat, quæ pugnat cum prima. Audiamus, quæ hac de re idem affirmat suo in tractatu Primatus Lugdunensis. *Excidium* ait, *illud Provinciæ Carthaginensis Synodo occasionem dedit transferendæ dignitatis Metropolitanæ in Civitatem Toletanam, ubi Gothorum Reges Solium Regni constituerant*.

Sup.cap. 6. & 7.

Marca in tract. de Primat. Lugdun.

IX. Rem profecto creditu perdifficilem: nam Carthago quinto seculo deleta fuit, anno nempe 413. juxta gravissimos aliquot Scriptores, aliorum autem sententia 417. At Leovigildus Toleti Solium non ante seculi sexti dimidium circiter constituit, anno scilicet 568. verum Synodus ab Archiepiscopo Marca memorata, principio seculi septimi convocata est, nempe anno 610. Pugnat igitur, quod Carthaginis excidium causa fuerit, cur Metropolis Carthagine Toletum transferretur, & translatio istæc annos 150. post id excidium facta fuerit, ut Marchio de Mondejar in laudata dissertatione observat. Quod nullo in discrimine versaretur juxta Canones mox allatos; tametsi Carthago antiquum servaret splendorem, si Metropolita in eadem fuisset, posteaquam Toletum urbs ditionis Gothorum caput est constituta, eò traduci Metropolitæ dignitas, & auctoritas debuisset.

X. Decretum id Concilii Chalcedonensis, quod ab Ecclesia observatum esse tradunt Patres, ferme ducentos trigin-

Bellarm. to. 2. lib. 1. Concil. cap. 5.

ta

ta annos, qui ad sextam usque Synodum œcumenicam Bellarmini sententiâ sunt lapsi, Zonaras antiquissimus Auctor explicat, dicens Imperatorum fuisse in more positum, ex horum Canonum decretis, locos insignire Civitatum privilegiis, atque honore Præsulum, ac Metropolitarum. Ipsa ejus verba in medium profero, qualia penes Marchionem de Mondejar lego: *Illa & cætera Urbium privilegia, & Episcopatus quoque honorem, aut etiam Metropolitani forte tituli dignationem, Edictis promulgatis, quos etiam publicos Typos, pragmaticas, & Imperatorias literas vocabant, dilargiri soliti sunt.* Quod præstabant Imperatores, non propria laicali auctoritate, uti contendit Apostata Spalaten. Archiepiscopus Marcus Antonius de Dominis, at ex Conciliorum decretis per summos Pontifices comprobatis.

Zonar. in Can. supradict.

March. de Mon. ib. n. 18. p. 358.

Marc. Anton. de Domin. lib. 6. Reip. Christ. cap. 5.

XI. Hæc Conciliorum decreta nos docent, quod Hispaniarum Primatia in Ecclesiam, & Præsulem Toletanum collata fuit, saltem Gothorum ævo, juxta Sanctiones Canonum; quum enim hæc civitas caput, Sedesque Regia esset, ad Toletanam urbem profectio frequens necessaria erat, quô æque Principes, & Proceres Laici confluebant, atque Episcopi, & Archiepiscopi totius Regni. Istæc, ait Excellentissimus Marchio de Mondejar, causa fuit, cur Toletana Ecclesia ad Hispaniarum Primatum eveheretur. Equidem affirmare videor posse, quod vera, ac legitima ratio, si dignitate ista non antea uteretur Toletana Civitas, ea fuit, ut scilicet in urbe ad tantum dignitatis fastigium evecta, Ecclesiastica etiam dignitas extolleretur, adeo ut illud Ecclesia in Hierarchico ordine incrementum acciperet juxta Sanctiones Canonum, quod æstimationis augmentum Civitas consequuta erat auctoritate Regum in politicis rebus: etenim mandabant Canones, ut quemadmodum urbes a Laicis Principibus augebantur, ita in Ecclesiastico ordine augeretur Ecclesia.

XII. Hierosolymorum urbi omnino idem obtigit Apostolorum consilio, quum ea urbs a Vespasiano, ac Tito filio adeo eversa fuit, ut ne rudera quidem superfuerint, uti per Divum Lucam Christus jam prædixerat: *Non relinquent in te lapidem super lapidem.* Ea siquidem occasione Romani Imperatores Hierosolymitanam rempublicam ad Cæsareæ urbem advexere, itemque Apostoli eò Metropolim transtulerunt.

Luc. cap. 19. 44.

Qua

Qua de re audiendum quid dixerit P. Joseph Gibalinus e Societate Jesu: *Licet illa*, ejus verba sunt, *Apostolica esset Ecclesia, & cæterarum veluti Mater; ubi tamen Vespasianus, & Titus ejus filius Hierosolymam destruxit, & Metropoleos dignitatem Cæsaream transtulit, ipsi quoque Apostoli Ecclesiasticam Hierarchiam Romanæ Reipublicæ accommodantes, totius Palestinæ Metropolim duxere Cæsaream.* Exemplum hoc ita visitur apud Marchionem de Mondejar.

P. Jos. Gibal. to. 2. de scien. Can. lib. 5. q. 2. conf. 1. n. 8.

Marc. de Mond. sup. cit. pag. 373.

XIII. Hoc primum ab Apostolis petitum exemplum ostendit, quam fuerit Sacrorum Canonum Sanctionibus consentanea constitutio, atque innovatio illa Hispaniarum Primatus in Ecclesia, & Civitate Toletana, Gothorum tempore. Ad hanc Civitatem, quidquid honoris largiri potest Laici Principis suprema potestas, omne id Reges advexerant. Ordo autem dignitatum Ecclesiæ publicos Typos, & Imperatorias pragmaticas juxta decreta, & consuetudinem Ecclesiæ sequeretur necesse erat. Quare quum Gothi Reges decreverint, ut omnium Hispaniæ Regnorum suprema dignitas Toleti esset, quod ad rem publicam spectat; Ecclesiæ item rerum præcipua dignitas, nempe totius Hispaniæ Primatus Toleti constitueretur oportuit.

XIV. Ad meum argumentum robur inde majus accedit, quod tantum sibi arrogaverant Gothi, ut Romanis, eorumque Imperatoribus ne minimum quidem concederent. Ii scilicet eorum teneri legibus recusabant, attamen Romanarum similes leges condere nitebantur, auctoritate, Reipublicæ administratione, rebusque gerendis cæteris eosdem penitus imitari contendentes. Itaque vestigia Romanorum legentes, quemadmodum Romani Imperatores Byzantium (quæ urbs postea Constantinopolis dicta est) novam Romam nuncuparunt, ubi Solium Imperii posuerunt; ita Gothi Toletum appellarunt Romam, cujus rei monumenta tria suppetunt antiquissima. Primum horum visitur in Procemii legum Gothorum codicis nobis *Fuerojuzgo*, lege altera, quod nonnullorum sententia fuit editum Sisenandi tempore, aliique ut sentiunt, Cinthilæ, juxta mentem Cardinalis Aguirre. Ea vero in lege hæc habentur: *Doncas establecemos, que de aqui adelante los Reyes deben ser esleidos en la Ciudad de Roma, con consejo de los Obispos, y de los ricos homes de la Corte, y no deben ser esleydos de fuera de la Ciudad, ni de*

 Vil-

Villanos, ni del Pueblo. Eadem latine: „ Constituimus ergo, ut Reges imposterum in urbe Roma eligantur, Episcoporum, ac Regni Procerum consilio, neque ex non civibus ullus, ullusve agrestis, aut plebejus creari possit. Sic Aloysius de Molina in eruditionis, ac doctrinæ pleno volumine de Hispaniarum primogeniis.

Aloys. de Mol. de primog. Hisp. l. 1. c. 2. n. 11.

XV. Alterum reperitur in codice legum Sobrarbiæ, in quo, Marchionis de Mondejar opinione, Sanctius major collegit leges conditas pro Pelagii Regis electione. In una ex primis ejus codicis legibus, dum adhuc tota fere Hispania Maurorum jugum sustineret, laudata lex de Rege Toleti eligendo fit rata, siquando ea Civitas instauraretur: inter ea vero in præclariori eligendum esse urbe sancitur; ubi autem Toleti nomen exprimitur, Roma nuncupatur. Ita enim legitur: *Que se levante Rey en Sedylla de Roma ù de Arzobispo, ù de Obispo.* Nempe: „ Rex creatus „ esto in Romæ Sede; seu Archiepiscopi, seu Episcopi ea „ fuerit. Verumtamen hoc etiam vetustius est Cixilæ testimonium, qui Sancti Ildephonsi vitam conscribens, virtutibus clarum hunc affirmat fuisse cumprimis in urbe Roma, Toleti scilicet, uti liquido constat. Verba ejus a Didaco de Castejon allata, sunt hujusmodi: *Decedente Domino Eugenio in Sede sua Episcopus præficitur, cujus statim virtus enucleata elucens, in Sede Romulea refulsit.* Quum vero maxime sit perspectum, præter Toletanam, Ecclesiæ nulli Sanctum Ildephonsum præfuisse, omni procul dubio Cixila, significatione utens, quæ jam invaluerat, voce illa *Sede Romulea* Toletum expressit.

Marc. de Mond. diss. 4. c. 3. nu. 60. pag. 392.

Cixil. in vita S. Ildeph. apud Did. de Cast. to. 1. pa. 378.

XVI. Magnificentissima ejus nominis gloria Toletanæ urbi ab æmulis Romanorum Gothis comparata, Gothorum Reges dignitatem Primatus in Solii sui Sede constituere voluerunt; (quæ sane dignitas quanquam canonice, ut est demonstratum, Toleti permaneret, fieri tamen potuit, ut ad tempus fuerit intermissa ob vices, ac Vicariatum Apostolicum, quæ Metropolitæ nonnulli Hispalenses, & Tarraconenses gesserunt singularibus earumdem Sedium Præsulibus demandata.) Quumque iidem Gothi post ejuratam Arianam hæresim cumprimis Catholici essent, summæque Religionis, ac reverentiæ erga Apostolicam Sedem, a Pontifice Summo, ut, quæ ipsius suprema est auctoritas, Toleta-

tanæ Sedi Primatum Hiſpaniarum religioſe adjudicaret, efflagitarunt. Teſtem hujus rei Rhodericum Archiepiſcopum adhibeo in ſua hiſtoria, qui de Chindaſuinte Rege verba faciens ita fatur: *Hic a Romano Pontifice obtinuit privilegium, ut ſecundum beneplacitum Pontificum Hiſpanorum, Primatiæ dignitas eſſet Toleti, ſicut fuerat ab antiquo.* D. Rhoder. lib. 2. c. 21.

XVII. Non modica erit, arbitror, difficultas ab Hiſpalenſi Eccleſia, circa hoc Rhoderici teſtimonium; hunc ſiquidem ſtudioſum conſiderat, maximumque, & acerrimum Eccleſiæ ſuæ Primatus aſſertorem. Non ita eſt viſum multa, ſingularique eruditione viro Franciſco Joanni Morino, qui non modo ſuſque deque habendam Archiepiſcopi eam auctoritatem cenſuit, quin ipſa ejuſdem verba uſurpans, tanquam certæ fidei profert: *Chindaſuintes*, ajens, *Rex... privilegium iſtud a Pontifice impetraverat.* Neque vero Morinus unus id affirmat; graves profecto auctores multi privilegium id memorant, ac pro certo aſſerunt; tametſi aliud præterea adjungunt, quod neque Rhodericus refert, neque integra fide dignum videtur. Equidem, dicam quod ſentio, ab Archiepiſcopi Rhoderici gravitate, integritate, ſinceritate, demum virtute alieniſſimum reor, falſa documenta proferre: quare quum hoc prolatum ab eo fuerit, judicavit, opinor, fortaſſe etiam manibus tenuit, verum eſſe. Quamobrem quantavis monumenta veterum ſcrutetur Eccleſia Hiſpalenſis doctiſſima, falſum id eſſe nunquam evincet: neque vereor, ut documentis certis redactus ad incitas, aſpectum eruditorum fugere ſim coactus. Jo. Mor. lib. 1. diſſ. 32. pag. 276. Genebrard.

XVIII. Ejuſmodi e verborum ſententia id egomet conjicio: quod, ſicuti Romani Pontifices certis Peninſulæ Præſulibus Apoſtolicas vices ut gererent, ac Vicarium Pontificium in Hiſpania, qua porro auctoritate Primatus Toletani poteſtas intermiſſa, ac præpedita eſſet, conceſſerant; ita Præſules Hiſpanienſes incommutabilis dignitas illa impoſterum ut foret cupientes, ſeu quod expedire hoc cenſuerint, ſeu quod Chindaſuinti Regi minus gratam rem facere noluerint, ſummopere ſe dixerunt avere, ut perpetuo Primatialis dignitas, nullo intermiſſa tempore permaneret in Toletana Sede: Rex autem hoc Præſulum Hiſpanienſium deſiderium deferens ad Romanum Pontificem, ut perpetuo, citra intermiſſionem, imminutionemque omnem Primatus

dignitas Toletanæ adjudicaretur Ecclesiæ impetravit, uti fuerat ab antiquo: quo enim sensu Ecclesia Hispalensis interpretatur ea verba: *Secundum beneplacitum Pontificum Hispanorum*: a vera eorum sententia valde discrepat, quæ haud dubie se perinde habet, atque ipsi tradimus.

Mem. pag. 118.

XIX. Verus Rhoderici verborum sensus est: Primatialis potestas Toletani Archiepiscopi præpedita quandoque erat, dum e Metropolitis aliquis Vicarii munus a Romano Pontifice ad tempus assequebatur. Quocirca Chindasuintes Rex ad Pontificem retulit, Præsules Hispaniarum optare, ut ea dignitas nullo unquam tempore interrupta in Toletana Ecclesia jugiter consisteret. Pontifex vero pro Regis efflagitatu sancivit, ut dignitas, & officium Primatus Toleti esset, uti fuerat ab antiquo. Sic perquam facile percipitur *ly iterum restituit* Garsiæ de Loaysa, quod tantam verborum segetem proposuit Ecclesiæ Hispalensi, ac liquido constat citra necessitatem asserendi, ut exprimatur veritas, quod Primatus dignitas ab Ecclesia Toletana fuerit aliquando amota; satis enim superque id evincitur ex eo, quod intermissa ad tempus fuerit.

Mem. p. 1. n. 112. pag. 118.

XX. Simplex profecto, & aperta hæc notio est, cumque eo congruit quod experientia docet. Id summopere appetebant Gothorum Reges, ut Toletanam urbem ubi proprium Solium constituerant, ad summum gloriæ fastigium veherent. Cognomento Regiam urbem nuncuparunt, prout ex ipsius Præsulum subscriptione Synodis Toletanis habetur, quibus in omnibus a septima, una duntaxat excepta, videre est Metropolitanos Regiæ urbis: ita leguntur Eugenii subscriptiones octavo, nono, ac decimo Concilio; Quirici, undecimo; Juliani duodecimo, decimoquarto, & decimoquinto; denique Felicis decimosexto. Romam novam appellarunt; petierunt ut in suam Episcopi sententiam descenderent; ut nempe Toletano Præsuli facultas præclarissimaque potestas fieret, (de qua fusius alio loco) ordinandi, necnon eligendi Præsules in tota Hispaniarum Metropoli. Quæ quum ita sint, cuinam mirum videbitur, eamdem per illos ad Primatus dignitatem evectam esse, sive, quod mihi magis probatur, in pristinam auctoritatem perpetuo esse restitutam; Præsulesque, ut Regibus Catholicæ pietatis maximis cultoribus morem gere-

re-

rent, detulisse ad Pontificem sua ipsorum vota, simulque una petitionem Regiam; ac Pontificem Summum ejusmodi postulatis annuisse? Hic plane sensus est Archiepiscopi Rhoderici. Hoc nos tanquam verissimum affirmamus.

XXI. Qua ex Pontificis summi confirmatione Primatus dignitas haud dubie Toletanæ Sedi adjudicata fuit juxta Sanctiones Canonum. Quando enim antiquitus ea dignitas fuisset Toleti duntaxat *de facto*, Regumque ex voluntate, perque vim Præsulum; Privilegio postea obtento a Summis Pontificibus, canonice, ac legitime constitutus fuisset Primas Toletanus Archiepiscopus, uti de Patriarcha Constantinopoleos dictum est. Concessu hoc Pontificio urbs Toletum ad alterius Romæ gloriam evecta per Gothorum Reges, caputque imperii Gothorum eorumdem constituta, (ita Rex Petrus Toleti urbem nuncupavit,) necnon Ecclesiæ Hispaniensis caput in perpetuum declarata, singularia illa privilegia jure quodam obtinuit, quibus Concilia annis insequentibus celebrata præstantissimam ipsius Ecclesiam nulla unquam vetustate delendis cohonestarunt. Argumenta quidem validissima ad comprobandum, quod Primatialis auctoritas juxta Canonicas, & Pontificias Sanctiones Ecclesiæ Toletanæ sit affixa.

Rex Petr. in privilegio Tolet. urbi concesso Vallisoleti v. Id. Novembr. Æræ an. 1388.

XXII. Itaque firmissime comprobatum est, essentiam totam Primatus in Archiepiscopum Toletanum convenire a Gothorum ævo ante calamitates Hispaniæ: etenim ratione, & exemplis est demonstratum, tam ab eo tempore, quam multo etiam antea Præsuli eidem congruere dignitatem Metropolitæ Carthaginensis provinciæ majori cum potestate, quam cæterorum Hispaniæ Metropolitarum, Toletanæ Sedi adjudicata juxta Sacros Canones, atque ita satis est factum definitioni per Hispalensem Ecclesiam propositæ, nobisque ultro probatæ. Quoniam vero essentiam rerum plerumque consectantur earumdem proprietates, certum mihi deliberatumque est in sequenti capite, quæ sequantur proprietates Primatum, & quæ Toletano Præsuli conveniant expendere. Sic susceptam omnino provinciam curavero; tametsi aliquot adjungam capita ad rem magis magisque firmandam, proponendamque omnium oculis victoriam, quam adeptus ero.

CAPUT XVIII.

Prima e quatuor Primatis proprietatibus convenit Archiepiscopo Toletano.

SUMMA CAPITIS.

I. *Ubi est essentia rei, sunt etiam proprietates rei ejusdem; juxta Philosophos.*
II. III. *Quatuor necessaria sunt Metropolitæ, ut sit* Primas. 1. convocare Synodos. 2. ordinare Episcopos. 3. ordinari a Provincialibus citra alsus Primates interrogationem. 4. *demum* jus habere in Comprovincialium Episcoporum provinciis.
IV. 1. *Convenit Toletano Præsuli ab anno* 400. *nam Patruinus Concil. Tolet. I. convocavit.*
V. VI. *Ex catalogis antiquis probatur Patruinum fuisse Toletanum Episcopum.*
VII. VIII. IX. *Idem argumentis comprobatur.*
X. *Sirmondi, & aliorum opinio de Patruino Emeritensi confutatur.*
XI. *Montanus eadem auctoritate erat præditus, ut ex Concilio II. Toletano habetur; quod Concilium fuit Nationale, quidquid alii malint Provinciale.*
XII. *Ex epistola ejusdem Montani liquet Toletanus* Primatus.
XIII. *Quid Parochiæ, quid Diœceses essent Montani ævo.*
XIV. *Hinc Montani epistola considerata, conjicitur Toletanæ urbis* Primatus.
XV. XVI. *Alia Montani epistola ad Turibium evincit* Primatum *Toletanum. Obiter distringitur aliquorum falsa opinio de hoc Turibio.*
XVII. *Montanus Turibio mandans, ut Palantinæ Diœceseos corruptam disciplinam, moresque corrigat, magis magisque* Primatum *evincit.*
XVIII. *Primam igitur necessariam proprietatem* Primatis *certe Toletani Præsules habuerunt.*

I. QUælibet essentia, juxta Philosophiæ præcepta, universaliter sumta suas habet proprietates, quæ, tanquam sociæ indivisibiles, eidem nunquam non adhærent: quare necessariò sequitur, ut ubicunque, & quavis in re, est essentia, proprietates utique ipsius rei omnes existant; & e converso essentia sit ubivis, & quacumque in re proprietates ejus sunt; neque aliter aliis opinari fas est. Quocirca Primatus essentia suas habebit proprietates lateri semper, instar animi affectum, hærentes: eritque argumentum hactenus inauditum, validissimumque ad asserendum Toleta-

tanæ Primatum Ecclesiæ, si demonstratum a nobis erit, Sedis hujus dignitati existere proprietates Primatus. Hoc docere constitui præsenti capite: remque, arbitror, adeo luculenter ostendam, ut inexpectato, ac perspicuo argumento æmulatio perterrita, veritatis luci non valeat caliginem erroris offundere.

II. Hincmarus vir doctissimus, Archiepiscopus Remensis in quæstione quam habuit cum nepote suo, Hincmaro pariter nuncupato, Laudunensi Præsule, quatuor refert qualitates Metropolitano necessarias, ut Primas sit, easque variis e Sacrorum Canonum Sanctionibus ducit, ita inquiens: *Quibus & aliis Sacrorum Canonum decretis, & Sedis Romanæ claret sententiis, eosdem Metropolitanos Primates esse... qui ex antiqua, ut præmisimus, consuetudine, & Apostolica traditione, secundum Sacros Nicænos Canones, & convocare Synodos, & ordinare Episcopos, & ordinari a Provincialibus sine cujusvis alterius Primatis interrogatione, possint, & disponere regulariter quæcumque per suas provincias queunt.*

Hincm. Archiep. Rem. ap. Morin lib. 1. exercit. c. 8. pag. 67.

III. Quatuor, Hincmari sententia, proprietates Primatûs sunt. Prima: ut antiqua ex consuetudine Synodos convocare juxta Canones Nicæni Concilii, ad Metropolitam spectet. Altera: ut Episcopos ordinare possit ex se, a nemine pendens. Tertia: ut suæ a Provinciæ Præsulibus ordinari possit, nulli obediens ac subjectus Primati. Quarta: ut Comprovincialium in Episcoporum provinciis eadem, quæ juris eorum sunt, suæ item potestati subjaceant. Videamus nunc, utrum ex iis aliqua, vel forte fortuna omnes eæ proprietates Archiepiscopo Toletano ab memoria Gothorum conveniant. Fieri etiam potest, ut majoris aliqua vetustatis inveniatur, quam Regni Gothorum temporis, qui non ante inceptum quintum seculum regnavere, uti nostrarum scriptores rerum, atque cumprimis Ecclesia Hispalensis, affirmant.

Mem. pag. 67.

IV. Harum proprietatum prima jampridem est, quum Præsuli Toletano adjudicatur; anni enim quadringentesimi est æqualis. Eodem anno Toletana Synodus prima, communi omnium opinione Nationalis, licet Episcoporum infrequens, celebrata est. Hanc Patruinus Toleti Præsul convocavit, uti semper fuit constans, ex majorum nostrorum traditione; usquedum vir non midiocri eruditione Sirmon-

mondus vetustatis indagator acerrimus epistolam Innocentii primi sub dium rapuit, quam ipse ad Toletanum Concilium dederat primum hoc scilicet, uti sentiunt meliores; utpote quod cepisse consilium constat a Romano Pontifice, cujus responsio est laudata epistola. Hujusmodi ex epistola Excellentissimus Marchio de Mondejar, atque Eminentissimus Cardinalis Aguirre suum induxerunt animum, ut quorum pro teste stat antiquitas, ea negarent facta esse, ac descenderent in Sirmondi sententiam, hunc Patruinum Emeritensem fuisse Præsulem affirmantes, quod perinde Ecclesia Hispalensis non negat, ut maxime instituto suo accomodatum. At ejusmodi argumentum quam nullius momenti sit supra demonstravimus, rationesque allatas ad confirmandum, quod Patruinus hic Toletano in Concilio præsidens, Episcopus ille Emeritensis fuerit, quem Innocentii literæ commemorant, quo unico fundamento ii Scriptores inhærent, luculenter diluimus. Vide caput decimum, ubi a numero 3. de hoc egimus.

Sup. cap. 10. *n.* 1.

V. Doceamus nunc Patruinum regere Toletanam Ecclesiam, quo tempore Concilium id primum celebratum est. Non parvi momenti est, quam affert rationem Cardinalis Aguirre. Eminentissimus Auctor refert ex Ambrosio de Morales (quem solertissimo ingenio virum, rerumque Hispaniæ accuratissimum scrutatorem recte æstimavit) quod celeberrimo in Sancti Milliani Monasterio erat Conciliorum vetustissimus codex anno 930. exaratus, qui hodie in Regio Excurialis Monasterio extat. In eo videre est catalogum Toletanorum Præsulum antiquorum, ut sequitur: *Pelagio*, *Patrono*, *Toribio*, *Quinto*, *Vicente*, *Paulato*, *Natal*, *Audencio*, *Asturio*. Ait etiam in Toletanæ Ecclesiæ Sacrario servari alium catalogum scriptum anno 1253. is est primus Regis Alphonsi Sapientis, Toletano Archiepiscopo, Serenissimo ejusdem fratre Infante Sanctio, quem catalogum se vidisse idem Cardinalis testatur, traditque Præsules in eo laudatos perinde censeri atque in superiori, ac præterea nonnullos, usque ad Sanctium quemdam, qui obiit supremum diem anno Æræ nostræ 964. communis vero 926.

Card. Aguir. to. 2. *dissert.* 6. *Excurs.* 1. *pag.* 157. *n.* 1. 2. 3.

VI. Cæterum hic prudenter observat Cardinalis amplissimus, minime recenseri omnes Præsules, quicumque ab initio Toleti fuerint; constat enim non paucos ante eos, qui

qui censentur, extitisse: eos vero duntaxat memorari, qui Toletanæ præfuerunt Ecclesiæ, postquam Romanorum Hispania detrectavit imperium. Ejusdem verba ista sunt: *Porro in neutro ex his catalogis collocantur Præsules Toletani a principio, sed duntaxat ab eo tempore, quo Romanorum potestas in Hispania cessavit, irruentibus in eam Suevis, Alanis Vvandalis, & Gothis, quod accidit sub initium quinti seculi.* Hinc plane colligimus, novem istos Præsules Toletanam Ecclesiam gubernasse ab anno quadringentesimo, aut paulo supra: Nam Cardinale hoc doctissimo teste, catalogo illo soli censentur Præsules Toletani post illuvionem Barbarorum, a quinti seculi principio, id est ab anno circiter 400.

VII. His positis, duo argumenta conficio, quibus evincitur, Patruinum, Patronum, aut Paternum (hisce enim nominibus idem vocatur Præsul in veterum monumentis) Toletanam Ecclesiam regere, quum id Concilium est habitum. Ac primo: Huic Toletano Concilio procul dubio adfuit Toletanus Præsul. De hac propositione videtur dubitari non posse, & revera nemo omnium, quotquot videre licuit, in discrimen eam vocat, quin omnes, & Ecclesia Hispalensis præ cæteris, habent pro certa. Persequor dicere: Hic vero minime fuit, neque esse potuit Asturius, qui sexto loco subscribit eidem Synodo. Ergo quum Synodus Toletana prima est habita, Patruinus erat Toletanus Præsul. Optima quidem illatio: etenim suspicio est duntaxat, Patruinusne, an Asturius is fuerit, quum utriusque subscriptio in eo Concilio sit obvia. Quare probato jam quod Præsul Toletanus Asturius non fuit, neque esse potuit, tumquum id Concilium est celebratum; necessariò sequitur, ut Patruinus is fuerit. Qui Cardinalis Aguirre doctrinam per nos allatam animadverterit, fieri omnino non potuisse, ut Præsul Toletanus eo anno Asturius foret, compertum exploratumque is habebit. Ab initio quinti seculi, aut paulo supra, usquedum Archiepiscopus crearetur Asturius octo laudati Præsules Toletanæ præfuerunt Ecclesiæ. Quando igitur Concilium id Toleti est celebratum, neque erat, neque certe esse potuit Toletanus Præsul Asturius.

VIII. Rationem hanc enucleatius tradam. Catalogi mox allati ordiuntur a seculi quinti primordiis, aut pau-

lo ante: cujus rei testis est Cardinalis Aguirre. Quocirca priusquam Toletanam gubernaret Ecclesiam, qui eos inter nonus ordine recensetur, a seculi quinti primordiis, aut paucis ante annis æquum spatium temporis laberetur necesse est. Ab omni siquidem fide abhorret, quod octo circiter interjectis mensibus, quum celebrata fuit Synodus, octo Sedis unius Præsules occubuerit. Asturius porro ex novem iis Toletanis Præsulibus ab initio quinti seculi, aut paulo ante, postremus fuisse dicitur. Itaque idem esse Concilii hujus tempore omnino non potuit, quod sub initium quinti ejusdem seculi fuit habitum. Unde pro certo habeo, Toletanum Præsulem Asturium, de quo mentio est apud Divum Ildephonsum, ad Toletanam Sedem ascendisse annis amplius quinquaginta post istam Synodum celebratam, uti Auctores plures e nostris affirmant.

IX. Ipsomet argumento evincitur, Patruinum, seu Paternum ea occasione Toletanum Præsulem fuisse; si enim eorum novem numerum ineamus, quo ordine recensentur, Patruinum offendimus secundo loco. Quum autem initium sumi oporteat ante quarti seculi exitum, nosque lateat, quando potissimum Pelagius electus fuerit, qui primus putatur, hunc verisimile est jam decessisse. Præterquamquod quum minime dubium sit, quin Patruinus quidam per ea tempora Toletanam Sedem tenuerit, probabile admodum videtur, Præsulem, qui Concilio huic subscripsit, ipsum eumdemque esse, quem catalogus secundo loco recenset. Huc accedit, Patruinum illum, qui principe loco subscribit Synodo, non esse, neque esse posse Patruinum Emeritæ Præsulem, quod ni fallor, satis superque comprobatum est. Enimvero quum Synodus exeunte anno quadringentesimo fuerit absoluta, Divi autem Innocentii responsum post biennium datum fuerit, ut refert historia, næ Gregorii expostulationi, si Patruini successor is foret, neque esset locus, neque stabilis ulla ratio, cur fieret, Romamque mitteretur; nam constat, quam impedita ea tempestate Hispaniarum Episcopis ad limina Apostolorum esset accessio, necnon quam operosum esset superare difficultates bellorum, quibus Hispania tota premebatur ob tam immanem barbarorum illuviem, qui nostra invaserant Regna. Rationem hujus rei locupletissimam vide supra capite decimo.

Sup. cap. 10. n. 6.

X.

X. Jure quidem ac merito asserere videor posse, Sirmondum præpostere accepisse Patruini Episcopi Emeritensis nomen, quod epistola Divi Innocentii præsefert, nullo quippe discrimine habito, Patruinum esse ipsum eumdemque contendit, qui primæ huic Synodo Toletanæ præsedit: contra vero veteres Hispaniæ rerum Scriptores recte ne suspicatos quidem, Præsulne is fuerit Emeritensis. Unde prudenter ait Ecclesia Hispalensis: *In mentem illis* (Hispanis Auctoribus) *non venerat Emeritensem Episcopum fuisse, cui jam defuncto Gregorius, hoc tempore successerat.* Neque enim divinare illi poterant rem, quam cur affirmarent ratio nulla erat, ut locupletissime demonstratum fuit: quin item negarent tam multæ illæ, tamque ad superandum difficiles ambages, quarum mentionem fecimus, impedimento erant; quas si animadvertissent Eminentissimus Aguirre, atque Excellentissimus Marchio de Mondejar, ut mihi persuadeo, a veterum Hispaniæ Auctorum opinione haud recessissent, & Sirmondi eruditione minime contemta, ejusdem tamen in sententiam non ivissent pedibus. *Mem. pag. 65. Cap. 10. n. 5.*

XI. Montanum autem Toletanum Præsulem, totiusque Carthaginensis provinciæ Metropolitam, uti planum est factum, negare potest omnium nemo, auctoritate hac fuisse præditum ab omnium arbitrio soluta; altero enim ex Toletano Concilio, anno 527. celebrato, aperte constat: ubi statuitur, ut Montanus, quando commode intelligat posse fieri, Concilium indicat, Præsulesque ad id celebrandum convocet. *Frater, & Coepiscopus noster Montanus... ad Comprovinciales nostros Domini Sacerdotes, literas de congreganda Synodo, adveniente tempore debeat destinare.* Quod sane Concilium, utut vulgo habeatur Provinciale, idemque allata verba videantur innuere, secus tamen subscriptiones suadent: etenim ex iis Præsulibus, quicumque suarum Sedium nomen pronunciant, nullus erat Toletanæ Metropoleos Suffraganeus. Duo scilicet eorum, Nebridius Egaræ, & Justus Aragaez, Episcopi Suffraganei erant Tarraconensis: Marracinus ignotæ licet Sedis Episcopus, certum tamen scitur, eum minime fuisse Carthaginensis Provinciæ; utpote qui Toleti degebat exul ob Catholicam Fidem, uti ex ejus subscriptione palam est: qui reliqui sunt alii quatuor Episcopi, suarum ii nomen Ecclesiarum minime posuerunt. *Conc. Tolet. 2. Can. 5.*

 Quam-

Quamobrem pro certo affirmari non poteſt, quod Concilium illud fuerit Provinciale.

XII. Quod præſertim obſervandum reor, prima in Montani epiſtola multa occurrunt, quibus probabile admodum redditur, Toletanum Præſulem ea tempeſtate non modo Provinciæ Carthaginenſis Metropolitam fuiſſe, ut capite nono docuimus, & Padilla, aliique confirmant, hac ex epiſtola id colligentes; verum etiam Hiſpaniæ totius Primatem, prout ſentit, colligitque ex eadem epiſtola Ambroſius de Morales, quod recte monet Cardinalis Aguirre in adverſariis ad ſæpe laudatam Montani epiſtolam. Mihi autem ut videtur, ſi ejuſdem Ambroſii verba ſedulo conſiderentur, liquido perſpectum id erit. En ipſamet verba: *Hujus officii neceſſitatem me ſuſcepiſſe non neſciens, ſtudere curavi, ne cujuſdam perditi animam de manu mea Chriſtus inquirat; præſertim, quum Toletanæ urbi Metropolitani privilegium vetus conſuetudo tradiderit, & eo magis non ſolum Parroquiarum, ſed & urbium cura, hujus urbis ſollicitet Sacerdotem.*

Card. Aguir. in not. ad Ep. Mont. pag. 269.

Mem. 1. p. §. 4. n. 4. pag. 47.

XIII. Neminem fugit, qui Eccleſiaſtica in hiſtoria nonnihil ſit verſatus, Parrochiæ nomine vocari olim ſolitam, quam nos Diœceſim nuncupamus, ut antea docuimus, Eccleſiaque Hiſpalenſis non negat. Hoc poſito ad Montani Archiepiſcopi dicta me verto. Ait is Toletano Præſuli non Parrochiarum modo, ſed & civitatum curam, & ſollicitudinem incumbere. Hac in verborum antitheſi Parrochiarum, & Civitatum, vox illa *urbs* majorem præſeferat extenſionem tum auctoritatis, tum finium, quam alia vox *Parrochia*, neceſſe eſt. Hæc ſcilicet Diœceſes ſignificat, ad quarum terminos auctoritas, & juriſdictio Toletanæ Sedis, tanquam Metropoleos extendebatur. Illa igitur *urbium* vox, majorem ſignat poteſtatem ad terminos, quam Diœceſium ampliores pertingentem. Quæ profecto Metropolitæ auctoritas putanda eſt, nam præ auctoritate, atque juriſdictione Epiſcoporum, proxima eſt Metropolitæ poteſtas. Quocirca perquam veriſimile eſt, Montanum noſſe, quod ſui eſſet muneris, tanquam Præſulis Toletani Epiſcoporum, ac Metropolitarum cura: Ita enim notant verba illa: Non ſolum Parroquiarum, ſed & urbium cura hujus urbis ſollicitet Sacerdotem.

XIV. Rem enucleatius expendam. Id ſibi vult Monta-

tanus allatis verbis, quod nempe præter Parrochiarum, seu Dioecesium curam, sollicitudo etiam urbium sua intersit. Quæ quum ita sint, quæro abs te, Hispalensis Ecclesia, atque ab iis omnibus, qui Præsulem Toletanum fuisse id temporis Primatem Hispaniarum negant: quidnam rei sunt urbes istæ præter Parrochias, aut Dioeceses sitæ, quarum cura & sollicitudo ad Montanum pertinuit? Porro si ad Suffraganeas Dioeceses eæ spectabant, coloniæ amplæ, quantumvis frequentissimæ neutiquam erant; has quippe ut amplas, ut inclytas suis Dioeceses finibus claudebant: quum autem liquido constet, ad quem territorii alicujus cura pertinet, ipsius vel partes tam exiguas, quam ampliores eidem incumbere; dubitari ut videtur, non potest, quin urbes tanquam pars a Dioecesibus distincta, appellatæ, quarum cura itidem Montanum sollicitabat, Metropolitarum Sedes forent; namque Montani sollicitudo præ Dioecesibus non augebatur, nisi ejusmodi urbes extra Dioeceses ipsas essent sitæ. Enimvero Hispalensis Archiepiscopi sollicitudinem Suffraganearum Sedium non auget cura Malacitanæ urbis; dum alia non suppetat ratio, quam comprehendi hanc urbem in Hispalensi Metropole.

XV. Altera Montani epistola ad Turribium tradita, novum suæ jurisdictionis propriæ, nec non Primatialis dignitatis totâ Hispaniâ argumentum præbet. Turribium hunc non esse Asturicensem illum Episcopum, cui scripsit epistolam S. Leo Magnus, ad quem ipse Pontificem librum tradidit a se lucubratum adversus Priscilliani sectam, mihi quidem convenit cum Eminentissimo Aguirre. Incredibile enim est prorsus, Turribium Asturicensem Episcopum literis, virtute, prudentia celeberrimum ab anno 447., quum ex Divi Leonis mandato sua in Ecclesia Synodum congregavit, fortasse adversus Priscillianistas, ad 527. fuisse superstitem, quo anno Concilium Toletanum secundum est habitum, nempe octoginta post annos. Verumtamen est, quod mirer, virum hunc Eminentissimum objectare, in dubium vertere, quin etiam ad credendum propendere, quod hic Turribius non fuerit Præsul; res quippe in aprico est; &, ita Deus me adjuvet, ab eodem Montano affirmatur.

Card. Aguir. sup. pag. 272.

XVI. Verba ipsius, quatenus huc spectant, audienda sunt: *Quod privilegium*, ait, *Decessori nostro ... vester Coepi-*

Mont. epist. ad Turrib. cap. 4.

piſcopus fecit. Turribius igitur, ad quem Montanus dedit literas, erat Epiſcopus. Huc accedit, quod Montanus eum alloquens, adeo liberaliter ſecum agit, ut dignitate ipſum non mediocri ornatum demonſtret. *Quæ*, inquit, *ex Palentino conventu ad nos pervenerint, celſitudini veſtræ indicare curavi*. Profecto ſuſpicio omnis procul videtur habenda eſſe, minime futurum, ut Montanus officio tam liberali, ac titulo præſertim Coepiſcopi merum Presbyterum proſequeretur. Huc non reſpexit Cardinalis Aguirre.

Ibi. cap. 2.

XVII. Cujuſnam Eccleſiæ Turribius hic Præſul eſſet, non facile conjectu eſt: ſi enim Palantiæ is fuerat, id minime reticuiſſet Montanus, quando ait ab incolis ejus Diœceſis ad ſe delatum de corruptis in eadem moribus. Itaque iiſdem ex literis dignoſcitur alius Eccleſiæ Præſulem fuiſſe Turribium, cui Montanus id oneris demandavit, ut collapſam diſciplinam, corruptoſque mores, qui in Palantiam irrepſerant, corrigeret, emendaretque. Cæterum quo jure alienæ Sedis Epiſcopo curam committit Montanus in vitia Palantinæ Diœceſeos animadvertendi; addens præterea, ut proterendi cauſa ejuſmodi vitia, ſeveriſſimum ſeſe Epiſcopum gerat? *Et ideo ſpero*, inquit; *ut pro enervanda hac ipſa ſuperfluitate, ſeveriſſimi Sacerdotis auctoritate utaris, & tantæ rei temeratores diſtrictiori increpatione coerceas*. Hæc Montani verba, majorem ſibi, quam pro Metropolita, juriſdictionem atque auctoritatem fuiſſe demonſtrant; etenim Metropolitæ in cauſas tantum appellationis, aut provinciam obeundi, de criminibus in Suffraganeorum Diœceſibus perpetratis cognoſcendi poteſtatem habent.

Ibidem.

XVIII. Ex dictis hæc colligimus. Sunt nobis præclara indicia ſtabili hærentia fundamento, Montanum præſediſſe Concilio, quod Nationale potius, quam Provinciale videtur fuiſſe. Vidimus ad eumdem, tanquam Præſulem Toletanum, curam ſpectare locorum, atque urbium extra Suffraganeorum ſuorum Diœceſes; tradere præcepta, reſque maximi momenti committere Præſulibus neutiquam Suffraganeis; abſolutam ſibi eſſe poteſtatem Synodos congregandi; Toletanos Præſules apud ſemet, ſuamque ipſorum Sedem convocare Synodos Nationum; quamobrem Concilia omnia Nationalia Toleti celebrata eſſe præter Illyberitanum, convocatum ſcilicet loco Patribus advenientibus tutiori

tiori ab vi Tyrannorum. Quocirca legitima illatio fiet, Metropolitæ Archiepiſcopo Toletano principem Primatus proprietatem congruere, ideſt poſſe congregare Concilia, nec rogatione adhibita, nec aliena explorata voluntate,

CAPUT XIX.

Tres etiam reliquæ proprietates Primatus conveniunt Archiepiſcopo Toletano.

SUMMA CAPITIS.

I. *Ex Concilio Toletano XII. Archiepiſcopus Toletanus majorem etiam habuit poteſtatem, quam quæ* Primatis *eſt propria, quod attinet ad ſecundam proprietatem* Primatis *prædictam.*

II. *Regis electio non erat rata, niſi Toletani Præſulis approbatio accederet.*

III. *Non modo in Suffraganeos alienæ Provinciæ, ſed & in Metropolitas ejus auctoritas extendebatur.*

IV. *Abbatiæ quoque ab eodem pendebant.*

V. *P. Azorii auctoritas Toletani* Primatus *Gothorum ævo dignitatem confirmat.*

VI. VII. *Idem Concilium XII. non recentem auctoritatem conceſſit Toletano Præſuli, ſed antiquam confirmavit.*

VIII. *Tertia* Primatis *proprietas, nempe a nullo* Primate *alio pendere, Toletano Præſuli conveniebat Gothorum ævo.*

IX. X. XI. *Quarta* Primatis *proprietas e Concilio Toletano XIV. evincitur in Præſule Toletano.*

XII. *Ut Concilii Oecumenici decreta acceptentur, non ſunt opus alia particularia Concilia.*

XIII. *Concilia particularia in Occidente habebantur, ut acta Oecumici confirmarentur ab Epiſcopis.*

XIV. XV. *In Hiſpania duæ aliæ erant cauſæ hujuſmodi Concilia congregandi.* 1. *De diſciplina agebatur.*

XVI. 2. *De Doctrina, & Myſteriis agebatur, ſive, ut melius dicam, explicabatur quidquid in Oecumenicis definitum erat, ne forte vocum varia notio aliquos in errorem traheret.*

XVII. XVIII. *Id autem in Toletana urbe fieri conſuevit, a cujus Præſule Metropolitæ omnes, & Epiſcopi mandata accipiebant de rebus agendis, quæ quarta eſt proprietas* Primatis.

I. PRimatus altera est proprietas, juris ac potestatis esse Præsulis, nulla prævia rogatione, aut consilio, Episcopos consecrare. Hujusmodi autem potestate, quin etiam multo majori post Gothorum memoriam est præditus Archiepiscopus Toletanus. Duodecimæ Synodi Toletanæ Patres Archiepiscopo Toletano facultatem faciunt Episcopos ordinandi aliarum provinciarum. Verba ipsamet, utpote digna, quæ audiantur in medium proferam. *Placuit*, inquiunt, *omnibus Pontificibus Hispaniæ, ut salvo privilegio uniuscujusque provinciæ, licitum maneat deinceps Toletano Pontifici, quoscumque Regalis potestas elegerit, & jam dicti Toletani Episcopi judicio, dignos esse probaverit, in quibuslibet provinciis, in præcedentium Sedibus, præficere Præsules, & decedentibus Episcopis, eligere successores... Hanc definitionis formam sicut de Episcopis, ita de cæteris Ecclesiarum Rectoribus placuit observandam.*

Conc. Tolet. 12. can. 6.

II. Constat ex Canone isto Concilii Toletano Archiepiscopo jus, & potestatem fuisse omnibus in Hispaniæ provinciis Episcopos ordinandi, quod alteri Primatus proprietati respondet, neque hac in re minima quidem suspicio inest. Quamobrem nonnulla mihi videntur consideranda esse, quæ apertissime ostendunt, quantæ auctoritatis foret tum temporis Toletanus Præsul. Primo: qui præficiendus erat Ecclesiæ Antistes, eum electum a Rege esse non erat satis, Archiepiscopi autem judicio probandus erat, cujus erat in mores, & doctrinam Electi inquirere, nec Regia electio suum sortita esset effectum absque hac prævia probatione: quare ait Canon: *Et jam dicti Toletani Episcopi judicio dignos esse probaverit.* Singulare quidem privilegium, unius hodie Pontificis Romani proprium, quod Præsuli tum Toletano conveniebat, tanquam Hispaniarum Primati, ut Franciscus Hallier penes Cardinalem Aguirre testatur his verbis: *Videtur hoc privilegium eo præsertim titulo, Toletano Antistiti tributum, quod antea ut refert Rhodericus Primatiæ dignitatem a Summo Pontifice... obtinuisset.*

Hallier. de Sac. Elect. pag. 696. Card. Aguir. to. 2. pag. 639.

III. Deinde: auctoritas hæc non modo in Suffraganeos, sed in Metropolitas etiam, tum quod spectat ad consecrationem, tum quod ad probandos per Regem electos, extendebatur: verba enim Synodi sunt adeo generalia, ut nullam patiantur exceptionem; itaque universaliter accipienda eadem sunt; quod patebit si sedulo considerentur. *Licitum*

citum maneat... Toletano Pontifici quoscumque Regalis potestas elegerit in quibuslibet provinciis. Universalia quidem ista sunt: *quoscumque Regalis potestas elegerit*: qua in universalitate haud dubie Metropolitæ comprehenduntur, juxta regulas juris docentes a lege universali excipi non debere, quod lege ipsa nequaquam excipitur: & Divus Bernardus alloquens Eugenium Tertium; *nihil*, inquit, *excipitur, ubi distinguitur nihil*. Toletano igitur Archiepiscopo erat potestas consecrandi, præficiendique Episcopos omnibus omnium Hispaniæ Provinciarum Ecclesiis, neque ab ullius auctoritate ipse, quin ab ipsius omnes approbatione pendebant. Bern. lib. 2. de consid. cap. 8.

IV. Huc accedit, quod vel Abbatiæ sæculares juris potestatisque erant Archiepiscopi Toletani. Id enim verba illa notant: *Hanc definitionis formam, sicut de Episcopis, ita de cæteris Ecclesiarum Rectoribus placuit observandam*, Ubi pro *Rectoribus Ecclesiarum* Parrochi, aut barbare *Curati* non accipiuntur; ab omni enim fide abhorret, quoscumque Parrochos Regni eligi a Regibus consuevisse; quumque Episcopis accenseantur Ecclesiarum Rectores laudati, simile cum iisdem aliquid videntur habuisse, quemadmodum Abbates perquam similes sunt eorumdem. Quocirca Patrum Concilii ea videtur mens fuisse, ut scilicet quicumque Hispaniarum Ecclesiis Metropolitanis, Suffraganeis, & Abbatialibus præficerentur, ab Archiepiscopo examinandi essent, per quem si probarentur, ab ipsomet ordinari possent. Canonem hunc sextum Toletani Concilii confirmavit, ac stabilivit iterum Toletanum Concilium tertium decimum Canone nono, affirmans id unanimi consensu sancitum jam esse in duodecimo. Et sane legitur eodem in Canone, quod *licèt unanimi consensu* decretum fuerit a superioris Concilii Patribus, illius hîc denuo confirmatur decretum, uti certe Canon ille sextus Concilii Toletani XII. confirmatur. Ibid. ut sup. Conc. Tolet. XIII. Can. 9.

V. Sed antequam venio ad tertiam Primatus proprietatem, quid de hoc Canone, quatenus loquitur de Toletano Primatu sentiat doctissimus Joannes Azorius, Auctor sane non contemnendus, audiri debet: *Certum est*, ejus verba sunt, *in Concilio Toletano XII. capite sexto Ervigio regnante, concessam esse a toto Concilio Archiepiscopo Toletano facultatem creandi Episcopos per universam Hispaniam, & Narbonensem Galliam, quæ Gothorum Regibus parebat, qui in defunctorum lo-* P. Azor. to. 2. p. 2. lib. 3. c. 36.

locum succederent... Ex hoc decreto non leve argumentum desumitur, ad Primatum Archiepiscopi Toletani comprobandum, tempore Gothorum Regum. Valdopere me quidem delectat insignis adeo Theologi auctoritatem ad meas partes accedere.

VI. Minime æquum esset, quam rem verba Concilii supra allata ob oculos ponunt, præterire; etenim nisi studium me fallit, ex iisdem constare arbitror, Toletanum Archiepiscopum potestatem jam istam & habere, & exercere. Redeamus ad Concilii sensa, quæ si probe expendantur, ipsamet argumentum erunt præclarissimum instituti nostri. *Placuit omnibus Pontificibus Hispaniæ, ut... licitum maneat deinceps Toletano Pontifici... in quibuslibet provinciis præficere Præsules.* Non ait Concilium se concedere, quod potestatis initium esset; verum, *ut licitum maneat. Manere* quidem non usurpatur pro rerum initio significando, at pro rebus iis, quæ jampridem esse cœperunt. Quare ajente Concilio *licitum maneat* Archiepiscopo Toletano in quibuscumque provinciis Episcopos consecrare, manifestum est, ipsum Archiepiscopum jampridem uti, fungique illo munere.

VII. Adverbio autem illo *deinceps* quidnam sibi tandem voluit Concilium; etenim Ecclesia Hispalensis insurgit, & tragœdias certe agens in nugis, conatur evincere, quod non antea Toletanus Præsul hanc potestatem habuerit, quam Concilium eidem facit in posterum? Non multi erit operis nodum hunc in scirpo quæsitum exsolvere; duplex responsio a nobis erit tum amovendi causa dubitationem omnem, tum aperiendi gratia Patrum Concilii mentem. Dicam primo, ab allatis Concilii verbis alienam omnino esse Hispalensis Ecclesiæ explicationem: si enim quem ipsa suo in Memoriali exprimit, eorum esset sensus, neutiquam Patres *maneat* pronunciassent, quod sane loquendi genus præcedentem denotat existentiam; ejus autem loco posuissent: *licitum sit deinceps*; ita enim concessio recens intelligi posset. Aversatur igitur menti Patrum Concilii notio illa, quam ipsius verbis vult subjectam Ecclesia Hispalensis. Deinde dico, adverbium id *deinceps* fuisse additum, significantius exprimendi causa, quod absque imminutione ulla temporis privilegium id perpetuum futurum erat; nulla enim erat vetustate temporis ea Toletani Præsulis auctoritas defutura.

VIII.

VIII. Quod ſpectat ad tertiam proprietatem perquam pauca dicta erunt, ob exemplorum inopiam: ea tamen haud dubie non defuit Toletano Præſuli: liquido enim conſtat, quod quum, amoto ab Archiepiſcopali Sede Sisberto, in Toletana Cathedra ſuffectus fuit Metropolita Hiſpalenſis Felix, nullius Præſulis, aut Metropolitæ conſenſio petita eſt; ſolumque Nationale Concilium Regis electionem accepit, probatumque electum in Sede Toletana conſtituit. Patet ergo, Toletanum Præſulem, non modo Epiſcopos tum Suffraganeos, tum Metropolitanos a ſe probatos, dignoſque qui Eccleſiæ præficerentur repertos, quibuſcumque in Hiſpaniarum Eccleſiis conſecrare; at nec etiam, quum ordinandus ipſe eſſet, ab alio Primate, qui ſibimet auctoritate præiret, pendere conſueviſſe.

IX. Proprietas quarta eſt, ut jus, poteſtatemque habeat in ſui Primatus provinciis, ita ut Metropolitæ ab ipſo mandata accipiant, & exequantur. Ejuſmodi privilegium fuiſſe Toletano Præſuli teſtimonium ſuppetit præſentiſſimum ex Toletano Concilio XIV. quod Provinciale fuiſſe Eccleſia Hiſpalenſis affirmat, Canoneſque ipſius aperte oſtendunt: ac præterea cauſa adjungitur, cur Præſules Nationis convocari omnes nequiverint; quanquam Metropolitæ per ſuos Legatos, viceſque gerentes adſuerunt, ut diximus capite undecimo, numero item undecimo: quamobrem licet Nationale videatur, & re ſit ejuſmodi, ut obſervat Garſias de Loayſa citatus eodem loco; ratione tamen Præſulum, qui advenere, Provinciale tantum fuit. Convocata fuit hæc Synodus ob Petri Notarii Regionarii adventum, literas afferentis Pontificum Divi Leonis II. ejuſque ſucceſſoris Benedicti II., itemque acta ſexti Concilii Oecumenici, in quo Monothelitarum hæreſis damnata erat, ut evulgarentur, ac reciperentur in Hiſpania. Hæ literæ datæ fuerant a D. Leone ad Catholicum Regem Ervigium, & ad Archiepiſcopos, & Epiſcopos Hiſpaniarum, ut patet ex epiſtola Benedicti ad Petrum Notarium Regionarium, cujus mentio facta eſt partis primæ capite quinto numero ſexto; *Par.1.cap.5.n.6.* in qua Pontifex Oratorem hunc ſuum alloquens: *Tuam*, inquit, *ſtrenuitatem Dominus Leo Papa Hiſpaniam provinciam ire diſpoſuit, ad Præcellentiſſimum, & Chriſtianiſſimum Regem, & Sanctiſſimos Archiepiſcopos, & Eccleſiarum omnium Præſules.* *Bened.II. epiſt.ad Petr. Not. Reg.*

X. Hac de causa, quartadecima Toletana Synodus celebrata est, quam licèt haberi oporteret nationum ob rei magnitudinem pertractandæ, prout Leo II. Pontifex postulabat, tamen neque rigidissimum anni tempus, neque sollicitudo ingens, qua paulo ante affecti fuerant, quosque fecerant sumtus Regni Præsules', patiebantur, ut vix domum reversi a decimatertia Synodo celebrata iterum accirentur, ut refert Mariana. Quamobrem deliberatum fuit, ut Provinciale Concilium haberetur, cui adessent Procuratores, seu Vicesgerentes quinque Metropolitarum absentium, ac singuli suos Præsules de iis rebus certiores facerent, quæ a Toletano Metropolita ejusque Concilio sancitæ forent, ut easdem ipsi evulgari curarent, observarique suis in provinciis per Suffraganeos Episcopos. Capite Concilii primo loquentes Patres de Ervigio Rege, qui literas acceperat Leonis II. de hac Synodo convocanda, inquiunt: *Hoc dedit Edictum, ut quia sicut oportebat, pro tantæ rei negotio pertractando, generale Concilium fieri varia adversitatum incursio non sineret, saltem adunata per provincias Concilia fierent. Et siquidem hic primum a nobis in urbe Regia Synodus ageretur; deinde in singulis quibusve provinciis singulare haberetur Concilium: quo quidquid hic actum per Toletanam Synodum, reliqui primarum Sedium Præsules suorum Vicariorum relatibus comperissent, id etiam in postmodum ipsi per discreta Provinciarum Concilia observarent.*

Mariam. lib. 6. ca. 17.

Conc. Tol. 14. c. 1.

XI. Sic legitur primo Concilii capite: quod sane testimonium est adeo firmum; adeoque ad Toletanum asserendum Primatum efficax, ut Marchio de Mondejar, contra quem insurgit Ecclesia Hispalensis, evidens appellare non dubitaverit. Ego quidem illud considerabo quarta tenus proprietate Primatus quade agimus; neque in indagando eam laborabo, ipsa enim per se patet, simulque fit palam, quam recte a Marchione de Mondejar testimonium evidens sit appellatum.

Mem. pag. 168. num. 158.

XII. Multa est Ecclesia Hispalensis hac in re, multosque conficit numeros, ut Marchioni ad amussim respondeat. Profecto (non enim diffiteor, quod mihi certissimum, omnique majus exceptione est) neque Metropolitis, neque Episcopis, neque ulli prorsus Catholicorum opus erant Concilii Toletani consultum, ac definitio, ut Oecumenicæ Sy-

Synodi a Pontifice comprobatæ decisionem, ac definitionem in doctrina, tanquam de Fide amplecterentur: Hac enim auctoritate major ulla neque est, neque esse potest; neque consilio ad eam accipiendam est opus; neque ulli fas est Catholicorum negare infallibilem ejusmodi definitionem. Nulli inquam Catholicorum, dicam asseveranter, dicam libere, fas est id negare. Enimvero audacter & aperte docere (ut e Quesneli sectatoribus nostra hac tempestate aliquis obfirmare non est veritus) quod, unam eamdemque sententiam Præsulum, suffragia libera, maturamque rei pertractandæ cognitionem requiri nullus unquam hominum dixerit, dicturusque sit, nisi siquis Oecumenicis Conciliis omnibus obtrectare, definitiones eorum negans voluerit; obligatio enim Principis libertatem judicii non fecit, neque de sententiæ æquanimitate constat, licet constare videatur externe, neque de rerum maturo examine, de quibus disputatum fuit: Hæc inquam docere, maxime absurdum censeo, viroque indignum non solum Episcopi dignitate prædito, sed qui Christiano etiam nomine censeatur; itaque hac de re nobis convenit fuisse inutile Concilium aliud convocare.

XIII. Quum autem id certum, minimeque dubium sit; aliquam tamen ob causam non modo utile, sed necessarium quoque fuit celebrari Concilium. Hoc affirmat Hispalensis Ecclesia eruditissima, agens de eadem re, cujus eruditioni acceptum refero, quod: „ Leo II. successor Pon-
„ tificis Agathonis, quo mandante sexta Oecumenica Sy-
„ nodus fuit celebrata, juxta Sedis Apostolicæ morem,
„ generalem debebat Synodum sui Patriarchatus Occiden-
„ tis congregare, quo cognitis Actis celebratæ in Oriente
„ Synodi, Catholica Ecclesia in unum conveniret, quæ res
„ quum præstari nequiret adventu omnium Occidentis Præ-
„ sulum... Legatos mittere consuevere Pontifices, cogno-
„ mento Notarios Regionarios, quibus literæ tradebantur
„ Pontificiæ ad Reges, Principesque Supremos, necnon
„ Encyclicæ ad Episcopos; Reges autem subditis sibi po-
„ pulis imperare rogabantur, ut simul alibi congregati...,
„ cognitisque celebrati Concilii Actis.. ea probarent suaque
„ subscriptione firmarent, quæ ita firmata Notarius idem
„ ad Pontificium Archivum deferret; ... idque habitum

„ instar Concilii Oecumenici in Occidente celebrati. Hæc tradit Ecclesia Hispalensis, quæ facile admittimus, licèt non paucis eorum suæ sint difficultates. At ipsamet ejus verba proferam, ut soleo: *Leon II. aviendo sucedido en el Pontificado al Pontefice Agathon de cuyo orden se juntò la sexta Synodo General, segun el estilo de la Santa Sede, avia de juntar Concilio general de su Patriarcado de el Occidente, para que vistas las Actas de el celebrado en Oriente, toda la Iglesia concordasse, y conspirasse en un mismo sentir: la qual no pudiendose executar con junta de todos los Obispos Occidentales... se valian los Pontifices de Mensageros, que llamaban Notarios Regionarios, los quales eran embiados con cartas suyas à los Reyes, y Principes Soberanos, y Encyclicas para los Obispos, rogando à los Reyes ordenassen à los de su dominio se juntassen en un lugar... y vistas las Actas de el Concilio ya celebrado... las aprobassen, y confirmassen con sus subscripciones; y assi firmadas, las bolviesse à llevar el dicho Notario al Archivo Pontificio... y esto se tenia por equivalente à un Concilio General de el Occidente.*

XIV. Video Ecclesiam Hispalensem præteriisse, quod statim sese offert menti. Equidem non intelligo, quid immodici illi sumtus, quos exigebant Concilia, atque itinera Præsulibus multis ætate grandioribus quam maxime incommoda, essent opus, nisi præter subscriptionem Actis, aliud præstandum erat. Quæ omnia declinari facile poterant, Nuncio Dioeceses singulas obeunte, ac postquam singuli Præsules Acta firmassent, quos in mandatis ipse habebat, Romam redeunte. Quum vero id posset fieri lenioribus multo incommodis, sumtibusque quamminimis, nec tamen fieret; sed contra tum Præsules convocarentur, tum Synodi Nationum, (quas Ervigius Rex Generales appellat, quia Regni totius) cogerentur, Episcopis, ac Metropolitis multorum iter dierum aggredientibus, gravissimis incommodis, & impensis amplissimis; aliud sane quam Actis subscriptio iis mandatis peti credibile est. Hoc autem Ecclesia Hispalensis silentio præterit, at ipse lubentissime hoc etiam agnoscerem.

XV. Animadverti ego pro meo ingenio, quod sentio quam sit exiguum, duabus apprime de causis consilium id necessarium fieri potuisse. Prima est: quod sicuti plerumque agitur in Conciliis de rebus ad Ecclesiasticam disciplinam

nam

nam ſpectantibus, eæ fortaſſe aliqua in Provincia obſervatu difficiles videri poterant, aliæ ſiquidem aliis gentium moribus, & ingeniis conveniunt leges. Et ſicuti tam noſtri ab iis diſſiti ſunt, quam Occidens ab Oriente diſtat, Nationis Præſules congregari oportebat, ut diſcuterent, earumne Sanctionum obſervantia laudabilibus Hiſpanorum moribus, atque ingeniis congrua eſſet. Tametſi autem nonnullis in Synodis de doctrinæ tantum ſumma ageretur; tamen conſuetudo eadem, eademque in omnibus diligentia nunquam non viguit.

XVI. Quam alteram dixi cauſam, conſenſio erat maxima Hiſpaniæ Præſulum, ut ſcilicet non modo unanimi conſenſu, ſed voce item unanimi de doctrina, ac myſteriis pertractarent, etenim non ſemel diſcrimen vocum in errorem pertraxit ignaros. Propter conſenſionem hanc ſummam, Nationale in Hiſpania Concilium cogi neceſſe erat, ubi myſteria Oecumenicis in Synodis definita legerentur, audirentur, explicarentur: Religioſa enim, Chriſtianaque hujuſmodi preoccupatione cavebatur, ne falſo interpretarentur, ac ſubdolæ explicationi remedium adhibebatur. Hanc præcipue rem Toletana Concilia tam accurate pertractarunt, ut lucis non parum attulerint Eccleſiæ Patribus, quemadmodum decreta ipſorum declarant. Quæ quidem gloria licèt ad Eccleſias Hiſpaniæ omnes pertineat, ad Toletanam tamen ſpectare illam apprime negari non poteſt: ex ea ſiquidem, veluti ex fonte, Sapientiæ lucem Spiritus Sanctus per totam Hiſpaniam effudit, cujus Eccleſiæ cæteræ Toletana docente compotes fierent.

XVII. Cauſæ iſtæc legitimæ, aliæque forſan, quæ mihi impræſens non veniunt in mentem, Summorum Pontificum animos potuerunt inducere, ut eos mitterent Nuncios Notarios Regionarios nomine, cum Actis Concilii in ſui Patriarchatus provincias: eædemque Principibus perſuadere poterant, ut ſuorum Concilia Regnorum quantocyus curarent congregari. Id factum eſſe occaſione hac intelligimus, Conciliumque Toletanum teſtatur, quod Acta omnia ſextæ Synodi Oecumenicæ accepit, & juxta ea, quæ ſancita per illam fuerant, mandata ad Metropolitas cæteros tradita ſunt, ut quemadmodum in eo Concilio Conſtantinopolitanæ Synodi acta fuerant accepta, ita obſervari edicerent, at-

atque mandarent. Ita expresse Concilium tradit per ea verba: *Quo quidquid hic actum per Toletanam Synodum, reliqui primarum Sedium Præsules suorum Vicariorum relatibus comperissent, id etiam in postmodum ipsi per discreta provinciarum suarum Concilia observarent.*

XVIII. Hoc igitur ex Concilii Provincialis Toletani capite constat Præsulem Toletanum cum sua Synodo Metropolitis edicere consuevisse quidquid sanciendum, agendumque esset in eorum provinciis, in quibus iidem quidquid Toletanus Præsul edixerat, observari curabant: ejus enim Sanctiones erant inviolabilis instar legis omnibus Hispaniarum Diœcesibus. Itaque in rebus tanti momenti Metropolitæ omnes Hispaniarum Toletani decreta observarent opus erat, ac proinde Hispalensis, quæ in urbe Toleto stabilita fuerant servare tenebantur. Satis aperta sunt verba: *Quidquid actum per Toletanam Synodum... comperissent, id... ipsi per discreta suarum provinciarum Concilia observarent.* De Metropolitis sermo est, quorum Vicarii adfuisse dicuntur, ut quidquid Toleti decretum in Synodo esse intelligerent, in suarum Conciliis provinciarum servari mandarent. Argumentum sane præclarissimum juris, ac potestatis Toletani Præsulis, Metropolitis mandandi, quæ suis in Provinciis obsevarent. Patet igitur Toletanum Præsulem quatuor Primatus proprietates habuisse.

CA-

CAPUT XX.

Exempla evidentia Primatus Archiepiscopi, & Ecclesiæ Toletanæ.

SUMMA CAPITIS.

I. *Epilogus dictorum, & propositio eorum, quæ dicenda restant.*
II. *Morem præferendi Patriarchalem Crucem Præsules Toletani, servarunt per aliorum Metropolitarum Diœceses.*
III. *Exemplum Rhoderici Toletani* Primatis, *per Tarraconensem provinciam incedentis.*
IV. *Duo* Infantes *Toletani* Primates, *Sanctius frater Alphonsi Sapientis, Sanctiusque alius Aragoniæ per urbem, & Diœcesim Hispalensem elata Cruce transeunt.*
V. VI. *Confutatur obiter anachronismus Memorialis valde apertus; & traditur causa, cur* Infans *abdicavit se Archiepiscopatu Hispalensi.*
VII. *Eminentissimus Ægidius Albornotius Toletanus* Primas *insigne idem* Primatus *semper præsetulit.*
VIII. *Joannes* Infans *Aragoniæ, & Ximenus de Luna* Primates *Toletani idem gesserunt.*
IX. *Gundisalvus Diez Palomeque Toletanus* Primas *honoris gratia erga Petrum Burgensem Episcopum in ejus urbem ingressus Patriarchali Cruce non elevata, contestatam prius denunciationem fecit, ne aliquid* Primatus *juri derogaret.*
X. *Petrus Tenorius Toletanus* Primas *per Burgensem Diœcesim, nequicquam Episcopo ejusdem adversante, jus idem tuetur.*
XI. XII. Joannis II. *Catholici Regis testimonium de Joanne Contreras Toletano* Primate *Patriarchalem Crucem præseferente per omnes Hispaniarum Diœceses.*
XIII. *Confutatur Marianæ locus ab hoc Regis testimonio discrepans.*
XIV. *Alphonsus Carrillus per Burgensem Diœcesim* Primatus *insigne explicat.*
XV. *Laus Alphonsi Carthaginensis Burgensis Episcopi.*
XVI. XVII. *Em. Petrus Gonzalez ex Hispalensi Sede ad Toletanam* Primatialem *evectus eodem jure semper libere est usus.*
XVIII. XIX. *Em., ac Ven. Fr. Franciscus Ximenius Cisnerius pariter* Primatialis *dignitatis Vexillum tota Hispania præsetulit.*
XX. *P. Azorii auctoritate prædicta comprobantur.*
XXI. XXII. *Toletanus* Primas *in congressibus Regni præsidet omnibus, ipsis Cardinalibus non exceptis, siquando adessent, quod duobus exemplis adstruitur.*

XXIII. XXIV. *Em. Garsias de Loaysa Hispalensis Archiepiscopus loco cedens Toletano* Primati *aperte ostendit Toletanæ Sedis dignitatem.*

XXV. XXVI. *Card. Cisnerius* Primatis *potestatem exercet in Compostellana Diœcesi, cujus rei duo exempla proferuntur.*

XXVII. XXVIII. *Basileense Concilium a Martino V. indictum, habitumque Eugenio IV. Pontifice principio Oecumenicum, postea vero conciliabulum, comprobat Toletani* Primatus *dignitatem.*

I. ARgumentis jam perspectis, quibus palam est factum, Præsuli, & Ecclesiæ Toleti partes singulas essentiæ Primatus convenire, quam nobis integram ad sua comprobanda Ecclesia Hispalensis proposuit, nosque utpote evidentem admisimus, simulque rationibus cognitis, quibus demonstratum est & Ecclesiæ, & Præsuli Toletano quatuor Primatus proprietates esse, quæ tanquam proprii affectus indiscriminatim hærent essentiæ illi; tum ipse videor instituto meo satisfecisse, tum lector nihil amplius desiderare posse, unde illationi vis nova, roburque novum accedat. Id tantum reliqui est, ut multorum cupiditatem expleam, qui argumenta me refellentem jam audirent, quibus Ecclesia Hispalensis in Toletanum Primatum est usa. Antequam autem huc venio, libet parumper digredi ab argumentis, ne forte hoc agendi genus legenti submolestum existat. Exempla constitui in medium proferre, quorum pars ne rudioris quidem minervæ homines fugiens; pars vero vel maxime eruditis fortasse inaudita, uno eodemque tempore intellectum avocent, curiositatem expleant, ignaros instruant, eruditis non displiceant, otiantes oblectent, nationi splendorem adjungant.

II. Ab exemplis igitur ordiar dicere. Horum primum commune adeo futurum est, ut Archiepiscopi singuli manifestum exemplum sint. Cujuscumque Patriarchæ, ac Primatis est proprium Patriarchalem Crucem erectam præseferre. Id vero ab omnibus Toletanis Archiepiscopis præstitum est; nec revocari potest in dubium, quin ab Archiepiscopis omnibus perpetuò servata fuerit ejusmodi consuetudo. Hæc Rhoderici Archiepiscopi tempore num viguerit, ne ii quidem, quos natura ad nil credendum instituit, suspicantur. Audiamus Ecclesiæ verba in lectionibus festi triumphi Sanctæ Crucis, totius Hispaniarum Regni propriis, ubi referuntur quæ fuerunt prodigia, dum

ce-

celeberrimum illud prælium *de las Navas* committeretur. *Crux*, hisce utitur verbis Ecclesia Hispaniensis, *quæ Præsulem ante Toletanum de more gestabatur, bis (incolumi signifero Dominico Paschasio Toletanæ Ecclesiæ Canonico) aciem hostium sublata penetravit*. Ex hoc testimonio Archiepiscoporum Toleti consuetudo erectam crucem præferendi comprobatur. *Brev. Hisp. in fest. Exalt. S. Cruc. 16. Jul.*

III. Tarraconensem Archiepiscopatum permeasse olim Rhodericum Archiepiscopum testis est Mariana, præeunte ipsum tanquam Hispaniæ Primatem erecta cruce; quamobrem Petrus de Albalate tum Tarraconensis Archiepiscopus sibi, suæque dignitati detrimentum querens illatum esse, interdicto quantocyus totum Archiepiscopatum obligavit. Verumtamen asciam in crus impegit, juridicâ enim sententiâ injustum, irritumque id interdictum fuit declaratum, Toletanus autem Archiepiscopus jure Primas totius Hispaniæ pronunciatus. Uterque enim suas tuebatur partes, Rhodericus jure, suoque ex munere per totum Regnum erectam gestare crucem se potuisse; Petrus jurisdictionem suam violatam, riteque, ac jure illatum interdictum, dum Rhodericus se minime purgaret. Discrimen id, quod hos inter Præsules versabatur, nonnisi sententia Pontificis componi poterat. Erat ea tempestate Pontifex Gregorius IX. ad hunc uterque causam defert, qua cognita, pro Archiepiscopo Rhoderico judicium pronunciatur, Tarraconensis autem superatur. *Acudieron a Gregorio nono*, ait Mariana, Auctor sane studii omnis causas procul habens, ut Ecclesia Hispalensis affirmat, *Sumo Pontifice, quien pronunciò sentencia por Toledo, y en favor de su Primacia*. „ Gregorium nonum „ Summum Pontificem adierunt, qui pro Toletano Præ„ sule, ipsiusque Primatu sententiam pronunciavit. *Mar. l. 13. c. 5.*

IV. Archiepiscopatum quidem, urbemque Hispalensem Rhodericus erecta cruce non permeavit, quia sub Maurorum potestate adhuc erant, quum ipse laborum suorum præmium est consecutus. Cæterum nulla dubitatio est, quin pro sua se auctoritate se gessisset toto in Archiepiscopatu, si ejusdem restauratio ipso incolumi contigisset. Proprio hoc Toletani Primatis munere functus est Sanctius Alphonsi Sapientis frater, ad Congressum convocatus in urbe Hispali celebrato Redemtionis anno 1260. Archiepiscopatum ingrediens erecta cruce Patriarchali; & quamvis

Ecclesia Hispalensis contestando denunciarit, fueritque scriptis mandata concordia, ut ne ille actus quidquam jurisdictioni ejusdem detraheret: Toletanus tamen Archiepiscopus quandiu in ea urbe moratus est, jure, atque auctoritate sua fungi non destitit. Quemadmodum Infanti huic Castellæ, ita Sanctio alii Aragoniæ Infanti contigit, qui prædecessoris sui vestigia legens, eadem, quæ ille, præstitit anno 1266. Hispalensis enim Ecclesia consimili quievit documento literis consignato; & Archiepiscopus per urbem Hispalim iter habuit præeunte se celsa cruce, quod summa rei erat, Ecclesiæ suæ dignitas ut servaretur. Duo hæc testimonia quum Ecclesia Hispalensis fateatur, comprobare auctoritate supervacaneum est.

Mem. p. 3. pag. 382.

V. Paulò postquam duo hæc exempla protulit Ecclesia Hispalensis, eadem pagina rem parenthesi quadam concludit, quæ præterquam quod abs re est, ab omni fide abhorret. De Raymundo verba faciens, qui Archiepiscopus fuerat, Hispalensis, ita fatur: *El qual se subrogò por el Santo Rey Don Fernando, en lugar de el Señor Infante Don Phelipe su hijo, que por su Padre fue nombrado primer Prelado de esta Santa Iglesia.* „ Quem Sanctus Rex Ferdinandus „ Philippo Infanti filio subrogavit, qui primus omnium „ Ecclesiæ hujus Præsulum a Patre electus fuerat. Næ si Rex hic sanctitate conspicuus e cælo documentum subrogationis demisit, Cortina Hispalensis non fallitur: si autem idem in terris datum fuit, quînam a mortuis poterat revocari? Ferdinandus quidem Rex anno 1252. denatus est; constatque ex documentis compluribus propria manu signatis, quod anno 1254. adhuc obsignabat Philippus Electus Hispalensis. Horum exemplum exhibui supra ab ejus fratre Alphonso Sapiente datum eodem anno ipsius Philippi subscriptionem exhibens. Anno insuper 1259., quod majus est, Calendis Juliis nondum inierat Raymundus Episcopatum Hispalensem: siquidem privilegium extat ipso eodemque die datum a Rege Alphonso, cui subscribunt Hispalensis Ecclesia vaca, & Raymundus Episcopus Segoviensis. Quamobrem liquido constat Raymundum suffici, subrogarique Infanti Philippo per Divum Ferdinandum haud potuisse, dum adhuc in terris degeret. Videsis Didacum Ortiz de Zuñiga studio Hispalensem, qui rem hanc testatur.

Mem. ibi. nu. 64.

Sup. cap. 15. n. 20.

Did. Ortiz de Zunig. Ann. Hispal. lib. 2. A. 59. n. 4. pag. 88.

VI.

VI. Huc accedit, quod, nostræ ut historiæ tradunt, ideo se Archiepiscopatu Hispalensi Infans abdicavit, quia, quum pervenisset jam Christina Regis Daniæ filia ad Aulam Alphonsi Regis, cui desponsa erat, (nam Alphonsus de dirimendo Matrimonio cum Aragoniæ Regis filia Violante contracto cogitaverat, ob spem successionis tot spatio annorum sublatam) prima uxor quamproxime successorem Principem, ut feliciter evenit, enixura erat. Quamobrem Rex Alphonsus Principem virginem sibi desponsam despondit fratri, ne filiæ Regis tam inclytæ, quæ tam dissitis e Regionibus venerat, fraus fieret; fratri eidem Infanti pollicitus necessaria tum suæ, tum nuptæ dignitati, quanquam promissis postea parum stetit. Cæterum quum filia Daniæ Regis advenit: vita jam laudabili erat functus Ferdinandus, Regnique Hispaniarum habenas moderabatur Alphonsus. Quocirca non potuit fieri, ut Philippo Infanti Raymundus subrogaretur ab D. Ferdinando illius patre. Propterea Ecclesia Hispalensis laudatam parenthesim satius omiserat, profecto non necessariam, nisi ad augendam copiam præposteræ eruditionis, qua Memoriale quotum quantumque est, inspergitur; immo potius damnandam, quippe quæ falso rem docet, ut ita dicam domesticam, omnibusque in historiis obviam.

VII. Venio nunc ad Toletanum alium Præsulem maxime insignem, simulque Cardinalem Eminentissimum inter præstantissimos ævi sui viros facile principem, vereque cum iis amplissimis optime de Apostolica Sede meritis comparandum, quos novit Mundus, atque Italia mirata est: Ægidium nempe Alvarez Albornotium, cujus memoriam nominis fama monumentis locupletissimis consecravit, nulla unquam vetustate delendis. In eo quippe imperatoria virtus cum consilio conjuncta mirum in modum enituit, quibus præclarissimis dotibus raro admodum vir unus, idemque ornatus reperitur; ut recte Ausonius cecinit: *Auson. ep. 7. ap. Solorz. de I. Indiar. t. 1. pag. 181.*

Consiliis, belloque bonus; quæ copula rara.

Præsul hic tantus perpetuum se dedit comitem Alphonso XI. Regi illi dignissimo, qui & virtute, & industria cum Alexandro Macedone compararetur, cujus utinam & præpoperam non esset mortem imitatus. Tumquum Hispalensi congressui Alphonsus adfuit, ejusdem adhæsit lateri Archie-

piſcopus, cum eodem decertavit ad Salſum, in celebri eo conflictu tam alterius ſimili ſæpe jam memorati *de las Navas*. Ubi niſi Archiepiſcopus aderat, Rex in vitæ diſcrimen ſe intulerat. Quam ob inſignem victoriam feſtum Toleti celebratur alia inter ejuſdem urbis propria. Ideoque P. Abarca doctiſſimus: *Quanto*, ait, *debe la España al Primado de Toledo*! „ Quantis Hiſpania officiis Toletano „ Primatui devincta eſt! Præſul autem hic graviſſimus ſemper excelſam geſtari crucem voluit, neque ulla fuit conteſtata denunciatio facta per Eccleſiam aut Præſulem Hiſpalenſem.

Brev. Eccl. Tolet. d. 30. oct.

P. Abarc. cit. ſup. c. 2. n. 27.

VIII. Joannes Aragoniæ Infans in Archiepiſcopum Toletanum electus, ſtatimatque fuit conſecratus inſignia extulit ſuæ Primatialis dignitatis in Archiepiſcopatu Tarraconenſi; ubi Ximenus de Luna Archiepiſcopus quanquam id ægre ferret, prout amor Eccleſiæ ſuæ, vetuſque æmulatio perſuadebant, quantocyus tamen rationi conceſſit, ac poſtmodo evidenter oſtendit, jure ac merito Infantem ſeſe ita geſſiſſe, quum enim Eccleſiæ Toletanæ adminiſtratio in diſcrimen adduceret Principis incolumitatem, annuente Summo Pontifice Toletanum is Archiepiſcopatum cum Tarraconenſi commutavit: ſtatimque Ximenus de Luna Primatus ſui obiit munia Crucem Patriarchalem extollens in Archiepiſcopatu Tarraconenſi; quem Primatus actum Joannes Infans Archiepiſcopus jam Tarraconenſis æqui bonique conſuluit, utpote quem facti æquitas non latebat.

IX. Eadem præſtitiſſe conſtat Gundiſalvum Diez Palomeque ab urbis Conchæ Sede ad Archiepiſcopi Toletani dignitatem evectum, conſtatque ex ipſius teſtimonio, ac conteſtata denunciatione facta, quum demerendi cauſa Petrum *de Burgos* tum Epiſcopum Burgenſem, in ejus urbem eſt ingreſſus, minime erecta Cruce. Ex denunciatione id luculenter patet, quæ ſic ſe habet. *Sepan quantos eſta carta vieren, como en preſencia de mi Domingo Xuarez Notario publico, è de los teſtigos de yuſſo eſcritos, pareciò el honrado Padre, è Señor Don Gonzalo Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, Cancillèr mayor de Caſtilla e dijo, que como èl ſea Primado de las Eſpañas en tenencia, y poſſeſſion de luengo tiempo acà, y de el derecho de la Primacìa es de aducir la Crux infieſta por todos los Lugares de las Eſpañas, e que ſus Anteceſſores la mi-*

tieron siempre alzada en la Ciudad de Burgos, en su Obispado, è el otrosi fizo, quando bolviò de la Corte Romana, no seyendo entoces Obispo Don Pedro, que aora por reverencia de Don Pedro de Burgos, por quanto ayuda de èl recibiera en la Corte Romana, que non queria meter esta Cruz infiesta en el Obispado de Burgos; pero que dice, è protesta, que por esta razon no viniesse perjuicio ninguna à la Iglesia de Toledo; porque el successor, que huviere de ser despues de èl dejasse de meterla alzada, assi como en todos los Lugares de las Españas. E de esto mandò à mi el dicho Notario, que le diesse testimonio, y publico instrumento. Testigos que fueron Maestro Jofre Arcediano de Toledo. Fernan Nuñez Arcediano de Madrid. Juan Sanchez de Velasco. Juan Ortiz Calderon. Estevan Melendez Cavalleros. „ Norit „ quicumque hæc inspexerit Illustrissimum Patrem, & Do„ minum Gundisalvum Toletanum Archiepiscopum, Pri„ matem Hispaniarum, & Magnum Castellæ Cancellarium „ coram me Dominico Xuarez publico Notario, ac Testi„ bus infra signatis denunciasse, quod, licèt Hispaniarum „ Primas jampridem foret usu, & possessione; jurisque „ Primatus esset, erectam Crucem per omnia Hispaniæ Op„ pida præseferre; & sane sui Prædecessores id gesserint tum „ Burgis, tum in ejusdem urbis Diœcesi, sicuti & ipse „ Roma rediens fecerat nondum Burgensi Episcopo electo „ Petro de Burgos; quod inquam, ob Petri ejus reveren„ tiam optime de se apud Romanam Aulam merentis, cel„ sam de more Crucem per Burgorum Diœcesim præferre „ nolebat; ita tamen ut nullum inde Toletana Ecclesia de„ trimentum acciperet, adeoque successor ejus futurus pe„ rinde Burgis, atque aliis Hispaniarum oppidis celsam „ gestari præ se Crucem rite faceret. Cujus denunciatio„ nis ego Notarius prædictus ab eodem Archiepiscopo sum „ jussus documentum hoc testibus comprobatum dare. Te„ stes autem fuere: Gotophridus Archidiaconus Toleta„ nus: Ferdinandus Nuñez Archidiaconus Madriti: Joan„ nes Sanchez de Velasco: Joannes Ortiz Calderon: „ Stephanus Melendez Caballeros. Quo ex documento magnum hunc Præsulem constat Patriarchalem Crucem extulisse Hispaniâ totâ; & si semel sui Primatus insigniis non est usus, contestata id denunciatione præstitisse officii causa erga singularia Petri Episcopi Burgensis merita.

X.

X. Anno Christi 1379. obiit supremum diem Henricus II. ejusque Regnum excepit Joannes primus. Hic Burgis congressum edixit, quo Petrus Tenorius Archiepiscopus Toletanus convocatur, ut una cum Magnatibus, ac Proceribus Regni inaugurationi Regis adesset. Adveniens Archiepiscopus erectam Crucem quacumque locorum gestavit, nec secus Burgensem Diœcesim permeavit: quumque ad Dominici Arroyueli Burgensis Episcopi (nondum ea Sedes Metropolis facta erat) aures pervenisset, Primatus insignia in suburbiis elata præferri Toletano Archiepiscopo; ostia urbis claudi, eique negari ingressum, nisi ea insignia deponeret, imperavit. Petrus Tenorius constantissime affirmare suæ auctoritatem Ecclesiæ, ac Primatis privilegium: Burgensis vero immunitatem obtendere, quæ orta contentio ad Regem deferretur oportuit, qui utriusque causam Præsulis Regio in Consilio discuti voluit. His igitur cognitis judicium est latum, de jure esse, quod Archiepiscopus Tenorius gerebat; quare idem Burgos ingreditur elata Cruce, idemque toto congressus tempore servatur, nunquam ex Ædibus prodeunte Tenorio, quin ipsum Crux præiret. Hæc autem consuetudo apud omnes Toletanos Præsules semper viguit, semperque dominata est, ut ex capitis hujusce primordiis constat, patebitque evidentius Rege teste, qui suis in oculis id factum asserit; atque insuper exemplis ejusmodi, quæ nonnisi rationis expers in dubium revocaret.

Castejon. to. 2.

XI. Rex igitur Joannes II. propriis se oculis aspexisse affirmat usum illum inconcussum Toleti Præsulum, Regio in Diplomate ad Burgensem Episcopum dato, quod capite sexto ad verbum produximus, nec piget ex eo quæ ad rem faciunt hîc repetere. *Yo so bien cierto, que el dicho Arzobispo Don Juan de Riaza todo el tiempo, que anduvo conmigo en mi Corte, traxo la Crux infiesta por qualesquier Ciudades, Villas, è Lugares, è Diecesis de qualesquier Arzobispados de los dichos mis Reynos, quanto quier, que se digan ser essemptos donde yo iba, y èl conmigo... E aun so informado por Personas dignas de creer, que despues, que el dicho Papa Martin le diò, y concediò dichas Bulas siempre traxo Crux infiesta por qualesquier partes, fuera de mis Reynos, do quier que anduvo, y especialmente que èl, è los otros por mi diputados... ovieron de entrar en Aragon... el*

el dicho Arzobispo traxo la Cruz alzada , è infiesta ante sì , è que le fue tolerado por los Prelados , no solo de mis Reynos , sino de fuera de ellos . Quod Regium testimonium latine sic redditur : „ Certo scimus, laudatum Archiepiscopum Joannem de Riaza, quandiu nobiscum venit , nostro in comitatu Crucem erectam gestasse quâcumque urbium , pagorum , oppidorumque , necnon Diœcesium cujuscumque „ Archiepiscopatus Regnorum nostrorum , utut immunitatem jactarent , nos , atque ipse nobiscum transivimus . „ Præterea ab hominibus fide dignis accepimus , quod post „ assequutas Martini Pontificis Bullas , erectam assidue „ Crucem præfetulit quacumque transivit vel extra Regna „ nostra : ac præsertim quum sibi , aliisque a nobis legatis in „ Aragoniam eundum fuit , excelsam ante se gestari Crucem voluit , quam rem iniquo animo Præsules tum Regni nostri , tum alieni haud tulerunt .

XII. Verba hæc pacificam possessionem testantur , qua Joannes de Contreras , cognomento *de Riaza* , utpote oriundus ex eo pago , celsam præfetulit Crucem per Archiepiscopatus Regnorum Joannis II. adeoque & per Hispalensem jurisdictionem : anno siquidem 1433. quum Rex idem Granatense bellum confecit , haud dubie Toletanum Archiepiscopum habuit socium : neque legitimum veluti impedimentum potest objici , quod Archiepiscopus id temporis Basileensi Concilio adfuerit : tametsi enim Archiepiscopus certe , ut testimoniis aliquando comprobabimus , actionibus Synodi primis adfuit , & tanquam Hispaniarum Primas admissus fuit ; quum tamen legitimo ex Concilio in conciliabulum postea degeneravit , Præsulis hujusce nomen desideratur : argumentum evidens decretis minime illis adhæsisse Concilii in schisma jam prolapsi . Itaque vero magis est simile Regi se suo comitem ad eam pugnam Granatensi Regi infaustam adjunxisse , ut Toletanorum erat Præsulum in more positum . Quumque Præsulem hunc tanto , ut ex supra allatis colligitur , amore Rex prosequeretur , incredibile est ab ipsomet summo eum in discrimine recessisse , contra quam sui Prædecessores alios erga Reges agere consueverunt .

XIII. Liquet insuper ex iisdem verbis , eumdem Archiepiscopum , ubi a Rege legatus Aragoniam petiit (le-

gatio enim iſtæc, Rege teſte Turiaſone fuit deſignata) erectam præ ſe Crucem geſtaſſe, latumque id æquo animo a Præſulibus Caſtellæ Regnorum, & exteris. Huc minime, ut arbitror, Mariana reſpexit, quum libro hiſtoriæ ſuæ tertiodecimo impeditam hanc legationem fuiſſe refert concitis turbis, eo quod Archiepiſcopus Joannes de Contreras inſignia Primatus ſui panderet per Aragoniæ Regnum; quaſi vero Joannis Infantis exemplum memoria exciderit: mea enim ſententia integram Mariana fidem teſtimonio Regis adhibuiſſet, qui nec longe aberat, nec quæcumque obortæ difficultates forent, paſſus eſſet, ut invaleſcerent, Regiamque iis præfocandis Majeſtatem interpoſuiſſet. Mihi quidem perſuaſum eſt, prudentem hominem nullum malle hiſtorico, ut gravi, ut veridico, audita referenti auſcultare; quam Regi quæ in oculis fuere ſcribenti, atque teſtanti, &, quod majus, de rebus agenti ad ſuum ipſius Regnum pertinentibus.

Marian. lib. 13. cap. 5.

XIV. Reliquis Toletanorum Præſulum exemplis prætermiſſis, tria duntaxat Eccleſiæ hujus Archiepiſcoporum referam, unde inconcuſſum præeminentiæ hujus argumentum habetur. Initium ſumam ab Alphonſo Carrillo, qui fuit in cauſa, cur Diploma, decretumque id Regis prodiret, cujus nuperrima fuit mentio. Ab Rege Joanne ſecundo accerſitus Burgos Archiepiſcopus Alphonſus Carrillus, Archiepiſcopatum permeavit Burgenſem erecta Cruce: quare Alphonſus Carthaginenſis illatam ſibi ratus injuriam, interdixit urbi. Quæſtio delata ad Regem fuit, qui Conſilio mandavit, ut causâ utriuſque cognitâ, judicium pro alterutro ferret, a quo ſtaret æquum. Rationes ac nomina quibus partes uterque ſuas tuebatur, producuntur: quæ ubi Regium Conſilium expendit, pro Toletano Archiepiſcopo ſententiam pronunciavit: tum victus Burgenſis Toletano conceſſit; interdicto civitatem liberavit, atque Alphonſum Carrillum in ſui poſſeſſionem juris reſtituit, ut capite ſexto eſt demonſtratum.

XV. Quiſnam Epiſcopus hic Burgenſis foret, ejuſdem ſexti capitis numero duodeviceſimo innuimus; attamen honoris gratia hîc luculentius explicabo. Alphonſus Carthaginenſis is erat, quo majorem Hiſpania nullum ſeculis pluribus vidit, ſumma quidem induſtria in maximis Mo-

nar-

narchiæ negociis peragendis, qui in Basileensi Concilio jus Regis Castellæ contra Regem Angliæ sustinuit: omnigena præditus disciplina, Philosophus nempe subtilissimus, gravissimus Theologus, juris utriusque peritissimus, vir denique tantæ apud omnes æstimationis, ut quum Romæ diceretur Castellæ Regis Orator adventare, non absque audientium admiratione Eugenius IV. fatus fuerit; „ Si ad „ nostram ille Aulam veniet, pudebit nos Petri Cathedram „ occupare. *Si viene a nuestra Corte con verguenza nos sentarèmos en la Silla de San Pedro.* Quo exemplo proposito, cuinam Præsulum mirari fas esset, ubi suam aut Diœcesim, aut Metropolim Toletanus Archiepiscopus erecta Cruce sui Primatus indicio ingrederetur?

Marian. lib. 21c. 6. Ægid. Gonzal. Davil. to. 3. pa. 79.

XVI. Grande hoc exemplum, non inficior, quascumque posset turbas compescere ab aliis Præsulibus, aut propriæ Sedis zelo, aut æmulatione Toletanæ excitatas. Et sane omnes norunt, amplissimum Hispaniæ Cardinalem Petrum Gonzalez de Mendoza, qui antea Hispalensis fuerat Archiepiscopus, mox Toletanum Archiepiscopum designatum, per omnes Hispaniarum, Galliæque Narbonensis Diœceses, Patriarchalem Crucem erectam sui Primatus insigne, nemine obsistente, gestasse. Suspicari libet, num forte Blascus *de Treiza* Hispalensis Ecclesiæ Decanus, qui testis adfuit Burgis, quum Alphonso Carrillo memorata possessio concessa est, ut vidimus cap. 6. num. 17. ad Canonicos Hispalenses rediens recenti hoc adeoque perspicuo exemplo, &, quod mihi videtur probabile, nuperrima Joannis II. Regis epistola, fuerit in causa, cur Ecclesia Hispalensis Cardinali ne minimum quidem obstiterit, quamobrem iste absque denunciatione ulla Primatiali potestate libere uteretur.

Sup. cap. 6. n. 17.

XVII. Luculentissime id patebit ex Cardinalis ejusdem parte illa testamenti, quæ sic se habet: *Otrosì, porque la nuestra Cruz, que en señal de Primado avemos traido ante nos por las Provincias de Santiago, Sevilla, Granada, Zaragoza, Valencia, Tarragona, Narbona, y por las Diecesis que se dicen essemptas de los Metropolitanos susodichos, adonde nos avemos estato, es la primera Cruz, que se puso sobre la mas alta Torre de la Albambra de la Ciudad de Granada, al tiempo, que fue ganada de poder de los Moros Infieles, enemigos de nuestra*

Santa Fè Catholica, adonde en la toma de las mas principales Ciudades de el dicho Reyno de Granada, nos fallamos con la misma Cruz en servicio de Dios nuestro Señor, è de el Rey è de la Reina mis Señores., con nuestra Jente, y estado: mandamos que la dicha nuestra Cruz, con su Asta guarnecida de Plata, assi como la nos traemos, sea puesta en el Sagrario de la dicha nuestra Santa Iglesia, en memoria de tan gran victoria, è por decoro, è honor de ella, è de los Prelados de ella. E alli queremos que estè perpetuamente, è que no pueda ser sacada dende sino a las Processiones. Eadem Romano Idiomate. „ Item, quia „ nostra Crux, quæ Primatus indicium nos præivit in „ Compostellæ, Hispalis, Granatæ, Cæsaraugustæ, Va„ lentiæ, Tarraconis, Narbonisque provinciis, inque Diœ„ cesibus quæ a laudatis Metropolitis dicuntur immunes, „ quâcumque instituimus iter, prima illa Crux est, quæ „ celsissima in Arcis Granatensis Turri collocata fuit, tum„ quum devictis, profligatisque Mauris Catholicæ Fidei „ nostræ infensissimis hostibus vindicata fuit in libertatem, „ quò, præcipuis ejusdem Regni Granatensis urbibus re„ ceptis cum Cruce eadem ascendimus, ad Salvatoris nostri „ Jesu Christi gloriam, Regisque, ac Reginæ incolumita„ tem, iisque subditarum gentium: idcirco mandamus, ut „ nostra ea Crux,. cum hasta argento ita instructa, uti præ „ nobis gestari consuevit, in Sacrario prædictæ Ecclesiæ „ nostræ asservetur, in perpetuam victoriæ tam insignis „ memoriam, & in Ecclesiæ ipsius Præsulumque suorum „ laudem atque ornamentum. Ibique ut perpetuò existat „ volumus, indeque nonnisi Supplicationum causa extraha„ tur. Ex hac testamenti parte constat Archiepiscopum tanquam Primatem permeasse Diœcesim Hispalensem excelsa Cruce.

XVIII. Eminentissimus item, ac venerabilis Cardinalis Fr. Franciscus Ximenius Cisnerius Archiepiscopus Toletanus insignia eadem celsæ Crucis semper extulit, (quem utinam Apostolica Sedes aliquando in Sanctorum numerum referat, ut ardentissimus erga illum.amor meus, & obsequium suis potiantur votis, & Academiæ Complutensis ab eodem erectæ filii institutorem suum maximum in ara constitutum venerentur!) Præsul hic æque virtutum excellentia, atque dignitatum amplitudine Eminentissimus quo-

quôcumque Catholicis cum Regibus iter instituit, (apprime autem Hispalim) prædecessoris sui præstantissimi Cardinalis vestigiis insistens, Crucem semper sui Primatus insigne ante se geri voluit: & quia siqua difficultas ea tempestate fieret, a Tarracone, ac Cæsaraugusta futura erat, quæ cum Toletanis olim Archiepiscopis de auctoritate contenderant, utcumque ii forent Principes Regum filii, ob id rem istam præcipue narrat scriptor ejus vitæ Alvarus Gometius his verbis: *Ventum est ad Arizam, proximum nostris limitibus Aragoniæ oppidum: ubi illustri apparatu a Sacerdotibus susceptus, quamvis alieni Regni ditionem ingressus, suique juris in primis tenacissimi; Crucem tamen, quæ de more Patrum, Toletanum Antistitem celsa præcedit, illic quoque antecedere se jussit.* Ita refert Ill. Castejon to. 2. pag. 898.

Alvar. Gom. in vita Franc. Xim. lib. 2. pag. 27.

Castejon. tom. 2. pag. 898.

XIX. Quod ut planius percipi queat altius repetenda est Gometii narratio. Tradit is, Catholicos Reges, quum Cæsaraugustæ degerent, sibique averent adjungere comitem Toletanum Archiepiscopum Ximenium Cisnerium, eumdem ad inclytam eam urbem accersisse, ut sibimet solatio esset, dum Principis filiæ partum in dies opperirentur: perinde quasi mœrorem illum maximum ambo præscIverint, cui ob filiæ ejusdem secutam brevî mortem, licèt Catholici, licèt religiosissimi Reges, fortasse succumbere, nisi præsto fuisset Archiepiscopi solatium, debuissent. Mox prosequitur Gometius quomodo in itinere se gesserit Archiepiscopus, Crucis vexillum præseferens, ut dictum est. Postea Cæsaraugustam pervenit, ubi nemine contra nitente, Primatus sui potestatem ac præeminentiam servavit, non secus atque in locis aliis. Eadem audire non pigeat ab Episcopo Nemausensi Ill. Flechier. *Aunque entraba, sic ille, en un Reyno estrano, muy zeloso de sus privilegios, quiso llevar la Cruz delante, por la calidad de Primado.* „ Tametsi Regnum ingrederetur extraneum suique juris per„ quam studiosissimum, Crucem sibi voluit, ob Primatis „ dignitatem preferri.

Flech. Nem. Ep. in vita Card. Cisn.

XX. Silentio præterire non possum quod ait vir Theologiæ, Canonumque scientia præstantissimus, omnique eruditione celeberrimus P. Joannes Azorius Societatis Jesu, quo exemplo satis, ut arbitror, fiet nonnullis Præsulibus, Hispaniensibus, qui de munere hoc Primatis proprio cum

Toletano Archiepiscopo contendere non sunt veriti. En ipsa ejus verba sane dignissima, quibus attentæ aures præbeantur. *Nec obstat, quod aliqui Archiepiscopi Hispanienses restiterint Archiepiscopo Toletano jubenti vexillum Crucis erectum ante se deferri in ipsorum Diœcesibus: hæc enim res facti est, non juris: Postremo quamvis resistere aliquando cœperint, tandem multi Archiepiscopi Toletani Primatis auctoritate functi, per universam Hispaniam, Crucis signo ante se prælato, transierunt.* Sic auctor gravissimus, qui studio partis affectus propter originem haberi nequit, quanquam veritatis studiosissimus sit.

P. Azor. tom. 2. p. 2. lib. 3. c. 36. §. nec obstat.

XXI. Alterum omni exceptione majus exemplum est, Toletanum Archiepiscopum in quolibet conventu Præsulum Regni omnibus semper præfuisse, tanquam eorum caput congressui præsidentem, in Regni totius oculis, ne Eminentissimis quidem Cardinalibus exceptis, siqui eorum adessent, licèt, quod attinet ad eosdem, utpote dignitate Summo uno Pontifice minores, alia videretur ratio habenda esse. Hujusmodi par exemplorum suppetit certe firmissimum. Primum scilicet quum Petrus Gonzalez de Mendoza Cardinalis Hispaniensis, Præsulque Segontinus, una cum Toletano Archiepiscopo Alphonso Carrillo conventui adfuit celebrato in loco Hispaniæ *Fontidueña* appellato. Quo in conventu, tametsi Gonzalez ea æstimatione vir esset, quæ per se patet, ac præterea Cardinalis; tamen ab Ecclesiasticorum parte principem occupavit locum Toletanus Archiepiscopus, tanquam Hispaniarum Primas, ut refert Garsias de Loaysa.

Garf. de Loaysa de Prim. Eccl. Tol.

XXII. Hujus perquam simile exemplum aliud majori testium numero comprobatum sit obvium. Redemtionis nostræ anno 1538. Carolus V. conventum Toleti indixit. Calendis Novembribus agi cœptum. Singulis Regni ditionibus secretus ad conveniendum locus obtigerat. Oecus erat peramplus in Monasterio Divi Joannis *de los Reyes* ordinis Minorum, quò loci Ecclesiastici convenerunt. Hos inter Cardinales duo Eminentissimi Joannes Tavera Toletanus Archiepiscopus, & Fr. Garsias de Loaysa Archiepiscopus Hispalensis. Quumque sessum ire oporteret, discrimen, longe quidem diversum ab hoc (quo Ecclesia Hispalensis contendit) duos inter Eminentissimos Præsules de

prin-

principe subsellio est ortum: Joannes Tavera id jure occupandum a Garsia, utpote antiquiore Cardinali contendere. Garsias vero ab Joanne Tavera, tanquam Hispaniarum Primate, quamobrem Regni totius Præsulibus anteire oportebat. Et quoniam Hispalensis Archiepiscopi ratio erat potior, contentioni huic liberalissimæ finis imponitur, primoque considet loco Toletanus Archiepiscopus: itaque duabus e Sedibus in Ordinis capite constitutis dextram occupans Joannes Tavera præsedit omnibus. Factum hoc referunt Garsias de Loaysa, Ill. Pampelonensis Episcopus Prudentius Sandovallius, & Doctor Franciscus de Pisa.

Garf. de Loays. sup. Sand. hist. Car. v. t. 2. l. 24. §. 8. pag. 356. Pisa lib. 5. c. 20. pag. 256.

XXIII. Scio equidem studiosum aliquem Hispalensem contra validissimum hoc argumentum conatus suos expertum esse: at levissima hic conjectura inhæret, quæ vel si certa esset, vim tamen suam argumento non adimit. Ait, Eminentissimum Garsiam de Loaysa, dum conventus iste ageretur, nondum Archiepiscopatus Hispalensis possessionem iniisse, quæ fuit causa, cur loco cederet, nec primi honorem subsellii acciperet, quem Joannes Tavera Toletanus Archiepiscopus perhumaniter deferebat. Qua in re factum est certum, conjectura autem incerta. Præterquam quod Hispaniarum consuetudo erat, ut recèns electus continuò Ecclesiæ suæ locum teneret. Testem appello Toletanum Archiepiscopum Ferdinandum, qui tantummodo electus privilegio cuidam subscripsit præ Compostellano Archiepiscopo Gundisalvo, & Raymundo Hispalensi, quod jam docuimus cap. 15. num. 21.

Didac. Ortiz. de Zunig. Ann. Hisp. lib. 14. pag. 495.

Sup. cap. 15. n. 21.

XXIV. Duo hîc certa esse conspicio. Primum, quod maxime attendendum arbitror, virum tantæ auctoritatis & gratiæ, Garsiam scilicet de Loaysa in gravissimo eo conventu Hispaniensium Præsulum proprio ore testatum esse Toletani Primatus dignitatem: maximum sane argumentum juris, quo utitur Ecclesia ista. Enimvero quum Eminentissimus hic Præsul in tanta frequentia, Regno universo inspectante, Archiepiscopus electus Hispalensis Ecclesiæ id affirmarit, testimonium ejus locupletissimum, & aperta confessio, argumenti instar validissimi haberi debet, quod Toletanus Archiepiscopus Hispalensi debeat anteire; quare dubitatio nulla est, quin Præsul nostris hisce temporibus Hispalensem Ecclesiam summa cum vigilantia gubernans,

nans, si Toletanum Primatum agnosceret, loco eidem concederet. Alterum vero est, Joannem Tavera præcedentiam eo in conventu *de facto* habuisse, siquidem Garsias de Loaysa certe non modo electus, sed confirmatus jam erat Archiepiscopus urbis Hispalis, necnon Pontificia erant Diplomata expedita, suique Archiepiscopatus inierat possessionem. Et sane Cardinalis Alphonsus Manrique cui suffectus is fuerat, Septembri mense denatus erat anni 1538. conventus autem est actus ejusdem anni mense Novembri (quum ait Didacus Ortiz de Zuñiga tantum erat electus nondum enim expediri potuerant Bullæ propter angustiam temporis) productusque est in multam partem sequentis anni 1539.; siquidem Calendis Majis obiit diem suum Isabella Imperatrix nondum soluto conventu. Credibile quidem non est, tot interjectis mensibus Garsiæ Bullas expediri non potuisse. Archiepiscopus tamen Joannes Tavera ad extremum usque diem conventui, uti cœperat, præsidere persequutus fuit. Ergo *de verbo*, *& facto* amplissimus Ecclesiæ Princeps, Præsulque Hispalensis Garsias de Loaysa loco Archiepiscopo urbis Toleti concessit.

XXV. Reliquum est, ut tertium, quod sum pollicitus feram exemplum: id autem ab Eminentissimo, ac venerabili viro repetam Toletano Archiepiscopo Cardinali Fr. Francisco Ximenio Cisnerio. Præsul hic magnus Primatialis potestatis alio munere functus est cum Archiepiscopo Compostellæ: quum enim Vallisoleti Regius esset Minister excommunicationis pœna innodatus ex Judicum Archiepiscopi Compostellani præscripto, is ad Archiepiscopum Toletanum, tanquam Hispaniæ Primatem provocavit, qui provocationem non rejecit, suasque dedit literas adversus Compostellanum Præsulem Alphonsum de Fonseca, quarum ipse compos est factus. Qui tametsi delationis contestationem effugere curavit, eaque de re acutissime præscripsit, inanem tamen operam lusit: quidquid enim ait, Bulla Innocentii octavi diluitur, cujus mentionem habuimus cap. 5. num. 25.

XXVI. Iterum Primatiali potestate usus fuit venerabilis Cardinalis in Compostellæ Metropoli; cujus Suffraganea est Diœcesis Abulensis. Res ita se habet: Abulensis Cathedralis Canonicus Pontificio Diplomate obtinuit, ne

Ca-

Canonicis horis intereffet, fibique is tantum arrogabat, ut vel abfens, particeps effe diftributionem præfumeret, quæ fieri erant folitæ inter præfentes Canonicos. Cardinalis vero utpote Hifpaniarum Primas effecit, ut irrita ea immunitas foret. Sic refert Illuft. Nemaufenfis Epifcopus in Cardinalis hujus vitæ libro tertio fub initium anni 1514. Actio ejufmodi fuit propria fuæ jurifdictionis, quam exercuit in alienam Diœcefim, non fuam Suffraganeam, at Compoftellanæ Metropolis, cujus cum Archiepifcopo fuerat paulo ante Præfuli huic Eminentiffimo controverfia.

Flech. Ep. Nem. in vit. Card. Cifn. lib. 3.

XXVII. Omnia quæ attulimus hucufque teftimonia locupletiffime teftantur Archiepifcoporum Toleti Primatialem dignitatem: aliud tamen fupereft, tum firmius, tum infolubile argumentum petitum ex evento quodam Bafileenfis Concilii. Quod ut percipi poffit, ponendum eft, Martinum V. ad controverfias quafcumque præcidendas mandaffe, ut Toletanus Archiepifcopus tanquam Patriarcha, cæteris omnibus Archiepifcopis anteiret, præter Romani Imperii Electores, utut ordinatione antiquioribus quibufcunque in Oecumenicis Synodis, Conventibus, Cappellis Pontificiis, aliaque prætcrea omnia privilegia in eumdem Toletanum contuliffe, quæ nos cap. 5. num. 27. & 28. retulimus. Quibus pofitis, quæ prima fuit habita Synodus poft Martini V. conceffionem Bafileenfis eft, ab eodem Pontifice indicta, quanqnam eo denato poftea celebrata Eugenio IV. Catholicam Ecclefiam moderante. Hac autem in Synodo Primatus fui poffeffionem iniit Toletanus Archiepifcopus Joannes de Contreras, tum confidens, tum fuam ferens fententiam loco fibi debito tanquam Primati.

XXVIII. Eventi hujus teftis eft Jacobatius in cujus confpectu contigit, namque Concilio adfuit, viditque Joannem de Contreras fedentem, ac fententiam dicentem e loco Primatis Hifpaniarum proprio. Privilegii hujus Toletano Archiepifcopo per Martinum V. conceffi Garfias de Loayfa mentionem facit: *Conceffione hac*, inquiens, *& privilegio ufus eft in Concilio Bafileenfi; ubi Cardinalis Jacobatius refert, & fedendo, & fententiam dicendo, Primatem egiffe Hifpaniarum.* Fortaffe Hifpaniarum Ecclefiæ Cæfarauguftana, Tarraconenfis, Bracarenfis, Hifpalenfis, recèns facti hujus decreti non infciæ, antiquis fuis prætenfionibus nuncium remifere.

Garf. de Loayfa in tract. de Prim. Tolet.

Cujus rei non labile quidem fundamentum est easdem non obstitisse Cardinalibus Petro Gonzalez de Mendoza, & Fr. Francisco Ximenio Cisnerio, quos historiæ scriptores referunt ingressos esse Hispalim, ac Cæsaraugustam erecta Cruce, nullo protinus inclamante. Aptissimum huc afferre visum fuit Basileensis Concilii testimonium ex primis sessionibus, utpote tunc Oecumenici, ac legitimi; nihilo tamen secius capite insequenti futurum confido, ut idem proferatur aptiori loco.

CAPUT XXI.

Summi Pontifices, atque Oecumenicæ Synodi Toletanum Archiepiscopum Primatis honore dignantur.

SUMMA CAPITIS.

I. *Multa omittuntur testimonia, ne eorum turba oneret potius quam ornet.*

II. Paschalis II. *Literæ ad Toletanum* Primatem *anno* 1114. *XVIII. Cal. Maj.*

III. Gelasii II. 1119. *Callixti* 1122.

IV. Hadriani IV. *anno ut videtur* 1158. *XI. Calendas Martias ab urbe Benevento.*

V. Alexandri III. 1166. *IV. Id. Decembres.*

VI. Urbani III. 1187.

VII. Cæleſtini III. 1192.

VIII. Innocentii III. 1209.

IX. X. Martini V. 1424. & 1428.

XI. XII. Clementis XI. *nuperrimum testimonium anno* 1708.

XIII. usque ad XVIII. *Basileensis Concilii testimonium allatum superiori capite, enucleatius expenditur, probaturque evidentia Toletani* Primatus.

XXVIII. *Conclusio capitis. Magna ex Memoriali utilitas venit; nam omnium oculis est proposita* Primatus *Toletani dignitas.*

Co-

I. COgitanti mihi, ac memoria repetenti tum Ecclesiæ, tum seculi principes viros, qui ab immemorabili Toletanam Ecclesiam, ejusque Archiepiscopum Primatis Hispaniarum honore prosequuntur, visus est horum numerus potius per secula ineundus, quam per annos singulos, aut quinquennia: eorum quippe multitudo annorum numerum æquat. Neque vero ausim documenta omnia huc afferre ab memoria ultima: nam, præterquamquod parum ad rem nostram facit ingens adeo exemplorum vis, nisi animus me fallit, vereor ut mihi molestiam colligam, si eximiæ volumen magnitudinis confecero: quum præsertim mihi certum sit, atque deliberatum, quæ ad propositum comprobandum sint satis, cæteris minime necessariis omissis, proferre. Quamobrem contentus ero e Principibus, & Monarchis nonnulla repetere testimonia, eaque dignissima quibus fides integra adhibeatur.

II. Atque omnium primum e Pontifice Summo, a quo tanquam Ecclesiæ capite omnis honor, ac potestas omnis, dignitasque Ecclesiastica dimanat, necnon judicium perfectissimum habetur præstantiæ, atque excellentiæ omnium Ecclesiarum: tantam enim vim habet vox Principis hujus Supremi, ut sicuti ejus potestas divinæ, atque infinitæ potentiæ Dei participatio est, ita solummodo loquens facit, solummodo affirmans confirmat, ac perpetuo dignitatem illi adjudicat, quicumque semel ab ore ipsius collatum in se honorem accepit. Paschalis junior aliquanto post Toletum urbem instauratam Nationale in Hispaniis haberi Concilium voluit, qua de re ad Bernardum Archiepiscopum dedit literas, cæterosque omnes Hispaniæ Præsules: quibus acceptis Bernardus Oveti Synodum congregavit anno 1115. omnium Regni Præsulum. Eæ vero literæ hunc præ se titulum ferebant. *Paschasius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Bernardo Primati, & cæteris Episcopis, & Principibus Hispaniæ*. Datæque sunt duodevicesimo Calendas Majas anno 1114., quas vide apud Eminentissimum Aguirre tomo tertio Conciliorum.

Pasch. II.

Card. Aguir. to. 3. Conc. pag. 321.

III. Anno 1119. Gelasius II. ad eumdem Archiepiscopum Bernardum scribens Pontificatus sui anno altero, necnon ad omnes ejus Successores, Primatem appellat, inquiens: *Gelasius Episcopus, Servus Servorum Dei. Reveren-*

Gelas. II.

 dis-

dissimo Bernardo Toletano Primati, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum. Perinde est Callixti II. literarum titulus, quas dedit anno 1122. *Callixtus Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Bernardo Toletano Primati, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum*.

Callixt. II.

IV. At vero aliquis, nequicquam, sed tamen objecerit, per laudatos Pontifices Bernardum Toletanum duntaxat Primatem vocari: quamobrem alia producenda exempla erunt, ex quibus liqueat, Præsulem Toletanum Primatis Hispaniarum nomine a Pontificibus Summis nuncupari. Quum Pontifex Adrianus IV. audisset quæ crimina fuerant admissa per Pampelonensem quemdam Episcopum, medicamque admovere manum cuperet malo exemplo, quo Navarræ Regnum afficiebatur, Toletano Archiepiscopo Joanni mandavit, ut reum Episcopum accerseret, atque illius accusationem, quæ ad ipsum Pontificem delata fuerat, per capita expenderet, quæ post, Acta eadem Archetypa, ad Summum eumdem Pontificem mitteret. Hujus sane Diplomatis inscriptio ita se habet: *Toletano Archiepiscopo totius Hispaniæ Primati*. Quæ quidem expressio ea occasione fuit necessaria, quia citandus, atque examinandus Episcopus alienæ erat ditionis Regni scilicet Navarræ. Diploma Beneventi datum fuit undecimo Calendas Martias; annus vero desideratur: at si res, quade agitur, ac tempus, quo Petri Cathedram hic Pontifex tenuit, attendatur, annus fuisse videtur 1158. Diploma ipsum videre est apud Illustrissimum Castejon.

Ill. Cast. to. 1. de Primatu Tolet.

V. Adriano successit in Apostolica Sede Pontifex ille magnus tertius Alexander. Hic dato Diplomate pro Archiepiscopo eodem Joanne, quo Toletanæ Primatum Ecclesiæ confirmat, a. d. quartum Idus Decembres anno 1166. Pontificatus septimo, ex Ædibus Lateranensibus. Hoc exordium apposuit Prædecessoris sui verba ipsa usurpans: *Alexander Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Joanni Toletano Archiepiscopo, & Hispaniarum Primati, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum*.

Alex. III. anno 1166.

VI. Unum & viginti post annos, anno nempe 1187. Urbanus III. Pontificatus sui anno tertio Diploma dedit superiorum quamsimillimum, pro Archiepiscopo Gundisalvo, cujus initium: *Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei*. *Ve-*

Urb. III. a. 1186.

Venerabili Fratri Gundisalvo Toletano Archiepiscopo, Hispaniarum Primati, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum.

VII. Urbani III. Successor Cælestinus item tertius in Gundisalvi locum suffecto Archiepiscopo Martino scribens officio eodem illum prosequitur, Primatem appellans: *Cælestinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Martino Toletano Archiepiscopo, Hispaniarum Primati, ejusdemque Successoribus substituendis in perpetuum.* Datæ hæ literæ sunt anno 1192. Pontificatus sui altero.

Cælest. III. anno 1193.

VIII. Quanquam cætera exempla Pontificum silentio prætereo, Innocentii tamen tertii eorum, qui Petri Cathedram occuparunt, facile maximi, ac præstantissimi nobilitate generis, literis, virtute, ac supremæ auctoritatis muniis testimonium prætermittere non possum, nec debeo. Magnus hic Pontifex perinde atque sui Prædecessores sese gesserant erga Toletanos Archiepiscopos, agit cum Rhoderico Ximenio de Rada, qui omnium sibi admirationem collegit in Synodo Lateranensi quarta, quum trium spatio horarum idiomate vario peroravit Patribus tacentibus, ejusque eloquentiam admirantibus. Innocentii rescriptum anno 1209. datum incipit: *Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Rhoderico Toletano Archiepiscopo Hispaniarum Primati, ejusque Successoribus canonice substituendis in perpetuum.* Ita Pontifices sexcentos supra annos ante nostra hæc tempora Toletanis Archiepiscopis perscribebant.

Innoc. III. anno 1209.

IX. Martinus quintus ad supremæ dignitatis fastigium evectus in Constantiensi Concilio Redemtionis anno 1417. ob tranquillitatem Catholicæ Ecclesiæ reddendam quæ diutissimo illo schismate vexabatur, cujus simile nunquam ullum passa est, annos quippe supra quadraginta productum fuit: quo electo Pontifice vera unitas Ecclesiæ fuit reddita: etenim, ut alibi est dictum, nullo haberi debet in numero Petri de Luna pertinacia, ejusque successoris Ægidii de Muñio maxime compendiaria obstinatio; ille siquidem in mundi angulum, nempe in arcem Penischolæ amandatus fuerat. Martinus hic Pontificatus sui anno septimo, nempe 1424. duo dedit Diplomata, quæ Cardinalis Aguirre affert in tertio Conciliorum volumine, in quibus quum Toletani Archiepiscopi sit frequens mentio, semper Primas

nuncupatur. Horum alterum habet: *Declaramus Venerabilem Fratrem nostrum Joannem Archiepiscopum Toletanum, qui Hispaniarum Primas est &c.*

Car. Aguir. to. 3. Conc. Hisp. p. 647. An. 1424.

X. Altero item Diplomate agens Pontifex de Archiepiscopo Toletano: *Quem*, inquit, *Hispaniarum Primatem esse tenemus, & asserimus*. Et paulo infra eumdem Archiepiscopum alloquens: *Quum tu*, ait, *Primas existas*. Aliud ejusdem Pontificis Diploma datum anno 1428. sui Pontificatus undecimo easdem expressiones exhibens videre erit supra in quinto capite ubi id produxi. Hujusmodi luculentissimum loquendi genus suspicionem omnem eliminat, quam suo quis arbitratu adoptare voluerit, remque adstruit quam capite hoc probandam suscepi.

An. 1428. Sup. cap. v. n. 26. & 27.

XI. Quæ jam attuli exempla eâ vetustate sunt, ut propria sibi auctoritate colligant fidem: attamen sicui forte in mentem venerit, antiquatum aliquando esse apertum id genus loquendi de Toletanæ Ecclesiæ Primatu, aliud proferam nuperrimum hujus nostri seculi, e sanctæ, cæloque dignæ memoriæ Clemente undecimo. Hispaniarum Rex, qui rerum felicissime potitur, eò necessitatis auxiliorum devenerat, ob Regni incolumitatem tuendam, ut confugium necesse habuerit ad Ecclesiæ ditionem, a Clero impetrandi gratia ingens auri pondus ad pia opera in ærario conditum, ea se obligans conditione ut acceptam pecuniam quantocyus redderet cum certo fœnore (quemadmodum postea, quæ est singularis ejus pietas, præstitit) si forte detenta aliquid intertrimenti habuisset, idque animo abstinendi ab imperandis tributis pro suscepto consilio.

XII. Consilium id prudentissimum est visum tum Clero Toletano, tum Eminentissimo Archiepiscopo Cardinali Portocarrero, quare suo aliarumque Ecclesiarum nomine pacti sunt eam pecuniam in ærario servatam mutuam Regi, juxta conditiones ab ipso latas, se adstringentes periculo suo eam pecuniam solutum iri. Ita tamen ut probatio facti, nam consensionem per temporis angustias non licuit, a Pontifice Summo peteretur. Res tota quemadmodum acta est Clementi undecimo denunciatur. Magnus hic Pontifex quæ a Toletanæ Ecclesiæ Clero confecta erant, commendans, quasdam addidit conditiones, quas videre est in hujusmodi Diplomate dato a. d. tertium Idus Octobres an-

no

no 1708. Diploma idem hæc habet: *Dilecti Filii, Capitulum & Canonici Metropolitanæ, & Primatialis Ecclesiæ Toletanæ &c.* *Clem. XI. 3. Id. Oct. 1708.* Testimonio quidem hujusmodi nullum recentius, nullumque luculentius: quod ut proferrem, certe non veterum monumenta mihi adeunda fuerunt, neque immania versanda volumina, ita ut mirer oppidò, Ecclesiam Hispalensem tanta, ac tam veteri præditam eruditione documentum hoc præstantissimum, & juxta nuperrimum latuisse.

XIII. Liquido jam constat, Pontifices Summos Jesu Christi Vicarios Primatis honore prosequi Archiepiscopum Toletanum. Restat nunc, ut ad Oecumenica Concilia me vertam, quidque hac in re præstiterint doceam, postea præsens caput absolvam. Superiori capite memorabam, Cardinalem Jacobatium testem oculatum confirmare, quod in Basileensi Concilio Toletanus Archiepiscopus (erat tum Joannes de Contreras) & sedendo, & sententiam ferendo inter præstantissimos eos Patres, locum habuerit Primatis Hispaniarum proprium; quod pro testis dignitate, satis superque comprobat rem. Verumtamen quid opus est testibus, dum idem Concilium incorruptum, apertum, ac manifestum maxime testimonium est?

XIV. Trigesimo ex Conciliorum volumine regiæ editionis habetur quidquid hac in Synodo actum fuerit, tum quando legitima, tum quando Schismatica esse cœpit. Pagina trigesima tertia narratur, quod, quum Basileæ Patres congregarentur, sancitumque esset ut ea in urbe Concilium celebraretur, convocati eò loci fuerunt Nationum Præsides; quos inter principem occupavit locum Archiepiscopus Toletanus: *Quo loco taliter electo... vocati fuerunt in locum dictæ Congregationis Reverendissimi Patres, & Domini, Joannes Archiepiscopus Toletanus Nationis Hispaniæ Præsidens.* *To. 30. Conc. pag. 33. Con. Bas. Sess. 1.* Postea refert tres alios Præsules aliarum nationum, quæ ad Synodum convenere.

XV. In his Concilii verbis duo sunt consideranda, ex quibus patet, Archiepiscopum Toletanum tanquam Primatem esse habitum Hispaniarum. Primum, quod Archiepiscopus idem totius Hispanæ nationis erat Præses, quæ natio quatuor comprehendebat Regna, scilicet Castellæ, Aragoniæ, Navarræ, ac Portugalliæ, quibus singulis quanquam sui Reges erant; e quatuor tamen hisce Regnis, qui

qui advenere Concilium, eorum omnium unus erat Præses Archiepiscopus Toletanus. Deinde, quod ante quatuor cæterarum nationum Præsides, quorum est mentio, idest Italæ, Germanicæ, Hispanæ, & Gallicanæ, Toletanus Præses primus omnium nominatur, primumque obtinet locum, quum enim Primas esset, ita oportuit fieri ex Martini V. Diplomate.

XVI. Persequor autem dicere: siquidem ratio alia firmissima referenda mihi est, non levi consideratione expendenda. Ajunt Patres Concilii, quatuor hosce nationum Præsides unanimes consensisse, ut Basileæ Concilium celebraretur; postea adjungunt: *Excepto quod dictus Reverendissimus P. D. Joannes Archiepiscopus Toletanus Hispaniarum Primas* (quæso, ut vox ista Primas Hispaniarum a Concilio pronunciata memoriæ mandetur) *Regnique Castellæ major Cancellarius, & supradictæ nationis Hispanicæ Præsidens, respondit se habere duas voces: unam, ut Præsidens nationis Hispanicæ, aliam vero, ut Archiepiscopus, & Primas. Quantum ad primam vocem, non posse consentire, nisi requisita, & consentiente natione sua: quantum ad secundam vocem, videlicet ut Archiepiscopus, & Primas, dixit, se consentire, & de facto consentit.* Sic Basileensis Concilii Patres, quod certe Concilium (qua occasione, & qua in sessione ita ii loquuti sunt) legitimum erat, minimeque dubium. Quid desiderari, quid peti potest amplius, dum Oecumenica Synodus Toletanum Archiepiscopum Primatem appellat?

XVII. Quæ quum ita sint, quæro ab Hispalensi Ecclesia doctissima. Quid? num Synodus ista, neque dignitate perspecta, neque explorata subsistentia Primatûs, imprudenter, ac temere locum, & nomen attribuit Primatis Toletano Archiepiscopo? Putidissimi quidem, audacissimique esset oris id dicere, alienumque ab Ecclesiæ Hispalensis prudentia, mihique ut videtur prorsus incredibile. Num æquitatis non insciens, atque privilegii, vetustæque adeo possessionis veritatem intelligens, Joanni de Contreras Archiepiscopo Toletano, prout ipsius poscebat dignitas, & jus, id honoris fuit elargita? Prudentis sane hominis rectissimum judicium hoc foret, ab Ecclesiæ Hispalensis ingenio non absonum; siquidem non ea Synodorum consuetudo est, ut ejusmodi præeminentias concedant, nisi exploratam

ratam prius compertamque habeant dignitatem; præsertim, quum gentium aliarum Præsules una simul conveniant.

XVIII. Quare quum necessariò fatendum sit, a Concilio rem esse perspectam diligentissimo adhibito examine, tenemus omni procul dubio, contentioneque omni, Primatum Hispaniarum in Toletana Ecclesia existere, idque meridiana luce clarius, ita ut falsæ ab eruditionis nubibus, quas Ecclesia Hispalensis conatur offundere, celari non possit. Et si forte aliquandiu istæ nubes obsuerint, jure illud usurpabo: *post nubila Phœbus*. Evoluta tandem integumentis erroris præstantior, atque æstimabilior veritas profertur in lucem; gratiasque potest maximas reddere Hispalensi Ecclesia Toletana; fuit enim in causa, cur suum ipsa Primatum nulli non perspectum esse permitteret: magno scilicet pudoris fœnore, quem sibi ultro collegit, quum planum jam factum sit, quot suo in Memoriali falsa docuit; quorum nonnulla ostendam parte tertia. Ego vero exemplis aliis lectorem meum non onerabo, tantis enim, ac tam apertis propositis tum ratio, tum intellectus acquiescunt, persuasumque iis est, Pontifices Summos, atque Oecumenicas Synodos Toletanum Archiepiscopum habuisse pro Hispaniarum Primate.

CAPUT XXII.

Reges Catholici, aliique Christiani Reges Catholici orbis agnoscunt Primatum Toletani Archiepiscopi, eumdemque scripto fatentur Primatem.

SUMMA CAPITIS.

I. *Monumenta Regum asserentia Toletanum* Primatum *ab Alphonso VI. ad nostra tempora: ac primum ejusdem Alphonsi VI.*

II. *Donatio ab* Urraca *Regina facta Ecclesiæ Toletanæ an.* 1123.

III. Alphonsi VII. *plura documenta.*

IV. Sanctii III. *aliquot monumenta.*

V. Alphonsi VIII. *documenta tria, quorum primum est Donatio Cancellariæ Castellæ facta Toletanis* Primatibus *in perpetuum.*

VI. VII. Henrici I. *duæ Donationes.*

VIII. IX. X. S. *Regis* Ferdinandi III. *exempla tria.*

XI. Alphonsi X. *literæ.*

XII. Sanctii IV. *monumenta non suppetunt, at subscriptiones Toletani Archiepiscopi* Primatis *nomine omnibus Diplomatibus Regiis, monumentorum instar haberi debent.*

XIII. Ferdinandi IV. *documenta tria.*

XIV. XV. XVI. Alphonsi XI. *omnia tres Toletanos Archiepiscopos* Gutierre, Ximenum, Ægidium Alvarez Albornotium Primatiali *honore prosequuntur.*

XVII. Petri *Regis duo monumenta.*

XVIII. Henrici II. *totidem.*

XIX. Joannis I. *qui Æram abolevit, Redemtionisque anno numerari mandavit, monumentum singulare.*

XX. Henrici III. *Valetudinarii non extant, eorumque loco sunt* Primatis *Toletani subscriptiones Privilegiis Regiis.*

XXI. Joannis II. *Syngrapha & decretum allatum cap. VI.*

XXII. Henrici IV. *duo documenta.*

XXIII. XXIV. XXV. XXVI. Ferdinandi V. *Conventiones, Epistolæ plures, & testamentum.*

XXVII. XXVIII. Caroli V. *tum Regis Hispaniarum, tum postmodo Germaniæ Imperatoris plura monumenta.*

XXIX. XXX. Philippi II., & Philippi III. *Epistolæ, & Pragmaticæ Sanctiones.*

XXXI. Philippi IV. & Caroli II. *literæ omnes*.
XXXII. XXXIII. XXXIV. Philippi V. *Decreta*, *Diplomata* &c.
XXXV. Ludovici I. *testimonium*.
XXXVI. XXXVII. Joannis II. *Aragoniæ*, *alteriusque* Joannis *Navarræ Regum monumenta*.
XXXVIII. usque ad XLII. *Christianissimorum Regum* Ludovici XIV., & Ludov. XV. *Epistolæ & documenta*.
XLII. XLIII. Emmanuelis *Portugalliæ Regis epistolæ*.

I. Summorum Pontificum, atque Oecumenici Concilii spectatis exemplis non est mirum, si laici Principes Toletanam Ecclesiam Hispaniarum Primatialem agnoverunt, ejusque Archiepiscopum præstantissimo Primatis nomine sunt prosequuti. Postquam Alphonsus hujus nominis sextus Toletanæ urbis potitus est, sex, & viginti Hispaniæ Reges recensentur, quorum quatuor, & viginti erunt instituti mei testes, duorum autem qui desunt, locum Rex unus Aragoniæ, alter Navarræ explebunt, priusquam duo hæc Regna cum Castellæ Regno conjungerentur. Exempla item proferentur Christianissimorum Galliæ Regum, Regumque Portugalliæ, tametsi contentio fuerit Bracarensem inter & Toletanum Præsules, eaque non semel pro Toletano composita. Monumenta igitur Regum proferam, ab eodem Alphonso sexto urbis Toletanæ restitutore ordiens, cujus, omissis cæteris, unum tantum quippe apertissimum exhibebo. Invictus iste Alphonsus Toletanæ urbis potitus, qua erat Catholica religione summa, ac singulari, Toletanam Ecclesiam excitare, atque exornare constituit. Quare in documento dotis tributæ eidem Ecclesiæ ita legitur: *Nunc autem, auxiliante Deo, constructa est, & restaurata in fidem Sanctæ Trinitatis, & ad Primatam Ecclesiam Metropolitanam*. *Alph. VI.*

II. Gloriosissimus idem Rex legitimam Regnorum suorum heredem constituit Urracam, quæ secundo nupserat Alphonso Aragoniæ Regi, quem nonnulli levi de causa Castellæ Regibus accensent; is vero neque rerum Hispaniæ potitus est unquam, tametsi nullum reliquit lapidem intentatum, ut id assequeretur, neque diu cum uxore vixit, quin potius varios post casus ad suum Aragoniæ Regnum se recepit, atque Urraca Regina, patriique Regni absoluta domina, ejusdem habenas moderata per se fuit. Inter hæc, utpote Castellæ Legionis, ac Toleti unica, & vera

moderatrix Toletanam donavit Ecclesiam decima vectigalium parte Toleti urbis, ac finium ejus. Datum id documentum fuit pridie Calendas Decembres, anno Æræ nostræ 1161. communis autem 1123. & est hujusmodi: *Do-*
Urraca Regina. *no, & concedo Deo, ejusque Beatissimæ Genitrici Virgini Mariæ, Domnoque Bernardo Toletanæ Ecclesiæ Archiepiscopo, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legato, totiusque Hispaniæ Primati, ejusque Successoribus.*

III. Urracæ Reginæ successit Alphonsus VII. cognomento Imperator, quare ut capite 15. dictum fuit, bis coronari voluit, Legione semel, atque iterum Toleti per Archiepiscopi manus. Rex hic monumento concordiæ terminorum, ac limitum inter Præsules Ovetensem, ac Lucensem, simulque in donatione Ovetensi Ecclesiæ facta, Salmanticæ quarto Nonas Januarias anno Æræ nostræ 1192. communis autem 1154. Joannem Archiepiscopum Hispaniæ
Alph. VIII. totius Primatem appellat, quod monumentum reperitur apud Illustrissimum Episcopum Pampelonensem Fr. Prudentium Sandovallium, Regis ipsius verbis expressum, quæ sunt hu-
Ill. Sandov. hist. v. Regum pag. 206. jusmodi. *Con consejo de Don Juan Arzobispo de Toledo, Primado de tota España, y de casi todos los Obispos de mi Imperio.* „ Consilio Joannis Toletani Archiepiscopi, Primatis to- „ tius Hispaniæ, & omnium pene Episcoporum Imperii „ nostri. Alioque in documento septem ante annos dato pro Toletano Archiepiscopo Raymundo, & Archiepiscopali ejus Sede, quo eum donabat majori Meschita urbis Oreti, Primatus nomine semper utitur, tum de Toletana Ecclesia loquens, tum de ipsomet Archiepiscopo. De Ecclesia scilicet: *La qual tiene la Primacia entre todas las Iglesias de España.* „ Quæ omnes inter Hispaniarum Ecclesias Pri- „ matum habet. Et paulo infra de Raymundo Archiepiscopo: *Hago donacion à vos Don Raymundo Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, y à vuestros Successores, y à la Iglesia de Santa Maria de Toledo, que es la Pontifical &c.* „ Do- „ no do tibi, Raymunde Archiepiscope urbis Toleti, Pri- „ mas Hispaniarum, tuisque Successoribus, & Ecclesiæ „ Sanctæ Mariæ Toletanæ, quæ est Ecclesia Pontificalis &c. Documentum hoc affert Fr. Franciscus Rades de Andrade
Rades de Andr. Chro. 3. ord. Mil. in Oret. c. 1. pag. 3. in libro, quem Chronicon trium ordinum Militarium inscripsit.

IV.

IV. Post septimi hujus Alphonsi obitum Castellæ duntaxat Regnum hereditate suscepit Sanctius III. ejus filius natu maximus, cognomento desideratus eas ob causas quarum capite 15. mentio fuit. Brevi admodum Regno unius anni, uti refert historia, usus est. Attamen iis in rerum angustiis documentum dedit, quo Toletanæ Primatum Ecclesiæ testatur. Est id donationis monumentum factæ Ecclesiæ Toletanæ Castrorum, vulgo *Yllescas*, & *Hazaña*. Quod privilegium etsi separatum videre non licuit, tamen confirmationi est annexum documenti hujus, & aliorum per Alphonsum VIII. ejus filium factæ, de qua mentio erit infra. In eodem Sanctius tum Ecclesiam, tum Archiepiscopum Joannem Primatis nomine cohonestat. Documenta præterea multa, quæ omittimus, donationum extant, quibus Joannes idem subscribit Primatis nomine expresso.

Sanctius III. Marian. lib. 11. cap. 2.

V. Diuturno magis Regno est usus filius ejus Alphonsus VIII. e quo multa quidem documenta possent adduci, attamen solis tribus contenti erimus. Rex iste Alphonsus Archiepiscopum Martinum Lopez de Pisuerga, ejusque Successores in perpetuum donavit Cancellaria Regni, Castellæ, quæ erat juris Regii; cujusmodi donationis documentum in Frigida oppidulo datum Calendis Juliis Æræ nostræ anno 1244. communis 1206. Primatis nomen præsefert: *Ego Adelphonsus Dei gratia Rex Castellæ, & Toleti, do vobis Domino Martino Toletanæ Sedis Archiepiscopo, Hispaniarum Primati... Cancellariam meam.* Totum hoc documentum vide apud Castejon de Primatu, to. 1.

Alph. VIII.

Cast. to. 1. de Prim. Tol. pag. 35.

VI. Duo item documenta succurrunt, in quibus idem Rex Toletanum Archiepiscopum alloquitur Primatem appellans. Horum primum Carrione Comitum datum sexto Idus Augustas Æræ nostræ 1241. communis autem 1203. donatio est Ecclesiæ Toletanæ, ac Martino ejus Archiepiscopo facta. Toletanum Archiepiscopum, ejusque Sedem Rex donat decima suæ Apothecæ ex urbe Guadalaxara; cujus rei monumentum ita digerit: *Facio chartam donationis... Deo, & Ecclesiæ Beatæ Mariæ Toletanæ Sedis, & vobis Domino Martino ejusdem instanti Archiepiscopo, Hispaniarum Primati, legitimo, atque fidelissimo amico, vestrisque Successoribus.* Alterum monumentum duobus allatis vetustius datum Agredæ octavo Idus Sextileis anno Æræ nostræ 1222. communis

nis 1184. quo privilegia omnia confirmantur in Toletanam Ecclesiam, & Archiepiscopum a Patre Regis Sanctio, Avoque Alphonso collata, hæc habet: *Facio chartam roborationis, stabilitatis, & confirmationis Deo, & Ecclesiæ Beatæ Mariæ Toletanæ Sedis, & vobis Domino Gundisalvo ejusdem instanti Archiepiscopo, & Hispaniarum Primati:*

VII. Henricus primus unicus Alphonsi octavi superstes filius masculæ prolis, paterna Regna heres accepit. Hic dum Burgis versaretur octavo Idus Novembres Æræ nostræ anno 1252. communis 1214. Rhoderico Ximenio de Rada Archiepiscopo aliquos concessit fines propter Arcem *de Milagro*, quam laudatus Archiepiscopus in Maurorum confiniis excitarat, tum excursionibus eorumdem arcendis, tum præsidio Christianis parando, si eos barbari insectarentur. Eo in documento, semel iterumque Rhodericum alloquens: *Domino*, inquit, *Rhoderico Toletano Archiepiscopo, Hispaniarum Primati*. Alio pariter in monumento apertum id genus alloquendi Rhodericum visitur, quod pridie illius diei dederat pro Archiepiscopo, & Ecclesia urbis Toleti, eisdem impertiens Talamancæ oppidum: *Do*, inquit, *concedo, & irrevocabiliter donationem meam confirmo Deo, & Beatæ Mariæ Toletanæ, & vobis Domino Rhoderico Toletano Archiepiscopo, Hispaniarum Primati*.

VIII. Quæ tria exempla mox sequuntur, summæ porro æstimationis sunt: etenim petentur a Rege Ferdinando III. sanctitatis laude præstantissimo, urbis Hispalensis restitutore maximo, qui non paucis in monumentis, quum Toletanum Archiepiscopum appellare contingat, nunquam non Primatem appellat. In horum uno, quod commutatio est Regem inter, & Rhodericum suosque Canonicos facta, sic infit Divus Rex: *Conocida cosa sea a quantos esta carta vieren, como yo Don Ferrando por la gracia de Dios, Rey de Castiella, è de Toledo, è de Leon, è de Galicia, è de Cordova, con placer, è con otorgamiento de la Reyna Doña Berenguela mi madre, en uno con la Reyna Doña Juana mi Muger, è con mis Fijos Don Alonso, Don Federico, è Don Ferrando, do a vos Don Rodrigo por essa misma gracia Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, è a todos vuestros Successores la mi Villa, y el mio Cellero, que dicen Anoel. &c.* id est: „ Pateat singulis hasce literas „ inspecturis, quod ego Ferdinandus, gratia Dei Rex Ca- „ stel-

S. Ferd. III.

„ ſtellæ, Toleti, Legionis, Gallœcæ, Cordubæ, annuentibus, ac probantibus Regina Berengaria Matre, unaque
„ ſimul Regina Joanna Uxore, Filiiſque Alphonſo, Friderico, ac Ferdinando, tibi Rhoderico, eadem gratia Dei
„ Archiepiſcopo Toletano, & Hiſpaniarum Primati, tuiſque omnibus Succeſſoribus meum oppidum, ac Cellam,
„ quam dicunt *Anoel* &c. Valliſoleti datum decimo ſecundo Calendas Majas anno Æræ noſtræ 1381 communis 1243.

IX. Sanctus idem Rex triennio poſt commutationem pariter fecit quorumdam prædiorum in urbe Baſtis ad Totanum Archiepiſcopum pertinentium, in cujus commutationis documento Giennæ dato pridie Idus Apriles anno Æræ noſtræ 1284. communis 1246. de Archiepiſcopo loquens, titulum Primatis adhibuerat. Initium documenti tale eſt: *Conocida coſa ſea a todos que ſon, e ſeran que yo Don Fernando por la gracia de Dios, Rey de Caſtiella, è de Toledo, è de Leon, è de Galicia, è de Cordova, è de Murcia, è de Jaen, pus con voluntat, è conſentimiento de el honorado Patre, e Amigo Don Rodrigo por la gracia de Dios Arzobiſpo de Toledo, è Primado de las Eſpañas, la facienda de Bazta, que ha de aver el ante dicho Arzopiſpo.* Quod eſt latine: „ Perſpectum ſit omnibus tam præſenti-
„ bus, quam futuris, me Ferdinandum gratia Dei Regem
„ Caſtellæ, Toleti, Legionis, Gallœciæ, Cordubæ, Murciæ, Giennæ probante, atque aſſentiente venerabili Pa-
„ tre, mihique chariſſimo Rhoderico gratia Dei Archiepi-
„ ſcopo Toletano Hiſpaniarum Primate fructus in urbe
„ Baſtis ad laudatum Archiepiſcopum ſpectantes &c. Duo hæc documenta extant in Archivo Sacroſanctæ Primatialis Eccleſiæ Toletanæ capſa D. Theca quarta. Alia inſuper monumenta memorat Martinus Ximena in Annalibus Gienneñſibus.

X. Denique alio in monumento conceſſionis, aut confirmationis Caſtrorum aliquot, finiumque, quibus Alphonſus Tellus Eccleſiam, & Archiepiſcopum Toletanum donaverat Ferdinandus idem Sanctus, Toletanum Archiepiſcopum Primatem vocat. Hoc monumentum eſt datum decimo Calendas Februarias anno Æræ noſtræ 1270. communis 1232. & eſt hujuſmodi. *Facio chartam conceſſionis confirmationis, roborationis, & ſtabilitatis, Deo, & Eccleſiæ Beatæ Mariæ Cathedralis in Toleto, vobiſque Domino Rhoderico, venera-*

rabili Patri, & Amico nostro, ejusdem instanti Archiepiscopo, Hispaniarum Primati &c.

Alph. X. XI. Alphonsus X. antonomastice Sapiens nuncupatus, cui hereditate Regna omnia Sancti Regis obtigerunt, vestigia Sancti Parentis, Regumque Atavorum sequutus, quotiescumque ad Toletanos Archiepiscopos dedit literas, nomine Primatis Hispaniarum easdem inscripsit. Exemplum adducam hanc ad rem probandam aptissimum, epistolam, quam Sapiens Regnator scripsit Fratri Sanctio Infanti Ecclesiæ Toletanæ Archiepiscopo, qua eum accersit Cordubam collocuturus de rebus ad Majestatem Regiam pertinentibus. Ejus vero epistolæ hoc principium legitur: *Don Alonso por la gracia de Dios Rey de Castilla &c. A vos hermano Don Sancho, por la misma gracia Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas. Salud.* „ Alphonsus Dei gratia Rex Castellæ &c. Tibi, „ Frater Sancti eadem gratia Toletane Archiepiscope, Pri- „ mas Hispaniarum, salutem impertio. Hanc epistolam commemorat Illustrissimus de Castejon Toletani Primatus tomo altero. *Castejon. tom. 2. pag. 765.*

XII. Sanctii quarti cognomento strenui, qui post Alphonsi obitum habenas Aviti Regni moderari cœpit, exemplum suppetit mihi nullum, quod referam. Multa equidem non diffiteor peti ex isto etiam Rege possent, mihi tamen ullum obvium certe non fuit documentum, quo Toletani Archiepiscopi fiat mentio: quis enim sum, ut scrutari omnia possim? ingenue fateor, majora me latent, quam quæ egomet vidi: itaque memoria repeto, quod a Philosopho præclare dictum legisse me memini. *Stupidi animi est omnia legisse velle.* Nihilo tamen secius affirmare non dubito, quin Rex iste cognoverit, acceperitque Toletanum Archiepiscopum tanquam Hispaniarum Primatem: Privilegiis siquidem ab eodem concessis legitur subscriptio Archiepiscopi Primatis nomine. Quam rem neque passus Rex foret, neque sibi Archiepiscopus arrogasset, si dignitas hæc illius a Rege minime esset probata. Vide supra cap. 15. num. 23. *Sup. cap. 15. n. 23.*

Ferd. IV. XIII. Proxime Sanctium Regni heres fuit filius Ferdinandus IV. vulgo *el Emplazado*, cujus rei causam non ignorat nisi qui historiarum est insciens. Hic, quum adesset Conventui Castellæ, quod Redemtionis anno 1307. Vallisoleti celebrabatur, eadem in urbe, quæ tum temporis erat

erat oppidum, privilegium dedit pro Ecclesia Segoviensi, ubi numerando recensens quotquot Conventum frequentabant, Gundisalvum præ cæteris Archiepiscopum nominat proprio ejus titulo Primatem. Privilegii hoc initium legitur: *Sepan quantos esta carta vieren, como nos Don Fernando por la gracia de Dios, Rey de Castilla... seyendo con migo la Reyna Doña Maria mi madre, ... è Don Gonzalo Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas.* „ Notum sit omnibus hæc „ legentibus, quod nos Ferdinandus, Dei gratia Rex Ca- „ stellæ ... præsente Maria Regina optima parente nostra ... „ necnon Gundisalvo Archiepiscopo Toletano, Hispaniarum „ Primate &c. Documentum hoc refert Didacus de Colmenares in Annalibus Segoviæ. Alio in monumento confirmationis exemtionum, ac statutorum Frigidæ oppiduli dato Burgis a. d. sextum Calendas Augustas, anno Æræ nostræ 1340. communis 1302. idem Rex aperto eodem genere utitur loquens de Toletano Archiepiscopo. Id ita se habet: *Don Fernando por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Toledo, de Leon, estando en la Ciudad de Burgos, en las Cortes que agora hi fiz, seyendo con nusco ayuntados la Reyna Doña Maria nuestra madre... è Don Gonzalo Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, è nuestro Cancillèr mayor.* „ Ferdi- „ nandus gratia Dei Rex Castellæ, Legionis, Toleti, Bur- „ gis versans in Conventu, qui ibidem celebratur, ac no- „ biscum congregatis Regina matre Maria .. & Gundi- „ salvo Archiepiscopo Toletano, Primate Hispaniarum, „ nostroque magno Concellario &c. Ejusdem Regis aliud pariter citat Didacus de Castejon tomo primo Toletani Primatus, datum Vallisoleti a. d. sextum Calendas Julias, anno Æræ nostræ 1338. communis vero 1300. ubi æris triginta millia decernit stipendium Archiepiscopi, tanquam sui majoris Cancellarii: quumque ad nomen ejus venit: *Don Gonzalo*, inquit, *Arzobispo de Toledo, Primado de las Espanas, Cancillèr mayor de Castilla.* „ Gundisalvus Archiepiscopus „ Toletanus, Primas, magnus Castellæ Cancellarius.

Did. de Colm. An. Seg.

XIV. Post supremum Ferdinandi Regis diem regnare orsus est ejus filius Alphonsus undecimus. Regni ejus tempore, quanquam minime diutissimo, Toletanam Sedem Archiepiscopi tres tenuerunt; atque horum singulos Primatis nomine a Rege appellatos esse monumenta testantur. Pri-

Alph. XI.

mus horum fuit Archiepiſcopus Gutierre, quo ſedente Rex Alphonſus privilegia omnia confirmavit in Toletanam Eccleſiam, ejuſque Archiepiſcopum a prædeceſſoribus ſuis collata, præſertim vero Cancellariæ Caſtellæ munus, literiſque mandavit hujuſmodi confirmationem decimo ſeptimo Calendas Octobres Æræ noſtræ anno 1353. communis 1315. cujus exordium eſt: *Sepan quantos eſta carta vieren, como yo Don Alonſo, por la gracia de Dios, Rey de Caſtilla... con conſejo... de la Reyna Doña Maria mi Abuela... por facer bien, è merced a vos Don Gutierre, por eſſa miſma gracia Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas &c.* „ Omnibus has literas „ inſpecturis notum ſit, quod nos Alphonſus gratia Dei, „ Rex Caſtellæ... Avia noſtra Regina Maria comproban- „ te... beneficia in te collaturi, Gutierre, gratiâ eâdem „ Archiepiſcope Toletane, Hiſpaniarum Primas &c.

XV. Qui deinde Toletanam Cathedram occupavit eodem Alphonſo Rege fuit Ximenus; quem Primatem a Rege ipſo cognitum eſſe privilegium aliud teſtatur poſt annos quindecim Ximeno eidem conceſſum Cordubæ Idibus Februariis anno Æræ noſtræ 1368. communis 1330. Quod ſimile admodum ſuperioris eſt, & incipit: *Don Alonſo por la gracia de Dios, Rey de Caſtilla &c. Por facer honra, è gracia, è merced à vos Don Ximeno por eſſa miſma gracia Arzobiſpo de Toledo Primado de las Eſpañas &c.* „ Alphonſus gratia Dei „ Rex Caſtellæ &c. honore, gratia, beneficio, te proſe- „ quuturi, Ximene eadem Dei gratia Toletane Archiepi- „ ſcope, Hiſpaniarum Primas &c. Affert hoc documentum Ill. Didacus de Caſtejon Primatus tomo altero.

XVI. Tertio ſedit Toleti Ægidius Alvarez Albornotius, is, qui maximis in periculis ab Alphonſi latere nunquam diſceſſit, cujuſque conſilio Rex uſus multa præclare geſſit. Teſtimonium ſingulare de hoc etiam feram. Valliſoleti Alphonſus Conventum habuit anno Æræ noſtræ 1369. communis 1331. quo in Conventu Regni Magnatibus comprobantibus multas leges, conſtitutioneſque condidit, quas in volumine collectas evulgari mandavit, ut obſervarentur. Earumdem legum evulgationis decretum Madriti factum principium hoc præſefert. *Sepan quantos eſte Quaderno vieren, como nos Don Alonſo por la gracia de Dios, Rey de Caſtilla, de Toledo... eſtando nos en Madrid, y ſeyendo hi con nuſco Don Gil*

Gil Alvarez Arzobispo de Toledo, Primado de las Espanas &c. „ Neminem omnium clam sit, qui volumen hoc viderint, „ quod nos Alphonsus Dei gratia Rex Castellæ, Toleti... „ degentes Madriti, ibidemque nobiscum versante Ægidio „ Alvarez Archiepiscopo Toletano, Primate Hispania- „ rum &c. Monumentum hoc videre est apud Fr. Alphonsum Fernandez ordinis Prædicatorum sua in historia Placentinæ Civitatis. *Fr. Alph. Fernan. hist. Plac. pag. 68.*

XVII. Undecimus hic Alphonsus præpropera morte e vivis ablatus sui desiderium immodicum non modo bonis omnibus sibi subditis, sed & Catholico orbi reliquit, gaudentibus e converso, atque exultantibus nequam hominibus, & hostibus Mauris: post cujus obitum Regnorum heres Petrus filius regnare cœpit. *Petrus Rex.* Rex iste, quum Magister & Ordo Equestris Divi Jacobi quererentur nonnulla sibi oppidula usurpari, dedit literas Hispali a. d. quartum Calendas Quintileis anno Æræ nostræ 1388. communis 1350. in quibus Archiepiscopum Toletanum nominat, ut sequitur: *Don Pedro, por la gracia de Dios, Rey de Castilla... a vos Don Gil, por essa misma gracia Arzobispo de Toledo, Primado de las Espanas, salut, y gracia.* „ Petrus Dei gratia Rex Castellæ... „ tibi Ægidi eadem Dei gratia Toleti Archiepiscope, Pri- „ mas Hispaniarum, salutem, & gratiam. Documentum hoc reperitur in recenti Bullario ordinis Sancti Jacobi de Spata. *Bullar. rec. or. S. Jac. de Spata.* Petrus idem decimo quarto Calendas Decembres anno Æræ nostræ 1400. communis 1362. testamenti sui obsignati executorem constituit *á Don Gomez Manrique Arzobispo de Toledo, Primado de las Espanas, y mio Notario mayor.* „ Gometium Manrique Archiepiscopum Toletanum, Hi- „ spaniarum Primatem, nostrumque Cancellarium majo- „ rem. Documentum id acceptum refero Hieronymo de Zurita. *Zurit. not. ad hist. Petri Lopez.*

XVIII. De vita migravit Petrus in Lamilitano agro, coram Fratre suo Henrico secundo, qui facile Rex legitimus Regnorum Alphonsi Patris salutatus fuit. *Henric. II.* Quum Rex iste tam spectatæ virtutis esset, ut cognomentum Nobilis adeptus fuerit, mirandum sane non est, si majorum inhærens vestigiis Archiepiscopum Toletanum nuncupavit Primatem. Id conspicitur in monumento rerum, quæ definitæ fuerunt in Conventu Burgis habito Æræ nostræ anno 1405.

communis 1367. nempe: *Sepan quantos este Quaderno vieren, como nos Don Henrique, porla gracia de Dios, Rey de Castilla... estando en las Cortes, que nos fecimos en la muy noble Ciudad de Burgos, y estando con nusco ayuntado el Infante Don Juan... y Don Gomez Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, nuestro Cancillèr mayor &c.* „ Norint quicumque hunc quadernio„ nem viderint, quod nos Henricus, Dei gratia, Rex Ca„ stellæ... Conventui adsentes celebrato inclyta in urbe „ Burgis, pariterque nobiscum præsente Infante Joanne... „ & Gometio Archiepiscopo Toletano, Hispaniarum Pri„ mate, nostroque magno Cancellario &c. Biennio ante Rex idem Conventum habuerat in urbe Tauro, quo Regni Proceres convenerant. Quæ autem sancita in illo fuerant evulgans, Conventui adfuisse ait præ cæteris: *Don Gomez Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas nuestro Cancillèr.* „ Gometium Archiepiscopum Toletanum, Primatem Hi„ spaniarum, nostrum Cancellarium.

Joan. I. XIX. Post Henrici decessum Hispaniæ Regna obtigere Joanni primo, qui Conventum Segoviæ indixit Redemtionis anno 1386. (Hujus Regis jussu desitum est per Æram Cæsaris inire annorum numerum, quæ consuetudo ab Romanorum tempore in Hispania viguit, cœptumque juxta Catholici orbis morem, ab Jesu Christi nativitate dinumerari, quanquam nonnullis etiam in vetustioribus documentis ratio hæc offenditur, ut bellissime animadvertit Anonymus quidam, multijugi eruditione celeberrimus, suo in conatu historico.) Hic inquam Joannes Rex Castellæ, itemque Portugalliæ propter uxorem Principem Portugalliæ Beatricem, decretum condidit in hæc verba: *Don Juan, por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Portugal... A todos los Consejos... salud, y gracia: Sepades que en el ayuntamiento, que nos aora hecimos... estando ay con nusco... la Reyna Doña Beatriz mi muger, y Don Pedro Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, &c.* „ Joannes Dei gratia, Rex Ca„ stellæ, Toleti, Legionis, Portugalliæ... Consiliis omni„ bus... salutem, & gratiam. In Conventu per nos cele„ brato, præsente Regina Beatrice uxore nostra, ac Petro „ Archiepiscopo Toletano, Primate Hispaniarum &c.

Henr. III. XX. Joanni e vivis ablato successit Henricus tertius, cognomento valetudinarius, nam brevissimo suæ vitæ curricu-

riculo nunquam valuit. Hujus etsi nullum præ oculis monumentum nobis fuerit, ubi Rex ipsemet Primatem appellet Toletanum Præsulem; capitis tamen quintidecimi numeri 29. multa ab eo facta privilegia produxi, quibus Archiepiscopus Toletanus se Primatem subscribit, cunctisque Præsulibus præstat, ut laudato loco videre est. Quod perinde est, ac Rex ipse de Archiepiscopo loquens Primatem vocaret, ut num. 12. est dictum.

XXI. Ægri hujus Regis demortui Regna omnia suscepit Joannes II. qui suorum juxta majorum consuetudinem Toletanum Archiepiscopum Primatem vocat. *Joan. II.* Syngrapha ipsius extat, seu malis decretum Regium Segoviæ datum sexto Calendas Octobres anni 1435., cui subscribit Doctor Ferdinandus Diaz Toletanus, ubi Primas legitur Joannes Archiepiscopus Toleti. Syngraphæ hujus summa est, ut Regii stabuli comes Alvarus de Luna majorem natu filium principem Henricum resque ipsius domesticas curet; & Joannes de Contreras Archiepiscopus, ac Rui Diaz Mendotius principem ipsum, universamque ejus familiam moderandam tradant Alvaro. Ejus autem initium est: *Don Juan por la gracia de Dios, Rey de Castilla ... A vos Don Juan Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, y de el mi Consejo &c.* „ Joannes Dei gratia Rex Castellæ ... Tibi Joanni „ Archiepiscopo Toletano, Hispaniarum Primati, nobisque „ a Consiliis &c. Hujus item Regis decretum est illud, quod capite sexto produxi, quo horum Regnorum Præsules, ac Magnates Toletani Primatum Archiepiscopi cognoscere jubentur.

XXII. Henricus IV. Joannis II. successor æque Toletanum Archiepiscopum dixit Primatem, ut palam fiet documento donationis quorumdam finium Alphonso Carrillo factæ, ejusdemque donationis roboratione, utut Archiepiscopo adversarentur nonnulli. *Henr. IV.* Concessit Henricus Alphonso Carrillo fodinas aliquot in oppidi Cornagi finibus. Quibus curandis Archiepiscopus propter eas domum extruit, quam una cum toto eo situ denominat *Casa-Carillo*. Commodis postea consulens eorum quos eò ad incolendum mitteret, terminos, agrumque rogavit Regem, quem incolæ exercerent, pecorique pascendo adhiberent, quod omne impetravit a Rege. Hujus rei documentum ita orditur: *Don Hen-*

rique, por la gracia de Dios, Rey de Castilla... Por quanto yo fice merced a vos el muy reverendo en Christo Padre Don Alonso Carrillo Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, Cancillèr mayor de Castilla &c. „ Henricus Dei gratia Rex Castellæ... „ Quatenus gratias tibi sumus elargiti, Alphonse Carrille, „ Toletane Archiepiscope, Hispaniarum Primas, Cancel- „ lari major Castellæ &c. Decretum hoc Cerveræ, & Cornagi oppidani vocarunt in discrimen, eo quod suo ipsorum periculo factum esset. Rex vero primum diploma, roboravit altero, quod dedit Toleti a. d. tertium Calendas Novembres anni 1465. In eo gentes alloquens sibi subditas, ait: *Don Henrique, por la gracia de Dios Rey de Castilla... Salud, y gracia. Sepades, què yo mandè dàr, y di al muy Reverendo en Christo Padre Don Alonso Carrillo, Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas &c.* „ Henricus Dei gratia Rex Castel- „ læ... salutem, & gratiam. Noveritis nos dari jussisse, „ dedisseque admodum Reverendo in Christo Patri Alphon- „ so Carrillo Archiepiscopo Toletano, Hispaniarum Pri- „ mati &c.

XXIII. Henricus hic, quum nullo herede relicto interiisset, Regna ejus devenerunt ad germanam Isabellam, quæ nupserat Ferdinando hujus nominis quinto, filio, atque herede Joannis Aragoniæ Regis, cujus infra erit mentio. Documenta Catholici hujus Regis non pauca, quæ afferri possent, missa faciam, eorum nonnullis contentus. Primum erit conventionum monumentum consignatum literis, dum adhuc Aragoniæ Princeps, Rexque Siciliæ renunciatus a Patre, Isabellæ Principis nuptias ratas habuit. Conventiones hujusmodi factæ sunt Cervera in oppido a. d. septimum Idus Januarias anni 1469. quas inter conventiones, quibus jurejurando se Ferdinandus obstrinxit, ea est: *Que guardarèmos, y conservarèmos en el Consejo de el Regimiento de estos dichos Reynos, y en todas sus preeminencias, honores, y prerrogativas, al Ilustre, y Reverendo Señor Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, Cancillèr mayor de Castilla, nuestro muy caro, y muy amado Tio.* „ Pollicemur, nos curam, ratio- „ nemque habituros Illustris, ac Reverendi Domini Archie- „ piscopi Toletani, Primatis Hispaniarum, Cancellarii ma- „ joris Castellæ, nobisque Patrui charissimi (erat tum Archiepiscopus Alphonsus Carrillus) „ tum quod attinet ad ho-

Ferdin. V.

„ horum Regnorum Regiminis Consilium ; tum quod ad „ omnes ejusdem præeminentias, honores, ac prærogati- „ vas. Quam exacte conventionum hanc partem servarit magnus hic Rex, quacunque oblata occasione patuit, erga laudatum Archiepiscopum ejusque Successorem Cardinalem Hispaniæ celeberrimum Petrum Gonzalez Mendotium. At ne forte virorum tantæ æstimationis meritis obsequium id Regium tribuatur, quem se gesserit videamus erga proxime sequutum Archiepiscopum.

XXIV. Quintus hic est Fr. Franciscus Ximenius, quem tali honore cur Rex prosequeretur, præter dignitatis excellentiam alia certe causa nulla erat. Rex Catholicus Lucullano perscribens ad Cardinalem Senogalliæ tertio Calendas Novembres anni 1506. epistolam, quæ data apparet Almazano, eidem etiam atque etiam commendans Archiepiscopum, & Franciscum de Roxas oratorem suum Romæ, quos Purpureo avebat galero per Sanctissimum Papam Julium secundum cohonestari, *Facemos*, inquit, *vos saber, que nos acatando la habilidad, y letras, y grandes meritos, y virtudes de el muy Reverendo en Christo Padre D. Fray Francisco Ximenez Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, y dignidad en que està &c.* „ Scias velim, admodum Reverendum in „ Christo Patrem Fr. Franciscum Ximenium Archiepisco- „ pum Toletanum, Hispaniarum Primatem ingenio, lite- „ ris, maximis meritis, & virtutibus præstantissimum, ac „ propria insuper dignitate conspicuum &c. Item epistolæ duæ ad Cardinales Urbinatem, & Finarii clausulam eamdem præseferunt.

XXV. Quascumque Rex Catholicus ad venerabilem hunc Præsulem dedit literas eas omnes *ad Hispaniarum Primatem* inscripsit. Longum esset singulas numerando recensere; instar omnium ea sit epistola, qua Rex gravissimas, & honestissimas docet causas Archiepiscopum, quibus Regia ipsius Majestas bellum Gallis indicere compellebatur, quod nempe Rex eorum Christianissimus Ludovicus XII. Pisano Conciliabulo studium suum in omni genere officii professus erat, quod Conciliabulum Redemtionis anno 1511. coactum per indignissimum, atque inauditum scelus moliebatur deponere Julium secundum legitimum Pontificem, & Christi Vicarium in terris: quod ne fieret Rex Catholicus vi-

vires omnes, omnesque opes intendit; unde ipso in conflictu super Ravennam, quo iniquiori fortuna usus fuit, victoriam reportavit. Epistolam hanc adducit Illustrissimus Episcopus Nemausensis Spiritus Flechier in vita hujus Sancti Archiepiscopi a se descripta. Ejusque initium est: *Reverendissimo Padre en Jesu Christo, Arzobispo de Toledo, Cardenal, Primado de las Españas, gran Cancillèr, è Inquisidor General, à quien siempre avemos considerado, como nuestro Amigo, y honrado, como à nuestro Padre.* „ Reverendissime in Christo „ Pater, Toletane Archiepiscope, Hispaniarum Primas, „ magne Cancellari, ac Generalis Inquisitor, quem semper „ ut amicum coluimus, uti Patrem venerati sumus, &c.

Flech. lib. 3. vit. Card. pag. 389.

XXVI. Hujusmodi honore, dum vixit, Ferdinandus Archiepiscopum Toletanum prosequutus est, usquedum prope erat, ut animam efflaret. Imminens gravisque necessitas Regis ob oculos versabatur Curatorem constituendi, qui post supremum diem suum satageret Hispaniæ rerum; namque Joanna Regina filia ægræ valetudinis erat, neposque Carolus Asturiæ Princeps legitimus Regnorum heres longe nimium aberat: nullumque consilium ad Regni quietem aptius inire, se posse intellexit, quam si Cardinali Archiepiscopo curam Regni omnem committeret; uti reapse præstitit ex testamento, Madrigalexo in vico a. d. decimum primum Calendas Februarias anni 1516. obsignato coram Michaele Velazquez, Clemente a secretis. Quod testamentum, quatenus huc spectat, ita se habet: *Por ende confiando de la conciencia, religion, rectitud, y buen Zelo de el Reverendissimo Don Francisco Ximenez, Cardenal de España Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas Cancillèr mayor de Castilla &c.* „ Quare confidens conscientiæ, religioni, rectitudini, ac „ zelo Reverendissimi Francisci Ximenii Cardinalis Hi„ spaniensis, Toletani Archiepiscopi, Primatis Hispania„ rum, majoris Cancellarii Castellæ &c. Documenta cætera proferre supersedeo, onerat enim turba, non ornat.

Testam. Reg. Cat.

Carol. V.

XXVII. Carolus V. tum ante, tum postea quam ad Imperii fastigium ascendit nullas Archiepiscopo Toletano literas non *ad Primatem* inscriptas tradere consuevit. Post Avi mortem proxime sequutam, Asturiæ duntaxat Principem gerens Archiepiscopo scripsit ejus electionem a Catholico Rege factam confirmans ob rerum Hispaniæ regimen,

uti

uti mox memorabam. Epiſtolam dedit Bruxellis decimo ſexto Calendas Martias anni 1516. atque infit: *Reverendiſſimo Padre en Jeſu Chriſto Cardenal de Eſpaña Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, gran Cancillèr de Caſtilla, nueſtro cariſſimo amigo*. „ Reverendiſſime Pater in Chriſto Jeſu „ Cardinalis Hiſpaniæ, Toletane Archiepiſcope, Hiſpaniarum Primas, major Cancellari Caſtellæ, nobiſque „ amice cariſſime &c. Regii ſibi nominis dignitatem, majeſtatemque adjunxit Reginæ matri Joannæ adhærens hortatu Pontificis Leonis X., Avique Maximiliani Imperatoris, jamque Rex Hiſpaniarum ſalutatus inauguratuſque aliam dedit epiſtolam Bruxellis a. d. ſeptimum Idus Septembres anni 1512. de Ferdinandi Infantis Ædium commutatione: cujus titulus: *Reverendiſſimo Padre en Jeſu Chriſto Cardenal de Eſpaña Arzobiſpo de Toledo, Primado de las Eſpañas, Inquiſidor General, gran Cancillèr, Governador de nueſtros Eſtados de Caſtilla nueſtro muy amato, y querido amigo*. „ Reverendiſſime „ in Chriſto Pater Cardinalis Hiſpanienſis, Archiepiſcope „ Toletane, Hiſpaniarum Primas, Generalis Inquiſitor, „ magne Cancellari, noſtrarum ditionum Caſtellæ Gubernator, amice nobis cariſſime, ac deſideratiſſime. Ita Carolus I. Hiſpaniarum Rex, antequam Germaniæ Imperium aſſequeretur.

Flechier. lib. 3. pag. 411.

Sandoval to. 1. lib. 2. pag. 66.

XXVIII. Poſtmodo ad Imperium aſſumtus coœvos Archiepiſcopos iiſdem honoris officiis proſequutus eſt. Forte Granatæ tum degebat, quum infauſtum accepit nuncium de Hungariæ Rege devicto, & in fugam verſo per Turcarum Imperatorem Solimanum. De ægris, affectiſque Hungariæ rebus Alphonſum de Fonſeca Toleti Præſulem certiorem facit literis, quibus etiam oſtendit quam neceſſaria ſit ſua in Germaniam aditio Infanti Ferdinando, reique Chriſtianorum publicæ periclitanti ſuppetias; poſtremo ſupplicationes ut fiant pro felici rerum eventu curare jubet. Datæ fuerunt hæ literæ Granatâ tertio Calendas Decembres anni 1526. quarum ſubſcriptio eſt: *Franciſco de los Cobos*. Et incipiunt: *EL REY. Muy Reverendo en Chriſto Padre, Arzobiſpo de Toledo Primado de las Eſpañas, Cancillèr mayor de Caſtilla, de el nueſtro Conſejo*. REX. „ Admodum „ Reverende in Chriſto Pater Toletane Archiepiſcope, Hi„ ſpaniarum Primas Cancellari mayor Caſtellæ, nobiſque

„ a Consiliis. Alias afferre possem literas ab eodem Imperatore datas e Regia Quinqueremi, quum haud mora esset in Italiam transfretaturus a. d. quintum Calendas Sextileis anni 1527. quibus idem a secretis subscribit, qui superioribus per eadem verba, hæc vero: aliaque prætereo, ne submolestus Lectori fiam.

Philip. II. XXIX. Quum anno 1555. sese volvente Carolus Imperator omnibus ultro Regnis remisisset nuncium, Hispaniarum Rex acclamatus fuit filius ejus Philippus II. Regis hujus epistola suppetit per Gometium Davila Marchionem *de Velada* postea Aulæ Magistrum Caroli Principis perscripta Olyssippone a. d. tertium Calendas Septembres anni 1582. ad Cardinalem Gasparem de Quiroga, qui Concilium omnium Provinciæ Præsulum Toleti coegerat: cujus inscriptio est: *Al muy Reverendo en Christo Padre Cardenal D. Gaspar de Quiroga, nuestro muy caro, y muy amado amigo, Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, Inquisidor General de mis Reynos, y Señorios.* „ Admodum Reverendo in Christo Pa„ tri Cardinali Gaspari de Quiroga nobis charissimo, & „ juxta dilectissimo amico Toletano Archiepiscopo, Hi„ spaniarum Primati Regnorum nostrorum, ac ditionum „ Generali Inquisitori. Documentis cæteris, quæ hujus Regis extant prætermissis repetam quod parte prima jam attuli, decretum nempe definitivum, quod Archiepiscopos omnes, & singulos Toletanos comprehendit. Ea est Pragmatica officiorum, quam ipse Rex fecit anno 1580. in qua legitur: *No se puede llamar Señoria Reverendissima à ninguno, sinò à solos los Cardinales, y al Arzobispo de Toledo, como a Primado de España, aunque no sea Cardenal.* „ Nulli omni„ no convenit Dominatio Reverendissima, præter Cardina„ les, & Archiepiscopum Toletanum, tanquam Hispania„ rum Primatem, quamvis Cardinalatus honore minime „ fulgentem.

Philip. III. XXX. Ex Philippi II. agnomine filio Philippo III. supervacaneum haud dubie foret monumenta petere, siquidem ipsamet officiorum Pragmatica ab illo edita octavo Idus Junias anni 1600. loco laudato per nos allata documentum est sane locupletissimum. In eadem mandat, ut Dominatio Illustrissima omnium nemini, præter Cardinales, tribuatur, deinde addit: *Assimismo por la grandeza de la dignidad de el* Ar-

Arzobispo de Toledo es exceptuato en dicha ley, como Primado de las Españas, aunque no sea Cardenal. „ Archiepiscopus pariter Toletanus, ob dignitatis amplitudinem, tanquam „ Hispaniarum Primas, ut minime sit Cardinalis, hac tamen lege habeatur exceptus. Ita Religiosissimus Rex.

XXXI. Item a Catholicis Regibus Philippo quarto, & Carolo Juniore quanquam innumera peti possint exempla, superfluens puto esset recensere ex iis ullum, lege enim scripta utuntur qui sunt a secretis Regiæ Majestatis, ut literas ad Archiepiscopum Toletanum inscribant *ad Primatem Hispaniarum*, ut passim faciunt. Cæterum quia Ferdinandi Austriaci Cardinalis Infantis, qui Toletanam rexit Ecclesiam singulare exemplum est, operæ pretium erit epistolæ initium proferre, quam Philippus quartus ad eum tradidit, adventum Vvalliæ Principis Madritum nuncians, qui postea fuit Rex Angliæ. Ea vero est hujusmodi: *El REY. Ilustrissimo Infante Don Fernando mi muy caro, y muy amado hermano, Cardenal de la Santa Iglesia de Roma Administrator perpetuo de el Arzobispado de Toledo, Primado de las Españas &c.* „ REX. Illustrissime Ferdinande Princeps, Frater mihi charissime, ac dilectissime, S. R. E. Cardinalis, „ perpetue Administrator Toletani Archiepiscopatus, Hispaniarum Primas &c.

Philip. IV.

Carol. II.

XXXII. Secundùm allatam epistolam proferre aliam Philippi V. quem Deus Optimus Maximus diutissime nobis servet incolumem, non modo superfluum, sed etiam inutile fore censeo: nam Ecclesia Hispalensis haud multo post sui Memorialis initium profert tum literas Regiæ ipsius Majestatis nomine perscriptas ad Ecclesiæ Hispalensis Procuratorem Romæ, quæ Primatus Ecclesiæ Toletanæ præseferunt testimonium: tum Regium decretum datum pridie Idus Septembres anni 1721. quod nos initio hujus operis produximus, quo Rex Toletano Archiepiscopo Excellentiæ titulum tribuit, *que es el mayor*, prosequitur idem decretum, *que se permite à la mas elevada esfera de sus Reales Dominios, por ser el referido Arzobispo Primado de las Españas*: „ Quo quidem honore omnium amplissimo eos tantum prosequi licet, qui sublimiori sunt in loco positi, quia Toletanus Archiepiscopus Hispaniarum est Primas. Decretum hujusmodi utpote manifestum, ac publicum testis non

Philip. V.

indiget Hispalensi Ecclesia firmioris, quæ proprio ore id fatetur.

XXXIII. Anno autem insequenti decretum aliud ejusdem Regis invicti prodiit, quod præterire nec possum, nec debeo, sanctioris, ac secretioris Consilii sententia, quod frequentissimum duodevicesimo Calendas Quintileis anni 1722. Regem admonuit de audacissimo per Tarraconensem Vicarium perpetrato facinore, Sede vacante, nam gravate, ac repugnanter acceperat quoddam Vicarii urbis Madriti præscriptum, quod inter Archiepiscopi Toletani titulos, illum etiam Primatis Hispaniarum exhibebat. Addebat præterea Consilium, argui oportere eum Vicarium, ambigere ausum de re Pontificum Diplomatibus, sanctionibus Regum, nostrique sanctissimis Regni legibus contestata. Quamobrem Rex Consilii sententiæ adhærens denunciari mandat Vicario Archiepiscopatus Tarraconensis Generali, quam molestе audaciam ejus tulerit; & Archiepiscopo recèns electo, (qui suæ jam Sedis possessionem inierat,) ut opportune ediceret, ne suarum ipsius rerum administratores eò audaciæ in posterum devenirent.

XXXIV. Quum igitur istiusmodi decretum Rex ediderit, quisnam, si Deus me amet, administratorum Archiepiscopalis Audientiæ Hispalensis obfirmatam ferret audaciam, qui expungere orsi erant e scriptis ad Toletanam Curiam spectantibus Primatûs titulum? Quam gravate id tulerit Rex, decreto expressit ad Consilium tradito, quod licet totum in operis hujus proœmio proposuerim, tamen abs re non erit aliqua inde huc transferre: *Mando*, inquit, *al Consejo haga entender à aquel Arzobispo, y à su Iglesia, ha sido de mi desagrado, que toleren esta novedad, dando las providencias convenientes, para que ni el Arzobispo, ni la Iglesia lo permitan, ni fomenten: previniendo à la Audiencia, estè à la vista de lo que en esto se executare*. „ Consilio mandamus, ut „ Archiepiscopo, & Ecclesiæ illi significet permoleste a „ nobis auditum, quod in ejusmodi novitate conniveant; „ præstetque quæ opportuna fore censuerit, ne Archiepiscopus, & Ecclesia id ferant, foveantque: Audientiæ demandans explorandi onus quidquid ea in re factum erit. Loquendi genus adeo apertum, adeo significans, ut gravissimos illos Canonicos pudore suffundere certe valeat; quo

enim

enim Toletanæ Ecclesiæ decoris plus affert, eo conniventiam magis Hispalensis condemnat.

XXXV. Non æquum facerem, silentio Ludovici primi exemplum obvolvens, cujus præproperam mortem perpetuò deflebit Hispania; ejus quippe suavissimam memoriam ex hominum mentibus nulla unquam delebit vetustas. Hic antequam ipse ad Catholici hujus Regni Solium ascenderet, publicum, atque juridicum Toletani Primatus testimonium reliquit. Laudabilis consuetudo est Equestris Ordinis Sancti Spiritus, ut qui in eum cooptatur Torquem non ante accipiat, quam Fidem professus Catholicam, jurejurando ad eam se defendendam astringat. Princeps hanc præstitit professionem, juratusque est coram Illustrissimo Francisco de Valero, & Losa Toletano Archiepiscopo, cui Rex Christianissimus Summus Ordinis Magister suam de legaverat potestatem. Quæ sic se habet: *Ego idem Ludovicus spondeo, voveo, ac juro, sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia, in quæ juro, & Sacramenti voto me adstringo præ manibus D. Francisci de Valero, & Losa Archiepiscopi Toletani Hispaniarum Primatis, magni Castellæ Cancellarii.* Quæ quum ita sint, nullus igitur ambigendi locus est, quin omnes Hispaniæ Reges tum veteres, tum recentiores ab Alphonso sexto ad Philippum quintum, qui Monarchiam Hispaniæ iterum moderatur, Toletanum Archiepiscopum honore Primatis prosequuti sint. *Ludov. I.*

XXXVI. Regum Aragoniæ, & Navarræ sum pollicitus monumenta proferre, antequam duo ista cum Castellæ Regno conjungerentur. Quare primum adducam ex Joanne II. Aragoniæ Rege, idque magnæ sane auctoritatis, quippe in Regis ejus ditione Tarraconensis Metropolitana sita erat, quæ cum Toletana de Primatu quandoque contendit, Joannes igitur hujus nominis II. in Aragoniæ Regno, quum Vallisoleti versaretur anno 1420. septimo Idus Junias donationem fecit Regionis *Cepedæ* Isabellæ de Roxas postea Comitissæ Fani Sanctæ Martæ. „ Aitque „ donationem se istam facere gratificandi causa Isabellæ de „ Roxas filiæ legitimæ Martini Sanchez de Roxas, ne„ ptisque Senctii de Roxas Archiepiscopi Toletani, Prima„ tis Hispaniarum, magnique Cancellarii Castellæ. Verba ipsius proferam: *Por facer bien, y merced a vos D. Isabel de Roxas, hija* *Joan. II. Rex Arag.*

Mem. comp. lit. Fam. de Astorga pag. 17. *hija legitima de Martin Sanchez de Roxas, Sobrina de Don Sancho de Roxas Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, è Cancillèr mayor de Castilla*. Documentum hoc videsis impressum in libro Memoriali de litibus Familiæ de Astorga.

XXXVII. Alterum peto monumentum ab Joanne alio Rege Navarræ. Documentum nempe concordiæ in Turris Syllanæ oppido datum anno 1439. quo pactionibus sese obligant factis, ut congressui cautum esset, Rex Navarræ, Henricus Austriæ Princeps, Alvarus de Luna Stabuli comes, Joannes Archiepiscopus Toletanus, aliique non pauci. Documentum autem hujusmodi incipit: *Sepan quantos esta carta vieren, como nos D. Juan., por la gracia de Dios Rey de Navarra, è Don Henrique Principe de Asturias fijo Primogenito heredero de el muy alto, y muy esclarecido Principe, y muy poderoso Rey, y Señor, mi Señor, è Padre el Rey Don Juan de Castilla, y de Leon: è otrosi Don Alvaro de Luna Condestable de Castilla, è Conde de Sant Estevan, è D. Juan Arzobispo de Toledo, Primado de las Españas, Cancillèr mayor de Castilla &c.* Eadem latine conversa: „ Omnibus has legentibus literas sit „ perspectum, nos Joannem Dei gratia Regem Navarræ, „ & Henricum Asturiæ Principem maximum natu filium, „ atque heredem Excellentissimi, & Illustrissimi Princi- „ pis, Regisque invicti ac Domini, D. Parentis optimi „ Joannis Regis Castellæ, & Legionis; itemque Alvarum „ de Luna Comitem Stabuli Castellæ, & Gormatii castri, „ & Joannem Toletanum Archiepiscopum Hispaniarum „ Primatem, magnum Castellæ Cancellarium &c. Hinc satis liquet, Hispaniarum Primatem agnosci Archiepiscopum Toletanum ab hoc Rege Joanne. Monumentum istud videre est impressum a Petro Mantuano in libro edito Redemtionis anno 1611., cui titulus: *Seguro de Tordesillas*. *Petr. Mant. Seg. Tordes. c. 36. pag. 131.*

XXXVIII. Ex Christianissimis Galliæ Regibus haud multæ vetustatis exempla proferentur, ob communionis infrequentiam cum Toletanis Archiepiscopis pro eorum temporum conditione. Attamen videndum erit, quid ii postea præstiterint, quàm divinitus duo hæc inclyta Regna conjuncta sunt, duosque invicem infensissimos Reges indissolubili conjunctionis vinculo copulavit omnipotentia Dei, *qui facit utraque unum*. Siquidem ex eadem immortali Familia Borbonensi Reges Hispaniam, & Galliam moderantur ex *Galliæ Reges.*

eo

eo tempore, quum Philipus quintus, tanquam legitimus, & naturalis heres horum in Regnorum possessionem venit. Quæ quidem occasio non facilem modo, verum etiam necessariam reddidit Archiepiscopi Toletani cum Rege Christianissimo communionem. Exinde autem Galliæ Rex quotiescumque ad Archiepiscopum Toletanum dedit literas, nunquam non Primatis Hispaniarum dignitatem illis inscripsit.

XXXIX. Sic inscriptas omnes accepit literas Cardinalis Portocarrerius, quæ in Philippi V. Regni primordiis frequenter eidem fuerunt redditæ. Eumdemque inscripsit titulum literis ad Illustrissimum D. Franciscum de Valero, & Losa, quum Regiam illi auctoritatem delegavit, ut per ipsius manus Regis Christianissimi nomine Torquem Sancti Spiritus acciperet Serenissimus tunc Asturiæ Princeps, postea Rex Catholicus Hispaniarum Ludovicus primus, qui ad majus, meliusque Regnum evolavit; cujus delegationis mentionem habui supra num. 35.: in ea vero Hispaniarum Primas, magnus Castellæ Cancellarius vocabatur. *Ludov. XIV.*

XL. Rex denique Christianissimus Ludovicus XV., qui Galliæ rerum felicissime potitur, dans literas ad Excellentissimum Didacum de Astorga, & Cespedes Toletanæ Primatialis Sedis nuperrimum Archiepiscopum, quem Benedictus XIII. Pontifex Maximus, dum hæc latine converto, Sacro Cardinalium Collegio aggregavit septimo Calendas Decembres, necnon præclaræ Primatus ejusdem dignitatis rationem habens, quum quatuor alios dignissimos viros iisdem frequentibus Comitiis creavit, Toletanum præ cæteris amplissimo honore illo cohonestavit. Ad hunc inquam Ludovicus dans literas decimo tertio Calendas Sextileis anni 1724. Primatus titulum iisdem inscribit materno idiomate hoc pacto: *Al Archevêque de Toledo du Conseil de mon Frere le Roy d'Espagne, gran Cancellier de Castille, & Primat des Espagne. A Madrit.* „ Toletano Archiepiscopo Fratris „ nostri Regis Hispaniarum a Consiliis magno Castellæ Can„ cellario, & Hispaniarum Primati. Madritum. Causa cur Christianissimus hanc epistolam Toletano Archiepiscopo scriberet, fuit delegatio suæ auctoritatis, ut penes eum argumentis, & insigniis nobilitatis, juxta constitutiones Ordinis Sancti Spiritus, necessariis ad cæruleam vittam, vestemque Equestris Ordinis suscipiendam, probarent, qui ab *Ludovic. XV.*

Re-

Rege Christianissimo in eumdem Ordinem cooptati fuerant Excellentissimi Domini Dux Arcûs Marchio Sanctæ Crucis Comes Altamiræ, & Dux loci in Hispania Geryonis monumentum nuncupati, vulgo *S. Pedro*, qui Regis negociis detenti Lutetiam Parisiorum haud poterant commigrare.

XLI. Abs nostro instituto haud erit verba ipsa delegationis memoratæ producere ad vim roburque addendum rei propositæ. Ea vero sunt istiusmodi: *Lois pour la grace de Dieu Roy de France, & de Navarre, Chef, & Souverain, gran Maistre des Ordres de St. Michel, & de St. Esprit. A nôtre tres cher, & bien aimè le Sr. Archevêque de Tolede du Conseil de nôtre tres cher, & tres aimè Frere le Roy d' Espagne, & gran Chancellièr de Castille, & Primat des Espagnes.* „ Ludovicus „ Dei gratia Rex Galliarum, & Navarræ, caput, & Princeps, summusque Ordinis Sancti Michaelis, & Torquatorum Equitum Magister. Nobis carissimo, ac dilectissimo Archiepiscopo Toletano a Consilio sanctiori, ac secretiori Fratris nostri carissimi, atque amatissimi Hispaniæ Regis, magnoque Castellæ Cancellario, atque „ Hispaniarum Primati. Quibus exemplis propositis manifestum fit Christianissimos etiam Reges Hispaniarum Primatem Archiepiscopum Toletanum non detrectare.

XLII. Cæterum, quod proculdubio maxime attendi oportet, Portugalliæ Reges vel ipsi Toletano Archiepiscopo Primatis titulum tribuerunt: quanquam nemine omnium clam sit, Bracarenses Archiepiscopos dignitatem hanc suæ ipsorum Sedi adjudicatam esse contendere, ejusdemque Regni scriptores pro virili parte niti, ut proprio in Regno eam dignitatem ostendant permanere. Videsis Barbosam de univ. Jur. Eccl. Verumtamen cognita prævaluit veritas cæci conatus incœpto: dubitatio enim nulla est, quin Regiam Majestatem, ac Regis æquissimi auctoritatem potius deceat, quod ratio penitus discussa uti certissimum suadet attendere, quam cæcæ, obfirmatæque mentis impetum defendere. Testimonium citabo, quod ubi reperiri possit me indicante, facile incredulus quisque propriis subjiciet oculis.

Barbos. to. 1. de univ. Jur. Eccles. lib. 1. c. 6. nn. 48. pag. 98.

XLIII. Eminentissimus Hispaniæ Cardinalis, ac Venerabilis Archiepiscopus Toletanus Fr. Franciscus Ximenius Cisnerius, quo erat ardore maximo, singularique virtute, nunquam non intentus ad res præclare gerendas,

sum-

ſummopere curavit Chriſtianis perſuadere Principibus, ut fœdus ferirent adverſus immaniſsimos Turcas, vindicandi gratia ſacros Jeroſolymæ locos in libertatem, ut in eam urbem Chriſtianum nomen reduceretur, unde jam fuerat amandatum. Quamobrem alios inter Principes, ad Emmanuelem Portugalliæ Regem dedit literas, quibus quæ reſpondit Rex idem ob ſtudium ardens erga Catholicam Religionem exemplum erunt, quod proponere ipſe conſtitui: etenim cætera Regiis iiſdem literis expreſſa, utcumque Principis adeo Catholici religioſiſsimum animum oſtendant, quoniam abs re noſtra ſunt, invitus quidem, omnia tamen omitto; quæ autem cum noſtra cauſa conjuncta ſunt, decerpo: *Nos Dominus Emmanuel Dei gratia Luſitaniæ Rex &c. Reverendiſſime in Chriſto Pater Toletanæ Sedis Antiſtes, Hiſpaniarum Primas, Cancellari maxime, qui nobis ſemper familiaritate amicus, & obſervantia Parens es habitus.* Hujuſmodi accepit verbis Archiepiſcopum Toletanum Rex iſte præſtantiſsimus: quare quis dubitet, quin cæteris omnibus epiſtolis pari eum honore ſit proſequutus? Equidem binis id literis præſtitum ab eodem Rege eſt, quas refert Reverendiſsimus Fr. Petrus de Quintanilla, & Mendoza, Ordinis D. Franciſci, mihi ſane cognitus in libri ejus initio, quem inſcripſit: *Oranium, Ximenii virtute, Catholicum.* Quæ quum ita ſint, ſatis jam factum per me fuiſſe arbitror inſtituto meo, quod nempe Chriſtiani orbis Catholici Reges Toletanæ Eccleſiæ Primatum apertiſsime fatentur, atque teſtantur.

Emmanuel Rex Portugalliæ. Ill. Flech. vita Card. lib. 3.

Fr. Petr. de Quin. & Mend. lib. 1. Oran. Xim. virt. Cathol. inſcript.

PARS TERTIA.

PROLUDIUM

Rationes, & Fundamenta, quibus Hispalensis Ecclesia innititur, penitus diluuntur.

INsignem de acerrimo hoste victoriam reportare, summæ singularisque virtutis gloria est: quæ autem semel virtute sunt parta, servare, neque minor est virtus, neque minor est gloria.

Quærere non minor est virtus, quam parta tueri:

ajebat Etnicus. Equidem, verbo absit invidia, victoriam sum assequutus eorum genere armorum, quibus in hunc campum descendi. Ea vero sunt firmissima argumenta, auctoritates certæ, præclara documenta & exempla, testimonia Regum, Romanorum rescripta Pontificum, Oecumenici demum Concilii sententia. Quamobrem usurpare jure possum quod vetus poeta cecinit:

Manil. ap. Salm. to. 14. cap. 2. ad Corint. 1. disp. 4. pag. 41.

Ornari res ipsa vetat contenta doceri.

Toletanæ Ecclesiæ Primatus externis non indiget ornamentis, satis illi est unicuique patefieri. Quoniam vero Hispalensis Ecclesia classicum cecinit, eduxitque aciem tot conflatam ornatissimis copiis, quarum non paucas factum fuit ut penitus deleremus; conferenda nobis erunt signa adversus

 eas,

eas, quæ restant, futurum namque est, ut nihilo meliori quam reliquæ fortuna utantur. Et quanquam in parte copiarum suarum, quæ veteranis constat, aliaque in earum parte, quam recenter instructis militibus adornavit, maximum sibi præsidium collocavit, hos pollicemur, (audaciæ ac temeritatis, causas procul habentes) pudore adeo suffusum iri, ut venire amplius in conspectum nostrum non audeant: eorum quippe inertia in apertum prolata, & robustiores a progrediendo deterrebit, & ora impudentiorum rubore suffundet. Absit vero, ut aliquis libertatem dicendi, qua utor condemnet, non antea inspectis quæ capitibus quinque V. VI. VII. VIII. IX. sum dicturus. Eò lectorem humanissimum opperior, ut postea judicet, audaxne, ac temerarius, verusne sim rerum promissor. Quicunque autem ea legerit capita, sit licet studiosissimus adversæ partis, ut sententiam ferat non recuso.

CAPUT I.

Diluuntur quædam argumenta Ecclesiæ Hispalensis.

SUMMA CAPITIS.

I. *Memoriale negat Toletum antiquitus fuisse Metropolim:*
II. *Ideoque Osii tempore non extitisse Hispaniarum* Primatem.
III. *Metropolitas non extitisse in Hispania colligit ex Concilio Cæsaraugustano A. 380. celebrato.*
IV. V. VI. *Epistola Siricii Pontificis ad Himerium Tarraconensem Episcopum idem adstruere contendit.*
VII. VIII. IX. *Aliæ objectiones Memorialis contra Toletani* Primatus *vetustatem.*
X. *Prima objectio diluitur, & comprobatur. Toletum fuisse semper Metropolim.*
XI. *Exemplo Arelatensis Metropolis ostenditur, quandoque Ecclesiasticam Dignitatem extitisse in aliqua urbe, antequam civilis in eadem constitueretur.*
XII. *Carthago, ut videtur, non habuit Episcopum per prima tria Secula.*
XIII. XIV. *Dacianus Diocletiani Præses, qui in præcipuis totius Hispaniæ urbibus collocavit suum Tribunal, Toleti etiam id constituit.*
XV. *Antiquitas Toletanæ urbis, ejusque mœnium veterum duplex ambitus.*
XVI. *Frequens incolis advenisque ab Apostolica prædicatione semper fuit.*

XVII.

XVII. XVIII. *Diluuntur argumenta, quæ negant Toletanum* Primatum *demonstrando quod ficut D. Leander præfedit Concilio III. Toletano tanquam Pontificis Legatus, ita Ofius Cordubenfis Epifcopus eadem auctoritate, qua Niceno, & Sardicenfi præfuerat, præfedit Concilio Cordubenfi.*

XIX. *Idem ad ruitur exemplo Concilii Generalis VI. cui præfuerunt duo Sacerdotes, & Diaconus Romani Pontificis Legati.*

XX. XXI. *Metropolitæ Tarraconenfis antiquitas vindicatur ab objectionibus Memorialis.*

XXII. XXIII. XXIV. *Himerium fuiffe Metropolitam Tarraconenfem ipfa Epiftola Siricii demonftrat, qua Memoriale nititur contrarium evincere.*

XXV. XXVI. *Himerii tempore non erat interclufum cum Romana Sede commercium, ut fuadet Memoriale.*

XXVII. *Ideo Siricius committit Himerio curam reftituendi collapfam difciplinam, quia Metropolitæ ipfi aliis erant deteriores.*

XXVIII. *Diluitur etiam objectio majoris antiquitatis quam Memoriale tribuit Himerio ut* Primatum *Toletanum, & Metropoliticam dignitatem neget.*

XXIX. XXX. *Patruini iterum mentio eft, quem nulla ratio fatis firma comprobat non fuiffe Toletanum Præfulem: itaque negari certe non poteft antiquitas, quam non pauci Auctores tribuunt Toletano* Primatui.

I. PRimatialem Hifpaniarum Sedem Toleti non fuiffe ab ultima illa vetuftate, quam tradit Garfias de Loayfa, Ecclefiæ Hifpalenfis objectorum fumma eft. Primum ea conficit argumentum, ajens: quod Metropolitana Sedes ea in urbe collocanda fuerit, quò Laici caufas deferre confueverunt, ut fuperioris partis capite primo eft demonftratum: Quum autem Carthago, non Toletum jftiufmodi effet Metropolis, quò populi duo, & feptuaginta confluebant, ut jus fuum experirentur; hac in urbe, non Toleti Metropolis ftabilienda erat. Eoque id magis, quia tum temporis urbs Toletum Plinio tefte *urbs parva* erat, *fed loco munita*. Quare quum Toletana civitas ne Metropolis quidem effet, Primatialis multo minus fuerit.

II. Hanc propofitionem illatione univerfaliori confirmat, quam rationibus quatuor fulcit fubjecto hærentibus non incerto. Conftans eft, Præfulem, ut fit Primas, Metropolitanum effe oportere. Hifpalenfis autem Ecclefia docet, quatuor primis Ecclefiæ feculis, & paulo citra, nullum in Hifpania Metropolitam extitiffe, quocirca Toletanum Præfulem non fuiffe Metropolitam, proindeque nec Primatem. Argumentum comprobat: Primo: Quia conftantiffime hiftoria teftatur, Ofium Epifcopum Cordubenfem, *Mem.p.61n.62.*

ſem, aliquot poſt annos a Synodo Nicæna, & Sardicenſi, quibus tanquam Apoſtolicus Legatus præſedit, in Hiſpaniam veniſſe, Synodoque congregata Cordubæ anno circiter 356. Conciliorum prædictorum decreta evulgaſſe. Quo poſito; docere pergit, eodem anno Epiſcopum Hiſpalenſem, tametſi Bæticæ totius provinciæ Præſulem, minime tamen Metropolitæ jus, aut titulum habuiſſe; ſiquidem, re ſecus ſe habente, Suffraganeus Epiſcopus, meritis licet præſtantiſſimus, cujuſmodi erat Oſius, propria, inquit, in Sede Præſules inconſulto Metropolita non congregaſſet: quos inter congregatos Epiſcopos credibile eſt Hiſpalenſem ipſum recenſeri. Poſtremo colligit, Primatem haud dubie Hiſpaniarum tum temporis non fuiſſe, quippe quem, ſi extaret, Nationale Concilium cogere oportebat.

III. Deinde ait, Redemtionis anno 380. celebratum Cæſarauguſtæ Concilium duodecim Epiſcoporum, quorum, licèt Garſias de Loayſa Hiſpanienſes fuiſſe omnes teſtetur, duos tamen Phitadium, & Delphinum fuiſſe Gallos ex Aquitaniæ provincia juxta Severum Sulpitium, Eutichianum ex urbe Baſtis, & Valerium Cæſarauguſtanum: hoe anno Præſulem Tarraconenſem fuiſſe Himerium, qui Concilio non adfuit; Tarraconenſis autem Suffraganeum fuiſſe Cæſarauguſtanum, ex quo Metropolitæ fuerint conſtituti. Quî ergo, urget Eccleſia Hiſpalenſis, alii ex aliis provinciis cogi Præſules poterant, Metropolita abſente? Certe ſi ea tempeſtate Himerio Metropolitæ auctoritas fuerat, neque Cæſarauguſtæ Concilium fore coactum, neque Metropolitam, aut ſaltem illius Vicarium defuturum: at eorum nulli delegatam ejuſmodi auctoritatem conſtare, quum Valerium Cæſarauguſtanum caruiſſe eadem ſit palam e ſubſcriptione, quæ nono extat loco. Idem evinci ratione alia, quod nempe ex Gallia Præſules adſuerint; conſuetudinem quippe hanc antiquitus viguiſſe, ut Epiſcopi provinciæ finitimi amice vocarentur, aut a Chriſtiano aliquo ſeculari Principe invitarentur; ex quibus legitime inferri, Metropolitarum poteſtatem iis temporibus in Hiſpania nondum ſtabilitam fuiſſe.

Pag. 62. n. 63.

Sever. Sulp. hiſt. Eccl. lib.

IV. Tertio docet, conſtare id ex epiſtola Divi Siricii ad Himerium Epiſcopum Tarraconenſem traditam anno 385. Eo tempore Hiſpaniam horridæ inſtar Sylvæ, quod ad mores

Pag. 63. n. 64.

res attinet, atque omnigenæ refertam hæreſeos extitiſſe. Romam aditum interclusum: Hiſpaniarum Epiſcopos congregari prohibitos, tum ingruentibus bellorum incendiis, tum capiti ſubordinationis defectu, a quo cogerentur. Hanc ob rem Himerium Damaſo epiſtolam conſcripſiſſe, quam epiſtolam, quum tabellarii adventum Damaſi mors præceſſiſſet, D. Siricio legendam eſſe traditam. Hunc, ait, Eccleſia Hiſpalenſis, ubi rogatis quindecim ſingillatim reſpondit in epiſtola expreſſis, præterea addidiſſe: *Hæc, quæ ad tua conſulta reſcripſimus, in omnium Coepiſcoporum noſtrorum perferri facias notionem, & non ſolum eorum, qui in tua Diœceſi ſunt conſtituti, ſed etiam ad univerſos Carthaginenſes, ac Bæticos, Luſitanos, atque Galitianos, vel eos, qui vicinis tibi collimitant hinc inde provinciis.* Siric.ep.ad Him.

V. Ad hæc accedunt alia Hiſpalenſis Eccleſiæ pulcherrima effata, quod nempe id Himerio in mandatis minime datum fuerit per Divum Siricium ex privata ulla auctoritate ipſius; aut ex aliqua prærogativa, quam Præſul Tarraconenſis ſive adeptus antea eſſet, ſive Pontificio eo reſcripto aſſequeretur; at ſolummodo ob majorem ordinationis antiquitatem, quam rem ex epiſtolæ verbis colligit, ubi idem Pontifex; *Et quanquam*, inquit, *ſtatuta Sedis Apoſtolicæ, vel Canonum venerabilia definita nulli Sacerdoti Domini ignorare ſit liberum, utilius tamen, atque pro antiquitate Sacerdotii tui, dilectioni tuæ eſſe admodum poterit glorioſum, ſi ea quæ ad te ſpeciali nomine ſcripta ſunt, generaliter per unanimitatis tuæ ſollicitudinem in univerſorum Fratrum noſtrorum notitiam perferantur.*

VI. Liquet igitur (ita robuſtiſſime, ut credit argumentatur Eccleſia Hiſpalenſis) Primatem eo anno Hiſpaniam non habuiſſe, cui negotium illud committeretur; honoreſque, ac poteſtatem Metropolitarum nondum fuiſſe conſtitutos; Divus enim Siricius Himerio ſcripſiſſet, ut Hiſpaniarum Metropolitas ſuarum compotes redderet literarum, quæ rurſus ab eiſdem communicarentur cum Suffraganeis, juxta ſanctiones Sacrorum Canonum; qui tametſi publicati erant in Hiſpania, tamen hauddum executioni mandati fuerant.

VII. Quarto demum comprobat Concilii Toletani primi auctoritate, quod fuit habitum anno 400. a novemdecim Præſulibus, præſidente Patruino, qui, prout ſacri ejus conventus Præſes, hunc in modum orditur: *Mihi autem placet con-* Pag.65.n.65.

constituta primitus Concilii Nicæni perpetuo esse servanda, nec ab iis esse recedendum. Indicium, ait, Ecclesia Hispalensis nondum executioni mandatos fuisse Canones Nicænæ Synodi ullis in Hispaniarum provinciis, ac proinde Metropolitarum auctoritatem non esse id temporis constitutam: quare initium sumit a proponendo Nicænæ Synodi constitutionum observantiam. Verum quia Garsias de Loaysa hunc Patruinum tradit Toletanum esse Præsulem, idcirco addit Hispalensis Ecclesia, constare ex D. Innocentii epistola, quam P. Sirmondus eruditissimus in lucem protulit, exhibetque Conciliorum tomus alter ex recensione Labbejana, Patruinum fuisse Præsulem Emeritensem, secutus Sirmondi laudati opinionem, cujus frequentissime a nobis mentio facta est.

VIII. Quam Sirmondi opinionem religiose adeo sectatur Hispalensis Ecclesia, ut nos admonere non dubitet; liquido ex auctoris hujus animadversione constare, quod consulto prius deinde mature facto sit opus, ut de vetustis adeo rebus instituatur sermo, quorum in cognitionem perquam raro conjectura nos ducit; quum præsertim quod affirmavimus, impense nitimur comprobare; omnia enim novam induunt faciem, quando summum eorum studium nos tenet. Jam vidimus quam necesse habuerit ipsa consultrix laudabilis Consilii sui, & juxtà quam parum faciat cum re præsenti; quanquam Sirmondi observatio eruditis non paucis
Sup. p. 2. c. 10. num. 3. maximi momenti fuerit. Vide quæ capite decimo secundæ partis a num. tertio disputavimus.

IX. Paragraphum quintum quatuor hæc argumenta comprehendens his claudit verbis; quæ quoniam semel cœpi latine tantum afferam: Constat igitur, ait, tum ex hac Synodo, tum ex Divi Innocentii primi literis, Canones Nicæni Concilii executioni nondum fuisse mandatos in Hispania Redemtionis anno 400. proindeque Episcopos Matricium, quas dicunt civitatum auctoritate, atque jurisdictione Metropolitarum minime fuisse præditos; pariterque constat Patruinum non Toletanum, sed Emeritensem Episcopum fuisse, atque in Toleti urbe Primatem haud extitisse: non enim credibile est Præsulem tunc Toletanum Asturium, qui sexto loco subscripsit, alienæ provinciæ Episcopo concessisse præeminentia domi propriæ. Omnia hæc Hisp. Ecclesia.

X.

X. Hisce argumentis, ut patet, rectà eo collimat, ut antiquitus, quinque scilicet primis seculis, comprobet Toleti Primatum existere nequivisse: ea vero sunt adeo levia, ut facili negocio refelli possint; quin etiam ipsorum nonnulla ex se concidant, quia labili admodum hærent fundamento. Primum sane, quod non Ecclesia Toletana, sed Carthaginensis fuerit Metropolis, tumquum Metropolitæ in Hispaniarum Ecclesiis instituti fuerunt, non modo diluimus supra; sed contra luculentissime docuimus Carthaginensem Ecclesiam fuisse nunquam, Toletanam vero semper totius provinciæ Carthaginensis Metropolim fuisse. Quidnam esset causæ, cur Toleti Metropolis Ecclesiastica poneretur, dum secularis haud dubie Carthagine olim foret, quæri potest, & exemplo proposito discrimen omne amoveri.

XI. Exemplum suppetit ab Arelatensi civitate, ubi, Petro Marca Parisiensi Archiepiscopo teste, Metropolitana dignitas, quod spectat ad Ecclesiasticum Ordinem, fuit, priusquam ab Imperatore Honorio ibidem secularis potestas costitueretur, ut jam diximus, modo autem ipsius Archiepiscopi verba producimus: *In ea*, inquit de Honorii quadam constitutione sermonem habens, *Imperatorem Arelatem Metropolim in Ordine Civili appellare, ob Præfecturæ Sedem; in Ordine enim Ecclesiastico Arelas dignitate Metropoleos potiebatur a longissima consuetudine.*

Marc. lib. 1. de Marc. Hispan. cap. 16. n. 3. cit. part. 2. c. 9. n. 34.

XII. Exemplo jam præmisso experiendum mihi est, num ratio aliqua non contemnenda afferri per me valeat. Si Carthaginensis Metropolis perinde in Civili olim Ordine, atque postea in Ecclesiastico extendebatur, certe Dioeceses non paucæ a Carthagine maximo intervallo erant dissitæ: Carthago enim quum sita esset in extremo provinciæ, valde distaret necesse erat a Sedibus Episcoporum aliis e regione positis. Contra vero si Toleti Metropolitana Sedes constituta esset, utpote quæ urbs totius in provinciæ umbilico extat, commodiori loco cunctis Episcopis sita fuisse videretur. Huc accedit, quod mihi perquam verisimile est, primos eos tercentum annos Episcopum fuisse nullum Carthagine, nam Illyberitanæ Synodo, in qua multorum opinio est divisionem Metropolitarum Sedium factam esse, Carthaginensis Præsul non adfuit, nec ejus mentio ulla fit: quum-

Conc. Illyberitan.

Ppp que

que non defuerit Eliocratensis Episcopus Successus, qui decimo septimo loco subscribit, credibile est, Carthagine nondum Episcopum extitisse. Enimvero a fide abhorrere videtur, duabus in proximis urbibus, nempe Carthagine, & Eliocratæ duos Præsules habuisse Cathedram, præsertim quo tempore Christianis infensissimæ gentes, tum antea immanissime persecutæ illos fuerant, tum hactenus insectabantur: quando enim coacta fuit ea Synodus, Diocletiani adhuc persecutio grassabatur, ut docet Card. Aguirre. Huic per me allatæ rationi si adjungas memoriam extare nullam Carthaginensis Episcopi multos inde annos; argumentum mihi videtur non leve ad asserendum, quod conjecturâ duntaxat auguramur.

XIII. Neque insuper credenda est urbs Toletum parva ea urbs fuisse, quam sibi vult Hispalensis Ecclesia, ac nullius pene nominis, quando Catholica fides annuciabatur Hispaniis. Profecto constat Dacianum Præsidem ex omnibus quos Diocletianus, & Maximianus Imperatores habuerunt facile crudelissimum, cui ad Christianam evertendam Rempublicam Hispania provincia commissa fuit, in Peninsulæ præcipuis urbibus Tribunal constituisse, uti Barcinone, Cæsaraugustæ, Valentiæ, & Emeritæ; ea siquidem loca erant ad Christianos arcessendos, tormentisque debiles perterrendos, necnon ad Idololatriam reducendos maxime opportuna. Præterea quum iisdem in urbibus essent Præsules, qui & exemplo, & exhortationibus ad constantiam in perferenda vi tormentorum alios inflammabant, facile poterant eosdem captos Episcopos exquisitis torquere cruciatibus, vitaque exuere; aut saltem e conspectu ovium abducere, fortasse etiam constantiam eorum infringere, uti de Basilide Emeritensi Episcopo docui factum esse.

XIV. Id unum spectavit Dacianus, quum venit Toletum. Quando autem constat quam insignes, ac celebres laudatæ urbes forent, quidni Toletum iisdem accenseatur? Addendum præterea, quod Romani hac in urbe Circum maximum habuerunt, cujus vel hodie extant rudera in campi æquore nobis *la Vega*, ubi Romæ instar celeberrima fiebant ludicra, & bestiæ asservabantur quibus reos objicere moris erat, quo mortis genere Martyres non pauci fuerunt sublati; quorum aliquos Martyrologia memorant, & Eccle-
sia

ba Toletana ſtatis diebus veneratione proſequitur. Quamobrem velit nolit Eccleſia Hiſpalenſis, vel 190. annos ante Chriſti adventum Toletana civitas haud dubie celebris in Hiſpania erat. Videſis Doctorem Piſa, & Comitem de Mora. Quamobrem, tametſi Carthagine primo conſtitutus Præſes fuit, biſcentum poſtea lapſis annis æſtimationem Toletanæ urbis eſſe auctam nihil mirum. Forte etiam Præſes Toletum ſe ſuumque Tribunal contulerit ab urbe Carthagine. Mem.pag.55.

XV. Tradunt hiſtoriæ noſtræ, quibus objicere nihil poteſt Eccleſia Hiſpalenſis Toletanorum mœnium ambitum, quibus aut cinxerunt urbem, aut cinctam Romani receperunt, uſque ad Vvambæ Regis tempora, qui novis eamdem mœnibus cinxit, antiquis minime loco motis, ampliavitque ædificiis longe pluribus, arcibuſque novis excitatis. Utrorumque ſuperſunt rudera, extantque adhuc veterum mœnium portæ, vulgo *de el Cambron*, quæ cum Divi Auguſtini Monaſterio conjungitur, inſignia urbis affixa, uti cernere oculis poteſt quicumque vetuſtatis amans Toletum ſeſe conferat.

XVI. Quæ quum ita ſint animadverto. Gothorum tempore Leovigildus Aulam conſtituit in urbe Toleto, atque ibidem ſpatio centum annorum nullo diſcrimine perſiſtit abſque ullo incremento. Aliquot enim lapſi anni ſunt ſupra centum a Leovigildo, cujus Regni primordia Redemtionis anno 568. fuerunt, ad Vvambam, qui anno 672. fuit inauguratus. Omne igitur quidquid Eccleſia Hiſpalenſis Toleti urbis amplitudini conatur detrahere, nunquam poterit evincere, quod prædicationis tempore Divi Jacobi, ac Principis Apoſtolorum, qui ambo noſtram illuſtrarunt provinciam, Toletum incolis infrequens fuerit, quò non undique Hiſpani confluerent, proindeque in Eccleſiaſtico ordine facile poſſet fieri Metropolis, quantumvis libet in civili non eſſet. Afferre ſuperſedeo quæ tradunt Didacus de Caſtejon, Alcocerius, Comes de Mora, aliique quamplures; argumento enim diluendo ſunt ſatis, ſuperque ea quæ tradidi, de quibus dubitari omnino non licet.

XVII. Quibus quatuor argumentis Eccleſia Hiſpalenſis probare nititur propoſitionem ſuam, fundamento ea hærent nullo. Primum leve nimium eſt. Certo certius

pono quidquid ipsa autumat conjicitque; ac proinde nullus dubito, quin Osius Cordubensis Episcopus aliquot post annos a Concilio Nicæno, ac Sardicensi in Hispaniam venerit, Synodumque coegerit anno circiter 356. in urbe Corduba, quo advocatus fuerit Præsul Hispalensis cum cæteris Hispaniarum Episcopis, & etiam Episcopus Toletanus. Omne id autem Osius ut præstiterit, necnon Concilio præfuerit, tamen ne minimus quidem est arguendi locus, quod neque Hispalensis Metropolita esset, nec Toletanus Primas, forent ii hac dignitate præditi, necne, per id tempus. Qua de re ut constet liquido, instructione alia non indigemus, quam quæ frequenter ab Ecclesia Hispalensi nobis traditur, quæ unà cum aliis non paucis affirmat, id quod in dubium non ausim revocare, Divum Leandrum præfuisse Concilio Toletano tertio, quod verisimile est ab eodem Præsule coactum esse. At enimvero quînam fieri poterat, ut ipsa in urbe alieni Metropolitæ (de hoc certe nullus ambigendi locus est) ejusque in oculis congregaret Synodum, eique præesset? Non multi operis est solutio: quia scilicet Sanctus Archiepiscopus Romani Pontificis erat Legatus, uti testantur, qui præsedisse ipsum affirmant, nobisque non improbatur. Quod si ergo Ecclesia Hispalensis affirmat Osium, tanquam Legatum Pontificis id coegisse Concilium; quid, malum! e tenebris lucem conatur eruere, dum Solis radiis circumfunditur.

XVIII. Sed ab Osio ut non discedam, ratio patet ex eodem ipsiusmet exemplo. Et sane Osius Concilio Nicæno præsedit, quô tot Præsules sanctitatis, ac virtutis laude præstantissimi, omnesque propemodum ex Oriente convenerunt; etenim ex Occidente pauci admodum eam ad Synodum gravissimam se contulerunt. Quæ quum ita sint, quare igitur Præsul exterus Concilio præsidet? Quare Sanctissimi illi Patres id patiuntur, quum præsertim de re agatur, quæ contra illos facit? Ratio est, qua objecta quælibet possent dilui, quod scilicet Osius Divi Silvestri Legatus erat; Legati vero Pontificii auctoritas, cui ejusdem Pontificis erant vices in mandatis, quum Synodo præesset ejus nomine, ita erat perspecta; ut Præsulum quorumcumque, vel Patriarcharum Alexandrini, & Antiocheni, qui tanta hac potestate tum soli erant præditi, jus omne, atque aucto-

ctoritatem excelleret: itaque tanquam Pontificis gerens vices, partesque agens, Præsulibus quibuscumque congregatis in Synodo præsidebat, ac præerat. Id Nicæno in Concilio Osius præstitit, prout Pontificius Legatus: & juxta in Cordubensi, quo potuit pro sua auctoritate Hispalensem Episcopum quantumlibet Metropolitæ auctoritate præditum, & Toletanum, quantumvis Primas Hispaniarum ab omnibus haberetur, convocare; Osii quippe auctoritas cuicumque aliorum auctoritati præibat.

XIX. Exemplum aliud proferam ad cap. 6. primæ partis per me allatum. Agatho Pontifex convocavit Synodum ipsa in urbe Constantinopoleos Oecumenicam sextam. Huic Patriarcha Gregorius adfuit, quem nemo verum, ac legitimum Patriarcham detrectabat, uti supra est demonstratum. Ecquis autem Concilio præfuit? Num Gregorius? Haud sane. Num Præsul alius nisi auctoritatis tam eximiæ, saltem adeo illi proximæ, ut cum Patriarcha æquaretur? Nil minus. Agatho tres misit Legatos, eorumque nullum Præsulem, duo enim Theodorus, & Gregorius erant Presbyteri, tertius Diaconus, Joannes nomine. Hi autem propria in Patriarchæ Sede, ac domo, omnium in Concilii Patrum oculis, ac frequentissimi populi locum Patriarchæ occupant duo meri Presbyteri, & Diaconus? Maxime id quidem. Quin etiam tribus iis certe viris, utut non Episcopis, auctoritas major erat quam ipsi Patriarchæ; etenim iidem tametsi ne infimo quidem cum Episcopo per se comparandi erant; tamen, quatenus partes agebant Pontificis, præclarissimam Patriarchæ potestatem anteibant. Quamobrem Cordubensi Concilio præsedisse Osium Apostolicæ Sedis Legatum, nonnisi levissima causa est, cur Episcopus Hispalensis minime Metropolita, & Toletanus haudquaquam fuisse Primas dicantur.

Part. 1. cap. VI. num. 11.

Ibi cap. 14. n. 8.

XX. Si, quod nonnulli tradunt scriptores, affirmare velim, Phitadium fuisse Archiepiscopum Toletanum, non modo satis per me argumento erit factum, at evidenter comprobatus, Cæsaraugustani Concilii exemplo, Ecclesiæ Toletanæ Primatus. Etenim in aliena provincia tum Synodum congregarat, tum eidem præsederat, ut patet ex eo quod primus omnium recensetur: cui etiam sententiæ suffragatur quod ait Ecclesia Hispalensis; congregatos nem-

pe Præsules ex alienis dissitisque provinciis esse profectos: cui quidem Synodo idcirco ni fallor ex se non adsuit Himerius Tarraconensis Episcopus, quia eidem præesse non poterat. Quoniam vero Maximi, Flavii Lucii Dextri, Juliani Perez, aliorumque horum scriptis inhærentium, auctoritates adhibere religio est, ut ajebam capite primo, instare nequeo huic responso. Quamobrem, esto, Phitadius & Delphinus Gallorum Præsulibus bono omine accenseantur. Himerium vero Episcopum Terraconensem undenam didicit Ecclesia Hispalensis, per suum Vicarium non ad fuisse? verba ejus audienda: *Porque no lo fue Valerio Obispo de Zaragoza que firma en lugar nono*. „ quia Vicarius ejusdem „ non fuit Cæsaraugustanus Episcopus, qui nono loco sub„ scribit. Euge, belle: itanevero? Annon fieri potuit, ut, præter Cæsaraugustanum Præsul alius vices Tarraconensis geret, atque ita Concilio præforet? Quid? nonne potuit Phitadio quantumvis Gallo Episcopo committere, ut suas ageret partes, quum per se adesse non posset? Id profecto quemadmodum factum esse non asserimus, ita fieri potuisse non negamus, neutram quippe in partem ratio suppetit: eaque tempestate qui priori, posteriorive subscriberent loco, majorem minoremve auctoritatem non indicabat, ut capite decimo est demonstratum.

Sup. part. 2. c. X. num. 7.

XXI. Alia insuper Ecclesiæ Hispalensis causa suppetit, cur Himerius Metropolita id temporis non fuerit: ait enim: *Si Himerio tuviera en este tiempo autoridad de Metropolitano, el Concilio no se huviera celebrado en Zaragoza*. „ Si Metropoli„ tæ auctoritate Himerius fuisset tunc præditus, Cæsarau„ gustæ coactum non esset Concilium. Quæ quidem ratio quum tanti sit Ecclesiæ Hispalensi, miror, non fateri eumdem, quod Tarraconensis Ecclesia ne anno quidem 691. esset Matropolis; eo siquidem anno Cæsaraugustæ Concilium est habitum: eademque ratione constante, fatendum erit, Veram tum Præsulem Tarraconensem non fuisse Metropolitam; si enim secus esset, Cæsaraugustæ Synodus haud coacta foret. Quapropter apertum est quam levi nititur fundamento Hispalensis, ut Himerium demonstret Metropolitam non fuisse, tumquum primum Cæsaraugustæ Concilium est celebratum. Quin etiam de levitate hujus rationis clarius patet, quam refello; namque Tarraconensis Metropo-

lita præter hanc, Synodos minimùm octo extra Tarraconem convocavit. Joannes Tarraconensis Metropolita Gerundæ habuit Concilium anno 515. Sergius Barcinone anno 540., aliudque postea Ilerdæ 546. Artemius coegit Cæsaraugustæ Synodum anno 592. & iterum Faventiæ 598. Assiaticus celebravit Synodum Barcinone; Eusebius aliam Egaræ nunc tenui oppidulo vulgo *Terrassa* anno 614. Aliud demum Concilium est celebratum Cæsaraugustæ anno 691. quo tempore quis esset Metropolita, licèt non innotescat, Vera tamen fortasse fuerit, quem patet fuisse Tarraconis Præsulem anno 693. Quæ quum ita sint, quam levi fundamento nititur, qui Tarraconensem Præsulem idcirco negat fuisse Metropolitam, quia prima Cæsaraugustana Synodus extra ipsius Metropolim fuerit congregata? Et quoniam e Præsulibus nullus qui subscribunt, Sedis suæ mentionem facit, sententiam hanc affirmare, & negare perinde est.

XXII. In literis per Siricum ad Himerium traditis penitissime animum defigit Ecclesia Hispalensis, ut tertium inde argumentum eliciat, cæterum quicumque Memoriale id coagmentaverit, bona ejus pace dixerim, epistolam totam non legit, multa ex industria præteriens, nonnulla autem ad rem suam aptissima decerpens; itaque minutam ejus diligentiam latuit quod negotium sibi facessere potuisset; quare præclara ea noxa se minime implicasset proferendi sententiam, re, ut par erat, minime explorata, atque perspecta, neque secus atque tradit epistola affirmasset; quam rem Jurisconsultus Celsus bellissime distrinxit, inquiens: *Incivile est, nisi tota lege perspecta, una aliqua particula ejus proposita, judicare*. Idque apprime contigit Ecclesiæ Hispalensi, quæ proponit argumentum, ut retur firmissimum, comprobandi causa, quod Himerii Præsulis Tarraconensis tempore, ac Siricii Pontificis Metropolitæ in Hispania non fuerint. *Leg. 24. ff. de Leg.*

XXIII. Argumenti hujus confutatio ita erit perspicua, ut nullus ambigendi locus remaneat: duciturque eâdem ex epistola Siricii ad Himerium. Ad percontationem, seu caput octavum Himerii Summus Pontifex ita respondet: *Dicimus etiam licenter, ac libere exploratæ vitæ homines, quibus etiam fuerint numerosa conjugia, ad præfatas dignitates, prout cuilibet libuerit, aspirare. Quod non tantum illis, qui hæc im-* *S. Siric. ep. ad Himer.*

immoderata ambitione pervertunt, quantum Metropolitanis, specialiter Pontificibus imputamus; qui dum inhibitis ausibus connivent, Dei nostri, quantum in se est, præcepta contemnunt.

XXIV. Liquido hinc patet, Metropolitas minime in Hispania id temporis defuisse. Himerius queritur, apud Pontificem, tempora moresque Hispaniarum, dum non solum homines æstimationis non integræ, sed etiam Bigami, hac duntaxat de causa, ut suæ ipsorum ambitioni satisfacerent, ad Sacros Ordines, immo & ad Episcopi dignitatem aspirabant. Pontifex vero respondet, magnum quidem eos homines facinus perpetrare, at longe majus peccare Præsules, potissimum Metropolitas eorum cupiditati minus Catholicæ conniventes. Enimvero, nisi certum testatumque esset Siricio Metropolitas in Hispania reperiri, quomodo eorum damnaret indulgentiam, qua ambitiosos illos dignitatibus studentes ferebant? Quæ quidem verba Pontificis si expendantur, palam est Metropolitas ab eo magis incusari; quum enim nullus ordinari Episcopus nisi per provinciæ Metropolitam posset, ipsi tribuendum vitio erat, siquis dignitatem immerens assequeretur, quam audaci ambitione quæsivisset. Quum igitur Siricius Episcopos, maxime autem Metropolitas culpandos apprime censeat, quod spectat ad corruptelam ei per Himerium significatam, quin Metropolitæ ea tempestate in Hispania fuerint dubitatio nulla est: ejusdemque præsidio epistolæ, quam Ecclesia Hispalensis potissimum jactat ipsamet lacessens vincitur. Quare adamussim illi convenit dictum Claudii Mamertini, quod protuli in prima hujus operis parte.

Par.1.c.3.n.10.

XXV. Manifestæ huic rationi objici nihil jure potest; & quamvis ad cavillationem subdolum sese vertat ingenium; argumentatio tamen procedet omnino nunquam. Animadverto ab Hispalensi Ecclesia esse dictum, Himerium petiisse consilium a Damaso Pontifice, causas afferendo tum difficilis Romanam ad Sedem aditus, tum Hispaniarum Episcopos congregari non posse tam ob ingruentia bella, quam ob capiti subordinationis defectum. Ex his causis nulla, ut videtur, movere Himerium potuit, ut suis in rebus dubiis ab Apostolica Sede consilium peteret. Et sane prior causa non procedit; si enim aditio fuisset Romam difficilis, erat potius, cur minime a Pontifice Consilium peteret. At re-

revera id temporis alia nulla extitit difficultas, præter longitudinem viæ: præterea quindecim post annos, quum teterrimis, & crudelissimis Hispania bellis longe lateque affligaretur, Synodus tamen Toletana prima Episcopum potuit Romam mittere consilium petitum a D. Innocentio; contra vero Himerii tempore, quum Hispania omnis Octaviana, ut dicam, tranquillitate uteretur, adeo interclusa itinera Romam fuerint.

XXVI. Quinquennio ante, Hispalenses Episcopi convenerant in urbe Cæsaraugusta; legesque sanctissimas tulerant, corruptis moribus, ac disciplinæ collabenti obviamituri, Priscilliani sectam damnantes. Bella nondum ulla fuerant excitata; quinti enim seculi primordia, Hispalensi Ecclesia teste, moveri sunt cœpta. Quid igitur tres eæ causæ sibi volunt, quas Memoriale comminiscitur, cur Himerius Divi Damasi consilium inierit, Pontifexque Siricius sententiam expresserit suam? Capiti subordinationis defectus pro certo hîc habetur, circa id enim tota vertitur controversia. Hoc scilicet probandi genere quodcumque institutum confirmari facile potest; viri tamen prudentes probandi hoc genus rejicient; totoque Cælo aberrans a veritate collectio erit, quæ levi adeo nititur fundamento.

XXVII. Quare Himerio mandatum potius fuerit, ut Pontificias has literas cum Hispaniarum Episcopis communicaret, quam cum Metropolitis, ut suos quisque Suffraganeos faceret earum compotes, juxta Canonicas Conciliorum Sanctiones, conjicere prudentia est, affirmare autem audacia: quum enim hujus rei causa non possit dici Metropolitarum in Hispania defectus, quos vere fuisse literæ eædem Siricii testes sunt, aliam oportet rationem excogitare. Quæ adduci videtur posse, nec levi nititur fundamento, ipsis nempe Siricii literis, est eorumdem Metropolitarum negligentia, & ignavia, quæ ita displicuit Sancto Pontifici, ut eam ob rem iisdem præsertim vitio verterit collapsam disciplinam, quemadmodum num. 23. demonstravimus. Quumque intelligeret, quanti momenti esset cum omnibus Episcopis per se decreta, ac sancita communicare, provinciam hanc noluit tantæ levitatis hominibus, qui proprio Pastorali muneri indormiebant, demandare: duxitque optimum Himerii curæ, ac studio ardenti committere, qui quam rerum omnium

ſatageret, ut medicam adjungeret manum labefactatæ diſciplinæ locupletiſſime teſtabantur ipſius literæ ad Summum Pontificem dubia omnia complectentes, quorum ſolutio ad Apoſtolicam Sedem pertinebat. Præterea ſi Himerius epiſtolam ſcripſerat, eidem certe reſcribenda alia fuit. Neque dubium eſt, quin multum inde honoris eveniret Himerio, quod Sancti Pontificis ſententiam tot cum Præſulibus communicaret; ita enim toti quam late patet orbi ejus ſtudium ardens in Religionem, Eccleſiæ legibus obtemperatio, morumque depravatorum emendatio, ſummam per Himerii laudem innotuiſſet.

XXVIII. Equidem tota in Siricii epiſtola ne verbum quidem ſum nactus, quo Pontifex cauſam eſſe dicat, cur Himerio committat munus communicandi cum omnibus Præſulibus provinciarum Carthaginenſis, Bæticæ, Luſitanæ, Gallœciæ, ac finitimarum quod literis ipſe reſpondet, majorem ordinationis antiquitatem. Neque enim Pontificis literis, neque ullo conſtat monumento, Tarraconenſem Epiſcopum Himerium fuiſſe antiquiorem tota in Hiſpania, finitimiſque provinciis. Antiquum eum eſſe Præſulem literæ illæ tradunt, antiquiorem non tradunt. *Pro antiquitate*, inquiunt, *Sacerdotii tui*: non autem, *pro majori*. Te hanc epiſtolam cum Præſulibus communicare erit utilius, & pro tui Sacerdotii antiquitate tibi valde honorificum, ait Siricius. Verum ut fatear, ex his verbis quomodo inferri poſſit non intelligo, quod Himerio tanquam Præſuli antiquiori committitur, ac demandatur ut decretum edicat. Quocirca, quum ratio iſtæc afferri nequeat, ac Siricii teſtentur literæ quod ſupra luculenter docuimus, Himerii nempe ævo in Hiſpania Metropolitas non defuiſſe; eadem ſane ratione defendi non poterit, ut Eccleſia Hiſpalenſis contendit, Metropolitas in Hiſpania non fuiſſe auctoritate, atque juriſdictione ipſorum propria, Himerii tempore. Itaque machinamenta oppugnatoris corruunt, quibus nititur Toletanæ Eccleſiæ Primatum diruere.

XXIX. Ad quartum argumentum parum reliqui eſt quod dicamus; variis quippe in locis diximus multa, quæ ſatis ſuperque illud rejiciunt. Jam vidimus argumenti imbecillitatem, quod ex D. Innocentii primi epiſtola ad Toletanum Concilium ſcripta duxit Eccleſia Hiſpalenſis, negan-

Sup. part. 2. cap. 10.

gandi causa, Patruinum illum, qui primo loco subscripsit, Toletanum Archiepiscopum fuisse; affirmandique, quod idem ea tempestate fuerit Præsul Emeritensis. Neque ulla extat difficultas ab eruditissima Jacobi Sirmondi observatione, cui Auctores Hispani gravissimi, quos laudavimus, abunde satis responderunt. Quod potissimum demonstrare contendit hoc loco Hispalensis Ecclesia, est; quod nempe Concilii hujus tempore nondum singulis in Hispaniæ provinciis Metropolitæ plenam adepti erant jurisdictionem; quæ autem Patruini affert verba ad rem probandam, secus sese habent: & tametsi contrarium aperte non evincunt, tamen in id videntur magis prona. Eadem Patruini verba sic se habent: *Soy de parecer, que los decretos de el Concilio Niceno se guarden perpetuamente, y que de ellos nadie se debe apartar.* „ Sentio decreta Nicænæ Synodi perpetuo servari oportere, „ eorumque nihil negligendum esse. Quæ verba interpretari possumus tam de admissis, quam de non admissis Concilii decretis; quî enim illatio certa potest duci ab antecedente, quod æque hinc atque in contradictorium propendeat?

XXX. Ratio hæc loquendi non obscure videtur innuere admissos jam in Hispania esse Concilii Nicæni Canones: decreta enim legesque veteres ut perpetuo serventur edicere, pristinam potius earumdem auctoritatem instaurare est, quam novam iisdem conciliare, quod alteram sententiæ partem videtur adstruere: *Nihil sejungendum a decretis per Nicænam Synodum.* Id enimvero pro certo habeo, quod nihil a loco, re, persona sejungi possit, quod olim conjunctum non fuerit. Quare quum Patruinus nil sejungendum esse dicat a Nicæni Concilii decretis, verbis ejus antiqua potius legum obtemperatio instauratur, quam nova instituatur. Itaque ex Memorialis argumentis nullum labefactare posse judico vetustatem Primatus Ecclesiæ Toletanæ, quam Garsias de Loaysa, qua est eruditione, ingenio, sapientia, comprobare, & Ecclesia Hispalensis contra nequidquam persuadere, contendunt.

CAPUT II.

Confutantur alia duo Argumenta Memorialis.

SUMMA CAPITIS.

I. Primatus *Toletanus perinde atque affirmari non potest argumentis certis, negari non potest rationibus satis firmis.*

II. *Pallii honor non importat Pontificias vices; exemplis comprobatur.*

III. *D. Leander Pallium obtinuit a D. Gregorio, non autem vices Pontificias.*

IV. *Quidquid Memoriale ait de Sacro Pallio nihil promovet contra Toletanum* Primatum.

V. *Memoriale objicit quod Archiepiscopus Compostellanus quinquennio ante institutus Metropolita etiam post* Primatum *restitutum ab Urbano II. præsedit Nationali Synodo Palentinæ, cui interfuit Toletanus Præsul.*

VI. VII. VIII. *Negatur institutio tam recens Metropolitæ Compostellani, quem pariter demonstratur non præsedisse Palentinæ Synodo.*

IX. *Verba ipsa ejusdem Synodi evincunt præsedisse Raymundum Toletanum* Primatem.

X. *Idem evincitur ex Actis omnibus laudati Concilii.*

XI. *Compostellanus Præsul non erat Legatus, nec præsedit: itaque non audiendus hic in re Mariana secus docens.*

XII. *Toletani* Primates *etiam ordinatione recentiores Conciliis Nationum præsunt.*

XIII. XIV. *Si Archiepiscopus Compostellanus fuisset Legatus Pontificis, jure præesse poterat Concilio, etiamsi in Toleti urbe celebraretur.*

I. QUanquam, ut sæpe jam dixi, non nostri instituti est docere, quod Ecclesia Toletana ipsis ab Euangelicæ prædicationis primordiis, Primatiali dignitate glorietur: argumenta enim satis firma non suppetunt ad tantam vetustatem invictissime comprobandam; quum necesse habuerimus Decretales Pontificum, quæ tribus e primis sæculis extant, ab contentione ista rejicere, simulque monumenta Veterum, quæ Critici dictitant recentiorum commenta, ex quibus peti quidem possent argumenta certa præstantiæ, vetustatis, & constantiæ Primatus in Toletana Ecclesia; tamen, ita Deus me amet, ne in contrarium quidem argumenta reapse existunt, quantum videre licuit. Quamobrem satis per me factum non obscure videtur superiori ca-

capite iis, quæ Hiſpalenſis objecit, mihique perſuaſiſſimum eſt nihil ultra deſiderari poſſe ad penitus diluendas Memorialis machinas. Proponam impræſens duo ejuſdem Eccleſiæ Hiſpalenſis argumenta, quibus inſtitutum ſuum firmiſſime roborari opinatur; demonſtrare pro virili nitens, quod ne temporibus quidem minus remotis, tam ante calamitates Hiſpaniæ, quam poſt inſtauratam urbem, Primatus Toleti extiterit: Alia præterea argumenta faciam reliqua pro inſequentibus capitibus; namque ea quum recèns fabricata ſint ab eadem Hiſpalenſi Eccleſia, reſponſionis indigent præclarioris.

II. Immane conficit argumentum parte altera Memorialis ſuper ſacro Pallii ornamento a Divo Gregorio miſſi ad Sanctum Leandrum: ejuſque conficiendi gratia quam multa de ſacro illo ornatu conſarcinat, ex quibus pro antecedenti poſitis, conatur inferre, quod tota illa vetuſtate Primas in Hiſpania non fuerit. Quum vero antecedens plures, atque evidentes patiatur exceptiones (multa enim, quæ Memoriale præſefert tanquam certa, & minime dubia, incerta ſunt, uti tradidimus parte prima ab eruditiſſimo Petro Joſepho Cantelio Societatis Jeſu edocti, idque hîc tanquam abs re omittimus) certa fieri non poteſt illatio. Si autem quæ Eccleſia ipſa Hiſpalenſis tradit pleraque eorum pro certis haberemus, legitime contrarium inferri poſſet. Si E. G. pro certo haberetur Archiepiſcopi nomen fuiſſe cum Pallii honore conjunctum; ſiquidem Proficius Emeritenſis Præſul vel ante id temporis Archiepiſcopi nomen obtinuit: dum in Emeritenſi Concilio, quod fuit habitum octavo Idus Novembres anno Æræ noſtræ 704. communis autem 666. Archiepiſcopus a Suffraganeis nuncupatur. Si pariter certum eſſet Archiepiſcopi nomini, & Pallio Pontificias fuiſſe vices adjudicatas, neceſſariò inde colligeretur, tum Ildephonſum, tum Proficium Pontificiam geſſiſſe auctoritatem.

Prim. part. c. 7. num. 1.

P. Petr. Joseph Cantel. ibi.

Part. 1. c. 5. n. 5.

Ibi num. 6.

III. Quas doctrina hæc patitur exceptiones jam docui partis primæ capite ſeptimo, ubi rationibus, & exemplis minime dubiis ejuſdem inconſtantiam comprobavi; quum præſertim conſtet, Divum Leandrum a Divo Gregorio Pallii uſum obtinuiſſe; nec tamen idcirco Pontificias geſſiſſe vices, ut eodem capite monſtratum fuit, atque Marchio

Part. 1. cap. 7.

chio de Mondejar teſtatur. Nonnullos quidem opinio feſellit, nam aliquot verba Lucæ Tudenſis habuerunt, tanquam dicta a Divo Iſidoro, quæ ſententiæ ipſius, neſcio quo auctore ſunt adjuncta, ut Marchio de Mondejar obſervat, unde facile id affirmare potuerunt. Eccleſiam autem Hiſpalenſem opinio hac in re non fefellit, ipſa enim Lucæ laudati verba nunquam Iſidoro tribuit, ſemperque proprio ab auctore mutuatur; atque interpretationis acumine, & conjectura fidem ſe credit poſſe facere, quod Divus Gregorius ſuas vices, & Apoſtolicæ Sedis auctoritatem commiſerit Divo Leandro, hac tantum de cauſa, quod certo conſtet eidem a Pontifice Pallium eſſe miſſum.

March de Mond. Diſſ. Eccleſ. diſſ. 4. c. 3. num. 41.

Mem. 1. part. pag. 32. 2. par. pag. 288.

IV. Cæterum, uti capite prædicto oſtendimus incertum omnino eſt, mutuo conjuncta fuiſſe vinculo Apoſtolicas vices, & Pallium, quantumvis enixe id affirmet Eccleſia Hiſpalenſis. Jamque vidimus apertiſſime Pontifices non paucis eſſe Præſulibus impertitos Apoſtolicas vices, ut Salluſtio, & Zenoni Metropolitis Hiſpalenſibus, Pallio eiſdem haud miſſo; & e converſo Pontifices Pallium abſque Apoſtolicis vicibus conceſſiſſe multis Præſulibus, quam rem locupletiſſime teſtantur quæ capite eodem exempla produximus. Quamobrem illa ex coagmentatione tam immani rerum, quas doctiſſima Eccleſia Hiſpalenſis exhibuit de ſacro hoc ornamento, illatio nulla poteſt fieri, quæ Toletanæ Primatum Eccleſiæ in diſcrimen adducat; & multijuga inde potius eruditio deſumitur, quam argumentum ullum ad rem faciens, nempe ad comprobandum, primis decem ſeculis in Hiſpania Primatum non extitiſſe.

Par. 1. cap. 7.

V. Alterum argumentum, quo Eccleſia Hiſpalenſis pugnare, ſeu aliqua ex parte labefactare Toletanum Primatum conatur, vel poſt inſtauratam urbem, eque Maurorum captivitate vindicatam, creatumque Bernardum primum Archiepiſcopum Hiſpaniarum Primatem ab Urbano ſecundo ducit ex Marianæ hiſtoriarum libro decimo. Is refert, Didacum Gelmirez Archiepiſcopum Compoſtellæ, quum Pontificius Legatus factus eſſet, coegiſſe Synodum Nationalem Palentiæ, Præſulibus Hiſpaniæ omnibus convocatis. Quo pariter conveniſſe tradit Abbates, Regni Epiſcopos, eumdemque Toletanum Archiepiſcopum Raymundum, qui tunc erat, multoſque Proceres, Regemque, ac Reginam. Maria-

Mem. par. 3. § 4. n. 55. pag. 373.

rianæ verba ex latina historia, quæ affert Ecclesia Hispalensis, sunt hujusmodi: *Palentiam Episcopi, Abbates, & Proceres universa ditione evocati, convenerunt. Ipse etiam Toletanus. Cæterum præcipua auctoritas penes Gelmirum Compostellanum erat, jure Legati. Adfuere Rex & Regina.* Sic Mariana. Idque evenit anno 1129. *Mariam. lib. 10. cap. 14.*

VI. Addit præterea negari non posse, quin Raymundus secundus Archiepiscopus Toletanus, Primasque tam recens ægre molesteque tulerit, anteire sibi Præsulem in Nationali Concilio sua in provincia congregato, Præsulem inquam, quem tanquam sibi subditum habebat, & summùm quinquennio antè Metropolitæ dignitate cohonestatum. Multas hic exhibet Ecclesia Hispalensis res incertas; nec parum peccat Marianæ traditionem amplectens; verumtamen hoc dandum ipsi est (licèt injurià, ut infra palam erit) quia scilicet instituto conducebat suo adversus Toletanum Primatum. Ac primo falsum profectò est, Compostellanam Ecclesiam, quo tempore id Concilium Nationale fuit celebratum Palentiæ, anno ut diximus 1129. non ante quinquennium ad Metropolis dignitatem evectam fuisse. Cujus rèi argumentum suppetit locupletissimum. *Ibi n. 56. pa. 374.* *Card. Aguir. to. 3 Conc. 327.*

VII. Anno 1115. Concilium pariter Nationale Oveti coactum fuerat: jamque id temporis Compostellanus erat Archiepiscopus Didacus Gelmirez. Concilio huic præfuit Bernardus Toletanus Archiepiscopus, Hispaniarum Primas, & Apostolicus Legatus, subscribitque præ cæteris hoc pacto: *Bernardus Toletanæ Sedis Archiepiscopus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus.* Deinde: *Didacus Jacobensis Archiepiscopus.* Tertio: *Pelagius Bracarensis Archiepiscopus.* Postea Præsules alii duodecim ex aliis provinciis. Quandonam Compostellana Ecclesia, cujus Archiepiscopus erat Didacus, ad Metropolis dignitatem evecta fuerit mihi, ut verum fatear, non est compertum: cæterum ambigendi locus haud esse potest, quin annos ante Palentinam Synodum quatuordecim Metropolis ea esset; totidem quippe annorum spatium inter 1115., & 1129. est interjectum. Concilium hoc affertur ab Aguirre Cardinale tomo tertio Conciliorum, quem videsis, summa cum fide per nos citatum invenies.

VIII. Hoc autem docere persequar vel supra expectationem lectoris mei. Et sane ipsum hoc Palentiæ Concilium,

lium, quo Hispalensis Ecclesia everti contendit, contra quis credat validissime adstruere Primatum Ecclesiæ Toletanæ? Ita quidem ego sentio: factumque ipsum locupletissime testatur. Concilium hoc fuit Nationale, idque Memoriale non negat, eique adfuere Præsules, Episcopi, Abbates, Proceres, Rex, & Regina, Archiepiscopus Compostellæ Didacus Gelmirez, qui minimùm quatuordecim ab hinc annis erat Metropolita, & Raymundus Archiepiscopus Toletanus, qui ad summum biennio ante ad Toletanam Sedem ascenderat. Concilio autem quis præsedit? Hauddubie Compostellanus Archiepiscopus Didacus Gelmirez; ita enim Ecclesia Hispalensis tradit Mariana magistro, perinde atque clarum & evidens foret ejus testimonium. Negare non ausim, gravissimum hunc historicum hac in re nobis imponere; tametsi non affirmarem aperte ipsum loqui. Quoniam vero ejus verborum notione inhærere haud constitui, at potius historiæ veritate; agedum ita senserit Mariana, ut Ecclesia Hispalensis tradit. Verumtamen ad eamdem me verto, cujus in verba jurare possim; Synodoque Palentinæ Toletanum præsedisse Archiepiscopum dico. Idque fidenter adeo affirmo, ut Hispalensem ipsam Ecclesiam ratione audita mecum affirmaturam id esse mihi pollicear.

IX. Fiduciam hanc tantam mirabitur fortasse aliquis: Testis vero id affirmans omni major exceptione est; eique refragari potest omnium nemo. Synodus ipsamet testis est: Ipsa quidem Synodo hujus veritatis magistra utar; ipsiusque verba in medium afferam instituti mei præclarissimum argumentum. Ea vero ab eodem Aguirre Cardinali repetam qui Synodum totam affert citato tomo: *Quia in Ecclesia Dei*, ita incipit Synodus, *& in pauperibus Christi multa mala fieri videmus, & Regnum Imperatoris nostri Domini Adelphonsi, Filii Comitis Raymundi, & Reginæ Dominæ Urracæ, a quibusdam pravis hominibus distrahi, & minui, & diversis modis corrumpi dolemus; idcirco ego Raymundus Toletanæ Sedis Archiepiscopus, & Primas, ac Sanctæ Ecclesiæ Romanæ Legatus, una cum Pontificibus, quorum inferius nomina scripta esse videntur, & Imperatore nostro Adelphonso præsente, atque favente, firmam unitatis stabilitatem inter nos facere salubre duximus: qua utique indissolubili vinculo caritatis, statuimus, ut deinceps, & virtute nostræ unitatis, & circa salutem Fidelium præjudice justitia laboremus.*

Card. Aguir. to. cit. pag. 341.

X.

X. Hoc primo in ingressu Synodi unus loquitur Archiepiscopus Toletanus Raymundus. Is Concilium inchoat, se vocans Primatem, & Sanctæ Ecclesiæ Romanæ Legatum, Patresque ajens convocatos esse, ut obviam eant malis multis, quæ in Ecclesia Dei perpetrabantur. Nonne hoc est præesse Synodo? Negari certe non potest. Quamdiu ea Synodus celebrata fuit, Præsul alius nullus verba fecit; Compostellani vero Archiepiscopi ne mentio quidem incidit. Qui sermonem instituit de rebus agendis: qui Synodi cogendæ causas explicat: qui consilia expedit obortis malis medendi, qui demum sancita decernit, is porro Concilii Præses est, quod unusquisque certum esse non diffitebitur. Quum autem hæc præstiterit Archiepiscopus Toletanus, ipsemet haud dubie Concilio præfuit. Ex Actis ab Aguirre prolatis loco citato, de Compostellani Archiepiscopi præsentia ne constat quidem, (tametsi quin adfuerit non ambigimus) Præsulum quippe subscriptiones desiderantur, nec præter Toletanum Archiepiscopum Raymundum Primatem Legatumque Apostolicum, ullius nomen occurrit. Neque vero dubitandi locus esse potest, quin idem Raymundus præsederit, juxta id quod exprimit de honoribus, quos gerebat. Et sane si præter Hispaniarum Primatem, Apostolicæ etiam Sedis Legatum gerebat, quî poterat fieri, ut non præesset?

XI. Ex hac minime dubia doctrina necessariò infertur, Didacum Gelmirez Compostellanum Archiepiscopum Pontificis Legatum id temporis non gessisse in Hispaniis; &, si forte aliqua peculiari auctoritate fuit præditus alia occasione, coarctatam jam, limitibusque angustioribus præfinitam fuisse. Quid igitur contra Marianæ testimonium asserentis, quod Didacus Gelmirez primas in hac Synodo habuerit partes, tanquam Legatus, reponam? Res ipsa per se patet, nam facti evidentiæ auctoritas nulla prævalet. Mariana quidem non ait, se vidisse Concilium, & ejus Acta, ac subscriptiones; literis autem consignavit, quæ aliquot ex historiis, & monimentis accepit: quum vero documentum certum sit eductum, non est amplius cur fides testi, utut magnæ, & incorruptæ æstimationis, præsertim non oculato, adhibeatur. Opinionis hîc errorem secutus est Mariana, deditque ansam Ecclesiæ Hispalensi eliciendi argumentum,

quo ad rei veritatem promendam nos induxit, cujus mihi ſatagenti nova ſuppetit ratio Toletanæ Eccleſiæ Primatum aſſerendi, quam ſilentio præterire non eſſet æquum.

XII. Poſt Regiam Toleti urbem e poteſtate Maurorum ereptam, & in ditionem Chriſtianorum vindicatam, quinquaginta ſpatio annorum bis Nationale Concilium eſt habitum; Oveti primum 1115., deinde Palentiæ 1129. de quo mox loquebamur. Utrique præſedit præfuitque Archiepiſcopus Toletanus. Bernardus primo, alteri Raymundus. Ille ſi dici potuit Metropolitanis antiquior, hunc e converſo cæteris poſteriorem fuiſſe conſtat: etenim, ut paulo ante monui a Raymundi creatione in Toletanum Archiepiſcopum primus, ſummùm alter vertebat annus, a Didaco autem Gelmirez Archiepiſcopo, & Metropolita Compoſtellano creato quartus jam decimus exactus erat. Hæc primarum delatio a nemine omnium in diſcrimen adducta in eorum temporum Conciliis magnam comprobat Archiepiſcoporum Toleti dignitatem; quam nulli Præſules Hiſpaniarum detrectabant, omneſque venerabantur; qui auctoritatem Primatis omni in Conventu, atque Concilio obſervantes priores ei partes, utcumpue antiquiores Metropolitæ, alii forent, deferebant.

XIII. Qua liberalitate hactenus uſi ſumus erga Hiſpalenſem Eccleſiam, nil ab ipſa propoſitum rejicientes, eadem impræſens uti volumus. Eſto igitur: verum ſit quidquid, ſuum ut argumentum adſtruat, prætendit. Didacus Gelmirez Compoſtellanus Archiepiſcopus bono omine ſit Pontificius Legatus: indicat, cogatque Synodos totius Hiſpaniarum nationis: advocet Toletanum Archiepiſcopum Raymundum, qui mandatis obtemperans ad Concilium ſe conferat: Quum autem hæc ita ſe habeant, prout Hiſpalenſis Eccleſia docet, atque confirmat; quænam ratio eſt, teſtor ejus fidem, cur ea occaſione Raymundum non fuiſſe Primatem affirmetur? Quidve hic Præſul gravaretur, ſeu quereretur ita eſſe factum? Profecto nemo unquam gravate, aut moleſte ſecum agi recte quereretur, quum eum ſibimet præire cerneret, quem conditione ſe quidem minorem, longe autem poteſtate majorem noſceret, ob dignitatem commiſſo eidem muneri adjunctam.

XIV. Quam ſæpe in Eccleſiæ monumentis legimus, Con-

Conciliis vel graviſſimis præſediſſe, tanquam Pontificis ſummi Legatos, meros Presbyteros: quandoque etiam Diaconum? De hac re ſuperiori capite ſatis multa. Nemine autem ægre, nemine gravate id ferente, nemine prorſus querente, Presbyter, aut Presbyteri Legatos agentes & conſeſſu, & ſubſcriptione in Synodis anteibant quibuſcumque Præſulibus, vel Patriarchis, (qui aut ſuperiores, aut minimùm auctoritate ſunt pares Primatibus) quorum in Diœceſi, & Patriarchatu habebantur Concilia, cujus rei exempla produximus ſupra. Quare ſi Didacus Gelmirez Archiepiſcopus Compoſtellæ Apoſtolicum agebat Legatum cum omnibus muneribus ad Synodum convocandam, eidemque præſidendum neceſſariis, vel ipſa in urbe Toleto Concilium poterat congregare; locumque facile primum occupare, ac Raymundo Archiepiſcopo præeſſe; neque ullum idcirco detrimentum hujus dignitati, & poteſtati, nullumque incommodum Primatui eſſet illatum. Quocirca vel ubi antecedens totum, ut ponit Eccleſia Hiſpalenſis, concedatur, (quod tamen docui eſſe falſum) juxta dialecticæ præcepta inferri haudquaquam poteſt, quod ipſa contendit: quam enim ſui argumenti rationem conatur adſtruere, nullam ea cognationem habet cum conſequentia, quod nempe Toleti Primas non fuerit, ſeu moleſtiam, & detrimentum acceperit Toletanus Præſul.

Part.3.c.1.n.17.

CAPUT III.

Responsiones ad Argumenta recèns ficta ab Ecclesia Hispalensi.

SUMMA CAPITIS.

I. *Memoriale male sentit de Toletanis* Primatibus.

II. *Necnon de summis Pontificibus, & de viris in Sanctorum albo jam descriptis.*

III. *Objectat Urbanum II. victum precibus Alphonsi VI. & Reginæ uxoris, concessisse* Primatum *Toletanæ Sedi.*

IV. *Urget, S. Hugonis Cluniacensis Abbatis, qui olim ejusdem Urbani præceptor fuerat, epistolam multum contulisse ad eamdem rem impetrandam.*

V. VI. *Negat subsistere Bullam Urbani II. ac proinde Successorum Pontificum Bullas omnes esse irritas.*

VII. *Objicit Toletanos Præsules auctoritate Regum tueri dignitatem* Primatus.

VIII. *Exemplo Garsiæ Hispalensis Archiepiscopi repetentis possessionem Ecclesiarum sui juris roborat objectionem.*

IX. *Alias objicit causas, cur nullæ haberi debeant Summorum Pontificum Bullæ.*

X. XI. *Prædictæ objectiones confutantur.*

XII. *Comparatio Ecclesiarum Toletanæ & Hispalensis. Hispalensis laus.*

XIII. *Toletanæ Ecclesiæ precipua laus.*

XIV. *Reprehenditur audax scribendi genus Memorialis.*

XV. *Auctor purgat se ab iis quæ respondit Memoriali pro æquitate causæ tuenda.*

XVI. XVII. *Rem & historiam Monasterii S. Facundi in Memoriali non recte traditam demonstratur, fitque vera ejusdem narratio.*

XVIII. XIX. *Rex Alphonsus VI. a D. Hugone Cluniacensis Monasterii Abbate obtinuit Bernardum, & alios Monachos. Quare corruit Memorialis objectio, quod Alphonsus idem Cucullum induerit per manus Bernardi Abbatis, qui nondum venerat in Hispaniam.*

XX. usque ad XXIV. *Ante Bernardum missus erat Robertus Abbas, qui corruptorem magis gessit, quam institutorem Cœnobii: hujus loco Bernardus venit, quod historiis comprobatur.*

XXIV. *Quum Alphonsus VI. Cucullum induit erat Abbas S. Facundi Julianus.*

XXV. *Bernardus ob præclaras animi dotes ab Rege præfertur Sanctio Principi in Electione Toletani Præsulis.*

XXVI. usque ad XXIX. *Monumenta testantur Bernardi electionem, ob virtutes, ac merita ejusdem viri esse factam.*

XXIX. *Prædictarum rerum epilogus.*

XXX. *Bernardus non studii causa, sed ob præclara merita aliis prælatus fuit.*

XXXI.

XXXI. XXXII. *Diluitur alia objectio, quod nempe Primatus institutio detrimentum intulerit Hispaniæ Præsulibus: & negatur Morini auctoritate.*
XXXIII. *Instauratio antiquæ dignitatis in Toletana Sede nihil novi juris Toletano Præsuli fecit, sed confirmavit antiquum.*
XXXIV. *Quando etiam hæc instauratio pro nova concessione accipiatur, seu fuerit gratiosa, seu aliquo jure facta.*
XXXV. XXXVI. XXXVII. *Si gratiosa, nullum Præsulum lædit, nam jura Metropolitica sarta tecta servari jubent Pontifices, quum creant* Primates, *quod probatur exemplo Vicariorum Apostolicæ Sedis, nihil differunt potestate a* Primatibus, *nisi quod hæc personæ, illa vero dignitas Sedi adhæret.*
XXXVIII. usque ad finem. *Si aliquo jure facta fuit hæc* Primatus *institutio, nullo pacto reprehendi potest. Expenditur causa tota cum suis adjunctis, & circumstantiis.*

I. NIsi vererer ut vitio mihimet verteretur, perinde quasi rationes desint ad respondendum, lubentissime præterirem silentio argumenta quædam ab Ecclesia Hispalensi fabricata, quæ in tertiam sui Memorialis partem conjecit: timeo enim ut præstantissimis Ecclesiæ Hispalensis Canonicis quorum nomine inscriptus prodiit is libellus, non parvam faciam injuriam, quantumvis caute ad illa manum admoveam. Et revera quam cautus providusque sim oportet, ne stylus libero nimium cursu ad scribendum properet quæ ipsis oculis vidi! Argumentorum hujusmodi recèns fictorum hæc summa est: Sacrosanctæ Toletanæ Ecclesiæ Canonici, Præsulesque ipsius Amplissimi, Eminentissimique, inobsequentes dictitantur mandatis summorum Pontificum sæpe acceptis: improbe injusti, utpote qui ex industria retineant quod alienum esse haud ignorent: deceptores pravi, qui dolo malo a Pontificibus summis multa rescripta extorserint pro asserendo Primatu, quem sibi arrogant: Sacrilegi violatores Canonum, qui nullatenus eorumdem auctoritate inhærentes potestatem Regiam obtendant, quasi rationem juridicam in auctoritatis, & jurisdictionis Ecclesiasticæ momentis.

II. Neque vero apertis hîc injuriis modus constituitur, quæ laudato loco instar argumenti proponuntur; at præterea Hispaniarum Regum majestas, Romanorumque Pontificum Sanctitas læditur. Illi enim studiosi ob levissimas causas prædicantur; & violatores æqui, non secus atque ultro propendentes in Gallicanam gentem, ac Monachos Clu- Mem. par. 3. §. 1. pag. 317.

niacenses in Gallia, Bernardum Archiepiscopum nimis forent amplexi. His autem per summum nefas personarum delectus, ac discrimen objicitur. Sacris quin etiam Altaribus non ignoscitur: Hugo enim Cluniacensis Abbas laude sanctitatis celeberrimus tum florens, quum è Maurorum manibus Toletana civitas erepta fuit, capitalis, malique exempli noxæ insimulatur, ut argumento hinc robur accedat, sua quippe auctoritate magna interposita petivisse dicitur ab Urbano secundo Pontifice, ut in Archiepiscopum Bernardum, ejusque successores Primatus Hispaniarum dignitatem in perpetuum conferret: quæ res quum aperte iniqua esset, ut Hispalensis Ecclesia docet, a Pontifice concedi non potuit sine gravi culpa. Quæ quidem omnia præ cæteris minime reticendis proposui partis primæ octavo capite, futurum sperans, ut sacræ Inquisitionis Tribunal re probe perspecta, si ad ipsum fieret juridica delatio, Memoriale illud revocari mandaret. Ibidem videre erit verba ipsa Memorialis, quæ incredibiles hasce propositiones continent, quâ per summam fidem relata, quâ expressa iterum seu per easdem voces, seu per alias earumdem simillimas.

Part. 1. cap. 8.

III. Verum argumenta hæc producere operæ pretium erit. Ait Ecclesia Hispalensis, recentiorem hunc Toletanæ Ecclesiæ Primatum a Summis Pontificibus concessum post urbem instauratam, & in pristinum restitutam virtute Regis Alphonsi sexti haud stabili hærere fundamento. Primum: quia Urbanus secundus, qui dignitate ista Bernardum primum Archiepiscopum cohonestavit, inexplorata causa hoc præstitit, suam omnem auctoritatem, ac id in studium impendentibus viris, quibus Pontificem morem gerere conditionis, ac dignitatis gratia, aliasque ob peculiares causas oportebat. Qui autem hoc impense rogabant Pontificem, fuerunt: Rex idem Alphonsus sextus, qui e Legionis Regno expulsus a Fratre majore natu Sanctio primo, quod a patre Ferdinando secundo hereditate fuerat consecutus, Fratris ejusdem iram metuens, aut re, aut specie nomen dederat Monasterio Sancti Facundi, quod Cluniacensis colonia est, eique tum præerat Bernardus Abbas ab eodem Monasterio profectus: Hanc ob rem, ac præterea Regina impense rogante, quæ pariter ex Gallia erat, suum animum induxit apud Urbanum in id negotii, quo Regina ipsamet implicabatur.

IV.

IV. Alius præterea, qui Pontificis gratia valebat plurimum, Divus Hugo erat Abbas Cluniacensis, qui florebat id temporis, piisque in rebus magister, & parens Urbani fuerat, ejusdemque Bernardi: quare interposita ipsius auctoritas erat etiam major ob æstimationem, quam sibimet virtute collegerat, ab eodem Pontifice observatam, & idcirco momenti non levis apud Sanctitatem Pontificis ad beneficium impetrandum. Denique Bernardus ipse Pontificis curavit rescriptum, quod postea impetravit. Hic eodem in Cluniacensi Monasterio, ut dictum fuit, vitam degerat cum Urbano, usique ambo erant iisdem in ædibus eodem in piis rebus institutore, ac patre. Bernardus itaque pro re tanta, ac tanti momenti Romam profecturus, habere iter constituit per Cluniacense Monasterium, antiquum ut magistrum suum Hugonem viseret; qui rationem intelligens suscepti itineris ad Romanam Aulam, rogatusque ad Urbanum commendatitiam epistolam super re tanti momenti, ob quam longæ adeo se dabat viæ; literas quidem conscripsit eo usus dicendi genere, quod poscebant spiritualis filii sibi charissimi preces, Regis gratia & studium, aliusque filii spiritualis merita, ad quem tradebantur, qui licet universalis omnium Pater, Hugonem tamen, tanquam institutorem, & Patrem suum colebat.

V. Hinc legitime inferri contendit Hispalensis Ecclesia, quod Urbani secundi Bulla neque subsistat, neque ullius sit roboris: quippe, ait, dignitatem istam Primatus concedendo, singulare incommodum inferebatur Hispaniarum Episcopis, ac Metropolitis, auctoritati enim alienæ subdebantur, a qua immunes semper fuerant, iisdem minime auditis, vocatisve; idque eò tantum quod Rex, Regina, Divusque Hugo suam interposuerint actoritatem, intercedente insuper veteri consuetudine Pontificis cum Bernardo Toletano Archiepiscopo recèns electo. Huc, inquit, accedunt debiles, atque inanes causæ, quas Romano Pontifici obtenderunt, ut beneficium consequerentur, contendentes, apud Ecclesiam Toletanam antiquitus extitisse auctoritatem, & dignitatem Primatus; quæ enim causæ fuerunt adductæ sunt, omnes ad rem probandam intiules; quemadmodum intellectu pronum est ex facili admodum solutione earum, quas Archiepiscopus Bernardus prætexuit; præ

qui-

quibus omnibus haberi certe debent subscriptio Felicis Toletani Archiepiscopi recèns electi, qui statim Metropolitis omnibus in Concilio præsedit, ac permissio Cordubensis Episcopi Toletano Archiepiscopo facta per Divum Heladium, depositionis causa: quarum neutra evincit, Toletanam Ecclesiam iis temporibus Primatem Hispaniarum fuisse.

VI. Confirmat suum argumentum præoccupando objectionem, quæ posset fieri. Non solum, inquit, Urbani II. Bulla est irrita, nulliusque roboris, ut est demonstratum, sed aliorum etiam Bullæ Pontificum successorum eidem adhærentium, nullæ sunt. Primum: quia confirmatio quæque privilegii, sive auctoritatis, quæ concessione irrita, inhæret, nullam vim habet, nullumque ab ea robur accedit ad concessionem, quæ prior est facta. Quare quum Bullas omnes Urbani secundi successorum certum sit ejusdem Urbani concessione inhærere, in irritum & ipsæ cadant, ut prior, necesse est. Deinde: quia ipsam, eamdemque exceptionem patiuntur Paschalis Junioris, Gelasii secundi, & Callisti secundi Bullæ, quam Urbani secundi: hi enim aut fuere omnes Monaci Cluniacenses; filiique spirituales Divi Hugonis, aut summopere Monasterio illi studuerunt, eidemque Hugoni: quocirca eorum plerique Toletanæ Ecclesiæ Primatum confirmantes, patriæ, educationis, vitæque instituti communis affectu moti sunt. Itaque horum Bullæ Pontificum Primatum asserentes, perinde atque Urbani II. prior Bulla irritæ ceciderunt.

Mem.pag. 325.

VII. Hinc fit, Memoriale instat, ut Ecclesia Toletana justitia causæ destitutam se videns auctoritatem, & dignitatem Ecclesiasticam, tanquam legitimo titulo, gratiâ Regum tueatur: quorum præsidio interposito æquitati Ecclesiarum impedimento est, suosque magnos conatus defendit. Enimvero quum Hispaniarum Reges Toletanæ Ecclesiæ causis tanquam propriis edicant patrocinari se velle, ecquis erit tam audax, ut apertæ adeo voluntati Regum non reformidet obsistere? Rei hujus luculentissimum testimonium erit eventus expostulationis Garsiæ Hispalensis Archiepiscopi temporibus Regis Sanctii quarti, cognomento Fortis. Quibuscumque in Summorum Bullis Pontificum, qui primis iis seculis post restitutam Toleti urbem, aut concessere, aut con-

confirmarunt Sacrosanctæ hujus Ecclesiæ Primatum, præclare id exprimitur, quod Ecclesiæ omnes quæ Maurorum e potestate eriperentur, subditæ, ac Suffraganeæ Toletanæ fierent, quoad Metropolis, cui antea subdebantur, vindicaretur; quumprimum autem id fieret, Ecclesiæ illæ omnes ad Metropolitæ antiqui jurisdictionem redirent. Quod mandatum licèt fuerit, atque sancitum a summis duodecim Pontificibus; Toletana tamen Ecclesia nunquam voluit, aut vult Hispalensi Cordubensem, ac Giennensem restituere, quæ Gothorum ævo ad Metropolim Hispalensem pertinebant.

VIII. Quamobrem laudatus Archiepiscopus Hispalensis Garsias de repetenda cogitans possessione Ecclesiarum Cordubensis, & Giennensis, quæ Gothorum ævo Hispalensis fuerant Suffraganeæ; a Pontifice Maximo Honorio IV. precatus est, ut Apostolicis committat Judicibus causæ hujus cognitionem. Honorius annuit. Constitutique ab eo Judices Burgis Tribunal ponunt: mandata expediunt; Ecclesia Toletana, & ejus Archiepiscopus Gundisalvus secundus citantur. Hi autem, quippe quos non latebat præsidio æquitatis nullo causam suam hærere, nullo se nomine retinere Ecclesias illas posse, nec potiorem sibi viam parari ad iis se ambagibus extricandos, quam Ecclesiarum restitutionem Hispalensi Metropolitæ, ad gratiam Regis Sanctii quarti cognomento Fortis confugiunt, uti semper consueverunt, neque petitionem contestantur, neque mandato obtemperant. Quum igitur certo certius sit, voluntatem, & gratiam Regum æquum nomen nullum suppeditare in Ecclesiasticis rebus; perinde certissimum est Toletanam Ecclesiam injurià sibimet has Ecclesias, & Hispalensem Primatum arrogare. *Mem. pag. 383.*

IX. Alia insuper causa est, cur Pontificis Urbani ejusque successorum cum eo conniventium Bullæ nullius sint roboris, quod scilicet ex propositis rationibus, quibus recentis hujus Primatus concessio innititur, nulla subsistit, seu quia dubia sunt, seu quia, certa ut sint, non tamen ad concessionem adstruendam sunt satis: namque ad sex tantummodo recidunt, quas continet documentum inscriptum: *Exceptio de dignitate Ecclesiæ Toletanæ*: earumque nulla est quæ valeat Primatus vetustatem comprobare. *Y en consequencia* (verba ipsa sunt Ecclesiæ Hispalensis,) *es digno de admi-* *Mem. par. 3. pag. 341.*

rarse que con probanza tan flaca, y defectuosa affirmasse un Pontifice Sumo en su rescripto, y en un negocio de puro hecho, que constaba aver tenido antiguamente todos los Prelados de Toledo el Primado de todas las Iglesias de España. *Lo qual no pudo suceder, sino haciendo una poderosa impression en su animo las causas impulsivas, que yà quedan expressadas; siendo las motivas, que se le representaron en este Memorial, tan insuficientes, è ineficaces, para obligarle a una determinacion de cosa tan grave, y en la qual se trataba de el perjuicio de las otras Iglesias Metropolitanas*. Hæc ad verbum e Memoriali expressa sic latine facio: „ Quare dignum admiratione est, quod adeo imbe„ cilla, ac vitiosa probatio Pontificem Summum induxerit, „ ut rescriberet, præsertim in re de facto, affirmans *con„ stare, quod Toletani omnes Præsules ab antiquo in cunctas „ Hispaniarum Ecclesias Primatis auctoritatem habuerint*. Quod „ fieri nequaquam poterat, nisi alte forent impressæ illius in „ animo causæ impulsivæ, quas supra memoravimus; ete„ nim rationes supplici eo libello expositæ Pontifici per„ suadendo erant impares, ut rem tanti momenti definiret „ Metropolitanis cæteris Ecclesiis damnosam. Argumentum hoc quotum quodque est ex allatis locis est decerptum.

X. Miror equidem argumenti genus, quod Satyricon melius nuncuparem, omnique procul dubio sycophantiam dicerem. Ut verum fatear, scribendi hoc genus insolens, qua fronte Memorialis auctor gravissimo, præstantissimoque Hispalensis Ecclesiæ consessui adjudicet, non intelligo. Ingenuorum virorum indoles & scribendi reverentia, & comitate loquendi singularem sibi semper æstimationem collegit. Neque ii unquam adversarios provocare conviciis fuerunt soliti. Ubi aliqua contentio sit, mentem illi suam aperiunt vocibus, quæ neque a ratione discrepent, neque molestiam aliis inferant, quibuscum de jure contendunt: siquidem vel juris vocabulorum index ab humanitate suppetit, quæ dicentis aperiant mentem, abstinendo maledictis. Præterquamquod ejusmodi verborum moderatio, & humanitas, non minus auctoritati, & dignitati congruit ejus, de quo instituitur sermo, quam præstantiæ, & amplitudini illius, qui scribit: nec virum is honestum gerit, qui sermonis sui vocibus Christianæ moderationis terminos præterit. Auctor autem Memorialis ut suscepta ultro provin-

Ex leg. 14. §. si Patris ff. de bon. Libert.

vincia defungatur, gravissimis criminibus Pontifices, Reges, Archiepiscopos, Sanctosque ipsos viros, quod majus, insimulat. Archiepiscopi aspirant injuriâ; Reges ob leves nationis, aut studii causas propriam auctoritatem interponunt: Divus Hugo amoris tantum gratia erga Bernardum impense petit: Urbanus denique nulla ex æqua causa quidquid rogatur, concedit cum Ecclesiarum Metropolitarum detrimento. O rem prorsus inauditam! Credo equidem si Ecclesia Hispalensis expenderit genus hoc sermonis audacissimum, quod continet Memoriale suo nomine inscriptum, pudore suffusum iri: etenim, ut ait Satyricus, *Juvenal.*

Heu quam difficile est crimen non prodere vultu!

XI. Memoria repeto, quæ olim scripsit ad Theophilum Alexandrinum Patriarcham D. Hieronymus de Joanne Jerosolymitano, qui audacem conscripserat Satyram in Sanctum illum Patriarcham. *Conferamus*, inquit, *arguentis, accusatique personas, & cujus vel meritum, vel vita, vel doctrina præcesserit, illi magis accommodemus fidem.* *Hieron. ep. 62. ad Theophil.* Hîc igitur & nos conferamus accusatorum, & arguentis personas, certum enim scio, quod quacumque hi ex parte considerentur, magna eos inter discrepantia erit, nullaque propemodum comparatio. Accusantur Archiepiscopi omnes Toletani, a Bernardo, qui restituta ea urbe in Christianorum potestatem, cathedram illam primus omnium ascendit, usque ad Eminentissimum Didacum Cardinalem, qui nostro ævo dignissimam hanc Ecclesiam gubernat: Accusantur sex & viginti Hispaniarum Reges, qui post Alphonsum sextum res Hispanas administrarunt, usque ad Philippum quintum, quem Deus Optimus Maximus diu servet incolumem: Accusantur Pontifices Urbanus II. quique duodecim eum secuti, Primatum pariter Toletanum confirmarunt: Accusantur denique duo Sancti viri, quorum sacram memoriam in altaribus veneramur, hi sunt Hugo Abbas, & Rex Ferdinandus. Quæ quum ita sint, quæro, num ab Hispalensi Ecclesia, nunc causa quam tuetur sit superior, aut minimùm par causæ Sanctorum, Pontificum, Archiepiscoporum, Regum? Quod si suam ipsa causam esse iniquiorem fatetur, magnæ ipsius auctoritati hac in contentione nullus est locus: fides enim potius adjungi debet virorum tot illustrium sententiæ, qui alteram tuentur, juxta Doctorem maximum: si au-

si autem è converso causam suam esse æquam contendit, alii dicent quæ sibi dicenda persuaserit ratio, mihi autem mea ratio suadet, ut sileam.

XII. Nunc alia ex parte oppugnandi hoc genus considerem, conferentes Ecclesiæ Hispalensis amplitudinem, & Toletanæ majestatem: palam erit, quibuscumque honoribus Hispalensis Ecclesia conspicua est, iis longe majoribus, mirumque in modum eximiis Toletanam cohonestari. Hispalensis Ecclesia vel ab Gothorum temporibus floruit Episcopis laude sanctitatis celeberrimis, quorum singuli Ecclesiam quamlibet præclariorem illustrarent. Horum tres præ cæteris Memoriale commemorat; & recte aliis præfert, nempe Divos Laureanum, Leandrum, & Isidorum; quorum unusquisque pro summa, & singulari qua est præditus sanctimonia, gloriam illi Ecclesiæ præstantissimam comparare potest. Hic autem opportune in mentem venit *August. serm. 47. de Sanct.* Augustini consilium iis, qui Martyrum dies festos venerantur: *Imitari non pigeat, quod celebrare delectat*. Nos martyria Sanctorum, ut sui exempla sequamur invitant; non igitur pigeat eorum vestigiis inhærere, quorum delectamur memoria. Vidimus magnum Hispaniarum Doctorem Divum Isidorum non detrectasse Toletanum Præsulem se potestate majorem, fassumque esse, quod Divus Heladius To- *Sup. p. 2. c. 12. 13.* letanus Archiepiscopus jurisdictione Archiepiscopum Hispalensem anteibat. Hanc igitur Ecclesiam imitari suum Sanctum Præsulem æquum esset, quumque ipsam delectet magnas, & heroicas ejus celebrare virtutes, imitari non pigeat profundæ humilitatis exempla; nec potestatem, auctoritatemque Toletanæ superiorem detrectet, quam sapientissimus Doctor Isidorus nullo suæ potestatis incommodo fassus est.

XIII. Haud numero pauciores Toletanos Præsules sanctitate conspicuos recenset, neque doctrinæ, ac sanctitatis laude minus claros veneratur antiquitas. Heladium nempe, Ildefonsum, Julianum, Eugenios duos, quorum quinque Toletana Ecclesia diurnis precibus celebritatem annuam prosequitur; Sanctus autem Ildephonsus alios etiam commemorat, Asturium nempe, & Montanum Præsules tum sapientia, tum sanctitate clarissimos. Invidiosum est merita, & virtutes Sanctorum conferre; itaque ne laudem ulli præripiam id tantum affirmo, quod Toletana Ecclesia Sanctorum

rum numero Hispalensem præcellit. Eadem Hispalensis gloriatur Infantem Castellæ primum suum Præsulem designatum a Divo Rege Ferdinando ejus patre, tametsi ad ordinationem haud pervenerit, neque suam ad Sedem ascenderit. Toletana vero tam ex antiquis, quam e recentioribus multos ejusmodi Præsules honoris gratia commemorare potest: Archidux Albertus, & Ferdinandus Infans Cardinalis Philippi tertii filius posterioribus his temporibus: Sanctius, & Joannes Castellæ, & Aragoniæ Infantes præteritis seculis Toletanam decorarunt Ecclesiam, non modo designati, sed propria in Sede constituti, tanquam legitimi, veri, & consecrati Archiepiscopi. Parum est quod istis Toletana Ecclesia Præsulibus glorietur. Est, est quod majorem in ejus laudem contigit. Ipsi sane Infantes Castellæ inter Ecclesiæ hujus Canonicos numerantur, qui Chori subsellia honestarunt præsentia sua: moxque laudatus Philippus Princeps Castellæ, quum in Hispalensem Archiepiscopum electus fuit, Toletanos inter Canonicos censsus fuerat.

XIV. Neque satis Ecclesia Hispalensis faciet conviciationi tam apertæ, quam, ubi prudentes viri considerarunt, acerbe ut debuerunt, tulere, (quos non paucos fuisse numero certum scio) sua esse negans, quæ auctor Memorialis conflavit hoc in argumento, excusationis loco obtendens hoc scriptum se minime inspexisse. Primo: quia ex jure Canonico, & civili, quum ipsa ediderit, atque evulgarit propria auctoritate, ac nomine hunc libellum, quæcunque eo continentur, adoptat in sua. *Ea omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impertimur*. Deinde: quia semper videbitur incusanda, seu rem non ante exploratam sibi adjudicarit, seu rem adoptarit, quam si considerent prudentes viri, ab Ecclesiæ ejusdem virtute alienissimam judicent. Opportune id mihi occurrit, quod Divus Augustinus libro primo de civitate Dei cap. 19. scriptum reliquit: nempe Lucretiam, quod sibi mortem consciverit ob vim invitæ sibimet illatam, tanquam fortem commendari neutiquam posse; siquidem, ait Augustinus, aut ipsa interne culpam admisit, & vere fuit adultera; aut noxæ obstitit, & innocens mortua est. Quare alterutro nequit absolvi crimine seu adulterii, si assentita fuit culpæ, seu homicidii, si innoxiæ sibi intulit manus. Haud multum ab Hispalensi Ecclesia

V. Aug. Barbos. to. 8. tr. 1. axiomat. 136.

S. Aug. lib. 1. de Civ. Dei cap. 19.

hæc abludit imago: seu enim non fuit eorum nescia quæ libellus præseferebat, seu eumdem ne inspectum quidem adoptavit in proprium: quorum alterutrum eligat, in brevia conjicitur, neutrum quippe aut rectum esse, aut sapientiæ, & prudentiæ ipsius covenire judicandum est.

XV. Si gravissimi hujus Ecclesiæ Canonici moleste admodum ferunt se toties redargui, nec aliquid ex æquo se posse reponere, (intelligo enim quam recte eos pœniteret perpetratæ rei, licèt sero, & nequidquam, tum quod spectat ad argumentum retexendum, tum quod ad diluendam noxam: ultro enim sese induxerunt, ut libellum publicæ lucis facerent hac sibi re unice proposita, id est Ecclesiæ Toletanæ laudum detrimento, fidem, & auctoritatem ipsius Primatui detrahendo apud omnes quâ fraude, quâ offensione, conflatarum copia rerum, quarum quæ magis ad rem faciebant, falsas esse jam fuit ostensum:) si, inquam, moleste id ferunt, non est, cur mihi invidiam faciant, atque succenseant; propiorem scilicet habent hostem, quem jure oderint, eique succenseant, id enim magis convenit facienti turbas, quam excitatas ad componendum aggredienti. Ita orator eloquens ait, quum causam debuit dicere, contraria parte id ægre sentiente: *Id vos si forte offendit, justius huic, quam mihi succensere debetis, qui initium introduxit*. Si causam ad quam dicendam sum aggressus pro Toletanæ Ecclesiæ Primatu, Canonicos Hispalenses offendit, querantur ii Memorialis auctorem ipsorum nomine evulgati, qui initium introduxit; non me, qui causæ iniquitatem condemno, genusque dicendi insolens reprehendo.

Ex Oratione, quæ tribuitur Tul. in Sal.

XVI. Antequam venio ad argumentum hoc refellendum, abs re non erit, arbitror, monere, quod idem, utpote nullo stabili fundamento posito fabricatum, vel nulla manu forti impellente, nulloque exiguo lapide percutiente ejus pedes, in nihilum redigetur. Divo enim Augustino teste: *Ista quæ a veritate non veniunt, plerumque nullo impellente, se ipsa subvertunt*. Vasta hujus argumenti moles in eo sita est, quod nempe Bernardus Abbas Monasterii Sancti Facundi, perquam humaniter liberaliterque Alphonsum sextum ad se confugientem exceperit, quum e Legionis Regno, cujus a Patre Ferdinando heres testamento fuerat institutus, a fratre Sanctio expulsus, Burgisque in arce ser-

S. Aug. de Civ. Dei lib. 7. c. 19.

va-

vatus, ut carcere isto liberaretur, instituit Sacrum S. Benedicti Cucullum induere in eodem Divi Facundi Monasterio, quo acceptus fuisse traditur a Bernardo. Hac nititur historia totum Ecclesiæ Hispalensis argumentum. Videsis numerum duodecimum paragraphi primi partis tertiæ, ubi considerans quæ in Bernardi electione difficultates esse poterant, ita concludit: *Todo esto lo vencen, y superan las poderosas, y eficaces, alianzas de interesses, y de afecto, que quedan expressadas: en el Rey Don Alonso de agradecimiento à su Padre, y Abad Don Bernardo, que le diò acogida, y le cortò el Cabello en Sahagun, quando el Rey Don Sancho su hermano le obligò à professar de Monge &c.* Mem. par. 3. §. 1. n. 12. pag. 327. Quæ latine sonant: „ Omnia hæc vincit superatque officii, & amoris magna conjunctio, quam dixi. Rex quidem Alphonsus, ut gratum faceret Patri suo Bernardo Abbati, qui eum exceperat, atque initiaverat in Monesterio D. Facundi, quum a Fratre Sanctio in Monasticum institutum adactus fuit.

XVII. Ecclesia Hispalensis utcumque multijuga eruditione, atque agnitione, rei hujus fundamentum facile sustinere non poterit: nisi forte contendat Alphonsum a Bernardo exceptum initiatumque esse in Hispaniensi Monasterio Fani D. Facundi, quum temporis ex historiis omnibus constat Bernardum eumdem in Galliis in Cluniacensi Monasterio commorari. Quam nostram opinionem confirmant quotquot historiæ ad nostras manus venerunt, distincte occasionem, & causas adventus Bernardi in Hispaniam, tradentes. Unanimi consensu omnes referunt, Alphonsum Regem Regna hæc pacifice administrantem ab Hugone Cluniacensi Abbate petiisse, ut viros mitteret Religiosos, qui Monasterium Sancti Facundi reformarent, quod Rex ipse (fortassis officii causa erga Monachos, qui ut dicebamus, humaniter se exceperint) cæterorum ut caput fieret ordinis Divi Benedicti suis existentium in Regnis cupiebat, perinde atque in Galliis erat Cluniacense. Cujus precibus, ut postea ostendam, indulgens Divus Hugo multos misit Monachos horumque caput, & præpositum Bernardum. Ita historici omnes sentiunt, nec facile creditu est, inveniri ullum, qui secus referat id factum.

XVIII. Sed præstat eorumdem testimonia huc afferre. P. Joannes Mariana sua in historia Hispanice conscripta

pta de Bernardo loquens, quum in Archiepiscopum Toletanum electus fuit, & Augustæ Ausciorum Monasterio, ubi Abbatem agebat, accersitum esse ait. *De alli le llamò Hugo Abad Cluniacense, y por el mismo fue embiado à España al Rey Don Alonso, para que refermasse con nuevos estatutos, y leyes el Monasterio de Sahagun, que pretendia el Rey hacer cabeza de los demàs Monasterios de Benitos de estos Reynos. Por esta causa pidiò à Hugo le embiasse un varon à proposito desde Francia, y como fuesse embiado Don Bernardo, tomò cargo de aquel Monasterio.* „ Illinc Hugo Abbas Monasterii Cluniacensis eum „ accersit, atque in Hispanias mittit ad Regem Alphonsum, quo novis institutis temperet, ac severiori disciplina adstringat Monachos Cœnobii Sancti Facundi, quippe quod Cœnobium Sancti Facundi Rex cupiebat cæteris „ præficere Monasteriis ordinis Divi Benedicti, quæ hisce „ in Regnis extabant. Quamobrem ab Hugone postulaverat, ut e Galliis aptum ad id munus sibi mitteret virum, quumque Bernardus ea occasione missus esset, idem „ ejus Monasterii curam suscepit. De hoc Bernardo loquens Stephanus de Garibay celeberrimus historiographus. „ Erat, inquit, „ Fr. Bernardus Abbas natione Gallus, qui in Hispanias annis superioribus advenit, ab Hugone Abbate „ inclyti Monasterii Cluniacensis ordinis D. Benedicti missus, Alphonsi precibus, qui ad Hugonem Abbatem tradiderat literas Monacho multæ auctoritatis, & ingenii, „ ob Sancti Facundi Cœnobii reformationem, Verba autem ipsius sic se habent: *Era el Abad Fray Bernardo, de nacion Francès, el qual los años passados avia venido à España, embiado por Hugo Abad de el insigne Monasterio de Cluni de la Orden de San Benito, à ruegos de el Rey Don Alonso, que al Abad Hugo avia escrito por un Monge de mucha suficiencia, y autoridad, para la reformacion de la casa de Sahagun.*

Marian. lib. 9. cap. 17.

Garib. to. 2. lib. 11. pag. 607.

XIX. Nil, arbitror, Hispalensis Ecclesia objiciet auctori, quem modo laudaturus sum, etenim ex Hispalensis Ecclesiæ Canonicorum præstantissimo cœtu est, eruditus nempe vir Nicolaus Antonius, qui sua in Bibliotheca veteri, & nova ubi de Bernardo hoc nostro verba facit: *Gallus*, inquit, *quidam in Monasterio Cluniacensi Benedictinus Monachus, sed ad Alphonsum Regem sextum ab Hugone Cluniacensi Abbate missus, Sancti Facundi Cœnobium administrandum, & ad* se-

Nicol. Ant. to. 2. Bibliot. vet. Hisp. lib. 7. cap. 3. n. 62. cap. 12.

severiorem vivendi formam reducendum suscepit; unde ad Cathedram Toletanæ urbis omnium approbatione Ordinum ascendit.

XX. Cum his concinunt gravissimi auctores Ordinis D. Benedicti, qui hac de re scripserunt. Ill. Pampelonensis Episcopus Fr. Prudentius Sandovallius in Chronico Imperatoris Alphonsi septimi hæc habet: *El Rey Don Alonso el sexto... luego que se viò pacifico Rey de Leon y Castilla, diò muestras de el amor, que tenia a su casa donde avia tomado nuestro Avito, comenzandola à ilustrar con ricos dones, y edificios... y sobre todo quiso poner piedras vivas, para que como San Pedro de Cluni era famosissimo en Francia, y Cabeza de tres mil Monasterios, el de Sahagun lo fuesse de todas maneras en España. Para esto traxo de el dicho Monasterio de Cluni Varones de conocida, y señalada virtud, y entre ellos fue el principal Don Bernardo.* „ Rex Alphonsus sextus vixdum Legionis, & Castellæ pacificam iniit possessionem, detexit amorem illum „ quo Cœnobium erat amplexus, ubi nostri Ordinis Cucullum induerat, opulentissimis illud donariis, atque „ ædificiis exornans... apprime autem curavit ponere vivos lapides, ut sicuti Cluniacense in Galliis Monasterium „ Divi Petri erat celeberrimum, caputque Monasteriorum „ trium millium, ita illud S. Facundi in Hispania esset. „ Hanc ob rem ex eodem Cluniacensi Monasterio eduxit „ spectata singularique virtute viros, quos inter omnium „ caput Bernardum. Equidem inducor ut credam (cujus meæ opinionis causa mox patebit) primum omnium advenisse Rupertum Monachum pariter Cluniacensem; siquidem isti Bernardum successisse Sandovallius idem testis est.

Ill. Fr. Prud. de Sandor. hist. Alph. VIII. c. 16. pa. 41.

Idem de fund. S. Fac. §. 20. pag. 61.

XXI. Reverendissimus Fr. Antonius Yepes Ordinis sui chronographus, tomo sexto vitam describit Bernardi; quumque multa retulerit ab historicis aliis de hoc Præsule memorata, ad paginam veniens 377. quæ inde est traditurus, constare ait ex monimentis archetypis ejusdem Monasterii Sancti Facundi. Postea narrat quomodo Alphonsus Rex Divum Hugonem rogavit, ut sibi mitteret Monachos, qui Cœnobium hoc ad sanctiorem disciplinam instituerent: cujus postulatis indulgentem Hugonem virorum par multa religione conspicuum misisse Rupertum, & Marcellinum, qui Monachos Hispanienses demereri minime potuerunt. „ Itaque (ipsamet ejus verborum sententia est) Alphonsus

„ ſextus qui vires omnes, ac nervos intenderat, ut Monaſterii Sancti Facundi gliſceret ſanctior diſciplina, neceſſe habuit novam adornare legationem ad Divum Hugonem petitum novos Monachos... indulſitque iterum Sanctus Hugo... ac Bernardum, cujus ſpectatiſſimos mores norat, namque verſatus cum eo erat annos aliquot, coloniæ illius Ducem miſit. Eadem penes auctorem ita ſe habent: *Y aſſi fue neceſſario al Rey Don Alonſo el VI. que avia tomado el negocio de la reformacion de Sahagun con muchas veras, tornar a embiar Menſageros al Abad San Hugo, à pedirle nuevos Monges... condeſcendiò ſegunda vez San Hugo... y como èl tuvieſſe eſperimentadas las prendas de Don Bernardo, con quien avia tratado, y converſado algunos años, embiòle a Eſpaña por Cabeza de eſta Miſſion.*

Fr. Ant. de Yep. Chron. S. Bened. to. 6. cent. 7. c. 1. pag. 377.

XXII. Ex Hiſpanienſi Paralipomeno, quem Gerundenſis quidam Epiſcopus conſcripſit, edito in lucem fuit anno 1545. Bernardi adventus habetur libro ſexto eodem ferme pacto. Ibi ſic legitur: *Quum Rex Ildephonſus vellet Sanctorum Facundi, & Primitivi Monaſterium ampliare, miſit ad Venerabilem Hugonem Cluniacenſem Abbatem, ut ei virum providum, & religioſum mitteret, qui in prædicto Monaſterio Abbatis officio fungeretur... Prædictus autem Abbas Bernardum, quem ob ſanctitatis meritum carum habebat, cum aliis Monachis deſtinavit: qui mox veniens factus Abbas.*

Paral. Hiſp. lib. 6. c. 25. pag. 55. B.

XXIII. Dubitari non poteſt quin Rupertus prior ab Hugone miſſus fuerit: conſtat enim ex literis ad eum datis ab Alphonſo Rege, quibus gratias ei agit maximas, quandoquidem ſpem omnem ſuam cumulatiſſime expleverat, mittens Monachum tam præclaris meritis, Rupertum ſcilicet; *Quem*, ait, *ſuper omnes Monachos teneo excellentiorem, & cariorem, veſtrumque ex intimo corde Confratrem.* Poſtea refert quanti eum faciat, & quam multam in eo fiduciam collocarit. Has literas mutuatur Cardinalis Aguirre ab erudito viro Luca Acherio, qui eas profert. Luculentius item rei teſtimonium extant epiſtolæ duæ Gregorii VII. ad Alphonſum, & ad Divum Hugonem. Rupertus enim gratiam Regis aucupatus non modo ſuæ vitæ inſtitutum oblitus fuit, quin Chriſtianas etiam leges ſubvertit: quam rem ubi Pontifex cognovit, continuò ſcripſit Regi, ut ſuo ab latere illum avelleret, Divoque Hugoni, ut eum ad ſe revo-

Lucas Acher. to. 6. Spicil. pag. 243.

Card. Aguir. to. 3. Conc. 243.

Greg. VII. epiſt. lib. 8. apud Lab. relat. ab Aguir. ſup. pagg. 224. & 225.

vocaret, & intra Monasterium reciperet. In epistola ad Alphonsum, eum appellat: *Nefandissimum Robertum Monachum, seductorem tui, & perturbatorem Regni*. In altera ad Divum Hugonem præ gravissimis, multisque criminibus, quibus illum accusat, adeoque mandat, ut pro salute animæ suæ revocetur, quo pœnitentia, & lacrymis illa expiet, Simonis Magi imitatorem appellat: *Qui Robertus Simonis Magi imitator*. Has epistolas Cardinalis Aguirre Labbejo aceptas refert. Alphonsus Fratri Sanctio successit anno Christi 1073. eodemque anno Gregorius VIII. ad summi Pontificatus apicem divino spiritu afflante evectus fuit, ut Mariana testatur. Quare omni procul dubio longe antea Rex erat Alphonsus, quam Bernardus in Hispaniam veniret. Marian.l.9.c.10.

XXIV. Liquido jam constat ex tam multis, præclarisque adeo testimoniis, Bernardum nondum in Hispaniam venisse, nedum S. Facundi Abbatem gerere, tum quum Alphonsus sextus ad sacrum id Cœnobium confugit, ut Sanctii Fratris furorem declinaret. Quocirca fundamentum illud aperte corruit, quod Rex officiis devinctus referre voluerit gratiam parenti suo atque Abbati, singulare in eum conferens beneficium, primam nempe Sedem Ecclesiarum Hispaniæ. Si autem roget Eccl. Hispalensis, quisnam Monasterii Divi Facundi esset Abbas quum Alphonsus illi ordini dedit nomen, id respondeo, quod penes Illustrissimum Episcopum Sandovallium scriptum reperio; qui supra laudato loco de Alphonso loquens, ait: *Tomò el Avito de nuestro P. S. Benito, y se le diò el Abad Don Juliano, que à la sazon lo era*. Et paulo infra: *Al Abad Don Juliano, de quien avia recibido el Avito, trataba siempre con el respeto de Padre, llamandole mi Abad*. „ Induit Cucullum S. P. N. Benedicti, „ quem accepit ab Juliano, qui ea occasione erat Abbas... „ Abbatem Julianum, a quo Cucullum acceperat filiali semper amore prosequebatur, Abbatem suum appellans. Quare fundamentum ab Ecclesia Hispalensi positum, quo tanquam mirabili gloriatur invento contra Toletanum Primatum, penitissime excinditur. Fr.Prud.Sandov. sup.§.14.pag.54. B.& §.15.p.55.

XXV. Quamvis historiæ nostræ non testarentur, quibus de causis Bernardus primus Toleti Archiepiscopus creatus esset; Rexque ipse, consilii sui participe solum Regina Constantia, ad tantæ illum dignitatis fastigium evexerit,

tamen prudentis viri non est minus æquas, minusque Catholicas electionis causas excogitare: cujusmodi essent causæ consuetudinis, & amoris, quas autumat Hispalensis Ecclesia. Verum enimvero neque solus Rex elegit, neque unum sibi eligendum proposuit Bernardum. Namque ex historia quinque Regum ab Episcopo Pampelonensi conscripta constat inclinare Alphonsum Regem, ac propendere ad creationem alius sanguine sibi conjuncti Sanctii nuncupati; *Però las virtudes*, ait historicus, *de Don Bernardo valieron mas que la Sangre Real.* „ At Bernardi virtutes Regio sanguini „ prævaluerunt. Hoc sane credibile est magis, magisque congruum, atque honestum, tum quod spectat ad eos, qui elegerunt, tum quod attinet ad electum propter animi dotes totâ Hispaniâ celeberrimum, maximoque in pretio habitum.

Idem hist. v. Reg. pag. 75.

XXVI. Scriptores historiæ nostræ, ubi de hujusmodi electione verba faciunt, rationem referunt, cur Bernardus ad tantam fuerit dignitatem electus. Primus omnium per me laudabitur Archiepiscopus Rhodericus, qui hac de re ita loquitur: *Quinto decimo Calendas Januarii omnes in urbe Regia convenerunt, & habito diligenti tractatu, Dominum Bernardum, virum Religionis, & prudentiæ communiter, & concorditer in Archiepiscopum elegerunt.* His Rhoderici verbis admodum similia habet Stephanus de Garibay laudato loco per hæc verba: *Juntado Cortes el Rey D. Alonso en la mesma Ciudad, donde los Prelados, y Cavalleros, y Ciudades, y Villas se congregaron; entre las demàs cosas, deseando restituir à esta Ciudad su antigua Primacia de las Españas, como en tiempo de los Reyes Godos la solia tener, fue eligido con accuerdo, y conformidad de todos un Venerable Religioso de la Orden de San Benito llamado Fray Bernardo.* Quæ sic latine converto: „ Quum „ in eadem urbe Rex Alphonsus conventum celebraret, „ quô Præsules, Equestres Ordines, Civitates, & oppida „ convenerunt; cuperetque præ cæteris huic urbi vetustam „ Primatus Hispaniarum dignitatem restituere, quemad- „ modum Gothorum Regum tempore eadem fruebatur, „ omnium unanimi voce, ac suffragiis Venerabilis quidam „ Pater Ordinis Divi Benedicti electus fuit, Bernardus nun- „ cupatus.

D. Rhoderic. lib. 6. cap. 24.

XXVII. Gerundensis Episcopus loco supra memorato loquens de Bernardo, ait: *Omnibus se exhibuit amabilem, & be-*

Paralip. Hisp. ubi supra.

& benignum, adeo quod, quum Deus omnipotens Toletum Christianæ restituit potestati, maxime post modicum intervallum, fuit electus in Archiepiscopum, & Primatem. Audiendus item testis alius jam laudatus Fr. Prudentius Sandovallius videtur, qui de Toleto agens, quam urbem recèns a Maurorum potestate vindicaverat Regia virtus, in hanc sententiam verba facit: *Para Arzobispo de ella, y Primado de las Españas era cosa conocida, que no tenia igual en letras, valor, y Religion, D. Bernardo Abad de este Monasterio. Y assi con gran gusto de la Reyna Doña Constanza, y aplauso, y voz de todo el pueblo, y Grandes de su Palacio, fue puesto en la Silla Arzobispal.* Et paulo infra adversa pagina ita prosequitur: *Assi como el Rey, y la Reyna, y Grandes, como todo el Pueblo escogieron para primer Arzobispo, y Primado de las Españas al mejor hombre, que en el Reyno avia. Assi, &c.* „ Circa electionem „ Toletani Archiepiscopi, & Hispaniarum Primatis; Bernardum hujus Monasterii Abbatem virtute, religione literis omnibus præire, nulli non perspectum erat. Is „ itaque Regina Constantia summopere probante, populoque, ac Regni Proceribus plaudentibus, in Toletana fuit „ Sede constitutus.... Sicut Rex, Regina, ac Proceres, „ ita omnis populus primum Archiepiscopum, atque Hispaniarum Primatem elegerunt virum omnium, qui in Hispania erant maxime commendabilem. Ita Illustrissimus Sandovallius.

Fr. Prud. Sandov. sup. pag. 61.

XXVIII. Silentio præterire non possum P. Joannis Marianæ testimonium, quem auctorem Ecclesia Hispalensis æque integræ fidei, atque studii nullius commendat. Huc ejus verba proferam, patebitque ex ipsius sententia & electionis ratio, & causa cur Bernardus aliis præferretur. Mariana igitur ubi supra sic fatur: *Los Grandes, y los Obispos se juntaron à 18. de Diciembre, año de 1086. En aquella junta lo primero dieron gracias á la Divina Bondad, por cuyo favor la Christiandad recobrò tan principal Ciudad... luego se tratò de elegir Arzobispo de Toledo. Saliò por voto de todos nombrado Don Bernardo Abad, que era de Sahagun, hombre de muy buenas costumbres, y suaves, de muy buen ingenio, de doctrina aventajada, entereza, y virtud probada en muchas cosas, y en quien resplandecia un exemplo, y dechado de la virtud antigua. Esto fue la causa de ganar las voluntades de todos, paraque quies-*

Marian. sup.

siessen por su Prelado un hombre estrangero nacido en Francia. „ Quintodecimo Calendas Januarias anno 1086. Proceres, „ atque Episcopi convenerunt. Eo in conventu primùm „ Deo optimo maximo egerunt gratias pro Regia urbe in „ pristinam Christianorum potestatem restituta... statim- „ que postea agi cœptum de Toletano Archiepiscopo eli- „ gendo. Bernardus S. Facundi Abbas omnium suffragiis „ creatur, vir optime, suavissimeque moratus, liberalissi- „ mo ingenio, doctrina singulari, integritate, virtute „ multis in rebus perspecta, qui Archetypum antiquæ vir- „ tutis præseferebat exemplum. Hæc omnia fuerunt in „ causa, cur omnibus omnium votis Præsul peteretur ex „ Galliis. Testimonium quidem, quo aliud nullum præcla- rius, enucleatiusque haberi potest.

XXIX. Jam vidimus a Bernardo neque acceptum esse, neque accipi potuisse in S. Facundi Monasterio Alphonsum Regem, neque initiatum fuisse, quum in Monasticum institutum a Fratre Sanctio adactus fuit. Vidimus Rege per Bernardum minime in Cœnobium excepto causam esse cur ipse eligeretur nequivisse gratum Regis animum erga illum. Vidimus cogitasse Alphonsum huic Ecclesiæ præficere aliquem Regali ortum sanguine primum Archiepiscopum. Vidimus historiographos hanc rem tradentes asserere, quod virtutes eximiæ dotesque præcipuæ Bernardi momentum majus, causaque potior extitit, cur omnibus Hispaniensibus fuerit antepositus; neque eorum ullum electionem hujusmodi causis minus æquis, minusque catholicis tribuisse. Hujus autem rei testes sunt homines adeo studii cujusvis expertes, adeoque integra fide digni, ut eos qui æquet, ne dicam qui excellat, non facile inveniri possit. Quæ quum ita sint sciscitari lubet ab Hispalensi Ecclesia, quare hujus electionis posthabeat causas, quæ ipsam æqui, bonique faciendam suadent, causasque alias præseferat, quæ minus æquam ostendunt. Probi quidem scriptoris partes explesset, qui, vel inopia Auctorum æquas & magnas tradentium causas, cur extraneus Monachus tot viris ejusdem gentis dignissimis præferretur, a rei saltem veritate minime discessisset: quum enim certissimis testimoniis res quemadmodum peracta est, comprobetur; quare promenda ex arbitrio sit falsitas, tantum ut præstantissimis viris injuriæ nota

ta inuratur, non intelligo, neque id probari ab ullo posse mihimet persuadeo.

XXX. At contra prudentissimum ejus viri consilium sapientibus videretur, qui magna merita, singularesque Bernardi virtutes inde colligeret, quod eum non paucis Hispaniensibus Primatiali Ecclesiæ illi qui præficerentur dignissimis videret præferri. Idque jam præstitit scriptor historiæ celeberrimus Stephanus de Garibay in hanc sententiam: *Bien se manifiesta de la misma eleccion sus grandes meritos; pues dexando á todos los Obispos, y Abades, y otras personas que á la sazon avia en España, fue entre todos elegido para esta Prelacia.* Id est: „ Aperte dignoscuntur ex electione ipsa magna Bernardi „ merita; siquidem Præsulibus, Abbatibus, aliisque viris „ in Hispania tum degentibus, posthabitis, præ omnibus „ in Sedis hujus Antistitem unus ille electus fuit. Hæc procul dubio æquissima illatio est; at ex eo quod præpositus ille fuerit tot præclarissimis viris, inferre studii, ac necessitudinis causas, id sane ut pro mei exiguitate ingenii loquar, non modo ab æquitate, verum a ratione etiam abhorret. Hic, bona cum venia Hispalensis Ecclesiæ, illud Basilii usurpo: *Iniquum, & rectum apud te judicatur, da, ut vincat virtus.* Quandoquidem pro summa qua est prudentia id tibi arrogat, ut inter causæ æquitatem, studiumque impotens humanis rebus, quod spectat ad electionem istam, judicium ferat, lubentissime id audiemus: verumtamen per amplitudinem, atque præstantiam suam, exorari se sinat, quumque jam causæ veritas eam non lateat, pro electionis hujus æquitate pronunciet, ut vincat virtus. Garib. sup.

XXXI. Luculenter docuisse jam videor, vix, immo ne vix quidem ullo fundamento hærere Hispalensis Ecclesiæ rationem; restat nunc, ut quæ egomet objicio exponam, ut clarior, atque evidentior solutio emicet. Toletanæ Primatum Ecclesiæ autumat Hispalensis esse concessum contra jus, & auctoritatem Episcoporum, ac Metropolitarum Hispaniæ, ut supra vidimus numero quinto, proindeque esse irritum quidquid Pontifices his inauditis Præsulibus deliberarunt. Credo equidem, si Ecclesia Hispalensis duo, & triginta exercitationes ab Joanne Morino conscriptas de Primatibus inspexisset, (quas tanta cum laude memorat alio loco) fundamentum hoc minime posuisset, quo rescripti vitium Par. 2. c. 13. n. 7.

tium adstrueret. Eum videat exercitatione trigesima prima, noscetque, tum se a veritate multum aberrare, tum Pontificem summum, quum Primatus auctoritatem alicui concedit Ecclesiæ, nulli Metropolitarum de jure quid demere. Quamobrem gravissimi hujus auctoris sententia Episcopi, & Metropolitæ non recte adversantur; etenim ipsorum auctoritati, & decori, honos, & potestas Primatis detrimenti nihil important.

Morin. l. 1. exerc. 31. p. 260.

XXXII. Morini vero sententiam totam in medium afferam. *Immerito, inquit, tumultuati sunt Episcopi; Primatuum enim honos, & auctoritas Metropolitanorum, & Episcoporum prærogativas nihil lædit; quum ea semper conditione deferatur, ut jura Metropolitica, & Episcopalia sarta tecta illis conserventur. Nihil quod ad Episcopos, & Metropolitas pertineat, quum Primatus Episcopum ornat, concedit Summus Pontifex: sua tantum jura non aliena in ipsum transfundit. Nemo igitur hac concessione sibi injuriam inferri jure conqueri potest.* Sic Morinus. Hic vero quam recte cum Ecclesia Hispalensi doctissima ad rem aliam, exclamarem: „ Audire non pigeat duas, & tri-„ ginta Joannis Morini exercitationes hac de re, fietque „ palam, Toletanum Primatum nihil penitus contra jus Me-„ tropolitarum retinere.

Sup. par. 2. cap. 13. num. 7.

XXXIII. Quæ Morini sententia locupletissime ostendit nullum inesse vitium in Urbani secundi Bulla; si enim Pontifex Metropolitanorum, & Episcoporum prærogativas nihil læsit, & jura Metropolitica, & Episcopalia sarta tecta iisdem fuerunt conservata, ubinam læsio; ubinam injuria illa, quam jactat suo argumento Ecclesia Hispalensis? Nempe, inquiet, auctoritati eos subjicere, a qua immunes semper fuerant. Euge, belle. At, nonne sentis? præposterum id genus argumenti est: probationis enim loco ponitur ipsa res, quæ in discrimen vertitur, verbo, ipsa quæstio. Enimvero, esto: Primatus Toletanus aliquid læserit Metropolitas, & Episcopos Hispaniarum. Hac tamen in re læsio ulla neque fuit, neque esse potuit: quum enim hæc Urbani secundi Bulla restitutio fuerit pristinæ dignitatis Ecclesiæ Toletanæ, uti Pontifices Summi affirmant, nosque tradidimus capite secundo, Præsules, & Ecclesiæ Hispanienses alieni potius arbitrii esse perseverassent, uti fuerant ab antiquissimis temporibus, a quo solum immunes fuerant

dum

dum vacaret Toletana Sedes. Atque jus *Postliminii* ab Ecclesia Hispalensi laudatum ad rem nostram faceret. Ita plenissime satisfactum haud dubie erit Ecclesiæ Hispalensis argumento, quod nititur inhæretque læsione illa, quam ipsa autumat.

XXXIV. Verum enimvero quanquam ipsemet docui, &, mihi ut videor, planum feci, Gothorum tempore Toletanam Ecclesiam fuisse Primatialem, tamen quidquid Ecclesia Hispalensis tradit, admittere certum mihi est, suis ut rationibus respondeam. Esto igitur; de Toletani Primatus tanta vetustate non constet, solumque id certum sit, quod Summi Pontifices dignitatem hanc denuo constituerint, ejusque origo ab ipsamet Urbani secundi constitutione sit repetenda. Hoc autem casu duo ponenda sunt: eademque separatim, ut singulis responsum aptum accommodetur. Primum: si hujusmodi concessio penitus gratiosa, ut dicunt, fuerit, causis minime attentis, quæ Pontifici fuerunt expositæ. Deinde: si concessio quodam jure facta fuerit, attentis expositis causis, quæ Toletanæ Ecclesiæ Primatum velut jure deberi evincerent, quia solummodo peteretur, ut ratum fieret, atque instauraretur antiquum privilegium, quod rationibus, & documentis probandum suscipiebatur. Duobus his positis respondebo argumento, quod, quomodocumque conficiatur, apertam facilemque habet solutionem.

XVXV. Si concessio penitus gratiosa est, Joannis Morini doctrina ad rem nostram facit oppidò. Enimvero si Pontifici aliquem in Episcopum dignitatem Primatis conferre libuerit, ecquid hinc detrimenti accipiunt Metropolitica jura? Pristina auctoritas pro sua ipsis dignitate conveniens omnino eadem servatur: nullum namque munus auctoritatis, atque jurisdictionis, quo fungi possent pro Episcopali, atque Archiepiscopali dignitate ullum accipit detrimentum. Quamobrem, quum iisdem omnino sit liberum jurisdictionem omnem exercere, nam eadem obire munia possunt, quæ antea, nullatenus imminuta, vel post Episcopum aliquem in Primatem electum; dubitari non potest quin isti Præsules, semet lædi per Primatis creationem, nullo jure querantur. Metropolitæ, si hoc acciderit non eo inficias, quandoque dignitati Præsulis in Primatem electi subderentur; id vero ex Pontificia auctoritate, quam Ponti-

tifex cum eo, tanquam ſuo Legato, communicat, cui ſuas vices, juriſdictionemque commiſit, uti decernere, atque ſancire eadem poſſet, quæ Pontificem per ſe gerere oportebat.

XXXVI. Num Divus Gregorius magnus ille Pontifex, quum vices, & auctoritatem Pontificiam Divo Leandro, ut Hiſpalenſis autumat, commiſit, læſit aliquid Epiſcopos, & Metropolitas Hiſpaniæ? Num Summi, Sanctique duo Pontifices Simplicius, & Hormiſda conceſſis vicibus, ſuiſque Vicariis conſtitutis in Hiſpania Salluſtio, & Zenone Hiſpalenſis Eccleſiæ Præſulibus, quod minime dubium eſt, quia neque Præſules, neque Metropolitas citarunt, qui quodammodo his Epiſcopis ſubdebantur, Hiſpaniarum Præſulibus quid incommodi attulerunt? Nemo id quidem affirmare, aut dicere auſit. Cauſa vero, cur nullum læſerit, ea eſt: quod nempe Vicarii Apoſtolici conceſſum id munus jura omnia Epiſcoporum, ac Metropolitarum ſarta tecta relinquebat: & quam Summi Pontifices auctoritatem iis Præſulibus permittebant, ea cæteris omnibus excluſis dabatur; & nullius incommodo, cuicumque congruere Pontificibus videretur, ut Hiſpaniarum Eccleſiis melius, atque expeditius conſultum eſſet, tribuebatur.

XXXVII. Cæterum quæ poteſtas conjuncta fuit ad tempus certum cum Vicarii Pontificii munere, ipſa eademque conſtanter adhæret Primatui: quæ porro eſt Vicarii Pontificii munus Metropolitana Sede inhærens, ad quam perinde provocandum erat ob Apoſtolicam auctoritatem ab aliarum Sedium ſententia, atque ad Romanum ipſum Pontificem. Hinc evidenter colligitur, quod, ſi mere gratioſa fuit conceſſio Primatialis dignitas Toletanæ Sedi per Urbanum ſecundum adjudicata, firma utique, ſtabilis, ac valida conceſſio fuit: nulli enim ex Hiſpaniarum Epiſcopis, Metropolitiſve vel minimum incommodum eſt illatum: jura omnia Epiſcoporum, atque Metropolitarum ſarta tectaque ſervata ſunt; iidem ut antea dignitatis ſuæ munia omnia obire poterant: denique Urbanus cum Toletana Eccleſia, ejuſque Præſule auctoritatem, juriſdictionemque illam communicavit, quæ quum Metropolitæ alii nulli eſſet, dignitatem Primatis conſtituebat; uniuſcujuſque Pontificis, atque auctoritatis Pontificiæ erat eamdem conferre in illum Præſu-

ſulem, qui ſibi dignior videretur. Sic mihi videor argumento ſatisfeciſſe.

XXXVIII. Nec perſpicua minus reſponſio erit, ſi ponamus, Bernardum jure aliquo petiiſſe Primatis dignitatem aſſerendo, Toletanam Eccleſiam fuiſſe Hiſpaniarum Primatialem ante Saracenorum irruptionem: quæ res quin ita fuerit dubitatio nulla eſt, namque ipſæ Summorum Pontificum Bullæ id aperte teſtantur. Ego vero, antequam reſpondeo ad argumentum, libenter interrogarem Hiſpalenſem Eccleſiam; de Bernardo quid ſentiat: Virumne Catholicum, virtute præditum, ſuoque dignum munere, an excordem, vanum, tumidum, atque ſuæ imparem dignitati? Quum Primatis dignitatem petiit ab Urbano Pontifice, num bona fide id præſtitit ex traditione aliqua in Hiſpaniis, immo etiam Toleti Maurorum tempore adhuc vigente, an mala fide, auſus imponere tum Pontifici, ut beneficium conferret, tum Divo Hugoni, ut ſe apud Urbanum interponeret, Luciferi ambitione elatus, ut aſtris tot lucidiſſimis, Hiſpaniarum nempe Præſulibus anteiret, eoſque ſuæ ſubigeret poteſtati? Alterutrum certe horum eveniſſe oportet. Neque notam ſuperbiæ, & ambitionis effugere poteſt Monachus ad humilitatem, ac religionis tam ſanctæ perfectionem inſtitutus in Cluniacenſi Monaſterio, quem præterea ob præclaras virtutes miſerat D. Hugo tanquam Præpoſitum Monaſterii D. Facundi, quum Archiepiſcopi vix dignitatem eſſequutus eſſet. Præproperum ſane a virtute diſceſſum, hominis præſertim tantæ perfectionis.

XXXIX. Quoniam vero ſuperbum, & ambitioſum nuncupare Archiepiſcopum Bernardum ſanctiſſimas æqui, & caritatis leges contemnere eſſet, (namque perinde id foret, ac ſtultum ſe, audirique indignum non modo a prudentibus, ſed etiam a probis hominibus) fateamur neceſſe eſt bona fide ipſum petiiſſe Primatus dignitatem, ob rationes ſibi oblatas, quas ratus minime poſthabendas ad Romanam Aulam detulit, ac Pontifici Urbano II. una cum Alphonſi Regis, Divique Hugonis epiſtolis, propoſuit. Duo hac in re oportet animadverti. Primùm, quod Chriſtianis Toleti degentibus, quum civitas e Maurorum ditione erepta fuit (quos vocabant, uti nunc minores dicunt, Mozarabes) ex traditione conſtabat, Toletanam Eccleſiam fuiſ-

se Primatialem: quam iidem vixdum in libertatem vindicati cum recèns electo Archiepiscopo Bernardo communicarunt: quem utpote exterum suique in conclavis angustiis educatum id latebat; simulque docuerunt quæ ex vetustate rationes suppeterent, quæ item extarent documenta antiquum ejus Ecclesiæ Primatum comprobantia. Et sane, quum Bernardus hoc munus haud susceperit arbitratu suo, credibile est homines integræ fidei eumdem induxisse ad pristinam Ecclesiæ illius dignitatem instaurandam. Quod si Gothorum tempore Toletana Ecclesia non fuisset Primatialis, undenam præproperam hæc Primatus appetitio?

X L. Deinde animadverti oportet, quod Bernardus non venit Romam absque documèntis, quæ fidem aliquam possent facere (non enim hìc quærere lubet, utrum persuadentia ea fuerint, quod pro certo habeo) quin etiam quæ ob modicam distantiam temporis, majorem sinceritatem atque hominum veritatem fas fuit colligere, omnia secum attulit. His teneri se Archiepiscopus censuit, ad pristinam suæ Sedi auctoritatem ac dignitatem vindicandam. Hæc voluit Alphonso ut essent perspecta, ne Regiam interponere auctoritatem dubitaret apud Urbanum. Hæc haud dubie Divo Hugoni Magistro, & in piis rebus parenti ostendit; ab omni siquidem fide abhorret, tum Regem inexplorata re id oneris suscepisse; tum Divum Hugonem causæ hujus patrocinium suscepisse, minime comperto, æquane an subdola esset Bernardi petitio, suasque ad Pontificem literas tradidisse, quum tamen esset insciens rationum, quibus Bernardus idem inniteretur. Incredibile est, virum sanctitate conspicuum, cujusmodi erat Hugo, adeo imprudentem fuisse. Quod ego crederem, ac facile inducor ut credam, & omnium nemo me negabit recte credere; Bernardus omnes suæ petitionis causas cum Divo Hugone communicavit; Sanctusque Abbas novi Archiepiscopi æquitatem agnoscens, commendatitias eidem literas ad Pontificem libentissime tradidit.

X L I. His cum literis, ac documentis Bernardus ubi Romam venit, longi adeo suscepti itineris causam docet Pontificem: documenta eadem literasque exhibet, quibus apud Romanam Curiam probare ait se velle, quod Ecclesia Toletana longe, antequam Maurorum in potestatem ve-

veniret, dignitate Primatus nituerit; supplexque orat Pontificem, ut Hispaniarum Primatis dignitatem iterato rescripto suæ Sedi restituat. Quæro nunc: quem se gessit Urbanus hac in re? Num Toletanæ Ecclesiæ Primatum concessit inexplorata ejus causa; documentis haud cognitis; eaque minime compertum habens, forentne legitima, omnique exceptione majora, seu potius falsitatis possent argui? Solumne Alphonsi Regis sexti, Divique Hugonis inspectis epistolis, ob veterem cum Bernardo consuetudinem, nullo habito examine, inquisitione, ac diligentia edidit Bullam Primatemque illum declaravit? Profecto si ita sese res haberet, vel nunc Primatus istiusmodi concessionem imprudentem esse irritam profiterer. Verum enimvero, ecquis hominum tanto Pontifici, nempe Urbano secundo imprudentiæ, ac temeritatis tantæ notam inusserit? Fieri hoc quidem omnino non potest, ut homo aliquis rationis particeps eousque temeritatis inauditæ deveniat, ut præcipitis animi sententiam obfirmans, tam insignem Pontifici injuriam importet.

XLII. Quod si temerarius aliquis obsequium ipsi, ejusque dignitati debitum detrectaret; constat ex prima Urbani Bulla, eque aliorum aliis, qui eidem successerunt, compertam, & exploratam fuisse causam, rationesque per Bernardum adductas, atque documenta perspecta; nullumque esse dubium, quin jura Primatus, quem antiquitus Ecclesia Toletana habuit, certa essent. Argumenta quibus rem comprobavimus videsis cap. 3. partis 2. quo loci multorum Bullæ Pontificum a me fuerunt allatæ. Ex Urbani autem secundi, aliisque Bullis palam est: *Constare, quantæ Toletana Ecclesia dignitatis fuit ex antiquo: quantæ in Hispanicis, & Gallicis regionibus auctoritatis extiterit; quantæ per eam Ecclesiasticis negotiis utilitates accesserint*. Æquum esse, *auctoritatem pristinam Toletanæ Ecclesiæ restituere*, quam Ildephonsi virtus in pristinam, qua Gothorum ævo dignitate nituit, vindicarat. Decernere, ut *quidquid Toletana Ecclesia antiquitus noscitur habuisse, nunc quoque ex Apostolicæ Sedis liberalitate habeat*. Quæ summo jure actum esse evincunt; documenta & literas allatas ad examen revocatas; constitisse ex Actis, quod Bernardi petitio æqua esset, Regisque Alphonsi auctoritas jure interposita esset: ac demum rite judicium fuisse pronunciatum. *Urbani II.*

tum. Hæc ex Urbani secundi ejusque successorum Bullis habentur. Quocirca irritæ non erunt Urbani, & eorum qui sunt sequuti Pontificum Bullæ, ob examinis, ac testium defectum; neque mendacii nota Pontificibus iisdem inuri poterit, quia eadem, quæ ab antecessoribus sancita fuerant, confirmarunt.

CAPUT IV.

Prosequitur responsio ad argumenta superiori capite prolata.

SUMMA CAPITIS.

I. *Objectio Memorialis, quod Bulla Urbani II. per obreptionem sit impetrata.*

II. III. *Eadem diluitur adstruendo Toletani* Primatus *antiquitatem Privilegio, quod Cindasuinthes obtinuit a Romano Pontifice.*

IV. *Id documentum licèt hodie desideretur, credibile est Urbano II. fuisse exhibitum.*

V. *Quando etiam idem non fuerit prolatum, causæ aliæ adductæ subreptitiæ non fuerunt.*

VI. *Memoriale ne videatur arguere summum Pontificem, Bullæ verba non refert cum integra fide.*

VII. *A supremo Judice appellare non licet.*

VIII. *Sententia Urbani II. nullo pacto infirmat documentorum defectus, quæ tum temporis eidem fuerant exposita.*

IX. X. *Causæ, quæ Urbano II. adductæ fuerunt, recensentur, ac primum Epistola D. Braulii.*

XI. *Permissio Episcopi Cordubensis D. Heladio in causa depositionis: testimonium Felicis de Juliano prædecessore in* Primatiali *Sede Toletana.*

XII. *Felicis testimonium est argumentum vetustatis Toletani* Primatus.

XIII. *Quarta ex causis Urbano allatis est Beati Asturicensis Episcopi testimonium.*

XIV. usque ad XVIII. *Memoriale objicit Beati testimonio, quod Narbonensem Ecclesiam accenseat Hispanis Ecclesiis, quæ objectio confutatur, atque illuditur.*

XVIII. XIX. XX. *Aliæ diluuntur objectiones eidem Testimonio factæ.*

XXI. XXII. *Adstruitur veritas ejusdem testimonii, & reprehenditur Memorialis censura parum constans.*

XXIII. XXIV. *Quinta causa sunt verba ex Innocentii primi epistola desumta.*

XXV. *Sexta causa sunt duo decreta unum Concilii anno 610. Toleti celebrati, alterum Gundemari Regis.*

XXVI.

XXVI. *Urbani II. sententia, & judicium nullo pacto irrita esse dici possunt.*

XXVII. XXVIII. XXIX. XXX. *Objectio Memorialis, quod Ecclesiæ identidem e Maurorum potestate receptæ suis Metropolitis redderentur, confutatur, demonstrando Summos Pontifices pro suprema auctoritate in Ecclesia decernere, & innovare quidquid boni & æqui consulunt, quod multis confirmatur exemplis translationum Suffraganearum Sedium, novarumque institutarum Metropoleon.*

XXXI. *Ecclesia ipsa Toletana minorem hodie Suffraganearum numerum habet; nec tamen repetundarum alias insimulat; neque in Hispalensem Ecclesiam caussam diceret, nisi provocaretur.*

XXXII. *Conclusio capitis.*

I. Ecclesia Hispalensis, quæ ipsius est reverentia, & obsequium erga Romanos Pontifices, eosdem ab omni labe liberos volens, peccarunt, inquiet, qui rem ad Urbanum Pontificem detulerunt, (ita enim suo in Memoriali fatetur) Pontifex quippe fidem habens factæ relationi, Primatum Ecclesiæ Toletanæ concessit; proindeque Bulla nullius est roboris utpote per subreptionem impetrata: id autem fieri ut plurimum solet, ne minimum quidem obsequio, ac venerationi erga Summos Pontifices detrahendo, quum nempe rescripto Pontificis vitium subreptionis objicitur; tum enim ipse Pontifex re melius cognita priorem revocat Bullam. Hac de re nullum esse potest dubium, suntque testes iidem Pontifices Maximi; quorum omnium instar Alexander III. monet, ut Pontificis rescriptum, aut executioni mandetur, aut executio eadem producatur usquedum Pontifex rerum instructus, quas antea non novit, decernat, utrum Bulla procedat, & executioni mandentur, quæ a Pontifice sancita fuerunt. Quod cum publico, privatoque Hispaniarum jure consentit, ut Ill. Fr. Franciscus Araucus Ordinis Prædicatorum splendor testatur. Doctrina hæc tota negari haud potest: cæterum quam abs re nostra eamdem sit, demonstrabo.

Alex. III. in cap Si quando de rescr. in cap. quum teneamur de præb.

Arauc. decis. moral. de statu Civil. disp. 4. diffic. 1. n. 23.

II. Multis porro ex caussis nostro cum instituto hæc doctrina non facit; quas singillatim tradere oportet. Nemo asserere certo potest, quæ caussæ, quæve documenta ea occasione ad Urbanum Secundum delata fuerint, ut vitium iisdem objiciat. Fortasse ex documentis recenti ab Archiepiscopo tunc allatis Romam id privilegium, quod Romanus

nus Pontifex flagitante Cindasuinthe Rege concessit, (Hoc Rege floruerunt Martinus Primus, ejusque Præcessor Theodorus) quod memorat Archiepiscopus Rhodericus, Joannes Morinus, aliique non pauci, nosque idem produximus in parte hujus operis 2. cap. 17. num. 17. cum explicatione verborum Archiepiscopi, & animadversione, quam memoria repetere necesse est. Hoc rescriptum est authentici instar monumenti Primatus Ecclesiæ Toletanæ, ejusdemque confirmationis. Quod sane documentum non idcirco vetustati tantæ negandum est, quod desideretur impræsens; constat enim breviori admodum spatio temporis documenta plurima vera, certa, & authentica interiisse. Meaque opinione mirandum est magis, quod nonnulla post annorum tot spatium adhuc extent, quam si omnia penitus forent absumta.

III. Enimvero quot præclarissima monumenta non levi fragilique folio commissa, sed in marmore, atque in ære incisa ætas delevit, æternaque obruit oblivione? Quamobrem Auctor gravissimus Alphonsus Salmeron alia occasione ait: *Olim heroicis, & illustribus viris dabatur, nescio quæ memoria in saxis, & in columnis marmoreis, aut in arcubus triumphalibus, aut in æreis; sed brevi illa omnia conciderunt: Nam, ut ille dixit:*

P. Salm. to. 12. in Act. Apost. tr. 9. pag. 61. col. 1.

Auson. Gal. epig. 34.

Mors etiam saxis marmoribusque venit.

Quod si marmora etiam, & æra suum habent interitum, multo magis leve folium intereat necesse est.

IV. Quocirca si ejusmodi documentum reapse fuit, quemadmodum viri affirmant dignissimi, quibus integra fides adhibeatur, satis illud erat ad contestandam Judicibus sententiam laturis, æquitatem causæ, qua Archiepiscopus Bernardus utebatur, quatenus Hispaniarum Primatus. Utrum ea fuerit ex causis ad Urbanum allatis non constat, pariterque haud liquet, quænam causæ aliæ Pontifici eidem proponerentur; quare falsitas earum redargui non potest, adeoque hàc procedere argumentum nequit subreptionis Rescripti Pontificii, ac vitii, cui Urbani Bulla sit obnoxia.

V. Causas, rationes, fundamenta alia nulla Hispalensis Ecclesia docet ad Pontificem fuisse delata, præter ea quæ occurunt in scripto, cujus ipse mentionem habui superiori capite num. 9. ex primo e duobus voluminibus, quæ Di-

dacus de Castejon de Toletanæ Ecclesiæ Primatu conscripsit. Sed agedum : hæ tantum causæ, hæc tantummodo fundamenta fuerint: ideone subreptitia dicenda erit Urbani Bulla? Immo vero hæc altera ratio est, quare supra allata doctrina Bullæ huic nequaquam conveniat : quum enim quæ producuntur rationes in contentione, codicibus, ac documentis pro defensione partis, aut gratiæ concessione, constantes sunt, atque certæ, nullo pacto irritum haberi debet judicium, aut gratia subreptitia: quum certe liqueat, subreptionis vitium objici solum posse Rescripto, quando falsæ causæ adductæ sint (nihil enim spectat ad rem nostram obreptio.) Quocirca, quandoquidem adductæ causæ certæ sunt, suum habeat robur concessio est opus. Neque post gratiam semel concessam latamve sententiam spectat ad partes de causarum qualitate, aut robore disputare: quum enim solius Judicis, qui fert sententiam, ac Principis, qui gratiam confert, proprium sit rationum validitatem pro sua prudentia reputare; contra sententiam, & gratiam niti, perinde esset, ac iniquitatis Judicem, ac Principem imprudentiæ accusare; minime vero sententiam irritam, & subreptitiam gratiam demonstrare.

VI. Hoc quidem videtur sibi velle Hispalensis Ecclesia, libere enim, ut supra monuimus, affirmat ipso in paginæ 341. initio, dignum admiratione esse, quod Summus Pontifex tam debili, ac vitiosa hærens probatione in re de simplici facto per rescriptum asseruerit, constare, quod veteres omnes Toletani Præsules Hispaniensium Ecclesiarum Primatum habuerint. Cujus verba ipsa ita se habent: *Es digno de admirarse, que con probanza tan flaca, y defectuosa, afirmasse un Pontifice Sumo en su Rescripto, y en un negocio de puro hecho, que constaba aver tenido antiguamente todos los Prelados de Toledo el Primado de todas las Iglesias de España.* Verum fatear, de hac propositione quid dicam nescio. Admiratione quidem dignam esse non dixerim; quin potius despicatui ducendam esse contenderem, dignamque habendam, quæ octavo, aut nono primæ partis capiti accenseatur, ubi legitimum posset locum occupare. Cæterum ut magis magisque lector admiretur Memorialis auctorem, animadvertat quæso, quantula refert fide Urbani II. verba, quæ si fideliter erunt allata, major noxa detegetur in iis,

Mem. pag. 341.

quæ indecore autumat de Pontifice. Tota in Urbani Bulla non occurrunt, quæ profert Ecclesia Hispalensis uti propria Pontificis, characteribus, quos vocant Italicos. Ait Urbanus, recteque ait, constare, quod Archiepiscopi Toletani Primates Hispaniarum fuerint ex antiquo: verùm *constat*, Archiepiscopos *omnes* non ait: cæterum universalitas eadem fuit opus Hispalensi Ecclesiæ, ut difficiliorem exhiberet propositionem, & specie aliqua obtenderet censuræ notam, simulque ne imprudentiæ Pontificem videretur arguere, quum ait, probatione tam levi, ac vitiosa motum, decrevisse.

VII. Latam a supremo Judice sententiam, qui impugnavit, invalidas obtendens rationes, quibus motus Judex legitimus pronunciavit, ante hoc tempus nunquam audivimus: nova hæc scilicet forma judicii esset, quæ protraheret causas, easdemque æternitati commendaret: pars etenim sæpe damnata jus suum existimat certum esse, partisque adversæ rationes nullius esse roboris: itaque apud novos Judices experiri posset jus suum, ut sententia in semet lata revocaretur: quandoquidem damnata pars admiratione id quidem esse dignum diceret, quod adeo infirmam vitiosamque ob causam hereditas ad se tanquam primogenitum spectans alii adjudicaretur, quæ novi judicii nova, & inaudita forma æternas gigneret controversias, & lites. Hoc autem absurdum vitari potest ac debet permittendo Judici, ut de probationum efficacia, rationumque robore, pro sua prudentia decernat: Partis enim utriusque unum id munus est ut suam exponat causam, suumque jus experiatur, latamque ab Judice sententiam ratam habeat.

VIII. Præterquamquod recte affirmari non potest rationes alias nullas ad Urbanum Pontificem fuisse delatas majoris roboris, (dum satis non essent, quæ a nobis supra laudatæ sunt) cujusmodi suppetere potuerunt, quanquam hoc tempore, ut monebam, interierint: neque hac de re ambigendum videtur; quippe una ex rationibus eo scripto recensitis, est epistola D. Braulii Cæsaraugustani Episcopi, quæ hodie non extat. Credi autem debet Urbano eadem exhibita fuisse; nemo enim omnium sibi persuadere poterit, fidem integram fuisse adhibitam rei, quæ controversi juris formula esse videtur, datamque esse Bullam minime au-

auditis rationibus cæteris, quæ forent adductæ. Equidem ſentio, Urbanum ſecundum, qui magnus hauddubie fuit Pontifex, ſumma ſingularique prudentia fuiſſe præditum; quare affirmanti eidem in ſuis Reſcriptis aliquam rem pro conſtante, ac manifeſta, majorem debeo fidem adjungere, quam privato alii viro, ſeu reipublicæ, licèt multæ auctoritatis ſint, contrarium aſſerentibus. Quumque rationes, quæ poſt annorum tot ſeriem ſuperſunt, perſpicuæ ſatis, firmæque non ſint, ut ab ejus dicto auferant omne dubium, pro certo haberem alias tum rationes adfuiſſe, quæ modò nos fugiunt, & vetuſtate fuerunt abſumtæ. Multa in Hiſpaniis Concilia ſeculo quinto fuerunt habita, uti conſtat ex Divi Leonis literis, quas protuli parte 1. cap. 7. num. 4. nullaque eorum memoria ſuperfuit ab anno quadringenteſimo, ad ſextumdecimum ſupra quingenteſimum. Ecquis, ita me Deus amet, male de Pontifice ſentiat, quem liquido non conſtet minus probe geſſiſſe.

IX. Huc accedit quod pleræque rationes illæ, quas Memoriale, ſeu controverſi juris formula præſefert, maxime dignæ ſunt, quæ ſummo habeantur in pretio: quumque dubitari nequeat, quin extent, veræque ſint, nonnullæ quippe ex hiſtoriis, atque Conciliis Hiſpaniarum habentur, pleniſſime æquitatem, ac veritatem comprobant, quibus inhærens Bernardus Archiepiſcopus cauſam ſuam expertus eſt. Earum prima eſt epiſtola Cæſarauguſtani Præſulis Divi Braulii, quæ tametſi non extet, pro certa haberi debet; etenim ſi ad Pontificem, Eccleſia Hiſpalenſe teſte, delata fuit Divi Braulii epiſtolæ S. Eugenio conſcriptæ ſententia, qua eumdem Primatis honore proſequitur, inſtar potiſſimæ rationis; profecto documentum ipſum honorem iſtiuſmodi continens adduci oportuit; ridiculum quippe eſſet aut inſcriptionem, aut ſenſum literarum afferre præter ipſas literas. Et ſane ſi Archiepiſcopo Bernardo D. Braulii Cæſarauguſtæ Antiſtitis teſtimonium exhibente Urbanus Pontifex nil ultra inquirendum ſibi eſſe cenſuit, hic certe Præſul plus æquo ſe repreſſit, (niſi forte aut Dei metu, aut veritatis amore fuit retentus) minime affirmans exiſtere quinquagenas, centenaſve Metropolitarum, & Epiſcoporum Hiſpaniæ literas, qui Toletanum Archiepiſcopum Primatis nomine cohoneſtabant.

X. Quod maxime attendi debet, ac sedulo animadverti, quum *filii hujus seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua* sint: ut Magister omnium Christus per Lucam ait cap. 16. cur Bernardus, si iisdem accensetur, (prout accenseatur necesse est, si Primatum Hispaniarum non ob ardentem Sedis suæ amorem ac necessitatem, sed solam ob ambitionem, ac superbiam expetivit) negotii sui tam male fuit gerens, ut Præsulis unius epistolam afferret; dum quemadmodum hanc D. Braulii epistolam, quæ si Memoriali ex tripode pronuncianti sit fides, non extitit, ita tercentas Episcoporum, ac Metropolitarum omnium Regni epistolas afferre potuit; quarum numero, (siquidem Ecclesiæ Hispalensis sententia D. Braulii epistolam dummodo is produceret, pro certis habitæ essent) petitionem suam adstrueret, maximeque firmaret? Verum enimvero, quum Bernardus & vitæ sanctimonia, & virtutibus admodum commendabilis foret, Primatusque dignitatem ideo solum appeteret, ne Toletana Sedes sibimet adjudicata jus vetustissimum ejus dignitatis amitteret, suam ad causam ea duntaxat afferre optimum duxit, de quibus tum liquidò constabat: si autem vetustas documenta nobis invidit, quid vitio id Toletanæ Ecclesiæ vertitur? quid enixe ab eadem petuntur perspicua monumenta, quæ anni jam amplius sexcentis lapsi sunt, quum Romæ fuerunt producta?

XI. Quæ deinde affertur causa, est Cordubensis cujusdam Episcopi permissio Divo Heladio Archiepiscopo Toletano facta per Divum Isidorum Archiepiscopum Hispalensem, ut sententiam depositionis in eum ferret ob perpetratum incontinentiæ crimen. Eademque maximi est momenti ac ponderis, uti 12., ac 13. partis secundæ capitibus demonstravi: persuadetque locupletissime, quod Toletano Archiepiscopo auctoritas major erat, quam Hispalensi vel in subditas huic gentes, quæ porro auctoritas præter Primatialem alia nulla esse potest. Videsis laudatum locum, quô conjecimus quidquid hic habet Ecclesia Hispalensis, idem quippe iterum iterumque urgere nonnisi molestiam gignit. Tertia causa est, quod Felix Archiepiscopus Toletanus de D. Juliano loquens prædecessore suo: *Julianus*, inquit, *Pius B. memoriæ, qui quum in eadem Regia urbe functus est honore Primatus*. Objicit hîc Ecclesia Hispalensis. Optima hunc textum

tum fide non esse prolatum, quandoquidem in operum Divi Isidori editione Lutetiæ Parisiorum anno 1601. pag. 739. hunc in modum occurrunt. *Post sanctæ memoriæ Quiricum idem egregius Julianus præfatæ urbis functus est Primatu.* Ecclesiam Hispalensem habere discrimen materialium duntaxat vocum quis non miretur, perturbantem scilicet voces in rebus summis gravissimisque? Idque paulo supra docuimus ad num. 6.

XII. Hoc ex Felicis testimonio argui potest antiquitas Toletani Primatus. Præcipue vero si ejus auctor consideretur, & duabus allatis causis adjungatur. Multa enim quæ satis per se non probant, aliis adjuncta rem apertam faciunt, atque perspectam. Nullus quidem dubito, quin de eo constet, quod ibidem ait Ecclesia Hispalensis, non paucis nempe in locis ac monumentis veterum haud accipiendam esse ex voce ipsa *Primatus*, dignitatem, auctoritatemque illam, quade agimus. Pariterque pro certo habeo, ex circumstantiis, quæ in Veterum monumentis occurrunt posse dignosci propriam, seu impropriam ejusdem vocis *Primatus* notionem. Et sane si is qui ea dignitate præfulget, consideratur Archiepiscopus Toletanus, cujus propria erat superior suæ Sedis auctoritas, eaque propter inter Metropolitas licèt minus antiquus præsederat, præfueratque Concilio, uti capp. 10., & 11. dictum fuit in parte altera, proindeque Hispaniarum Primas habebatur, certissime asseri videtur posse, quod voci *Primatus* antecessori ejus adjudicatæ ipsa eademque subjiciatur notio, quæ nostri instituti est. Quod sane judicium rationi, ac prudentiæ consentaneum esse nemo omnium non videt. Quæ quum ita sint, argumentum, quod e verbis Felicis ducitur, sint ea scilicet quemadmodum exhibet illud scriptum, vel quemadmodum Hispalensis Ecclesia refert, utroque enim modo Felix vocat Primatem Toletanum Julianum, est quidem certe firmissimum. Par. 2. c. 10. & 11.

XIII. Quartam causam nequidquam labefactare nititur pro virili parte Hispalensis Ecclesia, invicti enim est roboris. Ea vero testimonium est Beati Asturicensis Episcopi de Toletanæ Ecclesiæ Principatu, quod ita se habet: *Tempore Gothorum novimus, totam Hispaniam sub uno Rege fuisse, & Ecclesiam quæ ipsi Regno pertinuit, sub uno Archiepiscopo, & cæteras Metropolitanas Sedes, idest Narbonam, Tara-* Mem. pag. 348.

raconam, Hispalim, Emeritam, & Bracaram supradictæ Sedi subesse. Hoc testimonium si certum, omnique majus exceptione esset, evidenter ostenderet Ecclesiæ Toletanæ Primatum Gothorum tempore, maximamque Urbani secundi æquitatem, dum Archiepiscopo pristinam, ut ait in Bulla, dignitatem confirmat: Ecclesia autem Hispalensis diligentissime aucupatur multa nomina, quibus tum idem ostendat esse falsum, tum multos post annos effictum; tot quippe, ait, erroribus scatet, ut eorum præseferat imperitiam temporum, quum fabricatum fuit. Ex iis nominibus tria quæ jactat adeo nullius sunt roboris, ut ne ipsa quidem Ecclesia Hispalensis ullo habuisset in pretio, nisi verum esset ejusdem præceptum a me laudatum in parte prima, quod nempe magnum incrementum rebus additur, *quando son mirados por el vidrio de la passion*, „ quum studium ad eas considerandas nos ducit. Certum mihi deliberatumque est illa in medium afferre, atque eos, qui studii causas procul habent obtestari, ut ferant judicium, cui me staturum polliceor vel si meæ opinioni contrarium sit.

Par. 1. c. 3. n. 1.

XIV. Ait igitur primùm, deceptum esse Beatum, quia inter Hispanienses Ecclesias Narbonensem recenset; quæ quidem provincia quanquam Gothis parebat, nunquam, ait, Hispania, at Gallia Gothica fuit appellata... dum tamen universali ea voce *totam Hispaniam*, ab Episcopo comprehenditur. Ejus proferam verba, ut soleo: *Es, que entre las Iglesias de España quente la de Narbona; porque, aunque aquella Provincia estuvo sujeta à los Godos, nunca se llamò España, sino Galia Gothica... y la incluye en el termino universal de totam Hispaniam*. Vitio quidem nulli Beati verba sunt obnoxia: verùm intelligo, Hispalensis Ecclesia, quum deesset quod objiceres, hæc splendida somnia prætefers. Vitio inquam omni carent mox laudata Beati verba, non enim affirmat, Narbonensem Galliam, ut autumat Hispalensis Ecclesia in Hispania comprehendi, quod minime expers esset vitii, nisi secus sese res haberet. Redeas precor, mi lector ad Beati verba, paulo ante prolata, facile enim agnosces sibi haud voluisse hunc Episcopum, quæ Hispalensi Ecclesiæ in mentem veniunt.

Mem. ibid.

XV. Ecquem latet in Galliæ Hispaniæque finibus non pauca esse oppida, quæ licèt Hispaniarum ditionis non sint,

ad

ad Diœceſes tamen, & Eccleſias harum ſpectant? Gerundæ, & Orgelii Diœceſes multa in Galliis habent oppida. Turiaſonenſis item Diœceſis, quæ in Aragoniæ Regno eſt, in Caſtellæ, Navarræque provinciis habet oppida. Quæ quum ita ſint, Gerundæ, & Orgelio Hiſpanis Diœceſibus loca multa extra fines Hiſpaniæ ſita conveniunt. Ad Turiaſonem vero pertinent oppida provinciarum Caſtellæ, & Navarræ, nempe extra Aragoniæ Regnum, in quo Eccleſia iſtæc ſita eſt. Ubinam igitur geograficus ille error quem objicit Memoriale? Num Gallia Narbonenſis Toletanæ Diœceſi finitima dicitur, quemadmodum ipſummet Memoriale Gallæcos Carpetanorum ad Tagi ripas incolentium finitimos eſſe docet? *Mem. ſup. par. 1. cap. 1.* Beati quidem teſtimonium quin exceptione omni ſit majus dubitari non poteſt. Diœceſis olim, ac Metropolis Narbonenſis Gothorum ævo ad Hiſpanienſem ſpectavit Eccleſiam: quare ad Nationales Synodos Toleti habitas ejuſdem Metropolitæ advenerunt, qui ſi antiquiores forent, ipſos ante Hiſpanos ſubſcribere conſueverunt. Eſſe igitur provinciam ad Eccleſiam Hiſpaniæ pertinentem, &, eſſe provinciam Hiſpaniæ, duo hæc inter ſe valde diſcrepant. Memoriale id quicumque legerit haud dubie mirabitur, Eccleſiæ Hiſpalenſi viſam eſſe maximi inſtar vitii rem manifeſtam, atque evidentem.

XVI. Galliam diximus Narbonenſem Hiſpaniæ provinciam recte nuncupari: quam plane opinionem, longe ut deponamus, confirmamus magis; miramurque oppidò, quod Hiſpalenſi Eccleſiæ cætera eruditiſſimæ cenſura iſtæc in mentem venerit. Enimvero cuinam perſuaſum unquam erit, eamdem, quum legerit Garſiam de Loayſa, Hiſpanienſium provinciarum diviſionem præteriiſſe, quam Garſias idem refert in tomo Conciliorum Hiſpaniæ ex Hiſpalenſi MS. anno 962. qui codex Regio in Monaſterio Divi Laurentii ſervatur? Dixi, quum legerit: non legit, ita me Deus; non enim appellaret errorem, quod tanta vidiſſet auctoritate niti. Illi vero titulus hic inſcribitur: *Diviſio Provinciarum Hiſpaniæ, & earum Sedium*. *Garſ. de Loayſ. to. Conc. diſp. pæ. 132.* Statimque ſequitur earumdem Provinciarum diviſio. Prima: *Provincia Gallæciæ*. Altera: *Provincia Galliæ*. Tertia: *Provincia Luſitaniæ*. Quarta: *Provincia Carthaginenſis*. Quinta: *Provincia Bæticæ*. Sexta: *Provincia Tarraconenſis*. Hinc luculenter apparet, provinciam,

quæ

quæ Gallia Gothica dicebatur, Hispaniarum provinciis accenseri. Quamobrem ne minimum quidem Episcopus Beatus peccasset, Narbonensem provinciam, & Ecclesiam Hispanienses appellans.

XVII. MS. aliud Gothicis characteribus ab Ovetensi Ecclesia idem auctor profert, in sequenti pagina, cujus initium est: *In nomine Jesu Christi. Incipit numerus Sedium Hispaniensium, & uniuscujusque provinciæ Sedes suo Metropolitano subscriptæ usque in Rhodanum Amnem*. Hasque inter sextum locum occupat *Narbona Metropolis*. Auctor idem divisionem aliam refert, cui titulus: *Divisio Diœcesium, & Parochiarum Hispaniæ ab Vvamba Rege facta ex libris MSS. Ecclesiæ Toletanæ, & Ovetensis, cui titulus est: Itacius &c.* Qua pariter in divisione sextum occupat locum *Narbona Metropolis*. Quumque ibidem brevis fiat mentio rerum ab Rege Vvamba gestarum, sic legitur: *Provinciam quoque Galliæ, quæ Hispania citerior dicitur, sibi rebellantem... subjugavit*. Equidem arbitror, evidentiorem nullam probationem haberi posse, quod, nisi pro certo haberi debeat, error certe dici nequeat Narbonensem provinciam Hispaniæ tribuere, ejusdemque Ecclesiam ad Hispaniensem adjungere.

Idem pag. 133.

Idem pag. 135.

XVIII. Deinde objicit, Beatum falso appellari Episcopum Asturicensem, quum merus esset Presbyter illius Ecclesiæ. Obfirmare non ausim rem, quam rationes me deficiunt, quibus comprobem. Bono igitur omine error esto: non tamen idcirco testimonium oportet rejici, quia pro Presbyteri, Episcopi nomen exhibet. Quam dedit epistolam Divus Isidorus Toletanum ad Archiepiscopum, Cordubensem Præsulem ei permittens, ut sententiam depositionis in eum ferret, in eadem aperte illum vocat Heladium, ut demonstratum fuit alterius partis capitibus 12. & 13.; nihilo tamen minus Ecclesia Hispalensis epistolam haud falsitatis redarguens; immo certissimam esse prædicans, nomen ait pro nomine esse positum, proque alia aliorum sententia *Adelphium*, sive *Eugenium*, quod probabilius sibi videtur, legendum esse. Quod si Memoriale de literis aliquorum opinione ante annos viginti conscriptis, quam Archiepiscopus crearetur Heladius, seu multo post quam supremum diem obiit aliorum sententia, quæ sibimet verisimilior videtur, non dubitat, quin pro certis haberi debeant; ecqua, malum!

lum! de causa Episcopi nomen Beato adscitum rebus ab eodem dictis præripiat fidem? Audire, quæso non pigeat qua arte Hispalensis Ecclesia excusat nominis mutationem in epistola Divi Isidori: *Si esto*, inquit, *es assi, la equivocacion està en averse mudado el nombre de el Prelado... Lo qual en tanta antiguedad puede aver sucedido*. Nempe: „ Quod si ita „ est, ambiguitas in eo consistit, quod Præsulis nomen fuit „ mutatum... quæ res tantam ob vetustatem potuit fieri. Itane vero? Nobis ergo non æque liceat dicere, quod Episcopus in locum Presbyteri ob vetustatem tantam irrepserit? *Mem.pag.* 345.

XIX. Sonantiora tamen erunt, quæ objicit Ecclesia Hispalensis tertio loco. Ait siquidem: *No pudo decir este Siervo de Dios*: Novimus totam Hispaniam tempore Gothorum sub uno Rege fuisse: *porque la palabra*, novimus, *dà à entender vista de ojos, que no pudo tener, aunque huviesse vivido todo el siglo octavo, aviendose perdido España el año de* 709. idest: „ Dicere non potest Dei Servus: *Novimus totam Hi-* „ *spaniam tempore Gothorum sub uno Rege fuisse*: vox quippe „ illa *novimus*, signat rem propriis visam oculis; quod fie- „ ri nequaquam potuit, quantumvis octavum totum secu- „ lum ille vixerit, namque in ditionem Barbarorum venit „ Hispania anno 709. Sic se habet objectio, quæ palam facit, Ecclesiam Hispalensem, ut dixi, aucupatam esse quidquid Beati testimonio opposuit, ejus falsitatem obtendendi causa, quum evidentiam nequiret comprimere, rationis partes tribuens fraudi explendas. Cuinam omnium venisset unquam in mentem philologica istæc verbi, *novi*, subtililitas? Quasi vero haud dici posset: *cognovi*, *perspectum habui*, *certo scio*, *evidens mihi fuit*, nisi de iis rebus, quæ propriis fuerunt oculis subjectæ. Equidem scio, novi, & affirmo, quod Clemens XI. ad Summi Pontificatus fastigium evectus Divi Petri Cathedram summa cum laude tenuit supra vigesimum annum; quod in ejusdem ad Cælum revocati locum suffectus fuit Innocentius XIII., quo pariter denato Benedictus decimus tertius ejusdem maximæ dignitatis fastigium adeptus rem Catholicam felicissime administrat: quum tamen horum nullum propriis oculis sim intuitus. Et quidquid 25. his annis Madriti actum fuit, quicumque Hispali sunt versati se nosse possunt dicere. At superflua hæc, in re tanti momenti præstat grammaticis agitanda relinquere. *Mem.pag.* 348.

XX. Aliud præterea objicit Beati testimonio Ecclesia Hispalensis insequenti pagina, silentio nempe præteriri, quo loco, aut qua occasione Beatus hæc dixerit: quandoquidem ex libris duobus, qui extant nomine ipsius, Heteriique Præsulis Uxamæ inscripti adversus Elipandi errorem in neutro id testimonium occurrit, seu opportunus aliquis invenitur locus, quo idem afferri possit. „ Quamobrem hoc Divi Beati testimonium nefas est, inquit, ita „ denudatum producere in re tanti ponderis: neque ab ullo prudenti admitti debet, nisi documentum ipsum unde „ constet de ipsius veritate exhibeatur. *No puede producirse tan desnudo, para cosa tan importante, ni debe ser admitido en Tribunal alguno de razon, sino es exhibiendose el instrumento de su verificacion.* Hac de re mihi convenit cum Ecclesia Hispalensi, rejiciendum nempe esse id testimonium, dummodo tamen in prima, ut dicunt, instantia de Toletano Primatu quæstio esset, Divique Beati sententia produceretur absque alio ullo documento præter Toletanæ auctoritatem Ecclesiæ: non secus atque in contentione, si pars altera extare monumentum suæ causæ æquitatem affirmans diceret, minime auscultanda videretur, nisi illud exhiberet, neque ulla adhibenda fides eidem esset. Verum enimvero si res jam olim transacta iterum in judicium veniret, eque sententia olim lata constaret productum delatumque fuisse in Acta publica documentum certum, ex quo Judex constans, manifestumque esse jus partis declarasset; num documentum id hodie postulandum foret, eoque minime adducto prior sententia illa irrita, & iniqua judicanda? Ab omni id quidem ratione alienum videtur. Equidem haud dubie crederem pro certo habitum iri, confirmatumque, utpote antiquis in Actis comprobatum, dum causæ æquitas ex eodem fuit aperte demonstrata; prioremque sententiam æqui bonique cosultum iri.

Mem. pag. 349.

XXI. Eadem res, ni fallor, contigit in causa nostra. Beati testimonium Urbano secundo est propositum, uti tenemus in præsentia, Ecclesia Hispalensi sic volente. Perspicuum adeo, adeoque apertum id erat, tantaque æstimatione erat testis, ut personæ veritate cognita atque perspecta, ne minima quidem dubitatio de allatis rebus suboriretur. Ita quidem est actum, probatio autem fuit nulla, præterquam

quam

quam documentum, quod Beati testimonium continebat, exhibere, idemque quod Beati esset ostendere. Hoc fit palam ex sententia ipsa, nempe ex Pontificis Bulla, ubi affirmat constare de rerum expositarum veritate, & probationis evidentiâ inhærens æquitatem causæ Bernardi declarat, Primatumque restituit Ecclesiæ Toletanæ. Quid igitur postulat, flagitatque Hispalensis Ecclesia, ut quæ olim, quum licuit, documenta fuerunt prolata ad rem probandam, proferantur iterum, suamque ad trutinam appendantur, ut privata ipsamet auctoritate irritam, ac subreptitiam condemnet temere Urbani Bullam? Ecclesia hæc doctissima, amplissimaque valet meritis, & auctoritate multum. Ego tamen inducere non possum in animum, ut vel ob præclara ejus merita, vel ob magnam ipsius auctoritatem tanti faciendam esse ab aliquo existimem. Et sane, si summo hoc jure privilegia expendantur, quibus ajunt esse præditos Canonicos illos gravissimos, Illustrissimorum Præsulum Hispalensium auctoritas major esset; etenim utcumque certa ea forent, si ad trutinam revocentur causæ, quæ fuerunt adductæ pro concessione impetranda, fortasse hodie viderentur minus firmæ, aut saltem ad probandum minus faciles, necnon privilegia illa revocanda esse judicarentur.

XXII. Quamvis autem documentum non extet laudata Beati verba exhibens, aliud tamen adest, unde colligi recte potest, quod Toletanum Archiepiscopum Hispaniarum Primatem is noverit. Extant plane literæ ab eodem Divo Presbytero Beato, Heterioque Uxamæ Præsule conscriptæ ad Elipandum, in quibus Eminentissimum ipsum vocant, hasque ipse exhibui parte prima. Tam id ampli honoris obsequium singularem, & magnam Archiepiscopi dignitatem ostendit. Quumque officii ejus nihil simile adhibitum esse constet erga cæteros Regni Præsules, credibile est eosdem existimasse Primatis dignitati solummodo convenire. Huc accedit, quod idem Beatus Toletanum Archiepiscopum Primatis munia obire noverat, suis enim temporibus habuerat Concilium Hispali, quo probabile est advenisse Asturicensem Episcopum suo cum Presbytero Beato, qui ob prudentiam, singularemque virtutem ad Sacram eam Synodum adire jure potuit: neque objiciendum quod Hispalis ea tempestate Saracenorum juris esset, non enim impedi- Par.1.cap.1.n.7.

 men-

mento id fuit quin Concilium celebraretur, quemadmodum Toleto iisdem Barbaris incubantibus Archiepiscopus Elipandus ad Asturias, & Gallæciam se conferre non est prohibitus. Hac de re vide caput 26. partis secundæ. Quod si Beatus Primatis munere fungi novit Archiepiscopum Toletanum, jure quidem ac merito dixerit quæ traduntur in Memoriali.

Par. 2. cap. 16.

XXIII. Quintam ex adductis causis, neque constitui, neque nitar docere perinde ac fuit proposita, se habere: tametsi eam tantummodo in sententiam haud exiit, ut arbitror, si ad Pontificem fuit delata: verique admodum simile est, documentum ipsum, quo eadem exhibebatur, fuisse propositum. Enimvero si, ut antea diximus, quum Bernardus Romam venit petitum Primatus dignitatem, has omnes causas sibi finxit, suam ut petitionem roboraret, credidit-que futurum, ut suis dictis fides integra adhiberetur, sicque revera factum fuit, nullo enim monumento exhibito, præter suum ipsius testimonium, res effectum sortita est; satis paucis ille quidem instructus venit, multæ licèt firmiores non deessent causæ, quibus ejusmodi dignitatem adstrueret. Quocirca sive has non exposuit causas Bernardus, quum suam in dignitatem ut Toletana Sedes restitueretur petiit, sive, si documentis hujusmodi causam suam tuitus fuit, iis abunde persuasum fuit cognoscenti; proindeque in supremi Judicis Curia perspectum fuit, quod Ecclesia Toletana ex antiquo Primatis dignitatem obtinuit.

XXIV. Equidem suspicor, an ad quintam hanc causam allata verba, tanquam Innocentii primi, sumta sint e Sancti hujus Pontificis literis ad Episcopos Macedoniæ conscriptis, uti Ecclesia Hispalensis contendit; quod ut perspicuum sit, aliud non necesse habeo, quam utraque uti habentur in Memoriali referre. Quæ ad quintam hanc pertinent causam prout in Memoriali leguntur, sunt hujusmodi. *Contra caput vestrum, & eum, qui jure in vobis Primatum obtinet, insurgendum minime censeo*. Quæ autem ex epistola Sancti Innocentii ad Macedones habentur, hæc sunt: *Contra caput etiamsi faciendum sit, non libenter admitto*. Quare quum verba hæc adeo inter se differant, uti perspecta erunt Hisp. Eccl. si ea simul conferat, ex his postremis desumta esse prima non possunt dici. Tametsi autem Hispalensis hîc ite-

Mem. pag. 351.

iterum affirmat Ecclesiam Toletanam Innocentii primi ævo nondum fuisse Metropolim; luculenter tamen docui, mihique ut videor, evici, quod eidem nunquam dignitas ista non fuit. Videsis capita septimum, octavum, nonum secundæ partis. *Par.2.cap.7.8.9.*

XXV. Sexta demum causa ibidem memorata est decretum Synodi Toletanæ habitæ anno 610., aliudque in eamdem sententiam postea editum a Gundemaro Rege, quæ memoravimus alterius partis capite nono. Hæc virorum sapientia, doctrina, ingenio præstantissimorum opinione Toletanæ Ecclesiæ Primatum affirmant, & roborant: neque id Hispalensi negari fas est, utut parum efficax ratio sibi videatur, quæ quota quantaque sit nihil dico; unum hoc dico, quod præterire non possum, nempe eamdem fuisse opinionem Rhoderico de Quintanilla Canonico, ac dignitati Hispalensi eo in monumento quod attulimus ad caput nonum prioris partis. Ibi numero septimo ita legere est. *De mandato Regis Gundemari fuit congregatum aliud* (Concilium) *Toletanum anno* 610. *super Primatu Ecclesiæ Toletanæ, præfata Regis constitutione munitum... accedente subscriptione plurium Episcoporum, & signanter Sancti Isidori Archiepiscopi Hispalensis, ac S. Fulgentii ejus Germani Fratris Episcopi Ezichensis.* *Rhoder. Quintanilla cit. par.1.cap.9.num.7.*

XXVI. Si virorum eorum prudentum judicio Pontifex suum assensum præbuit, quumque ipse ex iis esset qui laudatam constitutionem ad probandum aptissimam judicarunt, restitutionis aut reivindicationis sententiam tulit, deditque Bullam; num eadem irrita, ac subreptitia fuerit? Affirmare id certe non ausit Hispalensis Ecclesia. Probe intelligit, (neque ingenii ob id multum ei opus est) teneri Judicem sententiam ferre juxta probabiliorem opinionem: quamobrem æqua, & valida sententia haberi debet, quam gravi auctoritate, textu, lege, ratione niti cognoscit Judex, magisque veritati consonam; licèt alii sentiant, textum, legem, rationem cum ea opinione minime consentire. Quod quum nostra in causa evenerit, quid irrita, ac subreptitia Bulla dicenda sit ignoro. Concedamus Toletanum vere Primatum constitutione hac non probari, tutioremque hanc esse opinionem. De hoc tamen non constat liquidò. Sunt docti homines, ac prudentes, qui contra sentiunt. Hos inter non fuisse Urbanum II. quis affirmet? Juxta hanc doctri-

ctrinam ex Innocentii XI. oraculo, potuit, ac debuit pro
Prop. 2. damn. ab Inn. XI. Bernardo ſententiam ferre, Primatemque declarare, adeoque Bulla omni exceptione eſſet major.

XXVII. Ad ea quæ ſeptimo, & octavo numero ſuperioris capitis refert Eccleſia Hiſpalenſis hîc reſpondere conſtitui, tametſi quod prioris partis capite octavo dixi ſatis abunde diluat quæcumque, ſuum ut argumentum comprobet, objectat. Quod ut præſtem, graviſſima tantum crimina expendam, quæ per injuriam non levem in Toletanam conjiciuntur Eccleſiam: neque rationem habebo ullam perſonarum; ſi enim antea conſilium cepi, nunc exemplum ſequar Doctoris maximi, qui ad Pammachium ſcribens:
S. Hier. ep. 65. ad Pammach. *Omittam*, inquit, *perſonas; rebus tamen, & criminibus reſpondebo: nec enim cauſæ prodeſt maledicentibus maledicere, & adverſarios mordere*: Nazianzeni uſurpans verba, ut arbitror, ad
S. Greg. Naz. de Mod. Serv. rem noſtram aptiſſima; *Quid enim*, inquam, *ſi lippientibus oculis... Solem aſpicias? Multum, diuque ante verſandus, atque contorquendus eſt animus, quam ut alium impietatis damnemus*. Admirabile quidem conſilium, dignumque quod perpetuo memoria inhæreat, a quo tamen Hiſpalenſis Eccleſia abhorruit.

XXVIII. Reſpondebo inquam crimini, quod Eccleſiæ Toletanæ objicitur, tuendo ejus partes conſuetudine omnium Eccleſiarum Hiſpaniæ: utpote quibus novi tributi ſunt fines, Metropolitaniſque novi Suffraganei adjudicati. Hiſpalenſi Eccleſiæ multæ olim Suffraganeæ fuerunt, quæ hodie non ita. Illyberitana Sedes olim ad Hiſpalenſem pertinens in Granatenſem poſtea converſa Archiepiſcopalis facta eſt. Quod ſi mandarunt Pontifices Summi, ut Eccleſiæ omnes, quumprimum Metropoles e poteſtate hoſtium eriperentur, ad antiquos ſingulæ Metropolitas redirent, quare Hiſpalenſi tot deſunt Suffraganeæ, quæ olim fuerant? Granatenſis ab Hiſpalenſi non deſcivit tantum, Metropolis effecta, ſed duas inſuper eidem abſtulit Suffraganeas ex admodum paucis quæ ſupererant. Inaudita ſcilicet ea vis fuerit adverſus duodecim Bullas Pontificum, qui mandant quæcumque ad Hiſpalenſem Metropolim Suffraganeæ pertinentes reciperentur, eidem omnes reddi. Quam rem impedire, ac perturbare nequit Eccleſia Hiſpalenſis, eo quod Granatenſis præſidio auctoritatis Regum Catholicorum ſe tuetur:
ta-

tametsi Regia potestas dignitatis, atque jurisdictionis Ecclesiasticæ haud legitimum nomen est.

XXIX. Hispalensis Ecclesiæ maximum assertorem ita fari non reor: quid enim tantis sese angustiis teneret, nullam mentionem faciens Sedium cæterarum, quæ Archiepiscopali dignitate recèns decoratæ sunt; nempe Burgensis, Cæsaraugustanæ, Valentinæ, quas antiqui tali haud honore conspicuas adspexere? Cesaraugustana enim, & Aucensis, (quæ hodie Burgensis ob Sedis translationem) Tarraconensis erant Suffraganeæ; & Valentina cum aliis, quæ nunc eidem parent Metropoli, constitutæ Suffraganeæ fuerunt Toletanæ Metropoleos. Ecquisnam tantæ novitatis fuit auctor? Is fuit certe; cui summa est potestas. Romanus Pontifex, cui, qua est potestate maxima Jesu Christi Vicarii, fas est novas constituere Dioeceses, veteres moderari, & antiquare; novos creare Metropolitas; protendere, atque contrahere Dioecesium terminos; hæc siquidem omnia ipsius ab arbitrio pendent, unde dignitas, auctoritas, jurisdictio Ecclesiastica omnis dimanat. Consuetudo hæc semper viguit, semperque dominata est, paucique anni sunt lapsi, quum factum id fuit in Galliis Lutetiæ Parisiorum Episcopo in Metropolitam creato, Christianissimis id flagitantibus Regibus: necnon ævo hoc nostro perinde actum esse certo scimus cum Viennensi Episcopo in Austria, Augustissimi Cæsaris Leopoldi efflagitatu in Archiepiscopum electo.

XXX. Non diffiteor, Pontifices Maximos exoptasse, ut, quæ identidem Dioeceses, aut Metropoles vindicatæ forent e dira Maurorum potestate redderentur in pristinum cum terminorum extensione integra æque ac fuerunt Gothorum tempore: ea vero Pontificum voluntas procedente tempore non potuit adimpleri. Quare insignis mutatio fuit terminorum pene omnium cujuscumque Dioecesis, atque Metropolis, recèns excitatis Ecclesiis, quæ antea non fuerunt, veterumque aliquibus prætermissis, Metropoleos dignitate cohonestatis aliis, quæ olim honoris ejus expertes fuerant, idque seu melius ob regimen Christianorum, seu quod ita Regibus videretur, qui causas Pontificibus proposuerunt ab iisdem æquissimas judicatas: e quibus causis fortasse fuit singularis erga civitatem aut oppidum a se vindicatum affectio: quorum desiderio facile Pontifices obsecunda-

darunt, æquum enim erat Principes demereri, qui proprio periculo publicis, privatisque tot incommodis optime de Catholica re merebantur, Christianæque religioni incrementum summa ope comparabant. Quod quum evidens, manifestumque sit, quid sibi velit Ecclesia Hispalensis, libenter audiam.

XXXI. Toletana Ecclesia, qua semper veneratione maxima, & obsequio sanctissimas Ecclesiæ leges prosequuta est, novas ipsius Ecclesiæ Capitis constitutiones quantum fieri potest demississime amplexatur, neque alias quærit Suffraganeas præter eas, quæ Pontifice Optimo Maximo decernente sibi fuerunt relictæ, quanquam ne dimidium quidem earum sibi reliquum factum sit, quæ Gothorum ævo ab ipsius pendebant imperio. Nullam ipsa Ecclesiam, nullumque Præsulem judicat necessariam Summo Pontifici obedientiam detrectare, neque pro dignitate, atque auctoritate sua facturam se arbitratur, si palam faciat manifestam injuriam alicujus ex industria perpetratam, neque quadringentis septuaginta annis depositam. De quibuscumque ipsa Ecclesiis, ac Præsulibus prudenter judicat, ita ut æquissima easdem de causa alii parere Metropoli, Metropolitasque pari jure iisdem præesse pro certo habeat. Quin etiam si forte fortuna de ulla sentire secus vellet, haud sane id longe lateque disseminaret, sed modesto, ac verecundo sermone utens Ecclesiasticam ad Curiam rem deferret, ubi causa mature cognita æquum pronunciaretur judicium: tanti enim momenti causæ vulgo credi non debent. Nihilo tamen minus, quandoquidem Hispalensis Ecclesia per suum Memoriale apud omnes homines causam dicere nos compellit, quô vocamur eam sequi necesse habuimus. Neque dubito, quin Judices, utcumque sinistram opinionem animo imbiberint, ac studio maximo teneantur, æquissima Toletanæ Ecclesiæ causa cognita, prout a nobis est demonstrata, necnon insigni injuria quam præsefert libellus, iidem sententiam ferant, iidemque manifestam injuriam prædicent Toletanæ Ecclesiæ factam esse.

XXXII. Equidem videor non unius, sed multorum ex ore audire Divi Hieronymi verba, quæ ex ipsius Dialogo adversus Luciferianos usurpant, meque ita compellant: *Non solum te vicisse existimes. Vicimus utrique. Uterque nostrum*

S. Hieron. adver. Luciferian. in fine.

strum palmam refert: tu mei: ego erroris. Utinam sic disputare contingeret, ut ad meliora proficiens, deseram, quod male tenebam; unum tamen tibi confiteor... facilius eos posse convinci, quam suaderi. Hoc postremum in causa nostra nunquam credam, quantumvis id mihi persuadere contendat; prudentis enim viri est nullo servato discrimine convinci, & suaderi. Illi quidem, utpote Luciferiani, hoc est Luciferi omnino similes superbia prohibebantur mutare consilium; Lucifer quippe, mei Magistri Divi Thomæ sententia, quam semel opinionem inbibit animo nunquam valet mutare. Ecclesia vero Hispalensis, quæ sapientissimis constat viris facile ab opinione recedet: & sane imprudentissimus ille habendus esset, qui auctoritate, ingenuitate, doctrina præstantes adeo Canonicos per summam audaciam accensere iis vellet, de quibus Augustinus: *Mutare*, ait, *sententiam, quam defendere nequeunt, erubescunt*. Quam rem prudentes ab omni ratione alienam existimant; Sapiens enim ille ait: *Sapientis est mutare consilium, nullius nisi insipientis perseverare in errore.*

S. Aug. de Civ. Dei lib. 3. cap. 18.

CAPUT V.

Novissimum argumentum, quo evincitur fide omni esse indignum quidquid continet Memoriale.

SUMMA CAPITIS.

I. II. III. *Memoriale objicit, quod Toletanum* Primatum *nullæ Hispaniarum Ecclesiæ cognoverunt.*

IV. V. VI. *Ne Gentes exteræ malam opinionem animo imbibant de Toletano* Primatu *necesse est demonstrare objectionis falsitatem; ut palam fiat, quod Memorialis auctor comparavit sibi flagrum quo vapulet.*

VII. VIII. *Monumenta Ecclesiarum, & Electorum Præsulum, qui obedientiam promittunt Toletano* Primati *exhibentur ex Archivis Ecclesiarum Hispaniæ, quæ adstruunt Toletanum* Primatum.

IX. X. *Ecclesiæ Giennensis documenta duo A. D.* 1253. & 1300.

XI. XII. *Vel hinc dignosci posset falsitas propositionis universalis, quam effutit Memoriale: at innumera alia suppetunt documenta id probantia.*

XIII. *Garsiæ electi in Episcopum Seguntinum monumentum A.* 1270.

XIV. *Ejusdem Ecclesiæ alia documenta confertim afferuntur.*
XV. *Cordubensis Ecclesiæ duo monumenta A.* 1257. *&* 1336.
XVI. *Præsulum Cordubensium alia duo documenta. A.* 1294. *&* 1300.
XVII. *Ecclesiæ Conchensis vacantis plura, & ejusdem Ecclesiæ Præsulis electi rite obedientiam spondentis Toletano* Primati *singulare documentum Anno* 1273.
XVIII. *Documentum Palentinæ Ecclesiæ Anno* 1293. *Ejusdem Sedis Episcopi electi eodem anno. Uxamensis Ecclesiæ* 1286. *Ejusdem Uxamensis Ecclesiæ Præsulis* 1287.

I. OPus jam rebar ad umbilicum perduxisse, quum nova objectio fuit obvia, quam impune videor præterire non posse: namque cæteris, mea opinione, est insignior, ac Toletanæ Ecclesiæ Primatui perniciosior. Sub Memorialis sui finem Ecclesia Hispalensis propositionem jacit, quæ si haud dubia foret, argumenta cætera falsa, an vera, quæ congessit supervacanea ostenderet, eademque una cœptum quodammodo absolveret. Hanc si comprobabit, mea quidem sententia vincet, nulloque niti fundamento Toletanum Primatum omnibus persuasum erit. Ait laudato loco, quod toto eo sexcentorum annorum spatio, & amplius, qui lapsi sunt, ex quo Bernardus Archiepiscopus Urbani secundi Bullam est assequutus, qua Ecclesiæ suæ Primatum concedebat, instaurabatque, tametsi Toletana Ecclesia ejusque Præsules muniti Regum præsidio pro virili contenderint Primatus dignitatem tueri, assequi tamen non potuerunt, ut ulla ex Hispaniarum Ecclesiis istiusmodi dignitatem agnosceret; aut saltem urbanitatis gratia epistolæ inscriberet titulum Hispaniarum Primatis. Quod locupletissimum esse ait argumentum parvæ admodum æstimationis, qua est impræsens fuitque semper antea Ecclesiæ Toletanæ Primatus cæteras inter Hispaniarum Ecclesias.

Mem.par.3.§.4. n.67.pag.385.

II. Tanti profecto roboris, hujusmodi argumentum est, dummodo verum sit, ut ipse quumprimum in id conjeci oculos rei novitate perculsus, atque exanimatus quid reponerem haud scirem, verba enim exciderant, nec rationi suppetebat, quî tanta ex ambage posset emergere. Etenim mecum ipse cogitabam, quam repugnanter atque invite & Hispanienses, & exteri omnes aliquo habituri essent in pretio Primatum, quem omnes detrectant; auctoritatem, quam omnes contemnunt; dignitatem, quam omnes ne-

negant; superiorem potestatem, cui nulli parent subditi. Hunc, ajebam, Primatum vel ingeniosi, & prudentes homines potius imaginem somniantis animo hærentem judicabunt, quam vigilantis ingenii rationibus comprobatum honorem: seu dignitatem censebunt urbi adjudicatam in Platonis Idæis existentibus, de qua Divus Gregorius Nazianzenus: *In verbis*, ait, *sitam esse, quare ipsa construi, & coagmentari non potest*. Hæc ego animo reputabam quum ingenii mei, quod sentio quam sit exiguum, vires omnes colligens argumenti solutionem adeo perspicuam offendi, ut evidentia dici possit. Hanc profecto assequi mente possunt vel rudioris minervæ homines; hanc minus perspicaces cogitatione complecti; hanc prudentes omnes audire desiderant. Ea quidem solutio in causa erit, cur nemine omnium clam sit capitis hujus Epigraphe.

S.Greg.Naz.Or. 1. in Julian.

III. At Memorialis verba ipsa Hispalensis Ecclesiæ argumentum patefacientia oportet prius attendi; ne fortasse videar eorum aliquid amplificare, aut minuere. Ea vero sic se habent loco citato. *El assumpto presente se circunscrive à hacer presente el estado, que oy tiene este Primado de Toledo, que despues de tanta contestacion no ha podido calificarse, mucho menos establecerse. Tanta es, y ha sido la fuerza de la razon, y de la justicia, que contra si ha tenido: y prueba ser exorbitante, no aver podido la Iglesia de Toledo sufragada de la Real autoridad, conseguir de las Santas Iglesias de España, por mas de seis siglos de porfiada contienda, el reconocimiento de esta autoridad, si quiera en el sobre escrito de una carta missiva: en lo qual todas han estado constantes con un mismo dictamen. Lo que pudiera servir de desengaño*. Quæ latine ita converto. „ Instituti hujus est, demonstrare quotusquisque hac nostra „ tempestate est Primatus Toletanus, qui tot tantisque con„ testationibus longe ut sit constabilitus, nondum est cogni„ tus. Ea est semperque fuit ratio, & æquitas contra „ eumdem Primatum faciens; ac pene incredibile videtur, „ quod Ecclesia Toletana Regum auctoritate fulcita, sex „ integris seculis, & amplius non evicerit, utquumque ob„ nixe contenderit, ut Ecclesiæ cæteræ Hispanienses Pri„ matialem ipsius dignitatem saltem inscribendis epistolis „ faterentur; qua in re unanimi consensu eæ omnes per„ stitere. Id autem ad detegendum opinionis errorem vi„ de-

„ detur aptiſſimum. Hæc effutit Memoriale, quod Hiſpalenſis Eccleſiæ nomine circumfertur.

IV. Siqui hæc legerint, malum! de Toletano Primatu quid ſentient? Si Memoriale hoc publicæ fiat lucis, (jamque factum eſſe certo ſcimus) quomodo fama conſtans, atque æſtimatio, quam ſibi apud omnes Toletana Eccleſia collegit, ſarta, atque tecta ſervabitur? Quicumque ab hoc Memoriali edocti erunt, nullam ex Hiſpaniarum Eccleſiis, neque urbanitatis minimùm gratia, neque aſſentationis, ut dicam, ſemel proſequutam eſſe Toletanam Eccleſiam honore Primatis, rem ita eſſe perſuaſum iis erit. Et ſane ſapientes omnes, prudenteſque viri, qui extra Hiſpaniæ fines degunt fieri omnino haud potuiſſe arbitrabuntur, ut Scriptor Hiſpanus, eque præſtantiſſima Eccleſia vir, nempe Hiſpalenſi, impudenti adeo fronte fuerit, ut rem tantam, tamque ex ſe incredibilem non ante compertam, atque exploratam in lucem daret. Si enim hujuſmodi propoſitio, ab omni abhorrens fide, nullo hærens fundamento, nilque aliud præter ſomnium e ſcribentis cerebro profectum inveniretur; certe Memorialis immane adeo ædificium rueret, fidem faciens nemini, dignumque eſſet maxime quod omnes conculcarent, utpote nullo poſito fundamento præter arbitrium, falſamque opinionem, fabricatum. Quemadmodum vero ex prudentiſſima juris regula, indignus cui fides adhibeatur eſt habendus in cauſa, quum res falſas dolo malo expoſuiſſe convictus fuit; nam recte ſemper delinquens habetur qui ſemel deliquit; ita Memoriali ejuſque tam multæ eruditioni nihilo major adjungenda erit fides, quam quæ delinquere ſolitis adhibetur.

V. Hac porro de cauſa hujuſmodi argumentum obſiſtere ajebam poſſe vehementius Toletanæ Eccleſiæ Primatui apud gentes exteras (Hiſpanos enim non prætereunt Memorialis ſomnia:) Etenim ne mediocriter quidem inſtitutus erit ullus ex Gallia, Italia, Germania, aut quavis alia gente, cui perſuaſum jure non ſit, propoſitionem iſtiuſmodi in lucem edendi gratia, nil inſpectatum, inexploratumque relictum eſſe, immo prius mature conſultum, annalibus nempe omnibus Eccleſiæ ſcrutandis, tradendiſque ad Eccleſias Hiſpaniæ ſingulas epiſtolis, quo eæ viſerent luſtrarentque Archiva ſua, codiceſque, quos *Protocolla* nuncupant, mo-

monumenta veterum ab antiquiſſimis temporibus exarata inſpicerent, ac Secretariæ regeſta ſcrutarentur, ubi ſervari ſolet formula officii pro epiſtolarum inſcriptionibus, quæ ad perſonas in dignitate conſtitutas perſcribuntur, rerumque inſuper aliarum ſatagerent utcumque arduæ, atque exquiſitæ illæ forent: quæ omnia neceſſaria eſſe judicabuntur, ut adeo abſoluta, adeoque magna, & admirabilis propoſitio ederetur in lucem. Ita porro gentes exteræ jure, ac merito ſentient, ubi Memoriale illud Hiſpalenſe ad eos venerit: namque contrariam ut in ſententiam eatur, perſpicua, & manifeſta evidentia eſt opus.

VI. Verum enimvero ea in opinione diutius immoraturos non eſſe arbitror, quum iidem viderint hæc, quæ ipſe commendo literis, ut nemine clam ſit, quemadmodum ſua qui me laceſſit latere vult neminem, quam feliciter inexplicabilem hunc nodum exſolvunt. Quamobrem, niſi ego fallor, Hiſpalenſis, quem Toletanæ Eccleſiæ mœrorem comparare nitebatur, ſibimet compararit. Unde illud pſalmi neſcio an uſurpem: *Convertetur dolor ejus in caput ejus: & in verticem ipſius iniquitas ejus deſcendet*. Hoc certo ſcio, quod, ut Lorinus doctiſſimus ait ad hunc Pſalmum, ibi continetur *Sententia de ſubeundo, quod aliis paraveris, periculo: quaſi de jactato in alium lapide, qui recidat in caput tuum*. Et ſicut graviſſimus idem interpres: *Iniquitas*, inquit, *denotat injuriam vi, aut dolo illatam*; quum præclaram adeo injuriam acceperit Eccleſia Toletana per abſolutam hanc propoſitionem, quæ doli expers dici non poteſt, Prophetæ Regii oraculum explebitur, colligetque Hiſpalenſis mœrorem illum, quem Toletanæ Eccleſiæ nitebatur inferre. Ita interpretis ejuſdem ſententia Job loquitur: *Manus illius reddent ei dolorem ſuum, nempe quem aliis intulit, aut paravit*.

Pſalm. 7. v. 17.

P. Lorin. to. 1. in Pſalm. pag. 138.

Job. cap. 13.

VII. Ad fallacem igitur hanc objectionem reſponſio evidens eſt nulli non patefacere falſitatem ejuſdem; ac manifeſte certum eſſe quod incredibile videbatur. Propoſitio ea celebris, inexplorata, & incomperta veritate, inconſultis Archivis, Annalibus inſalutatis jacta eſt. Quum inſignis adeo falſitas proditura erat in lucem, ementito veritatis nomine, diligentia omnis eſt poſthabita apud Hiſpanienſes Eccleſias. Quin etiam ejuſdem Eccleſiæ Hiſpalenſis Archivum piguit perſcrutari; etenim apertus adeo error emicaſſet.

Temeritatis, atque imprudentiæ tam eximiæ, neque majus dedecus, neque major excogitari poterat pœna, quam omnium in oculis falſitatem ejus redarguere: quare Hiſpalenſi apprime convenit poetæ dictum:

Ovid. lib. 2. Met.

Carpitque & carpitur una:
Suppliciumque ſuum eſt.

Job. cap. 13. v. 4. & 5.

Jobi ſententiam licèt maxime congruentem miſſam facio, quia nimis apertam; verum polliceor, veridicis me documentis ex editis annalibus deſumtis, necnon authenticis teſtimoniis probaturum, & eſſe, & fuiſſe in Hiſpania Eccleſias, quæ nunc, & quatuor lapſis retro ſeculis Toletanam Eccleſiam Primatem Hiſpaniarum non detrectarunt. Quæ quum docuero, ſi prudentes homines Memoriale Hiſpalenſis Eccleſiæ nomine evulgatum Apochryphis accenſeant libris, culpandus erit, qui tot res minime cohærentes falſo hoc teſtimonio conglutinavit: neque ob id Hiſpalenſis Eccleſia inuſtam Toletanæ honori labem detergat neceſſe erit; ſatis quippe erit per me factum.

VIII. Annalium monumenta alia in aliis Eccleſiis, atque urbibus extantia, quibus hanc Spartam ornavi, perſcrutatus ſum; inque iis Eccleſiæ Giennenſis, quæ conſcripſit Martinus Ximena anno 1654. in lucem edita alias quidem ob cauſas, documenta duo mihi obvia fuerunt, horumque alterum ſemel atque iterum ſcriptum, quæ allatæ propoſitionis falſitatem apertiſſime oſtendunt. Cæterum ut eadem clarius teneamus, deque iis perfectius judicemus, operæ pretium erit cauſam tradere, cur ea olim perſcripta ſint, quam cauſam Auctor tradit his verbis: *Acoſtumbrabaſe antiguamente, que en vacando el Obiſpado, ſe juntaſſe el Cabildo para la eleccion de Prelado, que governaſſe la Igleſia: y hecha, la embiaban juntamente con ſuplica de el miſmo Cabildo al Señor Arzobiſpo de Toledo, para que la confirmaſſe. Y aſſimiſmo el Electo venia à Toledo, y ſolemnemente en el Altar mayor pueſtas las manos en el Ara juraba obediencia, y reverencia al Señor Arzobiſpo y à ſus ſuceſſores. De eſtas elecciones ay algunas en eſte Archivo.* Quod latine redditur. „ Majorum in more poſitum fuit, ut, Epiſcopali Sede vacante, Canonici convenirent novum Præſulem electuri, qui gubernaret Eccleſiam: quam factam electionem una cum libello Canonicorum eorumdem ſupplici ad Toletanum Archiepiſcopum „ mit-

D. Mart. Xim. Annal. Gien. pag. 291.

„ mittebant, qui eam confirmaret. Pariterque Electus To-
„ letum se conferebat, ac rite ad Altare majus accedens
„ manibus super Aram impositis jurejurando obedientiam,
„ ac reverentiam Toletano Archiepiscopo, ejusque succes-
„ soribus pollicebatur. Specimen aliquod istiusmodi electio-
„ num hoc in Archivo asservatur. Sic Ximena. Videnda sunt modo, quæ ipse præbet monumenta quidnam officii exhibent erga Toletanum Archiepiscopum.

IX. Martinus igitur veniens ad annum 1253., ac referens electionem Joannis Ludimagistri Giennensis Ecclesiæ in ejusdem Ecclesiæ Præsulem, exhibet libellum supplicem Canonicorum ad Archiepiscopum Toletanum Gundisalvum Garsiam Gudiel, qui tunc erat, ut electionem illam confirmaret. Libellus est datus a. d. sextum Idus Decembres anni 1253. qui subscriptiones præseferens eorum, qui elegerunt, obsignatusque Capituli sigillo, titulum atque honores Primatis habet, quo Giennensis Ecclesia Archiepiscopum Toletanum prosequitur. Ejus initium est: *Reverendo in Christo Patri, ac Domino Gundisalvo Sanctæ Toletanæ Sedis Archiepiscopo, HISPANIARUM PRIMATI, ac Regni Castellæ Cancellario. Decanus, & Capitulum Giennense manuum oscula cum reverentia debita, ac devota.* Itaque anno Domini 1253. Giennensem tenemus Ecclesiam Primatis honorem tribuere Toletanæ. Idem pag. 227.

X. Documentum aliud bis refert auctor idem ubique ad rem suam maxime accommodatum. Datum id fuit septem & quadraginta post annos quam superius, anno scilicet 1300. octavo Idus Decembres, idque est supplex Canonicorum libellus ejusdem Giennensis Ecclesiæ ad Archiepiscopum Toletanum tum Gundisalvum Palomeque, ut electionem ab iisdem factam Garsiæ Perezii Archidiaconi Ubedæ, quæ dignitas ad eamdem Giennensem Ecclesiam pertinet, quem suffecerant in Petri Paschalis locum Præsulis sanctitate conspicui, ac Martyrii gloriosissimam coronam adepti, confirmaret. Supplex autem is libellus eadem qua superior solennitate conscriptus, honorem pariter eumdem Toletanæ Ecclesiæ præbet, quin etiam scribendi genus magis apertum significationem exhibet obsequii majoris erga illam dignitatem. Hoc eidem est exordium. *In nomine Domini. Amen. Reverendo in Christo Patri, ac Domino, Domino Gundi-* Idem pagg. 191. & 322.

sal-

salvo Archiepiscopo Toletano, HISPANIARUM PRIMATI, ac Regni Castellæ Cancellario. Joannes Michael, Decanus, & Capitulum Ecclesiæ Giennensis, sui humiles, ac devoti, manuum oscula cum omnimoda promtitudine serviendi. Duo hæc documenta Hispalensis Memorialis propositionem falsitatis arguunt: eaque videre est in libro haud inventu difficili, sed unicuique obvio, ac manifesto.

XI. Quanquam monumenta reliqua minus diffuse idem Auctor profert; duo enim a nobis allata satis erant ad rem suam adstruendam: alia tamen complura is memorat, quæ ambigendi locus est nullus, quin officio, & obsequio superiorum simili conscripta fuerint, utpote quæ & eâdem ab Ecclesia, & pari occasione data sunt. Quod magnam Toletani Archiepiscopi auctoritatem testatur in his monumentis illud est, quod nisi ejus confirmatio accederet, pro infecta habebatur electio. Cujus rei testis est Joannes Michael, de quo tum loquitur idem auctor, tum Sanctius cognomento Fortis sua in constitutione, quam attulimus ad prioris partis caput sextum, ubi *Electus* a Rege vocatur quidem Michael; nihilo tamen minus in Giennensis Ecclesiæ possessionem non venit unquam, quemadmodum laudatus Auctor fidem facit, quia Toletanus Archiepiscopus assentiri noluit. Quum igitur documentis hisce juridicis comprobetur, quod anno 1253., ac sequentibus pene quinquaginta annis Giennensis Ecclesia Primatis honorem Toletano Præsuli deferebat, credendum haud dubie est, toto eo tempore id moris viguisse, quo perstitit ejusmodi electionis Præsulum per Canonicos factæ subjectio Toletani Archiepiscopi voluntati, qui ut eamdem confirmaret necesse erat, secus enim pro infecta esset habita, neque electis Præsulibus suam in Sedem ire licitum fuisset.

Par. 1. c. 9. n. 6.

Idem pag. 233.

XII. Duo allata documenta evidenter Memorialis propositionem refellunt, quam auctor, cætera doctissimus, præcipiti festinatione impetum sequens opinionis suæ, proferre non est veritus: etenim ne mediocriter quidem ad dialecticam institutos fugit, quod falsitatis arguendi causa propositionem universalem negativam satis est comprobare veram propositionem particularem affirmativam. Quocirca quum documentis juridicis publicam in lucem jam editis palam sit factum, quod sex istis jam lapsis seculis Hispaniensis ali-

aliqua Ecclesia tam legitimo in documento, cujusmodi est petitio confirmationis Episcopi Electi ab Archiepiscopo Toletano, hunc *Primatem Hispaniarum* appellat; necessariò sequitur, ut propositionis ejus falsitas nota sit omnibus hominibus, quam Hispalensis Ecclesia tanquam minime dubiam, immo certam, evulgavit, uti a nobis est allata numero tertio: libere, ac fidenter affirmans, Toletanam Ecclesiam, tametsi sexcentorum spatio annorum velis remisque contenderit, gratia insuper utens Regum, tamen ab Hispaniarum Ecclesiarum nulla Primatis honorem obtinuisse. Nobis vero deliberatum non est allatis his tantum acquiescere, utpote quibus tam multa sunt reliqua, quibus nostram confirmare causam possumus. Quamobrem alia nonnulla exhibere documenta constitui superiorum Giennensis Ecclesiæ similia, quibus Ecclesiæ multæ ab Archiepiscopo Toletano petunt confirmationem Præsulum, quos Canonici elegerunt, Primatisque officio eum prosequuntur; quæ ad nos documenta quemadmodum venerint palam erit sequenti capite.

XIII. In Sacrosanctæ Toletanæ Ecclesiæ Archivo monumenta extant non pauca, quibus Suffraganeæ Ecclesiæ confirmationem petunt electionis a se factæ, Præsulesque electi jurejurando se obstringunt obedientiæ Toletano Archiepiscopo, quem Primatem appellant Hispaniarum. Anno 1270. Garsias Seguntinus Episcopus consecratus Romæ, statimatque huc reversus fuit, Guadalaxaram petiit, qua in urbe Gundisalvus Garsias Gudiel Archiepiscopus versabatur, coramque illo jusjurandum edidit in hanc sententiam: *Ego Garsias ad titulum Seguntinæ Ecclesiæ in Romana Curia consecratus Episcopus... fidelitatem, & reverentiam, & subjectionem a Sanctis Patribus constitutam... Toletanæ Ecclesiæ, Rectoribusque ejus, & vobis, Domine G. ejusdem Archiepiscopo, Hispaniarum Primati, perpetuo me exhibiturum promitto, & super Sanctum Altare juro.*

XIV. Eadem Seguntina Ecclesia, vacante sua Sede ob Præsulis Lupi mortem anno 1271. huic subrogavit Gundisalvum Perez Valentinum Archidiaconum, & ante ad Gundisalvum Garsiam Gudiel Toletanum Archiepiscopum dedit literas supplices, ut confirmationem impetraret, quàm ejusdem electi assensum acciperet. Supplicum literarum initium est: *Reverendissimo in Christo Patri, ac Domino G. Di-*

Divina Providentia Toletanæ Sedis Archiepiſcopo, Hiſpaniarum Primati, ac Regni Caſtellæ Cancellario. G. Prior, totumque Capitulum Segontinum oſcula manuum, & cum humili reverentia, & obedientia famulatum. Has poſtea literas Canonici iterarunt per eamdem ſententiam, quum Gundiſalvus annuit electioni ſuæ. Præſul iſte per ſe non potuit coram Archiepiſcopo jusjurandum de obedientia præſtare; quamobrem Gundiſalvus diu renuit electionem confirmare, atque jusjurandum per Procuratorem admittere. Hac de re Canonici ad Archiepiſcopum multa perſcripſerunt; Rexque etiam Sanctius propriam interpoſuit auctoritatem, ut ab Archiepiſcopo id obtineret, uſuſque eſt eo ſcribendi genere, quod non facile ſit creditu audienti. Regia hæc epiſtola data fuit quinto Nonas Majas, Æræ noſtræ anno 1322. communis autem 1284. eque iis literis tam Regis, quam Eccleſiæ nulla non appellat Archiepiſcopum Hiſpaniarum Primatem.

XV. Cordubenſis item Eccleſiæ plurima extant monumenta Archetypa in membrana conſcripta, quæ Toletanum Archiepiſcopum Hiſpaniarum Primatem appellant. Unum ex iiſdem occurrit datum ſexto Idus Decembres anni 1257. quum Sanctius electus Archiepiſcopus Toletanus a graviſſimis ejus Eccleſiæ Canonicis rogatur, ut ratam faciat electionem ab iis factam Ferdinandi Abbatis Santillanæ in Præſulem Cordubenſem. Ibi Sanctius (erat is Princeps Infans Ferdinandi tertii Sancti Regis filius) Hiſpaniarum Primas nuncupatur, & ſubſcriptiones genuinæ Canonicorum extant cum Capituli ſigno. Octoginta fere poſt annos ejuſdem Eccleſiæ Capitulum elegit Præſulem Joannem Perez Archidiaconum de Valderas cujus confirmationem rogavit Archiepiſcopum Toletanum Ximenus de Luna. Datum id monimentum eſt Cordubæ a. d. decimum Calendas Aprileis anni 1336. nomenque Toletani Archiepiſcopi in eodem occurrit Primatis Hiſpaniarum honore inſignitum.

XVI. Ex Epiſcopis Cordubenſibus, qui Toletano Archiepiſcopo obedientiam jurejurando teſtantes, Primatis nomine eumdem ſunt proſequuti, duos tantum referam, qui ſatis ſuperque meum inſtitutum comprobabunt. Horum primus erit Ægidius electus Epiſcopus Cordubenſis. Hic Præſul ejuſmodi juramentum præſtitit Compluti decimo-

quar-

quarto Calendas Januarias anni 1294., ac Gundiſalvum Gudiel, cui ſe obſtringebat juramento, vocat Archiepiſcopum Toletanum, & Hiſpaniarum Primatem: Monimentum hoc ab Electo eſt ſubſcriptum obſignatumque. Alter Epiſcopus Cordubenſis, Ferdinandus nomine, Toletum ſe contulit, ut Archiepiſcopo Gundiſalvo Palomeque obedientiam juratus promitteret: inque rei hujus documento ab Electo ſubſcripto, & obſignato, quod datum fuit ſexto Idus Septembres anni 1300. nomen Hiſpaniarum Primatis videre eſt.

XVII. Vertente anno Redemtionis noſtræ 1272. Conchenſis Eccleſia ſuo viduata erat Paſtore, magnumque erat ſuffragiorum diſcrimen, cuinam Venerabilis ea Sedes commendanda eſſet: quamobrem Canonici, ut turbas componerent Archiepiſcopo Toletano rem tranſigendam permiſerunt. Regebat ea tempeſtate Toletanam Eccleſiam Sanctius Aragoniæ Princeps. Compromiſſum id faciendi cauſa, documenta multa fuerunt condita, quæ ſingula, ubi Sereniſſimi Principis mentionem faciunt Primatem Hiſpaniarum appellant. Electus fuit Gundiſalvus Perez, qui Complutum continuo ſe contulit, ubi morabatur Princeps Archiepiſcopus, ut coram illo jusjurandum emitteret rite, uti præſtitit a. d. duodecimum Calendas Novembres anni 1273. aperteque profitetur ſe juramento promittere obedientiam Archiepiſcopo Toletano Hiſpaniarum Primati.

XVIII. Iſtiuſmodi monimenta plurima ex Eccleſia Palentina ſuppetunt; quorum ego duntaxat referam libellum ſupplicem Decani, & Capituli ejuſdem Eccleſiæ ad Archiepiſcopum Gundiſalvum Gudiel datum ex Oeco Capituli Palentini feria ſexta Nonis Februariis anno 1293. ut confirmaret electionem ab iis factam Fratris Munii Magiſtri Ordinis Prædicatorum in ejuſdem Eccleſiæ Antiſtitem, quo in documento Hiſpaniarum Primas habetur. Idem Fr. Munius Palentinus jam Epiſcopus electus Compluti emittens ex more jusjurandum, Primatem illum vocat, idque præſtitit Nonis Martiis anno 1293. Hoc florente Archiepiſcopo quamplurimæ Sedes vacarunt, ac proinde quamplurima documenta extant, quibus ab eodem petita fuit electorum Præſulum confirmatio. Sic Uxamenſis Eccleſia quum quemdam Joannem ſuum in Præſulem elegiſſet, Gundiſalvo Gudiel epiſtolam ſcribit, ut Electum confirmet.

Data ea fuit sexto Nonas Martias anno 1286. Idem vero Joannes jam confirmatus Toletum migrat jurisjurandi causa, ut moris erat, quod postea præstitit eadem in urbe pridie Calendas Septembres insequentis anni 1287. Ex hisce autem documentis utrumque exhibet Toletanum Archiepiscopum Hispaniarum Primatem. Alia præterea multa, quæ possent afferri missa facio, quippe quorum series mirum in modum augere volumen posset, potius quam lucis aliquid veritati addere, quam demonstrare nitimur, casuque edocti sumus, quî eam assequi valeamus; perspectum enim est annos ante quadringentos non paucas Ecclesias Toletanæ dignitatem Primatûs tribuisse.

CAPUT VI.

Monimenta plurima exhibentur Congregationis Ecclesiarum Castellæ, & Legionis: necnon quatuor Metropoleon, & duarum Ecclesiarum e prædictis Regnis, quæ dicuntur exemtæ. Quibus omnibus monumentis Ecclesia Toletana Primatialis nuncupatur.

SUMMA CAPITIS.

I. II. III. *Literæ plures Congregationis Madriti habitæ A.* 1587.
IV. V. *Aliæ literæ Congregationis Madriti habitæ Anno* 1592.
VI. *Epistolæ Congregationis Madriti celebratæ Anno* 1597.
VII. *Literæ Congregationis Vallisoleti habitæ An.* 1602., & 1603.
VIII. *Epistolæ Congregationis Madriti celebratæ An.* 1608., & 1609.
IX. *Epistolæ Congregationis Madriti Anno* 1634., & 1635.
X. *Epistolæ Congregationis Madriti habitæ ab An.* 1648. *ad* 1650.
XI. usque ad XVIII. *Epistolæ Ecclesiæ Hispalensis Anno* 1594., 1596., 1606., & 1607. *Toletanum* Primatum *adstruunt*.
XVIII. XIX. *Confutatio firmissima Memorialis, propria in ipsummet arma contorquendo*.
XX. *Ecclesia Hispalensis sibi contradicens videtur occasionem aucupata, ut recederet ab amicitia Toletanæ*.

XXI. *Eodem anno* 1577. *usurpavit sibi titulum Patriarchalis Sedis*.
XXII. *Epistolæ Ecclesiæ Compostellanæ* Primatum *Toletanum fatentur*. *Annis* 1605., & 1618.
XXIII. XXIV. Primatum *eumdem agnoscit suis in epistolis Metropolitana Burgensis*. *Anno* 1583., & 1653.
XXV. *Necnon Granatensis Ecclesia Anno* 1655.
XXVI. *Epistola Ecclesiæ Legionensis Anno* 1652.
XXVII. *Et Ovetensis Anno* 1654. *eumdem Toletanum* Primatum *testantur*.

I. JAm docui, nonnulla juridica monumenta existere, ex quibus liquet Ecclesias nonnullas Hispanienses Toletanæ Sedis, ejusque Archiepiscopi Primatus honorem testatas esse; quod satis est ad Hispalensem propositionem diluendam. Cæterum plus æquo modestus essem si gradum hîc sisterem. Quo semper animo, hac item occasione fui, quare plura vidi oculis, quam quæ cogitaram. Optimum mihi, atque efficax consilium sequi sum visus, si Ecclesiæ Toletanæ Archivum invisens, quidquid ex *Protocollis* ibidem existentibus ad meum institutum suppeditatur, inspicerem. Propriis ipse oculis vidi (non enim referenti ulli credere visum est) ingentem adeo literarum copiam ad Toletanum Archiepiscopum, cum inscriptione ad Primatem, ut easdem si vel numerando voluerim recensere, ad eximiam certe magnitudinem meum opus perducturus sim.

II. Fasciculum literarum educo, videoque inscribi: *Cartas de la Congregacion de las Santas Iglesias de Castilla, y Leon, celebrada en los años de* 1587. 1592. 1597. 1602. 1608. 1634. 1648. „ Epistolæ Conventus Ecclesiarum Castellæ, & Le„ gionis celebrati annis 1587. &c. Euge, inquam, in tempore hunc nanciscor fasciculum, qui annos amplius sexaginta complectitur, ac seculum sextum, & septimum excedit. Epistolas omnes singillatim intueor, ac lego totas; præterea inscriptiones video singulas Hispaniarum Primatum præseferre, necnon earum aliquas, vel intus eadem exhibere. Anno 1587. Madriti Conventus Ecclesiarum celebratus fuit: extantque ejus Conventus epistolæ quinque, identidem datæ, nempe tertio Idus Apriles, sexto Idus Junias, Idibus Quintilibus, decimoquinto Calendas Septembres, denique septimo ejusdem mensis Calendas. Hæc autem omnes ita inscribuntur: *Al Dean, y Cabildo de la Santa* *Congreg. Eccles. Anno* 1587.

Iglesia de Toledo, Primada de las Españas. „ Decano, & Canonicis Ecclesiæ Toletanæ Hispaniarum Primatis. Obiter hîc, siquem lateat monitum volo, quod inscriptio eodem in folio visitur, quod obsignare solet Congregatio laudata, quare nullus error inesse potest.

III. Prædictarum omnium epistolarum una eademque inscriptio est: hoc tamen eas inter discrimen occurrit, quod quæ septimo Calendas Septembres data est, eodem honore etiam intus Archiepiscopum prosequitur. Sacra ea Congregatio quædam significat incommoda, quibus necesse erat quantocyus occurrere, maximeque cupiens malis præcavere, quæ videbantur instare, ita fatur: *Hanos parecido acudir à V. S. de quien es tan proprio, como Primado de las Españas, acudir al remedio.* „ Ad te visum est confugere, quippe cujus tanquam Hispaniensium Ecclesiarum Primatis „ est proprium manum medicam admovere. Hanc epistolam tres Canonici digniores consignant Hernandus Perez de Salcedo, Magister Vergara, Doctor Didacus Lopez *de Fromesta*; eidemque subscribit Joannes *de los Arcos* a secretis.

Congreg. Anno 1592. IV. Conventus idem, ac Congregatio Regnorum Castellæ, & Legionis iterum habita est Madriti anno 1592. quæ senas literas Ecclesiæ Toletanæ perscripsit: primas nempe pridie Nonas Januarias; alteras, decimoseptimo Calendas Aprileis: tertias, quarto Idus Aprileis: quartas, decimosexto Calendas Majas: quintas, quinto Calendas Majas: sextas, decimoseptimo Calendas Junias. Hæ omnes epistolæ perinde ac superiores inscriptæ sunt: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo, Primada de las Españas.* „ Decano, & Canonicis Ecclesiæ Toletanæ Hispaniarum „ Primatis.

V. Ex his autem, quæ data fuit decimosexto Calendas Majas, particulam habet veneratione, & obsequio illo dignam, quibus prudentissima ea Congregatio Toletanam prosequebatur Ecclesiam. Ostendit Congregatio quam gravibus de causis deliberavit de Canonico eligendo, qui semper in Aula versaretur, eidemque sollicitudo incumberet rerum Ecclesiarum: mox addit: *Y siendo V. S. NUESTRA PRIMADA Y CABEZA, en ninguna manera querriamos tomar resolucion en quanto se tratasse, sin intervenir su voluntad: para que tenga major decencia, y autoridad... principalmente,* *que*

que en el nombramiento se ha de tener quenta, y respeto, con que la persona, y negocios, que den à corrispondencia, y orden, de V. S. como todo lo està. „ Quumque sis Primas, caputque „ nostrum, nullo pacto eorum aliquid volumus decernere, „ de quibus egimus, minime accedente voluntate tua; quo „ potius, ac firmius sit decretum... quandoquidem id po- „ tissimum animadverti debet in dandis nominibus, ut seu „ persona, seu res tuæ sint potestati, ut cætera omnia sub- „ jecta. Hac Hispaniensium Ecclesiarum Congregationis confessione Toletani Primatus aliane ulla locupletior desideratur? Hæ quidem literæ Hispalensem Ecclesiam latuerunt; ideoque abs re non erit monere consignatas esse ab Antonio Pimentel Ecclesiæ Hispalensis Canonico, & dignitate ejus Capituli, ab Aloysio Hernandez Cordubensi, & ab Alvaro de Carvajal; easdemque subscriptionem exhibere Doctoris Alemani a secretis.

VI. Madriti pariter utriusque Regni Ecclesiæ conventum celebrarunt anno 1597. cujus conventus sex item epistolæ supersunt. Prima data est ad quintum Idus Januarias: altera decimoquinto Calendas Martias: tertia, sexto Idus Martias: quarta mense Majo (dies enim desideratur) quinta decimotertio Calendas Julias: sexta demum nono Calendas ejusdem mensis. Hæ autem omnes inscribuntur, ut superiores: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. In ea autem epistola, quæ a. d. decimum tertium Calendas Julias data fuit, utrum Procuratores duo mitti soliti ab Ecclesia Toletana singuli suffragia singula, vel ambo unum redderent, ait Sacra Congregatio: *Para la Presidencia, que V. S. tiene en esta Congregacion, y para su grandeza, no es de importancia tener dos votos, como vemos, que en los consejos los Presidentes no los tienen: y por esso no dexen de ser los oficios de mas estima, y gravedad.* „ Potestatis, „ qua Congregationi huic præes, tuæque amplitudinis pa- „ rum interest duobus uti suffragiis, quemadmodum qui „ Consiliis præsident, duplex haud habere suffragium eos- „ dem scimus: neque tamen idcirco æstimatione, ac gra- „ vitate aliis non præire. Unde luculentissime constat sacræ hujus Congregationis opinio de auctoritate, ac superiori potestate Ecclesiæ Toletanæ. Cong. A. 1597.

VII. Quatuor etiam epistolæ superstites sunt e Congre-

Cong. A. 1602. gregatione Vallisoleti habita, quo Aula translata anno 1602. ad insequentis anni principium ibidem extitit. Harum literarum primæ datæ sunt decimoquinto Calendas Septembres: alteræ quarto Idus Octobres: tertiæ decimo Calendas Novembres: postremæ a. d. quartum Calendas Februarias insequentis anni 1603. Iisdemque omnibus ipsissima inscriptio est, quæ superioribus: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo, Primada de las Españas.*

VIII. Diuturniori admodum ex Congregatione celebrari cœpta mense Martio 1608. neque absoluta, exeunte
Cong. A. 1608. Januario sequentis anni, in urbe Madrito, quo Aula reversa jam fuerat, septem habemus epistolas. Harum prima data fuit Idibus Martiis; altera decimotertio Calendas Junias; tertia quinto Calendas Octobres; quarta tertio Idus ejusdem mensis; quinta decimoseptimo Calendas Januarias; sexta quarto Calendas; ejusdem mensis septima decimosexto Calendas Februarias anni sequentis 1609. Ejusmodi epistolarum inscriptio eadem est, ac superiores: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas.*

IX. Multos præterire annos necesse est, ut liqueat, horum Regnorum Ecclesias simul convenientes, ne minimum quidem a veteri consuetudine obsequii erga Toletanam Ecclesiam recessisse. Madriti congregatæ sunt Ecclesiæ anno 1634. quæ Congregatio integrum pene annum producta est; mense enim Augusto inchoatam constat, nec absolutam dimidio Aprilis anni sequentis 1635. Ista ex Congregatione literæ extant quaternæ, quarum primæ datæ sunt octavo Calendas Septembres; alteræ septimo Idus ejusdem mensis; tertiæ octavo Iduum Martii sequentis anni. 1635. quartæ pridie Idus Aprilis ejusdem anni. Quarum singulæ a sacra Congregatione inscribuntur: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas.*

X. Longe diuturnior habita Congregatio est Madriti
Cong. A. 1648. anno 1648. nam ejusdem anni mense Octobre, quum jam celebraretur, sessiones adhuc fiebant mense Martio anni 1650. Ex ea vero duæ tantum epistolæ suppetunt cæterarum omnium perscriptarum omnino similes. Harum prima data est a. d. tertium Calendas Novembres anni 1648. altera vero a. d. quartum Idus Martias anni 1650. utriusque inscriptio est: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo, Primada de las Españas.*

XI.

XI. Jam attuli epiſtolas tres & viginti, ſexaginta amplius annorum ſpatio perſcriptas ab Eccleſiis Caſtellæ, ac Legionis, Metropolitanis, Immunibus, Suffraganeis e Congregationibus per eaſdem celebratis ad Toletanam Eccleſiam, cum aperta Primatus ſignificatione, qua eædem epiſtolæ omnes inſcribuntur. Videat nunc Eccleſia Hiſpalenſis, quî valeat pro ſua auctoritate maxima, alicui viro prudenti fidem facere, quod univerſalis ea propoſitio quam effutit Memoriale, ſpecie ſaltem, veritati ſit conſentanea. Unuſquiſque porro vim auctoritatemque omnium Eccleſiarum cœtui majorem tribuet, quam privatæ alicujus opinioni; ac temere ab una negari Eccleſia, quod omnes fatentur, agnoſcet. Cæterum quum ego ſummopere averem Toletanæ æquitatem Eccleſiæ magis magiſque oſtendere, congeriem aliam epiſtolarum, quæ ab Eccleſiis privatim traditæ ad Toletanam fuerant, excipio, animadvertendi cauſa, num Eccleſiæ idem ſingulares præſtarent, quod una ſimul omnes congregatæ conſueverunt.

XII. Educo igitur epiſtolarum acervum, qui forte erat inſcriptus: *Cartas de todas las Santas Igleſias de las Coronas de Caſtilla, y Leon*: „ Epiſtolæ omnium Eccleſiarum „ utriuſque Regni Caſtellæ, & Legionis. Et quoniam ex voto accidit, continuo volumen aperio, fitque ob oculos omnium prima epiſtola inſcripta: *Carta de la Santa Igleſia Metropolitana de Sevilla*. „ Epiſtola Metropolitanæ Hiſpalenſis „ Eccleſiæ: quam alias præterea multas ejuſdem Metropoleos ſequi conſpicio. Hinc deſiderio ſummo flagrare inſcriptionem viſendi, meamque tarditatem increpare, quod nondum viſerim. Video: ſemel, tertio, centies video: alias præterea quatuor proxime ſequentes cupidiſſime item cerno. Quæ admiratio ſumma, qui ſtupor ingens me illico invaſerint, quum vidi Toletanam Eccleſiam in iis ſingulis Primatem Hiſpaniarum nuncupari, verbis explicare non poſſum. Itane? Mecum ipſe ajebam: Eccleſia igitur Hiſpalenſis in volumine Memorialis nomine nimia cum fiducia jam evulgato, rem poſuerit, cujus falſitatem propriæ ipſius epiſtolæ tandem aliquando redarguerent? Eccleſia igitur Hiſpalenſis ſuum non explorarit Archivum, unde, quæ olim a ſe facta forent, intelligeret? Eccleſia igitur Hiſpalenſis, quo eſt conſilio, maturitate, prudentia id ſibi

arroget, ut doceat quæ fiunt alienæ domi, ignorans quæ propriæ fiunt? Igitur Ecclesia Hispalensis sexcentis amplius annis asseruerit Hispaniarum Ecclesiam nullam scripsisse, quæ propria ipsamet manu signavit? Certe documentum hoc adeo necessarium ab ejus Archivo abesse non credam; ita enim res præteritas videre quum nequeat, in hujusmodi syrtes incidat necesse est.

Eccl.Hisp.V.Cal. Jul. 1594.

XIII. Quinas tandem literas eo in acervo ipsemet vidi propriis oculis ab Hispalensi Ecclesia ad Toletanam traditas. Harum primis Toletanæ respondet epistolæ, per quam certiorem fecerat Hispalensem, quantam ipsa diligentiam adhibuerit, ne Ditio Ecclesiastica Decimæ cujusdam recèns imponendæ oneri succumberet. Quamobrem Hispalensis illi per literas gratias agit. Inscriptio autem literarum sic se habet: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Dataeque sunt quinto Calendas Julias Anno 1594. Signatæ eædem sunt a duobus Canonicis Petro Tamayo, & Licentiato Masedo; & ex mandato Decani, & Capituli Hispalensis, ab Joanne de Medina, & Villavicentio a secretis subscriptæ.

Ejusd. alia XVII. Cal.Maj.a.1596.

XIV. Anno 1596. quum Ecclesia Hispalensis accepisset a Comite de Pliego Procuratore urbis ejus de duobus Pontificis Clementis octavi Diplomatibus, quibus Regi Catholico Philippo secundo Subsidii, & *Excusati*, ut vocant, prorogatio permittebatur, rem Toletanæ Ecclesiæ significavit per literas datas decimoseptimo Calen. Majas ejusdem anni, quas perinde, ac superiores inscripsit: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Signant has literas duo item Canonici Alphonsus Coloma, & Petrus de Olea, atque subscribit ex Decani, & Capituli Ecclesiæ Hispalensis mandato Joannes de Medina, & Villavicentio a secretis.

Alia ejusd.IV.Cal. Aug. eod. anno.

XV. Eodem anno Hispalensis Ecclesia aliam dedit epistolam quarto Calendas Sextileis ab Alphonso Coloma, & Licentiato Petro de Villa-Gomez signatam, eque Decani, & Capituli Hispalensis Ecclesiæ mandato subscriptam ab Joanne eodem de Medina, & Villavicentio: cujus inscriptio est: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Eadem est literis Toletanæ responsio, quibus ea perscripserat, ut in congressum iretur ageretur que,

num

num expediret Hispanas cogere Ecclesias pro concessione Subsidii, & Excusati per Pontificem Clementem octavum Regi factam Philippo secundo, Hispalensis Ecclesia respondet, quod re in congressu proposita, expediens fuerat judicatum, omnium Ecclesiarum conventum habere. Dum tamen, addit, tibi secus fieri debere non videatur. Ita Hispalensis Ecclesia cum Toletana iis temporibus agere consuevit superiorem ipsius potestatem non detrectans, quapropter Primatum utebatur.

XVI. Quum inter nonnullas Hispaniarum Ecclesias, & venerabilem Societatem Jesu versaretur discrimen de Decimis (quæ postea controversia transacta fuit per conventionem partium) Ecclesia Hispalensis ad Toletanam perscripsit, etiam, atque etiam orans, ut ad Eminentissimum Cardinalem Guevara Archiepiscopum Hispalensem traderet literas, (qui Societatis causam studiosissime fovebat Romæ) ut studii causas procul habens liberum partibus æquitatis præsidium relinquere dignaretur. Toletana Hispalensem videns ad se tanquam Primatem confugere, lubenti animo ejus postulatis indulgens, ad Cardinalem Archiepiscopum datas literas eidem Ecclesiæ tradit. Hæc per aliam epistolam gratias habet Toletanæ decimo secundo Calendas Februarias anno 1606. cujus inscriptio est: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Hanc epistolam signant Antonius Pimentellus, & Licentiatus Petrus de Villa-Gomez, subscribitque Didacus de Tamayo a secretis ex mandato Decani, & Capituli Ecclesiæ Metropolitanæ Hispalensis.

Alia ejus. 12. Cal. Feb. Anno 1606.

XVII. Aliam præterea conscripsit epistolam Toletanæ Ecclesiæ fere post annum, significans nuncium se accepisse a Philippo de Tassis generali Præfecto Sacræ Cruciatæ de prorogatione Subsidii, & Excusati per summum Pontificem Paulum quintum concessa Regi Catholico Philippo tertio felicis recordationis. Data est hæc epistola a. d. duodecimum Calendas Februarias anno 1607. fuitque obsignata a duobus Canonicis Antonio Pimentello, & Joanne de Medina, & Villavicentio; ac subscripta ab Emmanuele Sarmiento de Mendoza ex mandato Decani, & Capituli Ecclesiæ Hispalensis. Ejusdem inscriptio est: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las*

 Espa-

Españas. Quinque has memoratas epistolas eo in acervo comperimus.

XVIII. Quid reponet Hispalensis Ecclesia? Eam porro non latet ab se literas obsignatas proprio sigillo inscriptasque folio eodem, quo datæ erant, mitti consuevisse, perinde atque ab Ecclesiarum Congregationibus mittuntur: ita ut inscriptio tolli nequeat, seu mutari (quod unum temerarius aliquis objicere posset) quominus epistola ipsa scindatur. Epistolæ integræ sunt; inscriptiones eosdem præseferunt characteres. Eorum qui a secretis erant, ignorantiam redarguere audax impudentia est; præterquamquod frivola esset objectio: etenim ab Ecclesia Toletana, ut Hispalensis confutet effata, inscriptiones exhiberi literarum satis superque est. Næ centum abhinc annis Hispalensis Ecclesia secus de Toletano Primatu sentiebat: prima enim omnium, seu privatim, seu cum cæteris congregata Primatialem observabat, ac supremæ hujus in Hispania dignitatis nomine Toletanam salutabat Ecclesiam.

XIX. Ex locupletissimis hujusmodi monumentis Ecclesia Hispalensis intelliget, quod magni ii progressus Toletanæ Ecclesiæ, quod spectat ad sibi excitandam hanc dominantem exaltationem (ita Hispaniarum Primatum appellat) in cæteras omnes horum Regnorum Ecclesias, haud fieri potuerunt brevissimo eo spatio mensium, quos autumat. Eminens istud, atque excellens ædificium excitatum, atque absolutum jam erat ante plura secula; ejusque firma, solida, & constantia fundamenta ante annos mille erant posita. Verum enimvero indignum id quidem judicare, indignius consignare literis, atque in vulgus tradere, quod Toletana Ecclesia ut gloriam sui Primatus conservet, Hispalensi Ecclesiæ decus præreptum velit. Et sane Toletana Ecclesia Hispalensem agnoscit magnam, inclytam, nobilem, doctam, dignam, in quam Pontifices, & Reges quælibet conferant beneficia: Canonicos ejusdem, quam urbanissime accipit, primas eisdem in Chori sui Subselliis alios inter cujuscumque gravissimæ Ecclesiæ Canonicos, tribuens. Estne id Hispalensem Ecclesiam deprimere, an potius extollere? Cæterum Hispalensem Toletanæ se inferiorem fateri nolle, dissentiri est a priorum opinione temporum, quum scilicet epistolarum inscriptione id testabatur. Toletanam ve-

Mem. in princip. pag. 5.

Mem. ib.

vero Ecclesiarum omnium Hispaniæ facile Principem esse Nicolaus Antonius ejus Canonicus meritissimus docet. Quum autem Ecclesia Toletana cæteris antecellat, majori ejusdem gloriæ conducit quam maxima Hispalensis Ecclesiæ dignitas, atque amplitudo. *Nicol. Ant. cit. par. 2. cap. 3. n. 27.*

XX. Equidem, dicam quod sentio, cogitatione assequi non possum, quid Ecclesia Hispalensis nunc neget, quod antea fassa est. Antiquis iis temporibus, ut ego arbitror, vigebant magis, utpote recentiora, exempla allata capite vigesimo secundæ partis, Regumque Diplomata a nullo e subditis non observata una cum circumstantiis omnibus, quæ ad sextum caput fuerunt allatæ: quare Hispalensis Ecclesia Illustrissimorum, atque Eminentissimorum Præsulum suorum exemplis iuhærens Principum mandatis obsequuta est. At exemplorum memoriam fortasse vetustas absumsit, Regumque decreta delevit oblivio. Christianæ dilectionis vinculum Sanctas inter Ecclesias diuturnum, & constans fuit: quare Hispalensis ab eadem sejungi voluerit, non facile est intellectu. Nisi forte juxta Spiritus Divini oraculum: *Occasiones quærit, qui recedit ab amico*. Certe ita conjici potest ex Memoriali Hispalensis Ecclesiæ. *Sup. c. 20. par. 2.* *Sup. p. 2. cap. 6.* *Prov. cap. 18.*

XXI. Ecclesiæ Hispalensi revocare in dubium non ausim gloriosum, & insignem illum titulum Patriarchalis, quem usurpat in Memoriali ad Regem tradito; mei quippe instituti non est honorem quemcumque illius maximum detrectare; at velis remisque contendere, ut Toletanæ gloriam, quam illa negat, defendam: quanquam quinque laudatis epistolis constat, iis illam temporibus tantum sibi honorem non arrogasse: nec ulla in ejusdem epistola usque ad annum 1677. invenitur: *Por mandado de los Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia Metropolitana, y Patriarcal de Sevilla*: „ ex mandato D. D. Decani, & Capituli Ecclesiæ „ Metropolitanæ, & Patriarchalis Hispalensis. Quæ enim prima hujusmodi legitur, data est ad Alexium Ortiz de Valdes Ecclesiasticæ rei Procuratorem Madriti septimo Idus Decembres ejusdem anni, neque aliis in epistolis eidem Alexio perscriptis, quæ extant in Archivo Toletano, ante id tempus ejusmodi reperitur formula. Quamobrem Hispalensis Ecclesia de constanti, & pacifica possessione Toletanam dejicere non conetur, ne forte fortuna nos compellat

hanc novitatem usque ad hoc tempus inauditam in discrimen revocare.

XXII. De Hispalensi autem Ecclesia jam satis multa: restat nunc, ut doceam, quid Metropolitanæ tres reliquæ, duæque immunes Ecclesiæ gesserint. Ne autem molestus sim, paucis exemplis contentus ero, quæ ad nostra probanda erunt satis. Compostellana Ecclesia non paucas dedit literas ad Toletanam; earumque in nullis, quod egomet vidi, Primatum ejusdem detrectat: adeoque tum epistola quam dedit septimo Calendas Februarias anni 1618., tum alia epistola data decimoquarto Calendas Decembres anni 1605. perinde atque Hispalenses, inscriptæ sunt: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Ita de cæteris.

Compost. Eccl. A. 1605. & 1618.

XXIII. Burgensis Ecclesia Metropolitana plurimas quidem conscripsit epistolas: attamen duæ tantum allatæ a nobis erunt; omnium scilicet maxime antiqua abhinc annos quadraginta perscripta, altera vero recentior, data nempe post annos septuaginta. Prior data est quinto Calendas Julias anno 1583. occasione cujusdam sententiæ latæ ab Apocrisario Pontificis Summi apud Sanctas Ecclesias. Ejus inscriptio superiorum quamsimillima sic se habet: *A los muy Ilustres Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Eamdemque obsignarunt Commendator de Quintana, ut videtur, & Franciscus Martinez de Lerma, subscripsitque Joannes Baptista Hernandez a secretis. Epistola hæc apertissime de Primatu loquitur, ubi ait: *Recurrimos à V. S. como à CABEZA de todas, y que tan à su cargo tiene la proteccion, y amparo de ellas, y de los negocios, que les tocan.* „ Ad te tanquam caput „ omnium confugimus, quæ adeo studes, consulisque iis„ dem, earumque negocia impense curas. Quid evidentius haberi potest?

Burg. Eccl. An. 1583. & 1653.

XXIV. Quam dixi alteram recentiorem me allaturum esse, annis nempe septuaginta pòst datam quarto Idus Majas anno 1653. in ea significat perquam acceptissimum sibi fuisse, quum audiit, Toletanam Ecclesiam designasse generalem rei Ecclesiasticæ Procuratorem Romæ Burgensem Canonicum Hyacinthum Ibañez *de la Cuesta*. Inscriptio est: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia Metropolitana de Toledo*

Eadem Eccl. An. 1653.

ledo Primada de las Españas. Obſignant epiſtolam Licentiatus Sanctius de Quintanadueñas, & Doctor Petrus Argaiz; ſubſcribitque Dominicus Loyola a ſecretis.

XXV. Quum anno 1655. magnum verſaretur diſcrimen inter Metropolitanam Granatenſem Eccleſiam, recènſque creatum Archiepiſcopum; quumque Canonici ejuſdem graviſſimi demereri Præſulem vellent, cauſaſque omnes diſſidii præcidere, conſilium petiit ab Eccleſia Toletana ſuis de rebus dubiis. Hæc autem epiſtola, quoniam uti cæteræ, non inſcribitur eodem folio; neque inſcriptione poteſt fidem facere, neque eadem ſeparata inſcriptio reperitur: verumtamen epigraphe, quæ intus legitur, aperte id teſtatur, nempe: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo Primada de las Españas*. Obſignata eſt epiſtola ab Joanne Maldonato, & Corral, & a Doctore Eugenio de Ribadeneyra; ſubſcripta vero a Magiſtro Andrea Sanchez Eſpejo. Tota in hac epiſtola Granatenſis Ecclesia Toletanæ tribuit *Dominationem Illuſtriſſimam*. Quam rem tametſi quam plurimæ Eccleſiæ præſtant, ut videbimus; hîc tamen pro Granatenſis Eccleſiæ Metropolitanæ ſplendore, hujuſmodi honos majori habendus in pretio eſt. *Eccleſ. Granaten. Anno 1655.*

XXVI. Metropolitanæ quatuor Eccleſiæ utriuſque Regni Caſtellæ, & Legionis quid præſtiterint jam vidimus, reliquum eſt ut immunes quid egerint cognoſcamus. Legionenſis Ecclesia in literis octavo, Calendas Martias traditis anni 1652., quas obſignant Ferdinandus Quixada, & Eſpinoſa, Cantor, & Bartholomæus Igleſias, ſubſcribitque Antonius Lozanus de Ytorreamendi Ludimagiſter, & a ſecretis Capituli, quas ipſemet vidi, in interiori epigraphe, nam inſcriptio, uti ſuperiorum deſideratur, ait: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo Primada de las Españas*. Dominationem pariter Illuſtriſſimam, ut Granatensis epiſtola, eædem præſeferunt. *Eccleſ. Legionen. 8. Cal. Mar. 1642.*

XXVII. Harum omnino ſimiles dedit literas Ovetenſis Ecclesia octavo Idus Junias anni 1654. obsignatas a Ferdinando Caſtrillon Prodecano, ac Doctore Dominico de Mier Suſpalacios, ſubſcriptaſque a Doctore Petro Diaz Arguelles. Deſideratur inſcriptio; Dominatio Illuſtriſſima paſſim occurrit; atque epigraphe interior eſt: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo Primada de las Españas*. *Eccleſia Oveten. 8. Id. Jun. 1654.*

Hæ

Hæ sunt quidem Ecclesiæ Metropolitanæ, & immunes Regnorum Castellæ, ac Legionis, quæ unanimi consensu Toletanam Ecclesiam Primatus honore prosequuntur. Videnda modo erunt eorumdem Regnorum quæ exempla suppetunt a Suffraganeis Ecclesiis.

CAPUT VII.

Suffraganeæ omnes Ecclesiæ eorumdem Regnorum Primatum Toletanæ fatentur.

SUMMA CAPITIS.

I. II. *Ecclesiæ* Conchensis *epistolæ Anno* 1595.
III. *Ecclesiæ* Placentinæ 1596.
IV. *Ecclesiæ* Astoricensis 1603.
V. *Ejusdem Ecclesiæ alia* 1653.
VI. Cordubensis 1653.
VII. *Ecclesiæ* Tudensis 1653.
VIII. Segoviensis 1653.
IX. Carthaginensis 1653.
X. XI. XII. *Ecclesiarum* Segoviensis, Malacitanæ, Abulensis *An.* 1655.
XIII. *Ecclesiæ* Lucensis 1656.
XIV. XV. *Ejusdem anni epistolæ ab Ecclesiis* Guadicensi, *&* Giennensi *conscriptæ*.
XVI. Salmanticensis 1658.
XVII. Asturicensis *Ecclesiæ* 1663.
XVIII. XIX. XX. XXI. *Ecclesiarum* Vallisoletanæ, Almeriensis, Zamorensis, Pacensis *epistolæ Anno* 1663.
XXII. *Ecclesiæ* Civitatensis 1665.
XXIII. Cauriensis *Ecclesiæ* 1669.
XXIV. Calciatensis 1670.
XXV. XXVI. *Ecclesiarum* Mindoniensis, *&* Calaguritanæ *An.* 1672.
XXVII. Palentinæ 1674.
XXVIII. Gaditanæ 1675.
XXIX. Canariensis 1717.
XXX. Oxomensis 1724.

I. Su-

I. SUperiori capite est demonstratum, quid Ecclesiæ omnes simul congregatæ, ac singulæ separatim tam Metropolitanæ, quam exemtæ Regnorum Castellæ, & Legionis præstiterunt. Nunc vero quid Cathedrales cæteræ omnes Suffraganeæ eorumdem Regnorum præstiterint ostendam. Et pro majori temporis vetustate, quo datæ sunt literæ, easdem Ecclesias referam, quod mihi consilium æquius, ac tutius est visum. Singula ex Ecclesiis singulis exempla proferam, nisi forte singularis aliqua loquendi forma petet, ut peculiaris de ea sit mentio.

II. Conchensis Ecclesia varias suppeditat epistolas eamdem omnes inscriptionem exhibentes, (quæ ipso eodemque hæret folio literarum perinde ac diximus de Metropolitanis Ecclesiis, & Congregationibus.) Ex his epistolis unius perscriptæ anno 1595. summa est: Rogatur Toletana Ecclesia suos Musicos mittere ob Festum solenne a Conchensi celebrandum in Divi Juliani sui Præsulis, & Patroni honorem. Epistolæ subscribunt Hernandus de Espinosa Illarchonis Archidiaconus, & J. U. Doctor Alphonsus Zapata. Inferius vero subscribit Joannes de Licasso Capituli a secretis. Inscriptio est: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas.* *Eccl.Conchen.12. Cal.Septem.1595.*

III. Placentinæ item Ecclesiæ perinde conscriptæ extant epistolæ plures cum inscriptione: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas.* Ex iis quæ data fuit decimo quinto Calendas Octobres anni 1596. nunciat designatum pro Congregatione celebranda Doctorem Didacum de Carvaja. Huic subscribunt Joannes Blazquez de Henestrosa, Doctor Hieronymus Hurtadus, & Aloysius de Leon, & Almaràz. Inferius Gabriel de Montemayor a secretis subscribit. *Eccl.Placent.15. Cal.Oct. an.1596.*

IV. Quum Ecclesiarum Congregatio animadverteret posse fieri, ut, si Rituale Romanum recèns editum anno 1602. auctoritate Pauli quinti Pontificis Maximi omnino servari oporteret, cæremoniæ quædam laudabiles omitterentur, quas eædem æqui bonique consulebant, jamque ab immemorabili suis in Cathedralibus vigebant, rei compotes factæ sunt Ecclesiæ omnes, ut singulæ consuetudinis suæ rationes redderent, quas rationes ad Toletanam traderent, quæ utpote Primatialis, Pontificem certiorem faceret, quam difficile *Eccl.Astoric.12. Cal.Jul.1603.*

esset, ut Cæremoniale id totum acciperetur in Hispaniis. Ob id Astoricensis Ecclesia decimosecundo Calendas Julias anni 1603. Toletanæ perscripsit, rationes mittens suas, ac singillatim respondens Capitibus. Eademque ex epistola habetur, constitutum fuisse, ut Ecclesiæ ad Toletanam rationes suas mitteret: *Para que como Primada de estos Reynos, estando juntas las razones de todas, se sirviesse de ampararla, suplicasse à su Santidad, suspendiesse la execucion.* „ Ut tan- „ quam Primatialis Hispaniarum Ecclesia rationum ope, „ quas acceperit ab Ecclesiis cæteris, supplex rogaret Pon- „ tificem, ut executionem suspenderet. Epistolæ subscribunt Decanus Astoricensis, & Petrus de Arias *de la Carrera*. Inferius autem Canonicus Petrus Merenosus a secretis. Inscriptio est: *Al Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia Metropolitana de Toledo Primada de las Españas.*

Alia ejusd. Id. Jun. An. 1653. V. Aliam insuper scripsit epistolam Ecclesia eadem Astoricensis Idibus Juniis anno 1653., in qua Dominationem Illustrissimam tribuit Ecclesiæ Toletanæ. Inscriptio eodem folio non inhæret, ut superiori, at interior epigraphe est: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia Metropolitana de Toledo Primada de las Españas.*

Eccl. Cordub. 6. Cal. Jul. 1653. VI. Iisdem anno, & mense, sexto Calendas Julias, Ecclesia Cordubensis ad Toletanam dat literas significans ut de re proposita, suo arbitratu decernat. Eademque per totam epistolam inque ipsius inscriptione, ac titulo Dominationem Illustrissimam Toletanæ tribuit. Inscriptio igitur sic se habet: *Al Ilustrissimo Señor Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia Metropolitana de Toledo Primada de las Españas.*

Eccl. Tud. 5. Cal. Jul. 1653. VII. Eodem anno postridie illius diei Tudensis Ecclesia respondit Toletanæ literis nunciantibus, Ecclesiarum Procuratorem Romæ a se electum fuisse Hyacintum Ibañez Canonicum Burgensem, atque augeri oportere ejusdem emolumentum. In Toletanæ sententiam omni ex parte descendit, gratiasque agit ob factæ electionis nuncium. Totam per epistolam Dominationem Illustrissimam eidem impertit: inscriptio deest, attamen ejus loco est epigraphe: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas.*

Eccl. Seg. 17. Cal. Sep. 1653. VIII. In eamdem sententiam eodem anno Segoviensis Ecclesia ad Toletanam perscripsit sciscitans, quomodo se ge-

gereret, quum religiosi homines in Capitulum recipiendi essent. Totamque per epistolam Dominationem Illustrissimam ei tribuit. Data est epistola decimo septimo Calendas Septembres anni 1653. Quumque inscriptio desideretur, epigraphe ista legitur: *Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*.

IX. Ejusdem perquam similem dedit Carthaginensis Ecclesia pridie Nonas Octobres ejusdem anni 1653. Murciâ, Toletanam orans, ut curet una cum Generali Inquisitore negotium; quominus Joseph de Molina *Medius Rationarius*, ut vocant, ejusdem Ecclesiæ, & a Sanctioribus secretis sacræ Inquisitionis Murciæ ejus rei fiat compos. Dominationis Illustrissimæ honorem tribuit; quumque inscriptio æque, ac superioris desideretur, interior epigraphe extitit: *Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. *Ecc.Cart.pr.Non. Oct. an. 1653.*

X. Anni 1655. copia ingens literarum est, quarum alias aliæ perscripserunt Ecclesiæ. Primam dedit Ecclesia Segontina pridie Idus Majas ejusdem anni, ut Toletana tueretur causam Turiasonensis Ecclesiæ adversus novæ Bilbilis Collegiatam. Per totam epistolam Dominationem Illustrissimam eidem tribuit; & quoniam inscriptio abest, ad interiorem epigraphem ire oportet, quæ ita se habet: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. *Eccl.Segon.pr.Id. Ma.an. 1655.*

XI. Dominationem pariter Illustrissimam Toletanæ tribuit Malacitana Ecclesia ea in epistola, quam scripsit nono Calendas Septembres ejusdem anni 1655. Controversiam refert, quæ sibi cum Civitate intercedebat, utri spectarent primæ, quando Capitulum Ecclesiasticum absque superpelliceo adforet, solumque cum palla, & bireto: traditque Consilii sententiam fuisse minus æquam contra exempla multa ibi proposita. Ne hujus quidem epistolæ inscriptio extat, sed interior epigraphe aperta est: *Ilustres Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. *Eccl. Malacit. 9. Cal. Sept. 1655.*

XII. Eodem anno decimotertio Calendas Decembres Abulensis Ecclesia Toletanæ significavit per literas, quomodo seculares Magistratus Ecclesiasticorum domos ingrediebantur ad referendum in tabulas, quot iidem vini, aceti, oleique amphoras apud se haberent. Idque contrarium Ecclesiasticæ immunitati esse docuit. Eadem Illustrissimam *Ecc. Abulen.13. Cal.Dec.an.1655.*

Toletanam appellat, in medio enim epistolæ ponit: *Illustrissimo Señor*, ac perinde prosequitur cætera. Inscriptio desideratur: interior vero epigraphe est: *Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas.*

Eccl. Lucen. 15. Cal. Mar. a. 1656. XIII. Insequenti anno decimoquinto Calendas Martias Lucensis Ecclesia ad Toletanam dedit literas, quibus primùm ait, epistolam se accepisse datam octavo Calendas Februarias, per quam sibimet nunciabatur Pontificem minime assentiri, ut, si forte æquarentur suffragia, controversia per sortes dirimeretur in causa electionis Canonicorum de officio, at eos inter natu major eligeretur. Postea late exponit fraudes, injurias, atque incommoda manifesta, quæ Administrator *de los Millones*, ut vocant, Ecclesiasticæ intulerat ditioni, immunitate ejusdem violata, ut una simul cum cæteris Ecclesiis Toletana conjuncta, quod sibi aptius videretur, iniret consilium deferendi ad Regem vim ab Administratore illatam. Epistola hæc valde prolixa, quotiescumque Toletanæ incidit mentio, Dominationem Illustrissimam eidem tribuit. Inscriptio & isti deest; epigraphe tamen intus ita se habet: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas.*

Ecc. Guadicen. 12. Cal. Mar. 1656. XIV. Toletana Ecclesia Guadicensem docuit Pontificis decretum anno 1655., quod nempe in electione Canonicorum de officio si æquarentur suffragia, natu major prævaleret. Toletanæ literis respondet Guadicensis duodecimo Calendas Martias anni 1656. optimam sibi videri Sanctionem Pontificis, quæ superius constitutorum difficultates multas exsuperat. Inscriptio deest; Dominatio tamen Illustrissima per totam epistolam Toletanæ tribuitur: estque epigraphe: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas.*

Ecclес. Giennen. Cal. Julii 1656. XV. Giennensis Ecclesiæ literas habui obvias, quæ datæ dicuntur Calendis Juliis; quanquam id fieri non potuit, namque intus habent, Diploma *de los Millones* desiisse pridie Calendas Augustas ejusdem anni. Quare mendum erit aut diei quo cessavit Diploma, aut quo datæ fuerunt literæ. Utcumque sit, harum epigraphe est: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo, Primada de las Españas.* Dominationem Illustrissimam eidem tribuunt. Itaque constat Giennensem trium, & quadringentorum spatio annorum, qui

qui a 1253. ad 1656. ſunt lapſi nunquam Hiſpaniarum Primatialem detrectaſſe Toletanam Eccleſiam.

XVI. Joannes Aſtorga *de el Caſtillo* Dei Optimi Maximi ope commiſſam ſibi rem Subſidii, & Excuſati ab Eccleſiis, magna cum ſui nominis gloria tranſegit, atque compoſuit anno 1658. Cujus rei Salmanticenſem Eccleſiam certiorem fecit; quæ ad Toletanam dedit literas decimoſecundo Calendas Januarias ejuſdem anni 1658. tum gratias eidem agens, tum orans, ut Joanni de Aſtorga laudato pares redderet. Harum officium eſt Dominatio Illuſtriſſima, epigraphe autem: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo, Primada de las Eſpañas.*

Ec. Salmantic en. Cal. Jan. a. 1658.

XVII. Paulo poſt quadriennium Aurienſis Eccleſia ſcripſit Toletanæ, ut Congregationem haberet, vehementius ſignificandi cauſa Regi Diœceſis ſuæ ſolitudinem, quam bella intulerant Portugalliæ: epigraphe eſt: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo Primada de las Eſpañas.* Data eſt hæc epiſtola undeviceſimo Calendas Februarias 1663. Dominatio Illuſtriſſima officium eſt.

Eccl. Aurien. 19. Cal. Febr. a. 1663.

XVIII. Paucis inde diebus Valliſoletana Eccleſia Toletanam monet per literas, ne Congregationem indicat, ob Ecclesiarum incommoda; etenim, ſi Ecclesiæ congregarentur, incrementum foret additum ſumtibus; ſin minus, clam non erat quam bene, atque utiliter Generalis Procurator ſe geſſerit circumacto quinquennio. Totius epiſtolæ officium eſt Dominatio Illuſtriſſima, epigraphe vero: *La Santa Igleſia de Toledo Primada de las Eſpañas.* Data eſt XVII. Calendas Februarias anno 1663.

Eccl. Valliſol. 17. Cal. Febr. a. 1663.

XIX. Iiſdem apprime honoribus Primatis, atque Illuſtriſſimæ Dominationis Toletanam proſequitur Almerienſis, utpote Granatensis Ecclesiæ Suffraganea, & idcirco ejuſdem imitatrix. Huic Toletana perſcripsit, omnium pene Ecclesiarum Legionis, & Caſtellæ ſuffragiis fuiſſe ſancitum, Congregationem Madriti habendam non eſſe, at Procuratores ab unaquaque mittendos: cui Almeriensis pridie Calendas Julias anni 1663. reſpondet ſe majori cum earum parte ſenſuram, ſuamque miſſuram procurationem. Officium eſt, Dominatio Illuſtriſſima: epigraphe: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo Primada de las Eſpañas.*

Ecc. Almer. prid. Cal. Jul. a. 1663.

Ecclef. Zamor. 3. Cal. Sept. a. 1663.

XX. Hujufmodi epiftolam & Zamorensis acceperat, quumque sibi conveniret cum Ecclefiis plerifque, annuit procurationem mitti ad Generalem Procuratorem, qui conficeret pactum. Poft hæc, alias quum ab aliis Ecclefiis literas accepiffet, quæ contra fentiebant variis ex causis, quas poftea cognoverunt, a priori fententia difceffit, reique compotem Ecclesiam fecit Toletanam per epiftolam datam tertio Calendas Septembres ejufdem anni 1663. Illuftriffimam ei tribuens Dominationem: atque in epigraphe fcribens: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglefia de Toledo Primada de las Efpañas.*

Eccl. Pacen. Cal. Dec. an. 1663.

XXI. Illuftriffimæ item Dominationis honore Toletanam profequitur Pacenfis Ecclesia, ordiens a verbis: *Iluftriffimo Señor*, & epiftolam fic totam conficiens, cujus fumma eft, Congregationem quantocyus futuram Ecclefiarum omnium. Epigraphe eft: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglefia de Toledo Primada de las Efpañas.* Data hæc fuit epiftola Calendis Decembribus anni 1663.

Eccl. Civitat. 15. Cal. Dec. an. 1665.

XXII. Epiftola item extat fuperioris omnino fimilis ab Ecclefia Civitatensi confcripta, qua fignificat, quod, tametsi nimis diuturna effet Ecclesiarum Congregatio, magnique neceffarii forent fumtus temporibus adeo difficilibus, fibique nunquam optimum vifum fuerit eamdem celebrari; ejus tamen folutio non erat facilis. Verumtamen fe ajebat exemplo hæfuram Toletanæ. Orditur, & ipfa: *Iluftriffimo Señor*, eademque significatione profequitur. Epigraphe eft: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglefia de Toledo Primada de las Efpañas.* Data eft decimofexto Calendas Decembres 1665.

Eccl. Caurien. 3. Non. Ju. a. 1669.

XXIII. Nihil a prædictis epiftolis differt alia Cauriensis Ecclesiæ data tertio Nonas Julias anni 1669., per quam ab Ecclesia Toletana petit, ut fuper quæftione, quæ inter utramque privatim verfabatur, hujus Ecclesiæ Doctoralium fententia audiretur, ad lites declinandas, quas nolebat excitari. Titulus eft: *Iluftriffimo Señor*: eumdemque honorem impertit per totam epiftolam. Epigraphe eft: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglefia de Toledo Primada de las Efpañas.*

Ecc. Calciat. prid. Non. Jul. 1670.

XXIV. Infequente anno Calciatensis Ecclesia grandem habuit controversiam, an pia quædam opera in eaur-

urbe conſtituta Collecta obligari deberent, & quanquam ſemel, atque iterum meliorem accepiſſet ſententiam, magnum in diſcrimen ipsius æquitas deveniſſet, ſi cauſæ cognitio ad Regium Conſilium delata eſſet, cui eorum in conſtitutione adjudicatum jus fuerat. Hac de re pridie Nonas Octobres anni 1670. ad Toletanam Eccleſiam dedit literas, percipiendi animo, quænam vigeret conſuetudo apud graviſſimum ejuſdem Capitulum; & quænam ſibi exempla inde poſſent impertiri. Epiſtolæ officium eſt, Dominatio Illuſtriſſima; epigraphe vero: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia Metropolitana de Toledo Primada de las Eſpañas*.

XXV. Quum Hiſpalenſis Eccleſia controversiam haberet de novenis ad Regios reditus pertinentibus pro anno 1672., hac de re ad Toletanam perſcripsit, ut ſuam tueretur cauſam, cæteriſque, ut id præſtarent, Eccleſiis perſuaderet; Toletana id explet. Ad epiſtolam ſibi hac de re perſcriptam Eccleſia Mindonienſis reſpondet pridie Idus Majas anno 1672. quod, ſicuti ſua Diœceſis caret novenis, aliiſque Reditibus ad Regium Ærarium ſpectantibus, ita ipſamet iſtiuſmodi ſubire onus non poteſt. Dominatio Illuſtriſſima eſt officium: epigraphe autem: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia Metropolitana de Toledo Primada de las Eſpañas*. *Eccl. Mindonien. prid. Id. Majas A. 1672.*

XXVI. Eadem de re perinde reſpondet Calaguritana Eccleſia quinto Calendas Junias eodem anno 1672. Eodem Dominationis Illuſtriſſimæ honore proſequens nullo penitus diſcrimine Toletanam. Literarum epigraphe eſt: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo Primada de las Eſpañas*. *Eccl. Calagurit. V. Cal. Julias 1672.*

XXVII. Palentina Eccleſia dedit literas ad Toletanam multis capitibus: gratias illi agit ob Eccleſiæ Malacitanæ cauſam, quam ipſa defendendam ſuſceperat; orat, ut Almerienſis Eccleſiæ controversiam tueatur recèns excitatam, cujus æquitas ab eadem ſtare videbatur; ac ſignificat, quod ſibi omnino cum Toletana eadem conveniet quibuſcumque in rebus ab eadem conſtitutis de ſuppeditandis opibus Generali Eccleſiarum Procuratori. Data eſt hæc epiſtola decimo Calendas Februarias anno 1674. cujus epigraphe ſic ſe habet: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo Primada de las Eſpañas*. *Eccl. Palent. X. Cal. Feb. A. 1674.*

XXVIII.

Eccl. Gaditan. 3. Cal. Febr. 1675.

XXVIII. Epiſtolæ ab Ecclesia Gaditana perſcriptæ decimotertio Calendas Februarias anno 1675. ſumma eſt: ſe Memorialis exemplum accepiſſe ab Ecclesia Toletana ad Regem traditi ſuper Decimis. Dominationis Illuſtriſſimæ officium ipſo ab exordio hîc occurrit: orditur enim: *Iluſtriſſimo Señor*: ad uſque infimam epigraphem, quæ ſic ſe habet: *Iluſtriſſimo Señor Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo Primada de las Eſpañas.*

Eccl. Canarien. 8. Id. Febr. 1717.

XXIX. Ad Caſtellæ item Regnum Canariensis Eccleſia pertinet, Hæc ſcribit octavo Idus Februarias anni 1717. ſe decreviſſe procurationem ſuam mittere ad quemcumque Hiſpalensis Ecclesia e ſuis Canonicis elegiſſet, ut ſuo nomine Congregationi Ecclesiarum adeſſet Madriti celebrandæ. Epigraphe literarum eſt: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo Primada de las Eſpañas.*

Eccl. Oxomen. 8. Id. Apr. 1724.

XXX. Finem capiti huic imponet Oxomenſis Eccleſia, cujus teſtimonium eo majori habendum in pretio eſt, quia pro Toletana Eccleſia ſcriptum cenſeri poteſt noviſſima hac in controverſia excitata ab Hiſpalenſi Memoriali anno 1722., ut palam faceret graviſſimis iis Canonicis proprio exemplo, nunquam ſe non fuiſſe veneratam Toletanam Eccleſiam, tanquam Hiſpaniarum Primatem. Data eſt epiſtola octavo Idus Aprileis anno 1724. agit de Jure Epiſcoporum, & Capitulorum, Sede vacante, pro Eccleſiis viſitandis, quæ cum Monaſteriis conjunguntur. Illuſtriſſima Dominatio eſt officium totius epiſtolæ, quæ orditur: *Iluſtriſſimo Señor*; ac definit per epigraphem: *Iluſtriſſimo Señor Dean, y Cabildo de la Santa Igleſia de Toledo Primada de las Eſpañas.*

CA-

CAPUT VIII.

Hispaniarum Ecclesiis pene omnibus extra Regna Castellæ, & Legionis convenit de Toletano Primatu.

SUMMA CAPITIS.

I. *Prædictarum rerum Epilogus.*
II. III. *Ecclesiæ* Cæsaraugustanæ *literæ Toletanum* Primatum *adstruentes Anno* 1669.
IV. *Ecclesiæ* Aragoniensis *Regni Oscæ congregatæ agnoscunt eumdem* Primatum *Anno* 1690.
V. *Literæ* Turiasonensis *Ecclesiæ eumdem fatentur* 1660.
VI. Jacensis *Ecclesiæ literæ* 1679.
VII. Terulensis *Ecclesiæ eodem anno.*
VIII. *Ecclesiarum Valentini Regni testimonia proponuntur.*
IX. X. *Ejusdem Regni epistolæ duæ conscriptæ Anno* 1619.
XI. *Ecclesiæ* Oriolensis 1658.
XII. Majoricensis 1671.
XIII. Segobricensis 1713.
XIV. *Catalonia Regni Ecclesiarum monumenta: ac primum* Barcinonensis *Ecclesiæ literæ* 1679.
XV. Dertusensis 1699.
XVI. XVII. Tarraconensis *Metropolis* 1700.
XVIII. *Eadem* Tarraconensis *&* *sibi jus* Primatus *non recte tribuit: duo enim eodem in Regno esse nequeunt* Primates.
XIX. Pampelonensis *Ecclesiæ literæ* 1656.
XX. XXI. *Epilogus dictorum, & confutatio Memorialis.*
XXII. XXIII. *Confutatio altera valde firmior.*
XXIV. *Nihil non exploratum exhibet hæc Apologia; Memoriale autem multa.*
XXV. XXVI. XXVII. *Toletanus* Primatus *adstruitur ratione, & auctoritate.*
XXVIII. XXIX. *Totius operis Epilogus, & inductio, qua evincitur Toletanum* Primatum *a nemine omnium negari posse.*

I. EXempla jam nobis præclarissima fuerunt perspecta, quæ manifestam faciunt fidem, Regnorum Castellæ, & Legionis Ecclesiam nullam detrectasse Primatum Ecclesiæ Toletanæ, quin omnes dignitatem hanc esse testatas traditis ad gravissimam eam Ecclesiam epistolis, quod tam ex earumdem inscriptione exteriori, quam ex interiori epigraphe in infima folii parte poni solita (siquæ illarum inscriptiones habent separatas) quæ per eadem inscriptionis exterioris verba conficitur, manifestum est. Post hæc literarum acervum alium inspexi, cui titulus: *Cartas de las Santas Iglesias de fuera de las Coronas de Castilla, y de Leon*: Epistolæ Ecclesiarum extra Regna Castellæ, & Legionis. Qua quidem re nihil potuit mihi gratius accidere, utpote exoptanti rem latius cognoscere.

Ec. Cæsaraug. 4. Cal. Sept. 1669.

II. Ex iis primam datam video Cæsaraugustâ quarto Calendas Septembres anni 1669. Aperio epistolam primaque ipsius verba occurrunt *Ilustrissimo Señor*: Lego totam, & a primo ad ultimum idem servari officium comperio. Veniensque ad extremum epistolæ video, Metropolitanam hanc Ecclesiam fateri Primatum Toletanæ. Quæ res meam confirmavit constantissimam opinionem, dubitari jampridem desitum esse, veteresque æmulationes interiisse.

III. Epistolæ hujus caput est, Ecclesiæ Toletanæ gratias agere, quod Cæsaraugustanæ causam agitatam Romæ adjuverit; referre quid eadem acceperit emolumenti ob tantum præsidium; eamdemque Toletanam orare, & obtestari, ut iterum commendaret causam Gestori negotiorum suorum Romæ tum Bernardo Ursuæ, ut denuo is Toletani nominis præsidio ad causam accederet: quæ controversia ut ex epistola eadem habetur, gravissimo in eo Capitulo fuit composita. Subscriptio epistolæ est hujusmodi: *Los Presidente, Canonigos, y Cabildo de la Santa Iglesia Metropolitana de Zaragoza. El Doctor Miguèl Anton Francès de Urritigoyti Arcediano de Zaragoza. El Doctor Don Sebastian Porter, y Cassanate. Y Don Pedro* (sequens verbum legi nequit) *Hernandez Secretario*: epigraphe inferior est: *Ilustrissimo Señor Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Locupletissimum sane hoc testimonium est, eoque nullum majus haberi potest.

IV. Exemplo Cæsaraugustanæ Metropolis proposito, Eccle-

clesiis cæteris ipsius Provinciæ nil causæ omnino erat, cur Toletanum Primatum detrectarent. Itaque factum id legimus ab Ecclesiis omnibus Cathedralibus Regni Aragoniensis Oscæ congregatis anno 1690. Cæsaraugustana Ecclesia impetraverat a Pontifice novam indumentorum formam, quam adhibere aliæ omnes ejusdem Regni Cathedrales Ecclesiæ prohibebantur. Gratiam hanc peculiarem eædem Ecclesiæ contra jus suum esse censentes, Oscæ conveniunt quinto Idus Martias ejusdem anni, unanimes ad Toletanam dant literas, ejusdemque patrocinium implorant contra Cæsaraugustanam. Epistola hæc superioris quamsimillima infit, *Ilustrissimo Señor*. Dominationis Illustrissimæ officium ad extremum usque persequitur, desinitque per epigraphem: *Ilustrissimo Señor Dean, Canonigos, y Cabildo de la S. Iglesia de Toledo, Primada de las Españas*. Subscriptio autem est: *Las Santas Iglesias de la Provincia de Aragon, y por ellas, y de comission suya, el Doctor Don Matheo Foncillas Canonigo Presidente, el Doctor Don Joseph de Guargo, y Don Francisco de la Balza Canonigo Secretario*. Toletanam autem Ecclesiam, ob germanam cum Cæsaraugustana conjunctionem, supplicum Ecclesiarum causam in se non suscipere opus fuit.

Eccl. Cath. Regni Arag. Oscæ Cong. an. 1690. 5. Idus Mart.

V. Ante id temporis triginta annis Turiasonensis Ecclesia moleste admodum ferebat Collegiatam Ecclesiam novæ Bilbilis Cathedralem fieri, cujus rei causa Civitas oppidò augebatur. Quadere ad Toletanam perscripsit epistolam, significans ægritudinem suam, ejusque patrocinium implorans, apertissima significatione Primatus, quæ, quum simplicibus non constet verbis, missa fiet. Titulus literarum est: *Ilustrissimo Señor*. Sic persequitur: epigraphe vero est: *Señores Dean, Canonigos, y Cabildo de la S. Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Subscriptio sic se habet: *Los Presidente, Canonigos, y Capitulo de la S. Iglesia Cathedral de Tarazona. Doctor Don Francisco Pardo, Chantre, y Presidente. D. Juan Eugenio de Casanate Blasco Canonigo. Doctor Antonio Moreno Canonigo*. Postremo subscribit: *El Licenciado Manuel Pedro Faure Secretario*. Exitus Toletanæ apud Regem intercessionis is fuit, quem post annos amplius sexaginta docet experientia.

Eccl. Turiasonen. 17. Cal. Aug. An. 1660.

VI. Aliquot lapsi sunt anni, quum Sacra Rituum Congregatio Clemente X. annuente Hispaniis longe, lateque concessit, Toletana Ecclesia id flagitante, ut Divi Eugenii

Eccl. Jacen. 11. Cal. Nov. 1679.

Ecclesiæ hujus primi Præsulis recitaretur officium: quod officium, & Missam quum Jacensis Ecclesia accepisset, humanissimam rescripsit epistolam, promittens festum diem se rite observaturam in Sancti Præsulis honorem, tum ob peculiarem erga eum devotionem, tum quia Toletanæ ita videbatur Ecclesiæ, cujus mandatis obsequi ait se velle. Data est hæc epistola undecimo Calendas Novembres anni 1679. Subscriptio est: *Los Sodean, Canonigos, y Cabildo de la Santa Iglesia Cathedral de Jaca. Don Vincencio Domey* (ut videtur) *y Lasala, Chantre, y Canonigo Sodean. El Doctor Miguèl Bonet Canonigo Secretario*. Literæ epigraphem habent: *Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia Metropolitana de Toledo Primada de las Españas*.

Eccl. Terulen. 6. Cal. Nov. 1679.

VII. Anno eodem de eadem re Toletana Ecclesia ad Terulensem tradidit literas, significans quam late divini ejus officii recitatio celebranda foret, tota nempe in Hispania, ejusdemque officii, ac Missæ exemplum mittens. Quæ Ecclesia literas rescripsit officii, & obsequii plenas affirmans nulla mora se mandare, ut Dioecesis sua tota quantocyus rei compos fiat, quò ipso eodem anno pium id munus ab omnibus ineatur. Datæ sunt literæ sexto Calendas Novembres anni 1679. Subscriptio est: *Los Dean, Canonigos, y Cabildo de la Santa Iglesia de Teruel. Doctor Pedro Martinez Dean. El Canonigo Sebastian Daldo. El Canonigo Juan Antonio Barrachina y Pomar Secretario*. Epigraphe est: *Muy Ilustres Señores Dean, Canonigos, y Cabildo de la Santa Iglesia Metropolitana de Toledo Primada de las Españas*.

VIII. E tribus, quæ sunt reliquæ Regni Aragoniensis Ecclesiis eo quidem in acervo nullæ literæ visebantur; at mihi eædem minime necessariæ sunt visæ; namque Ecclesiæ istæ, ut numero quarto ajebam, cæteris omnibus Regni Cathedralibus accensebantur, quum anno 1690. congregatæ ad Toletanam tradiderunt literas. Quapropter visere alias pergo, quas ad Valentinum Regnum pertinere comperio. Metropolitanæ quidem Ecclesiæ Valentinæ nulla fit obvia, at earum locum explent binæ literæ conscriptæ a tribus Regni Ditionibus, ubi Cathedrales omnes Ecclesiæ, ac Metropolitanæ cum suis Episcopis, & Archiepiscopo existunt Valentiæ, quæ, quod spectat ad ditionem, jusque Ecclesiasticum, primum obtinet locum. Ex his literis patet, Re-

Regnum totum Valentiæ Toletanæ Ecclesiæ Primatum fateri.

IX. Harum alteræ Valentino, alteræ Castellano sunt idiomate conscriptæ, aguntque de Venerabili Sacerdote Francisco Hieronymo Symone primùm in Sacras diptychas, postea in Sanctorum numerum referendo. Quæ priores datæ sunt, sermone scilicet Castellano, sexto Calendas Junias anni 1619. Commendatitiæ sunt pro Balthassare Vidal de Blanes Oratore ad Regem misso e Valentino Regno ob ejusdem Venerabilis Sacerdotis inter Beatos, & Sanctos relationem; quem Oratorem Regnum magnopere commendat, fidesque integra, ut verbis ejus adhibeatur postulat. Eæ literæ ordiuntur: *Ilustrissimo, y Reverendissimo Señor*. Perque id officium prosequuntur, ac desinunt. Inscriptio, quæ folio eodem inhæret, est: *Al Ilustrissimo, y Reverendissimo Señor el Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Subscriptio autem: *Los Electos de los tres Estados del Reyno de Valencia*.

X. Toletana Ecclesia perinde piarum fautrix, vindexque causarum, atque semper fuit rerum maximi momenti, ac ponderis æstimatrix, propere pleneque satisfecit spei, quam totum id Regnum in se unice collocarat. Oratori Balthassari Vidal de Blanes, perquam humanissime accepto epistolam tradidit ad Summum Pontificem, qua laudati Sacerdotis in Beatorum, Sanctorumque numerum referendi causam impense commendabat. Quamobrem toti Regno est visum grati animi ergo testificari, quàm gratum id omnibus fuerit. Itaque alteras dedit literas Valentino idiomate decimoquarto Calendas Quintileis anni 1619. obsignatas majori signo præseferente Regni insignia, officio eodem Dominationis Illustrissimæ. Subscriptio harum est: *Los Elets dels tres Estaments de el Regne de Valencia*. Quum eæ literæ resignarentur, nema inscriptionis partem continens est infractum; superstes fuit tamen quod nostrum comprobaret institutum; estque, ut conjici videtur posse, inscriptio Superioris omnino similis. Hæc autem leguntur: *Al.... y Reverendissimo Señor Dega.... de la Santa Ec... Toledo, Primat.* quæ desiderantur, amissa fuerunt, ut dixi, dum resignaretur epistola, quare in nemate haud conspicua sunt, at iis reliquiis satis superque nostra causa comprobatur.

XI. Suffragantur Valentinæ Metropoli Ecclesiæ tres, nempe Segobricensis, & Oriolensis, quæ ex eodem sunt Regno, & Majoricensis in Balearibus insulis. Ex harum singulis extant epistolæ, quarum exempla archetypa ipsemet vidi. Antiquior cæteris Ecclesiæ Oriolensis est, data scilicet septimo Calendas Apriles anni 1658. Thema hujus epistolæ minime prætereundum est: Ecclesia ista significat se cæterarum Castellæ, & Legionis Ecclesiarum societatem inire, pro Subsidii collatione: hac de causa quum Castellæ, ac Legionis Ecclesiæ congregantur, ad Conventum, & Oriolensis accitur quacumque de re sit agendum. Prædicto anno consuluerat Toletana Ecclesias reliquas, habendane videretur Congregatio: pleræque autem responderant, haud esse congrediendum sibi videri. Toletana id cum Oriolensi communicat, quæ sibi ait cum plerisque constare, daturamque se procurationem suam, firmandæ causa concordiæ, illi, quem Toletana Ecclesia elegisset. Officium epistolæ Dominatio Illustrissima est: epigraphe vero: *La Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*.

Ec. Oriolen. 7. Cal. Apr. 1658.

XII. Majoricensis Ecclesia paribus suæ dignitati honoribus prosequuta est Joseph Carvallido Canonicum Toletanum Capitulo ipso, atque omnibus viritim certantibus, ut nulla in re humanitati, & obsequio erga illum deessent, quum anno 1671. ad eam insulam se contulit. Quam singularem Capituli ejus præstantissimi humanitatem omniumque Præbendatorum Toletana Ecclesia intelligens, epistolam æstimationis, & gratiarum plenam ad eam dedit Ecclesiam, quæ tanta urbanitatis significatione Canonicum suum acceperat: cui Majoricensis respondet quarto Idus Julias ejusdem anni, significans, quanti faciat epistolam ab eadem sibi redditam. Ea vero epistola orditur: *Illustrissimo Señor*, iisdemque titulis ubique utitur, postea desinit per epigraphem: *Ilustrissimos Señores Dean, y Cabildo de la S. Iglesia de Toledo Primada de las Españas*.

Eccl. Majoric. 4. Id. Jul. 1671.

XIII. Segobricensis Ecclesiæ literæ sunt recentiores, quippe quæ fuerunt datæ pridie nonas Majas anni 1713. Toletum venerat Doctor Maurus *Garrigos, y la Cueba* Segobricensis Ecclesiæ Canonicus; Toletana vero, quæ ipsius est humanitas & obsequium in cujuscumque Ecclesiæ Canonicos, qui Toletum migrent, ita eumdem perhumaniter ac-

Ec. Segobr. prid. Non. Maj. 1713.

accepit ut solet quos honore vult prosequi. Rei compos facta Segobricensis Ecclesia epistolam Toletanæ perscripsit officiosissimam honoris gratia, cujus tanquam in unum e suis Canonicis collati eadem fiebat particeps. Memorat, se olim Toletanæ Suffraganeam esse, „ habuisseque Præsules præ- „ stantissimos ejusdem Primatialis filios, *de aver tenido insignissimos Prelados, hijos de essa Primada*, epistolæ verba sunt. Singulari utitur officii genere, nam semper ait: *V. S. muy Ilustre*. Literarum epigraphe est: *Muy Ilustres Señor Dean, y Canonigos de la Santa Iglesia de Toledo, Primada de las Españas*.

XIV. E Cataloniæ Regno exempla adhuc deerant; quæ studiossime indagabam quum illico trium Ecclesiarum Epistolas offendi. His antiquior est Barcinonensis, quæ Toletanæ Ecclesiæ literas cum exemplo officii, & Missæ D. Eugenii primi Archiepiscopi & Patroni ejus Sedis accepisse se scribit, quæ novissime sacra Rituum Congregatio ad totam Hispaniam extenderat; aitque, eodem se anno inchoaturam sacra illa facere decimo septimo Calendas Decembres. Data est epistola quinto Calendas Novembres anni 1679. in qua unica subscritio est: *Doctor, y Canonigo Joseph Font de vila*. post legitur: *Por mandado de los muy Ilustres Señores Canonigos, y Cabildo de la Santa Iglesia de la Ciudad de Barcelona. Paborde Felipe Nobet Secretario*. Epistolæ inscriptio desideratur; at epigraphe interior legitur; *Muy Ilustres Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo, Primada de las Españas*.

Eccl. Barcinon. 5. Cal. Nov. 1679.

XV. Sequuntur Dertusensis Ecclesiæ literæ recentiores multo Bacinonensibus; lapsi enim seculi supremo anno fuerunt datæ. Eo tempore Dertusensi Ecclesiæ lites erant intricatissimæ; quare ipsa auctoritatis, potestatisque Superioris Toletanæ Ecclesiæ præsidium efflagitavit. Canonicos hujus Sedis gravissimos oravit, obtestataque est; ut sibimet auxilium ferrent Caroli secundi Regis felic. Rec. auspiciis, mandarentque suorum negotiorum Gestori ad Aulam, ut Dertusensis Ecclesiæ partes in se transferret. Has quidem literas ita humaniter Toletana accepit, ut suas reddiderit amicissime conscriptas. Earum vero, quæ octavo Idus Martias anni 1699. fuerunt datæ, titulus est: *Muy Ilustre Señor Dean, y Cabildo de la Metropolitana de Toledo Primada de las Españas*.

Eccl. Dertusen. 8. Id. Mart. 1699.

XVI.

XVI. Quam epistolam postremam omnium reliquam mihi feci, ea profecto summam in admirationem adiget vel prudentiores; maximeque ad credendum faciles, tantam rei novitatem audientes, certissimæ, arbitror, veritati negabunt fidem. Cæterum tum ii, qui de omnibus dubitant, rerumque evidentiam quærunt; tum ii qui præter ea, quæ propriis objiciuntur oculis, non credunt; tum demum ii qui curiositati cupiunt suæ satisfacere, Toletum se conferant; a præstantissima enim Ecclesia illa quibuscumque fiet copia, liberalissime tam epistolæ, quam modo proferam, quam cæterarum omnium quæ allatæ per me fuerunt, & afferri poterant, ex ipsius Archivo, quò innumeri testes sint veritatis, antiquitatis, contestationisque Hispaniarum Primatus, qui, Ecclesiis cunctis fatentibus, est apud amplissimam, celeberrimamque Toletanam Ecclesiam, cujus si persequar laudes, me dies deficiet.

Eccl. Metropolit. Tarrac. prid. Non. Aug. 1700.

XVII. Epistola igitur, quam tertio loco sum pollicitus, a Metropolitana Tarraconensi conscripta est pridie Nonas Augusti anno 1700. Sanctæ huic Metropoli controversia erat dura, diutinaque ab Illustrissimo ejus Præsule apud Sacram Rotam excitata, qui Canonicos e possessione abjicere conabatur, in qua eosdem commorari constat ex ipsa epistola, prærogativa scilicet *Conjudicum*: quumque necesse is haberet, suam ut causam tueretur, testimonium praxis quæ apud Toletanam Ecclesiam, hac de re vigebat, Tarraconensis instabat, ut juridicum testimonium produceretur, quod hujusmodi consuetudinis, ac moris fidem faceret, apud Sanctam eam Ecclesiam vigentium, quod si esset allatum, sperabat fore, ut vinceret. Epistola tota est majoris quam possit fieri obsequii, officiique plena: Dominatio Illustrissima ubique tribuitur Toletanæ: ipso in capite est Titulus: *Ilustrissimo Señor*: obsignata est Capituli signo: epigraphe inferior sic se habet. *Ilustrissimo Señor Dean, Canonigos, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas*. Hucusque licuit contra spem omnem pervenire.

XVIII. Quid contra hæc pervicaci magis cæcitate homines sentient? Quid clarius ii desiderant, qui dubiam, seramque adhibent fidem veterum monumentis? Certe lalatum exemplum est satis recèns. A qua Ecclesia petitur, ea non semel detrectavit Primatum istum, atque jurisdictio-

ctionem hujusmodi sibimet arrogare conata est. Neque tamen idcirco inficias eam, Tarraconensem Ecclesiam ipso eodemque tempore, quo Toletanam Hispaniarum Primatem fatetur, præclarissimum illud nomen, titulumque magnificum Primatis vel sibimet usurpare; quare ipsius epistola laudata hanc exhibet subscriptionem: *B. L. M. de V. S. Ilustrissima sus mas afectos Servidores. Los Canonigos, y Cabildo de la Santa Metropolitana Iglesia de Tarragona Primada de las Españas. Don Pablo Castañer, Canonigo. Don Thomas Coma, Canonigo. Don Francisco Fochs, Canonigo, y Secretario.* Id est: „ O. M. D. V. Illustrissimæ servi ejusdem amantissi-„ mi, Canonici, & Capitulum Sanctæ Ecclesiæ Metropo-„ litanæ Tarraconensis Hispaniarum Primatis. Paulus Ca-„ stañer, Canonicus. Thomas Coma, Canonicus. Fran-„ ciscus Fochs, Canonicus, & a secretis. Quum vero liqueat Ecclesiasticam disciplinam non pati, ut duo sint Primates unico in Regno; dum gravissima Ecclesia hæc Toletanam Hispaniarum Primatem fatetur, assequi mente non possum, quare dignitatem sibi arroget, quam ad Toletanam pertinere non diffitetur. Hæc autem animadvertere praetermittam, abs re enim sunt; cæterum id monitam volo Hispalensem Ecclesiam, quod Primatus Toletani confessio est adeo in literarum inscriptionibus frequens, ut vel Tarraconensis id usurpare non dubitet.

XIX. Adhuc deest Pampelonensis Ecclesia, quæ neque ad Castellæ, ac Legionis Regna pertinet, neque ad ullam e tribus ditionibus Aragoniæ Regni, sed Navarræ ad Regnum attinet. Ecclesiæ hujus extant literæ datæ nono Calendas Septembres anni 1656. Hoc anno solutio nominum cessavit, quæ vocant *des Millones*, qua ex diplomate Innocentii X. Ditio Ecclesiastica tenebatur: ea vero nomina Regii Administratores conabantur exigere, tametsi nova Pontificis gratia non aderat. Hac de re Toletana perscripsit ad reliquas Ecclesias, easque inter, ad Pampelonensem; quæ rescripsit epistolam valde prolixam, humanissimam, ac religiosissimam, cujus officium est Dominatio Illustrissima. In ea se ajens ab iis nominibus esse immunem, quia taxationibus illud Regnum carebat, super quibus in Castellæ ac Legionis Regnis ea censeri consueverunt, immunitatem istam oportere affirmat defendi, ipsamque ad defensionem accessuram, utpote

Eccl. Pampelon. 9. Cal. Sept. 1656.

communis causæ. Epistola tota Dominationem tribuit Illustrissimam Toletanæ: epigraphe demum est: *A los Señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Toledo Primada de las Españas.*

XX. Quicumque tria ista capita perlegerit, norit, arbitror, quam a veritate discrepans, quam nullo hærens fundamento, quam omni carens fide sit Hispalensis Ecclesiæ effatum illud: Ecclesiam nempe Toletanam „ sex integris „ amplius sæculis non evicisse, utquunque obnixe contenderit, ut Ecclesiæ cæteræ Hispanienses Primatialem ipsius dignitatem, saltem epistolis inscribendis faterentur; „ qua in re unanimi consensu eæ omnes perstitere. Oh Deus immortalis, quos inconsiderati præcipitisque animi sensus! Oh infinita Sapientia, quam sermonis audaciam! Oh æterna Veritas, quam scribendi arrogantiam! Hispaniensium Ecclesiarum nulla sex amplius sæculis ne inscribendis quidem epistolis Toletanum Primatum fassa est! Quisnam hominum hæc loquitur, scribit, affirmat? Quisnam hæc publicam in lucem edit? Nonne is qui sponte per ora omnium vult traduci?

Sup. cap. 5. n. 3.

XXI. Ecclesiæ scilicet universæ Regnorum Castellæ, ac Legionis, quæ simul congregatæ hunc Primatum fatentur, necnon inscribunt literas erunt Africæ, aut Sinarum Ecclesiæ. Ecclesiæ scilicet Metropolitanæ quatuor Compostellana, Burgensis, Granatensis Cæsaraugustana e Mogolo imperio, aut Siami Regno erunt, literas quippe & ipsæ ita inscribunt. Metropolitana scilicet Hispalensis in Galliarum, Italiæ, Abyssinorum Regis Presbyteri Joannis potestatem venerit: namque ut vidimus Toletanæ frequenter Primatum fassa est. Profecto e Castellæ, ac Legionis Ecclesiis omnino nulla est quam non palam fecerimus Toletanum Primatum asserere. Omnium pene Ecclesiarum ex Hispaniarum Regis ditionibus testificatio apertissima prolata est. Qua igitur fide nititur Ecclesiæ Hispalensis affatum? Qua affirmatur prudentia? Qua diligentia literis consignatur? Sapientia & veritas conjunctissimæ sorores sunt, quæ nunquam ab invicem dissociantur: illam siquis vult assequi, multa cum diligentia perquirat est opus; Divi enim Jobi sententia difficile est illam assequi; verumtamen tot inter difficultates eam assequendi rationem adeo propriam nos docet, ut nostram

Job. cap. 28. ver. 18.

ſtram ad rem loqui videatur. *Trahitur*, inquit, *ſapientia de occultis*. Hoc Hiſpalenſi Eccleſiæ fuerat expendendum, ne res adeo abhorrentes a fide perſcriberet. Nos Divinæ Sapientiæ conſilium ſequutos eſſe gloriamur: nam ex occultis Toletanæ Eccleſiæ arcanis, ipſius Primatus veritatem in publicam lucem *eduximus*.

XXII. Silentio præterire non poſſum, quam modicam ſuis argumentis facit fidem Hiſpalenſis Eccleſia. Etenim aut propoſitionem univerſalem affirmat, eaque falſitatis arguitur, veram eſſe demonſtrando univerſalem propoſitionem negativam: aut univerſalem negat propoſitionem, eademque falſa convincitur, affirmativam objiciendo. Ait Hiſpalenſis Eccleſia, nullam ex Hiſpanienſibus ſexcentorum ſpatio annorum, ne inſcriptione quidem epiſtolæ Primatum Toletanæ faſſam eſſe. Nos vero contra oſtendimus, & Eccleſias omnes, & præ cæteris Hiſpalenſem hunc Primatum aſſeruiſſe, inſcripiſiſſeque epiſtolas ejuſmodi dignitate. Eccleſia Hiſpalenſis affirmavit, omnibus in Synodis Oecumenicis ad quinti uſque ſæculi extremum perpetuo poſt Patriarchas duos, ſubſcripſiſſe Epiſcopos Epheſinum, Cæſareæ Cappadociæ, & Heracleæ Autocephalos nuncupatos, quia nonniſi Romano Pontifici obſequebantur, & Africæ Primatem. Eodemque nos in capite docuimus Oecumenicarum Synodorum nulli laudatos Epiſcopos proxime Patriarchas ſubſcripſiſſe. Raram ſane fortunam; quod Hiſpalenſis Eccleſia veritati adeo ſit infenſa, ne ſimplex allucinatio dici poſſit. Eo præcipitis judicii perducit impetus, ut, niſi opinionis error erit obvius, diligentiam omnem excludat, quæ fortaſſe impedimento eſſet, ne indigeſta materies ſe in medium evomeret. *Par. 1. c. 6. n. 3.*

XXIII. Non modo mente non aſſequor, ſed ne cogitatione quidem amplector, quînam Hiſpalenſis Eccleſia, quum tot annos faſſa ſit Toletanum Primatum, eumdem nunc neget. Graviſſimum certe illud Capitulum non fugit, quam dedeceat Principem id negare publicè, quod faſſus ipſe eſt, ac propria manu ſignavit; ipſumque non latet eſſe regulam ab utroque jure firmatam, id nempe quod ſemel eſt probatum, eodem judicio improbari nec debere nec poſſe. *Quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt*. Hiſpalenſis Eccleſia non ſemel, at ſæpiſſime Toletanum Primatum *De Reg. Juris in 6. Reg. 21.*

confessa est, necnon propria manu, quod est fassa, signavit: quo jure igitur Primatum nunc detrectat? Si toties Toletanam Ecclesiam potestate sibimet anteire cognovit, eamdem sibi superiorem detrectare non potest, suorummet exemplo Præsulum in totius Regni conspectu Toletanam agnovit Ecclesiam Hispaniarum esse Primatem; nullâque ipsius amplitudinis invidia correpta, cæteras inter Ecclesias Hispaniæ supremam eam esse testata est. Quid mirum igitur, si gravissimam hanc Ecclesiam minus decere videatur nulla recenti, gravique de causa huic Primatui adversari?

Par.1.c.20.n.21. 22.23.

XXIV. Unum ipse affirmare tuto possum, quod nimirum hac mea in Apologia quidquid docui, exploratum prius, perspectumque habui, & ne verbum quidem temere, aut parva cum meditatione paratum projeci. Quamobrem hauddubie affirmare possum novisse omnia, quæ affirmavi. Quocirca nostrum judicium hac in controversia videtur posse accipi tanquam ab æquo Judice pronunciatum. *Qui quod novit loquitur*, ex Divini spiritus oraculo, *Judex justitiæ est*: testis autem qui fraudis arguitur, debet tejici. Quoniam vero Ecclesia Hispalensis frequenter, ac præsertim allato in argumento multa inexplorata, ut vidimus, tradens, adeo allucinata est, ut reapse nequeat excusari neque Justitiæ judex per summum decus dici potest, neque testis ad causam nostram accedere.

Proverb.c.12.v.17.

XXV. Oh! Quam recte usurpem Hispalensis Ecclesiæ verba paululum immutata pro Toletana Ecclesia; ipsiusque argumento objiciam eadem, quibus ipsa suum conficit argumentum! *El assumpto presente se circumscrive a hacer presente el estado, que oy tiene, y ha tenido el Primado de la Iglesia de Toledo, que no ha podido calificarse mas de permanente, y cierto. Tanta es, y ha sido la fuerza de la razon, y de la justicia, que siempre ha tenido a su favor! Y prueba ser exorbitante aver continuado todas las Iglesias de España obedientes à los Sumos Pontifices, y rendidas à los ordenes de sus Reyes, por mas de seis siglos el reconocimiento de esta autoridad en los sobreescritos de todas sus cartas missivas, y en todos los demas instrumentos; en lo qual todas han estado constantes con un mismo dictamen. Lo que pudiera servir de desengaño à la Iglesia de Sevilla.* „ Nostri instituti est demonstrare quænam sit „ impræsens, olimque fuerit Primatus Ecclesiæ Toletanæ „ con-

,, conditio, quo nil ſtabilius, ac certius cognitum hucuſque eſt; tanta is ratione, & æquitate inhæret, ſemperque inhæſit. Ac planum facere, quod pene incredibile videtur, quomodo Eccleſiæ omnes Hiſpanæ Summis obſequentes Pontificibus, ſuorumque Regum conſtitutionibus, ſex amplius ſeculis auctoritatem hanc teſtatæ ſunt, tam inſcriptionibus literarum, quam cæteris omnibus documentis; qua in re unanimi eæ ſemper conſenſu perſtitere. Id autem poſſet ab errore Hiſpalenſem Eccleſiam evellere. Hoc equidem fari me poſſe ſcio, quominus verear, ut mea vel dicta, vel facta ſecum pugnent. Quicumque hæc noſtra legeris, te demiſſiſſime oro, & obteſtor, ut ſedulo argumentum cum reſponſione conferas: memorià repetas, quæ tribus his in capitibus reperiſti; mox comparans allata verba quomodo ab Eccleſia Hiſpalenſi producta ſunt, & quomodo ipſe adſcribo Toletanæ Eccleſiæ, poſtea judicium proferas, uter noſtrum neceſſe habeat ab errore amoveri. Præterea Eccleſiam ipſam Hiſpalenſem ſupplex deprecor, ut cauſæ hujus velit pronunciare ſententiam: futurum quippe confido, ut ipſamet, qua eſt æquitate, ac prudentia, ſi opinionis errorem ſequuta aliud ſenſit, modo veritate detecta errorem fateri ſuum non dubitet, palam unicuique hominum faciens ſe manifeſte allucinatam fuiſſe.

XXVI. In mentem venit prudentiſſima Cæleſtini III. Pontificis ſententia: *Integrum*, inquit, *eſt judicium*, *quo plurimorum ſententiis confirmatur*. Toletanæ Eccleſiæ Primatum, quo nunc utitur, & antiquitus uſa eſt in Hiſpaniis, plurimorum ſententiis confirmari quis neget? Id hac in Apologia luculenter adeo eſt oſtenſum, ut vix ullus contra ſentiat, melius dicam, ut Chriſtianus orbis totus fateatur, ac veneretur hunc Primatum: etenim, ut docuimus, Pontifices, Concilia, Reges, Præſules omnes, omneſque Hiſpaniarum Eccleſiæ fatentur. Certus igitur, ac minime dubius haberi debet Toletanus Primatus juxta Cæleſtini ſententiam.

Caleſt. III. cap. 7. Prudent. de offic. Judic. Deleg.

XXVII. Sententia eadem Imperatoris Juſtiniani legibus confimatur, (utroque ut jure nitatur iſta veritas) ubi legitur ad rem noſtram aptiſſime: *Per ampliores homines veritas revelatur*. At vero ampliores toto orbe homines, fideque, & æſtimatione digniores haud facile eſt reperire iis, qui

Leg. Fin. C. de Fidei com.

qui Toletanæ Ecclesiæ Primatum fatentur. Sunt ii quidem Pontifices Maximi, supremi Reges, Cardinales Eminentissimi, Illustrissimi Archiepiscopi, & Episcopi, Ecclesiæ Hispaniarum doctissimæ, cæque seu simul congregatæ, seu singulæ separatim suis in Capitulis; homines eruditione, atque doctrina toto, quam late patet, orbe tam ob insignes animi dotes, quam ob inclytum genus celeberrimi, homines inter nostrorum Censores temporum facile subtilissimi, qui nil non nasute distringunt. Si homines isti omnes tanta in dignitate constituti, præclarisque adeo meritis præditi, prudentum opinione, ampliores viri, fideque integra digni, de quo ambigi certe non potest, habentur, iidem omnes Toletani Primatus testes sunt. Quod si utrumque jus clamat pro hujusmodi testibus, ecquis tantæ auctoritatis erit, ut iisdem adversetur?

XXVIII. Antequam opus meum ad umbilicum perduco, id mihi arrogo, ut bona cum venia Hispalensi Ecclesiæ consilium præbeam: etenim manifesto vitio detecto, quod argumento inest, cui locupletissime satisfeci, aliisque præterea multis in ejus Memoriali obviis; necnon re contestata, quæ jure repugnans videri poterat; porro id mihi optimum videtur opportune consulere, quod Divino Spiritu institutore didici. Consilium certe istud tametsi maxime attendi debeat, utpote a Divina Sapientia pronunciatum, tamen referre totum nequeo; res enim est cum Ecclesia præstantissima gravissimaque, nempe Hispalensi. Partem eam dumtaxat proferam, qua nihil detraham æstimationi illi, quam & apud omnes jure sibi collegit, & ipse obsequenter, summaque cum reverentia profiteor; parte alia prætermissa, qua detrimentum eidem inferrem. Enimvero si meum erga illam obsequium sententiæ hujus partem ut ne proferam jubet; æquitas causæ, quam defendo, non patitur, ut totam sileam.

XXIX. Quod vero consilium Hispalensi præbere constitui, quarto Ecclesiastici capiti acceptum refero: *Non contradicas verbo veritatis ullo modo*. Hoc est: Non contradicas (Eccli.c.4. v.30.) factis, aut dictis, aut scriptis, aut quacunque alia ratione veritati Primatus Ecclesiæ Toletanæ. Veritati, quam asserunt Summi Pontifices. Veritati, quam Oecumenica Concilia fatentur. Veritati, quam Catholici totius orbis Re-

Reges affirmant. Veritati, quam obſervari mandant omnes horum leges Regnorum, atque iterata Regum Diplomata. Veritati, quam Eminentiſſimi Cardinales teſtantur. Veritati, quam Eccleſiæ omnes Hiſpaniæ, & publice, & privatim prædicant. Veritati, quam multa, & aperta comprobant monumenta. Veritati, quam ratio convincit. Veritati, quam auctoritas tuetur. Veritati, quam Apoſtolici Legati ſententia detrectare omnes prohibentur. Veritati, quam univerſus terrarum orbis non ignorat. Veritati, quam Hiſpanienſes affirmant, Galli non negant, Germani teſtantur, fatentur Itali, Flandri tradunt, ponunt Scoti, Hollandi credunt. Veritati igitur adeo certæ non contradicat Hiſpalenſis Eccleſia. Et ſane, ſi conteſtatam adeo veritatem ea negat, ac teſtimoniis a ratione adeo, rectaque fide abhorrentibus refellit, inani huic labori par præmium, apertum dedecus inſtituto ſuo, notam honori præſtantiſſimo inuſtam, maximeque venerabili decori pudorem incuſſum aſſequetur.

Par. 2. cap. 2. ſup. num. 15.

Eccleſiaſt. ubi ſup.

CAPUT IX.

Quanta Primatus Hispaniarum antiquitas tribuenda sit Ecclesiæ Toletanæ.

SUMMA CAPITIS.

I. II. *Sunt qui ab ævo Principis Apostolorum repetunt Toletanum* Primatum, *quæ opinio, licet non constans sit, non est improbabilis.*

III. IV. *Septem Episcopos in Hispaniam missos ab SS. Apostolis Petro, & Paulo testantur literæ Gregorii VII.*

V. VI. *Conjectura valde probabilis, quod* Primatus *Hispaniarum constitutus fuerit ab his septem Episcopis.*

VII. *Alia firmior conjectura ex Actis Concilii Niceni, cui Osius præerat; nam Æthiopes impetrant* Apostolicum *loco Patriarchæ, quia ab Alexandrino multum erant dissiti. Itaque Hispani, qui multo magis Roma aberant nisi Patriarcham habuissent, haud dubie pro eodem impetrando fudissent preces.*

VIII. *Illyberitana Synodus memorat primam Sedem, quæ* Primatum *innuit.*

IX. X. XI. *Testimonia suppetunt e Romanis Pontificibus ante Siricium, quæ omittuntur, ut sæpe dictum fuit,* Primatum *Hispaniarum asserentia.*

XII. *Sola Hispalensis ex Ecclesiis Hispaniarum negat* Primatum, *aliæ non negant, sed disputant, quænam in Sede olim fuerit.*

XIII. XIV. *Concilium Nicænum mandat Synodum Nationalem apud Patriarcham congregari. Prima Nationalis Hispaniarum Toleti habita est* 400. *anno. Igitur ibidem* Primatus *erat.*

XV. *Nationalia deinde omnia Concilia Toleti sunt habita, quod firmius argumentum reddit.*

XVI. *Illyberitanum non potuit ibidem celebrari vigente adhuc persecutione Ecclesiæ.*

XVII. *Cordubensis Episcopi causa iterum expenditur; cum Nicæno enim Concilio concinit, adstruitque* Primatum *Toletanum.*

XVIII. *Jure tribuitur Apostolicæ institutioni Toletanus* Primatus.

XIX. *Ex Nicæno Concilio, aliisque veterum monumentis quidquid habetur* Primatis *proprium, in Toletano aperte conspicitur: contra vero nihil eorum in aliis Hispaniarum Episcopis.*

XX. *Oeconomica administratio totius Ecclesiæ Monarchiæ instar exhibetur.*

XXI. XXII. *Toletanæ urbis antiqua præstantia, ex auctoribus gravissimis.*

XXIII. XXIV. *Eadem urbs cum Romana urbe confertur, eidemque Religione, moribus quodammodo similis demonstratur.*

XXV. *Jurisdictio Toletanæ Sedis amplior ceteris, Romana dumtaxat excepta, quicum nulla comparatio est, præstantiam ejusdem Sedis evincit.*

XXVI.

XXVI. *Cæteris omnibus Catholici orbis Ecclesiis præire Toletanam Auctores tradunt, & secundam esse post Romanam.*

XXVII. XXVIII. *Idem auctoritatibus etiam firmioribus roboratur.*

XXIX. XXX. *Memoriale Hispalensis Ecclesiæ, & aliorum æmulatio fuerunt in causa, cur Toletani* Primatus *veritas magis, magisque conspicua redderetur.*

I. HUcusque processeram, quin etiam properaveram per aperta viarum, quum satis jam factum per me esset suscepto muneri, quod eram pollicitus futurum scopum laboris mei; cui limites jam sæpe memoratos circumscripsi, haud agitans mente altiores, ac remotiores causas: docere, ac probare contentus, quod Ecclesia Toletana Hispaniarum Primas extiterit ab ævo Gothorum Regum, & ab Saracenis ex urbe pulsis. Quam rem assequutum me esse ajunt prudentes homines, qui meum hunc conatum viderunt, de quorum ingenii, atque judicii maturitate nulla suspicio esse potest, ut assentatores, aut inconsiderati dici possint. Quum ex argumentis ad meum institutum adductis nonnulla conjecturæ minime contemnendæ in causa fuerint, unde aliquis sedulo, atque attente nostra perlegens inferre posset, remotiorem multo antiquitatem nos animo agitasse, mihimet persuasum fuit, ut meam penitus mentem aperirem. Tum in memoriam redii cujusdam sententiæ doctissimi Oratoris Quintiliani, quam legere me commemini apud Joannem de Solorzano. *Non sunt*, inquit, *preces, ubi negandi libertas non est*. Quare constitui hoc operi caput adjungere, quod munus, fateor, negotium mihi facesset, quia documentorum copia me deficit, quorum validitate argumenta valeant inhærere, auctoritate ratio inniti, ac veritate opinio nostra fulciri. At quoniam vir obediens victorias loquitur, ut Spiritus Sanctus nos docet, summopere appeto, ac spero futurum, ut novam hanc assequar victoriam, adeoque quidquid scriptum per me fuerit, utpote ab obedientia proficiscens non unicam, at multas loquatur victorias.

Quint. decl.181. ap.Solorz.to.1.de jur.Ind.pag.512.

Prov.c.21.v.28.

II. Toletani hujus Primatus initia constituere non supersedeo; is enim sum qui ab hoc temporis momento cupio iis accenseri, qui rem istam quam fieri potuit attentius examinarunt, atque initium accuratius indagarunt. Horum sollicitudo, ac diligens indagatio ut teneatur, at-

tendi debent, quæ olim posteris commendabat Illustrissimus Garsias de Loaysa, tumquum vindicandum eumdem suscepit, quumque singularia ejus merita ipsum designabant ad Toletanam Sedem. *Qui accuratius*, inquit, *Ecclesiæ Toletanæ Primatum prosequuti sunt, Romæ a Divo Petro Apostolorum Principe institutum, ortumque affirmant*. Hanc ego vetustatem constituo, hanc ad defendendam aggredior, quam plane opinionem omnino nihil discrepare affirmo ab eorum sententia, qui Divum Jacobum hanc volunt Sedem posuisse: si enim constaret sententia ista, Ecclesia, & Primatus Hispaniarum haud dubie rudis, & informis, ut ita dicam, remansit; quippe quæ Divi Jacobi prædicationis tempore tam angusto non potuit informari. Quæ porro conclusio felix æque, ac prior videbitur, utpote quæ destituta tam firmis, tam claris, tam patentibus argumentis, quibus ea apparuit stipata (quod pro mea ingenuitate libentissime fateor) saltem rationibus non caret, quæ illam satis probabilem reddunt, ejusque probabilitatem manifestissime evincunt.

Garſ. de Loayſa to. Conc.Hiſp.pag. 166.

III. Quum magnum excitare mediter ædificium, stabile firmumque fundamentum ponam oportet: Hispalensis enim Ecclesia tam præfracte Primatum oppugnat, ut ne minimum quidem initium permittat, ultimum lapidem ex hoc ædificio nitens evellere, quò ejusdem instaurandi spe omni decidamus: idque assequutam se esse credit docendo, quod nullus unquam Primatus fuerit in Hispaniis: mortiferam sic plagam infligens uno ictu Ecclesiis omnibus, quæ suum jus expertæ olim sunt, præclaram adeo dignitatem sibimet vendicaturæ. Quamobrem ab ultima antiquitate initia repetam necesse est, nam validis, firmisque positis fundamentis, ædificium extruere, quod meditor, potero, ejusque firmitate Toletani Primatus veritatem tueri.

IV. Nostræ Historiæ tradunt, Jacobum Apostolum, postquam Euangelium Hispaniensibus annunciavit, fulgurisque instar totam Peninsulam est emensus, Jerosolymam migrasse comitibus sibi adjunctis septem iis Discipulis, qui Roma optime in rebus ad Fidem, ac Religionem spectantibus instituti, modulumque edocti, quo Ecclesia erat ædificanda, ab Apostolo Petro fuerant in Hispaniam missi ut Catholicam Religionem foverent, augerent, constabilirent,

rent, quæ Divi Jacobi prædicatione quin radices altissimas jecerit dubitatio nulla est, (quod enim vulgo dicitur septem dumtaxat Discipulos fuisse conversos numerum spectare illorum reor, qui Apostolum Jerosolymam tendentem sunt sequuti.) Septem vero Episcopos Româ missos a Divo Petro testis est major exceptione omni Papa Gregorius Septimus, qui suis in literis traditis ad Reges Hispaniarum Alphonsum VI. Castellæ, & Legionis, & Sanctium Primum Aragoniæ, apertissime id affirmat his verbis: *Septem Episcopos ab Urbe Roma ad instruendos Hispaniæ Populos a Petro, & Paulo directos fuisse, qui, destructa Idolol-atria, Christianitatem fundaverunt, Religionem plantaverunt, Ordines, & Officium in Divinis cultibus agendis ostenderunt, & Ecclesias dedicavre, vestra diligentia non ignorat.* Greg. VII. epist. ad Alph. & Sanct. to. 26. Concil. pag. 89.

V. Ex hoc documento constat, per Divum Petrum instructos fuisse septem Discipulos, quos Episcopos consecratos in Hispaniam misit, ubi tanquam Nationales excepti humanissime inchoatum munus a præceptore Jacobo Apostolo amplificarunt, altius, & penitus Religionem defixerunt, ordinem & officium Ecclesiæ tradentes. Tametsi autem uno eodemque tempore Ecclesiastica Hierarchia non perficeretur, ea quippe primordia tres tantum ordines habuerunt, Diaconos, Presbyteros, & Episcopos; minime tamen est dubium, quin Apostoli rebus omnibus imbuti a Divino Spiritu, mirabilem Ecclesiæ ordinem norint, quam alii inferiores gradus, aliæque Superiores dignitates constituere debebant; atque eadem quæ divinitus fuerant instituti cum iis communicarint, quos varias in orbis partes mittere consueverunt, eosdem scilicet docendo Ecclesiam esse Monarchiam, ejusdemque administrationem Monarchicam constare oportere Episcopis, & Archiepiscopis, aut Metropolitis, Primatibus, seu Patriarchis, & supremo omnium Capite Pontifice Summo, Christi Jesu Vicario, ac Divi Petri Successore, penes quem futura erat suprema potestas, cui omnes tanquam Præposito obsecundarent. Quocirca necessariò fatendum est, septem illos Episcopos, quum in Hispaniis Christi Ecclesiam fundaverunt, Fidei nostræ Mysteria prædicantes, ac regimen disponentes juxta Divi Petri præcepta, aut constituisse, aut declarasse, aut confirmasse ordinem, ac regimen totius Hispaniensis Ec-

clesiæ spectabili ea cum varietate ordinum, ac dignitatum omnium ab inferiori usque ad majorem, Patriarchæ scilicet, seu Primatis.

VI. Magnam hanc congruentiam confirmat Scriptorum gravissimorum opinio, quibus cum erudito Emmanuele Schelstratio, Pagioque doctissimo constat. Ajunt ipsi, Africanam Ecclesiam ab nullo Apostolorum, seu per se, seu per aliquem e suis Discipulis ab se illam ob causam eò missis fuisse fundatam, ad duo siquidem lapsa erant secula, ut iidem tradunt, quum ea in Regione stabilita fuit Ecclesia. Quod egomet vertere in discrimen non ausim, at sententiis tantorum hominum fidem haud negans, ita mecum dissero. Africana Ecclesia ab ipsis primordiis totam præsetulit Hierarchicam formam cum ordinum, ac dignitatum discrimine usque ad Primatem, quem Hispalensis Ecclesia fuisse autumat Carthaginensem Episcopum: fundatio autem istæc, neque ex Apostolis, neque ex Apostolorum saltem Discipulis ullum habet parentem, qui Episcopus ordinatus ad eam erigendam, ac stabiliendam Ecclesiam præscribendumque majoris, minorisve dignitatis ordinem missus fuerit. Ecclesiam vero Hispaniensem ipso ab Apostolo Jacobo, ab ipso Principe Apostolorum Petro fundatam, septemque a Discipulis ordinatis Episcopis, qui optimis imbuti præceptis demandata sibi provincia plene fuerunt defuncti, atque Idolo-latria exterminata Hispaniensem plantaverunt Ecclesiam, hanc ab iisdem informem absque capite, ac Primate relictam esse quis credat? Difficulter id quidem persuasum ulli erit. Quare admodum rationi consentaneum est judicare, quod Primatus dignitas ab ipsis Ecclesiæ primordiis in Hispaniis fuerit constituta.

Emman. Schel. de Ecc. Afr. dis. 1. c. 5. Fr. Ant. pag. to. 1. ad an. 42. pa. 36. n. 5.

VII. Conjecturam aliam exhibent Acta Nicænæ Synodi, ut Primatum extitisse in Hispaniis ab ipso fundatæ Hispaniensis Ecclesiæ principio demonstremus: si enim ante Nicænam Synodum Primatus extitit in Hispaniis, qui majorem, quàm cogitari possit, vetustatem neget, is proprio arbitratu, & contra æquum omne ita sentit. Quam dixi autem conjecturam ex 36. capite educo. Dicuntur ibi Æthiopes efflagitasse, ut sibimet Patres Concilii Patriarcham concederent, quippe quibus gravis admodum erat Patriarchalis Sedis Alexandrinæ nimia distantia. Quæ qui-

quidem petitio tametsi magna ex parte æqua visa est, non tamen idcirco Patres novum concedere Patriarcham voluerunt; non enim Alexandrino auctoritatem eripiendam Archiepiscopos ordinandi censuerunt, nihilo minus aliquem constituere decreverunt, ad quem expeditior esset aditus, ob vitanda incommoda, quæ dilatio secum trahit, eumque *Catholicum* appellarunt. *Sit tamen* (Concilii verba sunt,) *apud eos loco Patriarchæ, qui appelletur Catholicus*. Quæ quum ita sint, dicam quod sentio: Æthiopes igitur de petendo Patriarcha quo carebant, cogitarint; Hispani autem, si eodem carerent, non adverterint? Dissitum, ac difficile Alexandriam iter Æthiopes, ut sibi caverent, monuerit; Romam vero longe majus intervallum, ac difficultas itineris Hispanis minime persuaserit, ut cautum sibi vellent? Gravissimo illi, Sanctissimoque congressui Episcopus Cordubensis Osius præerat, postulata Ætiopum audiebat, pro Hispania non petiit, si eadem Patriarchâ, sive eo qui hujus expleret partes carebat? Alii aliud sentiant, equidem nullus dubito, quin ea tempestate nil eorum Hispaniæ defuerit, quæ ad Ecclesiæ regimen expedirent.

Conc. Nic. c. 36. to. 3. conc. edi. Reg. pag. 271.

VIII. Huc accedit auctoritas non vulgaris Illyberitanæ Synodi, quæ gravissimorum auctorum sententia, quos laudavimus, celebrata est anno tertio quarti sæculi, quibuscum convenit Ecclesiæ Hispalensi. Cæterum ad majorem verborum perspicuitatem, intelligentiam, atque efficaciam nosse oportet, Primatem Ecclesiam appellari consuevisse primam Cathedram, aut primam Sedem; eam siquidem Ecclesiam reliquæ omnes ex eadem provincia præpositam omnibus cognoscebant. Quibus positis verba promam Illyberitanæ Synodi ex decreto 58. *Placuit ubique, & maxime in eo loco, in quo prima Cathedra Episcopatus constituta est, ut interrogarentur hi, qui communicatorias literas tradunt, an omnia recte habeant*. Patet igitur, primis iis temporibus in Hispania non defuisse primam Episcopatus Cathedram, quæ erat Primas, atque hujusmodi a Patribus Concilii omnibus habebatur. Quocirca liquido constat, quum temporis Illyberitanum Concilium est habitum, dignitatem Primatis in Hispania ignotam non fuisse, & nonnullis in Peninsulæ hujus Ecclesiis fuisse cognitam.

Car. Aguir. to. 1.

Garf. de Loayasa Conc. Hisp. pa. 14. to. 1. Conc. edi. Reg. pag. 635.

IX. Nisi Summorum Decretales Pontificum ex tercen-

tum octoginta primis annis petere prohiberer, abundarem iis testibus, quibus, firmissimis veluti fundamentis hoc superimponere ædificium possem. Sixti enim secundi decretum proferrem ex Gratiani Decreto, quod primo in Conciliorum volumine editionis quam sequor, laudatur. *Si quis*, ejusdem Decreti verba sunt, *putaverit se a proprio Metropolitano gravari, ad Primatem Diœceseos, aut penes universalis Ecclesiæ Papam judicetur*. Jam docui (idque minus eruditorum gratia) Parœcias appellari olim consuevisse, quas ipsi dicimus Diœceses; ac Diœcesim pro Regni totius Ecclesiis accipi consuevisse; ita ut iis temporibus Diœcesis Hispaniæ perinde esset, atque Ecclesiæ Hispaniarum. Verba Sixti II. thesin videntur innuere quod nempe in Regnis foret Præsul totius Diœceseos Primas: neque est, cur Hispania excipi debeat in re Catholicæ Ecclesiæ publica.

Sixt.II.to.1.Con. edit.Reg.pag.535.

Par.2.c.18.n.13.

X. Possent præterea plura ex epistola Pontificis ejusdem afferri ad Episcopos, ut dicitur, Hispaniæ conscripta, quæ habetur in laudato Conciliorum volumine. Ex eadem colligitur aliquid inter illos Episcopos, & Primatem dissidii fuisse; quare Pontifex hortatur, ut capiti obsequantur, & adhæreant, sicut Apostoli constituerant. Verba ipsamet audiamus, attendi enim debent. *Hortamur vos, monemus, & flagitamus, ut a tramite Apostolicæ institutionis nequaquam recedatis, nec a capite dissideatis; sed fidem, & ordinationem, quam Apostoli, & Apostolici statuerunt, absque hæsitatione teneatis*. Hæc Divi Sixti verba cum iis Divi Gregorii septimi, quæ ad numerum quartum attulimus, consentire, prænsareque, ut ita dicam, sibi invicem manus videntur dici posse: namque Divus Sixtus fidem, ordinationem, atque institutionem Ecclesiæ tradit Hispanos ab Apostolis, virisque Apostolicis accepisse; hi autem hauddubie sunt septem Episcopi a Divo Petro missi, de quibus loquitur Gregorius VII.

Ib.p.532.Id.in ep. ad Episcop. Hisp.

XI. Dummodo allata verba aliquantulum considerentur, rationis ejus veritas in apricum veniet, quam conamur elicere. In Hispaniis quin Præsul esset aliorum caput, juxta Divi Sixti epistolam dubitari non potest: si enim secus esset, id est nisi hisce in Regnis Præsul extitisset aliis Præpositus Episcopis, neque dissidium ortum esset, neque eos Pontifex fuisset hortatus, ut a capite ne dissiderent. Præterea manifestum fit Hierarchicam distributionem, atque or-

ordinem Ecclesiæ Hispaniensis ab ipsis Apostolis instituta fuisse, seu per se, seu per viros ab se delegatos. Quocirca is Præsul, qui capitis Ecclesiæ Hispanæ dignitate fulgebat, sive ab ipsis Apostolis, sive ab Apostolicis illis viris fuerat ea in dignitate constitutus: siquidem Apostolici illi viri erant missi, ut Euangelium annunciarent, Ecclesiæ regimen instituerent cum omnibus gradibus, ac dignitatibus, quæ aliis in provinciis aut constituta fuerant, aut tum temporis constituebantur, ut Hispaniarum Ecclesia Catholicis provinciis cæteris omnino esset similis. Quæ quum ita sint, quumque nullus dubitare audeat, quin caput Ecclesiæ Hispanæ sit Primas, liquido constat, quod ævo Divi Sixti secundi, nempe Redemtionis anno circiter 260. Primatus dignitas in Hispaniis jam erat. Quod sane procederet, nisi hujusmodi testimoniis, quemadmodum dixi, uti essem prohibitus; quare promissis stare cupio, tametsi in præsentia negare possem ad ea teneri.

XII. Quanquam id testimonium, aliaque eidem exceptioni obnoxia prætereo; tamen probabilibus satis rationibus est demonstratum, concedi oportere Primatus dignitatem in Hispaniis ab ipsa Ecclesiæ constitutione, ac forma. Hac in re persuasionibus haud necesse habeo, Hispalensis quippe Ecclesia una id negat, riliquis vero scriptoribus Hispaniæ nobiscum constat; controversia enim, in quam aliæ fuerunt immissæ, erat: Cuinam ea dignitas conveniret. Non me præterit, Illustrissimum Marca Parisiensem Archiepiscopum doctissimum controversiæ hujus fundamentum posuisse sua in quæstione de Lugdunensi Primatu in appendice ad Synodum Claromontanam; quum vero ex nostris auctoribus, quem ego viderim, nullus juret in ejus verba, missum eum facimus.

XIII. Operosius id quidem multo est persuadere, quod Ecclesia, & Præsul Toletanus superiori ea dignitate uterentur. Superiorem dixi, quod spectat ad reliquos omnes Episcopos, ac Metropolitas Hispaniæ; supremum quippe totius Catholici orbis Caput, omniumque mundi Ecclesiarum quidem certe est Summus Romanus Pontifex. Primum hujus rei argumentum duco ex decreto Nicæni Concilii, quod in Hispania evulgatum ab Osio Hispani omnes, Ecclesia Hispalensi teste, obsequenter venerati sunt, *Hispanos obe-*

obediisse vident oculi nostri, ait Christianus Lupus, cujus ipsa Ecclesia usurpat verba ut supra diximus. Id autem Decretum est quod attulimus ad partis alterius caput septimum decimum, videreque est cap. 41. ejusdem Concilii cui titulus: *De Synodo Archiepiscoporum semel quotannis apud Patriarcham celebranda*. Ipsoque in decreto: *similiter statuimus*, inquiunt Patres, *ut omnes Archiepiscopi semel per annum apud Patriarcham suum conveniant*. Videamus igitur quam in Urbem frequenter convenerint Archiepiscopi Hispaniarum (licèt eâ frequentiâ conveniendi non potuerit fieri satis Concilii decreto) ejusque Urbis qui Præsul fuerit, is hauddubie Patriarcha erit, seu Primas.

Mem.par.1.§.2. n.30.pag.30.

Conc.Nic.c.41. to.2. Concil.pag. 247.

XIV. A Nicæna Synodo, quod primum in Hispaniis Concilium est celebratum, Toleti coactum fuit anno circiter quadringentesimo, quum nempe Concilium Nationale, Toletanum primum est habitum. Neque credibile est, primo in congregando Concilio ab Nicæni constitutionibus esse discessum. Quod certo certius confirmat, Patres hujus Concilii quidquid sancitum in Nicæno erat apprime servasse. Idque primo ab ingressu aperte patet; nam Patruinus (Toletanus Præsul, ut ostendimus) ita inchoat: *Mihi placet Constituta primitus Concilii Nicæni perpetuo esse servanda*. Cujus in sententiam omnes Præsules iverunt pedibus; *Episcopi dixerunt: Hoc omnibus placet*. Gravesque interminati sunt pœnas iis, qui contrarium præstare ausi essent. Hoc decreto perspecto, cuinam persuasum erit, Sanctissimos eos Præsules gravissimum id Concilium inchoasse a Decretorum Nicæni Concilii transgressione, eam nempe in urbem convenientes, ubi Patriarchæ, seu Primatis Sedes non existeret? certe nemini. Inde ergo legitime colligitur, ejusmodi dignitatem, vel antequam Nicæna Synodus haberetur, ad Ecclesiam, ac Præsulem Toletanum pertinuisse.

Par.2.c.18.Conc. Tolet. 1. D.Gars.de Loaysa Conc.Hisp.p.1.38.

XV. Hoc insuper ad argumentum vis etiam major accedit ab animadversione minime contemnenda. Concilia omnia Nationum, quæ in Hispaniis celebrata sunt ante ipsarum calamitates, celebrationemque Nicæni, Toletana in urbe fuerunt habita; neque ullo ex veterum monimento constat, vel unam Synodum fuisse habitam in aliqua ex iis Civitatibus, quæ de Primatu cum Toletana contendunt. Ita quidem se res habet; siquis autem secus sentiat, exemplum

plum unum educat, vincet: nisi autem uno saltem exemplo contrarium probet, ego vici. Certe quidem neque Garsias de Loaysa in tomo Conciliorum Hispaniæ, neque Cardinalis Aguirre iis in voluminibus quæ hac de re in lucem edidit, ullam memorant Synodum extra urbem Toleti habitam ante difficilia Hispaniæ tempora. Quocirca est constans, hanc ipsam in urbem Archiepiscopos apud Patriarcham, seu Primatem convenisse tam frequenter, quam fieri poterat, atque opus erat. Constitutio autem Nicæna ad Sacros hujusmodi congressus urbem, sive oppidum destinaverat, ubi Patriarchæ, aut Primatis Sedes sita esset; Toletum igitur Sedis Primatis locus erat. Quod sane argumentum rationabile est, & ad Toletanum adstruendum Primatum efficacissimum judicatur a doctissimo viro Fr. Francisco Longo Coriolano: *Summo tamen*, inquit, *honore super omnes alias Hispaniarum Ecclesias semper habitam esse Toletanam frequentiora illic celebrata Concilia satis indicant*. *Brev. Chronol. pa. 189.*

XVI. Neque minimum contra nos facit, si quis objicit Nationale fuisse, ut vere fuit, Illyberitanum Concilium; idemque extra Toletum, quod negari non potest, fuisse celebratum juxta probabiliorem, communioremque hominum doctissimorum sententiam ante Nicænam Synodum, vigente adhuc Imperatorum Diocletiani, & Maximiani persecutione teterrima, seu id fuerit anno 303. ut placet Cardinali Aguirre, seu 305. uti habetur ex primo Conciliorum tomo ad num. octavum allato. Qua dirissima insectatione Hispaniarum Præsules fuere compulsi congregare se in secretiori quo possent loco. Cæterum id Concilium etiamsi anno 330. sit habitum, quod Garsiæ de Loaysa visum est; certe id temporis Nicænæ Synodi decreta non habebantur, quæ Hispalensi Ecclesia teste, nonnisi anno 356. in Hispaniis fuerunt evulgata; & idcirco iisdem minime obtemperatum est quod ad locum attinet Synodi celebrandæ. Neque item subscriptio Melantii Toletani Præsulis, quæ decimo tertio loco occurrit, eumdem minime fuisse Primatem evincit: etenim ut locupletissime jam documus, primis iis Ecclesiæ seculis tam in consessu, quam in subscriptione Præsulum, solummodo major consecrationis antiquitas, superior autem Ecclesiastica dignitas ne mini- *Par. 2. c. 10. n. 7.*

nimum quidem consuevit attendi ; usquedum in Concilio demum Bracarensi quod anno 569. est celebratum, consuetudinem istam postmodo servatum iri ab Suffraganeis constitutum fuit, Metropolitas vero licèt consecrationis minus antiquæ semper aliis præituros.

XVII. Quarto, & quadragesimo ejusdem Concilii Capite Decretum occurrit, quod mihi in memoriam redigit Cordubensis illius Episcopi eventum, qui ob depositionis crimen, ab Isidoro Hispalensi Archiepiscopo ad Heladium Toletanum Archiepiscopum missus fuit, ut deponeretur. Memini Sanctum Præsulem dicere, quod ex Divina constitutione ad Heladium spectabat in crimina ejusmodi animadvertere *Censura*, inquit, *Divina disposuit*. Quod quia fuse discussi in parte altera, ad eam Decreti partem venio, quæ cum iis verbis congruit. Concilium igitur ait : *Archiepiscopus nullum Episcopum ex his, qui sub potestate ejus sunt cujus peccatum sciat, judicet, & nec imponat ei pœnitentiam pro peccato, nisi interveniente Patriarcha, qui rem explorato cognitam habeat*. Citato loco ubi de hoc Episcopo Cordubensi res fuit, posuimus, eumdem ad Toletanum Archiepiscopum per modum appellationis adiisse: hìc autem palam fit, quod, causa minime eousque procedente, Divi Isidori dictum factumque comprobat, Divum Heladium esse Primatem; Sanctus enim Doctor cognovit causam, perspectumque habuit crimen Episcopi ; neque tamen idcirco pœnitentiam eidem imposuit, neque sententiam de eo tulit, at Præsuli Toletano permisit, ad quem *Censurâ Divinâ* spectabat, idest ex decreto Sanctæ Nicænæ Synodi (recte enim Censura Divina dici potest) crimen explorato cognoscere. Quapropter Toletanus Archiepiscopus, quo inscio, minimeque interveniente Divus Isidorus minime judicavit, minimeque in reum Episcopum pro criminis gravitate animadvertit, certe Patriarcha, seu Primas erat Hispaniarum.

Par. 2. capp. 12. & 13.

Conc. Nic. c. 44. to. 2. pag. 276.

XVIII. Tenemus jam Toletanæ Ecclesiæ Primatum constitui potuisse ante Nicænam Synodum; at num Petrus Apostolus, aut Divus Jacobus per se ipsi, vel per Discipulos constituerint, ignoramus : cæterum hoc argumentum nobis videtur valde firmum, idest, Primatum eumdem Toletanum præire Nicænam Synodum, licèt certa de origine

gine haud constet: istiusmodi enim argumentum Doctoribus quibuscumque Catholicis, Teologis, Canonumque peritis videtur efficax ad comprobandum, quod ex Apostolica traditione habenda sit, eque Apostolis ipsis inceperit omnis consuetudo, ac ritus Ecclesiæ, cujus initium ignoretur. Quam ipse doctrinam acceptam refero magno Ecclesiæ Patri, atque columini Augustino, qui scribens adversus Donatistas, hanc doctrinam largitur: *Illa*, inquiens, *consuetudo, quam & tunc homines sursum respicientes non videbant a posterioribus institutam, recte ab Apostolis tradita creditur.* Hanc modo doctrinam usurpemus pro Toletano Primatu: Hujusmodi dignitatem, quatenus licet e Synodo Nicæna conjicere, constitutam credimus, antequam Toleti Concilium haberetur: verùm quod majorem spectat vetustatem, quando, aut quis instituerit, nosse nemo potest: aperte igitur patet, ejusdem institutores Apostolos extitisse.

S. Aug. lib. 4. de Bap. contra Donat. cap. 6.

XIX. Ratio hæc per se satis firma est: si autem cum veritate, quam a numero quarto exponere orditi sumus, conjungatur, firmior multò ea fiat necesse est. Septem Divi Apostoli Jacobi Discipuli a Divo Petro ordinati Episcopi ab eodem Apostolorum Principe in Hispaniam fuerunt missi, ut opus ab eorùmdem Præceptore cœptum absolverent, & Ecclesiam, ejusque regimen disponerent suos per Ordines ac Dignitates, ut diximus: quare Episcopos, Archiepiscopos, ac Primatem juxta monita Divi Petri per ipsum Apostolum Sanctum Jacobum iisdem commendata ipsi certe constituerint. Tenemus ergo, viros istos Apostolicos alias inter Dignitates Primatum constituisse, ut dictum est: hìc autem qua sumus maxima discendi cupiditate, libenter audiremus indicia aliquot, unde liceret nosse quænam Ecclesia tanquam Caput cæteris Hispaniarum Ecclesiis præposita fuerit. Quoquot autem indicia suppetunt, Ecclesiam, ac Præsulem Toletanum designant. Primum indicium est: Locus, quô Archiepiscopi conveniunt, Nationalia ibidem Concilia celebraturi, Civitas Patriarchæ. Hoc autem indicio, neminem latet Toletanam unice urbem designari. Aliud est: Archiepiscopum haud debere judicium ferre de Suffraganeo ullo Præsule, nisi interveniente Patriarcha. Hac de re id tantummodo nobis constat, quod Hispalensis Archiepiscopus Divus Isidorus reum Episco-

pum sibi Suffraganeum ad Toletanum Archiepiscopum detulit. Aliud indicium est: necesse esse, ut Patriarcha sedeat, moreturque in urbe Regia, ut capite trigesimo tertio traditur: *Patriarcha sit in Civitate Regia*. Urbs autem Regia Toletum erat. Aliud indicium est: Fas esse Patriarchæ Archiepiscopos consecrare: idque etiam ad Toletanum spectare Archiepiscopum non ignoratur. Quod si quotquot e veterum sacris monumentis indicia extant de Primatu, ea omnia in Toletanum Archiepiscopum convenire comperimus, eque iis nullum ad alium spectare Præsulem ex iis, qui Primatum in discrimen adducere non sunt veriti; quare habendum non erit judicium rectum sentire, quod ab Apostolo Divo Petro Toletana Ecclesia Hispaniarum est Primas.

Con. Nic. c. 33. p. 269.

Ib. c. 36. pa. 271.

XX. Meum argumentum comprobem necesse est iisdem rebus, quæ Hispalensi Ecclesiæ præsidio sunt ad oppugnandum Ecclesiæ Toletanæ Primatum, & a nobis alterius partis primo capite uti probabiliores sunt admissæ. Ecclesiæ regimen ex Apostolico instituto politicæ Laicorum Principum administrationi accommodandum erat, ita ut in oppidulis Sacerdotes; in oppidis, ubi erant Judices, magisque ampla jurisdictio, Episcopi; in præcipuis vero urbibus, quarum Præfectis in Judices inferiores jurisdictio erat, Archiepiscopi constituerentur, qui Archiepiscopi auctoritatem haberent in Episcopos intra terminos jurisdictionis urbis Metropoleos, unde ipsimet Metropolitæ dici sunt coepti. Et sicuti unaquaque in provincia erat Prætor, seu gubernator præpositus omnibus, quem Proregem possemus appellare, cui Prætores cæteri omnes, seu minores Præsides tanquam supremo capiti in politico ordine obtemperabant; sic Apostoli decreverunt, ut in unaquaque provincia, quam Dioecesim nuncuparunt, esset Præsul reliquis omnibus præpositus tam Episcopis, quam Archiepiscopis, totiusque ejus Dioecesis Caput esset, Ecclesiam hoc pacto Monarchiæ instar constituentes. Enimvero præ omnibus Primatibus, seu Patriarchis erat Summus Pontifex, quem omnes supremum absolute Præsulem, ac universale Caput Ecclesiarum omnium, quæ Catholicæ Corpus Ecclesiæ constituunt, cujus Caput Romanus est Pontifex, cognoscebant. Ex industria sileam nomina Conventus Juridici, Cancellariæ Præfecti Prætorio, aliaque id genus, ea siquidem, quum fugiant crassio-

ſioris Minervæ homines, perſpicuitatem aliquibus obumbrare viderentur, quam quæro: toto enim hoc in opere mihi videor Apoſtoli verba uſurpare poſſe: *Sapientibus & inſipientibus debitor ſum.*

XXI. Si noſtri iſtituti eſſet Toletanam urbem meritis laudibus celebrare, vaſtiſſimum certe campum poſuiſſent ob oculos immenſa volumina, quorum Auctores pars conſulto, pars obiter in præſtantiſſima hac, celeberrimaque urbe honeſtanda effunduntur. Contemtus quidem is magnus, per quem Hiſpalenſis Eccleſia de Toletana loquitur in cauſa eſſet, cur ad hanc celebrandam aggrederer; nihilo tamen ſecius parca ea tantum laude contentus ero, quæ per ſe ipſa probet, quouſque dicendo pervenerim. Doctor Salazar de Mendoza in Prologo ad vitam Eminentiſſimi Cardinalis Petri Gonzalez de Mendoza hæc habet: *Parece aver nacido, y criadoſe Toledo para Cabeza en lo eſpiritual, y temporal de Eſpaña, ſegun lo que le ha paſſado en todo tiempo. Plinio dice era Metropoli de la Carpentania, Provincia de las antiquiſſimas, en que ſe dividia Eſpaña en ſus niñezes: y tambien lo fue de la Cartaginenſe, Colonia de Roma, y Caxa donde ſe recogian los teſoros, y riquezas, que ſe embiaban à Roma. Julio Ceſar la tuvo por plaza de armas, y por refugio de ſus adverſidades; y Auguſto Ceſar por Camara imperial.* Quæ latine ita converto: „ Urbs Toletum nata, factaque eſſe videtur, „ ut in utroque ordine tam ſpirituali, quam temporali „ Caput Hiſpaniæ eſſet; quatenus ex ipſius perpetua fortuna poteſt conjici. Plinius Metropolim fuiſſe ait Carpetaniæ Provinciæ ex antiquioribus, in quas dividebatur Hiſpania in prima ſui origine: ac poſtea Carthaginenſis Provinciæ, Romanorum Coloniæ, atque ærarii, „ quo æs opeſque omnes cogebantur, quæ mittebantur Romam. Julio Cæſari Sedes armorum fuit, atque confugium in adverſa fortuna: Auguſto autem Cæſari Imperialis Camera. Hinc amplitudo, & æſtimatio patet Toletanæ urbis Romanorum ævo; quæ fortaſſe ab Auguſto Cæſare Imperialis nomen obtinuit.

Doct. Salaz. de Mend. in prolog. ad vit. Card. Mendoz.

XXII. Teſtimonium aliud extat multo locupletiſſimum P. Antonii Quintanaduenas graviſſimi, ac celeberrimi Scriptoris e Socieate Jeſu, qui ejuſdem inter Societatis Auctores honeſtiſſimum locum occupat. Verba ejus ſunt: *Tenian*

nian todos a esta nobilissima Ciudad por antiquissima Corte de los Cesares, Recamara suya, y sitio donde celebraban las Cortes sus Presidentes, Colonia de el Romano Imperio sublimada à esta dignidad por el Emperador Augusto Cesar, que le concediò los mismos Privilegios, que gozaba Roma, y estableciò residiesse en ella el Presidente, Potestad, y Tribunal Supremo de toda España; para que como à centro, como à corazon que lo es de toda ella, pudiessen con mas facilidad recurrir de todas sus Provincias, haciendola juntamente Erario de el Imperio, en que se recogiessen, y guardassen los tributos, y rentas, que España rendia à los Emperadores Augustos. Et paulo infra tradit, Toletum, quum Divus Jacobus in Hispaniam venit, esse *llena entonces de Gentiles, como la principal Chancilleria, Corte, y Cabeza de todos los Reynos de España.* Quæ latine redduntur: „ Præstantissimam hanc urbem omnes judicabant vetustissimam „ Aulam Cæsarum, eorumdem vestiarium, locumque quo „ eorum Præsides conveniebant Conventum celebrandi causa, Romani Coloniam Imperii eo usque Dignitatis ab „ Augusto Imperatore provectam, qui privilegiis eam iisdem ornavit, quibus Roma utebatur, decrevitque, ut „ Sedem in illa haberet Præses, Potestas, summumque Hispaniarum tribunal, quo ad eam veluti ad centrum, & „ cor totius Hispaniæ facilior ab omnibus provinciis aditus pateret, eadem pariter constituta ærarium Imperii, „ ubi coacta servarentur tributa, reditusque ab Hispania „ reddi soliti Imperatoribus Augustis.... plena tunc erat „ gentibus, utpote Cancellaria præcipua, Cohors, & omnium caput Regnorum Hispaniæ. Sic Auctor iste gravissimus, cujus sententiam non celebrare inaudita esset audacia.

P. Ant. Quintana. Sanct. Tole. c. 1.

XXIII. Neque id mirum, quod Romani Imperatores Toletanam Civitatem adeo cohonestarint; Toletum quippe, & Roma urbes sunt, ut observat Comes de Mora Scriptor eruditissimus, inter se quam simillimæ: utraque septem supra Collibus est constructa, multisque aliis rebus sunt similes, ut idem notat, nos vero, ne molesti simus, omittimus. Unum ego asserere non dubitarem, quod, quatenus Comes utramque confert, si quorumdam assentatorum nostræ nationis (ut prudenter suspicatur celebris Auctor breviarii historiæ Hispaniarum) relatis habenda esset fides, ur-

Comes de Mora hist. Tol.

Alph. San-Anaeph. lib. 1. c. 8.

urbem ſcilicet Romam ab Hiſpanis eſſe fundatam, non dubitarem, inquam, aſſerere, quod urbis Romæ fundatores extiterint Toletani. Huc accedit alia utriuſque urbis comparatio facta a magno Juriſconſulto Italo Quintiliano Mandoſio ajente: *Toletum magnam cum hac urbe Roma conformitatem Morum habere videtur ... quia eſt ſub eodem Polo 42. Urbs eſt celebris, & religioſiſſima.* Quod ſi tanta huic urbi ſimilitudo erat fundationis, Religionis, ac morum cum Roma, Imperatorum ſibi animos conciliaſſe nihil mirum. *Mandoſ. de nom. q. 6. ap. Caſtej. to. 1. pag. 319.*

XXIV. Auctoribns cæteris prætermiſſis ex duobus laudatis eorumque dictis ita argumentor. Ab Apoſtolicis viris per ipſos Apoſtolos inſtitutis tum doctrina, tum exemplo conſtituenda erat Eccleſia, ordinis ratione habita, qui fuit gentium in more poſitus in ſeculari Provinciarum adminiſtratione, Patres eidem in ſpiritualibus præficiendo Preſbyteros, Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Primates ſeu Patriarchas, pro populi atque juriſdictionis Magiſtratuum extenſione. Ex allatis vero teſtibus conſtat Toletum fuiſſe præcipuam Hiſpaniæ urbem, ubi ſupremus Prætor & tanquam cunctorum Prorex horum Regnorum pro Romanis Imperatoribus ſuam habebat Sedem, quum fides annunciata hîc fuit, & Eccleſiaſtica diſciplina inſtituta eſt tam ab Apoſtolo Jacobo, quam ab ejus diſcipulis per Divum Apoſtolum Petrum huc miſſis. Quamobrem Toleti conſtituendus erat is Præſul, cui ſumma Eccleſiaſticæ rei committeretur, Caputque, ac Primas Eccleſiæ eſſet noſtra hac in Peninſula.

XXV. Præſentis inſtituti confirmatio eſt non exigua id quod obiter in parte altera obſervavimus, modoque attentius expendendum eſſe cenſemus. Quum facta in Hiſpaniis fuit Eccleſiarum diviſio, tam Metropolitanarum, quam Suffraganearum, Toletanæ Eccleſiæ tot fuerunt adjudicatæ Suffraganeæ, ut præcipuæ Metropolis, Tarraconenſis nempe Suffraganearum numerum quarta parte præcelleret: huic ſiquidem tributæ erant ſexdecim, Toletanæ vero viginti ex auctorum omnium de iis agentium opinione. Quorſum hæc tanta tamque manifeſta differentia? Certe ob Toletanæ Eccleſiæ præſtantiam, quæ perinde aliis anteire Suffraganearum numero debuit, atque dignitate, majorique poteſtate præſtabat. Neque legiſſe me unquam *Par. 2. c. 8. n. 5.*

me-

memini fuisse olim, aut hodie esse toto, quam longe lateque patet, orbe Metropolitam ullum, cujus jurisdictionis termini æquari possint cum iis, qui ea in divisione Toletano Archiepiscopo obtigerunt. Hac vero ex universali propositione exceptam intelligo Metropolim, ac Provinciam Romanam, quam non sumus nescii, quod parte etiam priori docuimus, totam quoque Siciliam fuisse amplexam. Hac tamen majori Romanæ Metropolis extensione innititur animadversio nostra. Romanæ Ecclesiæ præstantia nosci cœpit, quum ejus Episcopo, tanquam Metropolitæ vasti adeo termini fuerunt adjudicati. Vasti ergo illi termini, qui Toletano Præsuli, ut Metropolitæ fuerunt adscripti, Toletanam Ecclesiam cæteris Hispaniarum præstantiorem evincunt.

Par. 1. c. 7.

XXVI. Idque jure, ac merito; nam Toletana ex præstantioribus Mundi Ecclesiis est semper habita, necnon Romanæ æmulatrix: non quidem potestate, nam se minorem intelligit: non matris titulo; nam specialis, ac propriæ filiæ Romanæ Ecclesiæ laude contenta, eamdem Romanam Ecclesiam parentem agnoscit, caputque omnium veneratur, magistram veritatis colit, & tanquam infallibile Spiritus Sancti organum auscultat quia licèt quodammodo comparari cum illa possit, omnino tamen nequit; Romanæ siquidem Ecclesiæ in omnibus concedere necesse est: totius autem orbis nulli unquam cedet; etenim ne illi multum blandiar, jure secunda orbis Catholici Ecclesia nuncupatur. Non nostra hæc sententia est, licèt nostram jure facimus: in lucem edita fuit à perillustri viro eruditione, ac doctrina celebri Ferdinando de Mendoza super Illyberitana Synodo: ubi de Toletana Ecclesia verba faciens: *Post Romanam*, inquit, *inter reliquas terrarum orbis merito haberi secundam*. Ita fundata est Ecclesia Toletana, ita aucta non auctoritate, sed potestate: sic majori aucta potestate, auctoritatem tuetur ita ferme ut Romana in Ecclesia contingit: non enim est mirum, quod Romanæ Ecclesiæ filia specialis, & propria cum eadem possit quodammodo comparari.

Ferdin. de Mend. lib. 1. c. 7. pag. 17. ap. Castejon. to. 1. pag. 306.

XXVII. Si forte aliquis communem hanc opinionem ratione firmatam cuperet, solida eam veritate inhærentem inveniet, quam oculi testantur, monumenta veterum confirmant.

mant. Audiamus Doctorem virum Gregorium Lopez Madera: *La Santa Iglesia de Toledo*, inquit, *en Santidad de Prelados, religion de Ministros, cuidado de el culto divino, riqueza, edificios, y ornamentos excede a todas las de el mundo fuera de la Romana, con quien ninguna puede compararse. Supuesto, que el Cardenal Baronio confiessa, que la Iglesia Constantinopolitana en los tiempos de su grandeza excedia en riquezas, y numero de Ministros à la de Roma. Y aunque de las riquezas no se puede hacer comparacion, por aver tantos años, que se acabò aquel Imperio; como en quanto al numero de Ministros, tengamos en una novela de Justiniano los de aquella Iglesia Patriarcal, y en lo, que escriviò Alonso de Alcocèr sapemos todos los que tiene la Iglesia Primada de Toledo, se verà claramente, quanto excede.* Eadem „ latine: Ecclesia Toletana sanctitate Præsulum, Ministro- „ rum religione, sollicitudine divini cultus, opibus, ædi- „ ficiis, ornamentis omnes terrarum orbis Ecclesias, præ- „ ter Romanam, cum qua nulla comparatur, excedit. Hoc „ posito quod fatetur Baronius de Constantinopolitana Ec- „ clesia, eam nempe, quum floreret, tum opibus, tum „ numero Ministrorum Romanam anteivisse; & licèt opes „ conferri nequeant, quia id Imperium jampridem inte- „ riit; sicuti quod ad numerum Ministrorum attinet, ha- „ bemus ex Justiniani Novella eorum numerum, qui Pa- „ triarchali eidem inserviebant, & ex Alphonsi Alcocerii „ operibus tenemus omnes, quotquot Ecclesias habet Tole- „ tana Primatialis; aperte videre erit quantum hæc antece- „ dat. Sicui visere auctorem lubet, is propriis cernet oculis amplitudinem, auctoritatem, dignitatem, numerumque Ministrorum immensum, qui Sacrosancta in hac Ecclesia divinam colunt majestatem; perspicietque, me minime assentari, at perspicuam rem enarrare.

Greg. Lop. Mad. de excell. Mon. Hisp. c. 6. §. 5. pag. 51.

XXVIII. Verum enimvero quia laudatus Auctor fortasse aliquibus videri posset studiosus, aliud proferre exemplum constitui ex viro Italo Philippo Ferrario, qui sua in Topographia novissima ab Joanne Tamayo de Salazar citata de Toletana urbe sic loquitur: *Urbs est amplissima, & Regia, & nobilissima: cujus Ecclesia Cathedralis maxima, auro, gemmis, ornatu augustissimo, & omnium Ecclesiarum non modo Hispaniæ, sed & totius orbis ditissima, ut ausim affirmare, Archiepiscopum Toletanum, qui Primas est Hispaniæ, tot reddi-*

Philip. Fer. Top. nov. col. 2. ap. Jo. Tamay. de Sala. to. 1. Mart. Hisp. pag. 23.

tus habere, qui omnes Episcoporum Italiæ redditus in unum collectos superet. Id etiam certum, plus ab Archiepiscopo Toletano solo possideri, quam ab omnibus Episcopis Galliæ simul acceptis. Tanta fuit Regum Hispaniæ erga Ecclesias suas pietas. Quum igitur tanta Toletanæ sit Ecclesiæ amplitudo, jure quidem ac merito inter reliquas terrarum orbis Ecclesias haberi potest secunda.

XXIX. Certum mihi est supremam operi manum imponere Divi Joannis Chrysostomi verbis, qui animadvertens quantos Pharisæi conatus adhibuerunt, quum ex hominum animis conarentur expungere fidem, quam ipsi adhibuerant miraculo illi magno Salvatoris nostri, qui cæco nato restituit visum; simulque quam irritam ii luserint aleam, vires quippe omnes adhibitæ, longe ut miraculo nubes obducerent, magis magisque splendorem ejus illustrarunt. *Ejusmodi*, ait, *est veritatis natura. Unde magis impugnatur, inde magis confirmatur: & quo magis obtegitur, eo clarior evadit. Nisi ista facta fuissent, miraculum istud apud multos suspectum esse potuisset.* Ita ad rem nostram: nisi Ecclesia Hispalensis adversus Toletanæ Ecclesiæ Primatum insurrexisset, fortasse apud multos suspectus esse potuisset: at quas ipsa vires experta est, ut eum evertat, iisdem adstruxit; & si forte antea suspicio ulla fuit, conatus ejus adeo illum collustrarunt, ut negari amplius non possit.

S.Chrysost. Hom. 57.in c.9.Jo.edit. an.1570. ap.Guil. Mertin.

XXX. Ea est virtus veritatis invicta, ut semper vincat, adversariis ad incitas redactis pudorem incutiens. Ethnici dictum usurpare iterum possem, quo ad opus aggrediens usus sum; at manum de tabula constitui tollere sanctiori sane testimonio, quam quo ibidem sum usus: *Magna est veritas, & fortior præ omnibus. Omnis terra veritatem invocat... Cælum etiam ipsam benedicit, & omnia opera moventur, & tremunt eam, & non est in ea quicquam iniquum... Et veritas manet, & invalescit in æternum, & vivit, & obtinet in secula seculorum.* Gaudeat igitur, gaudeat inquam Toletana Ecclesia propter vindicatam sui Primatus veritatem, cujus virtus, ac firmitas adversantis conatus omnes elusit. Cælum ipsam benedicit, Ecclesiæ colunt, & moventur, ac tremunt eam; & non est in ea quicquam minus æquum. Toletanæ Ecclesiæ Primatus manet, & invalescit ejusdem veritas; æmulatio nequicquam se torquet; etenim Toletanus Primatus nunquam deficiet. IN-

Eccl.lib.3.cap.4. v.15.

INDEX
RERUM MEMORABILIUM
QUÆ
IN HOC OPERE CONTINENTUR.

Num. barb. notat pag. Roman. Paragraphum.

A

B

Bel-

C

D

Dida-

I

N

O

P

venit

Q

R

S

